

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

ספר המאמרים ה'תש"ה

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקלה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

הוצאה חמישית

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י היים תשס"ט

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושש לבריאה

מפתח כ"ל י:

iii	פתח דבר
v	מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א (יום השלישי, ג' תמוז, ה'תשכ"ו)
vii	מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א (מוצש"ק פנחס, ה'תשכ"ו)
ix	מפתח
224-1	ספר המאמרים — ה'תש"ה
225	רשימה — ע"ד ד"ה שיר המעלות

פתח דבר — להוצאה הראשונה —

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א ועל פי האמור בהקדמות שלו לספרי המאמרים של כ"ק אדמו"ר ר' יוסף יצחק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע שנדפסו כבר *) ובהמשך אליהם.

הננו מו"ל בזה „ספר המאמרים — ה'תש"ה" והוא כולל מאמרי חסידות של כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע של שנת ה'תש"ה. פרט להמאמרים שנדפסו בהקריאה והקדושה", שכבר נדפסו ב"ספר המאמרים — אידיש".

* * *

באשר ההדפסה תוגמר, בעז"ה, סמוך לימי חג הגאולה יב"ג תמוז — אשר השנה היא שנת הארבעים לגאולה זו (תרפ"ז-תשכ"ז) — מדפיסים אנו בזה, בראש הספר, שני מכתבים מכ"ק אדמו"ר שליט"א שכתבם אשתקד בקשר לימי גאולה אלו : א) מיום השלישי, ג' תמוז. ב) ממוצש"ק פרשת פנחס.

* * *

מפני סיבה ובכדי שלא לעכב ההדפסה לא באו רק אי-איזו מ"מ והערות בשולי הגליון.

מערכת „אוצר החסידים"

ג' תמוז ה'תשכ"ז, ברוקלין, נ. י.

*) והם : ה'תרצ"ט — ה'תשי"ד ; ה'תשי"ח — ה'תשי"א.

מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה, יום השלישי, ג' תמוז, ה'תשכ"ו
ברוקלין, נ. י.

שלום וברכה!

. . . ובעמדנו לפני ימי הגאולה יב"ג תמוז, גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר
נשיא ישראל,

והרי בטר רישא גופא אזיל,

יהי רצון שתהי' נשיאות ראש כל או"א — בעניניו הפרטים ובענינים
הכללים במ צריך לפעול, גם יחד,

פעולות כל אחד ואחת, בכל הענינים עליהם מסר נפשו בעל הגאולה,
וצוה עליהם לתלמידיו, לההולכים באורחותיו ולכל השייכים אליו, בתוככי
כלל ישראל,

אשר תהיינה הפעולות כדבעי לי' למיעבד ובזריות (מצדו) ובמהירות
(מצד העזר מלמעלה),

לקיים המטרה הפנימית של כל פעולות בני"י: אנן פועלי דיממי אנן —
מאָן ליכטיג — להאיר ועד שיומשך האור למטה להיות — נראה אור,

ונראה בקיום תקות בעל הגאולה — כדבריו ביום אשר חופשה ניתנה
לו ממאסרו (ג' תמוז תרפ"ז) ש"יהי ה' אלקינו עמנו כאשר הי' עם אבותינו
אל יעזבנו ואל יטשנו ולכל בני"י יהי' אור ברוחניות ובגשמיות".

בברכת חג הגאולה

מנחם שניאורסאהן

ג' תמוז: "יום צאת כ"ק אדמו"ר שליט"א ממאסרו לנסוע לעיר מקלטו" — בשנת
תרפ"ז (ראה ס' הקונטרסים א' ע' שג).
לפני ימי הגאולה: וי"ל שהוא גם יום ההכנה אלי' והתחלתה — יום היציאה מבית
האסורים.

בטר רישא: עירובין מא, א: לאחר פטירתו כו.

רישא: ראה ג"כ תניא רס"ב.

נשיאות ראש: ראה לקו"ת במדבר בתחלתו.

לההולכים באורחותיו: ראה אגה"ק סכ"ז.

כדבעי לי' למיעבד: ראה כתובות סז, רע"א.

ובזריות: ראה אגה"ק סכ"א.

ובמהירות: ראה לקו"ת ס"פ קרח.

אנן פועלי: עירובין (סה, א) וכביאור הצ"צ (לקו"ד ע' תכ. ספר המאמרים ה'תש"ח

ע' רצב ואל"ך).

שיומשך . . . אור: לקו"ת ס"פ קרח שם.

כדבריו: ראה ס' הקונטרסים שם.

יהי' . . . ואל יטשנו: הענין בעבודה — ראה סד"ה יהי' היא (ס' המאמרים ה'תש"י

ע' נז). וע"פ המבואר שם יובן ג"כ מה שבסיום דבריו אומר "ברוחניות" ואחי"כ "ובגשמיות"

— היפך מהרגיל בדברי ומכתבי בעל הגאולה.

מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה, מוצש"ק פרשת פנחס, ה'תשכ"ו
ברוקלין, נ. י.

שלום וברכה!

. . והרי הימים ימי סגולה, תיכף לש"ק פנחס, יום ברכת הגומל של
כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, בקשר עם גאולתו,
וכמדובר כמה פעמים: גופא בתר רישא אזיל,
ובפרט אלה אשר זקוקים הם שיגמלם ה' טוב, והם ארבעת הסוגים
וסימנך וכל ה"חיים" (חולה יסורים ים מדבר) יודוך סלה, חיי"ם כפשוטו,
וכן ארבעה סוגים אלה בעבודה הרוחנית (וכמבואר במאמר ד"ה ברוך
הגומל לחייבים טובות שגמלני טוב, לבעל הגאולה):
חולה — טמטום המוח והלב,
חבוש בבית האסורים — דניצר הרע) רשע מכתיר את הצדיק (יצר טוב),
יורד בים — בריבוי הבלבולים (מים רבים) של עניני העולם,
הולך במדבר — הנמסר רק לגשמיות העולם וחומריותו (היפך מקום
ישוב אדם, אתם קרוים אדם, אדמה לעליון),
כי כסיום המאמר (שם): בחסדי א"ל עליון מתעורר רוח ממרום וכו'
עד אשר צדיק מצרה נחלץ (דכל אחד ואחד מישראל בכלל זה) וכמ"ש ועמך
כולם צדיקים.

בברכה

מנחם שניאורסאהן

תיכף: להעיר ממרו"ל ג' תכיפות הן (נת' בד"ה שאו ידיכם, ש"פ פנחס, פ"ז (כס'
הקונטרסים ח"א דף קפח)).
פנחס: ראה ברכות (נו, סע"ב): פנחס . . פלא (ובפרש"י שם: כמו שנעשה לפנחס
כדאמינן בסנה' (פב, ב). וצ"ע דא"כ הול"ל פלאות, שהרי הרבה נסים נעשו או לפנחס.
ולהעיר דאות נז"ן מתחלפת בלמ"ד (ממוצא א' — דטלנית בלשון, ראה נחמ"י ג, ל) ו"חס"
— מדרג"י דחסד (זחיג רלח, א). גם בפנחס ישנם אותיות נס (אלא שעפ"ז הול"ל נס
נעשה) אלא שלע"ע לא מצאתי זה בס"י.
ארבעת הסוגים: להעיר מיהל אור להצ"צ לתהלים קו.
וסימנך: בלשון — ובסדר — הטוש"ע (או"ח סררי"ט. וראה הגמיי להל' ברכות
פ"י ה"ח. פרישה בטור שם).
במאמר ד"ה ברוך הגומל: דש"פ פנחס, פ"ז (כס' הקונטרסים שם).
טמטום המוח והלב: ראה ד"ה להבין ענין טמטום כו' לאדמו"ר הוקן (הובא ונתבאר
בד"ה כל הולך בס' המאמרים תרכ"ו).
רשע מכתיר: חבוקוק א, ד. וראה זחי"ב קיו, ב.
מיט רבים: נתי בארוכה במאמרים ד"ה זה.
במדבר: ראה תו"א מבי"א (צד, א). אוה"ת להצ"צ לשה"ש (ת, ה).
צדיק מצרה נחלץ: משלי יא, ח. וראה סנה' לט, רע"א. הוספות לתו"א ס"פ כי תשא.

מפתח

ספר המאמרים — תש"ה

1	ליל ב' דר"ה	א-ז	מן המיצר
10	יום ב' דר"ה	ב-ח	זה היום תחלת מעשיך
20	ש"ת	ג-ט	שובה
31	מוצוהכ"פ	ד-י	אלקים זנחתנו
37	י"ג תשרי	ה-יא	שובנו אלקי ישענו
43	חה"ס	י-יב	בסכות תשבו
50	שחומ"ס	ז-יג	הודיעני נא את דרכיך
56	שמע"צ	ח-יד	ביום השמע"צ
68	שמח"ת	ט-טו	להבין ענין שמח"ת
74	בראשית	י-טז	בראשית
81	נח	יא-יז	אלה תולדות נח
88	לך	יב-יח	לך לך
96	וירא	יג-יט	ויטע אשל
104	כ' מרחשון	יד-כ	אשרי אדם עוז לו בך
110	חיי שרה	טו-כא	ויהי הוא טרם כילה / כמגדל דוד צוארך
119	בשלה, י"ג שבט		זיקרא
127	ב' ניסן		ועברתי בארץ מצרים
136	חה"פ	א	המשל ופחד עמו
144	שחומ"פ	ב	ויט משה את ידו
150	שש"פ	ג	טעמה כי טוב סחרה
159	אחש"פ		ויהי ביום השמיני
167	שמיני		אנכי הוי' אלקיך
174	ליל א' דחה"ש	טז-כב	ועשית חג שבועות
182	ליל ב' דחה"ש	יז-כג	עמד וימודד ארץ
192	יום ב' דחה"ש	יח-כד	יברכך הוי' וישמרך
198	נשא	יט-כה	

מן המיצר — ויהי הוא טרם כילה ; אנכי — עקביא וכו' : מאמרים אלו הם בהמשך למאמרי חה"ש תש"ד.

מן המיצר. א—ז : פ"א — בהמשך ר"ה זה. ז — בהמשך חה"ש היתש"ד. וכן לקמן : ב—ת, ג—ט . .

[כמגדל דוד : ראה ד"ה או ישיר וד"ה עוטה אור הישית. וראה ד"ה או ישיר תרס"ה.

ויקרא : ראה ד"ה זה דשנת תרע"ח.

ועברתי — המשל ופחד : ראה ד"ה ועבר הוי' תש"ו.

ויט משה : ראה ד"ה זה דשנת תרח"צ ודשנת תש"ו.

טעמה : ראה ד"ה זה דשנת תרל"ט].

205	בהעלותך	כי־כו	רבי אומר איזהי דרך ישרה
212	שלח	כא־כז	עקביא כו' הסתכל בשלשה דברים
	י"ג תמוז,		משוך חסדך ליודעיך
217	בסעודה		
223	ג' סליחות		שיר המעלות ממעמקים
225			ר ש י מ ה — ע"ד ד"ה שיר המעלות

שיר המעלות : מאמר כ"ק אדמו"ר (מהורשי"ב) ני"ע מיום ג' סליחות תרנ"ה.

ספר המאמרים

ה'תש"ה

מן המיצר קראתי יה ענני במרחב יה, וצ"ל מהו שאומר ב"פ יה, דלכאורה הי' לי' לומר מן המיצר קראתי יה ענני במרחב ומהו אומרו ענני במרחב יה שמוכיר את השם פעם שני, והנה פסוק מן המיצר אומרים קודם תקיעת שופר, ופי' מורנו הבעש"ט נ"ע דההתעוררות הפנימית בהצעה דתקיעת שופר שצועקים אבא אבא לא תהי' על העקתא שהוא הצער והמיצר מגודל היסורים שמהעבר כ"א הצעקה בתחנון אבא הצילני אבא רחמני, ועם היות שהקריאה באה מסיבת המיצר והדוחק דלכן הנה הקריאה לשם י"ה הנה כאשר הקריאה היא בצעקת תחנונים הנה העני' של מעלה היא מהמרחב דשם יה, והנה הקדמת פסוק מן המיצר קודם תקיעת שופר מורה על כללות הכוונה הרוחני' בתקיעת שופר, דהנה השופר צדו אחד קצר וצדו השני רחב, וכשתוקעים בשופר בצדו הקצר יוצא הקול בצדו השני הרחב בקול פשוט מעומקא דליבא שיוצא מן המיצר למרחב, וזה דוקא הוא מה שמטיל חרדה במאד, דהנה שתי פעולות פועל קול השופר, האחת מה שמטיל אימה והוא מה שחרדה גדולה נופלת על האדם השומע קול שופר שנפחד ונרעש במאד, דחרדה זו היא מה שמתבטל מעצם מהותו אשר פג לבו, עם פאלט אים איין די האַרץ, והשנית הוא ההתעוררות הגדולה שמתעורר בבכי' עצומה מקרב ולב עמוק שנשבר ונדכה במאד באנחות השוברות כל גופו דילולי יליל כאיש שאין לו ח"ו שום נוחם ולבבו בוכה מעצמו, די האַרץ וויינט פון זיך אַליין בלי שום ענין פרטי מה שגורם הבכי', ואינו אלא מגודל שברון לבו, ער איז אַזוי צובראַכען, אָו עס וויינט זיך פון זיך אַליין, והוא נכנע ושפל בעיני עצמו, ומצב זה הוא באופן אחר מענין החרדה והפחד, דהנה שם הרי העיקר הוא הפחד שנרעש במאד, און ער פאַרלירט זיך אָו ער ווערט אויס מציאות, ולא זו בלבד דאינו שייך או למחשבה והתבוננות פרטית אלא שלשעה מסתלקים כחותיו לגמרי, וההרגש שלו הוא הרגש כללי בתנועה של רעש ופחד, אמנם המצב דהתעוררות הוא באופן אחר והוא ההרגש של הלא טוב שלו בכל עניניו ומביט על עצמו כמו על חוטא ופושע ומוזה עצמו הוא שנשבר לרסיסים עד שכחותיו מסתלקים מרוב צער, ועיי' מיצר וצער פנימי זה הנה בא דוקא הנוחם האמיתי, פון דעם טיפסטען ניט גוט קומט מען צום העכסטן גוט, דשתי הפעולות דקול השופר הם הגי' אופני קולות דשופר, תקיעה שברים תרועה, דקול התקיעה הוא קול פשוט שבא מן המיצר אל המרחב והמטיל חרדה וכמו שאנו רואים במוחש דכל מה שקול פשוט דתקיעה נמשך במרחב יותר הנה הקול מחריד ביותר, והתנועות דשברים תרועה הם הפועלים התעוררות, וכל זה הוא כוונת תקיעת שופר לבא אל המרחב עיי' המיצר דוקא, והיינו דתנועת המרחב שבאה עיי' תנועת המיצר הרי יש בה יתרון על תנועת המרחב שלא עיי' תנועת המיצר דמיצר ומרחב הם שני סוגים חלוקים בעבודה, דבכללות הם שני סוגי עבודה צדיקים ובעלי תשובה שהם תנועות חלוקות בעצם מהותם ובאופני

עניניהם, דענין התשובה אין הכוונה כמו שסוברים העולם דתשובה הוא רק על חטא ועון אלא אמיתית ענין התשובה הוא דרך בעבודה והוא מה שהוא תמיד בשאיפה דרצוא ובכל מדריגה ומדריגה שהוא עומד הוא שואף לעלות למדריגה עליונה יותר ושאיפתו זאת היא ברצון חזק שרוצה בכל תוקף עזו לצאת ממדריגתו ולעלות למדרי' עליונה יותר, ותנועת העבודה דצדיקים הוא מה שמתענג על ה' והיינו דכל עבודתו בתו' ומצות ובעבודה שבלב הוא בעונג רב, ועם היות שגם בתנועה זו, הן השאיפה לעלות למדרי' עליונה יותר והן גוף ועצם העלי' הוא מצד התענוג, ואינו דומה לשאיפה ועלי' דתנועת התשובה שהוא מצד הרצון, וזה הפרש ביניהם הוא דתנועת התשו' הוא דלא זו בלבד מה שהוא שואף לעלות למדרי' עליונה יותר, אלא עוד זאת שרוצה לצאת מהמדרי' שהוא שם, וכמאמר אסורה מכאן להתקרב לשם, והיינו דכשם שהוא שואף להתקרב לשם היינו המדריגה העליונה, כן הוא רוצה לסור ממקום שהוא שם. משא"כ בתנועה דעבודת הצדיקים הנה עם היותו שואף למדרי' עליונה יותר אבל עם זה הוא מתענג בעונג רב במדריגה שהוא בה ועליותו למדרי' העליונה הוא מתוך העונג, דכללות גדר העונג הוא גדר המרחב, וכללות גדר הרצון הוא גדר המיצר, ולכן הנה הרצון ותענוג חלוקים גם בטבעם, דטבע הרצון להציר ולהעיק ובא בדרך גזירה, וטבע העונג לעשות מרחב בכל דבר ובא בדרך קירוב דוקא.

קיצור. יקשה למה מוכיר ב"פ י"ה, הבעש"ט אומר דהצעקה פנימית בתק"ש לא תהי' מרירות צער אלא מרירות תחנונים, הקדמת מן המיצר מורה על כללות הכוונה דשופר דצדו א' קצר והשני רחב ומוזה בא קול השופר, (א) תקיעה מטיל חרדה ומסלק הכחות, (ב) שברים תרועה פועל הכנעה ושבירת הלב בבכי' עצומה, כוונת תק"ש לבא אל המרחב ע"י המיצר דוקא, ויסביר דתנועת מיצר ומרחב הם שני סוגי עבודה דצדיקים ובע"ת, רצון מיצר ותענוג מרחב.

(ב) והנה שני סוגי העבודה דתנועת המיצר שהוא אופן העבודה דתשובה ותנועת המרחב שהוא אופן העבודה דאהבה בתענוגים דעבודת הצדיקים, עם היות כל אחד מהם עבודה שלמה, עם כל זה הרי יש יתרון בעבודה דתנועת המרחב כשבאה ע"י תנועת המיצר דוקא, דהנה בעבודה שני הסוגים דמיצר ומרחב הם שני אופני עבודה דרצוא ושוב שהם חלוקים בענינם לפי טבע מהותם דטבע הרצוא הוא הצמאון והשאיפה לעלות למדרי' עליונה יותר ובעיקרה תוקף הרצון לצאת מאותה המדרי' שהוא בה, ובכללותו הוא במצב של מיצר בכל מדרי' לפי מעלת ענינה שהיא, והשוב הוא הרגעת הרוח בעמקי המרחב, הנה המרחב שבא ע"י המיצר והיינו השוב שבא אחר הרצוא הרי יש בו יתרון מעלה נפלאה ביותר דהמדרי' החדשה שמתגלה בהשוב היא באה ע"י היתרון מעלה שיש בהמיצר דרצוא על המרחב דשוב בתוקף וחזק כיתרון תוקף הרצון על נועם התענוג, ולכן הנה רצוא ושוב הו"ע יסודי הן בעבודת האדם והן בהאורות והגילויים דאורות וכלים דספי' העליונות, והגם שהרצו"ש מתחלק לפי מהות המדרי' וענינם הנה הצד השוב שבכל המדרי' הוא שהרצוא הוא מיצר ועלי'

השוב הוא מרחב והמשכה, ועיקר הרצוי"ש הוא בהאור גם שאינו כמו הרצוי"ש של הכלים, הדנה בהכלים וכן בנשמות ונבראים הרי הרצוא בדרך עלי' והסתלקות והשוב הוא בדרך התפשטות, ובהאור הוא להיפך שהרצוא הוא בחי' מטי דהיינו התפשטות האור, והשוב הוא בחי' ולא מטי שהוא בחי' הסתלקות האור מן הכלי, כי מצינו אשר רצוא יהי' פירושו המשכה כמ"ש מגדול עוז שם הוי' בו ירוץ צדיק וגו' ופי' בזהר בראשית דל"ז ע"ב דמגדול עוז היינו בחי' מל' שהוא שם הוי', ובפרטות הוא אות ה' דשם הוי', ובפרד"ס ערך מגדל פי' הטעם שהמל' נק' מגדל כי היא ראשית לכל אשר ממנה ולמטה שהיא סוף האצי' וראש לכל הנבראים וזהו שארז"ל אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו, דמלכא בלא מטרוניתא לאו מלך ולא גדול אקרי, וידוע דעיר אלקינו הוא בחי' מל' שנעשית מקור לבי"ע ועי"ז דוקא ניכר גדולת ה' וכדאי' במדרש ע"פ השמים מספרים כבוד א"ל משל לגבור שנכנס במדינה אמרו מאבנא דהוא מתגושש בהון אתון ידעין גבורתו כך השמים מספרים כו', וזהו מגדול עוז שם הוי' שעיי"ז הוא גדול ה' שגראה וניכר גדולתו ית' ואומר מגדול עוז * ולא גדול עוז דפי' מגדול שממשיך בחי' ומדרי' גדולה בז"א, וארז"ל שאין נותנים * לאדם פרנסה אלא בשביל אשתו וידוע דכל גדולה הוא באריך ולכן הנה שמות הספי' במדות דאצי' הם חגי"ת ובאריך שמות ספי' המדות הם גדולה גבורה תפארת, וזהו מגדל עוז שם הוי' דעי' המל' נמשכת הגדולה מא"א בז"א, בו ירוץ צדיק בחי' יסוד והוא התקשרות בחי' סוכ"ע בממכ"ע והו"ע יחיד חי העולמים מלך, חי העולמים בחי' יסוד מקשר ומחבר בחי' יחיד בחי' או"א"ס יחיד ומיוחד עם בחי' מל', ופי' ירוץ כמ"ש לרוץ אורה דהיינו שתהי' ההמשכה גם בבחי' ה"ס אחרונות דמל', וכידוע דה"ס הראשונות דמל' מאירות תמיד מבחי' ז"א ואז נק' מל' מלא, אבל כ"ז בה' ספירות הראשונות אמנם ה' ספי' האחרונות דמל' הן חסרות האור דז"א. וזהו ירוץ צדיק שיהיו ב' הענינים הא' שיהי' הגילוי גם בה"ס האחרונות והב' הוא דכללות המשכת האורות הוא במהירות בלי שום מניעה ועיכוב דבסדר השתל' הרי יכול להיות עכבה אבל כאשר הגילוי מלמע' מהשתל' אז אין שום עכבה וההמשכה היא במהירות, וזהו דגם בהמשכה מלמע' שייך ענין ופי' רצוא שהוא המרוצה והגילוי, ובעומק יותר הנה הרצוא דפירושו המשכה אין זה שהוא גילוי במרוצה בלבד אלא דפי' רצוא ל' רצון שהרי המשכת האור בהכלי הוא בבחי' רצון האור, וכידוע דכל השפעה אא"ל בדרך הכרח דכאשר ההשפעה הוא בדרך הכרח או הצמצום הוא שמעלים לגמרי, היינו שאין כוננת הצמצום בשביל הגילוי כ"א להעלים ולהסתיר, ורק דכאשר בהאור יש בו רצון להאיר בהכלי הנה אז הוא השפעה מסודרת, וטעם הדבר מפני מה יש ברצון האור להשפיע בהכלי הוא מפני ששרש הכלי קדום אל האור ויש בו כח עליון יותר, וע"כ ע"י שנגרש בהאור שרש ומקור הכלי ה"ה רוצה להשפיע בהכלי, וזהו דהרצוא שהוא המשכת האור הוא ל' רצון שרוצה להיות נמשך ולהאיר, ונמצא דהרצוי"ש של האור הוא שהרצוא הוא בבחי' המשכה והשוב הוא בבחי'

מגדול עוז: ראה לקו"ת לגי' פרשיות ס"פ נח.
 שאין נותנים: ראה לקו"ת ס"פ ברכה.

עלי' והסתלקות, והי' להיפך מהרצוי' שבכלים, אבל באמת הנה זהו רק בהאור ביחס אל הכלים היינו בכללות האור שהוא חיות להחיות הנה באור זה הנה הרצוא הוא המשכה והשוב עלי' אבל לגבי למעלה דהיינו לגבי שרשו ומקורו הוא ג"כ בבחינת רצוי'ש כמו בהכלים שהרצוא הוא בבחי' עלי' והסתלקות והשוב הוא בחי' המשכה, כמ"ש למען יומרך כבוד ולא ידום ואי' בזהר דנהו"ת קארי תדיר לנהר"ע ולא שכיך דבחי' מל' שיורדת לבי"ע להוות ולהחיות עולמו' בי"ע היא תמיד בבחי' רצוא לעלות למעלה דעי"ז נעשה ג"כ הרצוא בחיות המרכבה היינו שעי"ז שהיא מתהלכת בהם בבחי' רצוא נעשה הרצוא גם בחיות המרכבה וכמבואר בזהר דרכי"ט ע"ב דכד סלקא דא כולהו סלקי אבתרא, דזהו דכתיב בתולות אחרי' רעותי' מובאות לך שהם היכלות דבריאה והיינו דהן חיות המרכבה והן הנשמות הנה כולם הם בבחי' רצוא ע"י הרצוא דספי' המל'.

קיצור. יבאר דשני סוגי עבודה בהתנועות דמיצר ומרחב הם ב' אופני עבודה דצדיקים עיקרם תענוג ובע"ת עיקרם רצון, רצוא מיצר שוב מרחב, ויש יתרון בהמרחב דשוב שבא ע"י המיצר דרצוא, ויבאר דעיקר רצוי'ש הוא בהאור הרצוא היא המשכה והשוב עלי', היפך הרצוי'ש דכלים, ונשמות, שהרצוא עלי' והשוב המשכה, ויסביר דרצוא א' המשכה ב' רצון ג' מרועה, ומסתייע ממגדול עוז ומסיק דזהו רק לגבי הכלים בלבד.

ג) והנה להיות דעיקר תוקף הרצוא הוא בספי' המל' לכן נק' בשם צמאה וכמ"ש למען ספות הרוה את הצמאה דבענין הספי' הנה רוה קאי על ז"א שמאירים שם גילויים גדולים ביותר דז"א דאצי' הוא בכלל עולמות הא"ס ולכן נק' בשם רוה, אבל בספי' המל' הנה האורות מתמעטים ובפרט בחיצוני' המל' שיורדת לבי"ע כמ"ש רגלי' יורדות מות הנה היא צמאה ביותר וע"י צמאון זה נעשה עליית המל' שמתאחדת עם ז"א דזהו למען ספות הרוה את הצמאה שהוא יחוד מל' וז"א וע"י יחוד זה נמשך בחי' הגדולה שהם אורות דא"א בז"א, וברש"י סנהדרין דע"ו ע"ב אי' צמאה זו כנסי' צמאה ותאבה ליראת יוצרה ולקיים מצותיו שע"י צמאון כנסי' מתגדל הצמאון בספי' המל', והנה עיקר הצמאון הוא במדרי' האחרונות שבספי' המל' דזהו אומרו הצמאה ה' צמאה דאות ה' הוא בחי' בהבראם בה' בראם, וכמ"ש בה' גברא העוה"ז, והוא כללות בחי' דבור העליון וכמא' בעשרה מאמרות נבה"ע, ומבשרי אחוה אלקי' שאצל האדם יש שכל ומח' ודבור ובשכל אין שום אות ניכר עדיין וכמו בהברקת השכל שאינו נרגש שם כלל מציאות אותי' וגם במחשבת שכל לעצמו שהיא מח' שבמח' אין האותיות נרגשים ורק בדבור שבמח' או ניכרים אותי' וכן בעצם המדות כמו בעצם חמדת הלב אינם ניכרים אותי' רק במח' החמדה שהוא חיצוני' השכל איך להשיג דבר החמדה הנה שם נראה ונתהווה אותי' במורגש לעצמו ומהרהור בא לדבור באותי' בגשם היינו שמתלבשים בהבל הגשמי המתחלק בה' מוצאות בכל מוצא לפי ענינו דבלא הבל הלב אין ענין האותיות גלויים דכללות ההבל דאותי' הדבור הוא אות ה', דאחה"ע מהגרונ שהוא ההבל וכללות ההבל הוא אות ה', דהדוגמא מזה יובן למעלה דשכל

ומדות שלמע' שהן בחי' הו"ב וז"א וגם בחי' המח' שהיא חיצוני' בינה ה"ז למע' עדיין מבחי' מקור לעולמות, רק בהבראם בה' בראם שזהו בחי' המל' דבור העליון זהו שנעשה בבחי' מקור לעולמות, ולכן בהג' קוין דה' מרומזים ג' עולמות ביי"ע לפי שזהו המקור המהווה ג' עולמות ביי"ע, ועז"א הצמאה דאות ה' דתיבת בהבראם רוצה ומשתוקק תמיד לחזור לאין להכלל באחדות פשוטה וכן הוא בכללות האור הנמשך מא"ס ב"ה הוא בבחי' רצוא לעלות למעלה, אשר כן הוא גם באוא"ס שלפני הצמצום שהי' בו הצמצום שהאור נכלל בהמאור דהתכללות זו היא ג"כ ענין העלי' היינו שזהו עליית האור שלא יהי' בפ"ע, והענין בזה הוא דהנה מה שהי' אוא"ס ממלא כל מקום החלל זהו בחי' התפשטות האור, וכמא' הפדר"א עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, הוא היינו עצם האור שלמעלה ממקור לגילוי כ"א העלם בעצם, והוא עצם האור ושמו הוא בחי' גילוי והוא בחי' ההעלם, היינו ההעלם שלמעלה ממקור לגילוי כ"א העלם בעצם, והוא עצם האור ושמו הוא בחי' גילוי לעצמו והגילוי השייך אל העולמות, דהנה שמו הוא שם הוי' ובענין העולמות הוא אצי' דכללות שזהו בהאוא"ס שלפני הצמצום, ובד' אותיות דשם הוי' יש ב' מדרי' בחי' י"ה ובחי' ו"ה והו"ע הנסתרות להוי' אלקיננו והנגלות לנו ולבנינו די"ה הוא בחי' הנסתרות שלמע' מבחי' העולמות וכמו אלפים שנה קדמה תורה לעולם, ור"ה הוא בחי' והנגלות השייך לעולמות, וכמו"כ הוא בשמו הגדול שלפני הצמצום די"ה הוא אור המאיר לעצמו עדיין וכמא' הבדילו לעצמו ור"ה הוא בחי' התפשטות האור שבעצמותו גופא כביכול הוא בחי' אור השייך אל העולמות, דלפה"צ לא הי' ניכר עדיין בפ"ע האור השייך אל העולמות והי' כלול בפנימי' האור, דהנה עם היות דלפה"צ הי' מאיר בחי' פנימי' האור מ"מ הנה בהכרח לומר דאין זה שהאיר פנימי' האור כמו שהוא לעצמו רק שבבחי' התפשטות האור השייך אל העולמות הי' בזה גילוי בחי' פנימי' האור, וזהו מעלת חיצוני' האור כמו שהוא לפני הצמצום, דהנה בכללות הענין דפנימי' וחיצוני' הנה בכל המדרי' הרי החיצוני' לפי מדרי' הפנימי' ודבר ודאי אשר חיצוני' האור כשהי' כלול בהפנימי' הי' במעלה ומדרי' גבוה יותר, וזהו שהי' גילוי הפנימי' היינו בחי' חיצוני' כמו שהוא במעלה העליונה, והנה ב' בחי' ומדרי' דאותי' י"ה ואותי' ו"ה דשם הוי' דאצי' דכללות הנה זהו מח' ודבור כמו שהן לפני הצמצום דהיינו בחי' הדבור לעצמו וכמו אמרה ד"פ בינו לבין עצמו, וכשם שבדבור ומח' הרי הדבור הוא למטה במדרי' לגבי מח' דלא זו בלבד דהדבור הוא גילוי אל הזולת הנפרד והמח' היא לעצמו, הנה עוד זאת הרי הדבור בא באותיות מגושמים ומוגבלים שאינם בערך מעלת הזכות והדקות דאותיות המחשבה בכלל ובפרט לגבי המח' עצמית לעצמו, אשר הדוגמא מזה יובן להבדיל באלף הבדלות בדבור ומח' שלפני הצמצום דהדבור גם לעצמו כבי' הוא השפלה ובחי' התעלמות האור הוא שנסתלק מלהאיר באותי' הדבור ונכלל באותי' המח' ה"ז עליית האור שלא להיות בפ"ע כ"א בבחי' התכללות במקורה, דבחי' הדבור הוא שנעשה דבר בפ"ע שהרי מתגלה אל הזולת ומוכן דבמדרי' שלפה"צ אין שייך לומר שנעשה דבר בפ"ע שהרי הכל כלול בעצמותו רק שמ"מ ה"ז בדוגמא כמו בבחי' התגלות הדבור, וע"כ בחי' הסתלקות והתכללות האור במח' זהו כמו עליית האור שלא

יהי' בפ"ע, וזהו כדוגמת בחי' רצוא בהאור א"ס שלפה"צ, וכ"ש שהאור כמו שהוא לאחר הצמצום הוא בבחי' עלי' והסתלקות במקורו שזהו"ע והחיות רצו"ש שהאור והחיות שבהעולמות הוא בבחי' רצו"ש תמיד.

קיצור. יבאר דעיקר הרצוא בספי' המל' לכן נק' צמאה, ז"א שבכלל עולמות א"ס נק' רוה, ספות הרוה ז"א את הצמאה מל', הצמאה ה' צמאה, ה' דבור עליון צמאה, ויבאר דכמו באדם הרי השכל ומדות ומח' אין האותי' ניכרים כ"א בדבור הנה כן הוא למע' דשכל ומדות וחיצוני' בינה למע' מלהיות מקור לעולמות בה' בראם ומזה הוא הצמאון, וכן הוא באו"ס שלפה"צ האותי' י"ה ו"ה מח' ודבור כעין עליית והתכללות הדבור.

ד) והנה סכת הדבר מה שהאור הוא בבחי' רצו"ש, הענין הוא הדנה ידוע בפ"י אור שהוא רק התגלות העצם לבד ואינו מתייחס כלל בערך אל העצם, וכמו אור השמש המאיר לארץ ולדרים עלי' ה"ו רק אור וזיו השמש לא השמש עצמה דעצם השמש קבוע בגלגלו ואינו מתפשט בעולם רק אור וזיו ממנו הוא המתפשט בעולם להאיר, ועצם השמש נק' מאור ואינו בגדר להאיר ואפי' האור כמו שהוא כלול בעצם ג"כ אינו בגדר להאיר רק אור וזיו היוצא ממנו ע"י המגן ונרתק הוא המאיר, ויובן זה עד"מ מאור הראי' שזהו רק אור המתפשט ויוצא מכח הראי' והוא הרואה, שהרי הסומא נק' בל' חז"ל סגי נהור או מאור עינים, ולכאור"א מ איך נקרא בשם ההפכי לכאורה שהרי אינו רואה כלל ואיך נק' סגי נהור שזהו ריבוי אור או מאור עינים שזהו מקור האור וה"ו לכאורה העדר הראי' וכידוע דחומר העין הוא מכמה קליפות שהן כגלדי בצלים זע"ו והן המכסים ומעלימים על אור הראי' שעי"ז אור הראי' יוצא מעצם כח הראי' ומתעלם עד שיהי' אור להאיר ולראות ע"י, דחומר העין יש בו עצם כח הראי' שהרי גם הסומא יש בו כח הראי' בחומר העין שלו, והוא להיות שחומר העין הוא כלי מוכן לקבל אור הראי' ע"כ יש בו מעצם כח הראי', וכמו עצם כח התנועה שביד קודם שמנענע וגם באיזה קלקול שא"י לנענע ומ"מ יש בו כח התנועה, דהקלקול הוא בהיד וכשמתרפא אז חוזר ומתגלה כח התנועה לפעול, וכן הוא בכח עצם הראי' שיש בחומר העין, אלא שהאור הכלול בו הוא עדין אור הכלול בהעצם, אך המסכים המכסים על חומר העין שאינם כלים אל אור הראי' ה"ה מוציאים את אור הראי' חוץ לעצם כח הראי' והאור מתעלם בהם, ועי"ז הוא הראי' בפועל וכשנחסר מהקליפות ההן מחמת הזקנה וריבוי השמוש בהם הנה אז מאיר אור הראי' ביותר וזהו הסבה מה שאינו רואה מפני שמאיר האור כמו שכלול בעצם הכח שהוא בבחי' ריבוי אור שאינו בגדר להאיר וכ"ש כשמאיר עצם הכח, וזהו שנק' סגי נהור או מאור עינים שהאמת הוא כן והוא סבת העדר הראי', ונמצא מובן דמה שהוא בבחי' אור להאיר ה"ו רק האור והזיו כמו שהוא יוצא מן העצם וכמו שמתעלם דוקא, אבל האור כמו שהוא כלול בהעצם ומכ"ש העצמי אינו בגדר להאיר, וכמו"כ הוא באור השמש המאיר למטה שזהו רק האור והזיו וכמו שבא דרך הנרתק, וכמו"כ יובן בדוגמא למעלה דאור א"ז עצמי דהעצמי אינו בגדר אור להאיר וגם לא האור הכלול בהעצם כ"א רק אור וזיו המתפשט מן העצם וגם אור זה צריך להתמצם ועי' הצמצום

שמתעלם האור המתפשט מן העצם יכול להאיר בגדר אור וגילוי המתקבל ואז נק' בשם אור, ולהיות דענין האור בא בסדר כזה הנה אין האור פועל שינוי כלל בהעצם וכמ"ש אני הוי' לא שניתי מפני שזהו רק הארה לכד שאינו עצמי ובאין ערוך לגבי העצם, וכמו באור השמש כשאינו מתפשט בבית מפני איזה מניעה ועיכוב וכמו מסך המבדיל הרי אינו עושה שינוי בעצם השמש, והכוונה בזה הוא דאור השמש אינו פועל שינוי בעצם השמש אם מאיר או אינו מאיר, ולכאן א"מ שהרי השמש ענינו הוא להאיר וכמ"ש ויתן אותם אלקים ברקיע השמים להאיר על הארץ, וכש"כ האור הכלול בשמש שהוא להיות ממנו אור וזיו המאיר וא"כ כשאינו מאיר הרי הי' צ"ל מזה שינוי בהשמש, ולכה"פ בהאור הכלול בו, דכל כח שאינו פועל פעולתו הוא משתנה ומתעלם בעצם כחו, והנה המשל דאור וזיו השמש עם היותו משל על כללות ענין האור למע' הנה באמת אינו משל מכוון בפרטי הענינים, ולא זו בלבד שאינו משל מכוון להאור שלמע' אלא גם אינו דומה גילוי אור וזיו השמש רק לגילוי כחות הרוחני' דהנה במשל השמש הרי אור נמשך תמיד מהשמש רק שאינו מאיר למטה מהעננים אמנם ברוחני' הענין שכאשר אינו מאיר האור הוא שאינו נמשך כלל, וכשאינו נמשך כלל הרי הי' צ"ל שינוי בעצם הכח והיינו דהעדר הפעולה לגמרי הי' צריך לפעול שינוי גם בעצם הכח, ומזה שאנו רואים דיש בזה אופנים חלוקים דלפעמים הנה העדר הפעולה אינו פועל שום שינוי בעצם הכח ולפעמים הנה העדר הפעולה פועל שינוי בעצם הכח הנה מזה אנו יודעים שיש הפרש אם הוא פועל בדרך שפע או בדרך אור, דזה שכל כח מתעלם בעצמו ע"י העדר הפעולה זהו כשהפעולה היא בדרך שפע וכמו בהשפעת השכל הנה ע"י השפעת השכל אל הזולת מתוסף שכל בהמשפיע, וכמו ומתלמידי יותר מכולם שזהו לא רק במה שהתלמיד מחכים את רבו ע"י הקושיות וכה"ג כ"א שע"י ההשפעה לבד אל התלמיד מתוסף חכמה ושכל אצל הרב כידוע, ובהעדר השפעה מתעלם השכל בעצמו, וזהו דוקא בפעולה שבדרך שפע שמתפעל בהפעולות וכמו"כ מתפעל בהעדר הפעולה, אבל כשפועל בדרך אור שאינו מתפעל בהפעולה כמו כן אינו מתפעל מהעדר הפעולה, ולכן אור השמש שבא מהשמש בדרך אור לא בדרך שפע כנודע ע"כ אינו פועל שינוי בהשמש, וכמו"כ הוא האור למע' שבא בבחי' אור דגם אור הקו הגם שבא דרך הצמצום מ"מ הוא בבחי' אור ולכן הגם שהוא כמו המשכת השערות שנק' מזל מ"מ הוא בבחי' ריבוי אור, וכש"כ האור שלפיה"צ שהוא במדרי' אור ובאור הנה העדר הפעולה אינו פועל שום שינוי ואחר כ"ז הנה יש מקום בשכל לומר דעם היות דהעדר הפעולה אינו פועל שום שינוי אבל הכוונה אינה נשלמת והשכל מחייב דהעדר שלימות הכוונה של המקור, אז עס פירט זיך ניט אויס דער כוונת המקור, הנה העדר זה צריך לפעול שינוי אבל באמת הנה העדר שלימות הכוונה ג"כ אינו פועל שינוי, וטעם הדבר הוא מפני שהמניעה אינה מצד המקור שהרי השמש או אור הכלול בתוכו בכחו להאיר בכל מקום, והמניעה היא רק מצד המקבל שאינו כלי לקבל וכמו מפני מסך וכה"ג, ע"כ א"ז עושה שינוי בהמקור וכ"ה גם בבחי' שפע, דבשפע הרי העדר ההשפעה פועל שינוי בהמשפיע הנה זהו דוקא כשהמניעה היא מצד

המשפיע שמעלים אור שפעו ואינו חפץ להשפיע, אבל כשהמניעה היא רק מצד המקבלים היינו שאין לו מקבלים או שהמקבלים אינם כלים לאור ההשפעה שלו א"ז שום שינוי וגרעון במשפיע, דכאשר המניעה היא מצד המשפיע ה"ז בדרך היסח הדעת שמסיח דעתו לגמרי מההשפעה, וע"כ ה"ז גורם התעלמות בעצם הכח, אבל כשהמניעה היא רק מצד המקבלים א"ז בדרך היסח הדעת ואינו עושה התעלמות, ונמצא דגם בשפע א"ז עושה שינוי, וא"כ כש"כ שהוא כן בענין האור דאין שום שינוי ע"י שאינו מאיר בבית מפני שאין המניעה מצד האור שהרי ביכולתו להאיר רק המניעה היא מהמקבל ע"כ א"ז עושה שינוי וגרעון בהאור.

קיצור. יבאר דסבת הרצוא בהאור לפי שאור הוא רק זיו המתפשט ע"י הנרתק המכסה ומסתייע מכח הראי' שהראי' באה ע"י כיוסי הקליפות הדקות על עצם הראי' ובהמחקם נעשה סג' נהור שמאיר עצם כח הראי' ולכן אינו רואה דאור הוא רק המתפשט ממנו ולכן אינו עושה שינוי, ויסביר במשל דאור השמש וההפרש בהפעולה אם דרך שפע או דרך אור ומסיק דשניהם אינם עושים שינוי לפי שהמניעה היא רק מהמקבלים.

(ה) **והנה עדיין אין זה מספיק דעם היות דזה מה שאינו עושה שינוי הוא מפני שהמניעה מצד המקבלים אבל הרי סוף סוף הכוונה אינה נשלמת ואם כי בודאי אינו דומה אם זהו מצד המשפיע או רק מצד המקבל מ"מ הכוונה אינה נשלמת וע"כ הנה בהכרח לומר דטעם הדבר מה שאינו פועל שום שינוי הנה העיקר בזה הוא מפני שהמקור הוא מובדל בערך מהגילוי, ומה שיש בכח המאור להאיר הוא בו כח עצמי והיולי והיינו שהאור הכלול בהמאור הוא עצמי והיולי לא בבחי' מקור לאור המאיר, וע"כ אין העדר הגילוי פועל בו שינוי מפני שאינו מקור עדיין לגילוי, וע"כ גם כשאין האור והזיו מתפשט ממנו אין זה עושה בו שום שינוי כי הוא בעצם מהותו כמו שהי' א"כ הרי בהכרח לומר דבהאור המתפשט הנה ע"י העדר הגילוי גם שהוא רק מצד המקבלים ה"ז שינוי בהאור שהרי ענינו הוא להאיר וכשאינו מאיר הנה הוא מתעלם בעצמו ע"ז, אך התעלמות זו היא בהעלם של הגילוי והעלם וגילוי אין זה שינוי במהות הדבר, והדוגמא מכ"ז יובן למעלה דמה שאינו נוגע שזהו בפנימי' האור להיות שזהו בחי' עצם האור שאינו בבחי' מקור אל הגילוי, ע"כ אינו נוגע שם כלל אם האור מאיר, אבל בחיצוני' האור והיינו בעצמותו גופא האור השייך אל העולמות שם נוגע העדר הגילוי ואין זה סותר למה שמבואר דכשיכה כאורה הוא בחיצוני' האור אבל בפנימי' האור נוגע, דשם העיקר הם נש"י וכמא' להתם מטא עקתא דישראל, הענין בזה הוא דלבד זאת דכללות האור שלפה"צ הוא למע' מבחי' מקור עדיין הנה עם היות דחיצוני' האור הוא בחי' העלם של הגילוי לגבי הקו, והיינו שהוא בבחי' מקור אל הגילוי, הנה אין זה סותר למה שאנו מדברים כאן דכאן אנו מדברים ענין הכוונה דמצד ההשפעה והגילוי ה"ז בדרך אור לא בדרך שפע וההשפעה בדרך אור הרי אין זה פועל שינוי, כ"א מה שהקשינו ע"ז הוא מצד השלמת הכוונה, והרי הכוונה פנימי' א"ז בחיצוני' האור כ"א בפנימי' ועצמות האור, ולכן בבחי' חיצוני' האור כשיכה כאורה ובפנימי' שם הוא**

הכוונה המושרשת בנש"י, והבחי' דפנימי' האור ה"ה עצמי שלעולם הוא בבחי' עצמותו אם המקבלים המה כלים אל האור ומאיר בהם א"ל ח"ו, ובפנימי' האור הגם שאינו נוגע כלל מ"מ הנה הכוונה היא שיהי' דוקא גילוי אור ובאופן אחר אינה נשלמת הכוונה רק שהעדר שלימות הכוונה ח"ו א"ז עושה שינוי ח"ו להיותו אור עצמי והשינוי הוא רק במקבלים וע"י שמאיר האור בגילוי בכלים נשלמת הכוונה הפנימית ומאיר בזה האור הפנימי והעצמי, והמורם מכל האמור יובן הדוגמא למע' דאור הוא בחי' הארה לבד שאינו העצם וגם לא אור הכלול בהעצם דכ"ז אינו בגדר אור להאיר, רק הוא בחי' זיו המתפשט ויוצא כבי' מן העצם ע"י הצמצום ונתעלם האור עד שהוא בגדר אור להאיר, והנה האור עם היותו הארה לבד ה"ה מ"מ מעין המאור, שז"ע אור שהוא בבחי' דבקות במקורו ומעין מקורו, וע"כ מ"ש אני ה' לא שניתי קאי גם על האור שגם בו אין שינוי, וכמו באור השמש שאם יש עננים המסתירים שאין האור מאיר א"ז שינוי גם בהאור, וכמו"כ הוא בהאור הנמשך מאוא"ס בעולמות אין בו שינוי דהשינוי הוא רק מצד הכלים המקבלים, וכנ"ל דהמניעה אינה מצד המשפיע כ"א מצד המקבל ובהם הוא השינוי אבל לא בהאור, ומ"מ אינו דומה ממש לאור השמש שמאיר רק בדרך מקיף אבל האור שבעולמות ה"ה בבחי' או"פ וכשהכלי אינו בבחי' כלי לקבל הרי האור מתעלם, וכמו כד אנת מסתלק מינייהו שגורם סילוק והתעלמות האור, רק שהסילוק אינו בבחי' סילוק לגמרי ח"ו כ"א שמתעלם, אבל אינו עושה שינוי והוא לפי שהאור הוא מעין המאור, ומ"מ הוא באין ערוך לגבי המאור וכמ"ש כי עמך מקור חיים רק עמך טפל ובטל לך מפני שאין ערוך והיינו דלהיות בחי' אור שהוא בבחי' דבקות ה"ה מעין המאור, ולהיותו בחי' הארה לבד וזיו המתפשט מן העצם הוא באין ערוך, וזהו הטעם שנק' בשם א"ס ולא אין לו תחלה, דלכאוי' התואר אין לו תחלה הוא מעלה יתרה מאין לו סוף, אך זהו מפני שתחלה יש לו דמאחר שהוא הארה לבד הרי יש לו מקור שמשם הוא נמשך וע"כ אין נק' אין לו תחלה רק שאין לו סוף מפני שהוא מעין מקורו, וזהו הטעם שיש בהאור טבע הרצוא שנמשך לגבי מקורו כטבע כל דבר להיות נמשך לגבי שרשו ומקורו, וטבע זו הוא כמ"ש בסש"ב פי"ט דשם טבע הוא מושאל לכל דבר שלמעלה מטו"ד, וכמו האש שחוזר תמיד לעלות למקורו האש היסודי אע"פ שיתבטל שם מציאותו הראשון לגמרי ויהי' שם אין ואפס אעפ"כ כך הוא טבעו כו', וכמו"כ האור טבעו לחזור למקורו ושרשו, ועוד זאת שהרי האור הי' כלול תחלה במקורו ואו הי' במעלה ומדרי' עליונה הרבה יותר וכמו זיו השמש כשהוא בעצם השמש, ומה שנמשך בבחי' אור להאיר ולהחיות את העולמות הי"ז ירידה גדולה לגבי האור, דבאמת הנה מה שע"י הצמצום נבדל החיצוני' מן הפנימי' הי"ז ירידה לגבי האור, ובפרט כמו שנתעלם תוך העלם הצמצום, ובכללות הוא שהאור נעשה בבחי' יש ומציאות דבר, וע"כ תמיד הוא בבחי' רצוא לעלות לשרשו ומקורו שזהו עלי' מירידתו ולחזור להיות בבחי' אין.

קיצור. יקשה דגם אם העדר הפעולה הוא ממניעת המקבלים אבל הכוונה הלא אינה נשלמת, ויתרן דזה שאינו עושה שינוי הוא לפי שהמקור

מובדל מהגילוי ויסביר ענין פנימי האור וחיזונויותו דלפני הצמצום, דבפנימי האור הגה הגילוי אינו נוגע אבל הכוונה המושרשת נוגע, ובאור המתפשט הגה ההעדר עושה שינוי שמתעלם אבל עם זה הגה אור הוא מעין המאור, ולכן נקרא אין סוף ולא אין לו תחלה וכלול במקורו ולכן הוא תמיד ברצוא.

בט"ד, יום ב' דר"ה, תש"ה

זוה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון, דר"ה יום ברוא אדה"ר הוא תחלת מעשיך של הקב"ה, ולכאוי והלא בכ"ה באלול נבה"ע ויום ברוא אדה"ר הוא יום הששי לברה"ע ולמה נק' יום זה תחלת מעשיך, והקביעות דר"ה הוא ביום בריאת אדה"ר ולא ביום הראשון דברה"ע שהוא בכ"ה אלול, אך הענין הוא דהנה ראשית הרצון בברה"ע הוא מה שעלה ברצונו אנא אמלוך, ואין מלך בלא עם לכן לא נמשך בחי' המלוכה למע' עד שנברא אדה"ר שקבל עליו עומ"ש בעבודתו ולכן אומרים ביום ו' מזמור ה' מלך גאות לבש, דדוקא ביום ו' שנברא אדה"ר נמשך בחי' ה' מלך גאות לבש, משא"כ בימים שקודם בריאת אדה"ר לא נמשך עדין ענין המלוכה כ"א בחי' ממשלה וכידוע ההפרש בין מלוכה לממשלה, דמלוכה היא שמקבלים את המלוכה ע"פ הסכם ורצון ובחירה שבוחרים אותו להיות מלך עליהם, וזהו בדעת שלמה שמקבלים עליהם עול מל' להיות בטל אליו לכל אשר יצוה לעשות רצונו משא"כ ענין הממשלה הוא שמושל עליהם בע"כ שלא מרצונם, וכמו המושל על הבהמה שאין לה דעת ובחירה כלל שתבחר בהממשלה ומלוכה, ומ"מ האדם מושל על הבהמה ובטלה אליו רק שהוא בהכרח שלא ברצון ודעת כ"א למטה מן הדעת, משא"כ באדם הוא ברצון ודעת, וכמו"כ למעלה יש ב' מדרי' אלו, א' בחי' המלוכה שהוא ברצון דוקא והוא באדם שהוא בעל בחירה בדעת חזק באלקות ומקבל עליו עול מלכות שמים שלמה וכמו שאנו אומרים ומלכותו ברצון קבלו עליהם להיות בטל אליו, אבל המלאכים שאינם בחי' אדם וכידוע שנק' בשם בהמות וחיות והן חיות המרכבה פני ארי' פני שור וכו' ואין שייך עליהם בחי' המלוכה כ"א בחי' ממשלה שבטלים ממילא בלא בחירה ורצון ודעת כלל, הגם דמלאכים דבריאה משיגים בחי' אלקות ואומרים ג"פ קדוש שמורה על הכרתם באלקות הגה בכל זאת הרי אין ההשגה שלהם עיקר והוא רק שירה לעורר אהבתם ויראתם הטבעי בלבד, ולכן הגה אף גם שנבראו המלאכים קודם וכמ"ש תוצא הארץ העליונה נפש חי' שהם המלאכים וכתוב ועוף יעופף ועוף זה מיכאל כו' מכל מקום לא נמשך בחי' המלוכה עד שנברא אדם הראשון שהוא בחי' מוח דחב"ד ואמר ה' מלך גאות לבש, שקבל עליו עול מלכות שמים ברצון והמשיך את בחי' הרצון למלוכה למעלה, והנה עד"מ למטה עיקר ענין קבלת המלוכה ברצון הוא מה שבטל לרצונו ומקיים צויו, וכמו"כ יובן דעיקר

גילויי בחי' המלוכה הוא ע"י קיום התומ"צ דוקא, ולכן עיקר מעהמ"צ צ"ל בדרך עבודת עבד והיינו לבטל רצונו מפני רצון ה', וזהו עיקר המכוון כמאמר בראשית ברא בשביל ישראל שנקראים ראשית ובשביל התו' שנקראת ראשית וכמ"ש אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי, דזה מה שאנכי מי שאנכי עשיתי ארץ הוא בשביל האדם והאדם הוא בשביל בראתי בניגמט' תרי"ג, וזהו ה' מלך גאות לבש הוא בחי' לבושים שמעהמ"צ וכמ"ש לבושו צדקה * שנמשך מבחי' חסד, וגם התורה נק' לבוש וכמארז"ל אין כבוד * אלא תורה, והם ב' בחי' כבוד, כבוד עילאה וכבוד תתאה, וז"ש אח"כ לבש ה' עזו התאזר ואין עזו אלא תורה, וע"י ב' לבושים אלו דתומ"צ ממשיכים בחי' ה' מלך, היינו בחי' גילוי המלוכה, דהנה מבחי' גאות לבש נמשך להיות מציאות יש ודבר נפרד, ובכדי שיהי' ביטול היש הוא ע"י התו' שנותנת כח ועזו להנה"א להכניע את היצה"ר, ועי"ז ה' יברך את עמו בשלום ב' שלום * שלום בפשמ"ע ושלום בפשמ"ט, שלום בפשמ"ע הוא בחי' י"ה ושלום בפשמ"ט שיומשך גילוי אוא"ס הסוכ"ע למטה ג"כ, וזהו תוכן הבקשה מלוך על כל העולם כולו בכבודך וגו' וידע כל פעול כי אתה פעלתו וגו' ויאמר כל אשר נשמה באפו הוי' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה, ואי' במ"ח מס' ליל ר"ה פ"ח מ"ב שיאיר בחי' אור האצ"י עד שגם הקל"י יכנעו, ובפני' התפלה מהרמ"ק אי' ויאמר כל אשר נשמה באפו דהיינו החיצוני' כמ"ש חדלו כו' אשר נשמה באפו יאמרו ג"כ ה' אלקי ישראל מלך כו' וכ"ז נעשה ע"י התורה, וזהו ה' מלך גאות לבש לבש ה' עזו התאזר וגו' דע"י תומ"צ נמשך גילוי המלוכה, ולכן כשנברא אדה"ר אף שלא הי' עדיין תומ"צ כמו שהוא עכשיו, מ"מ הרי קבל עליו עול מלכותו ית' בעבודתו וכמ"ש ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה הנה עי"ז המשיך בחי' המלוכה למעלה, וזהו שר"ה נק' תחלת מעשיך הגם דבכ"ה באלול נבה"ע אך הוא בבחי' ממשלה ובר"ה נמשך גילוי המלוכה, וכמו"כ עכשו בכל ר"ה צריכים לעורר מחדש שיומשך בחי' המלוכה למע' ולמטה, וזהו זה היום תחלת מעשיך דע"י גילוי המלוכה נשלם ראשית הרצון דאנא אמלוך.

קיצור. יקשה דר"ה הוא ביום ו' דמע"ב איך הוא תחלת מעשיך ולמה הקביעות דר"ה היא ביום בריאת האדם, ויבאר דסבת ברה"ע הוא הרצון דאנא אמלוך, ויסביר ההפרש בין ממשלה שהיא בהכרח ושייכה בכל הנבראים גם בבע"ח ומלוכה היא רק בבחירה ורצון, עד אדם הי' גילוי הממשלה ואדה"ר אמר ה' מלך והמשיך גילוי המלוכה.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל דעיקר ענין הרצו"ש הוא בהאור, ועם היות אשר בהשקפה ראשונה הנה הרצו"ש דאור דהרצוא הוא המשכה והשוב הוא עלי' היפך ממה שהוא בכלים דספני' העליונות ובנשמות שהרצוא הוא עלי' והשוב הוא המשכה הנה זהו רק ביחס האור אל הכלים אבל בהאור עצמו

לבושו צדקה : ראה תניא סל"ו. אנה"ק סל"ב.

לבוש . . כבוד : ועי"ם שבת קיג, סע"ב.

ב' שלום כו' : ראה לקרית מטות ד"ה החלצו.

לגבי למעלה הנה סדר הרצוא"ש הוא כסדרן של הכלים דספי' והסדר דנשמות; ועיקר תוקף הרצוא הנה למעלה הוא בספי' המל' ולמטה בנשמות שמתלבשות בגופים דוקא, דשניהם ספי' המל' ונש"י כמו שהם למטה נקראים צמאה וכת"י הצמאה דהצמאון שבספי' המל' הנה עיקרה בה"ס האחרונות, וזהו ה' צמאה דבה' בראם, דבור העליון דבעש"מ נבה"ע הוא צמאון הרצוא, וטעם וסבת הדבר מה שהרצוא הוא באור הוא לפי דכללות ענין אור, הן בכחות הנפש כמו אור הראי', והן בעולם כמו אור השמש וכן הוא בהאור שלמע' הנה בכלום ענין האור הוא רק זיו המתפשט בלבד שהמקור מובדל בערך מהגילוי, דהגילוי הוא אור והמקור הוא מאור, וזה עצמו נרגש בהאור אופן ריחוקו וגורם צמאון העלי' וההתכללות, והיינו דאז נתעורר בהאור מהות הרגש הביטול כמו בעת שהי' כלול במקורו במאור להיות אין ואפס, ועם היות דאור הוא הארה לבד אבל להיותו דבוק בהמאור הוא מעין המאור ולכן הנה האור תמיד הוא ברצוא, ומובן דהרצוא שבאור הוא למעלה במדרי' מהרצוא דכלים.

(ו) ולכאן א"מ במה הוא ההפרש בין האור והכלי שהרי הכלים הם ג"כ אורות ומאי אולמא דאור שהרצוא דאור הוא למעלה במדרי' מהרצוא שבכלים, אך באמת עם היות שהכלים הם ג"כ אורות כמו האור בכ"ז הרי יש הבדל בין אופן האור דכלים לאופן האור דאור, ויובן זה ממה שמצינו ג' אופני אהבה * והם אהבת עולם אהבה רבה ואהבה בתענוגים, והנה מהות אהבה היא מהות רוחני וכמו שאנו מרגישים בעצמינו שהאהבה היא הרגש רוחני זך ודק במאד מאד, וזה מה שהאהבה באה בהרגש הלב דבשר הלב מרגיש את האהבה א"כ הרי האה' באה בתפיסא בגשם ממש אבל באמת הנה הרגש זה מה שכבר מרגיש את האהבה בלבבו הוא מציאות האה' והיינו דזהו גופה של האהבה ולא מהותה שהיא נשמת האה' אשר בעצם מהותה הנה אהבה היא כלולה מנועם זחום, א נעימות'דיגע רוחניות'דיקע ווארעמקייט, ובגופה של האה' שהוא המציאות דאהבה הרי יש בזה כמה דרגות תפיסא, הא' תפיסת האה' בהרגש הלב, דער בשר הלב ממש פיהלט די אהבה, הב' תפיסת האה' כהסתכלות וכמ"ש עיניך יונים שבהסתכלות זו נתפסת האה' שבהרגש לבו, הג' גילוי האה' בנשיקה וחיבוק, הד' גילוי האה' בדבור, דכ"ז הוא מציאות האה' היינו גוף האה', אבל מהות האה' שהיא מהות רוחני הנה לכאן אין שייך בזה חלוקי דרגות, אבל באמת הנה במהות האה' עם היותה רוחנית הנה בכל זה הרי יש בזה חלוקי דרגות והיינו דכשם שהמציאות דאה' הבאה בתפיסא הרי יש בה חלוקי דרגות הנה כן במהות האה' יש בה חלוקי דרגות רוחני' אשר התגלותם תלוי לפי אותם הענינים המביאים פרטי המדרי' שבמהות האה', ובוה הנה הם מתחלקים הג' אופני אהבה דאהבת עולם היא האה' שבאה מהתבוננות בהעולמות איך שהאור והחיות האלקי המתלבש בעולמות הוא רק הארה לבד ובאין ערוך כלל לגבי העצם דעי"י היא האה' והרצוא להיות בבחי' התכללות בעצמו' אוא"ס וזהו הרצוא דנשמות למטה שהיא בבחי' התפעלות

ג' אופני אהבה : ראה תוי"א ויחי ד"ה חכלילי.

מורגשת בכל פרטי עניני עבודתו בלימוד התו' ובקיום המצות הכל בסדר מסודר בהנוגע אל הפועל והיינו שהאה' נותנת אור וחיות בעבודה, ואהבה רבה היא שבאה ע"י ההתבוננות בעצמו' או א"ס דהיינו בהפלאת ורוממו' האוא"ס שעייז' הוא הרצוא דכלים ובעבודה הנה אה' זו שייכת ג"כ אל הפועל בתומ"צ והיא במדרי' נעלית יותר והעולה על כולנה היא האה' בתענוגים שהיא להתענג על ה' עד כלותה ממש היינו בבחי' כליון ובבחי' ביטול ממש, והיז למע' במדרי' מבחי' אה"ר שזהו מ"מ בבחי' התפעלות ובבחי' רשפי אש, אבל אה' בתענוגים היא בבחי' ביטול בתכלית בחשאי בלי שום התפעלות ומורגש כלל, וכמו עבודת הכהנים שהיא בחשאי דוקא, וזהו בחי' הרצוא שבאור דלהיות שהאור הוא בבחי' דבקות במקורו ע"כ הרצוא הוא כענין אה' בתענוגים, דהכלים עם היותם אלקו' הרי מ"מ אינם בבחי' דבקות ולכן הרצוא הוא כמו אה"ר בבחי' התפעלות ורשפי אש, אבל האורות שהן בבחי' דבקות הרצוא הוא בבחי' ביטול בתכלית, וזהו פי' המאמר איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד, דאיהו הכוונה עצמות חיוהי אורות וגרמוהי כלים, דיחוד הכלים באיהו הוא כיחוד האורות באיהו וא"כ מפני מה אומר ב"פ חד שלפ"ז שהיחוד בכלים הוא שוה להיחוד דאורות הוה לי' למימר איהו וחיוהי וגרמוהי חד, אלא עם היות שהכלים הם אלקות ממש ומתאחדים ביחוד גמור עם איהו בכ"ז אינו דומה יחוד הכלים ליחוד האורות, דיחוד הכלים הוא בדבקות ניכרת ודבקות ניכרת אינו ענין הדבקות האמיתית, דזהו ההפרש בין התקשרות לדבקות, דהתקשרות הוא ג"כ ענין היחוד אבל הוא יחוד הנראה היינו שנראה אשר ב' דברים מתקשרים זע"ז ודבקות היא שמתאחדים ואינו ניכר כלל מקום וענין הדבקות והוי כדבר אחד ממש, ודבקות ניכרת עם היותה למע' במדרי' מהתקשרות אבל אינה כמו דבקות אמיתית שהיא בלתי ניכרת ולכן אומר ב' פעמים חד דיחוד הכלים הוא בדבקות ניכרת אבל יחוד האורות היא בדבקות בלתי ניכרת, ובענין השמות הנה ג' ענינים אלו הן שמות ע"ב מ"ה ב"ן, דאה"ע היא בחי' שם ב"ן דעייז' נעשה ג"כ בירור העולם בכלל ובירור הנה"ב בפרט, שע"י ההתפעלות מורגשת דנה"א נעשה התחברות נה"א עם נה"ב להיות הבירור דנה"ב, ואה"ר היא בחי' שם מ"ה וידוע דשם מ"ה הוא המברר בבחי' ביטול בירור שני דלאחר שנתברר ע"י שם ב"ן שזהו בחי' ביטול היש בלבד, הנה אח"כ הוא הבירור ע"י שם מ"ה בכדי שיוכלל באלקות, והיינו שלאחר בירור הנה"ב ע"י האה' דאה"ע כשבאים לבחי' אה"ר נעשה הביטול במציאות בנה"ב להיות נכלל באלקות, ובחי' אהב"ת זהו בחי' שם ע"ב שלמע' מענין הבירורים רק שלאחר שיש בחי' אה"ע ואה"ר נותנים מלמעלה בחי' אהב"ת שהו"ע עבודת מתנה אתן את כהונתכם.

קיצור. יבאר דסבת הרצוא באור, (א) תחלה כלול במקורו, (ב) היותו זיו המתפשט ויבאר ג' ענינים באור, (א) הארה, (ב) דבוק במקורו, (ג) מעין המאור, ויקשה דאור וכלי שניהם רוחני' ומהו ההבדל ביניהם דגדלה מעלת הרצוא דאור על הרצוא דכלים, ויסביר ממהות האהבה ומציאות האהבה, ויבאר הבדל ג' אופני אהבה, אה"ע הרצוא דנשמות, אה"ר הרצוא דכלים בדבקות

ניכרת ואהב'ת הרצוא דאור בדבקות בלתי ניכרת, ב"פ חד, ג' שמות ב"ן מ"ה ע"ב.

ז) והנה עוד יש סבה להרצו"ש של האור והוא בשביל התחדשות האור שיתחדש ממקורו שזוהי ע"י הרצו"ש שבאור, דהנה מענין ההסתלקות והתפשטות של הדם שזוהי בכדי שיתחדש ויתחזק כחו שאם ה' בדרך התפשטות בלבד ה' הולך בחלישות וע"י שמסתלק ונסגר בלב עי"ו מתחדש ומתחזק כחו, וחיוזק זה הרי אין זה בהדם בלבד אלא שהוא חיוזק החיות שהולך בכח ועזו יותר, וכמו"כ הוא באור וחיות האלקי שבעולמות שצריך להתחדש תמיד, והוא דלהיות דכללות האור בעולמות דהיינו אור הקו ה"ה בא מאוא"ס ב"ה דרך הצמצום שזוהי שבא בבחי' ריחוק מאוא"ס, והגם שהקו נוגע ודבוק באוא"ס מ"מ זהו דרך דילוג הצמצום, והמשל בזה כמו במשפיע ומקבל שאחר שמעלים המשפיע אור שכלו העצמי הרי חוזר ומאיר שוב במוחו באופן שהשפעת השכל אל המקבל הוא מ"מ מאותו השכל שהשכיל לעצמו, דעם היותו באין ערוך לגבי השכל כמו שהוא בעצמו מ"מ הוא מאותו השכל עכ"פ, ועכ"ז הוא מה שבא בדרך הפסק אצל המשפיע, והוא שאור שכלו הגם שחוזר ומאיר הוא מ"מ מתעלם בעצמו ואינו מאיר בגילוי כמו שהי' מקודם ולכן הנה אז אין אור שכל ההשפעה מתבטל כמו שהי' תחלה קודם שנתעלם, דהרי אור שכל זה שמשפיע לתלמידו הרי ה' תחלה ג"כ, אלא שנתבטל בעצם שכלו של המשפיע, אבל אחר שחוזר מההעלם אינו מתבטל כ"א שהוא עומד בדרך מקיף לבד, והאור הנשפע הנה נמשך ממנו בדרך דילוג ההפסק, ובפרט בהמשכת האור וירידתו ממדרי' למדרי' שהמדרי' התחתונות מתרחקות מאוא"ס ב"ה וכדאי' בספר הבהיר הובא בפרדס שער ט"ז פ"ד שכינה למטה כשם ששכינה למעלה כו' מלה"ד למלך שהיו לו ז' בנינים ושם לכל א' מקומו ואמר להם שבו זה ע"ג זה, וא' התחתון אני למטה לא אתרחק ממך, אמר להם הריני מסבב ורואה אתכם, והיינו דמצד הקו שייך מעומט וראשית גילוי הקו הוא בחי' חכ' ששם מאיר גילוי אור הקו, אבל בחי' מל' היא בחי' אחרונה שהיא בבחי' ריחוק מאוא"ס, ומ"ש אמר התחתון אני למטה לא אתרחק ממך והיתה התשובה הריני מסבב אתכם הו"ע דכתיב ומתחת זרועות עולם, דהעיוול הגדול שלפני הקו סובב ומקיף כולם, ובפרטי' הוא בחי' עיגול אריך שמקיף הע"ס, דבוה הרי בחי' המל' היא בקירוב יותר, ומשו"ז יש במל' דוקא כח ההתהוות מאין ליש וכמ"ש באגה"ק סי' כ', אמנם מה שיש במל' אור הסובב זהו בבחי' העלם במל' ובהאור שבבחי' גילוי בע"ס הרי המל' היא בבחי' ריחוק ובבחי' מיעוט האור וזוהי בחי' החלישות שבכללותה שהיא בבחי' ריחוק מאוא"ס ב"ה וביותר במדרי' התחתונות, וה"ז כמו שפרש"י ע"פ ויהי קול השופר הולך וחזק מאד מנהג הדייט כל זמן שמאריך לתקוע קולו מחליש וכוהה אבל כאן הולך וחזק מאד, הנה כן הוא בעש"מ שנק' מילין דהדיוטא דבד"כ הוא בחי' כללות האור שנמשך בעולמות שהאור הולך ומחליש, ועם היות שהחלישות היא בסוף המדרי' מ"מ זוהי הוראה על החלישות גם בתחלת ההמשכה, דאם היתה תחלת המשכת האור בחי' אור חזק בעצם היינו אור עצמי הרי ה' בכל מקום בשוה, ומה שהוא נחלש בסוף ההמשכה הוא

מפני שגם בתחלת ההמשכה הוא בחי' אור מוגבל שבא בבחי' ריחוק, והוא ע"ד ההפרש בין ספי' היסוד שבהשתל' לספי' היסוד שבעצמות, דבד"כ בחי' יסוד הוא שמקשר ומחבר וכמ"ש כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא ובארעא, אך בסדר השתל' יש כמה יסודות שהן בבחי' התחלקות, אבל וברית שלומי הוא בחי' יסוד דעתיק המקשר ומחבר א"ס ב"ה בנאצלים לא תמוט היינו שיומשך גילוי זה מא"ס ב"ה גם למטה בעשי', והיינו לפי שזהו אור עצמי ע"כ נמשך בכ"מ גם למטה בעשי', דוהו ההפרש בין האוא"ס דאצי' להאוא"ס שלמע' מאצי', דאור האצי' רק באצילות הוא בבחי' א"ס משא"כ בכי"ע, אבל אוא"ס שלמע' מאצילות בכ"מ שנמשך הוא בבחי' א"ס. ויובן יותר כמו שהוא בהשלשה קיין דימין ושמאל ואמצע במעלת הקו האמצעי על ב' הקוין, דב' הקוין יש בהם חלוקי מדרי' משא"כ קו האמצעי מתחלת המשכתו עד סוף סיומו הוא בכל מקום בשוה, והוא לפי שהמשכתו הוא מבחי' פנימי' ועצמו' א"ס, וכמו"כ יובן כאן דהחלישות בסוף המדרי' הוא מפני שכללו' האור הוא שבא בבחי' ריחוק ובבחי' מיעוט, וע"כ צריכים לחדש את האור, וזהו ובטובו מחדש בכל יום ופי' הרד"א שזהו מ"ש האור כי טוב, וידוע שזהו האור שנברא ביום ראשון שעז"א במד"ר בראשית פ"ב ובגמרא חגיגה י"ב א' אור שברא הקב"ה ביום ראשון הי' אדם מביט בו מסוף העולם ועד סופו, כיון שנסתכל הקב"ה בדור המבול ובדור הפלגה וראה שמעשיהם מקולקלים עמד וגנוז מהן שנא' (איוב לח) וימנע מרשעים אורם ולמי גנוז לצדיקים לע"ל שנאמר וירא אלקים את האור כי טוב ואין טוב אלא צדיק שנא' (ישעי' ה) אמרו צדיק כי טוב, שזהו שהראי' היא בכללות העולמות בבחי' עדאתכ"ס ועלדאת"ג שבוה נכלל כללות ההשתל', הנה הראי' היא בשניהם בשוה, וטעם הדבר הוא מפני שזהו האור שלמע' מהשתל' שלא יש בו התחלקות מדרי', כיון שנסתכל כו' עמד וגנוז כו', ואי' בזח"ג דפ"ח ולא מנע לי' בכל יומא כו' דאע"פ שגנוז מ"מ נמשך ממנו בכל יום דבי' מתקיים עלמא, וכ' הרמ"ז שם שז"ע ובטובו מחדש בכי"ת, דהאור הגנוז הוא המחדש את האור וע"י הוא הקיום, והיינו דהאור שבא בהתלבשות בעולמות צריך להתחדש תמיד, ועז"א ובטובו מחדש דבחי' האור הגנוז שזהו האור שלמע' מהשתל' הוא המחדש ומקיים, והנה בס' השתל' גופא יש כמה מדרי' שעז"א ג"כ ובטובו מחדש וגו', כי יש כמה מדרי' טוב, דהנה ידוע שיסוד נק' טוב וכמו אמרו צדיק כי טוב, והטעם שנק' יסוד טוב כי יסוד הוא בחי' משפיע וכל ענין ההשפעה הוא מצד הטוב דוקא דהיינו שטבע הטוב להטיב לוולתו, וההשפעה שמצד הטוב אין לה הפסק, ואינו דומה להשפעת החסד שמצד האה' שיש בזה מדה ושעור דלפי אופן האה' לפי אופן כוה היא ההשפעה, וגם יכול להיות בזה הפסק שהרי האה' היא מצד הטעם וכשמתבטל הטעם מתבטלת האה' ממילא נפסקת ההשפעה, אבל השפעת החסד שמצד מדת הטוב אין בזה הפסק כי להיותו טוב בעצם ה"ה משפיע טוב לכל, ולכן נק' היסוד טוב דלהיות היסוד הו"ע השפעה שזהו מצד הטוב.

קיצור. יבאר דאור צריך להתחדש ממקורו, והיינו דאור הקו שבא ע"י הפסק הצמצום דוגמת אור שכל המקבל שבא ע"י התעלמות עצם שכל המשפיע

בעצמו וצריך האור להתחדש, ובפרט האור דמל' בהשתל' דעם היותה קרובה לעיגול הגדול המקיף אבל אורה מתמעט ונחלש ומסתייע (א) מהפרש דיסוד בהשתל' ובעצמות, (ב) אוא"ס דאצי' ושלמע' מאצי', (ג) מקו האמצעי וב' הקוין, וצריכה להתחדש, ובטובו יסוד מחדש תמיד שאין לו הפסק.

(ח) וביאור הענין הוא הדנה כתיב (משלי כב. ט) טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל, ואי' בזח"ג דק"ל ע"א מפני מה זכה יוסף דלא שלטא ביי' עינא בישא מפני שזכה לאשתגחא בעינא טבא עילאה הה"ד (בראשית מט) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, אמאי הוא בן פורת עלי עין, כלומר על טבת עין דא דאשתגח ביי', וכתיב טוב עין הוא יבורך, מ"ט כי נתן מלחמו לדל, מ"ט אקרי חד ת"ח בעינא דתתאה אית עינא ימינא ואית שמאלא ואינון תרי בתרי גוויי אבל הכא לית עינא שמאלא ותרווייהו בדרגא חד סלקי וכולא ימינא ובגין כך עינא חד ולא תריין ותאנא עינא דא דהוא עינא דאשגחזתא פקוחה תדיר חייכאן תדיר חזאן תדיר, והיינו דטוב עין הוא בחי' עין דעתיק דכללות ההשתל' מתנויין מהאי עין שהוא טוב עין שמשם מקור ההשפעה, וזהו בכללות דטוב, ובפרטי' יש בזה כמה מדרי' וכמ"ש מרוב כל, דכל שהוא בחי' יסוד ונקי' כל מפני שכל המדרי' מתכללות ביסוד ונשפעות ע"י היסוד ויש בזה ריבוי מדרי' כל וכמו"כ יש ריבוי מדרי' טוב וכמו זכר רב טובך יביעו ריבוי בחי' טוב, והן ט"ו יסודות שבחמשה פרצופים שבכל עולם, והן ט"ו ווי"ן דאמת ויציב דבווי"ן תתקטר דיסוד מקשר ומחבר וכמ"ש כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא ובארעא, וההתקשרות היא המשכה וז"ע בווי"ן תתקטר, והט"ו ווי"ן הן הט"ו יסודות שבהחמשה פרצופים שבכל עולם, דבכל פרצוף יש ג' יסודות, וביאור ענין הג' יסודות שבכל פרצוף, הנה כל הוא בחי' יסוד וכל עולה חמשים והן ג' שערי בינה, דשערי בינה הן בכחי' המשכה מבינה וכמו השער שמשמש כניסה ויציאה והיינו בחי' העלאה והמשכה, וכמו לך ה' הגדולה והגבורה שזוהי העלאת המדות בבחי' בינה, וכי כל בשמים ובארץ היא ההמשכה מבחי' בינה דהכל הוא דרך השערים, ויש השערים בשכל גופא וכמו שנמשכים בלב וכמו הלב מבין דמה שבלב נרגש מבחי' המוחין ה"ז ע"י השערים, ובד"כ הן במדות שבשכל ולהיות שהן ז"מ וכל א' כלולה מז' ה"ה מ"ט שערים, ושער הני' הוא הכולל כולם, והמשכה זו היא במדות שבשכל וגם במדות שבלב, זי"ש בזהר גודע בשערים בעלה כחור"ח לפום שיעורא דילי' לפום מה דמשער בליבוי' דהיינו לפי אופן השער וההמשכה מבינה והיינו לפי אופן השגתו והרגשתו בלב לפי אופן כזה היא העבודה וההתקשרות שלו, וזהו עיני כל אליך ישברו דכחור"ח לפום שיעורא דילי' אליך ישברו, והיינו דשערי בינה אינם בינה עצמה, ויובן זה מהא דאיתא בזח"ג דרס"ב ע"א בענין ד' בתים דתפילין, ביתא תנינא והי' כי יביאך אמר ר' יהודא מוחא דתרעוהי נפקין לחמשין תרעין, וידוע דפי' והי' כי יביאך היא בינה, וממ"ש מוחא דתרעוהי נפקו מובן דמוח הבינה עצמו נבדל בערך משערי בינה, רק שממוח הבינה יוצאים ג' שערים, ועד"מ שערי ההיכל שאינם ההיכל עצמו רק שע"י נכנסים מן החוץ אל ההיכל וכן ע"י יוצאים מבפנים ההיכל לחוץ, דהדוגמא

מזה למע' הו"ע המשכת האור והגילוי שא"ז העצמות ממש, והענין הוא דהנה בינה הוא עצם השכל כמו שהוא, דהיינו השגת הדבר בעצם המושג שלו בלתי 'מצא בו עדיין פתח והטי' לדון ממנו איזה מדה ושכל המטה כלפי חסד או כלפי הדין, כי הוא למע' עדיין מבחי' היסודות למדות, דבענין ההתבוננות בהשגה אלקית היא ההתבוננות בעצם ההשגה בגדולת ה' או ברוממות הא"ס כשיעמיק שכלו בעצם הענין ה"ה למעלה מבחי' התפעלות אהבה גם בהעלם בשכלו רק הוא בבחי' דבקות בעצם הענין אלקי, שנדבקה נפשו בזה בכח השגתה שמשגת באלקות, וכ"ה בכל ענין שכלי כשהוא מתעמק בעצם הענין ה"ה למע' מאיזה הטי' אל המדה הבאה מזה, דהגם שבכל שכל יש מדה כנודע שזהו בהכרח שיש איזה מדה בכל השגה שכלית ולכן הנה מכל השגה בענין אלקי הלא בהכרח שתהי' לו איזה עבודה הבאה מההשגה ההיא רק שהיא שם לא בבחי' מציאות כלל, וטעם הדבר הוא להיות דבשעה שהוא מתעמק ומתבונן בעצם השכל ה"ה למע' מהמדות, ובאמת הנה לא זו בלבד אלא דגם בהסברות שבשכל שיש סברות נוסות לכאן ולכאן וכמו באיזה פלפול שיש כמה סברות שיכולים לומר כך ויכולים לומר כך הרי הכל הוא בעצם השגת הדבר שיכולים להבינה באופן כך היינו שע"פ טעם וסברא כזו יכולים להבינו בטעם וסברא כזו וע"פ טעם וסברא אחרת יכולים להבינה באופן אחר ולפעמים יכול להיות שהוא באופן הפכי מהסברא הראשונה להיותו ג"כ למע' מהמדות מפני שהכל הוא עדיין בהשגת הענין, ובכל סברא וסברא הרי יש לה מדה מחוייבת ממנה א"כ הרי לפי הסברות שונות משתנות המדות הבאות מזה וא"כ הנה כל זמן שהוא בפלפול הסברות אינו יכול עדיין לבא אל המדה, וגם מצד ההשגה ה"ה למעלה מהמדות עדיין, וזוהי שהטיית השכל לחסד ולדין הוא ע"י הדעת הנק' דעת נוטה, כי הדעת הוא הכרעת הענין באופן כך או כך ומזה בא אח"כ לידי מדה, וגם שהדעת מטה את השכל להיות בבחי' שכל הנוטה כלפי חסד או דין דהשכל וההשגה עצמה היא למע' עדיין מהטיית המדות והדעת מטה את השכל לבא לידי מדה וכאשר נפתח מן השכל וההשגה פתח לדון עפ"ז לזכות או לחוב נק' שכל המטה כלפי חסד או שכל המטה כלפי דין ופתח זה נקרא שער שזהו ירידה מעצם השכל שבא לידי הטי' למדה, ועם זה הנה ההמשכה היא ההשגה עצמה שבא בבחי' הטי' והמשכה, וכמו כאשר מהשכל והסברא בא לידי פסק דין ע"י דעת נוטה באופן כך וכך ה"ז הטיית המשכת ההשגה שבשכל אל המדה, אבל אינו עדיין התפעלות המדה היינו שמתפעל בהמדה עצמה בחסד או בדין כ"א הוא הטיית השכל שמחייב החסד או הדין, ועם היות שזוהי ירידה מעצם ההשגה בכל נשמה לפי מדריגתה, כמו בהשגת הנשמות למטה שמחולקות הן הרי א"ז שנעשה מזה מדה והתפעלות שהוא מהות אחר מן ההשגה, כ"א שזהו מה שההשגה באה בציור של מדה, וה"ז יציאה פנימית עדיין שלא יצאה עדיין לחוץ להיות מזה מהות אחר דהיינו התפעלות מדה, וכמו בהשגות הנשמות בג"ע שמשגיגים אלקות ונהנין מזיו השכינה כל חד לפום שיעור מדריגתו אם הוא מבחי' החסד או מבחי' הגבור, דכל נשמה יש לה שרש ומקור מיוחד במדות עליונות, וכידוע שהנשמות מושרשות בז"א דאצי' וג"ע הוא ספי' הבינה נמשך ההשגה בכל נשמה לפי מדריגתה, כמו בהשגת הנשמות למטה שמחולקות הן

בהשגתן בבחי' חו"ג, וכמו ב"ש וב"ה שהשגת ב"ש הי' בהטי' לגבו' וב"ה הי' הטיית השגתם לחסד, כמו"כ הוא בהשגת הנשמות בג"ע שכל נשמה השגתה הוא לפי אופן שרשה אם בבחי' חסד או בבחי' גבו', והרי הכל הוא השגה לא מדה רק שההשגה היא כפי אופן שרשה בחו"ג, וכמו המחלוקת דב"ש וב"ה בכללות ענין העלי' דנש"י שנחלקו בענין הריקוד * לפני הכלה שזהו מה שנש"י נק' כלה מל' כלתה נפשי, דבש"א כלה כמות שהיא דהיינו בדרך מלמטלמ"ע ובה"א כלה נאה וחסודה ואפילו היא חיגרת כו' שזהו בדרך מלמעלמ"ט שכ"ז הוא ההשגה באופן העבודה כללית אם באופן כך או כך.

קיצור. יבאר טוב עין עינא דעתיקא, א) דלית בה שמאלא, ב) מקור ההשפעה יסוד הוא טוב ט"ו יסודות, ג' יסודות בכל פרצוף דה' פרצופים, רוב כל נ' שע"ב כניסה העלאה יציאה המשכה, יבאר דעצם בינה השגה שלמע' מנטי' לחו"ג כמו עצם ההשגה בגדולת או רוממות ה' למעלה מהתפעלות אהוי"ר, ויבאר דגם הסברות הם למע' מהמדות שבאות רק ע"פ הדעת המכריע.

ט) והנה מה שנמשך מן השכל להתפעל באיזה מדה באה' או ביראה הרי המדות הן מהות אחר מן השכל דמוחין ומדות הן מהותים נבדלים זמ"ז וא"כ מה שמהשכל מתפעל בהמדה ה"ז יציאה לחוץ מעצם השכל וההשגה, וא"ז דומה לשכל המטה כלפי חסד שעיקר הוא השכל ומאיר בזה גילוי אור השכל רק שמטה כלפי המדה, דמ"מ הרי עיקר מעמדו בזה הוא בהשכל וההשגה לא בעצם המדה שאינו עומד בהתפעלות המדה כ"א עומד בשכל המחייב את המדה, אבל בהתפעלות המדה הרי יצא מכלל שכל ובא לידי מדה זרק הארת השכל הוא בא בהמדה, ובוה יש ב' מדרי', הא' ההמשכה במדות שבשכל והיינו כמו שמהשגת המוח מתפעל בשכלו באה' או ביראה כפי אופן ההשגה, והב' ההמשכה במדות שבלב שמתפעל באהוי"ר שבהתגלות הלב, שז"ע שערי בינה שהן היציאה מהמוחין לחוץ מעצם מהותם להיות בחי' התפעלות המדות, ועיקר היציאה לחוץ מן המוחין הוא במדות שבהתגלות הלב, כי המדות שבשכל הרי אינן מדות מורגשות עדיין, וגם המדות שבשכל ה"ז מה שמתפעל על עצם הטוב דאלקות, ומדות שבלב הוא שמתפעל על הטוב שלו היינו מה שקרבת אלקים לי טוב, וא"כ הנה זה מה שמהות המדות הוא הרגש עצמו זהו במדות שבלב דוקא והן עיקר המהות הנבדל מן המוחין, וע"כ בחי' השערים שהן בבחי' יציאה לחוץ העיקר הוא ההמשכה במדות שבלב, וזהו ג' יסודות פרצוף הבינה, הא' המשכת ההשגה עצמה בבחי' ההטי' כלפי חסד, ב' המשכת ההשגה להיות התפעלות המדות רק במדות כמו שהן כלולות בשכל עדיין, הג' ההמשכה במדות שבלב שהו"ע בינה ליבא ובה הלב מבין, וכ"ה בכל פרצוף שיש בו ג' יסודות, והן הא' המשכת הכח עצמו, והוא ג"כ רק הארת הכח ההוא לא עצם הכח ממש וכמו שכל המטה כלפי חסד שאינו עצם ההשגה ממש מ"מ הוא בכלל ההשגה עדיין, והב' כמו

שממנו מתעורר מהות כח אחר רק שעדיין כלול בו, והג' כמו שבא בכח מובדל ממנו, וכמו ברצון הא' שרוצה להתחכם ועדיין לא יש התעוררות ההתחכמות, והב' כמו שמתעורר להתחכם בכח הרצון והוא עדיין בכח השכל הכלול בהרצון, והיינו שכח השכל עומד להתחכם טרם שמתחכם עדיין, והג' כמו שבא בהתחכמות בפועל, וזהו ריבוי מדרי' טוב היינו ריבוי היסודות, וזהו ג"כ ובטובו מחדש שהוא ההמשכה ממדרי' העליונה, שהרי הפרש גדול בין המדרי' הראשונה שבהיסוד שבכל פרצוף שהוא רק המשכת אותה המדרי' עצמה ובין שהיא לעורר המדרי' שהיא מהות אחר ממנה, ובפרט בהמשכה להיות התגלות המהות האחר, וע"כ ההעלאה וההמשכה בבחי' יסודות הנ"ל ה"ז ג"כ התחדשות, והנה רמ"ז פ' פקודי דר"ך ע"ב כ' דיסוד אבא בחי' אצי' שבו גנוז ובי"ע שבו מאירים בזו"ג, ובחי' בי"ע הן בחי' בינה וזו"ג ואצי' הוא בחי' חכ' שבהחכ', הנה לפי"ז הרי הג' יסודות שבכל פרצוף זהו בי"ע שבו, ואצי' הוא בחי' החכ' שבכל פרצוף והוא בחי' אור הגנוז, והענין הוא דהנה בבינה הן שערים שערי בינה ובחכ' הן נתיבות ל"ב נת"ח כמאמר בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכ', והנה שער עשוי לרבים דוקא שהוא פתוח פתח רחב שיצאו ויכנסו בו כל מי שירצה כקטן כגדול, כך בחי' שערים דבינה הכל נכנסים והכל יוצאים בהם, וכמו בהשגה אלקי' הרי הכל אפי' היותר קטנה ה"ה השגה, וכמו שערי גי"ע שהנשמות נכנסות שם גם הקטן שבקטנים יש לו כניסה לשם לפי"ע כלי השגתו המצומצם, והיינו לפי שהשערים דבינה הוא שהאור האלקי מתפשט ומתצמצם להשפיע השגת אלקות שכל מי שירצה להשיג יוכל להשיג, שהרי כללות ההשתל' הוא בגין דישתמודעון ב"י וידוע דעיקר התחלת ההשתל' הוא מבינה, דמוחין דאבא הן למעלה מהשתל', וע"כ שערי בינה הוא מה שהאור האלקי מתצמצם להיות בבחי' השגה לכל מי שרוצה להשיג לכל חו"ח לפום שיעורא דילי', וזהו שכל הנבראים אומרים שירה וכמבואר בפ' שירה שירת כל הנבראים בפרט לפי"ע השגתם באור המצומצם, וכמו נשמות דבי"ע עד נפש דמל' דמל' דעשי' ומלאכים עליונים עד הגלגלים ומזלות רוחני' שהן רוחני' דהד' יסודות הגשמי', והן מחיצוני' דחיצוני' הכלים דמל' דמל' דעשי' כו' כולם יש להם השגה באלקות כאו"א לפי ערכו ואומרים שירה שמהללים ומשבחים, אבל הנתיבות דחכ' בלתי מתפשטים בעולמות ולא יכנסו בהם רק הנשמות הגבוהות ביותר, וכמו נשמת הג' סבות ונשמת רשב"י ורע"ק ור"א הגדול שהן ממדרי' משה שזכה לשער הנו"ן שנקי' שביל דקיק דבי' עייל אבא לאימא, שהוא בחי' האין דכח מ"ה דחכ' שאינו בא לכלל השגה דבינה, והי' עד"מ הנתיב שהוא קצר ומוצנע ולא נודע. הילוכו רק למקצת יחידי סגולה בעיר ההולכים בסתרי העיר, והו"ע נתיב לא ידעו כו' שגם המלאכים אומרים אי' מקום כבודו דאי' בת"ז שהו"ע נתיב לא ידעו עיט ולא שופתו כו' שהנתיבות נעלמים מהם רק לנשמות הגבוהות הן נשמות דאצי' דידיעין רזא דביתא וזהו בחי' אור הגנוז שנסתר ונעלם מכל הנבראים וגנוז לצדיקים הגדולים שהם בבחי' אצי', ולעתיד יהי' גילוי אור זה לכל הנשמות המקיימות תומ"צ, ומ"מ הארה מזה יש ג"כ עכשו וכמ"ש בזהר ולא מנע מיני' בכל

יומא, וז"ע ובטובו מחדש דבחי' הטוב זהו בחי' אור הגנוז הנ"ל וכמ"ש הרמ"ז שם, והוא המחדש את בחי' האור הנמשך בעולמות שמתחדש מבחי' אור הגנוז, וענין ההתחדשות הנה עד"מ כמו בהתחדשות החיות שבדם הוא שיתפשט בכח ועון, הנה כ"ה ענין ההתחדשות האור שהרי האור המצומצם הוא שנמשך ע"פ מאמר קו המדה שמתמעט ומתעלם ממדרי' למדרי', וכללוי' הגילוי הוא האור כמו שבא בהתלבשות וע"י הצמצום שהוא בבחי' יש וההתחדשות היא שנמשך האור כמו שהוא בבחי' אין והיינו כמו שהוא למע' מבחי' הצמצום ואינו מתמעט ממדרי' למדרי' שנמשך כמו שהוא בעצם, והענין הוא דכמו שנת"ל דאור הגנוז הוא בחי' אצי' י"ל דבשרשו זהו בחי' אצי' דכללות שהוא בחי' האוא"ס שלפה"צ כנודע, וא"כ גילוי בחי' אור הגנוז הוא גילוי אור שלמע' מהצמצום וכמו שהאור הוא בחי' אין, והמשכת האור הזה הוא שנמשך בכ"מ שלא ע"פ מא' קו המדה ובפרט לפי המבואר בכ"מ דאור הגנוז הוא בחי' כתר ובשרשו זהו בחי' העלם עצם האור והיינו בחי' הוא שלמע' מבחינה שמו דאור זה נמשך בכ"מ בלי שום חלוקי מדרי' והוא כמו בחי' יסוד שבעצמות דוברית שלומי לא תמוט שנמשך עד למטה מטה ולפי"ז הנה אור הגנוז הוא בחי' יומם יצוה ה' חסדו יומא דאזיל עם כולהו יומין והוא בחי' אור החסד דאריך שאינו מתעבה והוא שוה למטה כמו למעלה, וז"ע התחדשות שהאור המצומצם מתחדש מן האור הגנוז שיהי' הגילוי גם בעשי' למטה, וזהו ההתפשטות בכח עצום שיהי' הגילוי גם למטה.

קיצור. יבאר דההטי' היא בפרצוף השכל עדיין אבל מדות חם מהות אחר והוי יציאה לחוץ מעצם השכל, הארת השכל, א) במדות שבשכל, ב) שבלב, הג' יסודות דבינה המשכת השכל, א) בהטי' לחו"ג, ב) בהתפעלות מדות, ג) במדות שבלב, וכן בכל פרצוף ג' יסודות, א) המשכת הארת הכח, ב) מעורר מהות אחר, ג) בא בכח נבדל, א) רוצה להתחכם, ב) מתעורר להתחכם, ג) מתחכם, בנינה שערים גילוי לרבים בחכמה נתיבות לנשמות הגבוהות ויסביר במדרי' אור הגנוז.

בס"ד, ש"ש, תש"ה

שובה ישראל עד הוי' אלקיך כי כשלת בעונך, ופרש"י עד ה' אלקיך תני בשם ר' מאיר שובה ישראל בעוד שהוא הוי' במדת הרחמים ואם לאו אלקיך מדת הדין עד דלא יתעבד סנגוריא קטגוריא, כי כשלת באו לך מכשולים בעד עוניך, ומשמע דכי כשלת בעוניך הוא טעם על התשובה שצ"ל עד הוי' שהוא מדה"ר והיינו דלפי שכשלת בעוניך שבאו כמה

מכשולים ויש מקום ח"ו וח"ו להתביעה דאלקיך שהוא מדה"ד לזאת שובה ישראל, ומאמרו כי כשלת בעוניך מובן שהעיקר הם המכשולים שבאו מהעון, ולכאורה הנה העון עצמו הוא חטא וממוצא דבר אנו יודעים שהמכשול הבא מהעון והעון עצמו הם שני ענינים חלוקים, וצ"ל מהו ההבדל ביניהם. והנה רבינו בשם מורו המגיד ממעורייטש בשם מורו הבעש"ט ג"ע פי' שובה ישראל עד הוי' אלקיך כי כשלת בעוניך לכן שובה ישראל, ואופן התשובה הוא עד כי הוי' יהי' אלקיך והוא ע"י התעוררות פנימי בתוקף עצמי, וביאר רבינו ג"ע דבכל השילובים הנה האות הראשון גובר ובשמות הוי' ואלקים הנה האות הראשון הוא היו"ד דשם הוי' ואות השני הוא הא' דשם אלקים וכן כלם עד אות י' דשם אלקים וההמשכה היא באות מ' דשם אלקים דאותיות השילוב הם הוי' אלקי ופירשו דשם הוי' נרגש בפנימיותו שהוא אלקי ממש וזה גורם התעוררות פנימי בתוקף עצמי להיות מושל ומולך על עצמו שהוא אות מ' דשם אלקים המרמו לענין התוקף עוז דספי' המל' מצד שרשה הנעלם לכן היא מ"ם סתומה ומתגלה ע"י תשובה עילאה שהיא התשובה דמדרי' ישראל, והנה לפי"ז צ"ל דהשני פי' דשובה ישראל הנה פי' הא' דתני בשם ר' מאיר שובה ישראל בעוד שהוא הוי' במדת הרחמים הנה ענין התשובה היא תשובה תתאה שהיא התשובה דבחי' יעקב ופי' הב' של מורינו הבעש"ט ג"ע שובה ישראל עד שהוי' יהי' אלקיך היא תשובה עילאה, ולהיות כי לב' הפי' הנה טעם התשובה הוא לפי דכשלת בעוניך הנה מאחר שיש הבדל במהות התשובה דתשובה תתאה ותשובה עילאה הרי בהכרח לומר שיש הבדל גם בטעם התשובה ואינו דומה הטעם דכשלת בעוניך דתשובה תתאה להכי כשלת בעוניך דתשובה עילאה, וצ"ל מהו ההפרש ביניהם, והנה כללות ענין התשובה במהותה העצמי היא תנועה ידועה באופן עבודת ה' והיינו דמהות ענין התשובה הנה א"ז שהיא רק החרטה על איזה דבר לא טוב וקבלה פנימי' שלא ישוב עוד לכסלה ומעתה והלאה יהי' רק טוב וישר בכל עניניו אלא דמהות התשובה היא תנועה מיוחדת ותנועה זו יכולה להיות בשני אופנים בדרך מלמעלמ"ע ובדרך מלמעלמ"ט, והיינו דלבד זאת דתשובה באה ע"י התעוררות ויש ב' אופני התעוררות מלמעלמ"ט ומלמעלמ"ע, הנה לבד זאת הרי יש ב' אופני תשובה והם בדרך מלמעלה למעלה בעבודת האדם ובדרך מלמעלמ"ט בגילויים מלמעלה כמו ביצי"מ שעז"ג דודי לי ואני לדודי שהי' הגילוי מלמעלה באתעדל"ע מצ"ע שלא הי' שום התעוררות מלמעלה וכמ"ש ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה דלא זו בלבד שלא הי' שייך בהם ענין ההתעוררות מצד עצמם הנה גם לא שמעו אל משה אשר כל כך היו בתכלית השפלות שלא היו כלים לקבל התעוררות שזהו בשני ענינים דקוצר רוח שמצד זה הנה לא הי' שייך בהם התעוררות מצ"ע ומצד העבודה קשה שהיו ר"ל משוקעים במ"ט שע"ט הנה לא פעלה בהם התעוררות של משה והי' רק התעוררות מלמעלה להתקרב לנש"י ולגאלם ולהוציאם מעומק הקלי' הקשות דמצרים ולהעלותם אל ארץ זבת חלב ודבש, וזהו דניסן נק' חדש האביב שהוא הא"ב כסדרן מלמעלמ"ט, ובפסח אוצרות טל נפתחים בו וידוע דטל הוא שבא

באתעדל'ע מעצמו ולכן טל לא מיעצר אבל תשרי הוא אותיות תשר"ק שהוא מלמטלמ"ע אני לדודי תחלה ואח"כ ודודי לי, וזהו שמזכירין גבורות גשמים בשמע"צ דגשמים באים ע"י התעוררות מלמטה וכמ"ש ואד יעלה מן הארץ אד הוא ל' שברון בחי' לב נשבר ונדכה שה"ע התשובה, ז"ש יערוף כמטר לקחי ואי' במדרש שברו הבריות את ערפם מיד הגשמים יורדין, ולכאורה ביצי"מ הי' ג"כ אתעדל'ת אח"כ וכמ"ש כי ברח העם ואמר רבינו נ"ע בסש"ב שהוא הבריחה מן הרע, אך הענין הוא דביצי"מ ההמשכה מלמע' היתה בגילוי ממש וכמ"ש עד שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם, וידוע דהגם שהי' אח"כ הבריחה מן הרע הנה כבר הי' תחלה בחי' החזרת פנים מלמעלה בבחי' קירוב שנתקרב כבי' לגשיי מצ"ע בבחי' גילוי ממש.

קיצור. ר' מאיר מפרש עד בעוד, הוי' רחמים, ולא אלקיך דין, כשלת בעוניך המכשולים שמצד העון, וקשה מדוע המכשולים עיקר ולא העון, והבעש"ט מפרש להיות דכשלת בעוניך לכן צ"ל התשובה דאלקיך יהי' הוי', שילוב ה' ואלקים, ב' הפי' דר"מ והבעש"ט תשובה תתאה ותשו' עילאה, מהות התשובה תנועה מיוחדת בב' אופני' מלמעלמ"ט כמו ביצי"מ ניסן, ומלמטה למעלה בהעבודה דתשרי.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל שתי סבות להרצוא דאור, הא' להיותו תחלה כלול במקורו והב' להיותו זיו המתפשט, ונת' דבכללות ענין האור יש בו שלשה ענינים, הא' דאור הוא הארה, הב' עם היותו הארה לבד הנה גם אז הוא דבוק בהמאור, והג' לכן האור הוא מעין המאור, ויסביר במעלת הרצוא דאור על מעלת הרצוא דכלים ממעלת אה' בתענוגים על מעלת אה"ר, ויסביר דהאור להיותו מתמעט ממדריגה למדריגה צריך להתחדש תמיד וההתחדשות היא מאור הגנוז.

י) **והנה** בכדי שתהי' התחדשות האור ממקורו הפנימי והעצמי עד רום כל המדריגות הוא ע"י התנועה דרצוא שענינו גדר המיצר, גדר המיצר הוא גדר ההתרגשות, והיינו דלבד זאת מה שמתעורר בשאיפה לעלות במדרי' עליונה יותר הנה הוא מתרגש ממה שהוא עדיין במדרי' שהוא, וזהו הגדר דמיצר שמקומו ומדריגתו נעשה מקום צר, וזה גורם הרצוא וע"י הרצוא הנה כל המדריגות, הן הנשמות והנבראים והן הכלים והאורות הי' מתחדשים באור וחיות חדש שזוהו בחי' השוב, דכמו שהוא בהתחדשות החיות בגוף האדם דכתיב כי הדם הוא הנפש דגילוי אור וחיות הנפש באברי הגוף הוא ע"י שהדם עולה ונתעלם בלב שעיי"ז מתחדש חיותו מרוח החיים שבלב להיות התפשטותו בכח, דהתלבשות כחות הנפש באברי הגוף כל כח באבר פרטי שלו, כמו כח השכל במוח שבראש, המדות בלב וכח הראי' בעין וכו' הוא מצד הגזירה העליונה בהתלבשות הנפש בגוף ושהגוף יחי' מהנפש, דלחיות הנפש חי בעצם הנה בהתלבשותו בהגוף הרי אברי הגוף חיים ממנו בחיות פרטי לכל אבר ואבר לפי ענינו ואין זה מתייחס אל הדם ככלל, פי' שההתלבשות תהי' תלוי' בהדם, ובפרט שנא' אשר הדם בכחו

להחליף את האור והכלי כמו בכח הראי' שיתלכש באופן וישמע או דכח השמיעה יתלכש בעין ויראה, וכן בשאר הכחות ואברים, ופעולת הדם הוא בהתקשרות הכחות והאברים, ואופן תוקף פעולתם, אמנם פעולת הדם עצמו תלוי באופן הרצו"ש שלו אשר באופן כזה מקבל מהרוח חיים שבלב ובאותו התוקף בעצמו שנעשה ע"י מרוצתו בסגירה ופתיחה הנה כן תהי' פעולתו בהכח: והאברים, וכן הוא ברוחני' דהמשכות השוב זהו ע"י הרצוא תחלה, והטעם הוא כי האור הנמשך צריך להיות לו דבר על מה שיחול ושיהי' דבר הראוי לקבל את האור, וזהו שע"י הרצוא נעשה המקבל כלי הראוי לקבל, דהנה האור הרי נתרחק ממקורו ובא בבחי' הגבלה בבחי' מציאות דבר וממילא ה"ה באין ערוך לגבי האוא"ס שלמע' מהשתל', וענין הרצוא הוא בחי' הביטול בהאור דע"ז מתחדש באור חדש להיות בו תוקף ההמשכה, דמובן במש"כ שהוא כן בבחי' הכלים ובנבראים שצ"ל בהם ביטול שע"ז דוקא נמשך האור לחדש אותם, וביאור הענין יובן עד"מ בגשמי' הרי הדם נעשה מהמאכל שאוכל שמתברר באצטומכא שהפסולת נדחה לחוץ ומהמובחר נעשה דם שמתברר תחלה בכבד ועולה המובחר ללב והיינו שמתברר הדם ונעשה זך ונקי וגם דם בעצם מהותו להיותו חומר דק שיהי' כלי לקבל את הרוח חיים שבלב, דרוח חיים זה הוא החיות הנמשך מהמות אל הלב, והדוגמא מזה יובן ברוחני' בעבודת הוי' דבעבודה בתפלה שהיא בירור וזיכוך הנה"ב לזככו מחומריותו ולנקות הסיגים והפסולת שבו, דהנה"ב הוא מקלי' נוגה שמעורבת טו"ר, והטוב שבנה"ב הוא כח המתאווה שבו שאינו רע בעצם, דגם בדברים הגשמי' שמתאווה להם רק לקיום גופו לא למלאות תאוות נפשו אי"ז רע והוא טוב שבנוגה וכמ"ש בסש"ב ח"א פ"ה, וכח המתאווה יכול לרצות אלקות, והרע הוא התאווה רעה שזהו הציור שבו הנק' יצה"ר, והיינו מה שמתאווה בזה למלאות תאוות נפשו שזהו רע, ולא דוקא בדברים האסורים שזהו רע גמור מגקה"ט, אלא אפילו בדברים המותרים מה שהוא רוצה למלאות תאוות נפשו ה"ז רע, וזה צריכים להפריד ולדחות לגמרי, וע"ז היא עבודת האדם להפריד הרע שבנה"ב ולנקותו מסיגים ופסולת שלא תהי' התאווה רעה, והטוב שבו יתעלה היינו שבכח המתאווה ירצה באלקות, ולהיות שהכח המתאווה הוא חומר עב וגם הנה בכדי שיהי' כלי לאור אלקי צריכים לזככו מחומריותו, וזהו ע"י העבודה בכלל והיינו הידיעה כללית שצריכים להשתנות לטוב, דהנה דרך איש ישר בעיניו, דגם אותם הענינים בהנהגה מה שעל הזולת הי' אצלו קושיות מדוע הוא מתנהג כן ולפעמים הי' ג"כ מוכיחו ע"ז הנה על עצמו לא זו בלבד שאינו מוכיח את עצמו אלא גם דרכו ישרה בעיניו, ולפעמים חושב שיש לו טעמים ע"ז ער איז אנדערש, ומובן אשר ברובם הרי הם טעמי שטות ואונאת עצמו בעצמו, ער גארט זיך אַליין, לכן הנה ראשית יסוד העבודה היא ההנחה שצריכים להשתנות לטוב והחלטה זו דוחה את הפסולת הגס וע"י שקידת העבודה שמתעסק במושכלות הנה מזדכך חומר מוחו שיוכל להבין השגה אלקית, ובפרט בעבודתו הגדולה ויגיעתו אשר גם הנה"ב יבין ענין אלקי, וע"י שקידת העבודה בזה ה"ה מזדכך מחומריותו להיות כלי לאור אלקי היינו שיאיר בו אור הנשמה ואור

אלקי, וזהו מ"ש אכלתי יערי * עם דבשי, יערי יוצר אור שהוא ההתבוננות בביטול המלאכים שרפים ואופנים, איך שהשרפים אומרים קדוש שעומדים ברצוא ותשוקה גדולה להכלל בעצמות אוא"ס עד שכל מהותם נשרף ברצון זה, והאופנים וחיות הקודש ברעש גדול אומרים ברוך שרוצים להיות המשכת אלקות למטה, ובד"כ כולם עומדים ברום עולם בתכלית הביטול לאלקות ועי"ו נעשה הזוהר גדולה בנה"ב להיות בו ג"כ הביטול והוא מצד שני ענינים, הא' כמשל איש המוני כשרואה את המלך הנה להיותו המוני אינו מבין כ"כ גדולת המלך כ"א ממה שרואה שרים ונכבדי ארץ שכורעים ומשתחיים לפני המלך ובטלים אליו עי"ו תפול עליו ג"כ אימה ופחד מגדולת המלך, וכמו"כ הוא ע"י ההתבוננות איך שהמלאכים שמופשטים מהגשם ומשיגים אלקות איך שהם בטלים ומקדישים ומעריצים וכו' עי"ו נופלת אימה ופחד גם עליו, והב' דהנה שרש הנה"ב הוא משמרי האופנים וע"כ ההתבוננות בביטול שרשו ומקרו ה"ז עושה בו הזוהר גדולה, וזהו אכלתי יערי עם דבשי, יערי הם המלאכים, דמלאכים נק' עצי היער וכמ"ש או ירנני כל עצי היער דקאי על המלאכים והוא ההתבוננות דנה"ב בביטול המלאכים בכלל ושזהו מקורו בפרט, דבשי קאי על העבודה דק"ש שהביטול הוא ביטול פנימי, ועם היות שהביטול פנימי הנה עיקרו בביטול דנה"א שהוא המתיקות והעונג בההשגה האלקי' ובהתפעלות אהוי"ר, אבל באמת הנה גם בנה"ב יש ביטול פנימי והוא הביטול שנעשה ע"י השגה והתבוננות אלקי' לא רק מביטול המלאכים כ"א הביטול שנעשה מההשגה האלקי', ואומר ע"ו אכלתי יערי וגו' שזהו כמשל האכילה שהמאכל נעשה דם ומתברר מכל סיג ופסולת ומזדכך מחומריותו עד שנעשה כלי להרוח חיים, וכמו"כ הוא בתפלה העבודה לברר ולזכך את הנה"ב עד שיהי' כלי לאלקו', אמנם קודם לזה כתיב אריתי מורי עם בשמי פי' מורי הוא לשון מרירות והיינו מה שמתמרמר על ריחוקו מה' ועל גלות נפשו והוא הכובד ראש שקודם התפלה שעי"ו נעשה הפרדת הרע ודחיית הרע, וכן בשעת התפלה שאז מכיר יותר את פחיתותו כי בהיותו קרוב יותר לה' מכיר יותר את ריחוקו כל היום, וגם שאז נרגש גם דקות הרע, שו"ע מה שאו' סלח לנו בשמו"ע, דלכאורה מהו המקום לזה בשמו"ע שהוא בתכלית העלי' לומר או סלח לנו וגו' והול"ל זה קודם התפלה, אך הענין דקודם התפלה דרך איש ישר בעיניו דכאשר לא עבר עבירה בפו"מ ועוד עשה מצוה או עסק בתורה גדמה לו שהוא קרוב לאלקות אבל כשמתחיל לעלות במעלות התפלה אז הוא רואה איך שהוא מרוחק, וזהו שבשמו"ע דוקא בהיותו בתכלית הקירוב או מרגיש יותר את הריחוק גם בדקות ומתמרמר ע"ו ונעשה עי"ו דחיית הפסולה, וכמו המאכל שנתברר ונעשה דם זך ונקי הראוי לחיות הנפש, כמו"כ הנה"ב מתברר ע"י הנה"א להיות כלי לאלקות וכן הוא גם בהדברים התחתונים שהאדם מקבל חיות מהם וכמו המאכל הגשמי וכה"ג כשהאדם מתפלל בכח זה ה"ז נכלל באלקות ועי"ו נתחדש האדם באור וחיות חדש בגילוי אור עליון שמאיר בו גילוי אור הנשמה וגילוי אור האלקי.

קיצור. יבאר שהתחדשות האור הוא ע"י הרצוא שהוא גדר המיצר, הדם פעולתו בחיזוק התקשרות הכחות והאברים, ותוקף פעולתו תלוי באופן תוקף מרוצתו בפתיחה וסגירה בדפיקא דליבא שמקבל מהרוח חיים, וכללות הדם נעשה מבירור המאכלים, ויסביר ענינו בעבודה הרוחני בבירור הנה"ב ותקונו ראשית היסוד הוא ההחלטה שצריכים להשתנות לטוב וע"י שקידת העבודה בא הנה"ב לידי א) התבוננות בביטול המלאכים, ב) הרגש מקורו ג) ביטול פנימי הבירורים בעניני עולם.

יא) והנה כשם שהוא באדם בפרט שע"י העבודה בבירור וזיכוך הנה"ב ותיקונו שבא לידי ביטול פנימי מצד הבנתו בהשגה אלקית הנה הוא מודרך כל כך שיוצא מחומריותו ועולה בעילוי רב להתחדש באור חדש בחיות פנימי הנה כן הוא בעולמות בכלל שע"י הבירור והזיכוך בעניני עולם הנה נעשה עלי' בעולמות בי"ע וע"י העלי' דעולמות בי"ע שעולים באצי' עי"ז נמשך בהם תוס' אור מבחי' אצי' ומלמע' מאצי', וכידוע * בענין השבת שהוא עליית העולמות שז"ע ג"פ הבו לה' שאומרים בקבלת שבת שזהו עליית עולמות בי"ע, ואומרים השתחוו לה' בהדרת קודש שזהו עלייתם באצי' ומאיר גילוי אור האצי' בבי"ע דבשבת מאיר גם בבי"ע גילוי אור עליון יותר, וכידוע דגם חיצוני' העולמות מקבלים חיותם בשבת מבחי' המח', ובפנימי' העולמות הנה הגילוי בשבת הוא שמאיר בחי' התענוג וכמ"ש וקראת לשבת עונג, וכ"ז הוא ע"י העבודה דששת ימי החול שהיא העבודה בכל המדרג' דעולמות בי"ע בבחי' ביטול היש שהוא הבירור והזיכוך בכל מדרג' ומדרג' בהעבודה דששת ימי החול הנה בשבתא דמעלי שבתא הכל עולה ונכלל בבחי' מל' דאצי' ועי"ז נמשך גילוי האור בבחי' המל', וע"י המל' נמשך הגילוי בעולמות בי"ע, והענין הוא דהנה כתיב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וקאי על בחי' מל' שנשפלת בבי"ע לברר בירורים היינו ניצוצות דתהו שנפלו בנוגה דבי"ע שבחי' נוגה מסתיר על הניצוץ האלקי להיות נראה ליש ודבר נפרד דעי"י התערובות פסולת שבנוגה וע"י ההסתר הנה מתעבה ומתגשם הניצוץ שמתרחק מאד ממקורו, ויובן זה במכש"כ מהתלבשות הנה"א בנה"ב שבהתלבשות זאת ה"ה בא בהגשמה דהכחות דנה"א בהתלבשותם בנה"ב כמו ההשגה האלקית אינה בערך כלל לגבי השגת הנשמה קודם התלבשות בגוף, וכן אהוי"ר וכה"ג, וגם מתעלם אורה ע"י הסתר הנה"ב מפני שנתרחק ע"י זה הנה"א משרשו ומקורו האלקי, דהנה"א כשלא יש דבר המסתיר מאיר אורה ביותר וע"י הסתר הנה"ב מתעלם אורה, וכמו עד"מ שאור השמש כשיש ענן המפסיק בין האור והשמש אינו מאיר, שהרי גם אחרי הפסק יש אור השמש דיומא דעיבא כולא שמשא, רק שאין האור מאיר, וכמו"כ הנה"ב נעשה כמו מסך שמפסיק בין הנה"א לאלקות וכמ"ש כי עוונותיכם מבדילים וגו' ועוונותיכם אינן עון ממש כ"א הוא ל' עיוות ועיקום והיינו שמעקם דרכו ונמשך בעניני הנה"ב יהיו איזה

ענינים שיהיו היה כמדולים בין הנהא האלקות. ועיון מתעלם אנד הנהא. ועוד זאת שזעשה מעורב כססולה ומסרי הנהא. והא מה שהנהא נסרך ונדבק בהענינים המסרי. וכיו הוא הנהא שהתחלכות אינה בדרך גלות חיו סדרי ככה הנהא להתגבר. וכסיכ שהיצוץ האלקי שבטנה שהוא בבחי' גלות שמתעלם ונסתתר ביותר ונעשה בבחי' הגשמה מאה. והבירור הוא שמתברר היצוץ ונפרד ממש הרע ומדוכך מכל סיג וססולה בדרך עלייתו מסדרי' למדרי' פעמי' ליצי' ומיצי' לבריאה דבשרטי' יש בזה סדרי' רבות מאד שבכל סדרי' היה כדוכך יותר עד שמתעלה ונבלל באלקות. חוה העבודה דנשיי לטפה בשטה ימי החול וכן בבחי' שלי למעלה לברר בירורים הטובה דביצי'. ובשטה הוא עליית המלי' עם כל בירורי הציצות המתבררים ועיון נמשך במלי' עונג העליון בשטה. ולהיות דהטובה העליונה היא שיהתבררו ויודככו הציצות ויהי ביטול הישי. ועיכ ציי הבירור שמתהפך החסך העשה כלי לאלקות עיון סאיר גילוי האור הוא גילוי בחי' התעטג העליון. וההשכחה היא בבחי' תוס' אור ממי שנסלפת מזה הכוונה שקדמה בבחי' תחלה הגילוי הוא בבחי' המלי' יותר מכלל המסי'. וככו עדים בהתלבשות המלוכה כאשר עם רב כנסאים כבוד מלכותו יהי המלך מלא חדוה ותעטג מזה וכסיכ מביטול מדינות הרחיקות. כך עדים יובן בבחי' בחי' ורצון דאנא אמלוך העלה בבחי' להיות התפשטות בחי' המלוכה ואין מלך בלא עם שהוא בחי' נסרדים דוקא. הנה בזה שהם מתבטלים ומקטלים עליהם עול מלכותו יתי יהי זה לנחיר ועונג כפי לסניו יתי וכמא נחיר לסני שאברתי ונעשה רצוני. ולכך נמצא העונג העליון מלוכה וסורה במדת שלי דאצוי'. ובאיך הענין הוא. דהנה בחי' הארת תעטג עליון נמשך ומתלבש בכל העינים דאצוי' והוא עיקר חיות כל העינים. ועדיא במא דמתח אליהו ואיהו שקיו דאילנא כרי. וכמא דאסקי לאילנא כרי ואחרכו בהתא שקיו כרי דבדכ הוא אור הקו המאיר בעיני. ובשרטי' הוא בחי' הארת העונג המתלבש בהם. ועם חיות כריש ומקור העינים הוא בבחי' ארא בחי' חיצוני' הבתר ותעטג ידוע שהוא בחי' עתיק בחי' פנימי' הבתר שסובל בדרך כן האצלים כריש עיקר חיות כל העינים וסיבת ההתרחבות שלהם הוא דוקא עיי הארת התעטג שבהם. חוהו בחי' הטובה פנימי' שבאצרי' העינים שהוא עיקר חיותם. ולכן התרחבות והתפשטות האור בהעינים הוא דוקא כאשר נסלפת הכוונה וככו תנאי התנה הקביה בפעריב אם יקייבו ישראל את תורתו מוטב כרי. דהכוונה היא שעיון נמשך תוס' אור בהעינים. וכמא דרדל בסדר עינים אלה תולדות השמים הארץ אלה בזכות פי הן עומדין ובזכות פי הן קיימי'. בזכות ואלה שפיות בני ישראל ואלה כרי בזכות אלה העדות והחוקים התשפטים כרי. ככו ועתה יגדל נא כח ארד דבזמן שישראל עדיין רצונו של כקום כסיפין כח כגבורה של מעלה. חוהו אימרו ואיהו שקיו דאילנא דהיינו בחי' פנימי' הקו. ומה יש לבאר כשל הלשון שאיכר אחיכ דאסקי לאילנא בהנהא נביעו והנהא נביעו איהו כנספתא כרי דמיס והנהא נביעו איהו כנספתא זהו בחי' חיצוני' הקו והיינו מה שפאיר סאצוי' כבוד כריש. ומיסי דאסקי לאילנא הוא בחי' פנימי' הקו. וככו שאנו רואים בתרס באדם

דעיקר חיות כל כמות הנפש ככל ומדות הוא מבחי' העונג שנמשך בהם, ולכן אנו רואים דעיקר התגלות והתרחבות הכחות הוא לפי ערך העונג שבהם, וכמו התגלות והתרחבות כח השכל הוא לפי' העונג שיש לו באותה התאמה וזהו שארז"ל לעולם ילמד אדם במקום שלבו חפץ כי החפץ והתשוקה הוא בחי' התענוג ובאותו הענין שחפץ בו יצליח וישיביל יותר, וכן במדות ג"כ נמשך ומלוכב בהם התענוג: כמו במדת החסד הנה אברהם שהי' מדת החסד הי' מתענג מאד במדת חסדו, חוהי סבת התרחבות המדה הזאת וההוראה ע"ז הוא שמצינו שכשלא הי' לו למי לגמול חסד הי' בצער גדול מזה וכמו שפירש"י בפ' וירא שהי' מצטער ע"ז שלא היו לו אורחים, וא"ז נמשך מצד עצם מדת החסד כי הנה מדה זו היא כשיש לו מי שצריך לחסדו אוי ישיע לו חסדו אבל למה יומשך הצער כשלא הי' מי שיקבל חסדו אלא זהו נמשך מצד העדר מילוי התענוג, שהתענוג מלוכב במדת החסד וכשלא בא התענוג לפועל יצטער מזה, וגם במדת הגבור' שבאדם שהוא טבע האכזריות והקעס לשפוך חמתו על בני'א הנה זהו התענוג שלו, דכשישפוך חמתו אוי ינוח וישיקוט כי הגיע למחוח חפצו ותענוגו, וכשימנעוהו מזה יצטער, וכמו בשלוחי הדין כשפועלים הדין ר"ל זהו חיותם, וכן בכל אדם שיש לו תענוג במלאכתו וכמארז"ל ב"מ דע"ז א' אוכלשי דמחוח או לא עבדי חלשי, אוכלשי הם נושאי משאות או חופרי אדמה אי לא עבדי חלשי, הרי טעם בעבודה קשה יש בזה תענוג, וזהו המוסיף לו כח וחיות, ובגמרא ברכות דמ"ג ע"ב ע"פ את הכל עשה יפה וגו' מלמד שכא"א יפה לו הקבי'ה אומנתו בשניו ופירש"י דאשילו בורסי נאה אומנתו בעיניו כ"י וכן בכל המדות יש בהן תענוג שזהו חיותם וקיומם, וזהו עצמו הוא סבת ההתרחבות וההתפשטות שלהן.

קיצור. יבאר דעיי הברורים הוא עליית בי"ע באצ"י שמודככים לקבל אור האצ"י בשבת עיי הברורים דששת ימי החול בי"ע עולה באצ"י דמל' מבררת ניצוצי תהו שמתערבים עיי הפסולת וההסתר דנוגה דבי"ע ומסתייע מהעלם שנעשה בנה"א עיי הסתר הנה"ב בדוגמת הפסק אור השמש עיי עננים ועיי הברורים מתעלים בי"ע באצ"י שגורם תענוג וגילוי העונג הוא במל', ויסביר דתענוג עשה התרחבות במחין ובמדות.

(ב) והנה הדוגמא מזה יוכן למעלה דע"ס דאצ"י הנה עיקר התפשטות חיותם הוא עיי בחי' עונג העליון אשר נמשך ומלוכב ומתפשט בכל הע"ס ובו תלוי עיקר התפשטותם והתרחבותם, דהנה חיות ותענוג הם שני ענינים וההפך ביניהם הוא דחיות הוא מה שמוכרח ועונג הוא השפעה יתירה וכמו בורא נשמות רבות וחסרונן ועל כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי ופי' הסור סו' ר"ז בורא נשמות רבות וחסרונן הוא מה שחסר בלא זה ועל כל מה שבראת להחיות הוא דברים שהם לעידון ולתענוג, וא"כ חיות הוא מילוי החסרון לבד שזהו בחי' אצ"י מצ"ע, ועונג הוא בחי' עשירות בחי' פנימית הכתר, וכן הוא בספ"י המל' יש בה בחי' עונג שהוא התענוג בענין המלוכה, וכ"ז הוא בחי' הארת העונג לבד שנמשך בכל הע"ס.

וראשית ההמשכה היא בבחי' הכמה וכמו שראשית גילוי הקו הוא בחכ' כפי'ש והי' קנני ראשית דרכו. כמריכ גם הארת העונג ראשית המשכחו הוא בחי' הכמה וכמו כשמשכיל איזה השכלה חדשה הגה בסקירה ראשונה של ההשכלה שמתחדש אצלו בתכלא עונג דוהו מי'ש הכמה אדם תאיר פניו וכמא' צהבו פניו של ר' אביה שסצא תוספתא חדתא וכן לפעלה ראשית התגלות הארת העונג היא בחכ' ראשית האצו'. ובחכ' נמשך במדות וסיום ההמשכה הוא בבחי' מלי' כוסא דכל דרגין דאצו'. וכידוע בהארת הקו פאי'ס ביה המלוכה בעולם האצו' הוא מסתיים במלי' דאצו' ואינו נמשך בכי'ע. והיינו דהמשך והפרסא המפסיק בין אצו' לבוי'ע הוא המנוע ומעכב שלא יומשך הארת הקו בכי'ע רק יוססך אירו בבחי' מלי' דאצו'. ולכן הגבראים דבוי'ע הן בבחי' ישי' דעי'ס דאצו' הן אלקות גם בחי' המלי' היא אלקות ממש, והכלים דעי'ס דברואה וגם האירות נמש רוח הן בחי' נברא בבחי' יש ומציאות. מפני שאין מאיר שם הארת הקו וכמריכ הארת התענוג מסתיים במלי' דאצו', חנה לפי שהיא רק הארה לבד עי'כ יש בזה חלוקי מדרי'. וכמו שאנו רואים בנפש שאינו דומה התענוג שבחכ' להתענוג שבמדות ובסארי הכחות. וכמריכ הוא לפעלה שיש חילוק בין הארת התענוג שבחכ' ובין התענוג שבאי' ומלי'. חנה לפי שהוא הארה לבד, אטנם עי' הביורורים שבחי' המלי' מבררת בטוגה דבוי'ע עי'נו נמשך מבחי' עצמי' העונג בבחי' מלי' שלפני' מבחי' הארת העונג שבחכ' ראשית העי'ס. ובהעלם יש בבחי' מלי' מבחי' עצמי' העונג שזי'ע נעוץ תחבי'ס דנעיצת התחלה הוא בסוף יותר מבראש המתפשט. דראש המתפשט הוא בחי' הכי' ובבחי' המלי' שהוא כוסא דכל דרגין יש בה מבחי' תחלה יותר מבראש. חנה כח התהוותה שבבחי' מלי' דוקא. וכמריכ בחי' עצמות התענוג יש במלי' בהעלם ובתגלה בה עי' הביורורים. ועצמות העונג הוא בחי' טלא דנטיף פעתיקא שזוהו בחי' טלא דבדולחא והיינו בחי' גבר דעתיק המלוכנת במרי'ס. וידוע דגבר דעתיק הוא בחי' עצמות עתיק. דהרי לית ספאלא בהאי עתיקא. והגבר הוא בחי' תגברת העצמי' דהיינו בחי' עצמי' עתיק המלוכה במרי'ס. ובחי' זו הוא שנמשך בבחי' מלי' עי' הביורורים. והענין הוא דהנה ידוע דשרש הביורורים הוא מבחי' ח'ס. וחי'ס כוהר בחכמה אתברירו שהטובה היא בחי' ח'ס. וחי'ס בארר דקרי'ח ב' דחי'ס שקי'ס ואשהנך כחמר טב דסקי'ס ושכי'ן על דורדי'. והוא להיות דביורורים הם מחי'ס וכל מברר ציל תחלה מבורר בעצמו וכמו קטוט עצמך טו' וכמריכ בחי' ח'ס מברר תחלה הסיגים שבו עד שנעשה ברור וצלול ונקרא חמר טב ההסברים נוסלים למטה באצילות בכדי לברר ברי'ע. ואדכ' יודרת וארה מבחי' הכמה כחי'טאה למטה באצילות בכדי לברר ברי'ע. והב' לברר הוא מחי'ס דוקא שלפני' מצי' במדרי' מבחי' דאצו'. וכמו ההבדלה בין הכי' התורה לחכ' דמצי'ב שזוהו הבדלה בחכ' נושא דכל מצי'ב שרשם מבחי' הכי' דאצו' וכפי'ס טולם בחכ' עשית שכל מה שנתווחה הוא מבחי' הכמה דאצו' רק שהכחי' דמצי'ב היא בחי' פסולה לגבי הכחי' דתו'. וההבדלה היא מבחי' ח'ס והיא ההבדלה שעי' יתיד שסבדילין בין עצמות החכ' שהיא הכמה התורה ובין בחי' אחרים חיצוני' דחכ' שהיא חכ' דמצי'ב.

והנה הרצון גיכ בכי"ם בשוה דהרי הרצון הוא על כל דבר הן הנאצלים והן הגבראים הם בשוה שהכל עלה במח' וכמא' דתהו ותיקון שניהם עלו במח' וכן ישראל ועכו"ם כו' רק יזה בשנימי' זה בחיצוני', הרי דבחיצוני' הרצון הכל בשוה. וזהו שארז"ל במדר' והארץ היתה תהו אלו מעשיהם של רשעים ויאמר אלקים יהי אור אלו מעשיהם של צדיקים ועדיין איני יודע באיזה מהן חפץ כו' והיינו דמצד הרצון הרי כחשיכה כאורה שניהם שוה לסנין ואינו סותר להמבואר דהתהוות התהו הוא מהעדר הרצון וכמא' דין לא הגיץ לי' דזהו בשנימי' דוקא והיינו דבעונג שהוא פנימי' שייך לומר דין אהנין לי' ודין לא אהנין לי' אבל בחיצוני' שהוא רצון הכל בשוה והבירור וההבדלה בהרצון זהו מבחי' ח"ס שהוא בחי' טעם כמוס לרצון, דגם בחי' זה בחי' חכ' וטעם אלא שהיא בחי' חכ' נעלמה שלמע' מהשגת הנאצלים וכמא' שתוק כך עלה במח' וכשהרצון מתלבש בחכ' הנעלמה שהוא בחי' טעם להרצון נעשה הבדלה בהרצון לרצות בהטוב ולשנוא את הרע מחמת הטעם שכן ראוי ע"פ החכמה, ועם היות שהרצון הוא בלתי מוגבל בעצם ה"ה בא בבחי' הגבלה ע"י בחי' ח"ס, וזהו ע"י בחי' גבר' דעתיק שמלוכש במר"ס והר"ע בחי' קו המדה שמודד ומקבל את הרצון להיות הרצון דוקא בזה ובאופן כך, ומדידה זו הרי א"ז קו המדה שמודד בחי' חיצוני' האור דסדר השתל' שבהמדידה דאור הקו הרי האור בא בהגבלה כמ"ס אבל כאן היא מדידה שנימי' והיינו דגם כמו שהוא מדוד הוא בלתי מוגבל, וזהו הבירור שמבחי' העונג, דהנה הרצון הוא בהכל בשוה אבל העונג הוא דוקא במה שמוכשר הוא מתענג, דעם היות דרצון ועונג שניהם פתאחדים דכמה שהוא רצונו בזה הוא מתענג ובמה שמתענג יש לו רצון, בכל זה הנה יש דברים שהוא רוצה והעונג אינו באותה המדה שרוצה באופן חוק יותר, והדוגמא מזה יובן למעלה דלכן הנה כאשר העונג בא בבחי' ח"ס נעשה ע"יו הבירור וההגבלה בבחי' הרצון, ואין הכוונה הגבלת הרצון כמו שאנו מבינים בהמדידה של הקו המודד את אור ההשתלשלות ומגבילו אלא הכוונה היא מה שמברר, ער מאכ"ס קלאר, ומגביל בהרצון עצמו מה שהוא עצמות הרצון שכזה דוקא הוא עצם הרצון והחפץ, וזהו הטעם שכל הבירורים שמל' מבררת שכזה נשלמת הכוונה פנימי' בעולות העולמות ע"י בירורי הניצוצות דתהו דכ"ז הוא בכח ספי' המל' לכן הנה נמשך במל' עצמות התענוג שבחי"ס, והמטכה זו במל' היא בשבת דאז היא עליית העולמות דהיינו שכל הבירורים שמתבררים עולים בבחי' מל' כמו שהיא באצ"י, וע"יו נמשך הגילוי גם בב"ע, וזהו שבכרכת המזון דשבת שהוא עליית הניצוצות כוסיסים לומר הסיסקא דרצה והחליצו אשר הכוונה בפיסקא זו היא הסרת המסכים והפרסאות דב"ע שבין כל עולם ועולם בכלל ובין ב"ע לאצ"י בפרט, וכמ"ס בפע"ח ובסידור הכוונה רצה והחליצו שהוא בחי' חליצת הנעל דמטי"ס שהוא המסך וישלוט אצ"י עצמו שלא ע"י הנעל, ובפע"ח שער השבת פי"ז אי' חליצת נעל דמטי"ס לעלות לבריאה, ובסידור הארז"ל לשלוט אצ"י עצמו אי' בריאה, ובכללות כולם הכוונה שנמשך גילוי האצ"י בב"ע, וזהו ע"י הויכך ובירור דעולמות ב"ע בעבודה דששת ימי

החול ועולים בבחי' העלאת מ"ן בליל שבת בחי' שבתא דמעלי שבתא ע"י ספי' המל' אור האצי' בכי"ע, אמנם ההתחלה היא ע"י ירידת המל' לברר ניצוצות דתהו שנפלו למטה והוא כדוגמת השוב שהוא ע"י הרצוא דוקא, דהרצוא הוא הביטול והיינו הבירור והביטול דנבראים להיות ראויים לאור האצי' ועי"ו דוקא נמשך בהם אור האצי' אבל תכלית הכוונה הוא השוב והגילוי והרצוא שהוא העלי' הוא בשביל הירידה.

קיצור. יבאר דכשם דראשית גילוי אור הקו בחכ' ומסתיים במל' הנה כן הארת התענוג הנה ראשית המשכתו הוא בחכ' ויבאר בענין בירורי ניצוצות דתהו שמתבררים ע"י ירידת המל' בכי"ע, ושרש כל הבירורים הוא מח"ס בכח עצמות עתיק שמלוכש במו"ס, וח"ס עושה הבדלה א) בין חכ' דתורה לחכ' דמע"ב ב) בין חיצוני' הרצון לעצמות הרצון, ובמל' נמשך עצמות התענוג א) להיות דנעיצת התחלה בסוף ב) מצד הבירורים.

וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך כי כשלת בעוניך, דעם היות דתשובה היא דרך בעבודה שהיא כדוגמת הרצוא שמביא את השוב והיינו דרצוא ושוב הם שני אופני עבודה דכל א' מהם היא עבודה שלמה ועוד בה מעלה נפלאה בעבודה זו שהרצוא מביא את השוב ובשוב הנה לא זו בלבד שמשלים את הרצוא שקדמו, דכן הוא בכ' אופני עבודה דתנועת התענוג ותנועת התשובה שקדמו אל' עוד זאת שמביא בחי' ומדרי' רצוא עוד יותר נעלה במדרי' על מדרי' דשניהם, הנה כל א' מהם היא עבודה שלמה וגדלה מעלת העבודה דתנועת התענוג הבאה ע"י העבודה דתנועת התשובה, אבל מאחר דכי כשלת בעוניך הנה תשובה זו היא העבודה למלאות את החסרון, ובוה גופא הם ב' מדרי' תשו"ת ותשו"ע דכללות ענין העון הוא עיוות ועיקום שהולכים ונמשכים אחרי הנחות העולם שעל זה צריכים תשובה מצד העיקום שהולכים ונמשכים אחרי הנחות העולם שעל זה צריכים תשובה תתאה עכ"פ ופי' עד בעוד שהוא רחמים שמלמע' מרחמים על מי שנמשך אחרי הנחות העולם ונותנים לו כח לא לכד להתגבר על עצמו שלא להיות נמשך אחרי הנחות העולם אל' שבכחו לברר את הראוי להשתמש בו בעבודת השי"ת וכמא' מורנו הבעש"ט נ"ע דכל מה שהאדם רואה ושומע הוא הוראה מלמעלה בענין עבודתו בסוד מרע ועשה טוב, דאחד העקרין בהנחות העולם הוא הפשיטות בקרירות אַז אַזוי בעדאַרף זיין בכמה עניני גימוס וצריך להשתמש בזה בעניני עבודה כמו להתפלל תפלה בצבור בקביעות עתים לתורה וכן בכמה עניני הנהגה עם ב"ב ועם זולתו וכן בענין הלבושים והכל הוא בפשיטות ובקרירות אַז אַזוי בעדאַרף זיין און ניט אַנדערש, דהנהגה כזו מועלת בראשית העבודה שיהי' שייך לעבודה מסודרת ומכש"כ שנשמר מכמה מכשולים אבל מי שנמשך אחרי הנחות העולם הנה עיוות ועיקום זה גורם כמה מכשולים וצריך לתשובה שהיא תרטה על העבר וקבלה טובה על להבא, ומורנו הבעש"ט נ"ע מפרש את המכשולים שהם ענינים בלתי מסודרים בעבודה וזה בא מהעון שהוא העיוות והעיקום בטעותי העבודה ולתקן זה הוא ע"י התשובה עילאה שהוא לתקן ולסדר נפשו, דזהו

אחד ההבדלים שבין תשו"ת לתשו"ע, דתשו"ת בעיקרה הוא בהנוגע לכחות הנפש ועבודת התפתחותם ותשובה זו היא עד הוי' אלקיך דאלקיך מקור הטבע וכחות הגלויים יהי' הוי' הגילוי שלמעלה מהטבע וכחות הנעלמים, והיינו דבכל עניני העולם יהי' לו הכרה אמיתית במושג מוחשי כי הוי' ואלקים כולא חד.

קיצור. יבאר דכשם שהרצוא מביא את השוב והשוב מביא רצוא נעלה יותר מן הקודם כן הוא בתנועת התשובה והתענוג, עון הוא עיקום ועיוות ובוז שני אופנים (א) הנחות העולם, (ב) טעוטי עבודה, וגורמים שני אופני מכשולים (א) קרירות בקיום המצות, (ב) עבודה בלתי מסודרת, ודרושים (ב' אופני תשובה (א) תשובה תתאה כדי לתקן כחות הגלויים, (ב) תשובה יילאה לגלות כחות הנעלמים.

בס"ד, מוצאי יוהכ"פ, תש"ה

אלקים זנחתנו פרצתנו אנפת תשובב לנו. ופרש"י כשנפלו אדם בידו צפה ברוח הקדש שעתידיים אדומיים למשול בישראל ולגזור בישראל גזרות רעות עמד וביקש רחמים על שעבוד הגליות, הרבה צרות סבלנו בימי השופטים מאויבינו סביב, אנפת קצפת עלינו, מעתה תשובב רצונך עלינו, והיינו דדוד המלך ע"ה מעורר רחמים על ישראל שיהיו בשעבוד גלות באחרית הימים ואומר מה שישראל צריכים לומר אלקים זנחתנו עזבת אותנו ולא רק שעזבת אותנו בלבד אלא עוד פרצתנו שעשית בנו פרצות, וכל זה הוא לפי כי אנפת כעסת עלינו בחרון אף וחימה אבל עתה אחרי אשר יסרתנו בצרות רבות הנה תשובב לנו תשוב אלינו, וכמו שתרגם תיב ביקרך לנא וכפי' המצ"ד פרצתנו כמו עיר שנפרצה חומתה אז באים לתוכה מכל רוח כן באה המלחמה עלינו מכל צד, אנפת הנה עד עתה כעסת עלינו ומעתה העמד אותנו בהשקט ומנוחה, דממוצא דבר אנו יודעים דטענתם של ישראל הם בב' ענינים היינו דסיבת ריחוקם מאלקות הוא מצד שני הענינים דזנחתנו ופרצתנו וזה עצמו הוא סבה לזה שאנפת עלינו אשר לולא זאת אם לא זנחתנו ופרצתנו הנה לא היית כועס עלינו כי איך יכעס האב על בנו וישראל לא היו מתרחקים מאלקות, כי איך יתרחק בנים מעל אביהם, ורק כאשר זנחתנו ופרצתנו הנה זה סבת הכעס על ישראל והכעס שהוא הסתר פנים גורם שישראל מתרחקים מאלקות אשר על כן הננו מבקשים כי מעתה תשובב לנו שיהי' גילוי אור פנימי אלינו, דזהו שפרש"י תשובב רצונך עלינו, וצ"ל תוכן ענין זה דזנחתנו פרצתנו שזוהי סבת הכעס והסתר פנים דזה גורם ריחוקם של ישראל מאלקות.

ולהבין כ"ז ילקח" משנת"ל דהתחדשות האור במקורו הוא ע"י הרצוא, דכשם שפעולת הדם בגוף האדם הוא לחזק התקשרות אור וחיות הנפש עם הגוף והיינו שמתחזק ביטול האברים אל הכחות ופעולת הכחות בהאברים, ופעולת הדם בחיזוק התקשרות הנפש והגוף הנה תלוי באופן חיזוק מרוצת הדם שע"ז מקבל מהרוח חיים, ולפי אופן מהות הדם שנעשה מהמאכלים ובירודם, אשר כן הוא בעבודה הרוחנית שתלוי' באופן הבירורים, הן בהבירור דנה"ב לקרבה לאלקות והן בבירור דברים הגשמי' שבעולם דע"ז נעשה עליית העולמות, ובד"פ בענין הספירות הוא ירדת ספי' מל' דאצי' בבי"ע לברר ניצוצות דתהו, ובערב שבת הוא עליית העולמות ע"י הבירור דמל' דאצי' וממשיכים אור האצי' בבי"ע.

יג) והנה כל הדרכים בדרכי העבודה הרוחנית הם בדרך סכנה, והיינו דלבד זאת מה שהעבודה באה ביגיעה עצומה ועמל רב להיות עובד ה', דכשם ידיעת התורה הרי לא תמצא בגסי הרוח ובמי שמרחיב עלי' לבו כים, דמי שהוא גס רוח או מרחיב לבו על התורה הנה הגם שהוא יודע תורה בחידושים ופלפולים הנה התורה לא תמצא אצלו, הנה כן ויותר מכן הוא בעבודת הוי' שצריכים לייגע עצמו ביגיעה גדולה ועצומה ולעמול בעמל רב להיות עובד הוי' דענין עבדות האמיתית הוא שמסור ונתון לעבודתו בכל הזמנים ביום ובלילה בחול ובשבת ומועד, כי עבודת הוי' אינה כמו שסוברים כמה מעובדי הוי' דכללות ענין העבודה בעבודת הוי' הוא קיום המצות בהידור ועבודה שבלב בתפלה באריכות ההתבוננות בעניני השגת אלקות ובקביעות עתים ללמוד התורה ותקון המדות כפי יכלתו, אבל באמת טועים המה טעות גמורה דכל זה מה שהם חושבים בענין עבודת הוי' היא עבודת כל אדם ובוה לא יקרא כלל בשם עובד הוי', והתחלת עובדי הוי' הוא עובדי ה' בגופם, דהנה ב' מדרי' המה בעובדי הוי', עובדי הוי' בגופם ועובדי הוי' בנשמתם, דעובדי ה' בנשמתם הם במדרי' גבוה מאד דכל ענין עבודתם הוא רק בנשמתם לפי שגופם זך וטהור ואינו צריך לעבודה כלל וכמו גופו של משה דכתיב ב' ותרא אותו כי טוב הוא דזהו מצד מעלת הגוף שנתמלא הבית אורה והיא מדרי' נפלאה בעבודת ה', אבל עובדי ה' בגופם הנה תחלת העבודה ועבודתם הוא בתקון גופם וכחות נפשם והלבושים דמחדו"מ יהיו משועבדים לעבודת ה', וכן כל עניניהם הגשמי' בפרנסה והנהגה בין אדם לחבירו והדרת בני ביתם הכל הוא ע"פ העבודה במסירה ונתינה אשר כל זה בא ביגיעה עצומה ולבד זאת שצריכים שמירה גדולה לשמור את עצמו שלא יטעה בעניני עבודה כי עובדי הוי' צריכים שמירה יתרה שתהי' עבודתם עבודה מסודרת במה שהוא לפי מדריגתו ואם יטעה בזה אז הנה יוכל לקלקל ח"ו כל ענין עבודתו, ומלבד כל אלה הנה נוסף על כל אלה הנה דרכם של עובדי הוי' היא דרך סכנה ביותר לפי שהקליפות וסט"א מתאווים להכשילם ולהפילם ר"ל, והדברים ק"ו ומה אדם בינוני הנה הקליפות וסט"א סובבות אותו להזדווג לו דזהו רוב פיתויי היצה"ר שמפתה את האדם בכמה מיני

פיתויים שונים בכדי להחטיאו ועכ"פ לטמטם לבו באכילה ושתי' ובוה מקבל היצה"ר יניקה דהלא גם בדברים המותרים כשעושה אותם למלאות תאוות נפשו הרי לשעה הוא רע, ומכש"כ בעבודת עובדי הוי' שהקלי' וסט"א עושות כל טצדקי להכשילם ר"ל בכמה אופנים שונים בכדי להפילם ר"ל ולקבל איזה יניקה, דכל זה הוא לפי שכך הוסדר בסדר ההשתל' אשר העבודה בעבודת הוי' תהי' ע"י נסיונות דוקא, וזוהי טענתם של ישראל אלקים, דע"י מדת הדין והצמצום שהוא ראשית ההשתל' באור קו מצומצם הנה זנחתנו פרצתנו דוהו הסבה מה שאנפת עלינו בהעדר מילוי העבודה וזוהו דכתיב ותאמר ציון עובני ה' ואד' שכחני שנאמר כאן ב' לשונות עזיבה ושכחה דבשם הוי' נא' לשון עזיבה ובשם אד' נא' לשון שכחה, והיינו דלא זו בלבד אשר הוי' עובני הנה עוד זאת דאד' שכחני, והכוונה דהעזיבה שלמעלה היא בב' ענינים, הא' היא העזיבה בעצמה שהיא דבר קשה במאד, והמשל בזה מאב העוזב את בנו דלבד המחסור בכמה ענינים שהבן צריך להם הנה גוף ועצם העזיבה הוא דבר קשה במאד, וכמו הרב העוזב את תלמידו שהוא יסורים גדולים להתלמיד העוזב הנה עוד זאת מה שהעזיבה גורמת שכחה והוא ענין הב' בעזיבה כשהאב העוזב את בנו שוכח עליו, דוהו קשה עוד יותר להיותו מורה על גודל העזיבה, והיינו דלבד העזיבה הנה יש עוד השכחה מה שבא מדבר המשכח, וזוהו טענתם של ישראל אלקים דע"י שהנהגת ההשתל' היא ע"י שם אלקים ובשרש שרשו הוא הצמצום הראשון הנה לבד זאת אשר זנחתנו שהוא הוי' עובני הנה עוד זאת פרצתנו דאד' שכחני ע"י דבר המשכח שנעשינו כעיר פרוצה שהמלחמה באה עלינו מכל צד ועוד אנפת אתה כועס עלינו על העדר מילוי העבודה, והיינו דהעדר מילוי העבודה הנה אין זה מצד העדר העבודה והאשמה תלוי' בישראל אלא הסבה היא באשר הוי' עובני ואד' שכחני.

קיצור. יבאר דדרכי העבודה הרוחני' המה דרכי סכנה מפני המנגדים וביותר עובדי הוי', עובדי הוי' בנשמתם ועובדי הוי' בגופם, ולהיות עובד ה' בגופו הוא א) ביגיעה עצומה ועמל רב, ב) שמירה מטעותים באופני העבודה, ג) שמירה מהקליפות, וכ"ז לפי שהעבודה היא ע"י נסיונות, ויבאר טענתם דהעדר מילוי העבודה הוא ע"י שאור ההשתל' הוא ע"י הצמצום שמוה בא א) זנחתנו הוי' עובני, ב) פרצתנו ואד' שכחני, דעזיבה קשה ועוד יותר שמביאה דבר המשכח.

יד) וביאור הענין הוא, דהנה כתיב ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו והקשה בוהר ר"פ מקץ דקצ"ג ע"ב דמאחר שאו' ולא זכר מהו עוד וישכחהו, והצולה מהתי' על פי פירוש הרמ"ז כי יש שני אופני שכחה, האחת היא השכחה מצד עצמה ששוכח על הדבר ההוא, והב' הוא השכחה הבאה ע"י דבר המשכח, וזוהו ולא זכר הוא העדר הזכרון על הדבר מצ"ע שלא מצד דבר אחר המשכחו את הדבר הראשון כ"א מצד עצמו לא נזכר על הדבר, וכמו זכרונות דר"ה הוא מצד הרוממות דא"ס ב"ה דבלייל ר"ה הוא בחי' הסילוק דאוא"ס שעולה בבחי' העצמות וזוהו הטעם מה שאנו

אומרים המלך הקדוש כמו שהוא קדוש ומובדל מצ"ע בבחי' רוממות העצמות וברוממות זו הנה כללות ההשתל' אינו תופס מקום כלל, ולזה צריכים להזכיר כבי' והלא אין שכחה לפני כסא כבודך, דבכסא כבודך אינו שיך ענין השכחה רק שזוהו העדר תפיסת מקום מצד הרוממות, ולזאת צ"ל זכרונות, ומהאי טעמא מקדימים מלכיות לזכרונות, להיות דמצד רוממות העצמות הנה כללות ההשתל' הוא בבחי' העדר תפיסת מקום, אבל עם זה הנה ברוממות עצמותו עלה ברצונו ית' אנא אמלוך וקורא עצמו כבי' מלך ישראל לכן הנה תחלה אומרים מלכיות דעי"ז נעשי' נש"י בבחי' מציאות להיות כי נש"י מקבלים מלכותו בהתעוררות פנימית ואח"כ אומרים זכרונות להזכיר לברכה את אותה המציאות היינו נש"י שמצד רוממות העצמות הם בהעדר תפיסת מקום והוי כשכחה שהוא מצד עצמו ולא מצד דבר המשכח, אמנם לכאו' מאחר שהשכחה באה מצד העדר תפיסת מקום לסיבת רוממות העצמות הנה יש מקום בשכל לומר דסיבה זו דרוממות ועכ"פ הענין דהעדר תפיסת מקום דבר המשכח, אבל באמת הנה א"א לומר גם על ההעדר תפיסת מקום ובפרט על סבת הרוממות שיהי' כעין ענין דבר המשכח. דדבר המשכח הוא ענין פרטי דענינו לשכוח דבר זה, והעדר תפיסת מקום אינו ענין פרטי והוי השכחה הבאה מצד העדר תפיסת מקום רק פרט א' מכל הדברים הבאים מצד העדר תפיסת מקום וא"כ אין לומר עליו דבר המשכח מאחר שהוא כללי, ובפרט הרוממות דעם היותו סבה להעדר תפיסת מקום אבל אין זה שההעדר תפיסת מקום הוא כעין עלול הבא מהעילה דרוממות לפי שאין רוממות העצמות עילה להעדר תפיסת מקום וההעדר תפיסת מקום בא בדרך ממילא מרוממות העצמות, ובענין שר המשקים הוא העדר הזכרון מצד העדר הדעת, דענין הדעת הוא ההכרה כאלו רואה ואזי לא יוכל להסיח דעתו מזה, דזהו ההפרש בין ראי' לשמיעה דאינו דומה שמיעה לראי' והוא דראי' מקרוב ושמיעה מרחוק, והיינו דבראי' הדבר מתקרב אצלו שהוא קרוב אליו ובשמיעה הוא מרחוק, וכמו כששומע איזה דבר הגם שמבין את הדבר בטוב מ"מ עצם הדבר הוא ברחוק ממנו עדיין, וביותר יובן בדבר העתיד להיות דהגם ששכלו מחייב שכן צ"ל ושיהי' כן מפני שכן מחייבים הענינים שיתגלגל הדבר כן ומ"מ הדבר ברחוק ממנו שאינו עושה התפעלות גדולה בנפשו ויכול לשכוח ע"ז אבל כשהדבר בראיית עין השכל לא רק בהשגה לבד כ"א שרואה בעין שכלו שיהי' כן הנה הדבר קרוב אצלו מאד וכאלו הדבר כבר ישנו ועושה התפעלות גדולה בנפשו שזוכר את הדבר תמיד, וידוע דראי' ושמיעה הן בחי' חכ' ובינה וכמא' איהו חכם הרואה וכתוב וירא ראשית לו דראשית הוא בחי' חכ' ה"ז בחי' ראי', וזהו דבפ' קדש כתיב ולזכרון בין עיניך וכתוב און מלין תבחן דהבחנה שזוהו מספ' הבינה וכמו שאנו מברכים הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה ה"ז בחי' שמיעה, וזהו שמע ישראל דהכוונה שיבין וישיג וכמו דבר כי שומע עבדך, והנה הדעת הוא הממוצע שמייחד ומחבר חו"ב, דדעת הוא התקשרות והיינו שמקשר דעתו בחוץ בהשגה עד שבא לידי הכרת הענין, דהגם שאינו אצלו בבחי' ראי' ממש

ה"ה בבחי' הכרה כאלו רואה, וכאשר הוא בבחי' הכרה לא יוכל להסיח דעתו מזה ויזכור הענין תמיד, והנה יוסף הוא בבחי' יסוד, וידוע דיסוד ממשך מן הדעת וכל קיום היסוד הוא מן הדעת, אך הסט"א אין לה מוח הדעת, וזהו ולא זכר שר המשקים מצד העדר מוח הדעת, אך וישכחחו פי' בזהר אתר דנשיו קם קמי' שהיא השכחה בעצם, והיינו מלבד שאינו נזכר עוד זאת שיש דבר המשכח וכמו וקמו שני הרעב אחריהן ונשכח כל השבע בארץ מצרים שיש דבר המשכח לגמרי את השובע, והנה במניעת גילויי האורות שלמע' הם בשני אופנים, בדרך צמצום ובדרך פרסא, ועם היות דשניהם צמצום ופרסא הם העלם בכ"ז הנה יש הפרש ביניהם דהנה צמצום עם היות שהוא בחי' סילוק האוא"ס הוא רק שנתעלם האור במקורו, ולא שהי' כאן דבר המעלים, וכידוע המשל בזה ממשפיע ומקבל שהמשפיע מעלים אור שכלו בעצמו ה"ז רק סילוק והתעלמות בלבד, אבל ענין פרסא הוא שיש דבר המעלים וכמו המסך שמעמידים נגד אור השמש ה"ז שמכסה ומסתיר על האור, והתחלת הפרסאות הוא בא"ק וכמ"ש בריש אדר' ופריס חד פרסא קמי' ופי' בע"ח שזהו בחי' פרסא דא"ק, ובאמת הנה הרשימו שבה מתעלם אור הקו היא כמו פרסא, והנה הסילוק דאוא"ס הוא באוא"ס הבל"ג וכמ"ש בע"ח בתחלתו טרם שנאצלו הנאצלים הי' אור עליון פשוט ממלא כל המציאות ולא הי' בו ראש וסוף ומעלה ומטה ולא הי' מקום לעמידת העולמות, דעולמות הן בע"ג וא"א להיות התהוות העולמות מאוא"ס הבל"ג וע"כ צמצם עצמו וסילק אורו הגדול על הצד כו', הרי שהצמצום והתעלמות האור הוא באוא"ס הבל"ג שאחר הצמצום הוא בבחי' מקיף אל העולמות והוא בחי' עיגול הגדול שלפני הקו שסובב ומקיף כל הקו מראשו לסופו ומשם נמשכים כל העיגולים ומקיפים דעולמות, וגם העיגולים והמקיפים הם בבחי' סילוק והעלם שאינו מאיר בגילוי ומ"מ הוא בבחי' מקיף לעולמות שעז"א ואתה משמרה בקרבי והפרסאות הן בבחי' או"פ והיינו אור הקו שע"י הצמצום בא בבחי' מיעוט האור ועוד שמתעלם תחלה בנקודת הרשימו ואח"כ בהפרסאות שלמעלה מאצי' ושבאצי' בכדי שיוכל להתקבל בעולמות, דכך הוא סדר ההשתל' שיומשך האור דרך מסכים בכדי שיוכל להתקבל, אך בריבוי השתל' נעשו מסכים המעלימים ומסתירים לגמרי, וזהו שיש דבר המשכח היינו המעלים ומסתיר, ועיקר דבר המשכח הוא שנמשך אחר תאוות ותענוגי עוה"ז שהם המשכחים אלקות והו"ע כי עוונותיכם היו מבדילים וגו' ובאמת כל זה הוא בחי' העלמות שהן מהפרסאות המבדילות, וזהו ולא זכר שר המשקים את יוסף שזהו בחי' סילוק והתעלמות, וישכחחו הוא דבר המשכח דעי"ז מתחזקות הקליפות ללחום נגד הקדושה לקבל איזה יניקה, דיניקת החיצונים היא בשני אופנים, הא' מבחי' המקיף עליון וכמ"ש אם תגביהי כנשר וגו' והיינו מבחי' העלם המקיף דמגילוי המקיף א"א להם לקבל ואדרבא מתבטלים עי"ז וכמ"ש ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור והוא ע"י גילוי מהעלם המקיף שהרי המקיף הוא העלם דכן הוא בהאור הבל"ג שהאור שנסתלק הוא בבחי' מקיף היינו עם היותו בבחי' מקיף ה"ה בבחי' סילוק

והעלם וכן הוא גם בכל המקיפים דסדר השתל' שהן בחי' העלם, דוהו מ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא שוהו בחי' האו"מ ה"ו בהעלם, וזהו כללות ההפרש בין או"פ ואו"מ שהאו"פ הוא בחי' גילוי והאו"מ הוא בחי' העלם, וע"כ יכולים לקבל מהמקיף, וכמו פרעה אותיות הערף שהי' מקבל מבחי' אחרים דרצון דהיינו מבחי' העלם, דגילוי הרצון הוא במצח וכמ"ש והי' על מצחו תמיד לרצון, והעורף הוא אחרים דרצון דהרצון הוא בהעלם, וכמו ענין ההסכם עד"מ, ומבחי' זו יכולים לקבל זהו כמאן דשדי בתר כתפוי, והאופן הב' הוא שיכולים לקבל מבחי' ריבוי הצמצומים ביותר, והוא מבחי' האו"פ שבא בבחי' מיעוט ובבחי' העלם המסכים ופרסאות הנה במדרי' התחתונה שהאור מצומצם ביותר יכולים לינק משם, וזהו ותאמר ציון עזבני ה' ואד' שכחני, דהנה הוי' הוא בחי' סוכ"ע ועו"א עזבני הוי' בבחי' סילוק והתעלמות, ואד' שכחני הוא בבחי' או"פ דשם אד' הוא בחי' העלם שהיכל בגימט' אד' ובריבוי העלמות יכולים לינק, וזהו הסכנה בדרכי העבודה לשמור מטעות בעבודת הבידורים.

קיצור. יבאר ההפרש בין שכחה מצ"ע ובין השכחה ע"י דבר המשכח, זכרונות דר"ה הוא על השכחה מצ"ע הבאה מהעדר תפיסת מקום מצד רוממות, יסביר דהעדר תפיסת מקום וסיבת רוממות אינו כענין דבר המשכח, הולא זכר דשר המשקים הוא שכחה מצד העדר הדעת, דעת הכרה כאלו רואה, ראי' מקרוב שמיעה מרחוק, מניעת אור שלמעלה ע"י א' צמצומים, ב' פרסאות, הסילוק הוא באור הבל"ג, יניקת החיצונים א' מהמקיף, ב' מריבוי צמצומים.

וזהו אלקים זנחתנו פרצתנו שע"י העזיבה הוא פרצתנו דעזיבה היא בבחי' או"מ הבל"ג דהיינו בחי' המקיף, וידוע דהמקיף הוא בבחי' שומר וכמ"ש ואתה משמרה בקרבי שוהו ע"י המקיף, אך בהסיר המקיף ח"ו אזי פרצתנו כמ"ש המצ"ד כמו עיר שנפרצה חומתה ובאה עלינו המלחמה מכל צד, הן מהנה"ב שמפתה את האדם להתענג מהדברים הגשמי' שבהם הניצוצות דתהו שצריכים לבררם והן מהקלי' וסט"א שלוחמי' נגד הקדושה להכשיל את האדם ולהפילו ר"ל ומ"מ ישנה השמירה מלמעלה תמיד וכמ"ש הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל והוא מבחי' פנימי' המקיף בחי' עינא פקיחא דלא ניים, אנפת ל' אף וחימה זהו בחי' ההעלם דאו"מ וכמ"ש כי יגורתי מפני האף והחימה שהן הקלי' והסט"א המעלימים לגמרי, וע"ז היא הבקשה תשובב לנו, דהנה ידוע בענין התפלה שהיא המשכת הרצון שז"ע יהי רצון שיומשך בחי' הרצון, והיינו שיומשך גילוי המקיף וזהו שפרש"י תשובב רצונך עלינו שיהי' גילוי הרצון, והוא גילוי בחי' או"מ הבל"ג, וגם זאת שיומשך ויאיר בפנימי' דאזי אינם יכולים לקבל גם מסוף האו"פ דכאשר המקיף מאיר בפנימי' אזי לא יש צמצומים ומאיר האור בגילוי גם במדרי' התחתונות.

בס"ד, י"ג תשרי, תש"ה

שובנו אלקי ישענו והפר כעסך עמנו, ופרש"י שובנו שוב אתה והשיבנו, והיינו דכללות ענין התשובה הוא בשני אופנים בדרך מלמעלמ"ט ובדרך מלמטלמ"ע, בדרך מלמעלמ"ט הוא ע"ד כמו שהי' ביצי"מ שעז"נ דודי לי ואני לו, דתחלה היתה התשובה מלמעלה שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה והתשובה מלמטלמ"ע היא כמו העבודה דחדש אלול שעז"נ אני לדודי ודודי לי אני לדודי בעבודת התשובה מלמטלמ"ע ואח"כ הוא ודודי לי בהגילויים דחדש תשרי שהם המשכות כללי' על כל השנה, וכשאומר שוב אתה והשיבנו הכוונה דתחלה היא התשובה מלמעלה ואח"כ היא התשובה מלמטה, ובמד"ת אי' אמרו בני קרח עד מתי אתה אומר שובו בנים שובבים והן אמרים לך שוב אתה תחלה שנאמר שובה ה' עד מתי והנחם, לא אתה תשוב לעצמך ולא אנו נשוב לעצמנו אלא שנינו כאחד שנאמר שובנו אלקי ישענו, והיינו דהקב"ה אומר שובו בנים מלמעלמ"ע תחלה כמו אלול ותשרי שהוא מלמטלמ"ע ואנו אומרים שובה ה' מלמעלמ"ט ע"ד יצי"מ שהי' התעוררות מלמעלה, אך בני קרח עשו פשרה ואמרו שובנו אלקי ישענו והיינו שתהי' תשובה מלמעלמ"ע אך שיהי' ע"ז התעוררות מלמעלה, ולא כמו יצי"מ שהיתה התעוררות מלמעלה בלבד, ולא כמו הבא לטהר מסייעין לו שזהו מלמעלמ"ע שמתעורר מעצמו רק שמסייעין לו, כ"א שתהי' התעוררות מלמעלה לשוב בתשובה והתשובה תהי' מלמעלמ"ע, וכענין וישכם לבן בבקר שזוהי המשכה מבחי' לובן העליון שבכח זה תהי' ההתעוררות בתפלה מלמעלמ"ע, והתעוררות זו אינה בבחי' קירוב וגילוי ממש רק שהוא בבחי' מקיף מרחוק להיות בכח זה האתעדל"ת.

ולהבין כ"ז ילק"ת משנת"ל דכל הדרכים בדרכי העבודה גם בעובדי ה' בנשמתם שאין להם שום התעסקות בגופם שהוא טוב ואינו צריך ברור וכמו גופו של משה דכתיב בי' כי טוב הוא בכל זה הנה צריכים שימור ושמירה מעולה בדרכי עבודתם מפני המנגדים מהקלי' והסט"א, ובפרט בעובדי ה' בגופם שצריכים לברר גופם ולהזהר בכל הענינים הגשמי' שהם מבררים שלא ישלכו כי הנה"ב מפתח אותם וכמא' יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום והקלי' וסט"א רוצים להפילו ח"ו ולקבל יניקה ממנו וצריכים עבודה ביגיעה עצומה ובעמל רב, דכ"ז הוא לפי שכללות ענין העבודה בעבודת הוי' היא ע"י נסיונות, והטעם הוא לפי שכללות הגילוי אור שלמע' הוא ע"י הצמצום והפרסאות שמהם מסתעפים המסכים המעלימים, ולזאת צריכים לתנועה דתשובה שהוא התעוררות פנימית להמשיך אור עליון יותר והוא ע"י ההתעוררות מלמעלה שהיא היא הנותנת כח להיות האתעדל"ת.

(ט) **והנה** הכח וההתעוררות הזאת נמשך מלמעלה ממקום עליון מאד מבחי' שמו הגדול שלמעלה גם מבחי' יגמיה"ר, דהנה כללות הענין מה

שהתשובה מועלת שיהי עי"ז סליחת עונות אפילו אם התשובה היא מלמטה לבד, הנה בכדי שתתקבל התשובה זהו מבחי' יגמה"ר שזהו מבחי' עצמות אוא"ס שלמעלה מבחי' החכ', כי ע"פ החכמה לא מהני תשובה, וכמארז"ל שאלו לחכמה חוטא מה עונשו א"ל חטאים תרדף רעה, שאלו לנבואה חוטא מה עונשו א"ל הנפש החוטאת היא תמות, שאלו לתורה חוטא מה עונשו א"ל יביא קרבן ויתכפר לו, שאלו להקב"ה חוטא מה עונשו, א"ל יעשה תשובה ויתכפר לו הה"ד טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך, שזה שתשובה מועלת הוא מבחי' הטוב כי לא כלו רחמיך דהינו מבחי' יגמה"ר, אבל בכדי שיהי גם ההתעוררות על התשובה מלמעלה צריך שיהי נמשך ממקום עליון יותר למעלה מי"ג מדה"ר מבחי' שמו הגדול שעד שלא גבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, וז"ש גבי יגמה"ר אני אעביר כל טובי על פניך שבכדי שתהי' ההתעוררות מלמעלה על התשובה צ"ל ההמשכה מבחי' כל טובי שלמעלה מבחי' טוב וישר, וז"ש ותנותי את אשר אחון, חנון הוא מתנת חנם שהוא אף שאין לו זכות כלל כ"א מתנת חנם, וכדאי' במד"ר ואתחנן א"ר יחנני מכאן אתה למד שאין לברי' כלום אצל בוראה שהרי משה רבם של כל הנביאים לא בא אלא בל' תחנונים וזה נמשך מבחי' אני אעביר כל טובי, וזהו שישראל טוענים אלקים ונחתנו וע"כ צ"ל ההשבה מלמע' תחלה, וצודקת הטענה הזאת דאלקים ונחתנו הוא משום דכללות הסבה העקרי' בהעדר טיב העבודה בעבודת הוי' ובפרט טעוטי עבודה ומה גם העדר עבודה הנה הכל הוא מצד סילוק אוא"ס ע"י צמצום הראשון, דקודם הצמצום שהי' אוא"ס הבל"ג ממלא כל מקום החלל שעלה ברצונו ית' שיהי' מקום לעמידת העולמות והי' בורא את העולמות שלא ע"י צמצום אורו הבל"ג הי' אז בעולמות ההרגש דאוא"ס והקירוב לאוא"ס בדרך פשיטות, והרגש העולם הי' בבחי' ריחוק לגמרי ובדרך טפל לגמרי, וכמו שיהי' לעתיד שתהי' ידיעת אוא"ס בכל הנבראים שכולם ידעו אותי ובכאור"א יהי' גילוי הנבואה וכמ"ש ונבאו בניכם ובנותיכם, אבל ע"י הצמצום הראשון שנתעלם אוא"ס הבל"ג הנה ע"י סילוק והתעלמות הזאת נעשה אשר בדרך פשיטות נרגש העולם וכל הישות ועל הרגש אלקי, דערהערין געטליכקייט, צריכים עבודה ויגיעה, וגם ההרגשת אלקי' שמצד הנפש בעצם הי' בעולם ולכן האה' טבעית נק' אהבה מסותרת שהיא מוסתרת ונעלמת, וכמו"כ כל הרגש האלקי הוא בעולם, ובפרט ידיעה אלקי' וקירוב ודביקות באלקות צריך יגיעה ועבודה רבה שכ"ז הוא ע"י ההתעלמות דאוא"ס ב"ה, ועם היות דהכוונה בזה הוא בשביל יתרון האור שמתוך החשך ולהמשיך את האור הבל"ג ע"י עבודה אבל עם זה הרי נתחדש כללות הענין דסכנה בדרכי העבודה דלולא הצמצום והפרסאות הרי לא הי' שום סכנה בדרכי העבודה מצד הקל' וסט"א וכמו בעבודת הנשמות ומלאכים למעלה שאין להם שום מורא ופחד מיניקת החיצונים וא"צ שמירה אבל בהתלבשות הנשמה בגוף הנה נתחדש כללות ענין הסכנה בדרכי עבודה, וזהו טענתם של ישראל דזה מה שאלקים ונחתנו הוא עיקר הסבה וע"ז אנו מבקשים שישוב ויתקרב אלינו בבחי' התעוררות מצ"ע, והקב"ה אומר עם היות דהתהוות העולמות

הוא ע"י הצמצום הנה בכ"ז הרי אדה"ר קודם החטא לא ה' בו הרגש תאוה גשמי כלל והי' בתכלית הדבקות באלקות לפי שבתחלת הבריאה עיקר שכינה בתחתונים היתה שהי' אוא"ס בגילוי בעולם ואתם זנחתם אותי חטא אדה"ר בכלל ובפרט הו' דורות שחטאו וגרמו סילוק אוא"ס וכשעמדו ז' צדיקים והחזירוהו והי' גילוי אוא"ס בביהמק"ד ומצד ריבוי החטאים נחרב ביהמק"ד וישראל גלו בין העמים וגלתה שכינה עמהם וזה גורם אשר הקלי' וסט"א יכולים ה"ו לקבל מהמקיף עליון וגם היניקה מריבוי הצמצומים היא ע"י מעשה התחתונים, ומאחר שכן הנה ישראל צריכים לשוב תחלה, וישראל טוענים דהן אמת שהכל תלוי במעשה התחתונים אבל הסבה העיקרית הוא הסילוק דאוא"ס שהרי בחטא הראשון מה שחטא אדה"ר בחטא עה"ד הי' זה ע"י הסתה ופיתוי ולא מצד האדם עצמו היינו שהוא נתאוה ואכל מעה"ד ולעבור על צווי ה' כ"א מצד הסתת הנחש לחוה, וכל זה הוא לפי שהי' שבה"כ דתהו ומיעוט הירח דשניהם היו מצד הצמצום הראשון, ועם כ"ז ישראל מודים אשר בין כך ובין כך הנה ישראל צריכים לעשות תשובה היינו התשובה מלמטלמ"ע והבקשה היא אעפ"כ חזור ושוב אלי זהיינו שיהי' גילוי מלמעלה בבחי' התעוררות עכ"פ, והיינו ע"י גילוי האור בבחי' מקיף עכ"פ שבכח זה תהי' התשובה מלמטלמ"ע, וזוהי הפשרה דבני קרח לא אתה תשוב לעצמך ולא אנו נשוב לעצמנו אלא שנינו כאחד, והענין הוא דהנה בתשובה יש ב' מדרי' תשובה תתאה ותשובה עילאה, דהנה כתיב חטא חטאה ירושלים וארז"ל חטאה בכפלים, דחטא ועון גורם שני הענינים הא' שממשיכים החיות דקדושה תוך היכלות הסט"א וכמ"ש באגה"ת פרק ו' ז' שע"י העונות מוריד ההשפעה דשם הוי' תוך היכלות הסט"א, וזהו ונוקב שם הוי' כבי' עושה נקב שנמשכת ההשפעה למקום שאינו ראוי וכמ"ש שופך דם האדם באדם שהדם הוא החיות ובחטאו שופך החיות דאדם דקדושה באדם בליעל דקלי' וסט"א, הב' שגורמים הסתלקות האור המאיר בכלים להסתלק. למקורו ושרשו דלהיות שהפגם מגיע בכלים דכתיב עיני הוי' המה משוטטים הן מלאכים הנק' מארי דעינין וע"י הוא העלאת זכות וחוב של הנבראים, דע"י חטא ועון נעשה כתם ופגם בהמלאך ועי"ז עולה הפגם גם בהכלים שמשם שרש התהוות המלאכים, וכאשר נפגם הכלי ממילא מסתלק האור, וכידוע דאו"פ הוא שצריך כלי שבה ישכון האור וכאשר נפגמה הכלי שאינה כלי לקבלה ממילא מסתלק האור, והרי לבד פגם הכלי הנה ענין סילוק האור הוא פגם גדול, הא' שזהו היפך רצה"ע שרצונו ית' הוא שיהי' המשכת וגילוי האור בכלים, והב' מה שנאבד האור מבחי' סטרא דקדושה וכמ"ש הצדיק אבד אבד מלקבל ברכאין מלעילא וכמאמר קוב"ה סליק לעילא ולעילא ונשאר חשך למטה.

קיצור. יבאר דההתעוררות שלמע' נמשך מבחי' שמו הגדול דע"פ החכמה לא מהני תשו' והקב"ה אמר יעשה תשובה דהתשובה הוא מטוב הוי' טובו יגמה"ר שמשם סליחת עוונות וההתעוררות על תשובה היא מלמעלה יותר, יסביר צדקת טענת ישראל דאלקים זנחתנו בסילוק אוא"ס הבל"ג

ע"י הצמצום דאלו הי' ברה"ע באוא"ס הבל"ג הי' אלקות בפשיטות וישות בהתחדשות, וכשהתהוות היא ע"י הצמצום הנה ישות העולם הוא בפשיטות והשגה ובפרט הרגש אלקי ביגיעה גדולה, יבאר דהחטא גורם, א) המשכת חיות דקדושה בהיכלות הסט"א, ב) הסתלקות האור מהכלים, ג) פגם בהכלים, ד) שנאבד האור מסטרא דקדושה.

טז) וזוהו דכתיב (ירמי' ב, יג) כי שתיים רעות עשה עמי אותי עזבו מקור מים חיים לחצב להם בארות בארות נשברים אשר לא יכילו המים, והיינו כי שתיים עשה עמי שבמעשה החטא גורמים שתיים רעות, אותי עזבו הוא סילוק האור, לחצוב להם בארות נשברים אשר לא זו בלבד אשר בבארות ההם אין מים חיים אלא עוד זאת שהבארות עצמם הם בארות נשברים, ובחטאם המשיכו תוס' יניקה בבארות נשברים היא הסט"א אשר לא יכילו המים שאינם ע"ד כמו בקדושה שהוא אורות וכלים כ"א בהם נבלע השפע וכמ"ש חיל בלע ויקיאנו, וזהו ולא יכילו שאינם נעשים כלים לבחי' מים הוא שפע הקדושה ולכן כדי לתקן זה ע"י התשובה צ"ל ג"כ ב' בחי' תשובה, תשו"ת ותשו"ע, ופי' תשו"ת מבואר באגה"ת פ"ו שהם ב' דברים ד"כ הא' הוא לעורר רחמים העליונים ממקור הרהמים על נשמתו כו' שנפלה מאיגרא רמה היינו מקור מח' כו' וכמ"ש באגה"ת פ"ד שהנשמה היא מפנימי' החיות שהוא חלק הוי' ב"ה לבירא עמיקתא הן בארות נשברים הנ"ל, והב' לבטש ולהכניע הקלי' וסט"א אשר כל חיותה הוא רק גסות והגבהה כמ"ש אם תגביהי כנשר וגו', והביטוש וההכנעה עד העפר ממש זוהי מיתתה וביטולה והיינו ע"י לב נשבר ונדכה להיות נבוה בעיניו נמאס, ע"י שיהי' ממארי דחושבנא, וכמ"ש בסש"ב פכ"ט, והנה התעוררות רחמים העליונים ממקור הרחמים על נשמתו הכוונה המשכת אתעדל"ע דבכדי שתהי' אתדל"ע שנותנת כח על האתעדל"ת, וכמו"כ בכדי להיות לב נשבר ונדכה במרירות אמיתית צ"ל ע"ז אתעדל"ע שזהו שמעורר רח"ר על נפשו, והנה מרירות היא מק"נ מהטוב שבנוגה ומיני' ובי' לישדי בי' נרגא כמ"ש בסש"ב פל"א, ולכן נק' נוגה ל' הארה שע"י בחי' זו מתקרב לאור הקדושה, ועי"ז תשוב ה' תתאה מפילתה שנתלבשה ההשפעה בע"ס דנוגה לחזור למקומה הרמתה, וזהו תקון הענין הא' שנת"ל שנמשך חיות הקדושה להיכלות הסט"א, וע"י שמתמרמר מאד על עניניו ועוקר רצונו מהם עי"ז לוקח החיות מהסט"א ומשיב ומחזיר את אור הקדושה למקומו, ופי' תשובה עילאה הוא כמ"ש והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה, דהנה בירידת הנשמה בגוף יש ד' ירידות וכמ"ש נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפחתה, נתת בראת יצרת נפחת הם ד' ירידות, ועם היות דטהורה קאי על הנשמה כמו שהיא באצילות בכל זה הנה נתת בי הוי' ירידה דהנה מעמד נש"י באצ"י היינו באוצר הנשמות הוא בחכ' דאצ"י, וזהו דנתת בי קאי על שרש עצם הנשמה כמו שהיא כבר נשמה פרסית מוכנת לרדת להתלבש בגוף, וכמא' כל נשמתא ונשמתא הוה קיימא בדיוקנאה קמי' מלכא קדישא, ומלכא קדישא פי' ז"א דאצ"י, וזהו אלקי נשמה שנתת בי טהורה

היא דגם כמו שהיא באצ"ו ומוכנה לרדת להתלבש בגוף הנה נתת היא ירידה ראשונה ואח"כ בראת יצרת נפחת כמו שהיא יורדת דרך ג' עולמות ב"ע, ובמדרי' פרטית דנשמה הוא כמא' רו"ל חמשה שמות נקראו לה נפש רוח נשמה חי' יחידה, דיתחידה היא עצם עצמותה של הנשמה כמו שהיא מתאחדת ביחיד ואין לה מציאות לעצמה להיותה חלק מהעצמות וחי' היא עצם הנשמה כמו שהיא באצ"ו בבחי' נתת, ויתחידה היא עצם עצמותה של הנשמה כמו שהיא בחכ' דאצ"ו, וזהו אלקי נשמה הוא בחי' יחידה המתאחדת עם יחיד שנתת בי הוא בחי' חי' שנמשכת ע"י נשמה רוח ונפש כי נר"ן הם רק הארת הנשמה וחי' היא בכלל עצם הנשמה, והוא הרצון שוהו מרוצת העצמות, והגם שאינה עצמות הנשמה ממש כ"א הארת העצמות שזוה"ע שבא בבחי' מרוצה, וכמו בכחות הנפש, הנה רצון הוא עצמות הנפש, ועם היותו כח הנפש הנה הוא כח המטה את הנפש, ובעומק הענין הנה עונג ורצון שניהם בחי' עצמות הנשמה רק שהעונג הוא הפנימי ורצון הוא החיצוני, וזהו בחי' נתת שנתנינה הוא דבר עצמי, ובמד"ר אי' בעוה"ן בנפיתיה כו' ובעוה"ב בנתינה ונתתי רוחי בכס וגו', והיינו מפני שעכשו עיקר החיות שבהתלבשות הוא בחי' נר"ן, ובחי' חי' הוא בבחי' מקיף לכו, ולעתיד יהי' עיקר החיות בחי' חי' וד' מדרי' אלו שנתת בראת יצרת נפחת הן נגד ד' אותיות הוי' דחלק הוי' עמו וכמו שהמשכת האור הוא ע"י אותיות הוי' י' צמצום ה' התפשטות כו' כמור"כ המשכת הנשמה משרשה ומקורה העצמי הוא ע"י ד' אותיות הוי' דהיינו ד' מדרי' הנ"ל חי' נשמה רוח ונפש, וז"ע התשובה מ"ש והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה שתשוב בבחי' ביטול ומס"ב אל האלקים אשר נתנה למעלה גם מהירידה הראשונה בחי' שנתת בי, והיינו שתשוב לשרשה ומקורה העצמי שהיא בחי' אין ממש, וענין תשובה זו היא צעקת הלב שלמעלה מצעקת הקול, דהצעקה בקול פשוט ה"ז ג"כ מפני שמגיע בעצם הנפש שלמעלה מבחי' חכמה, דמה שבא בבחי' חכמה ושכל ה"ז בא באותיות הדבור שהן כלים אל השכל, אבל התפעלות הנפש שלמעלה מהשכל והטעם א"א לבא בדבור כ"א בקול פשוט אך זהו עדיין בעצמות הנפש שיש לה אחיזה בהארת הנשמה המתלבשת בגוף והוא בחי' מקיף דחי' שרש ומקור בחי' הפנימי' ולכן ה"ז בא בקול עכ"פ, אמנם צעקת הלב הוא שמגיע בעצם הנפש ממש שאין לו אחיזה בפנימי' כלל והוא בחי' מקיף דיתחידה שנק' מקיף הרחוק שאינו בבחי' מקור כלל אל הפנימי', וע"כ א"א לבא בקול כלל גם לא בקול פשוט, וכמו בהתפעלות עצמות הנפש שאין בו כח לצעוק כלל רק נשאר כאבן דומם, והוא בחי' צעקת הלב וכמ"ש צעק לבם אל הוי' שהלב עצמו צועק וכלה בלי שום קול, והוא הזות העצמות ממש, וזהו מ"ש ממעמקים קראתיך ה' מעומק לעומק, וזהו בחי' תשו' עילאה שבעצמות הנשמה ממש, וז"ש עד יעבור עמך הוי' למעלה מבחי' שם הוי' וכמ"ש לפני הוי' תטהרו וכתוב אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך שתשובה היא מבחי' אנכי מי שאנכי, והיינו בחי' תשובה עילאה, וע"י תשובה זו הוא החזרת האור שנסתלק, דהנה בכדי להחזיר האור שכבר נסתלק צ"ל שרש ההמשכה למע' משרש ומקור האור, דהנה ידוע דכתר הוא בחי' הממוצע בין אוא"ס המאציל ובין הנאצלים, וכלול מב' מדרי' בחי' תחתונה שבמאציל

וריש ומקור לנאצלים, והיינו דבחי' חיצוני' הכתר הוא שרש האורות דע"ס דאצי' ופנימי' הכתר הוא שלמע' מבחי' מקור, ובכדי להחזיר ולהמשיך את האור צריכים להמשיך מבחי' פנימי' הכתר, וזהו אנכי אנכי דב"פ אנכי הן ב' מדרי' שבכתר מבחינת אנכי מי שאנכי דהיינו בחי' פנימי' הכתר הוא שנמשך להיות מוחה פשעיו, וידוע דחי' ויחידה הן נגד ב' מדרי' שבכתר בחי' מקיף הקרוב ומקיף הרחוק, וע"כ ע"י התשובה דצעק לבס שזהו מבחי' עצמות הנשמה בחי' יחידה עי"ז הוא התקון להיות המשכת האורות בכלים, וממילא האור הוא במעלה ומדרי' גבוה יותר, דלהיות דשרש ההמשכה הוא מעצמות א"ס ע"כ האור הוא בחי' אור עצמי, וזהו ממעמקים קראתיך הוי' שנק' שם הוי' מחדש דהיינו גילוי אור חדש, וזהו יתרון מעלת התשובה שהא"פ הוא בחי' אור חדש מעצמות א"ס וצ"ל שע"י תשו"י יש יתרון גם בהציאה מן הרע, והגם שתשו"ת היא ג"כ היציאה מן הרע לגמרי, מ"מ ודאי שיש יתרון בזה שנעשה ע"י בחי' תשו"ע, וכמו בעבודה הרי ע"י העבודה שע"פ טו"ד שנעשה עי"ז זיכוך הנה"ב שזהו תכלית העבודה כידוע, הנה הוא בבחי' אתכפיא לבד מפני שזהו רק מה שהלב יכול להכיל ע"כ א"ז מהפך עצם מהות טבעו, אך בהעבודה שלמעלה מטו"ד שזהו יותר ממה שהלב מכיל ה"ז מהפך הטבעת הלב החומרי, וכמו"כ בתשו" צ"ל שיש יתרון ע"י תשו"ע, וכפי' הרב המגיד ממעוריתש נ"ע על מארו"ל אל יאמר אדם אי אפשר בכשר חזיר אלא אפשר ואבי שבשמים אסר עלי, דרק צדיק יכול לומר כן מפני שמובדל ומרוחק בעצם מן הרע אבל בעי"ת צ"ל אי אפשר כי בע"ת להיות שהי' בתוך הרע גם שיצא ממנו צריך שמירה יותר, אמנם זהו בע"ת בתשו"ת אבל בתשו"ע מתהפך לגמרי ונעשה מובדל בעצם מן הרע לגמרי ויכול לומר אפשר ואבש"ש אסר עלי, והיינו שיש בו מעלת הבע"ת וגם מעלת הצדיקים.

קיצור. יבאר דהיות אשר שתיים רעות עשה עמי לכן הנה גם התקון צ"ל בב' מדרי' דתשו' תתאה ועילאה, תשו"ת היא א) לעורר רחמים על נשמתו, ב) לבטש הקלי' מרירות מהטוב דנוגה, נוגה אור, ד' ירידות בנשמה נתת בראת יצרת נפחת, ובנשמה ד' מדרי' חי' נשמה רוח ונפש נגד ד' אותיות הוי', יחידה עצם עצמותה מתאחדת ביחיד חלק מן העצמות, תשו"ע החזרת הנשמה לשרשה העצמי ע"י צעקת הלב שלמע' גם מצעקת קול פשוט דמשם סליחת עוונות בתשו"ע מתהפך עצם מהותו לטוב ויש בו גם מעלת צדיק.

וזהו שובנו אלקי ישענו, שוב אתה והשיבנו, דתכלית הבקשה היא בהתעוררות רחמים רבים על נשמתו שנפלה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא בתשובה תתאה מה שיש בכח האדם בעצמו אבל באמת הנה העיקר הוא תשו"ע וזה אין בכחו של אדם בעצמו וע"ז היא הבקשה שוב אתה להתקרב אלינו והקירוב הוא בגילוי אור באתערותא דלעילא דזהו שוב אתה וזה נותן כח ועוז בנש"י להיות והשיבנו בתשו"ע.

בס"ד, חה"ט, תש"ה

בסכות תשבו שבעת ימים, כל האזרח בישראל ישבו בסכות, והנה כללות ענין ההתיישבות הוא בזמן ומקום, וזהו בסכות תשבו שבעת ימים שהוא ההתיישבות בזמן ומקום, וצ"ל הלא הסכה היא מקיף ואיך שייך ענין ההתיישבות במקיף, ובאמת הנה מצות סוכה היא מצוה ע"פ טעם כמ"ש למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני וגו' ורז"ל אמרו עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה, הרי שמצות סוכה היא שידע שיושב בסוכה, היינו לא זו בלבד דמצות סוכה היא התיישבות אלא שצ"ל הידיעה שהוא יושב בסוכה, הכוונה השגת המקיף, דענין השגה שייך באור פנימי אבל באור מקיף איך שייך ענין הידיעה והשגה, ועוד מהו אמרו כל האזרח בישראל ישבו בסכות מה בא להוסיף על זה שהזהיר תחלה באמרו בסכות תשבו, ורבינו נ"ע פי' בסכות תשבו בכל מדרי' הנשמה שבכם, וכאשר תשבו בסכות בכל המדרי' שבנשמה הנה אז לא זו בלבד שיהי' גילוי שבעת ימים שלימות המדות אלא עוד זאת כל האזרח בישראל, אותו האור עצמי הזורח בישראל ואשר עתיד לזרוח בישראל הנה הם ישבו בסכות, וצ"ל מהו"ע דכל המדרי' שבנשמה יושבים בסוכה ומהו המדרי' הזורח בישראל ואשר עתיד לזרוח דכל זה תלוי בהישיבה בסוכה.

ולהבין כ"ז צלהק"ת משנת"ל דטענת ישראל בהסיבה העיקרית על העדר עבודה בכלל וטעוטי עבודה בעבודת הבירורים ובפרט בענין החטא ועון הוא מפני סילוק אוא"ס הבל"ג בעולם דצמצום הראשון דלולא הצמצום וברה"ע הי' מאוא"ס הבל"ג אוי היו בעולמות המתהווים נרגש אלקות בפשיטות, וישות ומציאות העולם טפל אבל כשנתעלם אוא"ס הבל"ג בצמצום הראשון שהוא בדרך סילוק הנה בעולמות שנתהוו מה שנרגש בפשיטות הוא ישות העולם ומציאותו והרגש אלקי הוא ביגיעה עצומה ולכן יכול להיות טעוטי עבודה בעבודת הבירורים וגם חטא ועון שמוסיפים חיות הקדושה בסט"א וקל"י, וכתוב כי שתים רעות עשה עמי לכן הנה גם התקון צ"ל בב' אופנים תשובה תתאה ותשובה עילאה, תשו"ת בהתעוררות רחמים העליונים על נשמתו ולהיות בלב נשבר מענינו שבזה מבטש את הקל"י וסט"א, ותשו"ע היא החזרת הנשמה לשרשה העצמי ע"י צעקת הלב.

(ז) **והנה** תשובה עילאה הוא שניתן מלמעלה, כי ידוע דגילויים דעצמות הנשמה הוא שנותנים מלמעלה, כי אין בכח האדם לעורר מעצמו רק מכח החכ' ולמטה לפי שהן הכחות שבהתלבשות פנימי בגוף, אבל עצמות הנשמה שאינה מתלבשת בגוף אין בכח האדם לעורר מעצמו רק שנותנים מלמעלה בבחי' אתעדל"ע, וכן תשו"ע שזוהי התעוררות והתגלות עצמות הנשמה הוא שניתנה מלמעלה, ולכן תשו"ע היא דוקא בזמנים דעת רצון וכמו ברה"ע ועשיית' שהוא עת רצון וכמ"ש דרשו הוי' בהמצאו וגו' וארז"ל אלו עשיית', וזהו ההפרש בין תשובה דכל השנה לתשובה דעשיית'.

שבכל השנה היא בחי' תשו"ת ואפי' בחדש אלול הוא ג"כ בחי' תשו"ת, ובעשי"ת הוא בחי' תשו"ע, וכן שבת אותיות תשב הוא בחי' תשו"ע גילוי בחי' הרצון שלמעלה מטו"ד, שכן הוא למעלה בשבת גילוי בחי' רצה"ע, והיינו דתשו"ע באה מלמעלה בבחי' אתעדל"ע, אך אין זה מדרי' אתעדל"ע כמו שהי' ביצי"מ, דהנה אתעדל"ע דיצי"מ היא רק הקירוב דאוא"ס שנתקרב כבי' לנשי"י, אבל נשי"י מצ"ע היו רק בבחי' כי ברח העם בבחי' אתכפיא לבד, והיינו שלא היו במדרי' הגילוי שלמע' גם לא בנשמתם היינו שלא הי' בהם התגלות עצם הנשמה ומכש"כ שבגופם לא היו במדרי' זו, דהנה ע"י תשו"ע הוא שיוצא מהחומרי' לגמרי וכמו צ"ג הרי ביצי"מ לא הי' באופן כזה רק בבחי' אתכפיא בלבד, ולכן הי' צ"ל אח"כ ספה"ע שהר"ע הזיכוך בנפש ובגוף, ונמצא דביצי"מ הי' הקירוב רק הקירוב דאוא"ס לבד, ומצד אוא"ס ב"ה לא יש שום מניעה ועיכוב דגם שהיו בבחי' ריחוק עדיין ומ"מ יהי' עליהם גילוי אוא"ס ב"ה גם בפנימי' בנשמתם, וכמו"כ במ"ת שהי' גילוי אוא"ס למטה גם שהמטה לא הי' מזוכך כלל רק שבמ"ת הי' בהם גילוי עצם הנשמה וכמאמר על כל דבור ודבור פרחו נשמתן שזהו התגלות עצם הנשמה, והיו רואים את הנשמע ושומעין את הנראה שכ"ז הוא מעצם הנשמה, וגם ישראל שעמדו במעמד הר סיני פסקה זוהמתן זוהמת הנפש, ומ"מ אין זה שנתהפך לגמרי שהרי הי' אח"כ חטא העגל שחזרה וניער, אבל בכללות פסקה והי' בהם התגלות עצם הנשמה וזה בנשי"י אבל המטה הי' במקומו שלא נודרך רק שנתעלה בשעת מ"ת והיינו דביצי"מ הי' נשי"י בדוגמא כמו הארץ במ"ת, אמנם אתעדל"ע בתשו"ע הי' גילוי העצמות הנשמה שבאה בהתגלות ממש וגם הגוף ונה"ב החומרי' הוא שנתהפך לגמרי, רק שהתגלות זו היא שבאה מלמע' והיינו שבזמן התעוררות רצון למע' נותנים התגלות זאת וגם מפני שההתגלות היא בבחי' נתינה מלמע' ע"כ נק' אתעדל"ע, והוא בבחי' מתנה וכמו עבודת מתנה אתן וגוי, אבל הוא בחי' הקירוב שהתחתון מתקרב בעצם נשמתו וגם בגופו, ולכן אתעדל"ע זו הגם שהיא מעצמו היינו שזהו ממדרי' שאין אתעדל"ת מגיע לשם מ"מ ה"ה באה דוקא לאחר שבאתעדל"ת אתעדל"ע, דבאתעדל"ע יש ב' בחי' ומדרי' אתעדל"ע שמצ"ע דהיינו שלא הי' עדיין אתעדל"ת כלל והיינו לעורר האתעדל"ת, ויש אתעדל"ע שהיא ג"כ מעצמו שלא ע"י העלאת מ"ן כי אין מגיע שם העלאת מ"ן, אבל היא באה דוקא לאחר השלימות שבבחי' אתעדל"ת אתעדל"ע, והוא הגילוי דבחי' רצון פשוט שבנפש שבא דוקא לאחר העבודה דבחי' הרצון שע"פ טו"ד, וכמא' עשה רצונו כרצונך שמצד החכ' והטעם כדי שיעשה רצונך כרצונו בחי' הרצון שלמעלה מטו"ד, דהנה אית רצון ואית רצון דע"י פתחי לי כחודה של מחט שזוהי העבודה שע"פ טו"ד, הנה עי"ז אני אפתח לך כפתחו של אולם בחי' הרצון שלמע' מטו"ד, וכמו"כ הוא בתשו"ע שאחר תשו"ת אוי נותנים מלמעלה בחי' תשו"ע, וזהו אמרו בני קרח אתה אומר שובו בנים שתהי' התשובה מלמטלמ"ע תחלה והיינו שתהי' תחלה תשו"ת שזה בכח האדם בעצמו לבא לזה, ועי"ז יהי' אח"כ מלמעלה לבא לבחי' תשו"ע, דהמשכה זו היא לאחר הקדמת תשו"ת, והן

אומרים שוב אתה תחלה שנאמר שובה ה' וגו' והיינו שתהי' בחי' תשו"ע ע"י הגילוי מלמעלה גם כשלא תהי' תחלה תשו"ת, וזהו כענין בקשת משה אעברה נא ואראה שזהו שרצה שתהי' בנש"י העבודה בדרך מלמעלמ"ט, ובאופן כזה הי' במ"ת וכדאי' במד"ר ע"פ כל אשר חפץ הוי' עשה משל למלך שגור שבני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי עמד וביטל הגזירה, כך מתחלה השמים שמים לה' והארץ נתן לבנ"א ובמ"ת ביטל הגזירה ואני המתחיל תחלה וירד הוי' על הר סיני ואח"כ ומשה עלה אל האלקים הרי שהי' תחלה ההמשכה מלמעלמ"ט, והיינו דבמ"ת ע"י ההמשכה דעצמות א"ס היתה בהם התגלות עצם הנשמה וגם בגופם פסקה זוהמתן א"כ הרי כבר הי' לעולמים שהי' תחלה האתעדל"ע מצ"ע והי' בבחי' גילוי ממש בנש"י בנשמתם ובגופם, וכמ"כ היא בקשת כנס"י בענין התשובה ג"כ שוב אתה תחלה שתהי' התשובה בבחי' מלמעלמ"ט שתהי' בחי' תשו"ע היינו התגלות עצם הנשמה ויהי' ג"כ אתכפיא חשוכא לנהורא, אמנם המשכה זו דמ"ת היתה רק לפי שעה והוא בכדי שיהי' בנש"י המשכה דמלמעלמ"ט לאחר העבודה דמלמטלמ"ע, דלולא זאת דואני המתחיל לא היתה כלל המשכה זו דבדרך מלמעלמ"ט, רק על ידי שבמ"ת היתה ההמשכה בבחי' מלמעלמ"ט היינו בבחי' אתדל"ע מצ"ע ובבחי' פנימי' יוכל להיות שתהי' אח"כ המשכה זו, וגם להיות דעצם ענין התורה היא המשכה מלמעלמ"ט לכן הי' צ"ל במ"ת ההמשכה באופן כזה, אך בסדר עבודה צ"ל תחלה באתעדל"ת אתעדל"ע ואח"כ האתעדל"ע שמצ"ע שהרי משה לא פעל בקשתו רק בבחי' ראי' מרחוק דהיינו ביחידי סגולה שתורתן אומנתן וקודם שבועות שהוא זמן מ"ת צ"ל תחלה ספה"ע, וכל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו כ"א צ"ל תחלה תפלה שזהו באתעדל"ת אתעדל"ע ואח"כ תורה, וזהו לא אתה תשוב לעצמך שלא יהי' בבחי' תשו"ע כ"א ע"י הקדמת תשו"ת תחלה ואנו לא נשוב לעצמנו כי אין חבוש מתיר עצמו, וזהו שאנו אומרים השיבנו ה' אליך ונשובה שיומשך כח והתעוררות מלמעלה על התשובה, וזהו שובנו אלקי ישענו שיומשך כח מלמע' לשוב אליו ית'.

קיצור. יבאר דתשו"ע נותנים מלמעלה להיותה באה בדרך אתעדל"ע אבל לא כבאתעדל"ע שביצי"מ שהי' הקירוב דאוא"ס וישראל לא נודככו עדיין כדוגמת המטה בעת מ"ת ואתעדל"ע באה אחר קירוב התחתון בעצם נשמתו וגופו, ויבאר א) אתעדל"ע מצ"ע, ב) אחר השלימות שבאתעדל"ת אתעדל"ע, תשו"ע באה אחרי השלימות דתשו"ת, בקשת כנס"י תשו"ע מצד התגלות עצם הנשמה, אבל באמת הנה אתה לא תשוב לעצמך דתשו"ע תהי' רק ע"י השלימות דתשו"ת, ולא אנו נשוב לעצמנו דאין חבוש מתיר עצמו ע"כ שובנו שיומשך כח מלמעלה על התשובה.

(יח) והנה עומק ענין הפשרה שעשו בני קרח ואמרו עד מתי אתה אומר שובו בנים שובבים, והן אומרים לך שוב אתה תחלה שנאמר שובה ה' עד מתי והנחם לא אתה תשוב לעצמך ולא אנו נשוב לעצמנו אלא שנינו כאחד הוא, דהנה כתיב והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול

ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלים, דהנה אשור הוא כינוי לתענוגים הגשמי' היפך אשר קדשנו במצותיו דע"י המצות נמשך בחי' עונג עליון והוא בחינת פנימיות התענוג, שהרי גם בהרצון דברה"ע יש בזה בחי' עונג וכידוע דכל רצון יש בו עונג שהוא הפנימיות וא"כ בהרצון דעולמות דסליק ברעותי' למברי עלמא הי' בזה ג"כ עונג וכמ"ש שוקיו עמודי שש מיוסדים על אדני פו וארז"ל שוקיו זה העולם שנשתוקק הקב"ה לבראותו, עמודי שש שנברא לששה ימים מיוסדים על אדני פו אלו פרשיותי' של תורה, דכל ענין ברה"ע הוא בשביל התורה וישראל וכשישראל מקיימים את התורה ומצות או הי"ה עושים תענוג גדול למע' וכמא' אמר הקב"ה נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני, ונח"ר הוא תענוג פנימי ועצמי, וזהו שוקיו זה העולם שנשתוקק הקב"ה לבראותו שהתשוקה היא חפץ פנימי שמורה על עונג גדול ומופלג ותשוקה זו היא הכוונה פנימי' שבברה"ע והיינו הרצון ותענוג דתומ"צ והר"ע מה שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים שיהיו עולמות ונבראים בע"ג ושיהי' עולם גשמי וחומרי תחת ממשלת ק"נ ונשי' ע"י עבודתם בתומ"צ יבררו את הניצוצות דתהו ויזככו את העולם שיהי' מכוון לשבתו ית' והרצון דמצות הוא בחי' פנימי' הרצון רצון עצמי, והעונג שבוה הוא בחי' עונג פנימי, וההיפך מזה הוא אשור שזהו תוקף התענוג דלעו"ז ביותר, דתענוג יש שהוא בחמימות ובהתפעלות, ויש תענוג שבקרירות בלי שום התפעלות והוא קליפה קשה ביותר הרבה מהתענוג שבחמימות, והאובדים בארץ אשור הם המשוקעים ביותר ר"ל בתענוגים גשמי' עד שמאבדים לגמרי את הניצוץ האלקי שבהם ואין בהם שום הרגש אלקי כלל ואינם שייכים לתשובה כלל ואפי' ביוהכ"פ בזמן תפילת נעילה שגם הרחוקים ביותר מתעוררים אז בתשובה אין נעשה שום התעוררות בהאובדים ר"ל והנה במד"ר נח פל"ז אי' כיון שראה אותם (דור הפלגה) באין לחלוק על הקב"ה פנה מארצו, וזהו מן הארץ ההיא יצא אשור וכמו שפרש"י ע"פ זה, הרי אשור הי' מעולה משארי העכו"ם שהיו אז, וכמו לבן דקליפה שהוא לעו"ז דבחי' לובן העליון בחי' עת"י יתיב לבושי' כתלג חיור, כמ"כ אשור הוא לעו"ז דאשר קדשנו במצותיו, ומ"מ עדיף משארי עכו"ם שהיו אז כי עתיק דקלי' הוא שנמשך ממל' דעשי' וזהו בחי' לבונה זכה שבי"א סממני הקטרת, והרי לבונה גבוה מבחי' ע"ס דקליפה ואפי' ק"נ שהיא אצי' שלהם גבוה הרבה מג"ק שלמטה מק"נ שהן בי"ע, ואין זה סותר למה שמבואר דעתיק דקלי' קשה יותר מהע"ס שלהם והוא שנתוסף בעשי' שלהם כו' דבאצי' דקלי' לא יש רק ז' אורות שהן ז' מדות ובברי' מתוסף חו"ב דקלי' וביצי' מתוסף כתר דקלי' עד שבעשי' הוא בחי' עתיק דקלי', והענין בזה הוא דכמו שהוא בסדר השתל' דע"ס דנוגה בחי' עתיק למעלה מהע"ס שזהו בחי' לבונה, אך כמו שנוגה יורדת ומתלבשת בבחי' בי"ע שבהם שהן גקה"ט, הנה העתיק יורד למטה יותר והיינו מהעשי' שלהם והיא קלי' קשה ביותר, וזהו דאשור שהי' בדור הפלגה הוא בחי' עתיק שלהם שלמע' מהע"ס, וכמו שהוא בבי"ע הוא גרוע וקשה ביותר ועו"א

האובדים בארץ אשור, והנדחים בארץ מצרים הוא שנדחית מפני ריבוי השעבוד והצרות ר"ל שאין להם לב כלל להיות בהם הרגש אלקי וכמו ולא שמעו אל משה מקוצר רוח וגו', אך כאשר יתקע בשופר גדול אזי ובאו האובדים מארץ אשור והנדחים מארץ מצרים, דהנה כל פרצופי האצ"י מסתיימים עד המסך שבין אצ"י לבי"ע, אבל א"ק מגיע עד סוף העשי, וזהו בחי' שופר גדול גילוי בחי' א"ק, וע"כ כאשר יתקע בשופר גדול אזי גם האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים יבואו להשתחוות לה' בהר הקדש בירושלים שיהיו בבחי' השתחואה פנימי' ובבחי' ביטול בתכלית, שז"ע והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלים, והנה התעוררות זאת ודאי היא רק באתעדל"ע בלי אתעדל"ת כלל דתש"ת שז"ע האובדים והנדחים ר"ל שאין בהם שום הרגש אלקי כלל ואינו שייך בהם שום התעוררות מצ"ע, ומ"מ ע"י שופר גדול יתעוררו ג"כ בתשובה, וזהו ההפרש בין שופר דעכשו בר"ה שנק' שופר קטן לשופר גדול דלעתיד, דשופר דעכשו הוא בא לאחר שבאתעדל"ת אתעדל"ע, דבר"ה ועשי"ת הוא בחי' תש"ע ובא לאחר תש"ת דחדש אלול, אבל שופר גדול דלעתיד הוא שבא גם בלי שום אתעדל"ת, ובא בבחי' התגלות פנימי' ממש שז"ע ובאו האובדים וגו' והשתחוו בבחי' השתחואה פנימי' ועצמי' בהתגלות עצם הנשמה בבחי' התכללות כנר באבוקה, ובבחי' אתהפכא חשוכא לנהורא שעצם החשך נהפך לאור.

קיצור. יבאר דאשור הוא תענוג, והאובדים בארץ אשור הם המשוקעים בתאוות בקרירות שקשה יותר מחמימות בתענוגים גשמי' והם הלעז"ו דאשר קדשנו במצותיו התענוג דלמע' בקיום המצות מעשיות שהוא פנימי' התענוג שבכרה"ע והרצון שבמצות הוא רצון עצמי ותענוג פנימי, ויבאר דאשור הוא עתיק דקל"י שבאצ"י דקל"י הוא לבונה זכה שלמע' מהע"ס דקל"י ובעשי' דקל"י היא עתיק קליפה קשה ביותר, ובהשמע השופר גדול דא"ק אז ובאו גם האובדים באשור והנדחים במצרים.

(ט) והנה כמו שהוא בהאובדים באשור והנדחים במצרים שהם משוקעים בתענוגים גשמי' וזוהמת מצרים מצד עצמם אינם שייכים כלל לתשובה ורק ע"י ההתעוררות מלמע' דאו מתגלה בהם עצם הנשמה ומתעוררים בתשובה מעומקא דליבא ומתהפכים בעצם מהותם, הנה כן הוא בתש"ו הבאה מצד הנה"ב, והענין הוא דהנה זה מה שתש"ע באה מלמע' לאחר הקדמת תש"ת ה"ה פנימי' והתיישבות, וזה מה דאתעדל"ע הבאה שלא בהקדמת אתעדל"ת ה"ה בבחי' תיצוני' ומקיף לבד, הנה כל זה הוא בעבודה דנה"א שהיא בסדר והדרגה דוקא דאור וכלי, דהנה"א ה"ה כלי לאלקות היינו לקבל את האור האלקי בבחי' או"פ דוקא, זה מוכרח שיהי' בסדר והדרגה שנעשה יותר בבחי' כלי בעבודתו ומקבל גילוי אור עליון יותר, וכמו"כ הוא גם בהתעוררות האהוי"ר עליונים, הגם שהן למע' מטו"ד מ"מ ה"ה בנה"א בבחי' או"פ, וטעם הדבר הוא לפי דנה"א נק' אדם ואדם הוא מסודר בכל עניניו ולהיות דנה"א נק' אדם הכל הוא בבחי' שכל והיינו שגם הרצון פשוט שלמע' מטו"ד ה"ה מ"מ ע"י השגה באו"ס הבחתי מושג אלא שהוא בדרך

השלילה, ועם היותה בדרך שלילה בכ"ז הנה ההשגה היא בהרגש פנימי, וטעם הדבר הוא לפי שבאה מלמע' להיות בא לידי השגה והרגש זה ולכן ה"ז דוקא בזמנים דעת רצון כמו בשבתות ויור"ט ובצדיקים שהן עצמן במדרי' שבת ולהיות דכללות העבודה בסדר והדרגה ע"כ צ"ל תחלה שלימות העבודה שע"פ טו"ד ועי"ז בא להעבודה שלמע' מטור, וכן גם בתשובה הגם שזהו בבחי' יציאה מגדר כלים מ"מ ה"ז בנה"א בבחי' התיישבות ובאחיה בכלים, דהנה התשובה דנה"א שהיא מצד הריחוק הנה העיקר הוא ההרגש דאוא"ס ממה שנתרחק והיינו שהרגש ריחוקן מאוא"ס ה"ז עושה התעוררות גדולה בנפשו ומאד לא טוב לו במרירות גדולה ובצעקה פנימי' מעומקא דליבא, וכ"ז הוא בהרגש פנימי ועצם התשו' היא ג"כ בבחי' אחיזה בפנימי' אמנם כ"ז הוא רק כאשר הנה"א אינו בבחי' העלם והסתר כ"כ בהנה"ב שאינו בכלל עוברי עבירה ח"ו כ"א בבחי' גסות הדקה וכמ"ש באגה"ק ד"ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה לבוש שק דק כו' דמ"מ מאיר בו אור הנשמה ויש בו הרגש דאור א"ס ואיך שנתרחק מזה ובפרט בתשובה דצדיקים שגם בהם שייך תשובה ואו' בעשי"ת אשמנו מעומק הלב ביותר, והוא שלגבי אמתתו ית' כל העבודה שלהם אינה בערך כלל וכחטא יחשב, שזהו ודאי בבחי' הרגש פנימי, וע"כ צ"ל בזה סדר והדרגה תחלה תשו"ת ואח"כ בא לידי תשו"ע, אבל התשובה דהנה"ב הוא באופן אחר לגמרי, דהנה"ב שמעלים ומסתיר ביותר כחומריות יתרה, ובפרט בחטאים ועוונות ר"ל הנה כאשר לעת מן העתים מתעורר בתשובה הרי בנה"ב אין זה מצד הרגש האוא"ס ממה שנתרחק כ"א מצד עוצם הריחוק שמתמרמר מאד בנפשו וצועק לה' במר נפשו מעומקא דליבא וכמ"ש ויצעקו אל ה' בצר להם שצר לו מאד, מן הריחוק שלו והוא בשני הצעקות דצעקת הקול וצעקת הלב והיינו עד שמגיע לו הענין בנפשו עס רירט אים זייער טיף, וכן בצדיקים הוא ג"כ בשתי הצעקות דצעקת הקול וצעקת הלב רק שבצדיקים הכל הוא מהריחוק שנתרחק מאוא"ס ובבע"ת שמצד הנה"ב הוא מעוצם הריחוק, והרי בנה"ב אינו בסדר והדרגה כלל וכמ"ש יונתי בחגוי הסלע בסתר המדריגה והיינו בהעלם הנה"א בתוך הנה"ב בבחי' ההעלם ביותר העליה היא שלא בהדרגה כ"א בסתר המדריגה היינו מעומק תחת לעומק רום שלא בהדרגה כלל, והיינו שאין זה בהתעוררות במדרי' תחתונה תחלה ואח"כ במדרי' עליונה כ"א שמתכלית ההעלם והריחוק ביותר ה"ה מתעורר בכל עצמותו ביציאה מגדר כלים לגמרי ובהזות כל עצם נפשו, ומתהפך מן הקצה אל הקצה שנעשה מהות אחר לגמרי, והנה ההתעוררות דנה"ב זהו ג"כ שבאה מלמע' שמעוררים אותו לשוב, רק שבא בבחי' העלם כי אינו שייך לגילוי אור אבל מ"מ הוא ע"י התעוררות, וכמו בתשובת ראב"ד שהי' מ"מ ע"י שעוררו אותו מלמע' ע"ז ע"י איזה סבה, והי' בחי' תשו"ע שבאה בהתעוררות מלמע' והיינו בבחי' פנימי' ממש שמתהפך מחשוכא לנהורא ממש, ובזה יש לבאר מאמר רו"ל בסנהדרין דצ"ז ע"ב רא"א אם ישראל עושין תשו' נגאלין שנאמר שובו בנים שובבים וכתוב ארפא משובתיכם, אמר לו ר' יהושע והלא כבר נאמר חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו חנם נמכרתם בע"א ולא בכסף תגאלו לא בתשובה ומעשים טובים, ולכאורה הרי תחילה

או' וישראל עושין תשובה וכאן או' לא בתשו' ומעש"ט וגם מהו אומרו תחלה אם אין עושים כו' ומסיים וישראל עושין תשובה כו', אך הענין ידוע דמחלוקתם היא אם שתהי' התשובה מלמעלמ"ע באתערותא דלתתא או שתהי' באתעדל"ע מלמעלמ"ט, ודעת ר"א היא שצ"ל התשובה באתעדל"ת, וזהו אם ישראל עושין תשובה בכח עצמם, ורי"א לא בכסף תגאלו, לא בתשו' ומעש"ט היינו לא באתעדל"ת והיינו שמדמה תשו' למעש"ט שהם בכח עצמם, כ"א שתהי' התשו' בבחי' אתעדל"ע מלמעלה, וזהו ג"כ שנמצא פלוגתתן בענין הגאולה בגמ' ר"ה ד"א שרא"א בתשרי עתידין להגאל ורי"א בניסן עתידין להגאל, דעבודה דתשרי היא מלמעלמ"ע וניסן מלמעלמ"ט והיינו שר"א סובר שהגאולה תהי' ע"י תשו' מלמעלמ"ע, ור"י סובר שתהי' הגאולה ע"י תשו' מלמעלמ"ט והוא בחי' תשו"ע הבאה מלמע', ועז"א אלא הקב"ה מעמיד עליהם כו' וישראל עושין תשובה, והיינו שהתשובה שיהי' מלמעלמ"ט אין זה באתעדל"ע בלבד בבחי' גילוי אור מלמע' כ"א שתהי' באופן כזה שישראל יעשו תשובה שיתעוררו מעצמם לעשות תשובה והן בתשובתם יתפכו החשך לאור, אך זה גופא יהי' ע"י התעוררות מלמע' גם שלא יהי' תחלה התעוררות מלמע' בבחי' תשו"ת שזוהי הקדמת באתעדל"ת אתעדל"ע כ"א גם שלא תהי' אתערותא דלתתא יעוררו מלמעלה שיעשו תשובה ובבחינת תשובה עילאה שמהפך החשך לאור שז"ע ומחזירן למוטב, דלכאורה אחר שאומר וישראל עושין תשובה מהו עוד ומחזירן למוטב אלא הכוונה שהתשובה תהי' באופן כזה שיחזרו למוטב בבחינת אתהפכא חשוכא לנהורא והוא על ידי שמעמיד עליהם, והוא כמו הביטויים ר"ל שזה מעורר את הנפש הבהמית דהתעוררות מלמעלה להנפש הבהמית על ידי התשובה הוא על ידי הביטויים ר"ל, ובעבודה הענין דמלך קשה הוא המלך זקן וכסיל הוא הנה"ב שמעלים ומסתיר ביותר ומתוך הריחוק ביותר ר"ל מתעורר בתשו', וזהו דעת ר"י בענין התשו' שתהי' מצד הנה"ב שזוהי בבחי' התעוררות מלמע' בלי הקדמת אתעדל"ת, והתשובה היא כמו מכח עצמו ששב לה' בבחי' אתהפכא, וז"ע שגינו כאחד והיינו לא באתעדל"ת בתשו"ת ולא באתעדל"ע לבד כ"א שבאה ההתעוררות מלמע' וישראל עושין תשובה בכח עצמן.

קיצור. יבאר דהנה"א שהוא כלי לאלקות הנה אחרי הקדמת תשו"ת בא תשו"ע, הנה"א היא אדם, ואדם הוא מסודר לכן הנה גם השגת השלילה באוא"ס הוא בהרגש פנימי, התשו' דנה"א הוא מצד הרגש ואוא"ס ושנתרחק מזה, עבודתו בסדר, מתשו"ת בא לתשו"ע, אבל התשו' דנה"ב בצעקת הקול וצעקת הלב היא מצד הריחוק דריבוי העלמות הנה ע"י התעוררות שלמע' נתעורר בתשו' שלא בהדרגה מעומק תחת לעומק רום, ויבאר הפלוגתא בין ר"א ור"י בעניני א) אופני התשובה ב) בזמני הגאולה.

וזהו בסכות תשבו שבעת ימים כל האורח בישראל ישובו בסכות, דסוכה היא מקיף והמקיף דסוכה הוא מענן הקטרת דיוהכ"פ והיינו דמתשו' דיוהכ"פ נמשכים האורות מקיפים דסוכה, דכך הוא סדרן של דברים, דהעבודה חדש אלול היא תשו"ת ועייז הוא הקבלת עול בקבלת עול מלכותו ית'

בהזוה עצמית בריה ובעשיית שהם ימי רצון הוא גילוי ההתעוררות שלמע' ואז הנה הגילוי ביוהכ"פ הוא תשו"ע, ויש הפרש ג"כ בעצם התשו' דבצדיקים שזוה מצד ההרגש דאוא"ס התשו' היא שמתקרב יותר אל אוא"ס ובעבודה אמיתית ופנימי' יותר, ובתשו' שמצד הנה"ב עיקר התשו' הוא בשבירת החומרי' וביטול מהות הישות שנהפך מהותו שאינו שייך אל החומרי' והישות כלל וממילא הוא בבחי' קירוב לאלקות, ומדרי' זו היא למע' גם מתשו"ע שאחר תשו"ת שזוהי האתעדל"ע שאחר באתעדל"ת אתעדל"ע, דוהו משופר גדול שלמע' משופר דעכשו שזוהו בחי' האתעדל"ע דריה שאחר באתעדל"ת אתעדל"ע בתדש אלול, ושופר גדול הוא למע' במדרי' שזוהו מבחי' עצמו' א"ס, וכמו"כ התשו' שמצד הנה"ב היא באה מבחי' התעוררות העצמות שלא אחפוץ במות כו' כ"א בשבוו מדרכו וחי' והיינו דהתשו' היא מה שעצם החשך נהפך לאור שעייזו הוא המשכת והתגלות בחי' העלם העצמי דא"ס שזוהו המקיפים דסוכה הנעשים מהתשו' דיוהכ"פ, וזוהו בסכות תשבו בכל המדרי' דנשמה שהם או"פ והראי' שכל המדרי' דנשמה יושבים בסוכה הנה זה נראה וניכר דבשבעת ימים שהם המדות אם נודככו בזיכוך גמור דוהו ע"י ההמשכה דבחי' יחידה ע"י חי' ונר"ן ואז הנה גם כל האזרח בישראל שהוא בחי' יחידה שהוא מקיף הרחוק וגם כל מה שעתידי לזרוח בישראל בגמר הבירורים ישבו בסכות הנה הם נמשכים בסוכה והיינו דע"י שלימות העבודה בעבודה דע"פ טו"ד נמשך או הרצון עצמי שלמע' מטו"ד ואז הנה לא זו בלבד דבסכות תשבו שהמקיף נרגש בהרגש פנימי ובהתיישבות אלא עוד זאת דמקיף הרחוק והארת הגילוי מהגילויים דלעתידי דזוהו אשר יזרח בישראל הנה ישבו בסכות שנמשך בהרגש פנימי בשמחה פנימי', והיינו דמהתשובה דשנינו יחד הנה נמשכת ומתגלה השמחה בזמן שמחתינו דישמח ה' במעשיו וישמח ישראל בעושי דבסכות הוא המשכת והתגלות השמחה על כל השנה.

קיצור. יבאר דהתשו' דאלול תשו"ת וזוהו הוא תוקף קבלת עול מלכותו ית' בהזוה עצמית בריה ובעשיית הוא ההתעוררות שלמע' דזוהו הוא התשו"ע דיוהכ"פ, צדיקים ובע"ת, ומהתשו"ע דיוהכ"פ הם המקיפים דסוכה דמהתשו' דשנינו כאחד נמשך בסכות השמחה דזמן שמחתינו שמחה על כל השנה.

בס"ד, שחחמ"ס, תש"ה.

ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך הודיעני נא את דרכיך ואדעך למען אמצא חן בעיניך וראה כי עמך הגוי הזה, וצ"ל מהו תוכן בקשת משה רבינו ע"ה הודיעני נא את דרכיך ואדעך, דפי' הודיעני כאלו הכירני, מאך מיך דערקנען, שיכיר את הדרכים היינו מעלת וחשיבות הדרכים כי כן פרשי

באומרו ואתה אמרת ידעתיך בשם, הכרתיך משאר בני אדם בשם חשיבות שהרי אמרת לי (שמות יט) הנה אנכי בא אליך בעב הענן כו' וגם כך יאמינו לעולם, וזהו הודיעני נא את דרכיך תן לי היכולת להכיר בדרכיך, היינו כללות ענין ההכרה האמיתית באלקות ואז הנה ואדעך בהשגה פנימי' וכמו בגשמי' הנה בענין ידיעת החכמות והשגתן הרי כל חכמה וחכמה יש לה סוג מיוחד, דכמו שיש הבדל בין חכמת המחקר לחכמת המעשה הנה כן יש הבדל בין חכמת התכונה לחכמת הרפואה ובין חכמת המדידה לחכמת הטבעי' אלא שאין ניכר כ"כ ההבדל ביניהם כמו שניכר ההבדל בין חכמת המחקר והמעשה להיות כי כל חכ' וחכ' יש לה סוג מיוחד ולכן הנה כל חכמה דורשת הכנה והכשרה מיוחדת לפי סוג החכמה ההיא, וזהו שאומר ואדעך דלאחר שידע את הדרכים היינו סוג אמיתית הכרה באלקות או דוקא ידע איזה הכנה והכשרה לעשות שידע בהשגה אמיתי, וכל זה הוא למען אמצא חן בעיניך, ולכאף אינו מובן דהלא כבר מצא חן כאומרו וגם מצאת חן בעיני, ומשה עצמו מודה כי כבר מצא חן בעיני הקב"ה דעל יסוד מציאת חן זה הוא מבקש ידיעת הדרכים, א"כ מהו אומרו דכל מה שהוא מבקש ידיעת הדרכים הוא בשביל מציאת חן, ומובן דמציאת חן זה הוא במופלא מהמציאות חן דתחלה, וצ"ל מהו ההפרש בין מציאות חן הראשון למציאות חן השני, ובכללות הענין מובן ג' ענינים, הא' דתחלה הוא מציאות חן, פי' דקודם מציאות חן זה הראשון הנה לא ידע מסוג ההשגה האמיתית באלקות מה שנודע לו אחר מציאת החן, הב' הוא בקשת הודיעני נא את דרכיך דזהו רק אחר מציאות חן הראשון, ועם היות שידיעתו היא עדיין רק ידיעה כללית, דלכן הוא מבקש הודיעני נא את דרכיך היינו דאמר משה עם היות שעתה יודע אני דכל ההשגות באלקות שידעתי אינן עדיין ההשגה האמיתית אבל ידיעתי זאת היא רק ידיעה כללית שאינה ענין הידיעה לכן הודיעני ואעשה אותה ההכנה וההכשרה להיות ואדעך בהשגה ממש, והג' הוא הידיעה דואדעך שהיא השגה מפורטת שכל זה הוא לאחר מציאות חן הראשון והיינו שהם ב' ענינים, הא' דג' דברים אלו הם רק אחר מציאות חן הראשון והב' דג' דברים אלו הם הקדמת מציאות חן השני, וצ"ל מהו אומרו וראה כי עמך הגוי הזה איזה שייכות יש לזה עם ענין מציאות חן דמשה, ובכללות הענין צ"ל מהו המעלה דחן, דלכד זאת דכתיב שקר החן, דחן שהוא אתעדל"ע יש בזה שני ענינים, הא' שצריכים זהירות גדולה, דלפעמים יכול להיות גילוי עליון ביותר מה שאינו לפי"ע אמיתית מדריגתו, וכמו בענין זכות אבות דאם מצליח בזה אז הוא טוב אבל כשאינו מצליח בזה אז הנה הוא טועה בעניניו, וזהו הנק' חיצון בל' החסידות, וטבע החיצון לשקר ואין זה שישקר לאחרים אלא שמשקר גם לעצמו, א חיצון איז גיט וואס ער מיינט גארען דעם צווייטען גאר ער גארט זיך אליין, וזהו שקר החן שהוא אתעדל"ע הנה יכול להשתלשל מזה עבודה חיצוני' היינו עבודה שאינה לפי ערכו כלל ומשו"ז ה"ה עוזב את השייך לו היינו מה שהוא לפי ערכו וענינו ומה שזוכה לאתעדל"ע הנה אצלו הוא נהמא דכיסופא, ויש יתרון גדול בגילוי האור שבא באתעדל"ע, דזהו לפי ערכו וענינו ושוהו ע"י עבודתו ויגיעתו והשכר שנותנים לו הוא שכר

עבודתו ואינו נהמא דכסופא, ועוד זאת שהרי ע"י העבודה ביגיעה נעשה כלי אל האור, וע"י שנעשה כלי אל האור הנה הוא ממשיך את האור, והאור הנמשך בעבודה הוא האור הפנימי שמתיישב בכלים, שיש בזה כמה דברים למעליותא, הא' מה שנעשה כלי הראוי לקבל את האור, הב' שההמשכה היא אור פנימי, הג' שהאור מאיר בפנימיותו, משא"כ באתעדל"ע שהו"ע חן שאין זה שנעשה כלי אל האור וההמשכה היא בבחי' או"מ ואינו מאיר בפנימי, ועם היות דהאור הבא בדרך אתעדל"ע הוא אור עליון יותר מאור הבא ע"י אתעדל"ת דמה שבאתעדל"ת אתעדל"ע הוא בהאור דסדר השתל', וטעם הדבר הוא לפי שהעלאת מ"ן מגיע עד ספי' החכ' שהיא ראשית ההשתל' והאור הבא מאתעדל"ע מצ"ע. הוא מהמדרי' שלמע' מהשתל' בכ"ז הרי יש יתרון גדול במה שבא ע"י. עבודה והתעוררות שלמטה דלבד מה שנעשה כלי ראוי' אל האור וההמשכה היא או"פ ומאיר בפנימי' הנה לבד זאת הרי הכוונה שלמע' הוא שיהי' בדרך עבודה דוקא, דוהו הפרש בין נח לאברהם, דבנח כתיב ונח מצא חן שוהו בדרך מלמעל"ט ובאברהם כתיב אשר התהלכתי לפניו שוהו בדרך מלמטלמ"ע, שוהי מעלה יתרה ומדרי' נעלית יותר מהחן, א"כ מהו בקשת משה ענין החן ובפרט אחר שידע שמצא חן.

קיצור. יבאר דכל חכ' היא סוג מיוחד שדורשת הכשרה והכנה מיוחדת ולכן ביקש משה הודיעני את דרכיך דסוג ההשגה האמיתית באלקות ואז ידע אופן ההכשרה דכ"ז בשביל מציאת חן, ויקשה א' הלא כבר מצא חן, ב' ומה ההבדל בין חן הראשון להשני, ויסביר דפעולת חן הראשון א' הידיעה כללית שיש השגה נעלית יותר, ב' שאיפה לידע בפרטי, ג' וההכשרה לקבלה, ויבאר דמאתעדל"ע יכולה להשתלשל עבודה חיצוני', מעלת האור דבאתעדל"ת, א' שנעשה כלי, ב' שממשיך או"פ, ג' מאיר בפנימיותו, ד' משלים הכוונה בעבודה.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל צדקת הטענה דישראל בהעדר עבודה אמיתית וסבת ענין חטא ועון היא מפני סילוק או"ס הבל"ג בהעלם הצמצום והתהוות העולמות הוא ע"י העלם האור, דכללות ענין ההעלם נותן מקום לישות וחומריות העולם והתגברות הסט"א ובירור הניצוצות והזדככות החומרי' הוא ע"י ב' אופני תשו', תשובה תתאה בצעקת הקול ותשו' עילאה בצעקת הלב ותשו"ע היא בדרך אתעדל"ע ובאה דוקא אחר השלימות דתשו"ת בדרך מלמטלמ"ע, דהתשו' של הנה"ב היא שבאה מצד הריחוק והיא תשו"ת והנה"א שהיא כלי להשגה אלקי' הנה התשו' שלה היא תשו"ע ובאה אחר תשו"ת.

כ' והנה המורם מכל האמור הוא דבאתעדל"ע יש שתי בחי' ומדרי', הא' היא מדרי' אתעדל"ע הבאה מצ"ע, ואתערותא זו היא קודם אתעדל"ת והיינו שע"י אתערותא זו יכול ואפשר לעורר אתעדל"ע, ואתעדל"ע זו ישנה גם כשלא יש אתעדל"ת כלל, והו"ע הכריתות ברית על קיום העולם וכמ"ש עוד כל ימי הארץ קיץ וחורף וגו' הנהו מצד אתעדל"ע מצ"ע אמנם עם היות אתעדל"ע מצ"ע מ"מ ביכלתה לעורר ענין העבודה וההתעוררות של מטה והוא דכאשר מתבונן בענין העולם וטבע הנבראים ועניניהם הנה מזה עצמו

מתעוררים בהתעוררות גדולה וכמו אברהם דכל ענין הכרתו באלקו' בא מעניני עולם וכדאי' במדר' (בראשית פליט) אי'ר יצחק משל לאחד שהי' עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת תאמר שבירה זו בלא מנהיג הציץ עליו בעל הבירה ואמר אני בעל הבירה, כך לפי שהי' א"א אומר תאמר שהעולם בלא מנהיג הציץ עליו הקב"ה ואמר אני בעל העולם, הרי שאברהם הכיר באלקות מעניני העולם, וזהו שראה בירה דולקת, ער האט דערזעהען די ליכטיקייט וואס איז אין וועלט האָט ער פון דעם דערקענט דעם בורא ב"ה, ובאמת הנה לאו דוקא אאע"ה שהי' משכיל נפלא בא לידי השגה זו דהכרת אלקו' אלא דכל אדם יהי' מי שיהי' יכול להבין לפי ערכו ומהותו ענין האלקות מן העולם, וכמ"ש ומבשרי אחזה אלוק' וכן בכל עניני העולם רואים ענין אלקות מה שראוי לעורר להתקרב לעבודה אלקי', והב' הוא אתעדל"ע הנמשך אחר העבודה דאתעדל"ת שזוהי המשכה מבחי' עצמות א"ס שאין אתעדל"ת מגעת לשם כלל והיא רק בבחי' מתנה וכמו השבת שבאה אחר ששת ימי המעשה ונק' בשם מתנה וכמא' מתנה טובה ישנה בבית גנוי ושבת שמה וכן בעבודה האלקי' ישנה בחי' ומדרי' שנק' מתנה וכמ"ש עבודת מתנה אתן וגו' ונק' מתנת חנם שהוא חן אתעדל"ע רק שזה נמשך לאחר שלימות האתעדל"ת, וכמו גבי מתנה ארוז"ל אי לאו דעביד לי' גיחא לנפשי' לא הוה יהיב לי' בכ"ז נק' בשם מתנה להיות שהאתעדל"ע הבא אינו מערכו ומהותו של העבודה באתערותא דלתתא, ועם זה הנה בעבודתו עביד גיחא לנפשי', ובעומק הענין הנה הטעם שנק' מתנה הוא לפי שזוהו המשכה מפנימי' הא"ס שלמעלה מהשתלשלות, דממוצא דבר אנו יודעים דכללות ענין אתערותא דלעילא היא למעלה במדרי' מאתעדל"ת רק שבאתעדל"ע גופא יש שתי מדרי' הא' אתעדל"ע מצ"ע היינו בלא אתעדל"ת כלל, דהמשכה זו היא מחיצוני' דאוא"ס שלמע' מהשתל' והוא בחי' או"מ, וידוע הכלל דאו"מ הוא למע' מכלים ונמשך גם כשלא יש אתעדל"ת, והב' הוא אתעדל"ע הבאה אחר אתעדל"ת דהמשכה זו הוא מפנימי' דאוא"ס שלמע' מהשתל' והוא בחי' או"פ אמנם לפי"ז דכללות ענין החן שהוא אתעדל"ע הוא גבוה במדרי' מאתעדל"ע הבאה אחרי אתעדל"ת יוקשה משארז"ל (סנהדרין ד"כ ע"א) שקר החן זה דורו של משה, הלא דורו של משה שזכה לחן שהוא אתעדל"ע מצ"ע הוא שקר, והיינו דאתעדל"ע זו לא פעלה בדורו של משה חקיקה פנימי' ואדרבא מזה נשתלשל ענין החיצוני' שהביא לידי שקר וכמו חטא העגל וכן כללות ההנהגה דישאל במדבר, וא"כ מהי מעלת האתעדל"ע שהוא חן, וביותר יפלא מהו בקשת משה בענין מציאות חן וכ"כ חביב ויקר למשה רבינו ענין המציאות חן שלא הסתפק באותה מציאות חן שהיתה לו כבר וביקש להודיעו את הדרכים איך למצוא חן, אך הענין הוא דדורו של משה ומדרי' משה עצמו הם שתי מדרי' חלוקות דורו של משה הו"ע האתעדל"ע מצ"ע שהוא מחיצוני' האוא"ס שלמעלה מהשתל', וע"ז ארוז"ל שקר החן לפי שאור וגילוי זה להיותו או"מ עם היות שיש בו מעלה נפלאה מה שנמשך גם כשלא יש אתעדל"ת ומעלה נוספת שיש בו שיכול לעורר להתעורר בעבודה אבל עם זה הרי להיותו או"מ שלמעלה מענין הכלים הנה יכול

להיות כמה ענינים בס' השתל' מה שהם היפך הכוונה, וזהו הטעם מה שביקש משה להודיעו את הדרכים למצא חן, והיינו דלאחר שראה דמציאות חן שהיא האתעדל"ע מצ"ע הרי יכול להיות בהשתל' מזה ענין הפכי מאלקות וידע מעלת האתעדל"ע הנה מזה בא לידי הכרה זו די ש בחינה ומדרי' באתעדל"ע שהיא נעלית יותר, ובזה יובן מה דאיתא בילקוט במקומו שקר החן זה חנו של נח היינו האתעדל"ע דחיצוני' האוא"ס שלמע' מהשתל', אשה יראת הוי' היא תתהלל זה משה שביקש מציאות חן האתעדל"ע שבאה ע"י האתעדל"ת שזהו הודיעני נא את דרכיך להודיעו דרכי העבודה להיות ואדעך בעבודה מסודרת וכ"ז הוא למען אמצא חן בעיניך שהיא האתעדל"ע הבאה דוקא בשלימות העבודה דאתעדל"ת שהיא מפנימי' האוא"ס שלמע' מהשתל'.

קיצור. יבאר דאתעדל"ע היא א) חן, ב) מתנה, ב' אופני אתעדל"ע, א) מצ"ע שהוא כריתות ברית דנח בשביל קיום העולם, ומזה הכיר אברהם את בעל העולם והיא המשכה חיצוני' דאוא"ס שלמע' מהשתל' ובא בדרך אור"מ, ב) אתעדל"ע שאחר השלימות באתעדל"ת מפנימי' האוא"ס שלמע' מהשתל' ובא בדרך אור"פ, ויקשה א) הלא שקר החן, ב) למה לא הסתפק משה במציאות חן ובקש מציאות חן שני, ויבאר את ההפרש בין דורו של משה שעזיב שקר החן ומשה בעצמו שעליו נא' אשה יראת הוי'.

כא) וביאור ענין החן דבקשת משה בענין הפנים ופי' הרמב"ן פני ילכו מלאך הברית אשר אתם חפצים שבו יראו פני כו' ענה משה אם אין פניך בעצמך ובכבודך הולכים אל תעלנו מזה שתהי' עמנו פנים בפנים, והענין הוא דפי' פני ילכו היינו מדת מל' דאצי' שנק' פני וכמ"ש וזאת לפנים בישראל, זאת היא בחי' מל' היא בחי' לפנים שבישראל, הדנה בכאו"א מישראל יש בו ניצוץ אלקי מבחי' מלכות דאצילות ולכן הנה מלכות דאצילות נק' גם בשם אימא אלא דספירת הבינה נק' אימא עילאה וספירת המל' נק' אימא תתאה, וכדאי' בע"ח שער דרושי אבי"ע פ"ג וז"ל כי בין הבורא ובין הנברא הבחי' הכוללת הרוחני' יש בה בחי' באמצע אשר עלי' נא' בנים אתם לה' אלקיכם, והכוונה כי יש ניצוץ קטן מאד שהוא בחי' אלקות (היינו בחי' אצי' ממש) נמשך ממדרי' האחרונה שבבורא (הכוונה בחי' מל' דאצי') וזה הניצוץ מתלבש בכח ניצוץ א' נברא שהיא נשמה דקה במאד מאד, ובניצוץ זה (הנברא) הנק' יחידה יש בה שרשי ד' בחי' הרוחני' גרנ"ח עכ"ל, ובמד"ר אי' חמשה שמות נקראו לה נפש רוח נשמה חי' יחידה, הנה כל החמשה מדרי' אלו הם רק שמות בלבד וישנו העצם מה שנק' בשמות אלו, והיינו דישנו עצם הנפש מה שלמע' מבחי' יחידה, ויחידה היא רק שם אלא שהוא במדרי' היותר עליונה ומופלאה בהשמות של העצם, ועצם זה הוא הניצוץ קטן שזהו בחי' עצם האלקות שבנשמה, והענין הוא דהנה בשעה"ק להרת"ו ז"ל ח"ג ש"ב כ' יש עוד אור אחר הנק' מחצב הנשמות כי נשמה מברי' וחי' מאצי' ויחידה מא"ק עכ"ל, ומבו' שם דאור זה הוא לבוש לאור מחצב הספי' וע"ד מ"ש לבושין תקינת לון דמינייהו פרחין נשמתין ולפי"ז מאחר דיחידה היא מבחי' לבושין דא"ק צריכים לומר דניצוץ אלקות המתלבש

ביחידה הוא מבחי' תחתונה שבאור מחצב הספי' דא"ק וכמ"ש בע"ח שם פ"ד שיש נשמה וגוף ולבוש והיכל, דנשמה וגוף דא"ק זהו בחי' אורות וכלים דא"ק והן בחי' הספי' דא"ק ובחי' לבושים דא"ק הוא שהספי' מתלבשות בהם, וכמו"כ הוא בנשמה שהנשמה שבבחי' גברא היא מבחי' לבושים דא"ק וניצוץ אלקו' שבנשמה הוא מבחי' תחתונה דספי' דא"ק שזוהי בחי' חיצוני' א"ק, ובענין הספי' הנה כפי שנת' בע"ח שם פ"ג דב' מדרי' אלו היינו בחי' אחרונה שבבורא ובחי' הראשונה שבגברא הכוללת כל הרוחני' הן בחי' עתיק ואריך, ובחי' חיצוני' א"ק הכולל כל ההשתל' ה"ו בחי' אריך דכללות העולמות וכמ"ש במ"ח מס' כללות העולמות פ"ב מ"א וא"כ צ"ל דיחידה שזוהו כערך בחי' אריך היא מבחי' חיצוני' א"ק, וניצוץ האלקו' הוא למע' מזה היינו פנימי' א"ק, דהנה מ"ש במא' דפתח אלי' לבושי' תקינת לון מבו' בכ"מ שזוהו בחי' בי"ע שהן לבושים דמחדו"מ, והענין דלבוש הוא בחי' התפשטות הדבר לבד לא העצם, דעצמות הוא עצם מהות הדבר, והתפשטות הוא בחי' מציאותו לבד, וז"ע הלבוש, ובעולמות אבי"ע הרי אצ"י הוא בחי' העצמי וכידוע דבאצ"י מושג מהות אלקו' ובבי"ע מושג רק בחי' מציאות והתפשטות לבד, דמה שמושג מהאלקות בבי"ע הוא רק מציאות האלקו' וכמ"ש כי לא יראני האדם וחי אפילו חיות הקדש הנושאות הכסא אינן רואות את הכבוד, ועם היות דבאמת גם אצ"י הוא רק הארה מאוא"ס המאציל וכן הוא עד רום המעלות דבחי' אצ"י הוא בחי' הארה ולכן גם האורות נק' בשם לבושים וכמא' בעשרה לבושים נתלבש הקב"ה שזוהו בחי' האורות דאצ"י, וכתוב עוטה אור כשלמה שגם האור הוא בחי' לבוש, וז"ע רזא דשמי' והוא בחי' אצ"י דכללות שג"ז הוא בחי' שם ושם ולבוש הו"ע אחד, אמנם הנה כל זה הוא לגבי עצמות שהכל הוא רק בחי' הארה ושם בלבד וכמ"ש כי נשגב שמו לבדו דגם בחי' נשגב הוא רק בחי' שם לבד אבל בעולמות הרי אצ"י הוא מהות אלקות, וזהו דבכ"מ אלקו' ובורא הוא בחי' אצ"י ובחי' תחתונה שבבורא הוא מבחי' תחתונה שבאצ"י בכ"מ שידובר ובי"ע הוא בחי' התפשטות ובחי' המציאות באלקות, ולפי"ז יובן דבחי' חיצוני' א"ק שנק' אדם דברי' דכללות זהו בחי' לבוש, והיינו דכמו שהוא בעולמות הפרטי' הרי עולם הברי' הוא מדרי' לבוש הנה כן הוא גם בעולמות הכללי' דבחי' פרצוף א"ק הוא ברי' דכללות הוא בחי' לבוש, ומ"ש בע"ח דלבושים דא"ק הן לבד בחי' הספי' דא"ק ובשעה"ק דמחצב הנשמות הוא מלבושים דא"ק הנה אין זה סותר דבכללות מ"ש לבושי' תקינת לון הוא גם בחי' חיצוני' א"ק, וטעם הדבר הוא כמ"ש בהד"מ פני' לבושי' תקינת לון שכל הפרצופים הם בחי' לבושים שמלבישים לאוא"ס ב"ה, והפרד"ס ש"ג פ"ז כ' שכתר הוא בחי' העלם הראשון לאוא"ס, ולפי"ז בחי' ניצוץ אלקו' דנשמה הוא מבחי' פנימי' א"ק ובחי' פנימי' דא"ק הוא האור שלמע' מהתלבשות בבחי' כלים דא"ק והוא מ"ש בע"ח שער ח' פ"ה ולעילא מגלגלתא דילי' יש בו דוגמת בחי' עתיק דאצ"י והיינו ראשית הקו שלמע' מהתלבשות בא"ק, זה יתאים עם מ"ש בע"ח הנ"ל שזוהו בחי' עתיק והיא בחינה אחרונה שבבורא והיינו בחי' אחרונה דבחי' אצ"י דכללות, וכמ"ש בזה"ק בראשית דט"ו דכשם שמל' דאצ"י נעשה

עתיק לבריאה כן מל' דא"ס נעשה עתיק לא"ק בחי' אדם דבריאה דכללות, ובכל גשמה יש גילוי הארה מבחי' א"ק והיינו מבחי' פנימי' א"ק ומזה יש בנש"י הכח למסו"נ על קדוש השם, וזהו בחי' ניצוץ האלקי שמבחי' מל' דאצי' שבכאורי' מישראל דבשרשו הוא מבחי' מל' דא"ס שנעשה עתיק לא"ק.

קיצור. יבאר דבכל נשמה יש ניצוץ אלקי ממל' דאצי' והוא הניצוץ קטן שביאר בע"ח שהוא אלקו' ממש היינו אור אצי' מתלבש בניצוץ נברא היינו יחידה שהיא ג"כ רק שם ולא עצם, ויסביר בענין לבושים וספי' דא"ק שהם חיצוני' ופנימי', ומסת"יע מאצי' ובי"ע הפרטים שהם עצמי' היינו השגת המהות באצי' ולבושים השגת המציאות בבי"ע ומסיק שבכל נשמה יש גילוי הארה מפנימי' א"ק ושרשה ממל' דא"ס.

וזהו ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך הודיעני נא את דרכיך ואדעך למען אמצא חן בעיניך וראה כי עמך הגוי הזה, דהנה משה טען דאחר זה שמצאתי חן בענין גילוי אתעדל"ע שהוא אור מקיף הודיעני נא את דרכיך שהם הדרכים שמלמע' למטה איך זבמה אפשר להמשיך אור מקיף בפנימי' ואז כשתודיעני את הדרכים האלו הנה ואדעך בהשגה פנימי', וע"י עבודה זו דהשגה פנימית שהיא אתעדל"ת כפי' הרמב"ן ואדעך ליחדך, למען אמצא חן הגדול, הכוונה האתעדל"ע שבבחי' מתנה דהגם שבאה אחר שלמות העבודה באתעדל"ת הנה גם אז אינה אלא מתנת חנם, וראה כי עמך הגוי הזה פי' הרמב"ן אתה אביהם והם בניך והיינו דענין מציאת החן אינו במעלת משה בלבד והוא בהמשך למ"ש ואתה אמרת ידעתוך בשם וגם מצאת חן בעיני שהם לשון יחיד ונוכח למשה הנה ע"ז אמר משה וראה כי עמך הגוי הזה דענין מציאת חן שהוא האתעדל"ע שייך לכל ישראל ולא למדרי' משה בלבד אלא דגם למצוא החן הגדול שבא ע"י הידיעה דואדעך שייך ג"כ לכל ישראל לפי שאתה אביהם והם בניך להיות שבכל נשמה יש גילוי הארה עצמית ממל' דא"ס ב"ה.

בס"ד, שמע"צ, תש"ה.

ביום השמיני עצרת תהי' לכם, הנה בשמיני עצרת כל ישראל מקבלים שפע הנהגתם בתורתם ועבודתם על כל השנה והוא ענין מוריד הגשם שאומרים משמיני עצרת עד הפסח, והסדר הוא אשר בכל שנה ושנה הנה תחלה צ"ל ראש השנה, יום כפור, חג הסוכות ואח"כ שמיני עצרת, וזהו ביום השמיני שהוא יום השמן מכל הגילויים שמתגלים בר"ה עשי"ת יוהכ"פ וחג הסוכות הנה עצרת תהי' לכם שיוקלטו בנש"י להיות למשמרת על כל השנה, ובאמת צ"ל הלא הנשמה היא נברא ובפרט הארת הנשמה שמתלבשת בגוף ונה"ב איך אפשר שיוקלט בה האורות שלמע', והיינו שתהי' כלי פנימית לאורות וגילויים שלמע' שהם מופלאים בעצם.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל די ש ב' בחי' ומדרי' באתעדל"ע, הא' אתעדל"ע שמצ"ע והב' אתעדל"ע הבאה אחרי שלמות העבודה באתעדל"ת, וכללות ענין אתעדל"ע הוא ענין חן והם ב' בחי' חן, דוהו דכתיב ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך הוא בחי' חן הא' היינו האתעדל"ע שמצ"ע למען אמצא חן בעיניך הוא בחי' חן הב' האתעדל"ע הבאה אחרי שלמות העבודה דאתעדל"ת, וראה כי עמך הגוי הזה הוא שגם נש"י בעבודתם יכולים לקבל גם את האור והגילוי דאתעדל"ע שהוא בחי' חן גדול כפי' הרמב"ן, וטעם הדבר הוא לפי שבכל נשמה ונשמה יש ניצוץ אלקי ממהות האלקות דאצי' המתלבש בניצוץ נברא שהוא יחידה, וניצוץ האלקי הוא מפנימי' א"ק דשרשו מל' דא"ס שנעשה עתיק לא"ק.

כב) וביאור הענין הוא דהנה בכל אור הרי יש בו פנימי' וחיצוני' וכמו שהוא בגשמי' למטה בכחות הנפש הרי בכל כח וכת יש בו פנימי' וחיצוני' וכמו השכל יש בו פנימי' השכל וחיצוניותו וכן הוא בכל ענין פרטי שבמוחין שהם תלת מוחין חב"ד הנה בכל מוח ומוח הרי יש בו פנימי' וחיצוני', וכן הוא בנשמות הכללי' והפרטי' יש בהן פנימי' וחיצוני', וזהו השמות דיעקב וישראל דישאל לי ראש ויעקב מל' עקב, דהרי ידוע דלא כל הנשמה מתלבשת בגוף כי עצם הנשמה אינה בגדר התלבשות, והגוף אינו בערך שיוכל להכיל עצם הנשמה שהרי גם במלאכים אי' דמלאך בשליש עולם עומד וכ"ש נשמה שלמע' ממלאכים אינה בערך שהגוף יכיל אותה, דענין ההתלבשות הוא בחי' גילוי, זה א"א שיהי' מעצם הנשמה וכמ"ש בס"ש פנ"א דעצם הנשמה אינה מתחלקת לכחות ואינה מתלבשת כו' ואין הגוף יכול לקבל גילוי כזה, ומה שמתלבש בגוף הוא רק הארה ומקצת הנשמה אבל עצם הנשמה היא למעלה, וזהו בחי' ישראל בחי' ראש ושרש הנשמה שאינה מתלבשת בגוף, ויעקב הוא בחי' רגל דנשמה שזהו בחי' גר"ן המתלבשים בגוף, והנה ארו"ל חביבין ישראל ממלאכי השרת כו' דאין מה"ש אומרים שירה עד שישאל אומרים תחלה, וצ"ל והלא נשמות מקבלי' סיוע בעבודתם ממלאכים וכמו בכרכות ק"ש מה שקודם ק"ש, דק"ש הוא שירת הנשמות הנה קודם לזה הוא בכרכות ק"ש ואומרים קדוש שהוא שירת השרפים שזה מסייע לנשמות בעבודתם אך הענין הוא דנשמות הן למע' מהמלאכים וע"כ שירת הנשמות ג"כ קודם לשירת המלאכים, רק נשמות המלוכשות בגוף מפני שהגוף מסתיר על הנשמה שבזה יש יתרון למלאכים שאין בהם גוף המסתיר, ע"כ הנשמות למטה צריכות סיוע מהמלאכים, אבל בשרש הנשמות נמשך האור והגילוי קודם וגם אור עליון הרבה יותר, וסדר ההמשכה הוא דתחלה נמשך בשרש הנשמה ואח"כ במלאכים, ואח"כ בהנשמות למטה, וזהו"ע ג"פ קדוש, קדש ו' שמורה על המשכה וגילוי, דקדש מילה בגרמה אבל קדוש מורה על ההמשכה וג"פ קדוש היינו קדוש הא' הוא ההמשכה בשרש הנשמות כמו שהן למע', וקדוש הב' הוא ההמשכה במלאכים, שההמשכה להם הוא קודם שנמשך לנש"י למטה המלוכשות בגוף שהן בבחי' עשי' שלמטה ממדרי' המלאכים שאין הגוף מסתיר להם, ולכך צריכה ההמשכה להיות תחלה

להמלאכים ואח"כ קדוש הג' הוא ההמשכה לנש"י בגופים ונמצא דבנש"י יש ב' בחי', הא' מצד שרשן למע' הן למע' מהמלאכים, והב' מצד התלבשותן בגופים הנה הן למטה ממלאכים, וזהו ב' המדרי' דישראל ויעקב שהם ראש ורגל דנשמה וב' בחי' אלו בעבודה הנה רגל דנשמה הוא האה' דבכל לבבך ובכל נפשך שזהו מבחי' התפשטות אור האלקי שבעולמות, דהנה האהבות דבכל לבבך ובכל נפשך הוא כמ"ש לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך דהאלקי' הוא החיות שלו וחיות כל העולמות, והוא הנק' בחי' חיים וטוב וכמ"ש ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב וזהו כי הוא חייך בחי' חיי החיים מקור כל החיות, אמנם בחי' זו שהוא ית' חיי החיים הוא רק זיו והארה לבד שאינה ערוך כלל לגבי מהו"ע ית' וכמ"ש ויצא כברק חצו שאינו אלא מח' א' לבד וכמא' במח' א' נבראו כל העולמות וכתוב היוצר יחד לבם דכולם נסקרים בסקירה אחת, וכשם שמחשבה א' אינה נחשבת כלום לגבי עצמות האדם שהרי בטלה לגמרי אפי' רק לגבי כח המח' שבאדם שיכול לחשוב מחשבות הרבה עד אין קץ מכש"כ לגבי מהות ועצמות הנפש, כך על אחת כמה וכמה שאין מח' זו נחשבת כלום נגד מהותו ועצמותו ית', וזהו אני הוי' לא שניתי שאין שום שינוי כלל, וכמא' אתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנבה"ע, מפני שכ"ז הוא הארה לבד וכל ימות עוה"ז ועוה"ב וגעה"ת ועליון וימוהמ"ש ותחה"מ אין נחשבים אצלו ית' אלא כרגע קטן, וכמ"ש לכו חזו מפעלות אלקים אשר שם שמות בארץ א"ת שמות אלא שמות והיינו שגם שמות בחי' וחד הרוב הוא בחי' שם והארה לבד, וזהו העבודה דבכל לבבך ובכל נפשך שזהו רק בההארה והזיו דאלקות לבד, ובדרך פרט הנה האהבה דבכל לבבך באה מן ההתבוננות שמתבונן בענין כי הוא חייך שהוא בחי' חיים וטוב ע"כ תכסוף אליו כל נפש, והאה' דבכל נפשך היא מן ההתבוננות איך שכ"ז הוא רק הארה לבד ובאין ערוך כלל לגבי העצמות שעיי"ז נעשה הגדלת האהבה, והיינו דבכל נפשך הוא הגדלת האה' לגבי בכל לבבך, וגם דמשו"ז יכסוף ויכלה נפשו לבחי' עצמות אוא"ס, וכמ"ש אליך הוי' נפשי אשא אליך דוקא, שזהו ג"כ בכלל האה' דבכל נפשך, אבל בכל מאדך הוא להיות ביטול הנפש במציאותו ממש להשתפך נפשו אל חיק אבי' והוא עיי' ההתבוננות בבחי' עצמו א"ס בעצם ההפלאה ורוממות הא"ס שמופלא ומרומם בעצם ולא זו בלבד שהוא מרומם מכל ההשתל' דא"כ הוא עכ"פ בבחי' שייכות אל ההשתלשלות שמופלא ומרומם מהם, ובאמת אינו בערך ההשתל' כלל זו ו'ממות הוא שמרומם בעצם, והענין בזה הוא דבהתבוננות איך שהכל הוא רק הארה לבד והכל באין ערוך לגבי עצמות הרי העיקר מה שנרגש בנכ"ז ומה שמתפעל בנפשו הוא זאת שכל הגילויים גם היותר עליונים הם רק זיו והארה לבד, אבל אינו נרגש בזה הפלאת העצמות, וגם אם מזה יבא לידי הפלאת העי"זות ה"ז שיודע ענין הפלאתו ית' מבחי' הגילויים, והיינו דהענין המובן בהגיל'ם אינו שייך בבחי' העצמות שהו"ע ידיעת השלילה, הרי שזהו רק מה' זופלא מן הגילויים דכ"ז הוא באין ערוך לגבי הפלאתו ית' בעצמו דהפלאת עצמותו ית' הוא באופן אחר לגמרי, וכאשר נרגש בנפש בחינת עצמות א"ס בעצם הפלאתו ורוממותו ה"ה מתבטל ממציאותו

לגמרי ונכלל ומתאחד ממש בעצמות א"ס, והוא בחי' התקשרות עצמי דעצם הנשמה בעצמות א"ס, וכמא' חבוקה ודבוקה בך, והתגלות זאת היא בבחי' ההרגש דעצמות א"ס הנרגש בנפשו, והוא בבחי' הדעת שבנפש דתכלית הידיעה היא בא"ס שלא נדע, דדעת הוא בחי' הכרה והוא שעצם הנפש מכיר בבחי' עצמות א"ס, וכמו התינוק שמכיר את אביו שווה הכרה עצמית מפני שממנו לוקח, וכמו"כ הוא בהכרת הנפש בא"ס, וכמו בן שלש שנה הכיר אברהם את בוראו שהוא הכרה עצמית, וזהו דאדם אותיות מאד והיינו בחי' בכל מאדך להיות כי אדם אדמה לעליון בחי' כי לא אדם הוא, והוא ע"י הדעת דענינו הרגשה והכרה.

קיצור. יבאר דבכל אור וכח יש בו פנימי' וחיצוני', דכן הוא גם במדרי' דנשמה עצם הנשמה אינה בגדר התלבשות בגוף והוא פנימיותה ישראל ראש, והמתלבשת בגוף הוא התפשטותה חיצוניותה יעקב רגל, שירת ישראל קדמה לשירת המלאכים קדוש הא' ההמשכה בשרש הנשמות, הב' ההמשכה למלאכים והג' ההמשכה לנשמות בגופים רגל בעבודה האה' דבכל לבבך מההתבוננות דכי הוא חייך, ובכל נפשך מההתבוננות שכ"ז הוא הארה רגל, וראש הוא האה' דבכל מאדך מההתבוננות הפלאת רוממות א"ס שלמע' מידיעת השלילה שבאה רק מהגילויים.

(ג) **והנה** ההרגש בעצמות א"ס שבא מצד הדעת והכרה בעצמות הנשמה זהו הניצוץ אלקי שבנשמה וכדאי' בוח"ב דצ"ד ע"ב, ת"ח בר נש כד אתיליד ייבין ל'י נפשא מסטרא דבעירא מסטרא דדכיו וכו' זכה יתיר ייבין ל'י רוחא מיסטרא דחיות הקדש, זכה יתיר ייבין ל'י נשמתא מסט' דכורסיא כו' זכה יתיר ייבין ל'י הוי' בשלימו דאתון יוד הא ואו הא דאיהו אדם באורח אצילות דלעילא ואתקרי בדיוקנא דמארי', וברמ"ז שם שזוהו בחי' מל' דאצי' ושם שזוהו מבחי' ז"א שבתוך המל', ובמק"מ שם שזוהו בחי' יחידה דמל' דאצי', וז"ע וזאת לפנים בישראל בחי' הניצוץ האלקי שמבחי' מל' שזוהו בחי' הפנימי' שבכאו"א מישראל, וזהו ג"כ ענין פני ילכו היינו בחי' מל' דאצי', והענין הוא כמ"ש הרמ"ז אמור דצ"ג ע"ב ענין פי' הפסוק לך אמר לבי בקשו פני וז"ל וגם ידוע שד' מדרי' פנים ימין שמאל אחור הם בסוד אבי"ע וידוע שאור החכ' הוא סוד דאצי', וזהו בקשו פני עכ"ל, הרי דאצי' נק' פנים כי החכ' שהיא בחי' פנים כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו היא מאירה בכל האצי' וכמא' דאבא עילאה מקננא באצי' וכמ"ש בעי"ח שמ"א פ"א ושמ"ז פ"א וע"כ כל האצי' נק' פנים, וכמו"כ גם בחי' האחרונה שבאצי' בחי' המל' נק' ג"כ פנים כי בחכ' יסד ארץ אבא יסד ברתא, וזהו הטעם מה שאצי' נק' פנים להיות אצי' הוא בחי' אדם ל' אדמה לעליון וכמא' הוהר ואתקרי בדיוקנא דמארי' ומהאי טעמא הנה הספי' דאצי' הן בחי' מאד שהוא בל"ג, וזהו דאצי' בכלל שהוא בחי' אדם נק' פנים וכמו"כ בחי' מל' דאצי' נק' אדם וידוע דמל' דאצי' כמו שהיא באצי' נק' מדבר וע"כ נק' פנים, ועז"א פני ילכו וביאור דבר זה יובן ממ"ש רבינו נ"ע בתו"א ד"ה זכור את יום השבת זכור ושמור בדבור א' נאמרו בענין ולא יהי' לך אלקים אחרים על פני שהוא

צווי וגם הבטחה שלא יהי' בחי' צמצום והעלם המעלים ומסתיר פניו ית' הוא אור הוי' וקדושתו מפנימי' החיות מאוא"ס ב"ה עצמו שלמע' מהשתל' גם חשך לא יחשיך, משא"כ בס' השתל' בבחי' אדם נעשה ירידת המדרי' וההתלבשות בע' שרים שלמע' מהשתל' וזהו אשר חלק הוי' לכל העמים משא"כ ואתכם לקח ה' ויוציא אתכם מכור הברזל ממצרים מבחי' שלמטה בהשתל' לבחי' שלמע' מהשתל', וזהו מבית עבדים כי במצרים בחי' סדר השתל' יכול להיות בית עבדים, וכמו אברהם שיצא ממנו ישמעאל, משא"כ למע' אין שם העלם והסתר כלל ויאר פניו אתנו סלה עכ"ל, ונראה הכוונה גם על בחי' אלקים דקדושה דהיינו בחי' הצמצום, וזהו שיאיר אור ה' וקדושתו מפנימי' החיות דהיינו מבחי' פנימי' ועצמי' אוא"ס שלפני הצמצום, וזהו ג"כ ענין בחי' אוא"ס שלמע' מהשתל' דכל סדר השתל' הוא שבא ע"י הצמצום שלכן נק' בשם מצרים כמש"ש לפני זה והוא ע"י שם אלקים, ואשר הוצאתיך הוא שלא יהי' הצמצום דשם אלקים, וכמו בשבת דכתיב ויכל אלקים שכלו הצמצומים ומאיר בחי' פנימי' האור וכמ"ש ושמרתם את השבת כי קדש היא דהיינו בחי' פנימי' החכ' שנק' קדש מלה בגרמי' וכן עד רום המעלות שבת היא בחי' פנימי', וכמ"ש בענין המן דהמשתכו למע' הי' בשבת דוקא להיותו מבחי' פנימי' עתיק, ומ"ש אלקים אחרים זהו מפני שמבחי' אלקי' דקדושה משתלשלים בחי' אלקים אחרים דלהיות דאלקים הוא בחי' הצמצום ע"כ בריבוי הצמצומים יש יניקה, וז"ש כי במצרים בחי' סדר השתל' יכול להיות בית עבדים, והיציאה ממצרים היא היציאה מהצמצומים להיות גילוי בחי' הפנימי' ונמצא פני ילכו זהו כמו הבטחה דלא יהי' לך אלקים אחרים על פני שלא יהי' בחי' צמצום כ"א יהי' גילוי בחי' פנימי' החיות, ובד"כ היינו גילוי בחי' אצי' אשר הוא נק' למע' מסדר השתל' לגבי בי"ע, וגם שם אין שום אחיות החיצונים כמ"ש לא יגורך רע, רק בבי"ע יש יניקה אבל כשיהי' גילוי אצי' ממש בחי' פני ילכו אין שום ממשלה לסט"א, ובעומק הענין יש לבאר הענין דפני ילכו כפי שביאר רבינו ג"ע בד"ה יביאו לבוש מלכות מהא דארז"ל אסתר מן התורה מנין ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא שהשכינה שהיא מל' דאצי' מסתתרת בגלות בבחי' ביום ההוא בחי' עלמין סתימין דלא אתגליין, דהנה לעתיד כתיב ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו' שמורה על הגילוי משא"כ בחי' אסתר שהוא בחי' הסתר אסתיר פני ביום ההוא שאפי' בבחי' ביום ההוא הוא בבחי' הסתר והעלם לפי ששרשה מבחי' סתימו דכל סתימין, ובהביאור שם אבל מגיא הוא בחי' הסתר אסתיר פני ביום ההוא דהיינו בחי' מל' שמסתתרת בראש הבריאה ונעשה עתיק דבריא, והיינו בחי' פני הוא בחי' כתר מל' וכתר מל' מקבלת ממל' שבכתר והיא בחי' פני וזו היא המסתתרת בראש הבריאה ונעשית עתיק, ולכן אפי' לעתיד שנא' ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה שבחי' ביום ההוא יהי' בבחי' זה בבחי' גילוי מ"מ בחי' אסתר שהוא בחי' עתיק סדכ"ס זוהי נוסחא א', ויש עוד נוסחא ב' והוא דהנה בחי' ביום ההוא הוא בחי' בינה אימא עילאה המקנת בבריא ככורסיא אכן מל' דאצי' נעשה עתיק לברי' שנעתק וגבוה מברי' ואינה באה בהתגל' בעולם

הבריאה שאפי' מבחי' ביום ההוא הוא בבחי' העלם והסתר, ומה שנא' אסתיר פני שכן נק' מל' דאצי' לפי שמקבלת מכל הי"ס ממל' דכתר דאצי' נעשה כתר מלכות וממל' שבחכ' נעשה חכ' שבמל' כו' עכ"ל והיינו כמ"ש בזהר אמור דצי"ג ע"ב פני אילין עטרא מלכא שהם הע"ס, וא"כ המל' שמקבלת מכולם נק' ג"כ פני, ולפמ"ש בנוסחא הא' זהו לפי שהמל' מקבלת מבחי' הכתר והוא בחי' כתר מל', והיינו דכללות הענין הוא כמשנת"ל דפני הוא בחי' הפנימי' שלמע' מהתלבשות בעולמות והיינו בחי' אוא"ס שלמע' מהשתל' ונת' דאצי' הוא בחי' למע' מהשתל' לגבי בי"ע ועיקר הבחי' שלמע' מהשתל' הוא הא"ס שלמע' מאצי', וזהו דבחי' הע"ס דאצי' נק' פני ועיקר בחי' פני הוא בחי' הכתר, וזהו ג"כ שהמל' נק' פני בב' מדרי' הנ"ל והן בחי' ע"ס דמל' ובחי' כתר מל', ועמ"ש בע"ח שמ"ז פ"א דבחי' מל' שנעשה עתיק לבריאה היא בחי' נקודה השרשית דבחי' מל', ובפע"ח בשער העמידה פי"ט בכוננת ברכת ולמלשינים אי' דנקודה השרשית היא בחי' כתר שבה, ושם דמ"ש במ"א שהיא בחי' מל' היינו בחי' מל' שבכתר שלה, וזהו שכ' בתו"א זוהי המסתרת בראש הברי' ונעשית עתיק.

קיצור. יבאר דההרגש בעצמות א"ס הוא מצד הדעת וההכרה דנשמה בעצמות שממנו לוקח וכמא' יהבין לי' הוי' בשלימו' דאתוון אדם מאד בליג' חכ' ואצי' נק' פנים, אצי' אדם אדמה לעליון, יבאר מאמר רבינו בענין ולא יהי' לך אלקים אחרים על פני, צווי והבטחה, דקאי על הצמצום, והיינו דפני ילכו בלא צמצום, ויבאר ב' נוסחאות במא' רבינו בענין אסתיר פני.

כד' והנה המורם מכל המבואר בב' הנוסחאות במאמר רבינו ג"ע יובן דמ"ש אסתיר פני ביום ההוא שכולל ב' ענינים הא' שהמל' דאצי' מסתרת בבריאה שאפי' בברי' אינה מתגלה בחי' פני הנ"ל רק נעשה בחי' עתיק ומקיף לברי' שנעתק ונבדל, והיינו כמשנת"ל בשם הרמ"ז דפנים הוא בחי' אצי' ובחי' חכ' וא"כ עולם הברי' ובחי' בינה המקננת בה הם למטה מבחי' זו, דבחי' בינה המקננת בברי' אינה בחי' עצם הבינה כמו שהיא באצי', דבאצי' ונהר יוצא יוצא תמיד בלי הפסק היינו בלי פירוד כלל וכשנמשכת בבי"ע נא' ומשם יפרד שנעשה בבחי' פירוד, משא"כ בחי' נקודת המל' שנעשית עתיק לברי' הוא עצם נקודת המל' דאצי' כמ"ש בע"ח שמ"ז שם ולכן בחי' בינה המקננת בברי' היא בבחי' התלבשות בברי' שמוזה הוא ההשגה דברי' אבל נקודת המל' היא רק בבחי' עתיק שנעתק ונבדל, וכשהאצי' אינה מתגלה ממש בברי' ז"ע אסתיר פני ביום ההוא שאפי' מבחי' יום ההוא שזהו בחי' ברי' ובינה שהן בחי' עלמין סתימין מוסתר בחי' פני שהן המדרי' דאצי' וחכ', והענין הב' בפ"א אסתיר פני ביום ההוא דר"ל שגם בחי' זו דבחי' המל' היא בבחי' עתיק זהו רק בבריאה שנק' יום ההוא עדאתכ"ס ואין זה מאיר ומתגלה כלל למטה וכמא' ובורא חשך שעולם הברי' הוא עדאתכ"ס ואינו מאיר בגילוי כלל למטה, וא"כ נשאר למטה תכלית הסתר פנים שהוא אור האצי' שהי' מוסתר מאד ולכן הי' או שליטת החיצונים וגזירת המן, וגם הנסים שנעשו אז באו בדרך הסתר בלבושי הטבע

ע"י אסתר ואחשורוש, ולכן גדולה ההבטחה דפני ילכו שבא לומר שבחי' אצ"י ממש יתגלה למטה להיות ההנהגה משם דוקא ולא יהי' מוסתר בעולם הברי' כ"א יתגלה שם, וע"י דרך מעביר הברי' יתגלה ממש למטה דמאחר שיהי' בדרך מעביר א"כ הנה זה מה שיתגלה בעולם הברי' לא יהי' בבחי' התלבשות בעולם הברי' שזהו בבחי' עכבה שאו משתנה ההמשכה אבל בדרך מעביר הרי הגילוי בעולם הברי' הוא ג"כ שלא בבחי' התלבשות ותפיסא והיינו דלא זו בלבד שהוא גילוי עליון יותר לגבי עולם הברי' גופא הנה לבד זאת הרי ע"י הברי' נמשך האור כמו שהוא ממש בבחי' גילוי למטה, וזהו"ע עלי' לטב וירידה לטב, דעלי' לטב הוא שהכלים דו"א מתעלים ומזדככים עד אשר מלבישים לאור א"א או לאור א"א ונמצא אז ההנהגה כמדת א"א, וזה נק' עלי' ע"ד עליית האדם שמתעלה בהזדככות שכלו ע"י ריבוי ההתעסקות במושכלות בדרך עיון דוקא, דהנה בהשגת המושכלות ישנם שני אופנים, הא' עליית המשכיל אל ההשכלה והב' ירידת ההשכלה אל המשכיל, דהנה המשיג והמושג הם רחוקים ומ"ז דהמשיג דעתו קצרה והמושג ענינו עמוק וישנם ג' אופנים באופן התאחדותם, הא' הוא שהמשיג והמושג מתאחדים בדרך הממוצע והוא שהמשיג מרחיב דעתו והמושג יורד ומתלבש במשל ועי"ז הנה המשכיל תופס את המושכל והמושכל נתפס במוח המשיג, הב' הוא כאשר דבר ההשכלה ההיא באה בשלשלת של משלים עד שירדת למעמדו ולמצבו של מוח המשיג, והג' הוא כשהמשכיל מזכך כלי שכלו ועולה מדרגא לדרגא עד שברוב הזדככותו מחדד כלי השגתו ומעלהו לידי מעמד ומצב ההשכלה כאשר בעצם מהותה, דזהו אך ורק שכאשר התעסקותו במושכלות הנה נותן דעתו ולבו לא רק על השגת ההשכלה לבד כ"א גם על הזדככות שכלו, נעמען יעדער מושכל ניט נאר קלאר פארשטענדיג נאר אויך איידעל און לעבעדיג, והוא כמו עליית העולמות בשבת שהברי' עולה באצ"י ומאיר בכלים דברי' אור האצ"י, וכמו משה שהי' בהר וניזון מן הרוחני' וכמ"ש לחם אבירים אכל איש כו' וכמו אלי' שנודרך גופו עד שחי מאלקו' ממש, וירידה לטב הוא שנמשך האור דא"א דרך מעביר הז"א שאינו משתנה וכמ"ש הרמ"ז פ' שלח דקנה"ה ע"ב נודע שב' מיני שפע המה א' הנמשך מלמע' ומתפשט והולך לזון את כל העולמות וכל עולם ועולם נוטל חלקו וזה הולך ומתעבה ממדרי' למדרי', והמין השני הוא האור העובר דרך מעביר ואינו מתמעט, וא"כ מובן דגם בבחי' הירידה וההמשכה מאיר בו"א אור עליון יותר וכמו שבא בבחי' התלבשות ובבחי' גילוי יותר, והענין בזה הוא דהאור שבא להיות בבחי' התלבשות הוא רק מבחי' חיצוני' האור שהוא הארה לבד, ועוד זאת שהאור מתצמצם בעצמו שיוכל להיות בבחי' התלבשות, משא"כ כשהמשכת האור הוא לא להיות בבחי' התלבשות ותפיסא ממש נמשך בחי' פנימי' האור ובא האור כמו שהוא בעצם בלי צמצום, והמשכה זו גם למטה היא לא בבחי' התלבשות ותפיסא ממש בעולם, וכמו השפעת המן שהי' מזון רוחני שלא הי' בו פסולת ונק' מזונא. דחוכמתא, וכן בכל ההשפעות יש שהגם שהן גשמי' מ"מ הכל הולך למקום הטוב והרוחני, וזהו פני ילכו שלא יהי' כפי סדר ההשתל' שאפי' עולם

הבריי נק' עלמא דאתכסיא ואצי' מוסתר גם מבריי, אבל ההנהגה עם משה וישראל תהי' למע' מסדר ההשתל' עד שבחיי' אצי' יתגלה ממש למטה בלי שום הסתר, וזהו פני ילכו ההיפך מבחי' אסתיר פני, ויהיו א"כ נסים ונפלאות היוצאי' מן הטבע, וזהו פני' והניחותי לך והוא כמ"ש בהניח ה' אלקיך לך מכל אויביך וגו' שהוא בחי' מנוחה מאויבים ויניקת החיצונים שיניקתם רק מבחי' אחורים אבל ע"י גילוי בחי' פנים לא יהי' להם יניקה, וכן בעבודת ה' כשעבודתו רק בבחי' אחורים ואתכפיא הרי יש כמה תאוות ומח"ו המונעים אבל ע"י גילוי בחי' פנים שהוא תשוקת הנפש באלקות בחשיקה וחפיצה ממילא יתבטלו כל התאוות ומח"ו, והוא כענין ב' בחי' כלה, הא' בחי' כלתה נפשי והב' בחי' כלה שארי דאישתיצי גושמא בחי' כליון לגמרי, גם פנים ואחור הם תורה ותפלה דתפלה נק' אחור דשעת צלותא שעת קרבא שהוא בבחי' מלחמה עם הנה"ב, אבל תורה שהיא בחי' פנים וכמש"א באור פניך נתת לנו וגו' היא בבחי' מנוחה, וד"ת אינם מקבלים טומאה מפני שאין בזה אחיזה, והנה ע"י גילוי בחי' פנים מלמע' מתעורר ג"כ למטה באדם בחי' הפנימי להי' יחו' היתה מצות ראי' בשלש רגלים יראה את פני ה', וכמ"ש כמים הפנים אל הפנים כן לב האדם אל האדם, וזהו שע"י פני ילכו מתעורר למטה ג"כ בחי' פנים, וזהו והניחותי לך בחי' מנוחה מכל יניקת החיצונים שבעיקרם יונקים מהמדות וכמא' בטופרהא אחידן דבצרפנים שבסוף הידים יש להם יניקה וישנו ג"כ בבעלי עבודה דהגם דכללו' כוונתם הוא לעורר להתקרב לטוב אבל אופן התוכחה באה בדרך דקירה, וזוהי מצות נטילת צפרנים והעברתן ואח"כ צריכים גט"י שהוא המשכת החכ' בחי' פנימי' דזהו פני ילכו ואז אין שום מקום ליניקת החיצונים.

קיצור. יבאר דמשני הנוסחאות בפני' אסתיר פני עולים ב' ענינים א) דפני הוא מל' דאצי' שנעשה עתיק לבריי ומה שמאיר בבריי הוא ספי' הבינה, ב) דמל' דאצי' שנעשית עתיק לבריי היא מוסתרת ונעלמת בעדאתכ"ס, ולמטה הוא חשך, וההבטחה דפני ילכו דעצמות האצי' יתגלה למטה דמעביר אינו משנה, עלי' לטב ע"ד ההזדככות דכלי השכל ע"י ההתעסקות במושכלות בדרך עיון, התלבשות חיצוני' והמעביר פנימי', כלתה נפשי, כלה שארי תפלה ותורה.

כה) אמנם משה רבינו לא נתפייס בזה שתהי' ההנהגה מבחי' שבאצי' שהיא בחי' מל' הנק' פנים ע"ש שמקבלת מכל הע"ס, כ"א שתהי' מבחי' עצמו האצילות דהיינו מבחי' ז"א דאצי', דהנה איתא בוח"ג דרפ"ג ע"ב גופא דסיהרא לא בעינא גופא דשמשא בעינא ולא דסיהרא, וזהו אם אין פניך הולכים פניך דוקא והו"ע את פניך הוי' אבקש שהוא גבוה יותר מבחי' בקשו פני, דבקשו פני הוא בחי' הפנימי' שבנשמה כמ"ש וזאת לפנים בישראל שזהו מבחי' תתונה שבבורא, ואת פניך הוי' הוא בחי' הפנימי' והעצמו' דאצילות, והענין הוא דהנה כתיב אל דעות הוי' שיש ב' דעות בחי' יחו"ע ובחי' יחו"ת, יחו"ע הוא מלמעלמ"ט דהדיעה האמיתית בבחי' ידיעתו ית' הוא שלמע' היש היינו בחי' יש האמיתי ולמטה אין דכולא קמי' כלא חשיב,

הפי' אין שהן בבחי' אין ואפס ממש לגבי עצמות וכאלו אינם דכולא כליה וגם פי' אין שהן בבחי' ביטול במציאות אל העצמות, דהביטול במציאות הוא כאילו אינו, וכן הוא באמת הביטול גם בנבראים שלמטה וכמו עד"מ שאנו רואים עוצם הביטול הגשמי אל הרוחני כמו בנוף האדם שע"י איזה התפעלות מיד נשתנו תנועת האברים מבלתי הכנה לזה כמו ע"י הפחד יתלבנו פניו וע"י השמחה יצהבו פניו, וכן כשעלה ברצונו לנענע ברגלו תומי' מנענע בלי בחירה ורצון כלל, וכן הדבור בטל לגבי מח', ועד"ו הנבראים כלא חשיבי לגבי בחי' דבר הוי' המהווה ומחי' אותם והדבור כלא חשיב לגבי עצמותו, רק שבהנבראים אין זה נרגש והן בהרגשתם בבחי' יחיות, ויחיות הוא בחי' ד"ת שמלמטלמ"ע והיינו שהנברא מרגיש עצמו למציאות יש, והמקור המהווה הוא בחי' אין, ושם אין בזה הוא רק שם המושאל שנק' אין ואפס מפני שאינו מושג, דהיינו שהנבראים אינם משיגים כלל את האין האלקי המהווה אותם, ע"כ א"א לקרא אותו רק בשם אין, והנה ב' הדעות הן דעות אלקי' וכמש"א אל דעות הוי' והן ב' השמות דהוי' ואלקים שלפעמים מתלבש ומשגיח במדה זו ולפעמים מתלבש ומשגיח במדה אחרת, והענין הוא דהנה עצמות המאציל הוא למע' לגמרי מבחי' אור ושפע היינו שאינו בבחי' אור וגילוי בעצם, הגם שבחי' כח האור כלול בהעצם, הנה כל הכלול בהעצם הוא כמו העצם, וע"כ גם כח האור הכלול בהעצם אינו בגדר גילוי, ועוד שהאור והגילוי מן העצמות א"א להעולמות לקבל, וכמ"ש בעי"ח שכשהי' אור הא"ס ממלא מקום החלל לא הי' מקום לעמידת העולמות, וגם בבחי' אור מקיף א"א להיות על העולמות דגם בחי' העיגול הגדול שלפני הקו שזהו בחי' מקיף הכללי שאינו בערך העולמות ורק מפני שנגע בו הצמצום הנה נעשה אור כללי אבל עצמות המאציל ב"ה הוא למע' לגמרי מבחי' אור ושפע וכאשר עלה ברצונו להשפיע צריך שיתלבש בלבוש הנק' מדה כענין מדו בד שהלבוש נק' מדה, דפעולת הלבוש הוא בב' ענינים הא' שמבחי' כח האור הכלול בהעצם שאינו בגדר גילוי יבא בחי' אור וגילוי להאיר והי"ע הצמצום הראשון שהי' באוא"ס שע"ז נמצא האור השייך אל העולמות להאיר את העולמות בבחי' אור מקיף ואור פנימי ובהשתל' זהו"ע הכלים, והב' שבזה מתעלם האור שבזה יהי' אפשר להעולמות לקבל וכמ"ש בפרדס דגם הכתר הוא בחי' העלם, ולפעמים מתלבש במדת החסד שהוא שם הוי' והיינו שמשגיח בהשגחה של חסד שהוא בחי' גילוי אור, ולפעמים מתלבש בלבוש ומדה שנק' דין וצמצום והוא שמשגיח בהשגחה של דין וצמצום שהוא בחי' שם אלקים להעלים ולהסתיר את האור, וכאשר משגיח בהשגחה של שם הוי' היינו שרש ענין יחוי"ע, דשם הוי' הוא בחי' גילוי אור בבחי' גילוי מן העצם, דעם היות שזהו ג"כ בבחי' לבוש מ"מ הוא בבחי' גילוי מן העצם, וכמו אור הקו שבא ע"י הצמצום ומשוי' הוא בבחי' קו קצר ומצומצם ומ"מ הוא נוגע ודבוק באוא"ס שלפני הצמצום, ולכן כאשר השפעת האור הוא ע"י שם הוי' אזי הגילוי הוא בבחי' ד"ע היינו הדיעה האמיתית דעצמו' א"ס שלמע' יש ולמטה אין דכולא קמי' כלא חשיב שזהו הביטול דיחוי"ע, ולפעמים משגיח במדת הדין והצמצום דהיינו להסתיר ולהעלים עצמו בשם

אלקים המצמצם שהוא ג"כ כח הא"ס וכמ"ש אכן אתה אל מסתתר והוא בכדי שהנברא יהי בבחי' יש ומציאות שהביטול הוא בבחי' ביטול היש לבד שהו"ע יח"ת, וב' השגחות אלו בד"פ במדות דאצי' הן בחי' חסד וגבו', ובכללות הענין הוא דההשגחה דשם הוי' היא מבחי' ז"א דאצי' דז"א דאצי' רובו חסדים וכמ"ש כי זכר חסדו שהוא בחי' גילוי אור, והשגחה דשם אלקים הוא מבחי' מל' דבנין המל' הוא מהגבו' וכמ"ש כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו להודיע לבנ"א גבורותיו ועי"ז מלכותך מכ"ע, והנה כתיב עיני הוי' אל צדיקים כו' צדיקים ל' רבים הן יוסף ובנימין בחי' צדיק עליון וצדיק תחתון, יוסף הוא בחי' צ"ע היינו בחי' ז"א דאצי' שהוא המשכת האור מלמע' למטה והוא התקשרות המשפיע בהמקבל להיות בבחי' גילוי אור, ובנימין הוא צדיק תחתון בחי' רוחא דשביק. בגוה שהוא התקשרות המקבל במשפיע, והן ב' יהודים דיהו"ע ויחור"ת, ופי' עיני ה' אל צדיקים הוא חיבור ב' הדיעות והיינו שגם בבחי' מל' בחי' יחור"ת יהי' הביטול דיהו"ע, והו' שביקש משה אם אין פניך הולכים, דהנה עם היות דפני ילכו הוא מבחי' אצי' ה"ז רק בחי' מל' שבאצי' שהוא עשי' שבאצי' דהיינו בחי' אין המהוה את היש, דלגבי בחי' זו גק' הבריאה יש מאין שלמטה היש ולמע' אין והביטול הוא בחי' ביטול היש, וההשגחה מבחי' זו עם היות שיכול להיות מזה נסים היוצאים מדרכי הטבע לפי שזוהו בחי' גילוי מל' דאצי' שמאיר בגילוי ממש למטה דהתהוות היש זהו מבחי' העלם והסתר דבחי' מל' דאצי' שמעלמת עצמה בכדי להוות בחי' היש דרך הפרסא שבין אצי' לבי"ע, אבל כאשר מאיר בחי' מל' דאצי' ממש בבי"ע היינו בחי' מל' דאצי' כמו שהיא באצי' יהי' מזה נסים היוצאים מהטבע, אבל עכ"ז זהו בחי' ומדת הגבו' שנראה למטה היש ובאמת הוא אין וכלא חשיב ולמע' היש, וביקש משה שתהי' ההשגחה וההמשכה למטה מבחי' זו ממש שהיא דעה העליונה בחי' ד"ע.

קיצור. יבאר דמשה לא נתפייס בהבטחת פני ילכו מל' דאצי' שהיא גופא דסיהרא וביקש שיהי' הגילוי באצי' עצמו בחי' שמשא, ויסביר ב' דעות (באלקות א) ד"ע למעלה יש אמיתי ולמטה אין, א) כולא כלא חשיב (ב) ביטול במציאות כביטול הגוף להנפש, וד"ת למטה יש ולמע' אין א) אינו מושג (ב) ואינו מתקבל בנבראים, ויבאר דעצמות למע' מאור ושפע ורק ע"י הצמצום נמשך או"מ ואו"פ דהשגחה דשם הוי' גילוי ז"א דאצי' יחור"ע וההשגחה דשם אלקים מל' דאצי' יחור"ת.

כו) והנה זוהי בקשת מרע"ה גופא דשמשא בעינא סיהרא ושמשא באצי' הם הספי' דז"א ומל' דז"א דאצי' הוא בחי' שמשא וגופא דשמשא הוא עצמות ז"א שהוא עדיין בכלל עולמות הא"ס ומל' דאצי' הוא בחי' סיהרא וגופא דסיהרא הוא העצמות דספי' המל', ובקשת משה היא גופא דשמשא היינו עצמו האצי' ממש ובהשגחה והמשכה זו יהיו הנסים ג"כ במעלה ומדרי' עליונה יותר, דהנה גם בנסים היוצאים מהטבע יש ב' מדרי' כמיש מהר"ל מפראג זצ"ל שגם בנסים שלמע' מהטבע יש סדר והדרגה, וכמו המן והשלז

שלדעת הרמב"ם הן נסים היוצאין מהטבע במקומות ההם ומ"מ הרי דומה לנס דקריי"ס וכה"ג, והענין בזה הוא דכאשר הגילוי הוא מבחי' ד"ע גם ההנהגה הטבעי' היא מבחי' שלמע' מהטבע וכמו המן הגם שהי' מזון גשמי לא הי' בו פסולת והי' נראה בו גילוי אלקות כמו הממעיט לא החסיר, ויובן זה ע"פ מ"ש השל"ה דעת הרמב"ן והעכו"ק בענין שכר מצות שהרמב"ן ס"ל שהוא ענין נסיי, ועכו"ק ס"ל שזה ענין טבעי, והשל"ה שם בהקדמת תולדות אדם די"ב ע"א בהג"ה הליץ בעד הרמב"ן ז"ל שגם הוא סובר שהוא כענין טבעי רק שהטבע בזה הוא למע' מהטבע הגשמי' והענין הוא כידוע דהנהגת העולמות הוא מבחי' חיצוני' האור והוא בחי' יחוד חיצוני דא"א, אבל ע"י תומ"צ ממשיכים מבחי' יחוד פנימי דא"א שזהו מבחי' פנימי' אוא"ס ובהמשכה זו יש כמה מדרי' באופני ההמשכה, וזהו שביקש משה שיהי' במדרי' היותר עליונה ופעל בקשתו בכללות ההמשכה דתומ"צ שהוא מבחי' יחוד פנימי דא"א ויכולים להמשיך בחי' פנימי' ועצמו דא"ס, וזהו שאמר משה אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה, כי מבחי' מל' שהיא השגחה דד"ת יכולה גם הסט"א לקבל, וכמ"ש מלך אלקים על גוים שזהו ממ"ח צירופים אחרונים, אבל מבחי' ד"ע אינם יכולים לקבל, וזהו שהתורה היא עוז ותושי' עוז לנה"א ותושי' לנה"ב שזהו פעולות הפכיות, וה"ז עד"מ השמש שפועלת דברים הפכי' שמלבין ומשחיר מצמיח ושורף, ולעתיד כשיוציא הקב"ה חמה מנרתקה צדיקים מתרפאים בה ורשעים גידונין בו וכך שמש ומגן ה' אלקים דמש' אלקי' יכולים לקבל מהצירופים האחרונים, אבל משם הוי' אינם יכולים לקבל ואדרבא משם אורידך נאום הוי', וכמו"כ התורה היא בחי' שמש ה' וכמ"ש לשמש שם אהל בהם והוא כחתן בו' וביוש חתונתו זו מ"ת שהתו' היא בחי' מאור הגדול והיא מבחי' דחכ', ולכן הנה"א מתחזק ע"י התורה ולהנה"ב היא בבחי' תושי' שמתשת כחו, וזהו אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה מטעם דמשם יכולים הכל לקבל, והגם שקבלתם הוא רק מאחורים דאחורים דמל', משא"כ מבחי' פני ילכו אינם יכולים לקבל מ"מ הנה הכל הוא מבחי' מל', רק שזהו מבחי' חיצוני', אבל מבחי' פניך בחי' עצמות אצי' ממש הרי גם מהחיצוני' אינם יכולים לקבל, ובהו יובן מש"א ובמה יודע איפא וגו' ונפלינו אני ועמך וגו' דלכאוי' אינו מובן המעט הוא ההבטחה דפני ילכו שיהי' גילוי אצי' ממש שתהי' ההנהגה למטה מבחי' שזהו למע' מסדר השתל' שמבחי' חיצוני' המל' שוהי' הנהגת הטבע, אבל פני ילכו הוא למע' מע' מזה להיות נסים שלמע' מהטבע, וא"כ בהנהגה זו הרי יפלאו מכל העמים ומהו אומרו ובמה יודע וגו' ונפלינו וגו', אך הענין הוא להיות שכ"ז הוא ההשגחה דד"ת דמבחי' זו מקבלים כל הנבראים דבי"ע אפי' הקלי' ג"כ, ועם היות שיש הפרש עצום ביניהם דלנש"י ההמשכה מבחי' הפנימי' שהוא גילוי אצי' ממש, מ"מ מאחר שהכל הוא מבחי' ד"ת שלמטה יש ולמע' אין, הרי בבחי' זו משתוים עם כל העמים ואין זה ונפלינו ממש להיות הכל ממקור א', וע"ז היתה בקשתו שיהי' בחי' פניך היינו בחי' ד"ע ויהי' בחי' עיני ה' ב' בחי' עין והוא בחי' עין בעין וכמ"ש כי עין בעין נראה אתה הוי' וגו' שיהי' חבור ד"ע בד"ת שההשגחה

על נש"י מבחי' המל', יהי' בזה גילוי בחי' ד"ע ממש בחי' העצמו' ממש דאצי', ואז ונפלינו ממש מכל העמים דמקור זה הוא מופלא לגמרי דזהו מעלת תואר הפלאה על תואר ריחוק, דריחוק יש לו ערך אל הקירוב אבל נפלא הוא בבחי' אין ערוך וזהו ונפלינו מכל העמים הוא בדרך אין ערוך לגמרי מכל העמים והיינו שכולם מושגחים מבחי' ד"ת שלמטה יש ואני ועמך מושגחים מבחי' ד"ע שלמע' יש ולמטה אין, וזהו כי מצאתי חן בעיניך, בעיניך דוקא דהיינו גם בבחי' יחו"ע, ואומרו כי מצאתי שזה מורה על הגילוי שלמע' מסדר השתל' וכמו והחכ' מאין תמצא שזהו מאין דכתר וגא' תמצא ל' מציאה דהיינו שלא בהדרגה, דענין תמצא הוא כמו המציאה ה"ה אותו הדבר ממש שנאבד הוא שמצא, כמור"כ והחכ' מאין תמצא היינו שזהו בחי' אין דכתר ממש, וכמור"כ הוא כאן ענין מצאתי הוא שזהו בחי' עצמות האור דאצי' ממש שיאיר בגילוי כמו שהוא בעצם, וזהו ג"כ ענין החן שזהו בחי' אתעדל"ע שלמע' מאתעדל"ת וכתוב יאר הוי' פניו אליך ויחנך הרי חן שייך להארת פנים שזהו מבחי' פנימי' עתיק וגם באדם יש בחי' חן והוא הקלסתר פנים, דביופיו של אדם יש ב' אופני יופי, יפה תואר שהוא יופי חיתוך האברים ומדתם ויפה מראה שהוא צבע מראה האברים כל אחד מהם כפי הראוי לו, וברוחני' ענין יפה תואר ויפה מראה הנה יפה תואר הוא בנשמה המלוכשת באברי הגוף ויפה מראה הוא עצם הנשמה שלמע' מהתלבשות שזהו בעבודה בחי' רעותא דליבא, ובעבודה שבלב הנה ענין החן הוא העבודה דשמו"ע שהיא גילוי מבחי' שלמע' מאתעדל"ת שעז"נ ואל זה אביט אל עני ונכה רוח בחי' ביטול כעומד לפני המלך שמתבטל בכל מציאותו, וזהו"ע חן וחנינה שזהו לא מצד עצם האתעדל"ת שהרי אינם תופסים מקום שם כלל רק ע"ד מציאת חן וכמו ביוה"כ"פ מחילת עוונות הגם שזהו ע"י התשובה מ"מ בהכרח לומר שהוא מבחי' שאתעדל"ת אינו תופס מקום כלל והוא כמ"ש אם צדקת מה תתן לו ואם רבו פשעיך מה תעשה לו וגו' ורק ההפרש הוא דאם צדקת הוא מבחי' חיצוני' וסליחת עוונות הוא מבחי' פנימי', ולכן הוא ע"י התשו' ומ"מ אין זה בבחי' אתעדל"ת אתעדל"ע, וז"ע הגורל לפני ה', ואעפ"כ משם נמשך החותם להיות ונפלינו מפני שהוא מבחי' הפנימי', דבחיצוני' המקיף שם כחשיכה כאורה ואם צדקת כו' ומבחי' פנימי' המקיף הגם שנמשך משם ענין סליחת עוונות הנה משם הוא דוקא החותם להיות ההמשכה בנש"י דוקא, וכמ"ש יבחר לנו את נחלתינו את גאון יעקב אשר אהב סלה, וכתוב הלא אח עשו ליעקב וגו' ואת עשו שנאתי, דזהו"ע החן, ולכן השבת ניתנה לנש"י דוקא דעל השבת אמר הקב"ה מתנה טובה יש בבית גנוי ושבת שמה, דבכללוי' מהות השבת הוא מהות של מתנה והיינו דגם כמו שהיא בבית גנוז היא בחי' מתנה, והוא שיש ג' מדרי' בשבת, הא' דמיקדשי וקיימא והו"ע שבת לה', הב' לעשות השבת דמי שטרח בע"ש יאכל בשבת שעז"נ וקראת לשבת עונג וה"ו בחי' הארת העונג לבד, הג' שאחר כ"ז נמשך בחי' עצמות התענוג שעז"נ או תתענג על ה' והו"ע מתנה טובה יש לי, וזהו ג"כ ענין החן, דחן וחנינה ענין אחד הוא, וזהו ענין החן שביקש משה שא"ו בחי' אתעדל"ע שמצ"ע בלי העלאת מ"ן כלל שעז"נ

שקר החן, כ"א שזהו שבא אחר העבודה באתעדלית שנמשך עי"ז בחי' אתעדל"ע נמשך בחי' אתעדל"ע מצ"ע שאין אתעדלית מגיע לשם שווהי המשכה שבבחי' מתנה וכן.

קיצור. יבאר בקשת משה גופא דשמשא בעינא, עצמות ז"א דאצי' שהוא בכלל עולמות דא"ס דמצירופים אחרונים דשם אלקים וחיצוני' מל' דאצי' יכולים גם הסט"א לקבל, אבל מד"ע שם הוי' ופנימי' מל' דאצי' אינם יכולים לקבל בכ"ז ביקש משה גופא דשמשא עצמות ז"א להיות דכללות ספי' המל' הוא מקור לכל ובקשתו היתה ונפלינו במקור מיוחד מכל העמים והר"ע מציאת חן, דמציאה היא עצמות האור, וכמו מאין דכתר תמצא, יפה תואר א' (באברים ב) בנשמה המתלבשת בגוף, יפה מראה א' (בצבע ב) בעצם הנשמה, החן א' (ואוהב את יעקב, ב) להתענג על ה', ג' מתנה, ד' חנינה.

וזהו ביום השמיני עצרת תהי' לכם, דשמע"צ הוא הגילוי האחרון הכללי שבחדש תשרי שהר"ע כתר תורה כמו שבא בהתגלות מההעלם העצמי והפנימי וענין ההתגלות אינה בחי' דענין הגילוי ממש אלא שהוא בהעלמו העצמי מוכן להתגלות ע"י עבודה מיוחדת לזה והיינו דקודם שמע"צ הנה כתר תו' נעלם בעצמותו ואין ענינה ענין הגילוי כלל ורק בשמע"צ הוא שמתגלה בעצמותו בהעלמו להיות נשפע ונמשך לנש"י, וזהו יום השמיני שהוא גילוי עצמי היותר שמן מכל עניני הגילויים שנמשכים בחדש תשרי, ויום זה הוא עצרת תהי' לכם שגילויים הפנימי' והעצמי' עצרת תהי' לכם שנקלטים בנש"י דוקא, דוהו בבחי' מתנה מלמע', והיינו דכשם שבכללות ענין הגילוי שלמע' הנה ונפלינו אני ועמך מכל העמים אשר ע"פ האדמה, דלכל העמים ההמשכה היא מחיצוני' המל' כמו שבא ע"י הפרסא שבין אצי' לבי"ע ובתכלית ההעלמות והסתרים ולנש"י הנה ההמשכה היא מעצמות האצי', הנה כן הוא בההמשכה פרטית דשמע"צ שהוא המשכת השפע על כל השנה ממה שנקצב ברה"ו ויוהכ"פ נפלינו אני ועמך מכל העמים דההמשכה פנימי' ועצמי' של הגילויים היותר עליונים נמשך לנש"י דוקא, וזהו עצרת תהי' לכם דלא זו בלבד שנמשכים רק לנש"י אלא עוד זאת שהם נקלטים בנש"י להיותם הכלים האמית' לכל הגילויים הפנימי' ועצמי' היותר נעלים.

בס"ד, שמחת בסעודה, תשי"ה

להבין ענין שמחת תורה, דעם היות שאין לו שם לעצמו כמו שמע"צ שיש לו שם לעצמו מחג הסוכות, והיינו דהגם דשמע"צ הוא יום השמיני מחג הסוכות בכ"ז יש לו שם לעצמו מחג הסוכות וכמו שאנו אומרים שמיני עצרת החג הזה, אבל שמחת אין לו שם לעצמו שהרי בשמחת אומרים

ביום שמיני עצרת החג הזה ובכ"ז הוא חג לעצמו דלכן מברכים ברכת שהחינו, והברכה היא על התורה ושמחתה, והיינו דכשם שבר"ה מברכים ברכת שהחינו על קיום הצווי דתקיעת שופר שהוא דאורייתא וביה"כ"פ מברכים שהחינו על הצום ועל הסליחה דלפני הוי' תטהרו, כן הוא ברכת שהחינו שמברכים בשמחת היא על התורה ושמחתה שמשמחים את התורה, ומי המה המשמחים את התורה הם נש"י דוקא, ובמה משמחים אותה בזה שמקיפים עם הספרים את הבימה שקוראים עלי' באותי' התורה ברינה וריקודים וכל ישראל אפילו הנערים והקטנים ביותר עולים לתורה ומההקפות והעלי' לתורה היא השמחה הגדולה שמשמחים את התורה.

ולהבין כ"ז ילק"ת משנת"ל דבכל המדרי', הן בנשמות והן באורות וגילויים שלמעלה הנה יש בהם פנימי' וחיצוני', וזוהי הבטחת הקב"ה דפני ילכו בחי' הפנימי' דספי' המל', דאצי' שמצד החיצוני' דספי' המל' הנה יכול להיות ח"ו יניקה לחיצונים אבל מצד הפנימי' א"א להיות שום יניקה לחיצונים, וההמשכה משם היא רק לנש"י, אמנם בקשת משה היא דפניך הולכים עמנו שהוא הפנימי' והעצמי' שלמעלה מבחי' בקשו פני דבקשו פני הוא בחי' פני ילכו דמהפנימי' א"א לחיצוני' לקבל משם אבל מהחיצוני' אפשר גם להם לקבל להיות דהאור והשפע דספי' המל' היא ההשפעה שהוקצבה לסדר השתל' הנה מריבוי ההשתל' יכולה הסט"א ג"כ לקבל, אבל מבחי' ומדרי' פניך אין ביכולת הסט"א לקבל אפי' מהחיצוני' ג"כ, וזהו שאמר משה גופא דסיהרא לא בעינא היינו דגם בחי' פני ילכו שהוא פנימי' המל' אשר משם א"א לסט"א לקבל בכ"ז הנה להיות שמחיצוני' המל' שהוא האור הנמשך בסדר השתל' יכולים לקבל לכן הנה גם גופא דסיהרא שהיא פנימי' המל' ג"כ לא בעינא ורק גופא דשמשא בעינא שהוא עצמות ז"א היינו בחי' ז"א בפנימיותה כמו שהוא בכלל העולמות דא"ס, והוא בקשת ונפלינו אני ועמך כו' דגם בעמך שהוא ד"ת יהי' הגילוי דד"ע, דזהו"ע מציאות ה"ן שהיא מתנה דואוהב את יעקב בדרך חנינה דכל אחד מישראל יכול לעלות ולהגיע להעבודה הרמה ונשאה להתענג על הוי'.

כו) אמנם באמת צ"ל עם היות דואוהב את יעקב ונש"י מצאו חן בעיני הוי' לתת להם מתנת חנם, אבל איך הוא ביכולת כל אור"א מישראל לעלות במעלות רום העבודה להתענג על הוי', אך הענין הוא דהנה כתי' כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, שמי הוא שם הוי' שכולל כל השתל' אבי"ע, י' באצי' ה' בבריאה ו' ביצי' ה' אחרונה בעשי' כמ"ש בע"ה, והיינו בבחי' האור שנמשך בכל אבי"ע שהן ש' הוי' אחד, ובע"ס בפרט י' בחכ' ה' בבניה ו' בז"א ה' במל' שהע"ס דאצי' הן המקננים באבי"ע אבא עילאה מקנן באצי', אימא עילאה מקננא בכורסיא, שית ספירין ביצי' ואופן בעשי', וכן למע' מאצי' יש שם הוי' עד שגם כללות המשכת הקו הוא שם הוי' שהוא הבאת והמשכת האור, וכתיב אני הוי' הוא שמי דשם הוי' נק' שמי המיוחד בי שהאור הוא בבחי' יחוד ודבקות באו"א"ס, וגם למע' מהצמזום הוא בחי' אצי' דכללות, דזהו שכתוב אתה הוי' לבדך וגו'

דגם בבחי' לבדך היינו לפני הצמצום שהוא אצ"י דכללות ישנו ג"כ שם הוי',
 דזהו בחי' התפשטות האור דא"ס ב"ה כמו שהוא לפני הצמצום, וכל הנק'
 בשמי קאי על נש"י וכמו שת"י כל דא בגין אבהתכון צדיקיא, שהנשמות הן
 נק' ונמשכות בשמי, ומובן ששמי הוא למטה ממה שנקרא ונמשך בשמי,
 והיינו דנשמות שנק' בשמי ה"ה למע' מבחי' שמי, כי שם הוי' הוא בחי' אור
 וגילוי מן העצמות ונש"י ה"ה מושרשות בעצמות וכמ"ש בנים אתם לה'
 אלקיכם שהוא מעצמות מוח האב דהיינו מעצם מהותו שלמע' מכל הגילויים
 שמן העצמות, הנה כמ"כ נש"י מושרשות בעצמות א"ס שלמע' מכל הגילויים,
 והרא"י שהרי במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, דענין ההמלכה שייך על
 גילוי אור אם יהי' הגילוי, וגם על האור שבבחי' גילוי העצמו' בזה שייך
 המלכה, שהרי גם הגילוי הזה הוא גילוי רצוני וכל גילוי רצוני הרי יש בזה
 כוונה פנימי', ויש בזה חילוקים בהכוונה בגילוי האור שהוא בבחי' גילוי
 מן העצם ובהאור שהוא בבחי' גילוי העצמות אבל עכ"פ בכל גילוי יש בזה
 כוונה מאחר שהוא גילוי רצוני וממילא שייך בזה המלכה אם יהי' הגילוי,
 ובמי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, הרי מובן מזה שהנשמו' הן למע' מכל
 בחי' גילוי אור, וזהו שהן למע' מבחי' שמי רק הן נקראות ונמשכות בשמי,
 והענין הוא דהנה תכלית הכוונה היא שנתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים
 ומפני מה נתאוהה אין אנו יודעים אבל זאת אנו יודעים שנתאוהה הקב"ה להיות
 לו דירה, דענין להיות לו דירה הוא שבחי' עצמות א"ס יהי' בבחי' גילוי למטה,
 וכוונה זו נשלמת ע"י נש"י דלהיות דנש"י מושרשות בעצמות א"ס ונמשכים
 בבחי' השתל' ע"כ ע"י נשלמת הכוונה להיות לו דירה, והגם דתורה ג"כ
 מושרשת בעצמות, מ"מ ע"י התורה לבד אינה נשלמת הכוונה שהרי התורה
 אורייתא וקוב"ה כולא חד שהיא נמשכת מן העצמות בבחי' יחוד עם העצמות,
 ובכדי שתהי' ההמשכה והגילוי בעולם צ"ל מי שיקבל מהעליון וימשיך אל
 התחתון, וידוע דנשמות שהן מושרשות בעצמות אופן התהוותן מן העצמות שהוא
 שנעשות דבר בפ"ע וכמו משל הכן שהוא מציאות בפ"ע, וע"כ ע"י נש"י
 נשלמת הכוונה להיות לו ית' דירה, וזהו כל הנקרא בשמי ולכבודי אין כבוד
 אלא תורה, דכבוד הוא לבוש וכמו ר"י קארי למאנא מכבודתא ותורה היא
 בחי' לבוש וכמ"ש עוטה אור כשלמה שהתו' היא לבוש שבוה מתלבש
 אוא"ס ב"ה, ונש"י ממשיכים אוא"ס בתורה היינו כמו שהתו' היא בבחי' חכ'
 דאורייתא מחכמה נפקת והרי החכמה היא ג"כ באין ערוך לגבי עצמו' דלאו
 מכל אינון מדות כלל, וצריכים להמשיך אוא"ס בחכ', והנה בהשתל' החכ'
 היא בחי' אין וכידוע דחוב"ב הן בחי' אין ויש, זהו שהחכ' נמשלה למים
 וכמו מים שאין להם גוון ומשתנים לפי גוון הכלים, וכמ"כ החכ' היא למעלה
 מהשגה עדיין ויכולה לבא בכמה אופני השגות, ואח"כ בכינה ה"ה באה
 לידי השגה באופן כך וכך וכן הוא בתורה הרי תושב"כ היא למעלה מהשגה
 עדיין דמתורה שבכתב אנו אין יודעים עדיין איך שצ"ל כל מצוה ויש כמה
 ספורי מעשיות בתושב"כ שבהם מרומזים סודות נפלאים הנק' רזין דאורייתא
 שאינן ידועים ומושגים לנו וה"ז כמו החכ' שהיא למע' מהשגה רק שהיא
 בחי' כח היולי להשגה הבאה בכינה וכן בתושב"כ שמתבארים כל הפרטים,

וזהו שהחכ' נמשלה למים וכן בתו' כתיב הוי כל צמא לכו למים, והיינו שהיא בחי' אין עדיין ומפני שהיא בחי' אין לכן יכול להיות התלבשות אור אין סוף בחכמה, ומכל מקום ה"ה בחינת מים ולא בחינת אור שזהו התורה כמו שהיא בשרשה שהיא בבחינת אין ממש בחינת אין האמיתי, מה שאין כן בחינת החכמה שהיא בחינת מים ולא בחינת אור, ולכן הנה צריכים להמשיך אור אין סוף שיאיר ויתלבש בבחינת חכמה, וזהו שנשמות ישראל ממשכים בחי' עצמות אוא"ס היינו בחי' אור דתורה שיתלבש בבחי' חכ' דתורה והיא יכולה לקבל את האור, וע"י התו' הוא בחי' הגילוי דאוא"ס בעולם, דע"י לבוש התו' יכול להיות הגילוי וכמ"ש בסש"ב פל"ו ולזה נתן הקב"ה לישראל את התורה שנק' עוז וכח כו' והקריאה וההמשכה בשמי זהו ג"כ בחי' הגילוי רק שזהו בבחי' האור ואינו בבחי' כלי עדיין רק שהוא בחי' האור שבתוכו הוא בחי' הפנימי, והתו' היא בחי' לבוש וכלי שבוזה מתלבש האור ועי"ז הוא הגילוי.

קיצור. יקשה איך ביכולת האדם לעלות להעבודה להתענג על הוי', ויקדים דשמי המיוחד הוא שם הוי' דאותיותיו באב"ע, בהע"ס, בהקו ובלפני הצמצום והנקרא בשמי קאי על הנשמות שמושרשות בעצמותו שלמע' מכל הגילויים, ומסתייע מההמלכה דשייך גם על גילוי העצמות ויסביר במעלת הנשמות על התורה דכוונה הפנימי' נשלמת ע"י נש"י להיות דהתהוותן מהעצמות ית' להיות דבר לעצמן, תו' וחכ' מים שמשנתנים לפי גוון הכלים, ונשמות ממשיות אוא"ס בתו' ועל ידה הוא הגילוי.

(כח) ובוזה יובן מה שלעתיד יהיו נשמות בגופים ויהיו נהנין מזיו השכינה, דלכאו' איך יהי' הגוף ניזון מאלקות ומשה שהי' בגופו למעלה וניזון מן הרוחני' אי' בילקוט שהצטער בזה ולעתיד יהי' בזה תענוג, אך הענין הוא דהנה הגילוי דסדר השתל' הוא שבא בבחי' מדה וגבול, דכללות האור הוא שנמדד להאיר את העולמות ובתחלת המשכתו הוא שבא בבחי' צמצום ומיעוט באופן שיוכל להאיר את העולמו' ויורד ומשתל' ממדרי' למדרי' דהיינו שהאור מתמעט ממדרי' למדרי' בכדי שיוכל להאיר במדרי' שלמטה, וכידוע בגילוי הקו שבעולמות שלמעלה מאצי' מאיר עצמות הקו ובאצי' אא"ל גילוי עצם הקו רק הארת הקו, ובעולמות בי"ע רק הארה דהארה, שכ"ז הוא מפני שהאור בעצם מהותו הוא בבחי' מדה וגבול ונמדד ע"פ מא' קו המדה איך שיהי' אופן ההמשכה והגילוי בכל עולם ועולם לפי"ע מציאות העולם עד שלמטה אא"ל גילוי אור ומאיר רק הארה מצומצמת שבבחי' מיעוט ביותר, אבל כשנמשך מאוא"ס שלמע' מהשתל' שאינו בבחי' מדה וגבול כלל הרי לא יש שום מדידה כלל ויכול להיות גילוי אוא"ס גם בעולם שלמטה בגוף גשמי, וכמו במ"ת שהי' גילוי אוא"ס למטה וכמו"כ יהי' לעתיד רק שלעתיד יהי' הגילוי בפנימי' שהגוף יהי' חי מהגילוי דאוא"ס ב"ה, להיות שזהו שממשיכים נש"י בחי' הגילוי, והגילוי הוא ע"י התו' ע"כ יהי' הגילוי בבחי' פנימי' וגם שהרי הגוף יהי' מוזכך לעתיד, וע"כ ע"י ההמשכה דעכשו שנש"י ממשיכי' אוא"ס בתורה יהי' לעתיד

דגשמות בגופים יהנו מזיו השכינה שיקבלו חיותם מאלקות, וכ"ז הוא ע"י העבודה דעכשו ובסדר והדרגה דוקא דתחלה צ"ל העבודה שע"פ טו"ד ואח"כ העלי' בעבודה מדרגא לדרגא עד רום המעלות ברעו"ד ממשיכים עצמו"א"ס בתורה, וזהו כל הנקרא בשמי דנשיי נק' ונמשכים בשמי והכוונה בזה הוא לכבודי שע"י רעו"ד שלהם ימשיכו בחי' עצמות א"ס בתורה, ונק' כבודי מפני שהוא ראשית התלבשות העצמות, בראתיו יצרתיו זהו תושב"כ ותושבע"פ, דהנה ידוע ההפרש בין בריאה ליצירה דבריאה היא ראשית התחדשות הדבר וראשית ההתחדשות אינו בבחי' מציאות ממש וכמו בריאה שהיא רק אפשרות המציאות, ויצ' היא ההתגלות מן ההעלם וכמו"כ הוא בחו"ב דחכ' היא בחי' ראשית ההתהוות מאווא"ס דלאו מכא"מ שנתחדשה בחי' החכ' והוא מקור כל ההשגות וההשגה דבינה היא שבא מהעלם אל הגילוי, וכמא' האי חכמתא אתפשטית ואפיק מינה בינה, ואפיק הוא מהעלם אל הגילוי, וכמו"כ תושב"כ הוא שכולל הכל רק שהוא בהעלם ובתושבע"פ בא מן ההעלם אל הגילוי, וזהו בראתיו יצרתיו כו', ובכללות נכלל הכל בלכבודי ומפרט אח"כ באומרו בראתיו יצרתיו כו' אף עשיתיו אף הפסיק הענין והוא ההפסק לצד המעלה והרוממות, והוא כדאי' בזהר שמיעה בהאי אתר תליא עשי' לעילא כו' שיש מעלה בעשי' שהיא למע' מהכל, דהנה שמואל אמר לשאול הלא שמוע מזבח טוב וגו' דתכלית הכוונה הוא לעשות המצוה בקב"ע לקיים רצה"ע, דהנה במצות יש ב' ענינים, הא' כוונת המצות וכמו במצות צדקה שהיא להחיות רוח שפלים דכמו"כ ממשיך למעלה ההשפלה וההשפעה לעולמות ונבראים שכולם שפלים נגדו ית', והב' הוא עשיית המצוה בבחי' קב"ע והוא ההסכם וההחלט בלבו ובנפשו לעשות ולקיים רצונו ית' בלי שום טעם כלל, ואינו חפץ לידע איזה טעם רק לקיים רצונו ית', והוא מפני הביטול לא"ס בעל הרצון ה"ה עושה הסכם והחלט בנפשו לעשות כל מה שהוא רצונו ית', וזהו אף עשיתיו שמפסיק למעליותא דקיום המצות בקב"ע ה"ז למע' מכוונת המצות שמגיע רק בהגילויים דאווא"ס אבל עצם עשיית המצוה מגיע בבחי' עצמות א"ס, זהו שאף מרבה בחי' רביעית היינו בחי' עצמות א"ס שלמע' מבחי' הגילויים, והנה יש באף עשיתיו גם בחי' ירידת המדרג' והיינו קיום המצות בקב"ע שלא יש בזה הביטול לבעה"צ, רק שמבטל רצונו מפני היראה, וכמו העבד שעובד מפני עול האדון שעליו שגם שבעצם אינו רוצה בעבודה ה"ה מבטל רצונו מפני יראת האדון שעליו, וכמו"כ הוא קיום המצות בעול מפני היראה שהיא בחי' יר"ת, וכידוע שיש ד' מדרג' דחילו ורחימו ורחימו ודחילו, דדחילו שלמטה מרחימו היא בחי' יר"ת ודחילו שלמע' מרחימו היא בחי' יר"ע היינו שהוא בטל באמת במציאות משא"כ ביר"ת שאינו בטל במציאות רק שמבטל רצונו, והן ב' בחי' עבד הא' עבד שעובד בעול והב' שעובד מפני ביטול כל עצמותו ואין לו רצון אחר כלל, דרצון האדון הוא רצונו, והעבד הא' הוא למטה במדרג' מהעבודה והאהבה דע"פ טו"ד, ומ"מ אמר דוד אל תט באף עבדך היינו בחי' אף עשיתיו שהוא בבחי' ירידת המדרג' שמ"מ ה"ז כלי לבחי' יר"ע, כי באמת הביטול דיר"ת הוא למע' מהביטול דאה' שהרי זה שמניח עצמו ורצונו לא ע"פ

טעם והשגה ה"ז ביטול בעצם מהותו, וע"כ ה"ז כלי לבחי' יר"ע יותר מבחי' רחימו שזוהו ע"פ הטעם, ורחימו הא' היא מדת האה' שבאה ע"י השגה והתבוננות, ורחימו הב' היא בחי' בינה והיא בחי' אה"ר, אך יר"ת שהוא הביטול שלא ע"פ הטעם ה"ז כלי להביטול דיר"ע, וזהו אל תט באף עבדך שגם בבחי' אף שהוא בבחי' ירידת המדרג' באים לבחי' אף הפסיק הענין שהוא בבחי' רוממות המעלה והמדרג' וזהו כל הנקרא בשמי ולכבודי כו' דנשי' ע"י רעו"ד ממשיכים בחי' עצמו' א"ס בתו' וכמו"כ בקיום המצות בפו"מ בקבעו"מ"ש לקיים רצונו ית' ממשיכים בחי' עצמות א"ס, ומשלימים הכוונה בבריאת העולמות.

קיצור. יקשה דמשה כשניזון מן הרוחניות הצטער, וא' התענוגים דלעתיד שהגוף יהי' ניזון מן הרוחניות, ויבאר דהתהוות העולמות הוא ע"פ קו המדה ולעתיד יהי' התגלות העצמות והוא ע"י העבודה דעכשו בסדר והדרגה תחלה ע"פ טו"ד ועולה בעבודתו עד העבודה דרעו"ד, וזהו רק ע"י נש"י שהם נק' בשמו המיוחד הם ממשיכים העצמות, ויסביר דעשיית המצות בקב"ע בביטול לבעל הרצון ממשיכים העצמות ומשלימים כוונת הבריאה.

וזוהו ענין שמחת תורה שמשמחים את התורה היינו שממשיכים בחי' עצמו' א"ס בתו' שבוה הוא שמחת התורה, והמשמחים את התו' הם נש"י שהמה דוקא ביכלתם להמשיך בחי' א"ס בתורה, והוא ע"י כללות העבודה בחדש תשרי בהזזה עצמית דר"ה ויוהכ"פ שהיא העבודה בעצמות ומהות הנשמה בר"ה בקבעו"מ"ש בעצם ומהות הנשמה כנודע, ובעשיית ויוהכ"פ בתשובה אמיתית, וכת"ב כי בענן אראה שע"י התשו' דיוהכ"פ הוא המשכת המקיפים העליונים בחג הסוכות שהוא זמן שמחתנו שתי שמחות שלמע' ושלמטה ואח"כ הוא שמע"צ דכל הגילויים היותר עליונים נמשכים ונקלטים בנש"י הנה בשמחת תורה ממשיכים עצמו' א"ס בתורה, ובמה משמחים אותה בפועל הוא בזה שמקיפים את התיבה, דהנה בתורה יש ג"כ ב' ענינים, עצם התו' הכתובה בדיו על הקלף אותי' התורה שזוהו התורה עצמה, והבי' קריאת התורה שזוהו בחי' התפשטות וגילוי התורה, ומקיפים בעצם התורה את התיבה שקוראים עלי' שזוהו מעלת העשי', והו"ע אף עשיתו שמרבה בחי' רביעית המשכת בחי' עצמות א"ס, וז"ע שמחת תורה שנש"י משמחים את התורה שממשיכים בחי' עצמות א"ס בתורה וע"י התורה הוא הגילוי למטה, וזהו"ע העלי' לתורה בשמחת' שהוא הקבלה פנימי' דא"ס ששורה באותי' התו' שהוא הוא הכוס של ברכה בשפע ברכה על כל השנה.

בס"ד, ש"פ בראשית תש"ה

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, ופי' מורנו הבעש"ט נ"ע דבראשית דתחלת העבודה היא ברא אלקים היינו לגלות הכוונה דשם אלקים והוא את השמים ואת הארץ, דאפשרות התגלות הכוונה דשם אלקים הוא ע"י ההתבוננות בשמים ובארץ, את השמים הם הנבראים דצבא השמים ואת הארץ הם הנבראים דצבא הארץ, ובהם ועל ידם יודעים ומשיגים הכוונה דשם אלקים, וביאר כ"ק אאזמו"ר הרה"ק צמח צדק נ"ע דבתי' בראשית יש שלשה פירושים, הת"א פי' בראשית בקדמין דפירושו כתר והת"י פי' בראשית בחוכמתא דפירושו בחכמה כמ"ש בראשית נמי מאמר הוא, ורז"ל פירשו בראשית ברא שית דפירושו הששה מדות, וכל השלשה פירושים נכונים ואמיתי' באמת לאמיתתם, דמהות ועצם ההתהוות הוא בקדמין מצד הכתר שהוא האור שלמע' מהשתל', ובהשגה זו מבינים ג"כ לגלות את הכוונה הפנימי' דשם אלקים היינו ההעלם דכתר, וכמבואר בפרדס דכתר הוא ההעלם הראשון על הא"ס, ובראשית בחוכמתא דההתהוות הוא ע"י עשרה דברים וראשיתן ספי' החכמה שהיא ראשית ההשתל', ובה ועל ידה מגלים את הכוונה דשם אלקים שהוא ההעלם דהשגה דבינה על נקודת ההשכלה דחכ', ובראשית ברא שית דההתהוות בפועל כפי שעלה ברצונו ית' שיהיו עולמות בי"ע בע"ג ושע"י עבודת נש"י בתומצ' יודככו להיות כלים ראויים לקבל האורות העליונים שהם מדודים ע"פ מא' קו המדה ולהוסיף להמשיך האורות שלמע' מהשתל', הנה כ"ז הוא לפי שהתהוות העולמות בפועל הוא ע"י המדות דוקא וכנ"ש זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, וכתוב כי אמרתי עולם חסד יבנה, וממוצא דבר אנו יודעים דעם היות דההתהוות דבקדמין וההתהוות דבחוכמתא הם נעלים במדריגתן על ההתהוות דברא שית שהיא ההתהוות בפועל, אבל באמת הנה לא זו בלבד דאופן התהוות זו בפועל הוא התכלית האמיתית, הנה לבד זאת הרי פועל זה משלים את הבחוכמתא ואת הבקדמין, וכלל ידוע אשר המשלים הוא גבוה במעלתו העצמית לגבי אותה המדרי' שהוא משלים אותה, כי מעלה ומדרי' הם שני תוארים מיוחדים ולכן הנה מצינו דהפחות במדרי' יהי' נעלה במעלתו על הגבוה במדרי', וכמו שאנו רואים במוחש בטבעי בנ"א בסוגי בעלי שכל או בני תורה, וסוגי אנשים פשוטים, דסוגי בני תורה ובעלי שכל הם גבוהים ונעלים במדריגתן על סוגי אנשים פשוטים, אמנם כ"ז הוא רק במדריגתן, והיינו להיות שהם יודעי תורה ובעלי שכל הנה הם עומדים במדרי' גבוה ונעלה שהן המה בעלי מדרי', אבל אין זה הוראה כלל שהן בעלי מעלה, ועם היות דעצם מהות ענין המדרי' הגבוה צריכה לפעול מהות ענין המעלה ועל דרך דחכמת אדם תאיר פניו דהעוסקים במושכלות פניהם מאירים להיותם מזדככים ע"י ההתעסקות במושכלות, ואין זה שעוסקים בזה אלא שבא בדרך ממילא אשר כן הי' צ"ל גם בבעלי מדרי' דמצד עצם מדריגתן צריכים להיות בעלי מעלה, אבל באמת אינו כן להיותם תוארים מיוחדים ולכן הנה בסוג אנשים פשוטים

נמצאים יותר בעלי מעלה מבסוג בעלי מדריגה, כמו מעלת התמימות שישנה בסוג דאגשים פשוטים וכן המשמעת פנימית לבני תורה והעולה על כולנה הפלאת מעלת האמונה פשוטה בה' ובתורתו של הסוג דאגשים פשוטים, הרי שהפחות במדריגה יש לו יתרון במעלתו על הנעלה במדריגה, ובדוגמא כזו יובן דעם היות שההתהוות דבחוכמתא וההתהוות דבקדמין הנה הם גבוהים במדריגתן לגבי ההתהוות דברא שיתא, אבל עם זה הנה ברא שיתא יש לו דוקא יתרון במעלתו, דלבד זאת שהוא ההתהוות בפועל דזהו התכלית האמיתית הנה מעלתו כפולה שהוא משלים את בעלי המדרי' הגבוהים ממדריגתו, והנה ג' הפירושים בתי' בראשית הם ג' ענינים בתורה, והיינו שהם ג' מיני אורות והם אור הכתר שהוא אור מקיף ואור החכ' ואור המדות שהם אורות פנימי' א"כ הנה בראשית ברא אלקים דתחלת העבודה היא מה שצריכים לגלות הכוונה הפנימית דשם אלקים המעלים הרי הם ג' אופני עבודה וג' סוגי עבודה שהרי אינו דומה שם אלקים המעלים בהתהוות דבקדמין שהוא כתר לשם אלקים המעלים בהתהוות דבחוכמתא שהוא חכ' לשם אלקים המעלים בהתהוות דברא שיתא שהוא התהוות בפועל, ולהיות דתורה ונשמות הנה שתיים מושרשים בעצמות וע"י שתיים תורה ונשמות נשלמת הכוונה העליונה הנה ג' ענינים אלו שבתו' הם ג' אופנים המתגלים בנשמות דמצד ההתהוות דבקדמין הנה הידיעה וההשגה בכוונת ההעלם דשם אלקים הוא רק בחי' יחידה שהם מקיפים דנשמה ומצד ההתהוות דבחוכמתא הנה הידיעה וההשגה בכוונת ההעלם דשם אלקים הוא בחכ"ד שבנשמה ומצד ההתהוות דברא שיתא הנה הידיעה וההשגה בכוונת ההעלם דשם אלקים הוא במדות שבנשמה, ידיעה זו באה בידיעה מוחשית דזהו התכלית האמיתית להיותו פועל בגשם ממש לזכנו, וצ"ל מהו מעלת הזדככות הגשמי' דזה דוקא משלים כל המדרי' היותר נעלות שלמעלה.

קיצור. יבאר דתחלת העבודה לגלות כוונת ההעלם דשם אלקים, בראשית (א) בקדמין ההתהוות דמצד הכתר, (ב) בחוכמתא ההתהוות מצד החכ', (ג) ברא שיתא התהוות בפועל שמצד המדות, ויבאר במעלת ההתהוות שמצד המדות לבד שהוא התהוות בפועל כפי הכוונה העליונה הנה משלים ההתהוות דבחוכמתא ובקדמין, ויסביר התוארים מעלה ומדריגה, דלפעמים הפחות במדרי' יש לו יתרון המעלה על גבי הנעלה במדרי', יבאר דג' הפירושים הם ג' סוגי אורות בספירות, וג' אופני ידיעה והשגה בנשמה.

ולהבין כ"ו ילהק"ת משנת"ל דאני ה' הוא שמי שמי המיוחד בי, דד' אותי' דשם הוי' הם הכוללי' כללות אבי"ע, י' באצי, ה' ראשונה בבריאה, ו' ביצי' ה' אחרונה בעשי', וכן יש שם הוי' בע"ס דיו"ד בחכ', ה' בבינה, ו' בז"א ה' אחרונה מל', וכן יש שם הוי' בכללות המשכת הקו, וכתיב אתה הוא הוי' לבדך דיש שם הוי' כמו שהוא לפני הצמצום, אמנם כ"ו הוא שמי דעם היותו שמי המיוחד בכ"ו אינו אלא שם בלבד, וכתי' כל הנק' בשמי שקאי על נש"י שהם נקראי' בשמי והם למע' מהשם ולכן נמלך בנשמותיהם של צדיקים דההמלכה היתה גם על גילוי מהעצמות שהוא ג"כ גילוי רצוני,

נשי ותורה שניהם מושרשים בעצמותו ית', ויתרון הנשמות על התורה הוא דהנשמות הם דבר לעצמן ולכן הנה הנשמות ע"י התורה משלימות כוונת הבריאה.

כט) ובלאור הענין הוא דהנה שמים וארץ הם רוחני' וגשמי', דשמים הם רוחני' וארץ גשמי' וידוע הפלוגתא בדרז"ל אם שמים קדמו לארץ או ארץ קדמה לשמים דמהכתוב בראשית ברא את השמים ואת הארץ הרי שמים קדמו לארץ, ומהא דכתיב ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים הרי ארץ קדמה ושניהם אמת אמנם לכאן א"מ איך הארץ שהיא גשמי' קדמה לשמים בחי' רוחני', ובאמת מצינו כן שהארץ קדמה שהרי המצות נתלכשו בדברי' גשמי' דוקא וכמו עשר תעשר את כל תבואת זרעך כו' ב' מעשרות שהן בתבואה הגשמי' שצ"ל חרישת הארץ גשמי' וזריעה, וכן ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף גשמי וד"מ שבלולב בצמחים גשמי', והרי המצות הן המשכות וגילויים דרמ"ה פקודין רמ"ח אברים דמלכא, וזה דוקא ע"י מצות מעשיות וכתיב ויניחיהו בג"ע לעבדה ולשמרה שע"י המצות ממשיכים תוס' אור בג"ע, ואמרו רז"ל שכר מצוה מצוה פי' שכר מצוה שהיא ההמשכה והגילוי זהו ע"י המצוה דוקא ובכוונת המצוה אם ח"ו לא יעשה המצות בפועל אינו ממשיך מאומה דהעיקר הוא עשיית המצוה בפו"מ, הרי מכ"ז מובן דארץ קדמה, וכמא' עשוי' לעילא, וצ"ל מהו מעלת העשוי' כ"כ שע"י דוקא נמשכים האורות הגבוהים ונעלים ביותר, אך הענין הוא דהנה בהאורות והגילויים שלמע' הנמשכים בעולמות הרי יש שתי מדרי', האורות שמאירים בדרך ממכ"ע והאורות שמאירים בדרך סוכ"ע, ושתי מדרי' אלו הן מרכ"ד עד סוכ"ד דממכ"ע הוא מראשית גילוי הקו עד מל' דמל' דעשוי' ובסוכ"ע נא' ומתחת זרועות עולם שזהו מתחתית העשוי', רק דממכ"ע הוא בחי' גילוי וסוכ"ע הוא בחי' העלם, דאור דממכ"ע הוא שנמשך להאיר את העולם ע"כ הוא בבחי' גילוי, והגם דסוכ"ע הוא ג"כ לגלות עצמותו שהרי הוא גילוי רצוני והוא לגלות עצמותו רק שזהו פעולת הצמצום שהוא בחי' סילוק והעלם אור הא"ס דקודם הצמצום שהי' אור הא"ס בגילוי לא הי' מקום לעמידת העולמות וע"כ נסתלק ונתעלם האור, וגם לאחר הצמצום שנמשך האור שבבחי' א"ס היינו בחי' סוכ"ע ה"ה בהעלם, כי אם יהי' בגילוי לא יהי' מציאות העולמות ע"כ הוא בהעלם, רק ע"י העבודה ממשיכים אותו בגילוי וזו היא הכוונה להמשיך גילוי האור הזה ע"י העבודה, אבל האור דממכ"ע ענין הצמצום בו הוא שנתעלם תוך העלם הצמצום דהכוונה בזה הוא שע"י יהי' בבחי' גילוי בעולמות, וזהו שהאור נתעלם בנקודת הרשימו שע"י הוא שבא אור הקו בבחי' גילוי, וכאשר נמשך ממדרי' למדרי' הכל הוא בבחי' גילוי אור, וזהו האור והחיות שבעולמות שגם בעולם התחתון יש חיות אלקי והוא החיות הנרגש בנבראים שהוא בחי' גילוי, ובעולמות בי"ע זהו בחי' חיות המרכבה שהוא החיות של כל הנבראים שלמטה שמפני אר"י שבמרכבה נמשך נפשות כל החיות ומפני שור נפשות כל הבהמות ומפני נשר נפשות כל העופות ומפני אדם שבמרכבה נמשך הנה"ב שבאדם ונפשות חסידי אוה"ע, ושרש הנה"א

הוא מאדה"ע שעל הכסא, ובאצ"י הן הד' פרצופים חו"ב וז"א ומל', וכמו"כ יש מדרי' אלו למע' מאצ"י עד ראשית גילוי הקו שהוא כללות הגילוי שבעולמות, וראשית ההשתל' הוא בחי' חכ' כי בכחות הנעלים כח החכ' הוא הכח הראשון שהוא בבחי' פנימי ובבחי' מדה ושיעור וע"כ הוא ראשית ההשתל' וכ"ז הוא החיות שזהו בחי' הרוחני של הנבראים שהוא מבחי' ממכ"ע, אבל להיות בחי' גשם הנבראים כמו גשם הצומח וגוף מציאות הבע"ח וגוף האדם הנה זאת א"א להיות מבחי' ממכ"ע ואף אם יהי' ריבוי רבבות השתל' יהי' הכל בבחי' רוחני' לא מציאות הגשמי, כי להיות דבחי' ממכ"ע הוא אור שכבר נתמצם ובא מדה ושיעור וע"כ הוא רק בדבר ובאופן א' היינו בחי' הרוחני' בלבד לא בחי' הגשמי' ג"כ, ועוד שהרי התהוות הגשמי הוא בבחי' התחדשות וכמ"ש העקרים דהתהוות הגשמי מהרוחני אין לך יש מאין גדול מזה, ומבחי' ממכ"ע להיותו אור שנתהווה א"א שיהי' ממנו התחדשות דבר, וכמו שבריאת יש מאין אינה בחיק הנבראים, דבחי' עו"ע יש בנבראים ג"כ וכמו שכל ומדות וכח המחשבה וכח הדבור וכח המעשה יש בנבראים מפני שזה רק מהעלם אל הגילוי, אבל יש מאין שהוא התחדשות דבר לא יש בחיק הנבראים וכמא' אם מתכנסין כל באי עולם אינם יכולים לברא כנף יתוש ולהטיל בו נשמה, דכן הוא בכל דבר שנתהווה לא יש בו ענין ההתהוות מאין ליש, והרי האור שנתהווה מה שלא הי' קודם ר"ל דקודם שנתהווה הוא כאילו אינו ממש ונתהווה בחי' אור, שהרי אינו בחי' גילוי העצמות, ועם היותו גילוי מן העצם ה"ז מ"מ מה שנתחדש ע"י הצמצום, והאור שבא ע"י הצמצום להאיר העולמות ה"ז כמו התחדשות והתהוות דבר שלא הי' מקודם וע"כ אין ביכולת האור הזה להיות דבר בבחי' התחדשות מאחר שהוא עצמו מחודש, והרי התהוות שלו הוא להיות בבחי' אור וחיות ע"כ במה שמשתל' ונמשך הוא רק במדרי' הרוחני', משא"כ בחי' סוכ"ע שהוא האור שבבחי' א"ס בחי' בליג אין בזה הגבלה והוא בחי' כל יכול להיות הכל, וכשם שמהווה בחי' הרוחני' כמו"כ מהווה מציאות הגשמי', והרי האור הזה הוא בבחי' גילוי העצמו' לא בבחי' התהוות והתחדשות דבר, והגם שהוא גילוי רצוני מ"מ הוא בבחי' גילוי העצמות וע"כ ביכולתו להיות דבר בבחי' התחדשות, וידוע דאמיתת כח ההתהוות הוא בבחי' עצמות א"ס שהוא לבדו בכחו ויכולתו להיות יש מאין, וע"כ האור שהוא בבחי' גילוי העצמות ה"ה מהווה, וז"ש כל אשר חפץ ה' עשה דעשי' היא דוקא בבחי' חפץ ורצון ה', וז"ע נעוץ תחלתן בסופן דבחי' מל' שהיא סוכ"ד דאצ"י בה דוקא הוא נעיצת התחלה, שהרי עיקר התהוות יש מאין הוא בעולמות ביי"ע שהן בבחי' יש ממש, וע"כ בספי' המל' הוא דוקא נעיצת התחלה להיות כי התהוות היש הוא מבחי' אוא"ס הסוכ"ע דוקא.

קיצור. יבאר דשמים רוחני' וארץ גשמי', ויקשה איך גשמי' קדמה לרוחני', ויקדים דשני אופני אורות המה, א) מראשית גילוי הקו עד מל' דמל' דעשי', דממכ"ע, ב) מעיגול הגדול שלפני הקו עד מתחת עשי', סוכ"ע, ויבאר דממכ"ע שהוא מתעלם תוך העלם הצמצום ומתמעט הנה מזה חיות ורוחני'

הנבראים ומסוכי"ע שהצמצום הוא רק מה שבא בהעלם מזה הוא הגשמי וגוף הנבראים ההתהוות מצד העצמות ונעיצת התחלה הוא במל' סופא דכל דרגין.

ל) וזהו דארץ שהיא גשמי קדמה לשמים שהם רוחני' דעשי' יש בה יתרון המעלה שהיא מסוכי"ע, ובעומק הענין הוא דאור הממכ"ע נמשך ג"כ מסוכי"ע דסוכי"ע הוא שרש ומקור הגילוי וממכ"ע הוא הגילוי, והכוונה בזה הוא שתהי' התחברות ממכ"ע וסוכי"ע והיינו שיהי' גילוי סוכי"ע בממכ"ע והוא ע"י עבודת האדם דלכן הנה האדם כלול ג"כ מב' מדרי' דסוכי"ע וממכ"ע שהרי הוא כלול מגוף ונפש דנפשו היא מבחי' ממכ"ע והגוף הוא מבחי' סוכי"ע, והכוונה היא שע"י עבודה יהי' גילוי בחי' סוכי"ע בממכ"ע, והתחברות זאת היא ע"י התורה, וזהו שהתו' נק' שלום שעושה שלום בפשמ"ע היינו בחי' סוכי"ע בממכ"ע ובפשמ"ט היינו בגוף ונפש שזהו בנה"ב ונה"א, והנה ידוע דכל מחבר זמאחד ב' מדרי' ה"ה למעלה משניהם, וא"כ התורה שמחברת בחי' סוכי"ע וממכ"ע צ"ל שהיא למע' גם מבחי' סוכי"ע, והענין הוא דהנה כתיב יביאו לבוש מל' אשר לבש בו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר ניתן כתר מל' בראשו ואח"כ נאמר ויקח המן את הלבוש ואת הסוס וכתר מל' לא נא', והענין דהנה אי' בע"ח שמ"ט פ"ה דעיקר ענין תומ"צ הוא לברר הניצוצות שנפלו בק"ג, וצ"ל והלא אי' בזה דתרי"ג מצות הן תרי"ג ארחין דגולגלתא ותרי"ג מד"א וז"מ דרבנן הן תר"ך עמודי אור, וכן אי' בע"ח דרמ"ח פקודין הן רמ"ח אברים דמלכא שהן בחי' המשכות וגילויים, ויש ג"כ מצות שהן בבחי' העלאה וכמו הקרבנות וכה"ג, מ"מ כללות כולם הן להוסיף אורות באצי', וצדקתו עומדת לעד שלעתיד יהי' הגילוי למטה, ואיך אומרים שהן לברר בירורים, אך הענין הוא שיש במצות ב' ענינים, הא' המצות ברוחני' והן מצות העליונות וכמו הקב"ה מניח תפילין הקב"ה מתעטף בציצית שהן בחי' המשכות וגילויים, והב' מצות למטה שנתלבשו בדברים גשמי' כמו ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף גשמי, שהן לברר בירורים, אך לפי"ז צ"ל כאשר המלאכים בקשו תורה והשיב להם כלום יצה"ר יש בכם הרי הם בקשו תו' ברוחניות שהיא המשכות ומהי התשובה ע"ז כלום יצה"ר כו', אך הענין הוא דהמצות למטה הגם שהן בירורים הנה ענין המצות למע' הוא דוקא ע"י המצות למטה, שע"י המצות שאדם עושה למטה ומברר בזה בירורי הנוגה עי"ז הן המצות למע', וכמארו"ל ע"פ מגיד דבריו ליעקב מה שהוא עושה מצוה לישראל פי' מה שהוא כביכול עושה המצות זהו ע"י שמצוה לישראל לעשות שע"י עשייתם דוקא הם המצות שלמע', והכח הזה שע"י עשיית המצות והבירורים שעושים בזה יהי' עי"ז בחי' המצות שלמע' הוא דוקא בנשיי דישראל עלו במח' ומחשבתן של ישראל קדמה, וניתן להם כח זה במ"ת אבל גוי שעושה מצוה שמנענע את הלולב או מניח תפילין אינו מועיל מאומה, והגם שיש בהם ג"כ איזה בירור וכמו חסידי אוה"ע שיש להם חלק לעוה"ב ונצטוו ז' מצות, מ"מ המשכה זו דבחי' תרי"ג ארחין ותרי"ך אורות אין ביכלתם להמשיך, וזהו ויקח המן את הלבוש דכאשר הגיאות דהמן

מתהפך לקדושה כמו ויגבה לבו בדרכי ה' נמשך עי"ז בחי' לבוש מל' שזהו בחי' סוכ"ע, להיות דבחי' סוכ"ע הוא שמתהווה מזה בחי' מציאות היש, ע"כ עי' בירור היש נמשך בחי' סוכ"ע, אבל בחי' כתר מל' בחי' תרי"ג ותר"ך אורות שהן בחי' אורות מקיפים ועצמי' זהו רק בכח נש"י והר"ע בעטרה שעטרה לו אמו להמשיך בחי' כתר מל', וביאור הענין הוא דהנהגה אי' בספרים דכללות מעשה האדם נחלק לג' חלקים, הא' חלק המצוה כמו ק"ש ותפלה ותורה וישיבת סוכה ולולב וכה"ג, הב' הוא חלק האיסור כמו לה"ר ורכילות ושאר' לאוין דאורייתא ודרבנן, והג' חלק הרשות שהוא חלק היתר שאינו לא מצות ולא איסור וכמו אכילה ושתי' ושינה ומו"מ ודבורים שאינם אסורים, ובאמת גם החלק הזה נחלק לב' ויש שקרוב למצוה ויש שקרוב לאיסור, וכמו במו"מ שאינו מותרד ומשוקע בזה, וכונתו לש"ש, וכן באכילה לש"ש ושינה בכדי שיוכל לעסוק כה"י בתורה, ה"ז קרוב לענין המצוה ונעשה עי"ז בירור דק"ג, ולהיפך כשעוסק במו"מ ומותרד ומשוקע בזה ומה' ישכח לבו וכן הישן שינת עצל וכה"ג ה"ז קרוב לאיסור, והוא באמת בחי' הרע דנוגה, וא"כ אינו מובן מפני מה אין נחשב זה ג"כ בכלל מצוה, ובפרט שנעשה עי"ז ג"כ בירורים, והרי המצות הן רק תרי"ג ועם ז' מצות דרבנן הן תר"ך ואכילה ושינה לש"ש וכה"ג שנעשים עי"ז בירורים דנוגה אינם בחשבון המצות, אך הענין דבירורים אלו אינם דומים לבירורי המצות שנעשים כלים ממש לאלקות משא"כ בענינים אלו, והענין הוא דהנהגה בכלים יש בחי' כלים מקבלים וכלים פשוטים כמו כוס וקערה שהם כלים מקבלים בתוכם, וכלים פשוטים כמו הסכין וכה"ג, ויש שהן הכנה לעשות מהם כלים וכמו הנסרים שכורתים חתיכת עץ ונסרים ומחליקים אותם ה"ז פעולת דבר מ"מ אינם כלי עדיין והן כולם בשוה שהכל הוא באופן אחד, וכן כלים פשוטים הם באופן א', אבל כלים המקבלים הם מחולקים זמ"ז ויש כלים נאים ומהודרים ביותר וגם מקבלים בתוכם יין או שמן, והדוגמא מזה למע' ידוע דכלים מקבלים זהו גוף ועצמות הכלי שהוא כלי לקבלה, והוא בחי' פנימי' הכלי שהוא כמו האור ומקבלת בתוכה בחי' פנימי' האור וכלים פשוטים זהו בחי' חיצוני' הכלי שהוא להשפיע ולפעול חוץ לעצם הכלי, ובחי' חיצוני' הכלי הכל הוא באופן א' שזהו מה שנמשך לחדש הישנות שזהו באופן א' דבכל יום השמש זורח במזרח ושוקע במערב, אבל בחי' פנימי' הכלים שזהו להיות בחי' המשכת גילוי אלקות שיש בזה כמה אופנים שונים באופן ההמשכה וכמו עד"מ באחוריו לא יש התחלקות רק בפנים שם הוא ההתחלקות, וכמו"כ ברצון לא יש התחלקות משא"כ בעונג שיש בזה התחלקות, וכן הוא בפנימי' הכלים שזהו המשכות וגילוי אלקות הנעשה עי' המצות יש בזה כמה חלוקי מדרי', רק שהתחלקות אינה התחלקות גמורה, דכן הוא בבחי' הפנימי' שהתחלקות אינה התחלקות ממש, ולכן העוסק במצוה פטור מן המצוה דהכוננה שנמשך גם האור של המצוה שהוא פטור מעשייתה, והוא מפני שהמצוה שעושה כוללת גם המצוה הזאת, וזהו ההפרש בין חלק הרשות וחלק המצוה דחלק הרשות הבירור הוא הכל באופן א' הגם שבאמת יש בזה ג"כ חילוקים דעי' אכילה היא המשכה אחרת ועי' שינה המשכה אחרת, וגם באכילה גופא

יש פרטי המשכות בפרטי מיני אוכל שיש לכאוי"א כוונה מיוחדת וכמ"ש במ"ח מס' מוצ"ש פ"ו, אך הענין זהו ליחידי סגולה, אבל כללות הכוונה בזה שנעשה לש"ש הוא בכולם בשוה, אבל המצות יש לכ"א כוונה והמשכה מיוחדת וכמו טלית הוא פריסא דמלכא קבעומ"ש וסוכה בחי' מקיפים דאימא, ד"מ שבלולב המשכת הדעת וזה"ג בכל המצות יש המשכה מיוחדת מפני שזהו בחי' כלים ממש.

קיצור. יבאר דגם האור דממכ"ע נמשך מסוכ"ע והכוונה היא שתהי' התחברות ממכ"ע בסוכ"ע וגילויי הסובב בממלא והוא ע"י עבודת האדם שגופו מסוכ"ע ונפשו ממכ"ע, ויקשה אמרם דעיקר ענין התומצ"ע לברר הניצוצות מהא דתרי"ג מצות ארחין דגלגלתא ותר"ך עמודי אור, ויתרץ דמצות שלמע' הן המשכות ומצות שלמטה בירורים ויסביר ג' חלוקות במצות א' מצוה, (ב) איסור, ג' רשות, ויבאר הפרש הבירורים בדוגמת כלים מקבלים שהם פנימי' הכלים וכלים פשוטים שהם חיצוני' הכלים.

וזהו בראשית ברא אלקים, דתחלת העבודה היא התגלות הכוונה דשם אלקים, וידיעה זו היא את השמים ואת הארץ, דשמים הם רוחני' וארץ היא גשמי', דבענין האורות הם אור הממכ"ע ואור הסוכ"ע ובתחילת הבריאה כתיב את השמים ואת הארץ דשמים שהם רוחני' קדמו לארץ שהיא גשמי' דרוחני' הוא גילוי אור הקו הנה קדמה בכדי שיהי' מיעוט האור ממדרי' למדרי' ונתעלם תוך העלם הצמצום בכדי שתהי' התהוות הגשמי ע"י אור הסוכ"ע, אמנם אחרי אשר נתהוו העולמות כפי שעלה ברצונו ית' הנה כתיב ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים דארץ שהיא גשמי' קדמה לשמים שהיא רוחני' שהמצות נתלבוש בדברים גשמי' דוקא, ובזה הנה יש ב' מדרי' הא' מה שהוא מצוה והב' מה שהוא רשות שהם חלוקים באופן וענין הבירורים דבחלק הרשות הוא שנתברר ונכלל בהאדם שלומד ועובד בכח האכילה וכה"ג הי' בחי' ביטול היש בלבד ולא שנכלל באלקות ממש, משא"כ במצות הרי הדבר הגשמי נכלל באלקו' ממש ונעשה כלי לאלקות והיינו שנכלל באצ"י ונעשה כמו כלים דאצ"י, והיינו כמ"ש בס"ב פל"ה דנשמת האדם אפי' צדיק גמור עובד ביראה ואהב"ת אעפ"כ אינה בטלה במציאות ממש להיות לאחדים ביחוד גמור, משא"כ המצות מעשי' החיות שבהם הוא מיוחד ביחוד גמור, וא"כ יובן דהדברים הנכללים בהנשמה לא עדיפי מהנשמה עצמה והיינו שהבירורים דחלק הרשות הוא שנכלל רק בבי"ע לא באצ"י כי אינם מתבטלים בבחי' ביטול במציאות ממש ואינם נכללים ומתייחדים ביחוד גמור, אבל הבירורים שע"י המצות הוא שמתייחד ביחוד גמור והיינו שנכלל באצ"י ונעשה בחי' כלים דאצ"י, והכח הזה שהעשי' תהי' בחי' כלים דאצ"י זהו שניתן במ"ת זלנשיי דוקא, אבל אחרים אין ביכלתם לעשות כלים, ומובן במכש"כ מחלק הרשות שגם בנשיי אינו כמו עבודה דמצות, הרי כש"כ וק"ו בחסידי אוה"ע שאינן עושים כלים להיות עי"ז המשכת האור, וזהו ויקח המן את הלבוש דמה שיכול להיות בבירור הנוגה מצ"ע הוא רק בחי' הלבוש מל', אבל כתר מל' זהו רק ביכולת נשיי להמשיך, וענין כתר מל' הוא דהנה זה

שעשי' תהי' בבחי' כלים דאצי' צ"ל ממדרי' דאצי' ועשי' שוין והיינו מבחי' עצמו' א"ס שלמע' מבחי' סוכ"ע וממכ"ע, שהרי מצד בחי' ממכ"ע שמים קדמו דהיינו שאצי' קודם לעשי', ומצד בחי' סוכ"ע ארץ קדמה דעשי' יש בה יתרון לגבי אצי', ובכדי שתהי' התחברות עשי' ואצי' צ"ל * מלמעלה משתיהן והו"ע קורא אני עליהם יעמדו יחדו דשניהם שוין, וזהו"ע כתר מל' שלמע' מבחי' סוכ"ע וממכ"ע ושיהי' התחברות ב' המדרי', דוהו ע"י העבודה בתומ"צ שנתלבשו בדברים גשמי', וזהו בראשית ברא שית שהוא ההתהוות בפועל דבוה הנה יש יתרון בהתהוות עשי' המדות לגבי ההתהוות דבוחמתא והתהוות דבקדמין דענין עבודת הבירורים והעלאת הניצוצות שנתלבשו בדברים גשמי' ועי"ז הנה נעשה עשי' כדוגמת אצילות.

בס"ד, ש"פ נח, תש"ה

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים הי' בדורותיו, ואי' במדר' (בראשית פ"ל ה) אלה תולדות נח נח אתמהא, לא הוה צריך קרא למימר אלא אלה תולדות נח שם, אלא נייחא לי' נייחא לעולם, נייחא לאבות נייחא לבנים נייחא לעליונים נייחא לתחתונים נייחא בעוה"ז נייחא בעולם הבא, ופי' במת"כ אלה תולדות נח אתמהא דמשמע נח הוא עצמו תולדותיו ומשני נח האחרון פירושו לשון מנוחה, והיינו דתולדות נח הוא המנוחה ובמה היא המנוחה נייחא לאבות שהמים היו עולים פעמים בכל יום ומציפים אותם מתוך הקבר וכשנולד נח מצאו מנוח, נייחא לבנים שנחו מטורה המתרישה, נייחא לעליונים שקטרגו מה אנוש כי תזכרנו ובצדקת נח נתנחמו או על שם שעשה נח"ר ליוצרו, וממוצא דבר אנו יודעים דתולדותיו של אדם הוא המנוחה היינו הנחת רוח שעושה ליוצרו, ובענין ואופן המנוחה שהו"ע הניחא הנה בזה יש כמה מדרי' והם נייחא לי', נייחא לעולם, נייחא לאבות, נייחא לבנים, נייחא לעליונים, נייחא לתחתונים, נייחא בעוה"ז וניחא לעוה"ב, והיינו דעם היות אשר העיקר הוא מה שעושה נח"ר ליוצרו הנה זהו בכללות אבל בדרך פרט הם כמה מדרי' ובחינות בענין ואופן המנוחה היינו הנחת רוח ליוצרו על ידי עבודתו.

ולהבין כ"ו ילהק"ת משנת"ל שמים וארץ הם רוחני' וגשמי' שמים מורים על רוחני' וארץ מורה על גשמי', וכתי' בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ דשמים שהם רוחני' קדמו לארץ שהיא גשמי', אמנם מדכתי' ביום עשות ה"א ארץ ושמים הרי הארץ שמורה על הגשמי' קדמה

לשמים שמורה על הרוחני, ובאמת הרי תומ"צ נתלבשו בדברים גשמי, דלא מיבעי מצות תפילן וציצית וד"מ שבלולב ישיבה בסוכה ומאכלות כשרות וחי טהרה וחינוך והדומה שהם מלובשים בדברים גשמי, אלא דגם המצות דחובות הלבבות כמו אהבת ישראל, אהבת השי"ת ויראתו, ידיעת השי"ת כמ"ש הרמב"ם לידע שיש שם מצוי ראשון ממציא כל נמצא והדומה, הנה שיעור מצותן הוא שמורגש בהרגש בשרי דוקא, דהנה מקום משכן המדות הוא בלב ומקום משכן השכל הוא במוח שבראש, ואנו רואים במוח דכאשר האדם פוגש בחבירו האהוב עליו במאד הנה בשעה ההיא מרגיש הרגש טוב בבשר לבבו שנעשה לבו טוב עליו, עס ווערט אים גוט אויפן הארצן, ולפעמים הנה עי"ז מתחזק לבבו ממש, ולהיפך כאשר האדם פוגש בשונאו הנה בשעה ההיא לבו כואב עליו שמרגיש זאת במוחש ולפעמים הנה יגדל הכאב במאד שנעשה חולה ר"ל ונחלש שצריך לסמי רפואה להתרפאות מחליו שבאה לו מפגישת השונא, אשר כן באמת צ"ל בעבודת הוי' דאהבת ישראל ואהבת השי"ת צ"ל נרגש בלבבו הבשרי, דכאשר הוא אוהב ישראל באמת הנה הוא מביט בעין טובה ופי' עין טובה בהרגש של שימת הלב, מיט א געפיהל פון א צוגעטראגענקייט, וואס ער טראגט זיך צו מיט א הארץ געפיהל צום צווייטען, ובאמת הנה מדה זו דהרגש הזולת היא מדה ממוצעת בין אלו הרגילים אשר דבר וענין של הזולת הם פוסקים כרגע כלאחר יד בקלות הדעת ובביטול המהות הנק' א מאך מיטן האנט, בלי אומר ודברים כלל דזה גרוע יותר מכמו כאשר מפרט חסרונות חבירו ומגנה אותו עבור חסרונותיו, דעס היות דאין זה מדרכי ההוכחה ע"פ תורה, דכשם שמצוה להוכיח את חברו ולהעמידו על דרך האמת בשמירת התומ"צ כן היא עבירה לגנות את חברו ולהלכין פניו, והמוכיח את חברו באופן כזה שמגנה אותו הנה לבד זאת דיצא שכרו במצות הוכחה בהפסד העבירה שמגנה את חברו ומלכין פניו דעונשו שמפסיד חלקו לעוה"ב, הנה עוד זאת דלא זו בלבד שאינו מתקנו אלא עוד מקלקלו שמביאו לידי כעס והתרגשות המדות, אמנם בכ"ז הנה מאחר שמפרט חסרונותיו אינו מבטל מהותו, כי כל ההוכחה שלו הוא דבר החסרונות שהוא רק המציאות שלו ולא מהותו העצמי, וכשמפרט חסרונותיו הנה יש שימצא מי שיהפך בזכותו, אבל זה שמבטל את חברו בלי אומר ודברים הנה כוונתו בזה הוא שמבטל כל עצם מהותו, והיינו שאינו נכנס כלל בעניני חסרונותיו ורק פוסק אותו בביטול כללי בכל ענין מהותו וזה גרוע יותר מהמפרט החסרונות, דמי שהוא מפרט חסרונות חברו הנה לא זו בלבד שאינו מבטל מהותו של חברו אלא אדרבא הוא מתחשב עם מהותו, דזהו הטעם מה שמפרט חסרונותיו בכדי שיתקנם, דהלא טוב הוא רק באופן ההוכחה מה שמגנה אותו אבל גוף ועצם ההוכחה מורה על שמתחשב עם מהותו, וישנם סוג אנשים שטבעם טוב באמת למצא זכות לחברו גם לאלו שאינם ראויים לזה, וסוג בעלי טוב עין היא מדה ממוצעת בין המבטלים את מהות חבריהם בקלות הדעת להבעלי זכות שמזכים גם את הבלתי ראויים לזכותם, וכשאוהב ישראל מביט בטוב עין על ישראל הנה לבבו טוב עליו מהמעלות שישנן בישראל, וכן כשמתבונן בחסד ה' עם האדם הנה לבבו הבשרי ירגיש את האהי, או עס איז גוט פון דעם, ולהיפך

הוא כאשר רואה את מנגדי התומ"צ הנה יכאב לבבו ממש על זה, וכן הוא בידיעת והשגת אלקות שמוחו הגשמי מבין ומשיג השגה אלקי' והיינו דההבנה והשגה אלקי' נרגשת בחומר מוחו ממש בהצטיירות כמו שמבין ומשיג השגה שכלית המלובשת בדבר מוחשי וגשמי, ומובן דההבנה וההשגה בידיעת אלקי' עם היות שבא בהשגה מוחשית, אבל עם זה הרי אינו בדומה כלל כמו המוחשי המתלבש בחומרי, דכן הוא גם בההשגה המוחשית דתורה בכיאורי המצות דאינו דומה ידיעת המושכל בהשגת השכל במאכלות אסורות וכשרות שמהות האיסור וההיתר מונח לפניו בממשו לידיעת המושכל בהשגת השכל בקידוש החדש עד"מ והדומה מה שגוף ועצם הדבר אינו בא במוחש ממשי כ"א מוחש רעיוני ומכש"כ בידיעת אלקי' בכ"ז הנה מוחו ממש מרגיש את ההשגה במוחש רעיוני, הרי דגשמי' קדמה לרוחניות, והענין בזה דרש הגשמי' הוא מהעצמות שהוא אור הסוכ"ע ושרש הרוחניות מאור הממכ"ע והכוונה היא שעי' עבודת האדם תהי' התחברות ממכ"ע בסוכ"ע וגילוי סוכ"ע בממכ"ע והוא עי' עבודת הברורים בדברים הגשמיים דוקא.

קיצור. יבאר דבאמת הנה הגשמי' קדמה לרוחני' דתומ"צ נתלבשו בדברים גשמי' לא מיבעי מצות מעשיות אלא גם מצות חובות הלכות באהבת ישראל ואהבת השי"ת ויראתו, ומצות חובת המוח בידיעת והשגת אלקות צ"ל בהרגש בשרי ממש, ויסביר דטוב עין היא מדה ממוצעת בין טבעי בני"א המבטלים מהות חבריהם בקלות הדעת שגרועים מבעלי התוכחה המגנים ובין אלו שבטבעם לזכות גם לבלתי ראויים ומרגישים מעלת ישראל ואהבת השי"ת בלבכם, דעי"ז מזדכך החומרי ומתבררים הניצוצות שבדברים הגשמיים.

(לא) והנה עבודת הברורים היא העבודה דששת ימי החול, אבל בשבת אין העבודה לברר ברורים דבשבת בודר אסור, והענין הוא דהנה ידוע דעבודת ברורי הניצוצות דתהו שנפלו בשבירת הכלים ונתלבשו בדברים גשמיים הם על שני אופנים, הא' הברור בדרך אור חוזר והב' הברור בדרך אור ישר, דבשני האופנים הנה הוא הפרדת הפסולת והעלאת הניצוץ אלא שההפרש הוא באופן הברור אם הוא באופן אשר עיקר ההתעסקות הוא בברור הניצוץ והעלאתו, או דאופן ההתעסקות הוא בהסרת החומרי, וכמו עד"מ במצרך לכסף שיש ב' אופנים בהצירוף הא' שלוקח חתיכת כסף כמו שהיא מעורב בסיגים ופסולת ומהתך אותו, הנה בהיתוך הראשון לוקח ממנו פסולת היותר גס שאין בו חלקי כסף כלל, ונשאר הכסף מנוקה קצת ועדיין יש בו הרבה פסולת ומהתך אותו עוד הפעם ולוקח ממנו עוד פסולת שאינו גס כ"כ כמו הקודם אבל מ"מ הוא פסולת, והכסף נעשה מנוקה יותר ומהתך אותו עוד ומסיר ממנו עוד פסולת, וככה הוא עושה כמה פעמים עד שמוציא ממנו כל חלקי הסיגים והפסולת גם היותר דק, והכסף יוצא נקי לגמרי מכל סיג ופסולת, ונמצא דבהיתוך הראשון יוצא הפסולת היותר גס והכסף מעורב עדיין עם הפסולת ובהיתוך האחרון יוצא פסולת היותר דק והכסף נקי לגמרי, והאופן הב' הוא שבהיתוך הראשון יוצא הכסף היותר טוב ונקי לגמרי ואין בו תערובות פסולת כלל, והשאר נשאר הכל בפסולת, אבל יש בו עדיין הרבה

כסף, ואח"כ בהיתוך ב' לוקח מהפסולת עוד כסף נקי אבל אינו דק כ"כ כמו הכסף הראשון, והפסולת הנשאר הוא גם יותר, כי ע"י שנלקח ממנו הטוב היינו הכסף נעשה הפסולת יותר גס, ויש בו עדיין חלקי כסף עד שבהיתוך האחרון נלקח כל הכסף אף שאינו דק כ"כ ונשאר הפסולת היותר גס שאין בו חלקי הטוב ונשלך לחוץ, ונמצא שבהיתוך הראשון מצטרף ומתברר היותר טוב ודק ובהיתוך הב' מתברר ג"כ הטוב אלא שאינו בדקות כ"כ ובכל פעם נדחה פסולת גס יותר שיש בזה טוב עדיין שג"ו הולך בכלל הפסולת לגבי הטוב שנלקח ממנו, עד שבהיתוך האחרון מתברר כל הטוב גם שאינו דק בעצם כ"כ ונדחה הפסולת היותר גס, וכמו בשמנים שבמקדש במנחות פ"ט שלשה זתים הן ובהם שלשה שלשה שמנים כו' הראשון למנורה והשאר למנחות כו' הראשון שבראשון אין למעלה הימנו כו' דעם היות שגם השני נקי רק שהראשון הוא טוב ודק בעצם והשני אינו בדקות כ"כ, והשמן השלישי הוא אינו דק ורך כמו השני, והדוגמא מב' אופני צירוף הכסף אם ההתעסקות היא בהוצאת הכסף מהפסולת או שההתעסקות היא בהפרדת הפסולת מהכסף הנה כן הוא בעבודה הרוחניות בעבודת הברורים בהבירור דאו"ח ואו"י, הברירור דאו"ח הוא שמסיר תחלה הפסולת היותר גס, והיינו שהאדם בתולדתו הוא גס וחומרי וכמו עיר פרא אדם יולד ונמשך אחר החומרי כבהמה וחי' ממש אוכל ושותה ועושה צרכיו בפני הכל בלא שום ביוש כלל, ועם היות שיש בו טוב שהוא הנה"א שנמצא בו בהעלם גם בתחלת יצירתו וכמ"ש בהלו נרו עלי ראשי וגו' וכמא' רז"ל נר דלוק על ראשו ומלמדין אותו כל התורה כולה כו' ומכש"כ כאשר נולד יש בו הנה"א בהעלם, אבל הוא בהעלם ובבחי' מקיף לבד, ובעיקרו ה"ה נמשך אחרי הנה"ב להתאוות דברים גשמי' ומעניני רוחני' הוא רחוק, וזה אשר הנה"א הוא בבחי' מקיף הענין בזה דאין לו התפשטות לפעול איזה פעולה טובה והוא ע"ד כמו בכל יום דקודם התפלה הנשמה היא רק באופן שאינה מתפשטת בגוף בבחי' פנימי' רק עומדת בבחי' מקיף, וכן הוא בתחלת ימי האדם שהנשמה האלקית היא אצלו בבחי' מקיף לבד ומה שפועל בו בכח פנימי הוא הנה"ט וע"כ הוא נמשך אחר הטבעי, וטעם הדבר הוא לפי דנשמות הרגילות הנה בכללותן הן נתפסות בגשם, ולכן הנה כללות מהות עבודתן הוא שהם עובדי הוי' בגופם, ומהאי טעמא הנה בתחלת ימיהם הנשמה האלקית היא אצלם בבחי' מקיף אבל נשמות הגבוהות שאינן נתפסות בגשם מאיר בהן אור הנשמה מתחלתן בבחי' פנימי' וכמ"ש ותרא אותו כי טוב הוא דמיד כשנולד הי' בו גילוי האור כי טוב דהיינו גילוי הנשמה והם עובדי הוי' בנשמתם, כי עם הגוף אין דרושה להם שום עבודה והתעסקות להיותו טוב בתולדתו, אבל נשמות הרגילות שהן נתפסות בגשם הנה הנה"א הוא בהעלם בבחי' מקיף, ורק בהיותו בן י"ג שנה מאירה בו הנה"א בבחי' או"פ, אבל זהו בהתלבשות מאד בנה"ב שנתפס בהתלבשות זאת ובא בהגשמה וגם מתעלם אורו ע"י הסתר הנה"ב דהתלבשות היא בבחי' תפיסא כ"כ דרשע מכתיר את הצדיק ונעשה מסך מבדיל על הנה"א, דהנה בהתלבשות זו שהנה"א מתלבש בנה"ב הנה בגוף ועצם ההתלבשות נעשה התחדשות בנה"א והוא מהתקרבותה שמתקרב להנה"ב ומכרת בעניני

הנה"ב שהוא טבעי ובתאוותיו החומרי' והגשמי' הנה זה פועל השפלה גדולה ועצומה בהנה"א, דלכד זאת דכללות ענין המציאות והגשמי' הוא חדוש דבר בהנה"א שבהיותה למע' טרם ירידתה למטה עמדה באהוי"ר וראתה אלקות ממש וכל ענין המציאות כמו שהוא למטה אינו שייך למע', והמטה הוא רק מציאות וישות חומרי, הנה לבד זאת הרי עצם ההתקרבות עם הנה"ב ולהתלבש בו ולהכנס בעניניו, כי הלא כל מברר צריך להכנס בעניני המתברר ולהכירו בכל עניני טבעו, דזה עצמו הוא השפלה גדולה וצער עצום להנה"א אשר אין בדוגמא כלל בהשפלות גשמיות, ודוגמא דדוגמא הוא מי שלוקח ראשו של מלך שהוא מפונק בטבעו ומתענג בכל תענוגי יופי שבעולם וטובלו בבית הכסא כו' אשר באמת הנה גם זה אינו משל מכוון להשפלת הנה"א שנעשה ע"י קירובו להנה"ב, ולהיות כי הנה"ב הוא הפועל בהעיר קטנה ע"כ הנה בגשת האדם אל הקדש כאשר ינדבו לבו ורוחו להיות עובד הוי', ראשית דבר צריך להסיר את הפסולת היותר גס והוא החומרי' והטבעיות שמורגל בהם ומוטבע בזה בעצם טבעו, וכמו בגשמי' הנה האדם בהיותו קטן מתנהג כפי טבע הבע"ח בכל עניניו וכשמתגדל מעט מבין מה הוא גאה ומה שהוא מגונה ומוזמן לזמן מתרחבת ידיעתו בנאה ומגונה, דמה שבלתי מגונה לילד בן שלש הוא מגונה לילד בן שש ומה שנאה לילד בן שש מגונה לנער בן תשע וכן מוזמן לזמן מתגדל ומתרחב מרחב הנאה והמגונה, וכן הוא בעבודה הרוחני' שצריך לעלות מדרגא לדרגא בעילוי תקון המדות וקנין השכל, דתחלת הכל צריך לעזוב את הטבעי' והרגילות' המוטבעי' בו מצד ההמשכה אחרי העניני' הטבעי' של הנה"ב אשר תמיד הוא בחמדה לתאוות ותענוגי' גשמיים.

קיצור. יבאר דיש שני אופני בירורים, (א) אור חוזר, (ב) אור ישר, ועד"מ צירוף הכסף על ב' אופנים, (א) הוצאת הכסף מהסיגים, (ב) הפרדת הסיגים מהכסף, וההבדל דבאופן הא', (א) ההתעסקות בהכסף, (ב) בהיתוך ראשון מוציא כסף היותר זך ובאופן הב', (א) ההתעסקות בהסיגים, (ב) בהיתוך ראשון מפריד הפסולת היותר גס, בנשמות הנתפסות בגשם העבודה בדרך א"ח להסיר פסולת הגס דמדות הטבעיות, יבאר ההשפלה של הנה"א מהתלבשותה בנה"ב.

(לב) וזהו דכתיב (תהלים מה. יא) שמעי בת וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך ופרש"י שמעי בת וראי, שמעי כנסיי וראי דרך הטוב והטי אזנך לתורה ושכחי עמך מעבר הנהר שאת גדלה ביניהם, ובית אביך ע"ז שעבדו אבותיך בעבר הנהר, ויתאו המלך יפיך ואם תעשה כן יתאוה המלך הקב"ה לנוי מעשיך, והיינו דתחלת העבודה צ"ל בד' ענינים, ב' ענינים בקום ועשה וב' ענינים בלא תעשה, דשני ענינים דקום ועשה הוא ראיית דרך הטוב, והטיית האזן לדברי תורה, ושני עניני לא תעשה הוא שכחת העם נכרי שאת גדלה ביניהם, שלא להתערב עמהם ועזיבת הע"ז הכוונה עבודה שהיא זרה לך דבכללות הוא שלא להיות ככל הגוים, ובעבודה ה"ע עזיבת החומרי' והישות ובחירת דרכי התומיץ דבכללות הוא להיות נקי בבחי' עשי' בפומ"מ עכ"פ ולא רק בדברים האסורים כ"א בדברים המותרים לפרוש א"ע

מהתענוגים הגשמי' בדרך כפי' בפועל בדרך הכרח להכריח א"ע שלא להמשך אחרי התענוגים, והיינו לא לפעול בעצמו שלא לרצות בהם שזוהי מדריגה נכונה בבעלי עבודה ע"פ טעם ודעת דמוח שליט על הלב כ"א רק שבפועל לא יעשה מה שהוא דבר תאוה ותענוג גופני, והכח ע"ז הוא דוקא בכח עצמי שבנפש והוא מה ישיש בכח הנפש לכבוש את רוח תאוותו לא בדרך עבודה שפועל בעצמו שלא ירצה בהם ואף גם שדבר המתאוה הוא חזק אצלו ותוקף רצונו בזה בכ"ז הנה יבטל את רצונו מפני רצון ה' בלי שום טענה ומענה כלל, רק מפני שיודע שזה היפך רצון ה' ושאין זה כלי כלל להיות שורה בזה אור הקדושה ה"ה מבטל רצונו, והו"ע קדש עצמך במותר לך שזהו בכח החכ' שבנפש, ועזיבת החומרי' והישות במדות ורגילות טבעי' הנה זהו הסרת הפסולת היותר גם שאין בזה טוב, והיינו שאין בזה שום שימוש אל הקדושה, כי הנה יש מדות טבעי' שיש בהן מ"מ איזה שימוש אל הקדושה, כמו מדת הגאווה שהיא מדה רעה מאד והרחיקו אותה מאד חכמי האמת ונק' אבי אבות הטומאה שהיא אסקופה נדרסת לכל מיני רע וכמו שאנו רואים במוחש בטבעי בנ"א, דכמה גדולים וטובים בידיעת התורה והם יראי אלקים הנה מדת הגאווה וגסות הרוח ממאס את מהותם ומבוזה ידיעת תורתם ויראתם, בכל זה הנה גם במדה רעה זו יש בה איזה שימוש אל הקדושה, ועוד זאת אשר העדרה לגמרי הוא חסרון וצ"ל וגם מוכרחת להיות רק שתהי' בשיעור הראוי כמארז"ל ת"ח צריך שיהי' בו שמינית שבשמינית מגסה"ר דזהו שיעור מכוון באופן המוכרחת להיות והמועיל, וכתוב ויגבה לבו בדרכי הוי', דיש זמנים מיוחדים בעובדי הוי' שצריכים לרומם עצמם בשביל תועלת בעבודה, דהגבהה זו אינו ענין הניכר מבחוץ כגאווה וענוה הניכרים מבחוץ כ"א הוא בעצמו ובפנימיותו והוא דכאשר לעת מן העתים הנה ע"י ההתבוננות בחשבון הנפש בא לידי שבירת לב במרירות עצומה בנמיכות רוח ובשפלות עצומה עד אשר נמאס בעיניו נבוה הנה אז צריך לעודד את עצמו ולהגביה רוחו על ידי חשבון אמת וצדק אשר סוף סוף הנה כל התעסקותו הוא בדרכי הוי' וע"י ויגבה לבו בדרכי הוי' הנה ע"י דוקא מעוררים למע' ענין כי גאה גאה שמתגאה על גיוותניא להיות ואת עשו שנאתי, אך זהו בחי' הדקות שבמדה הזאת ושנכללת בקדושה היינו שא"ז הגבהה חומרי', אבל גסות המדות הן במדת הגאווה והן בשארי מדות טבעי' ה"ז פסולת שאין בזה טוב ושימוש אל הקדושה וצריך דחוי לגמרי, וענינו בבעלי עבודה אשר כבר דחו את הפסולת הגס במדות הטבעי' הנה ענין הסרת הפסולת הגס ברוחני' בכל יום הו"ע הכובד ראש שקודם התפלה בבחי' מרירות על הריחוק להיות בבחי' לב נשבר ונדכה שע"ז נעשה שבירת החומרי' בכלל והסרת ההעלם וההסתר הגס, כי בכל יום בשינה הוא התגברות החומרי', וע"י הכובד ראש שקודם התפלה נשבר החומרי' ואח"כ הוא בירור וזיכוך הכחות טבעי' ע"י עבודה דנה"א בהתעסקות עם הנהי"ב לבררה ולזככה להפריד הרע שבהכחות היינו להיות ביטול הרצון הרצונות זרות, ושהטוב יתעלה והי' נכלל בנה"א, וזה הבירור הוא לאט לאט בסדר והדרגה דמעט מעט אגרשנו מפניך ותחלה בגסות הרע ואח"כ גם בדקות הרע עד אשר

מוזכך ועולה מדרגא לדרגא בכללות מהותו, דוהו ע"י העבודה בכל יום בעבודה בתפלה בפסוד"ז שנעשה החקיקה מבחוץ בנה"ב ע"י ההתבוננות בגדולת ה' בבריאת והתהוות העולמות, שע"ז מסיר החושים וקוצים הסובבים את הנה"ב ומתעלה ע"ז במדרי' עליונה יותר דהנה"ב להיותה חומרי בעצם גם לאחר שנעשה ההפרדה הכללי' בראשית העבודה מ"מ כשהוא במקומו א"א לעשותו כלי לאור אלקי, וע"י החקיקה מבחוץ שמתעלה בדרגא עליונה יותר ה"ה נעשה בדקות יותר, ער ווערט איידעלער במהותו ויכולים לעשותו כלי לקבל השגה שכלית רוחני', ואח"כ בברכת ק"ש וק"ש שפועל ביטול פנימי בנה"ב בהכחות שלו להיות ואהבת את ה"א בכל לבבך בשני יצריך, דכל מה שמתקרב יותר לאלקות בהשגה פנימי' שוהו בחי' הקירוב מה שהוא בבחי' השגה פנימי' ומאיר בזה האור יותר, שזוהו ג"כ בהדרגות דתפלה דתחלה הוא בבחי' הודאה כללית דאין זה מענין ההשגה ורק בפסוד"ז הוא ההשגה וההתבוננות בענין יש מאין, אך ההשגה היא בדבר הבלתי מושג בעצם, שהרי עצם הענין דהתהוות יש מאין אינו מושג, דא"א להשיג איך הוא שמאין יהי' יש, רק ההשגה בזה היא איך שבהכרח שהיש נתהווה מאין ואיך הוא אופן ההתהוות דהיינו שבהכרח שהאין מופלא ומובדל מהיש ומ"מ הוא בבחי' קירוב אליו, דוהו ב' הענינים ההפכי' דהתהוות היש והוא העלם והסתר הכורא מהנברא ואין הוא נמצא תמיד בהיש להוותו ולהחיותו, והיינו דעצם הענין דהתהוות יש מאין הוא למע' מהשגה, וע"כ ההשגה בזה אינה השגה פנימי', דמאחר שבעצם הדבר א"א להיות ציור שכלי ע"כ גם מה שמושג בזה א"ז השגה פנימי' ממש, אמנם ההתבוננות דברכות ק"ש וכמו בענין קדוש וגו' ה' צבאות וגו' איך שאוא"ס מובדל ומופלא מן העולמות ומה שנמשך בעולמות הוא רק הארה לבד שז"ע מלא כל הארץ כבודו, או דמלא כל הארץ כבודו זהו מה שאוא"ס נמצא למטה כמו למעלה, השגה זו היא בבחי' השגה פנימי', ובפרט ההתבוננות דק"ש שמע ובשכמל"ז ה"ו בבחי' השגה פנימי', וכל שההשגה היא פנימי' יותר מאיר בזה יותר האור והגילוי והוא בבחי' קירוב יותר אל האור האלקי, וכל שהקירוב הוא ביותר היינו בבחי' השגה פנימי' יותר ובהרגש פנימי יותר נעשה הביטול בנה"ב יותר בהפרדת הרע, דהיינו ביטול הרצונות זרות והחלק הטוב שבו מתקרב יותר לאלקות, עד שבשמו"ע מתברר ונפרד גם דקות הרע, דוהו"ע מה שבי"ב ברכות אמצעיות אדם שואל צרכיו ובכללות הוא ההכרה האמיתית בעניני אלקו' דכל צרכי האדם בחייו גם הגשמי' הכל כאשר לכל בא מלמע' בהשגחה פרטית, דגם הנה"ט והבהמית מבינה זאת דכ"ז בא ע"י עבודה בסדר והדרגה מדרגא לדרגא, אשר כן הוא גם בעבודה שבמשך כל ימי חייו שזה כל האדם לברר ולזכך את הכחות הטבעי', והיינו להפריד את הרע והחומרי' שלהם והטוב יהי' לאלקות, דאופן העבודה בזה תחלה הוא בבחי' גסות הרע והחומרי' יותר ואח"כ גם דקות הרע, דא"א לתקן תחלה דקות הרע, וע"ד אם יאמר טול קיסם משינך אומרים לו טול קורה דא"א להתקיים התקון בדברים הקלים אם לא יש תחלה התקון בענינים הגדולים, וגם אינו בא כלל על דקות הרע לידע כל חלקי הפרטים בזה, וה"ו מוטעה מכל הצדדים והיינו שאינו

בא על חלקי הדקות באמת היינו שאינו נרגש אצלו באמת הרע בזה, ומה שהוא עושה בנפשו אינו מתקיים כלל, כ"א שתחלה יברר ויזכך עצמו בענינים הגדולים ואח"כ הוא בא גם על חלקי הדקות ומתקן אותם ואז הוא בקיום בנפשו.

קיצור. יבאר ד' ענינים בתחלת העבודה (א) ב' עשה, (א) ראיית דרך הישר, (ב) שמיעת דברי תורה, (ב) ב' לא תעשה (א) עזיבת החומרי, (ב) התבדלות מהנכרים, והכל בדרך כפי, יבאר דיש חלקי הטוב במדות טבעי' שהם שימוש לקדושה כמו השמינית שבשמינית מגסה"ר לת"ח והגבה לעובדי ה', אבל גוף המדות רעות צריכות דחי' לגמרי, ויסביר דכמו שהוא בעבודתו בויכוח הנה"ב בהמדרי' דתפלה כן הוא זיכוך האדם במשך ימי חייו ובסדר מסודר, תחלה הפרדת פסולת הגס עד שנעשה ישר וזך במדותיו ובשכלו.

וזהו אלה תולדות נח, דהנה תולדות האדם שהוא תכלית בריאתו בעולם וירידת נשמתו למטה הוא נח המנוחה והנייחא מזה שעושה נח"ר ליוצרו ע"י עבודתו לברר הניצוצות שנפלו ונתלבשו בדברים הגשמי', אמנם זהו בכללות ובדרך פרט הנה יש בזה כמה מדרי' והם נייחא ל' בעילוי נשמתו, נייחא לעולם שמברר חלקו בעולם, נייחא לאבות דברא מזכה אבא ואימא, ונייחא לבנים בזכות אבות לבנים בסיוע בעבודת הוי', נייחא לעליונים בהמשכת גילוי אורות ע"י עבודתו בתומ"צ, נייחא לתחתונים שמתבררים על ידו, נייחא לעוה"ו שנעשה מכון לשבתו ית' ונייחא לעוה"ב דעיקר שכר העבודה הוא בביאת המשיח בכ"א בגילויים דלעתיד שהם ע"י העבודה דעכשו דוקא.

בס"ד, ש"פ לך, תש"ה

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, ופרש"י לך להנאתך ולטובתך, וצ"ל מפני מה הנאה קודם לטובה דטובה והנאה הם שני תוארים על אותם הדברים אשר האדם צריך להם והדברים הללו נחלקים לשתי פלוגות, הא' הן אותם הדברים שהאדם באשר הוא אדם מוכרח בהם וגם בדברים שאינו מוכרח בהם אבל הם טובתו, והב' הם הדברים שאינו מוכרח בהם כלל וגם אינם לטובתו כלומר שהם למעלה מהדברים שהם לטובתו ורק הם להנאתו, הרי שבתוארי טובה והנאה התואר טובה מתאר את הקרוב ונחוץ יותר להאדם מהתואר הנאה וא"כ הוה ל' למימר לך לטובתך ולהנאתך, תואר הטובה מוקדם לתואר הנאה, וכן בכחות הנפש הנה טובה היא בכחות הפנימי' דשכל ומדות וכמו הרב שמלמד תורה לתלמידו או המחנך והמדריך כשמלמדו לדחות

מדות רעות ולהקנות מדות טובות שהרב והמחנך עושים טובה לתלמיד ומחונך, והנאה היא בכחות מקיפים דרצון ותענוג הרי דהדברים המתוארים בתואר טובה קדומים וקרובים יותר אל האדם מהדברים המתוארים בתואר הנאה ולמה מקדים הנאה לטובה, ובכללות צ"ל איזה הנאה וטובה יש לו לאדם לצאת מארצו וממולדתו ומבית אביו, והנה הציווי לאע"ה בענין היציאה הוא בג' דברים מפורטים שהם יציאה מהארץ, יציאה ממולדתו ויציאה מבית אביו, ולכאורה הי' צ"ל סדר היציאה בסדר הפוך תחלה היציאה מבית אביו אח"כ היציאה ממולדתו ואח"כ היציאה מן הארץ, וכאשר הצווי בא באופן האמור בתורה לצאת מן הארץ הנה בדרך ממילא היא היציאה גם מן מולדתו ובית אביו וא"כ מובן דהגם שכבר נצטווה לצאת מן הארץ הנה צ"ל היציאה גם מהמולדת ומבית אביו ודוקא בסדר זה, וצ"ל ענינם בעבודת הוי', והנה כל יציאה מאיזה מקום צ"ל הוראה מפורטת על המקום שיבא לשם כמ"ש כאן לך לך מארצך שהיא היציאה וכתוב אל הארץ אשר אראך שהוא הוראה על המקום שיבא שמה, והנה מאחר שנצטווה בשלש יציאות בהוראה על פרטי היציאה מהארץ ומהמולדת ומבית אביו, הנה לכאורה הי' צ"ל שלש הוראות פרטי' על המקומות שיבא לשם וההוראה הפרטית היא רק א' לבד והיא אל הארץ, ומשמע דהיציאה מהארץ היא עקרית וכוללת גם המולדת ובית אביו, וצ"ל מפני מה מחלק בין יציאה לביאה, דביציאה מפרט כל הג' יציאות וביביאה מפרט רק ארץ ואינו מוכיר ארץ פרטית כ"א הארץ אשר אראך, ובכללות הענין צריכים להבין מהו אומרם לך לך דלכאורה תי' לך היא מיותרת והול"ל לך מארצך, אך הענין הוא דהנה באלשיך פי' לך לך לעצמך, והיינו שיגיע לשרש ומקור נשמתו שהיא למעלה וזהו בכדי שהעובדות שלו יעשו רושם למע' להמשיך גילוי אלקות למטה, דכ"ז הוא ע"י שיגיע לשרש ומקור הנשמה כמו שהיא למע', דהנה לא כל הנשמה מתלבשת בגוף ומה שמתלבש בגוף הוא רק הארת ומקצת הנשמה, אבל עצם הנשמה נשאר למעלה וזהו לך לך שיגיע לשרש עצם נשמתו, ועי"ז הנה נמשך גילוי אלקות ע"י עבודתו בתומ"צ, וזהו דכתוב (שה"ש ב, י) קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך וארו"ל קומי לך בתו של אע"ה דכתוב ב' לך לך דוהי העלי' לשרש עצם נשמתו והוא על ידי רעיתי יפתי, דרעיתי היא תורה וכמארו"ל ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים, ויפתי הם מצות דיופי הוא ע"י לבושים והמצות הם לבושים, וע"י רעיתי יפתי הוא ולכי לך, שהוא המשכת וגילוי עצם הנשמה בהארת הנשמה, אמנם בכדי שתהי' העבודה דלך לך, להגיע לשרש עצם הנשמה הוא ע"י היציאה מארצך וממולדתך ומבית אביך בסדר הזה דוקא, ותכלית הכל הוא להגיע אל הארץ אשר אראך, וצ"ל מהו מעלת הארץ דוקא, שהרי שמים וארץ הם רחוני' וגשמי' הלא רחוני' היא מדרי' עליונה מגשמי', וכשאו' לך מארצך מובן שהכוונה היא היציאה מן הגשמי' אבל כשאומר אל הארץ אשר אראך הנה מזה מובן דגשמי' עצמה אינה חסרון אלא חסרון הוא בענין הגשמי' דזהו אומרם לך מארצך פי' קום וצא מן הגשמי' שלך, גיי ארויס פון דיינע גשמי', אל הארץ אשר אראך והוא אל

אותה הגשמי אשר אראך, און גיי אריין אין די גשמי' וואס איך וועל דיר באווייזען, הרי שהעיקר הוא רק חילוף מציאות הגשמי' ולא מהות הגשמי'. דמזה מובן דבגשמי' עצמה הרי יש בה מעלה, וצ"ל מהו מעלת הגשמיות.

קיצור. יבאר תואר טובה הוא על דברים שהם מוכרחים לאדם וטובים לו, וכן בכחות הנפש הנה הטובה היא בכחות פנימי' דשכל ומדות ותואר הנאה הוא על דברים שלמע' מהמוכרח לאדם וגם מה שהוא טובה לו, וכן בכחות הנפש הוא בכחות מקיפים דרצון ותענוג, ויקשה א) למה מקדים הנאה לטובה, ב) למה מקדים היציאה מן הארץ להיציאה מן המולדת ובית אב, ג) למה ביציאה מזכיר ג' ובביאה רק ארץ, ד) יתור תיבך לך, ויפרש לך לך להגיע לעצם הנשמה, ויקשה במעלת הארץ שהיא גשמיות.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל דלפי הכוונה בברה"ע הנה הגשמי' קדמה לרוחני' שהרי המצות נתלבשו בדברים גשמי' דוקא, ולא דוקא מצות מעשיות נתלבשו בדברים גשמי' אלא דגם מצות דחובות הלבבות באהבת ה' ויראתו ומצות ידיעת אלקות הם ג"כ עצמותן הוא שיורגש האה' והיראה בבשר הלב, וכן ההשגה בידיעת אלקות, הנה מורגש בחומר מוח, ולזה באים ע"י שקידת העבודה בעבודת בירור וזיכוך חומר גופו בהפרדת הרע מן הטוב, והיינו להתחלת העבודה צריכה להיות כל ענין התעסקותו בהחומרי' שלו, הן חומרי' הגוף בכלל ובשר הלב וחומר המוח בפרט והן בחומרי' דנה"ב, וכמו שהמצות הן בעשה ולא תעשה הנה כן הוא גם בדרכי עבודה שהם בעשה ול"ת, והל"ת קדמה לעשה, דהלא תעשה היא עזיבת החומרי' וההתבדלות מסביבה רעה והעשה היא ראיית טובת דרך הישר ושמיעת דברי תורה, ועי"ז מוכך חומרי' גופו, ולכן הנה הארץ שהיא הגשמי' קדמה, להיות שזהו התכלית.

לג) והנה בפלוגתא אם שמים קדמו לארץ או ארץ קדמה לשמים, הדיעה המכרעת היא דבבריאה שמים קדמו ובשכלול ארץ קדמה, והנה ענין הבריאה הוא מאין ליש הנה בזה הרי השמים קדמו שהוא רוחני' האין קדמה לארץ שהוא היש המתהווה מהאין, ולשכלול שהוא הזדככות החומרי' מיש הגשמי' לאין הרוחני' הנה ארץ קדמה להיות דיש המזוכך שהוא התכלית כוונתו ית' בענין הבריאה הוא גבוה במעלה מן האין, וזהו דארץ קדמה, דהנה ארץ בעבודת הוי' ענינה ענוה ושפלות וכמו הארץ שהכל דשין עלי' ובארץ דוקא הטביע הקב"ה את כח הצמיחה להצמיח כל צמח, וכן הוא בכחות הנפש, דהשפלות וענוה שהם כדוגמת הארץ, דשומעים חרפתם ואינם משיבים מה שמחרפים אותם בעלילות שוא וסובלים בצער ועינוי נפשם ואינם משיבים ועובדים את הוי' הנה בענוה זו ובשפלות זאת הטביע הקב"ה את כח הצמיחה שמתגדלים בעבודתם הן באהוי"ר שבלבם והן בידיעת והשגת אלקות שבמוחם מזמן לזמן עד אשר יגיע לשרש ומקור הנשמה, וכשם שהוא בשמים ובארץ דהשמים הם רוחני' וארץ גשמי', והשמים משפיעים בהארץ בכל זה הנה כח הצומח הטביע הקב"ה בארץ ולא בשמים, הנה כן הוא בכחות

הנפש הנה עם היות דכח השכל בכלל וכח המשכיל בפרט הם הגבה למעלה מעלה במדרי' משפלות וענוה בכ"ז הנה כח הצומח הרוחני הטביע הקב"ה בענוה ושפלות דוקא, וכמא' שהתורה לא תמצא בגסי הרוח ולא במי שמרחיב לבו עלי' כים, ולכן הנה יסוד ועיקר התחלת עבודת האדם שיתקרב לאלקות הן בהקירוב מלמטלמ"ע לעלות מדרגא לדרגא באהו"ר בתפלה עד שיבא לבחי' אהבה ורצון שלמע' מטור, והן בהקירוב מלמעלמ"ט בהמשכת אלקות בנפשו בתורה הכל הוא ע"י ענוה ושפלות דוקא וכמ"ש מרום וקדוש אשכן את דכא ושפל רוח דוקא, משא"כ מי שהוא בישות וגסות אינו כלי לאלקות אדרבא ה"ה היפך אלקוי, דהנה ענין הגסות הוא שתופס מקום לעצמו שמחשב א"ע לאיש המעלה, ובד"כ הו"ע ההרגש שמרגיש א"ע לאיוה מציאיות דבר מה ומשום זה הוא יקר בעיני עצמו, והרגש זה שמרגיש ומחשיב א"ע הוא מקור לכל מיני רע וכמ"ש ראשית גוים עמלק וגו' דקלי' עמלק היא הישות וההתנשאות, דזהו הסיבה מה שבא להלחם בישראל מפני שלא הי' יכול לסבול את הגדלות דנש"י שיצאו ממצרים ביד רמה ושמעו עמים ירגזון וגו' דזהו מה שנתעלו נש"י ונתגדלו ע"י הנסים ונפלאות שעשה להם הקב"ה לא הי' יכול לסבול זאת וכמו טבע גס הרוח שאינו יכול לסבול גדלות זולתו, היינו אף שהוא גדול ומנושא בעצם לא שהוא מנשא את עצמו, וגם הגסה"ר יודע מזה שזולתו הוא אדם גדול בתורה ובחכמה וביראת שמים אמנם מצד הגסות וההתנשאות שלו הנה לא זו בלבד שאינו יכול לסבול אותו אלא עוד זאת עושה כל מה שביכולתו למעט בגדולתו של המנושא בעצם ובפרט אם הגסה"ר הוא עז פנים בטבעו אז הוא פוגע בכבודו של המנושא וכל חיותו הוא מה שמחרף ומגדף את המרום ומנושא, וזהו עיקר קליפת עמלק שהוא גסה"ר ועז פנים וכמא' יודע את רבונו ומכווין למרוד בו, ומרידת עמלק הוא מה שמקרר בהדרך תורה ומצות, דכשם שהוא בגשמי' שגס הרוח ועז פנים שמבטל את המרום והמנושא בעצם הנה הוא מבטלו באופן של קרירות, עד מאכט קאלט, ועושה מלאכתו זאת בערמומית ובתחבולות שונות, וכמו שאנו רואים במוחש בטבעי הכופרים בה' וכל ענינם להעביר ח"ו את ישראל על דעת קונם, הנה ראשית פעולותיהם הוא לקרר כללות ענין התומ"צ ולפעמים הנה בשביל לקרר ולבטל הם מתחילים בתנועה הפכית כמו בענין המופתים דענין הקרירות והביטול הוא באופן שהם מרוממים ומנשאים הענין דאלקוי עד שדבר כזה אינו ענין של פלא כלל, אז אזא ענין איז גאר ניט קיין פלא פאר גיט ב"ה, וכוונתם היא לקרר את ההתפעלות מה שמתפעלים מענין אלקוי, דמענין פלאי ומופת הרי טבע בנ"א להרבות לדבר מזה בהתפעלות וכמו בענין דהשגחה פרטי' ומופת אלקי גלוי שמתפעלים ע"ז במאד הנה הכופרים כל כוונתם לקרר את ההתפעלות ואח"ז הם מקררים מכללות ענין התומ"צ, דכ"ז בא מקלי' עמלק שהיא ההעוה וחוצפא דגסה"ר שישנה בכל א' וא' בבני תורה וכמארו"ל ע"פ והנה שניהם לבדם בשדה דכל ת"ח הם כעשבי השדה בכ"ז הנה גסה"ר שהיתה בירבעם טרדתו מן העולם.

קיצור. יבאר דהדיעה המכרעת בפלוגתא דקדימת שמים וארץ זה על זה זה אשר לבריאה שהיא מאין ליש הנה הרוחני קדמה אבל לשכלול

שהוא מיש לאין הנה הגשמי' המזוכך קדמה, ויסביר במעלת הארץ שהכל דשין עלי' ובה דוקא הטביע הקב"ה את כח הצמיחה ולא בשמים, ובעבודה ארץ עונה ובה כח הצמיחה יותר מבמשכיל, יבאר כי גסה"ר היא מקור לכל מיני רע, עמלק והכופרים ענינם לקרר תומ"צ.

לד) והנה עמלק שהוא גסה"ר והתנשאות עצמו הוא מקור לכל מיני רע, וזהו ראשית גוים עמלק, דעמלק הוא ראשית גוים שהוא ראשית ומקור לה' אומות, דהו' אומות הן הו' מדות רעות, דאת זלעו"ז עשה האלקי' כמו שיש מדות דקדושה חו"ג שהן אהו"ר אלקי', כמו"כ יש מדות דלעו"ז דחסד דלעו"ז הו"ע אהבות זרות דתענוגי עוה"ז, וגבו' הו"ע כעס ורציחה, והתענוג בתאוות ברשפי אש תשוקה, ולעומת ת"ת דקדושה בתומ"צ הוא ת"ת דקליפה בהתפארות גשמי' דהון ועושר, ועמלק שהוא ההתנשאות בהעזה וחוצפא הוא הראשית לכל הז"מ רעות, וכנראה בחוש דמי שהוא גס הרוח ומנושא בעצמו דהיינו שמחשיב א"ע מציאות דבר מה ובפרט שיקר בעיני עצמו הרי כל דבר האהוב לו שהוא דבר טוב וערב בהרגש גשמי ה"ה מתאוה אליו מאד ואינו נח ושקט עד שממלא תאוותו, משאי"כ מי שהוא בשפלות שאינו מחשיב א"ע למציאות ואינו יקר בעיני עצמו לא ירצה כלל בדבר הטוב והערב כמו שלא ירצה העני במעדני מלכים שאינו בערך התפשטות כזאת שירצה בענינים אלו, כמו"כ השפל אין לו התפשטות שיתאוה אל הדבר הטוב, ואם לעת מן העתים מתאוה לדבר טוב וערב הנה בקל ה"ה כופה א"ע לבלי לעשותו, אבל זה שהוא מנושא ה"ה מתאוה מאד לכל דבר טוב ואינו נפרד ממנו עד שממלא תאוותו הרעה וכ"כ יכול להיות תוקף התאוה והרצון עד שיכשל גם בדברים האסורים ר"ל, שימצא לו הוראת היתר, וגם עצם האיסור אינו גדול בעיניו כ"כ להיותו משוחד מתוקף התאוה, וכת"ב כי השוחד יעור, אין הכוונה שידוע שהוא חייב ומ"מ מוכה אותו אלא שע"י הקירוב הדעת אליו נעשה הטי' בשכלו שמט"ה מדרך האמת ומדמה שהוא זכאי אף שבאמת הוא חייב, ולכן כמה אמוראים מנעו עצמם לדון דין אדם שקבלו הנאה מאתו אף שאינו בערך שיחשדו א"ע לזכות אותו שידוע שהוא חייב אלא שזהו לפי שכבר קבל ממנו טובת הנאה הנה זה מטה את שכלו שלא בידיעתו היינו שחושב שהאמת כן הוא, וכן הוא בדבר תאוה שמצד תוקף הרצון אשר רוצה בהדבר תאוה נדמה לו שאין בזה איסור גדול כ"כ ובקל ימצא הוראת היתר ע"י, ומי גרם לו כ"ז הרי ההתנשאות שמחשיב א"ע למציאות דמשו"ז ה"ה בהתפשטות ותוקף הרצון עד שיוכל להכשל גם בדבר איסור וכ"ש בדברים המתירים ה"ה עושה מה שלבו חפץ, אשר באמת גם קדש עצמך במותר לך הוא מדאורייתא כמ"ש והתקדשתם והייתם קדושים כמ"ש בסש"ב פכ"ו, וכמו"כ מצד ההתנשאות בא לידי כעס ורציחה כו' מפני שא"א לו לסבול דבר נגד רצונו, וכמו"כ מהגסות והתנשאות בא לידי התפארות ובכלל זה ג"כ מלבושי כבוד שרוצה להתגאות בהם ולהתפאר לפני בני"א, וכן ההתנשאות מונעת גם מועש"ט בקיום מ"ע, וכמו מצות צדקה שהיא מצוה כללית כידוע הנה מי שהוא מחשיב א"ע

הרי צריך הכל לעצמו וגם כל הדברים המותרים נדמה לו, מצד יוקר נפשו בעיניו, שהם מוכרחים אליו מאד, וא"כ איך יתן מה שמוכרח לו לזולתו, ומכש"כ אם הדבר בא לו ע"י יגיעה שהניח כחות נפשו עד שהרויח בודאי אינו שייך שיתן לזולתו אם לא כשנותנים לו ריבוי השפעה יותר מכל הצטרכותיו אף המותרות שלו או יתן לעני ג"כ, אך בזאת אינו יוצא חובת מצות צדקה, כי ענין מצות צדקה היא לבד מה שממלא לעני את מחסורו הכוונה בזה הכפי'. הביטול שלו כמ"ש משפט וצדקה ביעקב אתה עשית וכתוב ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט וכתוב והי' מעשה הצדקה בחי' עשי' וכפי' דוקא ששופט א"ע מהדברים המותרים, וצריך לחשוב היטב מה שהוא לו בהכרח לנפשו והשאר הוא מותרות וזה צריך לתת לזולתו, ולא אמרו חייך קודמים אלא כעין מעשה שהי' בקיתון של מים שלא הספיק לשניהם אבל זאת א"א שהוא יתענג בכל מיני תענוג בדברים מותרים וחברו ימות ברעב, והגם שההשפעה מן השמים נותנים לו וכהטוענים כמה טענות באופנים שונים, הנה האמת הגמור הוא שצריך לדעת דמה שנותנים לו אינו בשביל עצמו, כי מי שאינו מוטעה בנפשו הרי יתבונן היטב למה ניתנה לו השפעה כזו וכי באמת מגיע לו זאת, וכשיעשה חשבון צדק בנפשו בכל עניני הנהגותיו הרי ימצא שחברו העני הוא באמת טוב ממנו ולמה אין נותנים לו, אין זאת אלא דמה שנותנים לו השפעה כזו הוא בשביל לזכותו במצות הצדקה, או ע"ד כי מנסה ה' אלקיכם אתכם, וכ"ז מי שהוא בשפלות יתבונן במצב עצמו ובמעלות זולתו ולבבו יבין שכן הוא, אבל כשהוא מנושא ויקר בעיניו הרי הכל אצלו הכרח ואין לו מותרות כלל, וגם יחשיב שמה שנותנים לו הוא מצד מעלתו הגדולה, וא"כ הרי ההתנשאות מונעת אותו ממצות הצדקה, ולכן אברהם שהי' איש החסד שכל מה שהי' לו נתן לזולתו כתי' בי' זאנכי עפר ואפר שהי' בטל ושפל אצלו שחשב אשר כל אדם טוב ממנו ולכן נתן הכל לזולתו, וכמו"כ כל מ"ע בפרט יש בה כוונה פרטי' בכפי' וביטול עצמו שכ"ז שייך דוקא במי שהוא שפל וענו, ובאמת הנה גם מי שמציאות הישות וההתנשאות שלו אינה בהתפשטות גדולה כ"כ שימנע אותו מסו"מ ועש"ט בפו"מ, מ"מ הרי אינו בטל וממילא אינו כלי לאלקו', וכידוע דאלקו' אינו שורה אלא במקום הביטול דוקא וכמ"ש מרום וקדוש אשכן את דכא ושפל רוח דוקא ובתורה אמרו"ל (ברכות סג, ב) אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עלי' וזאת התורה אדם כי ימות, ומיתה הו"ע הביטול, ואז דוקא יהי' קיום התורה, ולכן ניתנה התו' לנש"י דוקא מפני הביטול שבהם דכתי' אור זרוע לצדיק זרע הקב"ה את התומ"צ, וזריעה צ"ל בארץ ואז תהי' הצמיחה בתוס' וריבוי, ונש"י הם בחי' ארץ כמ"ש כי תהיו אתם לי ארץ חפץ שיש בהם בחי' הביטול כמ"ש כי אתם המעט מכל העמים, וכת' אמת מארץ תצמח, אין אמת אלא תורה ומארץ דוקא שהיא בחי' הביטול תהי' צמיחת אור התורה, וארו"ל (ברכות שם) כל המנבל א"ע על ד"ת סופו מתנשא ופרש"י ששואל מרבו כל ספקותיו ואפי' יש בהם דברים שחבריו מלעיגים עליו כו' וכ"ז במי שהוא בשפלות משא"כ המנושא אינו כלי לאלקו', ולכן זאת כל האדם בהתחלת עבודתו צריך לייגע ביגיעת נפש

ויגיעת בשר להכניע את הגסות שבו להיות בבחי' שפלות ואז יכול להתקרב לאלקות בתפלה ותורה, והנה העצה לזה להכניע הגסות צריך לידע בנפשו הסיבה שנדמה לו הגסות אם הוא ממה שלמד תורה הרבה וכדומה בענינים כאלו צ"ל לו שעות קבועות להתבונן איך שאין לו להתגאות בזה והוא כי הרי ארז"ל אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת כי אין לאדם להתגאות רק כשעושה דבר ביתרון אבל במה שעושה דבר שנצטוו ובשביל זה נברא ואם לא יעשה זאת לא תושלם הכוונה אין לו מה להתגאות בזה, וגם צריך לדעת דכמה שלמד לא הגיע לעומק אמיתת חכמת התורה כי עמוק עמוק מי ימצאנה וארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, וכשיאתמת אצלו שלא הגיע לעומקה ממילא לא תהי' לו מזה התנשאות הנפש, גם צריך להתבונן מה פעלה בו התורה שלמד ויהי' מרא דחושבנא בפרטי מחדו"מ ושם ימצא שאינה כדבעי למהוי הרי הוא גרוע ממי שלא למד וחברו אם הי' לומד הי' בודאי טוב ממנו ובו לא פעל אור התורה מאומה ומובן מזה גופא מה שמנשא א"ע בלימוד התורה שזה היפך כוונת התורה, כי אור התורה צריך לפעול ביטול בנפשו דאורייתא מחכ' נפקת וחכ' היא בחי' ביטול כח מה ולכן חכ' היא אות י' שהיא אזעירת גרמה והיינו מפני הקירוב דבחי' חכ' לאוא"ס ב"ה דכל שיותר קמי' הוא יותר כלא, ולכן התורה שהיא חכמתו ורצונו ית' ה"ה פועלת ביטול בנפשו וזה שמתנשא מלימוד התורה הרי מובן כמה הוא רחוק מאמיתת התורה וכאשר לעתים קרובים יהי' שעה ארוכה בהתבוננות אלו וכיוצא באלו יפעול בנפשו ההכנעה והשפלות, ואם הגסות היא מצד טבע תולדתו שבתולדתו הוא חומרי וגס, גראב געבארן, הנה צריך ביטושים לבטש א"ע וכמאמר רב מתיבתא בזהר אעא דלא שליט בי' גורא מבטשין לי' גופא דלא סליק בי' נהורא דנשמתא מבטשין לי' וסליק נהורא והו"ע הסיגופים שמסגף נפשו ועי"ז נכנע חומר, וענין הסיגופים הנה לא כמו שסוברים העולם דכל ענינים הוא בתעניות והעדר השינה לצער עצמם אלא אמיתת ענין הסיגופים הוא לעצור עצמו בכל אותם הענינים הגשמי' או ענינים הרוחני' שיש להם יחס אל הגשם כגון למנוע עצמו גם מדבור המותר במשך איזה שעות ביום לפרוש עצמו ממאכלים הטובים ולאכול מאכלים המוכרחים לו ודוקא אלו שאינם אהובים עליו וכדומה, דענין הסיגופים הוא מה שעושה היפך רצונו ובוזה הנה הוא שובר את החומרי' מזמן לזמן מזדכך גופו.

קיצור. יבאר הענינים רעים הבאים בסכת גסה"ר, (א) תאוותיו מרובות, (ב) אין מעצור לרצונותיו, (ג) נכשל גם באיסורים, (ד) מוצא היתרים לעצמו, (ה) משוחד מרצונותיו, (ו) לכלל כעס, (ז) לידי התפארות, (ח) מונעו מלתת צדקה, יבאר במהות הצדקה ואשר ריבוי השפע שנותנים לאדם הוא בשביל (א) צדקה, (ב) נסיון, יסביר דהכלי לאלקות הוא ביטול, שבירת הגסות הוא ע"י (א) ההתבוננות שהוא רחוק מלהיות בן תורה, (ב) שבירת החומריות.

וזהו ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך דהנה אברהם אבינו ע"ה הכיר את בוראו מעניני העולם

על פי חקירה, והיינו דמהיש בא אל האין ואשר כל עניני העולם הם ע"פ השגתינו בהשגחתו הפרטית ית' ואשר זה הוא חיותם וקיומם, ואחרי רוב חקירות ודרישות בא לידי זה שהעיקר בבריאת העולמות הוא העולם התחתון הגשמי ומסר נפשו לפרסם אלקותו ית' בעולם וזה הי' תכלית רצונו ובמילא הנה כל ענין עבודתו היתה בדרך מלמטלמ"ע לזכך את חומרי העולם ובוה הלביש כחות נפשו להרגיל א"ע בכמה מדות טובות כמו הסבלנות אשר יוכל להמשיך עבודתו להסביר ענין האלקות גם לפשוטים ביותר, אז די גאר גאר פראסטע מענשען, דער עם החמור, זאל אויך האבן עפעס א בעגריף אין געטליכקייט אָז הוא ית' איז אל אחד ומנהיג את עולמו בהשגחה פרטית, וואס געבען דאס צו פארשטיין אנשים פשוטים בכלל און אטומי המוח בפרט קען גאר דער וואָס איז א מופלא בסבלנות, ואברהם אבינו מצד עוצם גודל רצונו לפרסם אלקותו ית' בעולם הנה הקנה בעצמו את המדות טובות עד שנהיו אצלו כתולדתו ממש וגם העמיק במחשבותיו למצא ענינים משלים באורים והסברים איך לבאר ולהסביר את הענינים דהשגחה פרטית והדומה מעניני אלקות דזהו בית אביך, אב הוא חכמה ובית אביך המה עניני השכלה והשגה אמנם להיות אברהם אבינו נשמה כללית ומדריגתו הפרטי' באופן עבודתו היא בדרך מרכבה אשר אופן זיכוך וביורור חומריות העולם הוא בדרך המשכת האור מלמעלמ"ט ולא בדרך ואופן ההזדככות מלמטלמ"ע, וזהו תוכן ענין הידיעה שהודיע הקב"ה לאברהם אבינו באמירה זו לך לך דאתה אברהם הנה עבודתך בדרך מלמעלמ"ט ודרך עובדי ה' בנשמתם, ולך לך לשרש נשמתך ותצא מארצך שהוא עוצם הרצון לזכך את הארץ שהוא הגשמי' בדרך מלמטלמ"ע ע"י מולדתך שהן המדות טובות המכוונות לזה, ומבית אביך הם ההשכלות וההשגות בביאורים והסבר עניני אלקו' הנה מכ"ו תצא ותבוא אל הארץ שהם הגשמי' אשר אראך, דבאמת הנה תכלית כוונת הבריאה הוא בירור וזיכוך הגשמי' ע"פ העבודה, אבל עבודתך היא בדרך מלמעלמ"ט דוקא, דזהו אשר אראך, ולכן הנה בהיציאה מזכיר כולם היינו ארץ מולדת ובית אביך ובסדר הזה דוקא שמקדים ארץ שהוא כינוי לרצון וגשמי' ומולדת ובית אביך הם רק טפלים שהם רק דרכי העבודה, ובביאה מזכיר רק ארץ שהוא הכינוי לגשמי', וזהו שפרש"י לך לך להנאתך ולטובתך שהקדים הנאה לטובה לפי דלך לך הוא שיעלה ויגיע לשרש עצם הנשמה וימשיך אור עצם הנשמה בהארת הנשמה ובדרך עבודה מלמעלמ"ט הנה לזה מקדים הנאה שהוא במדרי' מקיפים שבנשמה לטובה שהוא במדרי' פנימי' שבנשמה, ולהורות על אופן העבודה שהיא בדרך מלמעלה למטה.

בס"ד, ש"פ וירא, תש"ה

ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם הוי' אל עולם, ופרש"י אשל, רב ושמואל, חד אמר פרדס להביא ממנו פירות לאורחים בסעודה, וחד אמר פונדק לאכסניא ובו כל מיני פירות, ובכתובות ד"ה ע"ב פרש"י אשל נוטריקון אכילה שתי' לוי', ויקרא שם בשם ה' אל עולם אמרו"ל (סוטה ד"י ע"ב) אמר ריש לקיש אל תקרא ויקרא אלא ויקריא מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפי כל עובר ושב, כיצד, לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו, אמר להם וכי משלי אכלתם והלא משל אלקי עולם אכלתם, הודו שבחו וברכו למי שאמר והי' העולם, והנה מאומרו ויטע אשל מובן שנותן הכתוב חשיבות מיוחדת לאופן התהוות האשל וקיומו ומהמשך הכתוב משמע דזה מה אשר ויקרא שם בשם הוי' אל עולם הוא לפי שהאשל הוא בדרך נטיעה דוקא, דההפרש בין זריעה לנטיעה הוא באופן ההשרשה היינו בעומק השרשים, דבוריעה השרשים הם שלא בעומק כ"כ ובנטיעה השרשים הם בעומק, ובאמת הנה עיקר המכוון הוא להודיע עבודתו של אאע"ה בויקרא שם בשם ה' אל עולם לפרסם אלקותו יתברך בעולם אשר לכוונה זו האכיל והשקה את העוברים ושבים במאכלי מעדנים גם פירות ונתן להם אכסניא, וצ"ל מה זה נוגע לידע באיזה אופן בא האשל אם בדרך זריעה או בדרך נטיעה ובכללות אינו מובן מה נוגע ענין השרשים של האשל הלא העיקר הם הפירות, ועוד יותר נפלא יחס שרש האשל לויקרא שם בשם ה' אל עולם והיינו דכל הצלחתו של אאע"ה בעבודתו שהקריא לשמו של הקב"ה בפי כל עובר ושב לפי שהאשל הי' בדרך נטיעה דוקא, וצ"ל מהו"ע נטיעה זו.

ולהבין כ"ז ילקת" משנת"ל בביאור ענין הפלוגתא אם שמים קדמו לארץ או ארץ קדמה לשמים, אשר שתי הדיעות אמת, דיש יתרון קדימה בשמים על הארץ בענין הבריאה ויש יתרון הקדימה בארץ על השמים בענין השכלול, ועם היות דהשמים שהם רוחני' הם גבוהים במעלה ומדרי' מן הארץ אשר היא גשמי' ולכן הנה כל ההשפעות באות משמים לארץ הנה בכ"ז הרי יש יתרון בארץ על השמים דכח הצמיחה הטביע הקב"ה בארץ ולא בשמים, והיינו דעיקר יתרון המעלה הוא בהזדככות הגשמי' יותר מבהשגה רוחני', וכמו בכחות הנפש הרי בעונה יש יתרון העלי' בעילוי המעלות מבכחות דהשכלה והשגה, וכן הוא במעלת הגשמי' לאחר שמזדככים, ולכן הנה הגשמי' נק' בתאר ארץ רק שבארץ דכולל כל הדברים הגשמי' ובעיקרם הם אכילה ושתי' הנה יש מה שהוא ארץ היינו הגשמי' שאופן ההזדככות הוא בדרך מלמטלמ"ע, ויש מה שהוא הארץ אשר אראך, שהם מדרי' עליונה בגשמי', דהזדככות גשמי' זו היא ג"כ בדרך מלמטלמ"ע, אלא שהוא ע"י גילוי אור מלמעלמ"ט.

לה) וביאור הענין הוא, דהנה כתיב (קהלת ה, טו) ושבחתי אני את השמחה אשר אין טוב לאדם תחת השמש כי אם לאכול ולשתות ולשמוח וגו', ואי' במד"ר (קהלת ב, כו) כל אכילה ושתי' שנא' במגילה הזאת בתורה ומע"ט הכתוב מדבר, דאכילה הו"ע עסק התו' ושתי' הם מעשה המצות, דהנה כתיב (משלי ט, ה) לכו לחמו בלחמי וגו' דקאי על לימוד התו' שהתו' נק' לחם וכמ"ש ותורתך בתוך מעי, דכשם שהלחם הוא מזון הגוף הנה כן התו' היא מזון הנפש והנה במזון הגוף הוא שהמזון פועל התקשרות הגוף בהנפש והתפשטות כחות הנפש באברי הגוף, וטעם הדבר מה שהאדם שהוא גבוה במעלה מכל הנבראים יקבל חיותו ע"י המזונות דצומח וחי שהם למטה מהאדם במדריגה הוא כדכתיב כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם, והיינו שאין הלחם הגשמי מחי' את האדם אלא המוציא פי הוי' שבלחם שהם המאמרות המהווים ומחיים את גשמי' המאכלים והמשקים שפועלים התקשרות הגוף בנפש והתפשטות הנפש בגוף שהם למע' במדרי' מהמוצא פי הוי' דמאמר נעשה אדם שבאדם, דכללות הנבראים נחלקים בד' בחי' ומדרי' דצח"מ הנה המדבר הוא למטה מצו"ח דרש המדבר הוא מעולם התקון, משא"כ הצומח וחי דרשן מעולם התהו שקדם לתקון, והענין הוא דהנה התהוות היש הוא ע"י שהי' שבירת הכלים דתהו שכשנשברו ונסתלקו האורות ונפלו השברי כלים למטה בנוגה נעשו בחי' יש כי הנה פי' שבה"כ היינו שבירת האותיות שהאותיות הם כלים, וכמו עד"מ למטה כשהאותי' הן מצורפות שהן ב' או ג' אותי' יחד או הן תיבה אחת שהיא כלי ובית קיבול לאיזה השכלה, כמו תי' ברוך שפי' בל"א געבענטשט או גילויבט, והוא האור שמלוּבש באותיות אלו, אמנם כ"ז כשהאותי' מתוברים ומצורפים יחד, אבל כאשר מתפרדים האותיות זמ"ז הב' בפ"ע והריש בפ"ע והוא"ו בפ"ע והד' בפ"ע אזי בכל אות ואות בפ"ע אין נמצא מלוּבש שום שכל משכל ההוא שהי' מלוּבש בהתי' ההיא וזהו"ע שנסתלק האור מהכלי עד"מ, רק מ"מ איזה רשימה וניצוץ מהאור נשאר בכל אות, מאחר שהיו מיוחדים ומחוברים תחלה יחד בצירוף והי' בהם אור השכל גם שנסתלק נשאר רשימה ממנו בהאותי', וכמו עד"מ כלי מלא בשמים הכלי קולטת את הריח מן הבשמים שאפילו לאחר שלוקחים ממנה את הבשמים נשאר ריח בהכלי, כך עד"מ האותי' גם לאחר שנסתלק מהם אור השכל מ"מ נשאר בהם רשימה וניצוץ מן האור, אבל מ"מ הוא רק ניצוץ ורשימה בעלמא אבל עצם האור נסתלק מהכלי, והנמשל מזה יובן למע' בכלים דתהו שתחלה האיר בהם האור דתהו וכשנשברו הכלים נסתלק האור ורק רשימה וניצוצות מהאור נשארו משבה"כ, ומשברי הכלים האלו נעשה בחי' היש דבי"ע, וכמו בכלים גשמי' הרי הכלי הוא בטל וטפל לגבי היין או האוכלין שבתוכו, ולכן אי' במשנה בשבת פרק המצינע המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי מפני שהכלי טפלה לו, הרי שהכלי טפלה ובטלה למה שבתוכה, משא"כ כשנשבר נעשה חרס בפ"ע, וכך עד"מ למע' כשהאור מלוּבש בתוך הכלי או הכלי הוא בבחי' ביטול ממש לגבי האור, וזהו"ע ע"ס דתקון דאיהו וגרמוהי חד שגם הכלים הם אלקות ממש כי הם בבחי'

ביטול לגמרי לגבי האוא"ס המלובש בהם, משא"כ בתהו שנשברו הכלים ונסתלקו מהן האורות הוא כמו עד"מ למטה הכלי כשנשבר נעשה חרס בפ"ע ואינו בטל עוד להיין, וכך ע"י שבירת הכלים שהם האות"י שנתפרדו נעשו בבחי' יש עד שמהן נמשך התהוות. היש ודבר נפרד דבי"ע. משא"כ מבחי' הכלים דע"ס דתקון שהם מיוחדים עם האורות לא הי' יכול להיות השתל' והתהוות היש ודבר נפרד, כי הכלים דתקון הם בטלים אל האור, וזהו ההפרש בין האדם לשארי הנבראים דצו"ח. דהנה ידוע דדכ"כ יש ב' מיני נבראים א' בחי' פנימי' והן כמו נשמות ומלאכים שהן בבחי' ביטול ביותר שהוא מפני בחי' תוס' גילוי אור האלקי בהם, ויש בזה כמה מדרי' בהשתל' לפי אופן ריבוי הגילוי ולפי עוצם התקרבותם לפני ה' כמו מלאכים דבריאה כצבא השמים הגשמי' שאנו רואים שמשתחווים בסיבובם כמ"ש וצבא השמים לך משתחווים שהו"ע סיבובם שמסבבים למערב מפני ששכינה במערב, וזא מדרי' תחתונה שבבחי' הביטול, וגבוהים עליהם יש בחי' ביטול ביותר מפני התקרבותם יותר בבחי' גילוי האור האלקי שבהם, ועד"ו עד הנשמות היותר קרובות כמו נשמות שנהנין מזיו השכינה בגע"ע הם בתכלית הביטול, והב' בחי' חיצוני' העולמות והן הנבראים שהם בהיפך בחי' הביטול אדרבה הן בבחי' יש ודבר נפרד בפ"ע בבחי' נפרד ממש כמ"ש ומשם יפרד וגו' והן היכלות דנוגה דבי"ע וגם בזה יש השתל' שכל הקרוב יותר לפני ה' עדיין אינו בבחי' נפרד כ"כ עד בחי' נוגה דעשי' שהן אחרונים בהשתל' שלכך הם בבחי' נפרד גמור עד שאמר לי יאורי וגו', והנה בחי' גילוי אור האלקי בפנימי' הנבראים מלאכים ונשמות הנה נמשכים מע"ס דתקון לפי שהן בבחי' גילוי אלקי ממש באצ"י דאיהו וגרמוהי חד בהון שגם הכלים הם בטלים ומיוחדים באוא"ס, ולכן הנה גם התהוות הנשמות והמלאכים מהם בבחי' יש מאין יש בהם בחי' הביטול ביותר לפי שהע"ס דתקון הם אלקות והם בתכלית הביטול א"א שיהי' מזה בחי' יש ממש, ולכן הנשמות ומלאכים שנתהו מהם מאיר בהם גילוי אלקות והם ג"כ בבחי' ביטול, אבל התהוות חיצוני' העולמות שהם בבחי' נפרד שאין זה כ"א מפני סבת עוצם ריחוקם מה' וגודל צמצום והסתר האור כי שפעם נמשך מבחי' התהו מבחי' הכלים דתהו לאחר שנסתלק מהם האור והיינו משברי הכלים דתהו שאין מאיר בהם האור ונעשו בבחי' יש מהם נתהווה בחי' היש דבי"ע שהוא בבחי' יש ודבר נפרד, וא"כ הרי מובן מעלת האדם על צו"ח שהאדם שרשו מע"ס דתקון לכן הוא בבחי' ביטול והצו"ח שרשם משבה"כ דתהו לכן הם בבחי' יש, אבל כ"ז בסדר השתל' האדם למע' מהם אבל מצד עצם שרשן למע' הרי הצו"ח קדמו להאדם דתהו קדם לתקון דבתהו היו ריבוי אור ובתקון אורות מועטים וידוע דאין ההפרש בין ריבוי ומיעוט לבד אלא דהוא אור עליון הרבה יותר מהאור דתקון, הרי שרשם קדום לשרש האדם אלא שנפלג למטה מהאדם, ולהיות דשרשן קדום וגבוה יותר הנה האדם מקבל חיותו ע"י צו"ח.

קיצור. יבאר דתורה היא מזון הנפש, והאדם שהוא נעלה מקבל חיותו ע"י הצו"ח שלמטה הימנו להיות דהתהוות היש במציאותו הוא מהניצוצות

דשבה"כ דתהו ויבאר דשבה"כ הוא כהפרדת אותיות מתיבה אחת אחו' שמסתלקים ממנה כוונת אור פירושה דבכ"ז נשאר בכל אות מאור הקדום, וכן הוא בשבה"כ דתהו שנשאר בהם רושם מאור שנסתלק, בגשמי' הכלים טפלים להפירות והמשקה שבתוכם כן בתקון הכלים טפלים אל האורות, נשמות ומלאכים מן התקון, והצו"ח מהתהו ולכן הם מזון לאדם.

לו) והנה המזונות שהאדם גיזון מהם הם אכילה ושתי' ופעולתם אין זה שמהווים גוף האדם מאין ליש אלא כל ענין פעולתם הוא שפועלים התקשרות הגוף בהנפש והתפשטות הנפש בגוף, דגוף ונפש הם רחוקים זמ"ז ובכדי שהנפש יחי' את הגוף הוא ע"י המאכל וגם ממשיך תוס' חיות מהנפש כמא' חמרא וריחא פקחין, וכ"ז מפני שרשם הקדום שלמעלה משרש נפש האדם דשרשו מתקון וצו"ח שרשם מתהו, וגוף האדם הגם ששרשו ג"כ מתהו מ"מ הצו"ח יש להם שרש עליון יותר בתהו, וכהכלל הידוע דכל שנפל למטה יותר שרשו למע' יותר וצו"ח נפלו למטה יותר שהרי גוף האדם נעשה כלי לנשמת האדם משא"כ צו"ח אינו כלי לנפש האדם כ"א לנפש הצומחת ונפש החיונית לכן הנה הצו"ח פועלים התחברות והתקשרות הנפש והגוף, וכן הוא במזון הרחוני דתורה שהוא מזון לנפש הוא מה שהתחברות אוא"ס עם עולמות שהוא התחברות סוכ"ע בממכ"ע דאור הממכ"ע הוא דכתיב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, דציור אדם הוא קוין חסד דרועא ימינא גבורא דרועא שמאלא תפארת גופא וכן בשארי הספי' שהן מדות עליונות אבל עצמות אוא"ס הוא למע' ממדות וחכ' וכמאמר ולא מכל אינון מדות איהו כלל, ואור הסוכ"ע הוא בחי' נשמתא לגופא וכמא' כד אנת תסתלק מינייהו אשתארו כולהו שמהן כגופא בלא נשמתא, וכדי שתהי' התחברות הסוכ"ע עם הממכ"ע זהו ע"י התו' שנקראת לחם והיינו כמו שהלחם וכל המאכלים דדברים הגשמי' הם למטה במדרי' מן האדם הנה אעפ"כ מאחר דשרשם גבוה יותר משרש האדם יש בכחה לחבר הנפש עם הגוף, הנה כן הוא בתומ"צ אע"פ שנתלבשו בדברים גשמי' הנה לפי דשרש התו' הוא גבוה יותר הנה יש בכח התו' לחבר אור הסוכ"ע עם אור הממכ"ע, ועם היות דכלל ידוע שהכלים מפני שרשם הנעלה על שרש האורות הנה הכלים ממשיכים את האור ולכן נק' הכלים של הספי' בשם אברים והיינו דכשם שאברים ממשיכים חיות הנפש וכמו שאנו רואים במוחש דכשהאבר כתיקונו נמשך בו חיות הנפש וכשנעשה קלקול ח"ו באיזה אבר צריכים לתקן את האבר וכשמתקנים את האבר ממילא נמשך בו החיות וא"צ עוד פעולה להמשיך את החיות, דזוהי הוראה שהאברים ממשיכים חיות הנפש דאלי"כ הנה כאשר נפסקה המשכת הכח בהאבר לסבת איזה חולי ר"ל הנה כאשר מתקנים את האבר מקלקולו היו צריכים עוד לעורר את השפעת הכח והשראתו בהאבר, ואנו רואים שאינו כן ורק דלאחר שמתקנים את האבר הנה נמשך הכח, הרי שהאבר עצמו ממשיך את כח הנפש, ובדוגמא כזו יובן למע' בהכלים ואורות, דהכלים ממשיכים את האורות וטעם הדבר הוא מפני שרש הכלים דשרשם למע' משרש האורות בכ"ז הנה צריכים אל הלחם דתו' להמשיך החיות בעולמות שהו"ע התחברות סוכ"ע עם ממכ"ע

באור עליון יותר מהמשכת האורות שנמשכים ע"י הכלים עצמם בארבעה אופנים, הא' דהגם דהכלים ממשיכים את האור מ"מ הרי אין זה יחוד גמור דמאחר דאורות וכלים הם רחוקים זמ"ו ואופן ריחוקם הוא כריחוק היש מהאין וכהפלאה האין מהיש, דהאורות הם אין והכלים יש, ועם היות דאיהו וזיהויה חד ואיהו וגרמוהי חד דחיהויה הם האורות וגרמוהי הם הכלים הנה היחוד דגרמוהי עם איהו הוא כדוגמת היחוד דחיהויה עם איהו ואומר ב"פ חד דבאמת אינו דומה היחוד דכלים להיחוד דאורות להיותם חלוקים בעצם מהותם לכן עם היות שהכלים מצד עצמם ממשיכים את האור ומתיחדים עמו אבל עם זה אינו ביחוד גמור וע"י הלחם דתו' הנה להיות דשרש התורה למעלה וגבוה יותר מהאורות וכלים לכן הנה ע"י התו' מתחברים האורות והכלים ביחוד גמור, הב' דהגם שהכלים מצד עצמם ממשיכים את האור, הנה באור זה הנמשך ע"י הכלים הרי יכול להיות שהאור יסתלק מהכלי וכמאמר וכד אנת תסתלק מינייהו אשתארו כולהו שמהן שהם הכלים כגופא בלא נשמתא וידוע דהאור פנימי שהוא ההוא נביעו הנה הוא נמצא תמיד בהכלי דזהו שאומר אשתארו כגופא בלא נשמתא וכמו בגשמיות שאור הנפש מסתלק מן הגוף בהתעלפות הנה א"ו הסתלקות גמורה כ"א שהנפש מתכווץ ומתעלם הנה כן הוא כד אסתלק מינייהו הנה הכוונה שהאור הוא בהעלם, אמנם מהסתלקות זו נעשה בעולם העלם והסתר, וכמ"ש אלביש שמים קדרות וגו' וע"י הלחם דתו' הוא שהאורות יהיו בגילוי בכלים ואז נמשך גילוי אור בעולם למטה, הג' דהנה מבואר בזהר ובכתבי האר"ל בכ"ד דתחלת הבריאה ה' המשכת האורות בהכלים מצד כי חפץ חסד ועכשו באתעדל"ת תליא מילתא דכך עלה ברצונו ית' דבאתעדל"ת תדוקא אתעדל"ע, הנה ע"י עסק התורה מתקנים את הכלי שיהי ראוי לקבל אור יותר וממילא נמשך בו האור, והיינו דבהעדר עסק התורה נעשה ח"ו פגם בהכלים שלמעלה וע"י הלחם דתו' הוא תקון הכלים ושמירתם מכל פגם ח"ו, והד' הוא שע"י התורה ממשיכים תוס' אורות בכלים שלמע' דע"ז נמשך האור למטה, וזהו שהת"ת נקראים בנאים שארז"ל שעוסקים בבנינו ש"ע דהיינו שממשיכים תוס' אורות, וזהו שמקיימים את העולם שנברא בעש"מ שממשיכים מהמאמר אחד בחי' מאמר סתום בהט' מאמרות דע"ז נמשך גילוי אור שמוכך את החומר, וכמו באדם למטה שע"י המאכל נמשך תוס' חיות מהנפש ופועל חיוק ההתקשרות דגוף ונפש, הנה כמו"כ ע"י הלחם דתו' נמשך תוס' אור באדם העליון דמוה נמשך אור עליון לפעול הזדככות הגשמי' להיות כלי לגילוי אורות העליונים שנמשכים רק ע"י הלחם דתורה.

קיצור. יבאר דהמוזנות הגשמי' פעולתם חיוק חבור הנפש והגוף, והלחם דתו' מזון הנפש ופעולת התחברות אוא"ס עם עולמות, דעולמות הם מאור הממכ"ע וסוכ"ע הוא כנשמתא לגופא וע"י התו' הוא התחברות סוכ"ע עם ממכ"ע, ויקשה דהכלים נק' אברים שמצד שרשם הקדום ממשיכים את האורות וא"כ מה מוסיף הלחם דתו', ויבאר א' היחוד גמור באו"כ, ב' האורות בגילוי בהכלים, ג' תקון הכלים לקבל אור עליון יותר, ד' המשכת תוס' אורות בכלים.

(לו) והנה ארוז"ל (שבת דמ"א ע"א) אכל ולא שתה אכילתו דם, והיינו שבלעדי השתי' אף שהמאכל מתברר ונתהווה ממנו דם אך אין להדם התפשטות בכל הגוף כ"א בלב בלבד, וזהו אכילתו דם שמתהווה מן המאכל דם אך אין לו התפשטות, וע"י השתי' עי"ז מתפשט הדם בכל האברים, ואפילו באברים החיצונים, והנה כמו"כ יובן למע' שענין השתי' היינו שהוא המשכת אלקות למטה יותר כי זה שע"י התו' ממשיכים המשכת אלקות מבחי' סוכ"ע בממכ"ע זהו רק במקור של ממכ"ע שהוא בחי' ח"ע שע"י ממשיכים אלקו' בחכ' וכמ"ש אכלו ריעים תרין רעין דלא מתפרשין אכלו ריעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא, והיינו שע"י אכילה ממשיכים אלקו' בבחי' ריעים שהוא בחי' חו"ב תרדל"מ, וכדי שיומשך למטה דהיינו בבחי' זו"ן זהו ע"י שתי' שפעולת השתי' שממשיך אותו בכל האברים, והיינו ע"י מעשה המצות, כי מעשה המצות ממשיכים אלקו' בבחי' זו"ב כי רמ"ח מצות הם רמ"ח אברים דמלכא שהוא בחי' ז"א כי טפ"ט הוא פ"א ורת"ס הוא רמ"ג וה"ח המגדילים הוא רמ"ה, והיינו שהמצות הם בבחי' אברים חיצונים, ולכך ממשיכים אוא"ס בבחי' ז"א, כי תורה היא בבחי' אברים הפנימי' שהוא בחי' מוח ולב שאינו נמנה בכלל הרמ"ח אברים ולכך אינו נמשך ע"י התורה כ"א בבחי' מוחין שהוא בחי' חו"ב והיינו להיותם בבחי' אברים פנימי', אבל המצות הם בבחי' אברים חיצונים וזהו שהמצות הן תחת הזמן דוקא וכמו מצות ק"ש שתלו' בזמן בקר וערב כמ"ש בשכ"ך ובקומך וגו' וכמו שבת ומועדים דפסח וסוכה וכה"ג כל דבר מצוה שתלו' במעשה לכל יש עת וזמן לבד מצות מיוחדות כמו מצות צדקה ומצות דחובת הלבבות אהבת ישראל אהבת ה' ויראתו ומצות ידיעת אלקו' והדומה, שהן מצות תמידיות, ורוב מצות מעשיות תלויות בזמן, אבל מצות ת"ת היא למע' מהזמן ואינה תלו' בזמן כלל שהרי מצותה יומם ולילה בתמידות כמ"ש והגית בה יומם ולילה, וכן א' ודברת בהם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך וגו', ולא עוד אלא שמצינו כשעוסק בתורה בדיני המצות כאלו עשה המצוה בפו"מ, ואף שלא בזמנה, כמו מצות הקרבנות שיש להם זמן ומקום קבוע וא' ע"פ ונשלמה פרים שפתינו כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה, ובזח"א ד"ק ע"א במדרש הנעלם אי' אר"י כשפירש הקב"ה הקרבנות אמר משה רבש"ע תינח בזמן שיהיו ישראל על אדמתם כיון שיגלו מעל אדמתם מה יעשו א"ל משה יעסקו בתורה ואני מוחל להם בשבילה יותר מכל הקרבנות שבעולם שנא' זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת כו' כלומר זאת התו' בשביל עולה בשביל מנחה כו', ונמצא שהתורה היא למע' מזמן ומקום ולכן כשלומד ענין הקרבנות או כשעוסק בתו' גם בשארי ענינים ה"ז כאלו מקריב קרבן אף שלא בזמנו ושלא במקומו, וכה"ג בשארי מצות שבלמוד ההלכות והדינין של המצוה ה"ז כמו שמקיים אותה כמו שלומד הל' תפילין וציצית וסוכה ה"ז כמו שמקיים, אף שבמעשה המצות צ"ל בזמן דוקא, אבל בלימוד ההלכות אף שלא בזמנן ה"ז כאלו עשה את המצוה, ועם היות אשר הלימוד בענין המצוה הוי כאילו קיים את המצוה בפועל הנה אינו יוצא ידי חובתו בלימוד ההלכות המצוה בלבד כ"א צריך

לעשות המצוה במעשה בפר"מ ובזמנה דוקא, והו מפני היתרון שיש במעשה המצות על התורה, והענין בזה הוא כדאי' בע"ח דרמ"ח פקודין הם רמ"ח אברים דמלכא שהם אברים חיצוניים דבחי' אדם העליון שעל הכסא, ועד"מ האברים באדם התחתון אינם רק בחי' חיצוני' הכלים לבד להשראת האור והחיות הרוחני שהוא הנפש שמלוכש בדם האברים ויש גידים בכל אבר ואבר שבהם ועל ידם נמשך האור והחיות הרוחני שבנפש וע"כ יש שינויים בין מזג וטבע אבר זה למזג וטבע אבר אחר באופן התלבשות האור והחיות כצורה לחומר שלפי מזג החומר כן יהי' הארת אור הצורה הרוחני' בו, ולזה הטעם יש לכל אבר פעולה מיוחדת אליו שלא יפעול אבר זולתו כלל כמו פעולת היד למלאכה ופעולת הרגל להילוך ואין להם חיבור ושיתוף זע"ז כלל כי לכל אבר יש לו צורה באור וחיות מובדל במדרג' בפ"ע כפי אופן פעולתו כפי מזגו ותכונתו, וכ"ז הוא באברים עצמם שהם מובדלים ומחולקים זה מזה הן בחיצוני' שכל אחד אבר בפ"ע חלוק מהאבר הב' וגם חלוקים במזגם ותכונתם שאין מזג ותכונת היד כמו מזג ותכונת הרגל, והן בפנימיותם היינו בפעולתם מצד האור והחיות שמלוכש בהם ה"ה מובדלים זמ"ו, והתחלקותם בפנימיותם הוא מצד ההתחלקות החיצוני' במזגם והרכבתם, אמנם כ"ז הוא בהאברים עצמם אך הנה בהדם הנמשך בהאברים הרי אנו רואים שנמשך בכל האברים בשהו וסובב והולך מראש לרגל מלמעלמ"ט מחלל הימני שבלב לחלל השמאל שבו, וכן הוא עולה מלמטלמ"ע לראש והוא סובב והולך תמיד במרוצה בכל האברים ולא ינוח ולא ישקוט, וסיבובו הוא מצד אור הנפש שמאיר בהדם כמ"ש כי הדם הוא הנפש והו"ע אדם א' דם הוא בחי' אור הנפש הרוחני שמתלבש בהדם, והיינו גילוי אור מעצמות הנפש שלמע' מכחות הנפש כי הכחות ה"ה מובדלים ומחולקים שנמשך בכל אבר בפ"ע לפי מזגו דוקא וסיבוב הדם ה"ה בכל האברים בשהו, והנה יש מקום בשכל לומר בכללות ענין התחלקות כחות הנפש שהוא מצד האברים ולא מצד הנפש, והיינו אשר מצד אור הנפש אין כחות מחולקים וההתחלקות היא רק מצד קבלת האברים, והנפש הוא אור כללי למע' מהתחלקות כחות ומאיר בהדם ונמשך בכל האברים והאברים לפי מזגם כך פעולתם מצד אור הנפש היד למלאכה והרגל להילוך, אבל באמת הנה גם בנפש עצמה הרי יש בה התחלקות כחות וכל כח נמשך בכל אבר המיוחד לו היינו שממוזג ומורכב לפי אופן הכח ההוא וכהכלל הידוע בחומר וצורה דבכללות הנה החומר הוא לפי הצורה ובפרטי' הנה גילוי הצורה לפי החומר, והדם הולך וסובב בכל האברים בשהו אלא שזהו מפני שבהדם מאיר בחי' אור כללי מהנפש כמו שהוא למע' מהתחלקות ולכן הוא סובב והולך בכל האברים והיא מקשר ומחבר את האברים ג"כ והוא מה שאנו רואים שבהעלם יש קישור וחיבור לאברי הגוף זע"ז שבפעולה אחת משתתפים כל האברים כמו בהילוך הרגל יש בזה כח כללי מכל כחות האברים יחדו גם מכח היד וכח העין והאזן, אף שמחולקים המה בחיצוניותם וגם בפעולתם, וגם אנו רואים כשיש איזה קלקול ח"ו באבר א' ה"ז נוגע גם לפעולות שאר האברים כמו בכאב הראש ר"ל לא יוכל להלך ברגל ולפעול ביד וכמו"כ בכאב איזה אבר אחר ולהיפך בהקוץ

דם הרגל יתרפא כאב חולי הראש, הרי שהאברים מתקשרים יחד והיינו מצד הדם הפנימי שמאיר בו מפנימי' חיות הנפש וסובב והולך בכל האברים ה"ה מקשר ומחבר כל האברים, משום דבהדם אין התחלקות אברים וכולם בו בהתכללות ה"ה עושה ההתכללות בהאברים חיצוני' ג"כ.

קיצור. יבאר דבגשמי' הנה פעולת המזונות שנהפך לדם הנה התפשטותם בכל האברים שבוה פועלים חיזוק התקשרות הגוף והנפש שהוא ע"י שתי' דוקא, וכן הוא בלחם דתו' דאכלו ריעים חו"ב הנה ההמשכה למטה הוא ע"י שתו ושכרו דודים מדות דו"א, והיינו מצות דרמ"ח פקודין רמ"ח אברים, יבאר דהתחלקות במוג ותכונה הוא רק בהאברים אבל סיבוב הדם הוא מאור הנפש שלמע' מההתחלקות לכחות, ופועל א' התחברות האברים, ב' ושמייעים זל"ז.

וזהו אכל ולא שתה אכילתו דם, דעם היות שהדם נעשה מהמאכל אבל אם לא שתה הרי אכילתו דם ולא זו בלבד שאכילה זו אינה מביאה תועלת בחזוק התקשרות הגוף והנפש אלא עוד זאת דאכילה זו היא תחלת חולי מעים אשר חולי זו מביאה ר"ל הירוס בכל אברי הגוף והכל הוא מפני שאחר אכילתו לא שתה ולא נתפשט הדם באברים ומתקלקלים האברים ונחלש התקשרות הגוף בהנפש ופעולת כחות הנפש בגוף, והדוגמא מזה יובן ברוחני' באכילה דתורה ושת' דמצות דאם אכל ולא שתה הוא בשני אופנים, הא' דאם אכל שלמד תו' בהלכה פרטי' כמו נט"י עדי"מ ולא שתה שלא נזהר לקיים מצות נט"י כהלכתה וכדומה בשארי ההלכות ומצויותה, והב' הוא בכללות ענין לימוד התורה וקיום המצות דאכל ששוקד בלימוד התו' ולא שתה ואינו נזהר בקיום המצות דיש בזה על כמה אופנים שונים, ישנם כאלו שהם מחשבים עצמם לאלו שתורתם אומנתם וע"פ תורה הם פטורים מכמה עניני הידור מצוה התלויים בריבוי זמן דקיומם אפשר שיהי' ע"י אחרים, הנה הם מתירים לעצמם מבלי לעשותם, וישנם מגסי הרוח בדיעת התורה שעושים כן לעצמם בהרבה קולות שמעלים בכח תורתם ועל הרוב משתמשים בהקולות דבדיעבד לעשותם לכתחילה ואינו מצד קלות הדעת ביראת ה' והמתיהרים שבהם מתגאים בהיתירים שלהם את אשר אסרו הראשונים להראות את גדולתם, וזהו אכילתו דם, וזהו תחלת חולי מעים, דכללות ענין חולי זו הוא בשתי פנים, הא' שכללו' האוכל יוצא בשלשול הפסולת הנדחה לחוץ והב' דהפסולת נעצרת בקרבו וכולו פסולת ורק ע"י השתי' שהוא קיום המצות או הנה הלחם דתו' פועל פעולתו כראוי, וזהו ויטע אשל בבאר שבע ומזכיר ענין הנטיעה דוקא היינו האכו"ש ברוחני' דקיים אאע"ה את כל התו' דקיום התו' הוא דוקא ע"י קיום המצות דשת' היא מה שמביאה פעולת האכילה ולכן דוקא ע"י נטיעת האשל שהוא האכו"ש הרוחני' בתומ"צ הנה בכח זה דוקא הצליח בעבודתו שהקריא שמו של הקב"ה בפי כל עובר ושב והמשיך גילוי אלקות בעולם.

בס"ד, כ' מר"ח, תש"ה

אשרי אדם עוז לו בך מסלות בלבבם, והנה בתחלה אומר בלשון יחיד, אשרי אדם עוז לו בך לשון יחיד ומסיים מסילות בלבבם לשון רבים הול"ל מסילות בלבבו, וצ"ל למה מסיים בלשון רבים, והנה רש"י פירש עוז לו בך אשר שם אותך עוז מבטחו, מסלות בלבבם מחשב בלבו מסלות דרכיו ליישר את דרכו, ובמד"ר אי' אשרי אדם עוז לו בך יכול לכל תלמוד לומר מסלות בלבבם אילין דשבילין דאורייתא כבישין בלבהון, והה"מ ממעזריטש נ"ע פי' עוז הוא תו' ויש כמה בנ"א שאומרים ד"ת והם דברי רוח, אבל מי שיש מסלות השם בלבבו מכווין התורה לאמיתתה, והיינו דג' פי' אלו הם ג' אופנים בעבודת ה', הא' העבודה דתמימות הלב אשר כל עוז מבטחו הוא בה' ותורתו, דיש מי שהוא עובד ה' מתוך החקירה, היינו דכל ענין שבתו' הוא רוצה להעמיד על שכלו כלומר אשר שכלו יסכים לזה ומייגע שכלו בזה ומקשה כמה קושיות ומיישבן עד שגם שכלו מסכים שהענין הוא כן, והם עובדי ה' מתוך החקירה, וכל מחקר הנה בתחלת עיונו הוא כמטיל ספק בהענין, ועובדי ה' בתום לבב הנה גם הם חוקרים ודורשים בהענין ביגיעת נפש וביגיעת בשר לכאר את הענין בכמה ביאורים ולהסביר בכמה הסברים עד אשר גם בלבבו יבין את הענין ההוא כמו שמיטגו במוחו בביאור והסבר כמו החוקר, וההפרש ביניהם הוא דהעומד על ההשגה מתוך החקירה הנה העיקר הוא אצלו השגת שכלו היינו מה ששכלו מסכים עם שכל התורה, והעומד על ההשגה מתום לב הנה העיקר הוא אצלו ההשגה דתורה, וכל עבודתו היא אשר גם שכלו יבין את ההשגה דתו', וההבדל הוא דאצל החוקר שכלו עיקר ושכל התורה טפל ואצל התום לב הנה שכל התורה עיקר ושכלו טפל, וידוע דבענין ההשכלה הנה עיקר וטפל הוא ברי ושמא הנה אצל החוקר הרי שכלו ברי ושכל התו' שמא ואצל התום לב שכלו הוא שמא ושכל התו' הוא ברי, וזהו עוז לו בך אשר שם אותך עוז מבטחו, בא אים איז אלקות און תורה די שטארקייט פון זיין זיכערקייט, וכל ענין עבודתו הוא רק בזה לבקר את עצמו בכל כחות נפשו מהכח היותר עליון בכחות הנפש שהוא כח התענוג עד הכח היותר תחתון בכחות הנפש בכח המעשה והיינו שמבקר את עצמו בכל כחות נפשו הנעלים דתענוג רצון ושכל, אין וואס איז אריינגעטאן זיין תענוג, וואָס איז אים אָס ליבסטען, אין וואָס זיינען זיינע רצונות, אין וואָס איז זיין שכל פארנומען און אין וואס ליגען זיינע מדות שבלב, וכן בלבושי הנפש מחשבה דבור ומעשה ומשתדל בכל תוקף עוז ליישר דרכיו, ולסדרם שיהיו כפי אמיתת השגת התורה, הב' הוא עובדי ה' בלבבם, והיינו דההשגה שבמוח מאירה בלבבם דהנה לפי שכלו יהולל איש דלית המדות הם כפי השגת השכל, והסדר בזה הוא אשר המדות שבשכל נעשים שכל למדות שבלב, אבל השכל עצמו מתעלם מהמדות, אמנם במוחין דגדלות הנה השגת השכל כמו שהוא במוח שבראש מאיר בגילוי בלבבו, ומובן דלית המדות והתפעלותן הוא באופן אחר לגמרי מהמדות והתפעלות הלב מהארת השכל

שבא אל הלב ע"י המדות שבשכל, וזהו דשבילין דאורייתא כבישין בלבהון שההשגה שבמוח מאירה בלב, ופי' שבילין דאורייתא דבזה בא לבאר ההפרש בין ההשגה שבמוח כמו שהיא במוח עדיין לאותה ההשגה שבמוח כמו שהיא מאירה בלב, דהנה כלל ידוע אשר בכל דבר השגה אפי' היותר געלית ונפלאה הנה בהכרח אשר תחייב איזה ענין במדה שבלב ובלבושי הנפש מחדו"מ וגם השכל הנעלם והמופלא מחייב כן, וגם שכל הסתום שאופן השגתו הוא בדרך שלילה וגם זה רק באופן השערה בלבד הנה גם שכל זה הסתום מחייב דבר בעבודה במדה שבלב או בלבושי הנפש, וטעם הדבר הוא לפי דמדות משלימות את ההשכלה כמו שבינה הכלולה בחכ' משלמת את החכ', אמנם בהיות ההשגה במוח אין המדות ניכרות כלל אלא כאשר ההשגה שבמוח מאירה בלב או הנה מתגלות המדות שבהשכלה והם השבילין דאורייתא, ועם היותם מתגלים אבל עם זה הם עדיין כבושים בלב שאינם בדומה כלל למדות שבלב, וכל ענין עבודתו שהשבילין דאורייתא שהם המדות שבמוחין יעוררו את המדות שבלב להיות עבודה בפועל, להיות דכל עבודה בפועל היא ע"י התעוררות המדות שבלב, והג' הוא שהלימוד דתו' יהי' כדבעי למהוי שידע שהתו' היא חכמתו ית' והלימוד בתורה הנה צ"ל בביטול וכמ"ש תען לשוני אמרתיך כעונה אחר הקורא ולימוד זה צריך לפעול שיהי' הקיום בפועל, וכמו שאנו אומרים בברכת ק"ש ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל לשמור לעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה, וקיום המצות הנה זה מאמת את הלימוד דתורה שהוא אמיתי.

קיצור. יבאר ג' פירושים בעז לו בכ ומסלות בלבבם, א) עז מבטחו הוא השכל דתורה ויסביר ההפרש בין העבודה מתוך התקירה לעבודה מתום לב, דהחוקר שכלו עיקר וברי ושכל התו' טפל ושמא ועבודתו דשכלו יסביר, ותום לב שכלו טפל ושמא ושכל התו' עיקר וברי ועבודתו שגם שכלו ישיג האמת דתו' ומבקר כל כחות נפשו שיהיו ע"פ שכל התו', ב) עובדי ה' בלבבם שההשגה דמוח מאירה בלב ושבילין דאורייתא הם מדות שבשכל, ג) דקיום המצות בפועל מאמת את לימוד התורה.

ולהבין כ"ז ילהקת משנת"ל דתומ"צ הם אכילה ושת' ברוחני' דאכילה הוא תורה שנק' לחם ושת' הם המצות, ובגשמי' הנה האדם שהוא גבוה במע' ומדרי' ניוון מהצו"ח שהם למטה ממנו, והטעם הוא דהמוצא פי הוי' בצו"ח הוא למע' מהמוצא פי הוי' שבאדם, דהאדם שרשו מתקון והצו"ח הנה שרשם מהתהו שקדם לתקון ורק שע"י שבה"כ דתהו שהוא הפרדת אות' התיבה הנה הניצוצות דתהו נפלו למטה, וכן הוא בלחם דתו' שהוא מזון להנפש ובה ועל ידה התחברות אוא"ס עם העולמות וממשיכים תוס' אורות, אמנם בכדי שיהי' המשכת אוא"ס בעולם הוא ע"י המצות שהם שת' וכשם דהתפשטות הדם שמחי' את האברים הוא ע"י השתי' כן ע"י המצות דרמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא הנה נמשך אוא"ס בעולם.

לח) והנה ההשתתפות הזאת מה שבפעולה אחת משתתפים שאר הכחות ומה שע"י רפואה באבר א' מתרפא אבר השני, דכל זה הוא מפני האור וחיות כללי של הנפש המח' את הגוף ומפני ההתכללות בהאברים, אבל גוף ועצם ההתכללות הזאת היא בהעלם בהכחות והאברים דבגילוי הם מחולקים זמ"ז כאו"א בפעולה מובדלת מזולתו רק בהעלם מתקשרים בפעולה אחת והיינו מצד דם הנפש ששם ההתכללות בגילוי שסובב והולך בכלם בשוה ועושה ההתכללות בהעלם בהאברים והכחות ג"כ, אמנם יש עוד ענין ההתכללות בהאברים שבא בהם בגילוי והוא מה שכל האברים נשמעים אל הרצון הראש עם הרגל דככה מנענע ברגל ע"י הרצון כמו בראש ממש בשוה וברגע א' ממש עד שמנענע כל אברי גופו בבת אחת ע"י הרצון, והתכללות זאת הוא מהתגלות הרצון בהאברים החיצונים דוקא לא בהדם הפנימי, שהרי אנו רואים שאף שהדם סובב והולך תמיד מראש לרגל מ"מ אם לא ירצה לנענע ברגל לא ינענע, וכידוע בחולי מאנייע ר"ל שהוא שנעשה לקול בגידי הרצון שנסתלק הרצון מן התנועה ואז לא יתנענע כלל ויהי' מונח כאבן דומם ר"ל, ואף שאור וחיות הנפש והיא התנועה החיונית נמצא בכל אבר ואבר ככלל אדם מ"מ לא ינענע בהאברים, כי התנועה היא ע"י התגלות הרצון בחיצוני' האברים ולא מהדם לבד, והרי אנו רואים דעיקר שליטת פעולת הרצון הוא בהאברים דוקא משא"כ בהדם גם אם לא ירצה שיסבב לא יפעול הרצון מאומה, וגם בהכחות לא יפעל הרצון כ"כ כמו בחיצוני' האברים, נמצא דהתגלות הרצון הוא בחיצוני' האברים דוקא וכולל את האברים כולם שפועל בהרגל כמו בראש ובשניהם בבת אחת שכל האברים שוים, וטעם וסבת הדבר מפני מה באה התכללות זאת בחיצוני' האברים דוקא הוא כידוע שיש ב' מקיפים בנפש, מקיף דחי' ומקיף דיחידה שנק' מקיף הקרוב ומקיף הרחוק, מקיף דחי' הוא מקיף הקרוב שהוא מקור לכחות הגלויים שבנפש והוא המתגלה בהדם להיות כי הדם הוא הנפש דעיקרו בבחי' הכחות הגלויים שהוא גר"נ שבנפש המתלבש בהדם מאיר שם גם הארת בחי' מקיף דחי' מקור גר"נ, ולהיות שהמקיף אין בו התחלקות וכולל כל הכחות יחד לכן מזה נעשה סבוב והילוך הדם בכל האברים והתכללות כל הכחות שבפעולה א' באבר פרטי המיוחד אליו משתתפים כחות שארי האברים ג"כ, אבל בחי' מקיף דיחידה הוא מקיף הרחוק שאינו בערך הפנימי כלל שהוא למע' מע' מהכחות פנימי' שהם גר"נ ואינו בגדר מקור להם ה"ה מתגלה בחיצוני' האברים דוקא, וכידוע הכלל דכל כח עליון ביותר מתגלה בתחתון ביותר דנעוץ תחלתו בסופן דוקא ולא באמצעיתו לכן הנה הארת מקיף דיחידה מתגלה דוקא בחיצוני' האברים בהתכללות יחד שכולם שוים ממש יותר מההתכללות שבאברים וכחות הנפש שנעשה ע"י מקיף דחי' שהוא בחי' א' שבדם אדם שאין זה רק בהעלם כמו במלאכה שביד שהעיקר בגילוי הוא כח התנועה שביד וכח השמיעה שבאזן או כח ההילוך שברגל וכדומה הם בו בהעלם לבד, נמצא שאינם מתכללים שיהי' בהתכללות יחד בשוה ממש, אבל בחיצוני' האברים נעשה ההתכללות שמתכללים יחד ומתנענעים כולם בבת אחת הראש והרגל או משתתפים יחד בתנועה א' בהילוך כל גופו, דזהו

ע"י מקיף דיחידה, והדוגמא מזה יובן בתומ"צ שהן בבחי' ציור אדם דרמ"ח פקודין הן רמ"ח אברין דמלכא שיש לכל מצוה ומצוה שרש מיוחד באבר א' כמו מצות צדקה ביד דלמע' ענינה חסד דרועא ימינא או ברגל בהילוך של מצוה וכמו תמכין דאורייתא בטרחתם דענינו למע' הוא התעוררות מדת היסוד להשפיע שפע ברכה, ומצות ת"ת בראש וכמו"כ מצות תפילין בראש ובורוע, דכ"ז הוא בחיצוני' האברים שהם בחי' כלים לבד להאור המתלבש בתוכם והיינו אור התו' שהוא האור והחיות דמעהמ"צ וכמ"ש כי נר מצוה ותורה אור דהמצוה היא בחי' נר וכלי ותורה הוא האור המתלבש בהכלי וכמו באברי הגוף שיש לכל אבר אור וחיות פרטי מהנפש לפי מזגו לעשות פעולתו, כך הוא בבחי' אור החכ' דתו' שהוא המאיר בכל מצוה שנק' אבר מיוחד באופן מיוחד אשר לפי אופן מהות הכלי של המצוה כך היא בחי' אור החכמה דתו' שבה הרוחני, וכן יש כוונה פרטית בכל מצוה ומצוה בהאור העליון שממשיכים ע"י, כמו תפילין בהמשכת מוחין לז"א וצדקה בחי' חסד וכדומה בכל מצוה יש כוונה פרטית, וכל זה מבחינת אור התורה שמאיר בכל מצוה ומצוה וכשם שדם הנפש שבאבר שלמעלה מהתחלקות האברים וסובב הולך בכל האברים בשהו והיינו מבחי' גילוי מקיף דחי' כמו"כ יובן בענין התו' דכתיב זאת התורה אדם א' דם והוא מבחי' מקיף דחי' שכולל כל המצות בבחי' התכללות יחד ועושה התכללות במצות ג"כ שבמצוה א' יש ממצות האחרות ג"כ, וראי' לזה ממה שאמרו כל העוסק במצוה פטור מן המצוה והעוסק במצות הכנסת כלה פטור מק"ש שהיא מדאורייתא כמ"ש בזהר בההוא ינוקא שהבין בריחא דלבושייהו דלא קראו ק"ש, הרי מובן דבמצוה א' יש התכללות מכל המצות יחד, וטעם הדבר שהבין דלא קראו ק"ש דאף גם שבמצות הכנסת כלה הרי יש בה התכללות דמצות ק"ש, הוא מפני דהתכללות זו היא רק בהעלם אבל בגילוי הם מחולקות זמ"ז דמצות הכנסת כלה היא בבחינת זווג גופני דזו"ג בחי' יחוד פנימי שהוא השפעה עצמית, וק"ש היא בחי' יחוד חיצוני דא"ר א' ויש יתרון במצות ק"ש דחיצוני' שבעליון גבוה מבחי' פנימי' שבתחתון, וכללות ההתכללות שבמצות זהו ע"י התורה שהיא בחי' אדם א' דם בחי' מקיף דחי' שכולל כל המצות לכן גזרו אומר דת"ת כנגד כולם לפי שאור התורה כולל כל המצות ועושה ההתכללות בהמצות ג"כ דאף שמחולקים באברים פרטים ויש חיות ואור פרטי בכל מצוה לפי פעולתה שפועלת למעלה ובנפש האדם למטה, מ"מ משתתפים יחד בפעולה א' עד שהעוסק במצוה א' פטור מן המצוה האחרת.

קיצור. יבאר דהשתתפות הכחות והתחברות האברים בא מההתכללות שבהעלם, ויש עוד אופן התכללות שבא מצד הרצון ועם היות שפועל בהכחות ובאברים אמנם עיקרו באברים החיצונים, והטעם הוא מפני שהתכללות פנימית שמהדם היא ממקיף דחי' שהוא מקור לנר"ן וכחות הגלויים וההתכללות באברים החיצוני' הוא ממקיף דיחידה, וברוחני' הנה המצות הן אברים, וההתכללות היא ע"י התו' אבל ההתכללות היא בהעלם.

(לט) והנה זהו ההפרש בין תורה למצות דהמצות הן תחת הזמן דוקא להיות שהמצות הן בבחי' חיצוני' האברים ובגשמי' הנה כל אבר יש

לו מקום מיוחד בגוף וחיות ופעולה מיוחדת וכן הוא ברוחני' במעשה המצות
 שיש בכל מצוה אור רצה"ע שמאיר בפרט בהמצוה ההיא ע"י החכ' דתורה
 ולכן יש עת קבועה לכל אחת ואחת אך זהו בחי' רצה"ע שמתפשט בחכ'
 ומדות בכלים דמ"ע בכאו"א בפרט, הגם שיש בכל מצוה התכללות משארי
 המצות אבל התכללות זו היא בהעלם, אמנם בשרש התו' כמו שהיא למע'
 מהתלבשות במצות בפרט והוא בחי' מקיף דחכ' דתורה דלמע' מבחי' נר"ג
 שמתלבשים באברים וכלים דמעמ"צ ה"ה כולל כל המצות יחד כמו הדם
 שסובב והולך בכל האברים בשוה מפני שמאיר בו בחי' מקיף דחי' כמו"כ בחי'
 אור דתו' בעצם הוא למע' מבחי' התחלקות דמצות בפרט כ"א כולל אותם
 יחד, לכך כשלומד תורה בכל דין המצות בפרט אף שלא בזמן ושלם במקומן
 ה"ז כאלו עשאו בומנן ובמקומן לפי ששרשה הכללי מבחי' מקיף דחכ'
 מקור כל המשכות פרטי' שנמשך בכלים דמצות, ובעסקו בתו' בדיני המצות
 ממשיך משרשם בבחי' המקיף, וז"ש לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים
 דדוקא תחת השמים שזהו כמו שנמשך הרצה"ע ע"י בחי' חכ' בדרך פרט
 בכלים דמצות שם יש זמן ועת קבועה לכל מצוה, אבל למע' מהשמים היינו
 שרש התורה בבחי' עצם החכ' קודם שמתפשט עדיין בבחי' חיות פרטי
 והוא בחי' מקיף דחכ' שם לא יש זמן ועת קבוע וכל העוסק בתורת
 עולה כאלו הקריב עולה אף שלא בזמנה ושלם במקומה ה"ה כאלו הקריב
 עולה, ועם היות דתו' היא כלל שכוללת כל המצות ועושה ההתכללות במצות
 ג"כ מ"מ אמרו תכלית חכ' תשובה ומעש"ט דוקא ותלמוד גדול רק מפני
 שמביא לידי מעשה א"כ הרי מעשה הוא העיקר והלומד שלא ע"מ לעשות
 נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו, דלכאו' אינו מובן דהלא לבד זאת שהתו'
 היא למע' מהמצות וא"כ הנה בלימוד התו' בעניני המצות הרי יש בכלל
 מאתים מנה הנה לבד זאת הרי התו' כוללת כל המצות בבחי' התכללות
 ולכן כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה וא"כ כשעוסק בדיני המצות
 ה"ז כאלו קיים את המצוה וא"כ מהו"ע שצ"ל המצוה בעשי' דוקא והלומד שלא
 ע"מ לעשות נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו וארו"ל מצוה שא"א לעשותה
 ע"י אחרים מבטלין ת"ת בשביל קיום המצוה, אך הענין הוא דהנה ידוע
 דעיקר הכוונה היא להמשיך את האור בכלים דוקא וכמ"ש לא לתהו בראה
 אלא לשבת יצרה שזה ה"י כל כוונת הבריאה ונתאוהה הקב"ה להיות לו ית'
 דירה בתחתונים, ועיקר הכלים הוא במעמ"צ דוקא, דמצות הן אברים וע"י
 עשיית המצות עושים את הכלים וממשיכים בהם האור ותורה היא בחי' אור
 לבד והכלים לזה הם מעמ"צ, וכמו באברי האדם בגשמי' הרי יש בהם
 התכללות בגילוי שלמע' מההתכללות שנעשה בהם ע"י הדם הוא הנפש והוא
 מה שכל האברים נשמעים אל הרצון בשוה, דזהו מבחי' מקיף דיחידה
 שהוא בחי' מקיף הרחוק שאינו בגדר מקור לנר"ג ומתגלה בחיצוני' האברים
 דוקא משום דנעוץ תחלתן בסופן דוקא, הנה כ"ה ברוחני' במעמ"צ שהן
 בחי' אברים חיצוני' יש בהם יתרון מעלה שנמשך בהם אור עליון בחי'
 מקיף דיחידה שהוא בחי' כתר שנק' רעדכ"ר שהוא מקור כל רצה"ע שנמשך
 בהמצות שלמע' מבחי' א' דם דתורה, ולכן עיקר העבודה הוא עבודת המצות

בקבעומ"ש בדרך עבודת עבד דוקא בלי שום טעם וכוונה פרטי שבמצות בהמשכת האור שע"י המצוה כ"א מפני שנצטווה לעשותה וע"ז דוקא אמרו נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני ובשעה שהקדימו נעשה לנשמע ירדו מה"ש וקשרו להם שני כתרים, דנתינת הכתרים הוא מפני שהקדימו דוקא נעשה בעצם מעהמ"צ בעשי' בקבעומ"ש קודם דנשמע בכוונה פרטי שבה, וכמ"ש הלא שמוע מזבח טוב וגו' מפני שבהמצוה בעשי' גשמי' בקבעומ"ש יש בה בחי' פנימי' ועצמו' או"א"ס שלמע' מע' מבחי' אור דתו' בהכוונה וסודות עליונים דתומ"צ, ולכן בעשה"ד נאמרו דברים פשוטים דוקא לא תרצח לא תנאף ולא תגנוב וגו' וכללות התו' נתלכשה בדברים גשמי' ונתינה למטה דכ"ז הוא מפני שבתומ"צ גשמי' נמשך בחי' פנימי' ועצמו' או"א"ס משום דנעוץ תחלתו בסופן דוקא דבחיצוני' האברים דוקא מאיר בחי' מקיף דיחידה, וז"ש תכלית חכ' תשובה ומעש"ט משום דהעיקר הוא העשי' דוקא לא המדרש עיקר אלא המעשה של המצוה בפוי"מ דוקא, אלא שבלא לימוד התורה לא ידע איך לעשות את המצוה, דהתו' מגלה את הרציה"ע דמצות שהוא בחי' חיות הפרטי' של המצוה וכמו סוכה שתהי' לא פחות מו"ט ומשהו ולא למע' מעשרים אמה והסכך יהי' מדבר שאינו מקבל טומאה וכדומה ואז הוא מצוה וכמו"כ בכל המצות, הרי התו' מגלה אופן עשיית המצוה דבלא זה לא ידע איך לעשות את המצוה, ולכן הנה צ"ל חכמה בתו' ג"כ משום דתלמוד מביא לידי מעשה, והתו' היא האור והחיות של המצוה אבל תכלית חכ' היא עשיית המצוה בפועל משום דהמצות בעשי' דוקא שהן בבחי' אברים חיצוני' נמשך בהם בחי' פנימי' ועצמו' או"א"ס ב"ה ולכן המצות הנה לבד זאת שממשיכים אור התורה שיומשך בכלים הנה כללות ענין קיום המצות מאמתים את אמיתתם דע"י קיום המצות בהידור ובחיות פנימי' מכוון לאמתתה של תורה.

קיצור. יבאר בטעם ההפרש בין מצות שהן תחת הזמן ומחולקות זמ"ז כדוגמת האברים המחולקים ופועלים כל א' פעולה מיוחדת פרטית, ובין תורה שלמע' מהזמן וכוללת המצות דהעוסק בתורת עולה כאלו הקריבה, ויבאר דעם זה הנה מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים מבטלין ת"ת בשבילה מפני שהכוונה העקרית היא המשכת אורות בכלים דזהו ע"י קיום המצות בקבעומ"ש מפני שכך נצטווה ושבוה דוקא ממשיכים עצמו' או"א"ס, אמנם כדי לידע פרטי המצות ולקיימם בדיוק הוא ע"י התורה ולכן הנה המהדר במצות מכוון לאמתתה של תורה.

והנה להיות שתומ"צ נתלכשו בדברים הגשמי' צריכים לבררם ולהעלות את ניצוצות התהו שנפלו בדברים הגשמי' ולהעלותן לשרשן הקדום ובירור זה הוא בשני אופנים בדרך מלמטלמ"ע ובדרך מלמעלמ"ט בהמשכת אור עליון, וממילא מתברר הגשמי, וזהו אשרי אדם עוז לו בך דעבודתו בכירור דברים הגשמי' היא ע"י התו' וקיום המצות שהם אכו"ש הרוחני' שע"יז פועל הבירור בדברים הגשמיים ע"י המשכת אור עליון, וזהו מסלות בלבם דהנה מ"ש אשרי אדם עוז לו בך בד"כ קאי על נשמה כללית שהוא

מנהיג הדור כמא' אתפשטותא דמשה בכל דרא וזהו עוז לו כך דעוזו התקשרותו הוא כך בעצמותך ע"י כך שהם כ"ב אותי' התורה הנה הם פועלים להדריך את אנשי הדור להורותם את הדרך בלימוד התו' ובקיום המצות אשר ילכו בה וזהו מסלות בלבבם שהם הורכים והמסלות שהם קובעים בלבבם של ההולכים בעקבותיהם, ולכן בתחלה אומר לשון יחיד אשרי אדם אשר עוז לו כך שהוא האדם האדם היחידי הנשמה כללית אתפשטותא דמשה והוא הפועל מסלות בלבבם לשון רבים לרבים ההולכים בעקבותיו בעבודת ה' בלימוד התו' ובקיום המצות שע"ז מבררים את הדברים הגשמי' ופועלים ועושים מכון לשבתו ית' דע"ז מתקשרים בקשר אמיץ בנשמת הצדיק להנות מאור קדושתו שמעורר רחמי שמים להתברך בעבודתם ולהיות כלים טובים לברכת הוי'.

בס"ד, ש"פ ח"י, תש"ה

ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יוצאת וגו' וכדה על שכמה תורד העינה ותמלא כדה ותעל, וארו"ל (מד"ר בראשית פ"ס ד) תני רשב"י שלשה הם שנענו במענה פיהם אליעזר עבדו של אברהם משה ושלמה, אליעזר ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יוצאת, משה דכתיב (במדבר טז) ויהי ככלותו לדבר את כל הדברים האלה ותבקע האדמה אשר תחתיהם, שלמה דכתיב ב' (דה"י ב, ז) וככלות שלמה להתפלל אל ה' והאש ירדה מן השמים וגו', ובנור הקדש מדייק אשר עם היות שכולם נענו במענה פיהם מ"מ יש יתרון באליעזר לגבי משה ושלמה שהם נענו ככלותם לדבר היינו כשגמרו תפלתם ואליעזר נענה טרם שכלה לדבר, ולכא"ו אינו מובן איך שייך לומר שתפלת אליעזר פעלה יותר מתפלת משה עבד ה' אשר פנים אל פנים ופנים בפנים דיבר ה' עמו שהם מעלות נשגבות במאד, ושלמה דכתיב ב' ויהי נתן חכמה לשלמה והי' דור ט"ו לאברהם דבזמני' קאים סיהרא באשלמותא וידידי' שמו שהוא ידיד ה' הנה משה ושלמה נענו רק אחר שגמרו את תפלתם ואליעזר עבד אברהם נענה עוד טרם שכלה לדבר, וצ"ל מהו כללות ענין מה שנענו במענה פיהם ועוד מפני מה מחלק הכתוב בין אליעזר ומשה דכתיב בהם ענין הדבור ויהי הוא טרם כלה לדבר ויהי ככלותו לדבר ובשלמה כתיב תפלה וככלות שלמה להתפלל, והנה בכללות הענין מה שנענו במענה פיהם הוא הוראה על מהירות ההמשכה הנמשכת ע"י התפלה היינו מהירות מילוי הבקשה שמבקש המתפלל, דהנה כללות ענין התפלה הוא יהי רצון אשר יומשך רצון חדש למלאות בקשת המתפלל במה שתהי' אם בברכת חונן הדעת או התעוררות תשובה או רפואה וברכת השנים, אמנם באופן מילוי הבקשה הרי יש בזה שני אופנים אם בדרך הרגיל כמו בגזירת

תענית על ירידת גשמים דגם חוני המעגל הי' צריך להתעסקות דעג עוגה והתפלל ואו הי' נענה ורב יהודה הנה רק בשחלץ נעלו כבר נתמלאה בקשתי בירידת גשמים ור' חייא ובניו כשירדו לפני התיבה הנה כשאמרו משיב הרוח נשיב זיקא וזוהי מהירות הפעולה שמיד ממלאים בקשת המתפלל, וזהו דכתיב השולח אמרתו ארץ עד מהרה ירוץ דברו, השולח אמרתו ארץ היינו ההמשכה ההולכת לאט לאט והיינו מה שנמשך בדרך השתל' מעילה לעלול ממדרי' למדרי' שמתעכבת בכל מדרי' ובכל עולם, שז"ע מה שאנו מבקשים בכ"י בשמו"ע ב"ב ברכות האמצעיות שאדם שואל צרכיו בהן רפאנו וברך עלינו ולכאו' הלא מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה שנמשך שפע חיות ומזון על כללות השנה וא"כ למה צריכים עוד לבקשות, אך הענין דמה שנמשך בר"ה היינו כללות ההמשכה שנמשכת משרשה ומקורה אבל אח"כ כשהשפעה כבר נמשכת מעולם לעולם ומתעכבת בכל עילה ועלול הרי יכול להיות שההשפעה תשאר למעלה בשרשה ומקורה ולא תומשך למטה כלל או תומשך במדרי' הרוחני' ולא בגשמי' הנה ע"ז צריכים הבקשות שתומשך למטה ושתהי' ההמשכה בגשמי' בבני חיי ומזוני, וזהו ג"כ מה שאדם גידון בכל יום והלא הדין ומשפט הוא בר"ה וכבר נמשך לו שפע חיות ומזון וא"כ מהו הדין ומשפט עוד בכל יום, אך הדין ומשפט שבכל יום הוא לפי שהשפע מתעכבת בכל עולם לכן יש דין ומשפט אם תומשך למטה ואיך יהי' אופן ההמשכה, וע"ז הן הבקשות דשמו"ע שיומשך כפי אופן המצטרך לו, וכ"ז בההמשכה ההולכת לאט לאט, אך מ"ש עד מהרה ירוץ דברו היינו שנמשך במהירות ואינו מתעכב בהעולמות, והענין הוא לפי ששרש ההמשכה היא מלמע' מסדר השתל' דאית חסד ואית חסד, אית חסד שע"פ סדר השתל' וההמשכה שמבחי' חסד זה הוא שמתעכבת, אבל אית חסד בחי' ורב חסד שלמע' מסדר השתל' וכשנמשך ממדרי' זו אינו מתעכב כלל ונמשך במהירות בלי שום עיכוב, וזהו"ע מה שנענו במענה פיהם היינו לפי שהגיעו בתפלתם בבחי' אוא"ס שלמע' מסדר השתל' ולכן נענו מיד בלי שום עיכוב כלל, והנה ידוע דעיקר מהירות ההמשכה הוא מצד הגבו' דוקא, וכמ"ש ישיש כגבור לרוץ אורח דבכדי שיהי' לרוץ אורח במהירות גדולה ומרוצה זהו ע"י שיש כגבור דוקא, ואי' בזהר כגבור ולא גבור בגין דאמתיק דינא בחסד, דענין הגבו' הוא לצמצם ולהעלים, ועז"א כגבור דאמתיק דינא דהיינו בחי' גבו' שבחסד דהגבו' היא אדרבא בחי' תגבורת החיות דשרשה מבחי' תגבורת העצמות ומשם דוקא נמשך בחי' מהירות ההשפעה, וכמו עדי"מ הגבור הוא מהיר וזריו ביותר שכל מעשיו הם במהירות מפני תגבורת החיות שבו, וכמו החיות שבטבעם המה מהירי תנועה, דבהמה בטבעה תנועתה היא בכבודות ועצלות אבל החיות תנועתם במהירות והיינו מחמת תגבורת החיות שבהם, ובדוגמא כזאת יבן למעלה דבחי' תגבורת החיות שמבחי' הגבו' היא הסבה למהירות ההשפעה, וזהו מה שיש יתרון באליעזר שנענה קודם שגמר תפלתו, דהנה אליעזר הלך לקחת אשה ליצחק ויצחק הוא בחי' הגבו', אמנם בחי' הגבו' דיצחק הוא בחי' תגבורת העצמות שהוא תגבורת החיות ולכן משו"ז היתה ההמשכה בבחי' מהירות ביותר, וזהו

שגם משה ושלמה נענו במענה פיהם דמשה הגיע ג"כ בתפלתו בבחי' אוא"ס שלמע' מסדר השתל' וכן שלמה הוא מלך שהשלים שלו שהוא בחי' ת"ת שמגיע עד הכתר והיינו בבחי' אוא"ס שלמע' מסדר השתל' שלכן ה"ה עושה שלום והתכללות בכל המדרי' שבסדר השתל' ולזאת ככלות שלמה להתפלל מיד ואש ירדה מן השמים שזהו הגילוי שהי' בבית המקדש שהוא בחי' גילוי אוא"ס שלמע' מסדר השתל', אבל מ"מ יש יתרון לתפלת אליעזר שנענה טרם שכלה לדבר שזהו בזכותו של יצחק שהוא בחי' ישיש כגבור לרוץ אורח שנמשכת ההמשכה בבחי' מהירות ביותר, ובזו"א דקל"ב ע"א הקשה והנה רבקה יוצאת באה מיבעי לי' מאי יוצאת דקוב"ה אפיק לה מכל אינון בני מתא דכולהו חייבין והיא יוצאת מכללא דלהוק, ותרד העינה כתיב בה"א רזא איהו דאירעית תמן בירא דמרים כו', וצ"ל מה שהוקשה לו להזהר מ"ש יוצאת גבי רבקה הלא גם בבנות העיר כתיב גם כן יוצאות וכמ"ש לפני זה ובנות אנשי העיר יוצאות לשאוב מים והיינו שיוצאות מן העיר אל המעיין לשאוב ומהו הקושיא למה כתיב יוצאת כו', וגם צ"ל שייכות בירא דמרים לכאן, ועוד צ"ל למה בבנות העיר לא כתיב וירדו העינה וגבי רבקה כתיב ותרד העינה.

קיצור. יקשה א) על דיוק נזה"ק דמילוי בקשת משה ושלמה הי' אחר גמר תפלתם ובקשת אליעזר נתמלאה עוד טרם כלה לדבר, ב) בבקשת אליעזר ומשה נאמר לשון דבור ובבקשת שלמה נא' לשון תפלה, יבאר דנענו במענה פיהם מורה על מהירות המילוי, השולח אמרתו ארץ במילוי הבקשות לאט, ועד מהרה ירוץ דברו מילוי הבקשה במהירות כהא דרב יהודה (תענית כב ע"ב) בירידת גשמים, ויבאר בטעם אדם נידון בכל יום, ויתרון מילוי בקשת אליעזר מפני מעלת מדרי' יצחק גבו' תגבורת העצמות.

וליהבין זה ילהק"ת משנת"ל דתכלית הכל הוא עבודת הבירורים בהניצוצות דתהו שנפלו בשבה"כ דתהו ונתלבשו בדברים הגשמי' ואופן העלאתם הוא בדרך מלמטלמ"ע בהפרדת החומרי' הגסה ולבררם ולזככם עד שיתבררו הניצוצות ומעלה אותם לשרשם, ויש שאופן הבירור מלמטלמ"ע הוא ע"י המשכת אור עליון לברר ולזכך את חומרי' העולם והוא ע"י האכילה ושת"י ברוחני', דתורה נק' לחם ומצות הן שת"י אכלו ריעים לעילא באו"א שתו ושכרו דודים לתתא בזו"ן, ובכללות הוא התקשרות אברי הגוף וכחות הנפש שנעשה ע"י התפשטות הבאה מאכו"ש ושע"ז נעשה התכללות הכחות מה שמסיעים זל"ז להשתתף בפעולה א' ויש אופן התכללות בהאברים וביותר בהאברים חיצוני' ע"י הרצון דבכללות הוא ההפרש בין פעולת המקיף דחי' לפעולת המקיף דיחידה ויתרון מעלת קיום המצות בקבלת עול מלכות שמים דוקא.

מ) והנה כ"ז הוא הבירור בדרך או"ח שהוא אופן הא' בעבודת הבירורים רק שבאופן זה גופא הנה יש שני דרכים, הא' הוא הפרדת החומרי' והגסות ע"י עבודה ויגיעה מלמטלמ"ע, והב' דהפרדת החומרי' הוא ע"י

המשכת גילוי אור עליון והיינו דאופן הבירור הנה בשני הדרכים שוה שהוא בדרך או"ה, אמנם אופן הב' הוא הבירור בדרך או"י והוא לקחת חלקי הטוב מהנה"ב ע"י הגילוי אור דנה"א, וכמו בהבירור מלמע' בו' מלכין דתהו שתחלה נתברר היותר טוב מה שנכלל באלקות דאצ"י והשאר נפל לבר' וה"ז בחי' פסולת לגבי אצ"י ונתברר עוד בעולם הבר' והטוב נכלל בעולם הבר' והשאר נפל ביצ"י וכמ"ש בע"ח, וכמו"כ הוא בעבודה שע"י גילוי אור עליון דאור התו' ודבקות נפשו בתפלה שמאיר אור האלקי בנפשו האלקי' ואור נפשו האלקי' מאיר בגילוי עי"ז מתבררים חלקי הטוב שבנה"ב שיהיו גם הם לאלקות, והיינו שגם כחותיו הטבעי' רוצים באלק' דוקא ובוה דוקא הוא מוצא תענוג נפשו ונותן כל כחותיו בזה ואינו שייך כלל לענינים החומרי' והגשמי' שלו מזוככים, דכל ענין גשמי יש בו ענין וצורך רוחני כמו שהוא על פי התורה, ומובן דזהו רק במי ששייך לאופן בירור כזה והיינו שנשמתו היא במדרי' עליונה שאינה נתפסת בגשם כ"כ שמאיר בה האור האלקי ע"י תורה ותפלה, דכאשר הנשמה נתפסת בגשם אין מאיר בה אור התורה ואור התפלה, דההשגה וההתבוננות בתפלה אינה כדבעי שאינו משיג בטוב ואין מאיר בו האור וכש"כ שאינו בבחי' דבקות, דמי שהוא במדרי' כזו הנה אופן עבודתו הוא דתחלה צ"ל הבירור בדרך מלמטלמ"ע להסיר את ההעלמות וההסתרים שיאיר בו אור נפשו האלקי', אבל במי שנשמתו אינה נתפסת בגשם מאיר בה אור התורה והתפלה, ועם היות דגם במדרי' כזו הרי יש כמה חלוקי דרגות באופן הפשטתה מן הגשם ומ"מ באשר אינה נתפסת בגשם יכול להיות הבירור באופן כזה אשר הבירור הוא ע"י גילוי אור דנה"א מבררים חלקי הטוב דנה"ב, ונקודת הענין הוא דאופן כזה הוא במי שנשמתו בשרשה ומקורה היא בחי' שם מ"ה, וידוע דשם מ"ה אינו מקבל העלמות והסתרים שהרי גם בנשמות דמ"ה יש כמה מדרי' ומי שהוא במדרי' גבוה אינו נתפס בגשם כלל, אך באיזה מדרי' שהוא להיות דשם מ"ה אינו מקבל העלמות והסתרים מאיר בו אור נפשו האלקי', וגם נפשו הבהמית אינה חומרי' כ"כ ונרגש בה האור האלקי באופן שהתקון והבירור הוא אמיתי בלתי מוטעה ומרומה, אמנם בכללות הנה אופן התקון באופן הב' הוא להיפך מהאופן הא' והוא שבתחלה הוא מופשט לגמרי מעניני' החומרי' והיינו שהוא בתמידות בעבודה אלקי' ובד"א של הלכה ואינו שייך כלל לענינים אחרים, ואין זה שהוא אצלו בדרך כפי' שכופה ופורש א"ע מהם כ"א הוא ממילא ע"י הגילוי דאור האלקי בנפשו אינו רוצה בהם ואינו חושב כלל בזה, רק הוא מסור ונתון בכל כחותיו גם הטבעי' רק לאלק' בלבד ואז כל הענינים החומריים גם שיש בהם טוב ה"ה אצלו כפסולת ממש ופחותים וגרועים מאד בעיניו, ער זעט דאס אן זייער נידעריג, ואח"כ כשנכנס בעניני העולם אין בו הרצון והחשק בהם ובנקל הוא פועל בנפשו לפרוש מהם או שיהיו בכוונה לש"ש, שכן הוא העיקר באופן הבירור הזה שהדברים הגשמי' הם בכוונה לש"ש, והיינו רק במה שמוכרח לקיום גופו, כי אל המותרות אינו שייך כלל ואינו מתאוה לזה כלל רק במה שמוכרח לקיום גופו, וג"ז הוא בכוונה אלקי' והוא באמיתית בלתי מוטעה כלל והיינו

בב' הענינים רק מה שמוכרח לו ואין בזה שום תאוות נפשו רק לש"ש בכוונה אלקית, ועם היות שהבירור בזה הוא באופן נעלה מ"מ הטוב בזה אינו בבחי' דקות כ"כ כמו הטוב הקודם, דהנה בענין הכוונות יש הפרש בין כוונה לש"ש ובין כוונה אלקית, דהנה מה שהכל הוא בכוונה אלקית ה"ז למע' מכוונה לש"ש דהכוונה לש"ש זהו מה שבכח זה הוא לומד ומתפלל שכוונה זו היא גם בהבירור באופן הא' הבירור בדרך או"ח, אבל מה שהיא בכוונה אלקית הוא שמה שאין בזה כוונה אלקי' אינו נכנס כלל בזה, כ"א מה שיש בזה כוונה אלקי', ועצם הכוונה היא במדרי' גבוה ונעלית יותר הרבה, וע"כ הבירור דהטוב בזה הוא במדרי' נעלית, ומ"מ אין זה כמו הטוב שבתחלה, וזהו הבירור בדרך מלמעלמ"ט שמתברר תחלה הדק דק יותר והיינו הטוב ביותר מה שאינו מלוכש כלל בחומרי' ואח"כ מתברר גם חלקי הטוב שאינם בדקות כ"כ, וההפרש הוא בב' האופנים דבאופן הא' הוא שמתעסק עם הנה"ב לזככו ולתקנו, והאופן הב' הוא שענינו הוא להאיר אור נפשו האלקי' ועי"ז נעשה הבירור, וממילא אופן הבירור באופן הא' הוא להפריד את הרע תחלה ועי"ז נלקח ומתעלה הטוב דנה"ב שיהי' נכלל בנה"א, וגם מה שמעורר האה' לאלקות שעיי' מתרחק מן החומרי', דאה' ענינה המשכה והילוך וכמא' זכור אב נמשך אחריו כמים וכתוב הלוך ונסוע דבהילוך ממקום למקום כל מה שהולך ומתקרב למקום שהולך שם הרי מתרחק מן המקום שהלך משם, וכמו"כ כל מה שהולך ומתקרב לאלקות ה"ה מתרחק מעניני העולם, הנה הכוונה בזה הוא שעיי' תהי' הפרדת הרע דהיינו ביטול הרצונות דנה"ב, ובאופן הב' הוא שנלקח הטוב בנה"ב ע"י האור דנה"א ועי"ז נפרד ומתבטל הרע ממנו, והוא שאופן הא' הוא בירור הפסולת מתוך האוכל, ואופן הב' הוא בירור האוכל מתוך הפסולת, דב' אופני הבירורים לא יש בשבת דכל בורר אסור בשבת הן בורר פסולת מתוך האוכל והן בורר האוכל מתוך הפסולת הכל אסור בשבת רק שיש חילוקים ע"פ הדין באופן האיסור וכמ"ש בשו"ע אבל הכל אסור בשבת אשר כ"ה בעבודה הרוחני' שב' אופני הבירורים אינם שייכים בשבת, והענין הוא דהנה בשבת כתיב כי בו שבת מכל מלאכתו, דכל מלאכה אסורה בשבת, והרי הבירור דאו"ח ה"ה בדרך עבודה ויגיעה, אמנם גם הבירור דאו"י הרי זה מ"מ המשכת האור בכדי לברר וכמו למע' הבירור שנעשה ע"י שם מ"ה דתקון ה"ז המשכת שם מ"ה לברר, ועם היות דהבירור נעשה בדרך ממילא, מ"מ זהו שנמשך בכדי שיהי' הבירור וכמו"כ בעבודה בהבירור דאו"י ע"י התורה ועבודה דתפלה ה"ז לא עבודת הנשמה מצ"ע כ"א עבודת הכחות הטבעי' שיתברר ויתעלה ע"י הטוב שבנה"ב, וכמו ר"י כולו תנויי בניקין הוה שזהו לצורך הבירורים בכח התו' דעם היות שא"ז בדרך התלבשות ממש ומ"מ ה"ז בכוונה לברר בכח זה, ולכן הי' עיקר העסק שלו בניקין דוקא בשביל הבירור שג"ז הוא בכלל מלאכה, ועוד זאת שהרי השביתה היא העלי' וע"כ בחי' ירידה והמשכה אסור בשבת דכמו"כ הוא למע' דהמשכת החכ' דבזכ' אתברירו שזהו בדרך מלמע' למטה ה"ז ירידה לגבי' ית' וכל ענין השבת

הוא בחי' העליות עד רוכ"ד, וע"כ כל הבירורים שזהו ע"י המשכת וירידת האור לא יש בשבת.

קיצור. יבאר דאופן הב' בהבירורים הוא הבירור דא"י והוא מה שחלקי הטוב דנה"ב מתבררים ע"י גילוי אור מהנה"א והוא רק במי ששייך לעבודה זו והוא שאין נשמתו נתפסת בגשם והרוב הוא בנשמות דמ"ה ואופן התקון הוא להיפך מבאופן הא' דכללות ענין הגשמי' הוא כפסולת אצלו ומשתמש רק בהמוכרח לו ובכוונה אלקית, יבאר ההבדל בין לש"ש ובין כוונה אלקי' ויסביר דבאופן הא' (א) ההתעסקות בהנה"ב, (ב) בהפרדת הרע מהטוב, באופן הב' (א) ההתעסקות בהנה"א, (ב) בהפרדת הטוב מן הרע, ובשבת ב' אופני בירורים אסור.

מא) אַמְנָם לפי"ז דבשבת ב' אופני הבירורים אסורים יוקשה מהו"ע קרבנות דשבת, והלא במקדש היו מקריבים קרבנות שהי' קבוע להם זמן גם בשבת והלא כל ענין הקרבנות הו"ע הבירורים, דזהו דבחי' אש תמיד תוקד על המזבח זהו ה"ג דמל' דמבררים בחי' נוגה דבי"ע שזהו הקרבת הבהמה הגשמי' שנכללת באש שלמעלה, ומאחר דבורר אסור איך היו מקריבים קרבנות בשבת, גם איך מותר לאכול בשבת שהרי אכילה הו"ע הבירורים, וכמו בגשמי' המאכל מתברר באצטומכא ונעשה דם ומתברר בכבד ועולה ללב וליבא פליג לכל שייפין אשר כן הו"ע אכילה ברוחני' שהו"ע הבירור, ויש בזה ב' אופנים אם שהבירור הוא מלמטלמ"ע וכמו נהמא אפום חרבא ליכול, והו"ע בירור הפסולת מתוך האוכל, או שהבירור בדרך מלמעלה למטה והוא בירור האוכל מתוך הפסולת ושניהם אסורים בשבת וא"כ איך מותר לאכול בשבת, אך הענין הוא דהבירור דשבת א"י הבירור מתוך הפסולת כ"א הוא בירור אוכל מתוך אוכל והיינו שהמתברר הוא ג"כ אוכל ממש שאין בו שום פסולת כלל ומ"מ צריך בירור בכדי לעלות למדרי' עליונה יותר, והענין הוא, דהנה הבירורים דימות החול הן בעולמות בי"ע דשם מעורב טו"ר ויש פסולת ממש והבירור הוא להבדיל הטוב מן הרע ולהעלותו, והבירור הוא בשני האופנים אם להפריד הפסולת או להבדיל את הטוב דבענין השמות הוא בירור דב"ן ובירור דמ"ה ושניהם אסורים בשבת, אמנם בשבת הוא שהבירורים עולים באצ"י ונכללים באלקו' ממש דשם אין שום תערובות רע ח"ו כלל וכלל, רק להיות שבשבת הוא עליות שהן למע' מע' עד אין קץ שגם ז"א עולה בלמע' מאצ"י כנודע וע"כ גם המדרי' דאצ"י צריכים בירור בכדי לעלות למדרי' עליונה יותר, אבל א"י בירור הפסולת כ"א בירור האוכל גופא, דעם היותו אוכל ממש צריך בירור דהיינו ביטול בכדי שיהי' כלי לגילוי אור עליון יותר, ויובן זה ע"ד ר"ז צם מאה תעניתא בכדי לשכוח תלמוד בבלי, דבכדי לבא לתלמוד ירושלמי דאין תורה כתורת א"י הי' מבלבל לו ההשגה דתלמוד בבלי והי' צריך לשכוח שזהו בירור האוכל גופא דהיינו ההשגה דתו' בכדי לבא להשגה עליונה יותר, שהי' צ"ל הביטול בהשגת תלמוד בבלי בכדי לבא אל ההשגה דתלמוד ירושלמי, וכ"ה בעליית הנשמות בג"ע כשעולים מג"ע התחתון לגעה"ע צריכים טבילה בנה"ד וכמ"ש גה"ד

מן קדמוהי נפיק וגו' ובו טובלים הנשמות בעלייתם מגעה"ת לגעה"ע, ואין זה הנה"ד שארז"ל הגיגה די"ג סע"ב מויעתן של החיות נה"ד יוצא ואו' ע"ו על ראש רשעים יחול שזוהו הפרדת הפסולת מתגבורת הרשפי אש של החיות כי טבע הגבו' להוליד פסולת, ולהיות שזוהו פסולת הגבו' נעשה מזה נה"ד לענוש הרשעים והוא שהנשמות דעוה"ז טובלות בנה"ד זה קודם עלייתם לגעה"ת לאחר שמתבררים תחלה בגיהנם, ונה"ד זה הוא מויעתן של חיות, ועוד יש נה"ד בין געה"ת לגעה"ע וזה אינו לעונש ח"ו כ"א הו"ע הביטול וכידוע דטבילה אותי' הביטל, והענין הוא דהנה ידוע דגיהנם הוא אש דק ורוחני שמכלה ומלבן לחומרי' הרע שנעשה מתאוה רעה באש זר וחום הקשה שהוא בחי' רע גמור, והאש דגיהנם שורף ומכלה את האש זרה וכן אפי' הרהור רע שנק' הרהור עבירה וכן בכעס וקנאה שבא בפו"מ להרע לרעהו כמלבין פני חברו וכמדבר רע וכמו מלשינות כו' וכה"ג בדברים שהם רע בפו"מ ע"ז הוא הזיכוך דגיהנם לשרוף ולכלות את האש זרה, וע"י תשו' מעומקא דליבא בבכי' מעומק הלב וע"י היסורים שמייסר ומסגף א"ע יטהר וינקה ג"כ מן הרע כמו ע"י יסורי גיהנם ר"ל, ויש עוד מדרי' שהיא בדות יותר, דעם היותו ג"כ רע מ"מ אינו רע גמור והוא הריחוק שנתרחק לבו מאלקו' והי' כאבן ולא יקבל במוחו ולבו גילוי אור אלקי כלל וכמת יחשב בטמטום הלב וטמטום המוח, וזהו מצד העדר עבודתו בתו' ותפלה מחמת טרדות נפשו שהוא נתון ומסור לעניני העולם ומוטרד בהם ביותר, והיינו שעניני העולם תופסי' מקום אצלו מאד ומטרידים ומבלבלים אותו ומונעים מתו' ועבודה וע"ז נעשה חומרי וגשמי ביותר שמתגברים בו כחותיו הטבעי' והכחות דנה"א מתעלמים בו עד שאינו כלי לאור אלקי, כי לאום מלאום יאמץ וכאשר הכחות דנה"א הן בהתגלות ה"ז פועל הביטול בהכחות הטבעי' אבל בהעדר העבודה מתגברים הכחות הטבעי' וממילא הכחות דנה"א מתעלמים ובפרט בחומרי' וגסות גופו וטבעו שנעשה ע"י התאוות שאע"פ שלא נמשך אחר הרע אפי' בהרהור עבירה אבל בתאוות היתר הוא משוקע ומושרש ביותר ומבולע בזה כל חיותו הרוחני', וע"ז היא הטבילה בנה"ד שאחר הבידור דגיהנם בתאוות רעות ממש בא אח"כ הזיכוך דנה"ב שהוא אש רוחני ודק יותר שמוציא ומכלה כל הגשמה גופני' וחומרי' שקבלה הנשמה בעוה"ז, וז"ש בזהר שם דכל עיקר טבילה זו דנשמות בנה"ד זה הוא לשכוח כל חיוו דהאי עלמא שהוא גסות וחומרי' דמדות הטבעי' ומח' דבור ומעשה שעסק כל ימיו בלו"ג, ואז תוכל הנשמה לעלות לגעה"ת לקבל שכרה בעונג אלקי במורגש בשו"מ באהוי"ד אלקי', וכמו בכבוד ראש שקודם התפלה בבכי' מסטרא דא, שע"י המרירות ובכי' על רחוקו מאלקות יבא לפ"ע זה לקירוב ותדוה אלקי בתפלה בק"ש ושמו"ע, וכ"ז הוא בנה"ד התחתון שעומד בין גיהנם לגעה"ת, אמנם נה"ד העליון שעומד בין געה"ת לגעה"ע הוא שגם לאחר שעלו הנשמות לג"ע התחתון צריכות לעלות בעלי' גבוה מזו לגעה"ע, שזוהו ע"י הטבילה שטובלות נשמות דגעה"ת בנה"ד העליון דנגיד ונפיק מקדמוהי שישכחו לגמרי על כל מה שקבלו בגעה"ת, והענין בזה הוא דודאי הנה גם שכבר הופשטה הגשמה מכל גסות וחומרי' בתכלית בנה"ד התחתון קודם עלותה

בגעה"ת דאלי"כ לא הי' ביכולתה לקבל אור אלקי כלל בגעה"ת שמופשט מכל גשם והוא רק במדרי" אלקו' מופשט מכל ישות ומציאו' מ"מ ההשגה אלקי' שם היא בבחי' יש ועונג מורגש, וכמו בעבודה בתפלה בהתבוננות אלקי בהשגה אמיתית שמשגי הענין האלקי בטוב ובהנחה וקליטה טובה במוחו ומתענג מאד על הענין האלקי שמאיר במוחו ומתעורר באהוי"ר אמיתי בלבו מ"מ כ"ז הוא במורגש ובבחי' יש, דההשגה היא בבחי' תפיסא בלבושי השגה שבאה בבחי' יש וכן העונג הוא עונג מורגש, וגם האהוי"ר היא בהתפעלות מורגשת ועם היות שכ"ז הוא בבחי' עונג והתפעלות אלקי מ"מ ה"ז במורגש, וכמו"כ בהשגות הנשמות בג"ע התחתון והעונג עם היות שזה עונג אלקי מ"מ הוא עונג מורגש, וע"כ צריך העברה וביטול דהרגשת הישות גם ברוחני' ולשכוח על כל מה שמשגי ומתפעל בהשגת אלקו' בגעה"ת כי אין ערוך כלל לגבי זיו השכינה שבגעה"ע ששם לא יוכל לבא כל בחי' יש ודבר מה במורגש כלל רק מי שהוא בחי' אין ומה בעצם שבלתי מרגיש א"ע כלל שנק' ביטול עצמי למע' מביטול היש לאין ע"י התפעלות בהשגה, וזהו"ע טבילת הנשמה בנה"ד העליון בכדי להתבטל לגמרי ממציאותה בגעה"ת בתענוג אלקי במורגש להיות בבחי' ביטול במציאות בגעה"ע.

קיצור. יקשה הלא קרבנות ואכילה הם בירורים ומאחר שבשבת בורר אסור מהו"ע הקרבנות במקדש בשבת וכן היתר אכילה בשבת, ויתרין שהבירור דשבת הוא בורר אוכל מתוך אוכל שהו"ע העליות דשבת עד רום כל המעלות, וכר"ז דצם מאה תעניתא' לעלות לתורת א"י וכהטבילה בנה"ד שבין געה"ת לעליון, דגיהנם הוא אש רוחני' שמכלה האש זרה והוא זיעת החיות דעל ראש רשעים יחול אבל נה"ד שבין געה"ת לעליון הנה טבילה אותי' הביטול לבטל התענוג באלקו' המורגש ולהיות כביטול במציאות.

והנה אברהם אבינו הוא התחלת עולם התיקון, דעד אברהם הגם שהיו צדיקים גדולים אבל העולם משמש באפילה והי' התגברות היש בעולם ואברהם הוא שהתחיל להאיר בעבודת הבירורים בבירור וזיכוך ישות וגסות העולם, ואופן עבודת אברהם הי' בדרך מלמטה למע' דהלוך ונסוע שהתרחק מן הגשמי' ונתקרב אל הרוחנית וכל אופן עבודת אאע"ה הי' באופן של נדיבות וכמא' אברהם אבינו הי' נדיב בממונו נדיב בגופו ונדיב בנפשו, וכת' קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה, ואיתא בוח"ב דקצ"ו ע"ב דתרומה לה' הוא עליית כנס"י בחי' מל' דאצי' שעולה באצילות להתייחד עם הז"א, והרמ"ז כתב דתרומה לה' הו"ע העלאת הניצוצות מהבירורים, וזהו כל נדיב לבו יביאה' דנדיבות הו"ע ההשפעה בויתור שזהו ההפרש שבין חסד סתם לענין הנדיבות שנותן בויתור, ולמע' חסד סתם הוא בחי' חסד דז"א ונדיבות הוא בחי' רב חסד דאריך, ובעבודה ענין הנדיבות הוא בחי' הביטול ביותר להניח א"ע לגמרי מכל וכל וכמ"ש רבינו נ"ע בפמ"ט והנה כאשר ישים המשכיל אלה הדברים אל עומקא דליבא אוי ממילא כמים הפנים לפנים תתלהט נפשו ותתלבש ברוח נדיבה להתנדב להניח ולעזוב כל אשר לו מנגד ולדבקה בו ית', הרי דענין הנדיבות הוא להניח כל אשר לו מנגד

ולדבקה בו ית' שזהו בחי' בכל מאדך, אמנם זהו מצד המקבל והנדיבות שמצד המשפיע הוא מה שהשפעה נמשכת במהירות ומרוצה דזהו מ"ש ישיש כגבור לרוץ אורח, דהנה כתיב גשם נדבות תניף אלקי' ואי' בזהר וישב דקפ"ט ע"ב גשם נדבות דא גשם דרעותא כד אתרעי קוב"ה בכנס"י לארקא לון ברכאן, ופי' גשם דרעותא הוא כאשר היחוד עליון הוא בבחי' זווגא שלים, כמ"ש בוח"ג דס"א ע"ב, ובע"ח שער הזווגים פ"א וב' דזווגא שלים הוא בחי' יחוד פנימי שנמשך בחי' העצמות דא"ס, ובחי' זו נק' גשם נדבות, והענין הוא דהנה הגשם בא ע"פ רוב ע"י הרעמים שמטילים יראה לפשט העקמומית שבלב, והענין הוא דירידת גשמים זהו השפעת חסד, והנה החסד עליון בכדי שיומשך למטה זהו ע"י כמה השתל' מעולה לעולם להיות מתעבה כדי שיומשך בגשמי', ובכל עולם יש דין ומשפט שז"ע מה שנידון בכל יום, וכתיב וחסד ה' מעולם ועד עולם על יריאי, ובכדי שיומשך החסד מעולם עד עולם הוא בזכות היראה, כי ההמשכה מעולם העליון לעולם התחתון היא ע"י המל' שבעולם העליון שנעשה כתר ועתיק לעולם התחתון, ומל' נק' יראה כמ"ש אשה יראת ה', ולכן להיות ירידת הגשמים מעולם עד עולם הוא ע"י היראה, ולכן יש קודם רעמים שעז"ג והאלקים עשה שיראו מפניו וגו', וכ"ז כשנמשך מבחי' חסד דסדר השתל' או שייך עיכוב ודין, אבל כשנמשך מבחי' רב חסד דאריך או נמשך השפע במהירות בלי שום עיכוב, ובחי' זו היא גשם נדבות ולכן הנה הכלי לזה צ"ל בבחי' רוח נדיבה והיינו בחי' המרוצה שבמקבל והוא בחי' אה' דבכל מאדך שאז הוא בבחי' מרוצה לאלקות בלי שום עיכוב כלל, וזהו והנה רבקה יוצאת ופי' ברע"מ פנחס דרכ"ו ע"א כמד"א ויצא כברק חצו והיינו כמו הברק שהולך במרוצה כמו"כ למע' הוא בחי' ההשפעה בבחי' מהירות שנמשך מאוא"ס שלמע' מסדר השתל', העלאת מ"ן לזה הוא בחי' הנדיבות ורצוא דהמקבל, וי"ש בזהר והנה רבקה יוצאת באה מיבעי לי' למימר והיינו דפי' יוצאת שיצאה מאיזה מקום דתחלה היתה בנוגה וקוב"ה אפיק לה שנתבררה ויצאה מן הקליפה, וענין היציאה הוא רוח נדיבה וזהו דברבקה דוקא כתיב ותרד העינה בה' היא בחי' ה' אחרונה דשם הוי', דארעית תמן בירא דמרים, והיינו דתיכף כשנתבררה נכללה בקדושה בחי' יסוד דנוק', והיא עצמה נעשה בחי' בירא דמרים באר הנובע מתתא לעילא שנעשה בבחי' כלי ממש לאור העליון לברר את הדברים הגשמי' ולהעלות את ניצוצות דתהו לשרשם הקדום דעי"ז נמשך האורות מרובים דתהו בכלים דתקון.

בס"ד, ש"פ בשלח, י"ג שבט, תש"ה

כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות. ואי' במד"ר במקומו, כמגדל דוד צוארך מה שגידל אתכם דוד בספרו, ומה גידל דוד בספרו לגזור ים סוף לגורים (תהלים קלו), וצ"ל מהו"ע ההגדלה שהגדיל דוד את ישראל שהודיע שהים נגזר לגורים, הלא כל ענין קרי"ס מבואר בתורה באריכות הפרטים איך שהים נעשה יבשה ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים, א"כ לכאורה אינו מובן מהו ההגדלה שהגדיל דוד את ישראל בספרו, אך הענין הוא דהנה זה מה שהגדיל אתכם דוד בספרו מה שהודיע דמעלת ישראל גדולה ממעלת הים לכן נקרא עתה לפניהם הים. דהנה לפעמים משמע שמעלת הים גדולה ממעלת ישראל שהרי על ידי הים דוקא נתעלו ישראל ונתגדלו, וכדאיתא במדרש רבה ראה הפחות שבפחותים בימי משה מה שלא ראה גדול הנביאים, ורש"י פי' ע"פ זה אלי ראתה שפחה על הים מה שלא ראו הנביאים, דבנביאים כתיב ביד הנביאים אדמה, כה אמר ה', כדמותינו ומשה נתנבא בזה, ויורדי הים זכו לנבואה וכמעלת מדרי' משה שאמרו זה אלי, והענין הוא דכללות ענין קרי"ס הוא חיבור אצי' עם הבריאה, דים וארץ הוא העלם וגילוי, ובד"כ העלם הוא בחי' אצי' להיות דאצי' הוא מהות אלקות, ומהות אלקות נעלם מהנבראים וכמארו"ל ע"פ כי לא יראני האדם וחי שאפילו החיות הנושאות את הכסא אינן רואות את הכבוד, דהגילוי בנבראים אפי' היותר עליונים הוא רק השגת המציאות, וזהו דאימא עילאה מקנא בבריאה, דבאצי' אבא עילאה מקנן באצי' ובבריאה אימא עילאה, וכללות ההפרש בין חכמה ובינה ידוע דחכמה היא ראיית המהות ובינה ידיעת המציאות, וכמו"כ בבריאה הוא ידיעת המציאות בלבד ובאצי' מאיר גילוי המהות דאלקות, וע"כ ה"ז העלם לגבי בריאה, וקרי"ס הוא שנקרא העלם ונתגלה אצי' וע"כ זכו כולם לנבואה, וכמו נבואת משה גילוי המהות, והגם דקרי"ס הוא מל' כידוע דים סוף הוא סופא דכ"ד דאצי', הנה הים הוא פנימי המל', וכידוע דים וארץ הן ב' מדרי' שבמל', ים פנימי המל' שמאיר שם כל האורות עצמי' דאצי' שמתעלמים במל', וחיצוני' המל' הוא מקור לבי"ע, דזהו הטעם מה שפנימי המל' נק' כנס"י שכוונת ואוספת בתוכה אורות דישאל דלעילא, והיינו שמאירים שם האורות עצמי' דאצי' רק שמתעלמים במל', ועי"ז חיצוני' המל' היא מקור לבי"ע, דמל' היא ממוצע בין אצי' לבי"ע, שהרי אצי' הוא א"ס להתפשטותו וכמ"ש בס"י ע"ס בלי מה מדתן עשר שאין להן סוף, ובכדי שמאצי' תתהוה הבריאה וכמו מחסד דא"ס יתהוה חסד דבריאה א"א להיות מעצם האצי' כ"א ע"י ממוצע והוא מל' שמקבלת מאורות דאצי' ונעשית מקור לבריאה, דמל' היא מקבל ומשפיע דזהו פי' ענין מה שאנו אומרים ואמונה כל זאת וקיים עלינו, כל זאת ל' נוק' וקיים עלינו ל' דכר, מפני שהיא מקבל וגם משפיע, ומקבל שבה הוא למעלה ממשפיע שבה דמקבל שבה היא שמקבלת אורות עצמי' דאצי' ומה שמשפעת הוא הארה לבר, וכמו שיש ממוצעים גם למטה, כמו במשפיע

ומקבל כשהמקבל אינו בערך המשפיע צ"ל ממוצע ביניהם וכמו המתורגמן שהי' בימיהם שהמתורגמן קבל ההשפעה מהרב הדורש והי' משפיע להם, הרי אינו משפיע את שכל הרב, כ"א המתורגמן מקבל שפע הרב אבל זה מתעלם בכלים וחושים שלו, וזוה נמצא אצלו אור שכל וזה הוא שמשפיע להעם, שזהו שכל הבא משכל הרב ומ"מ אינו שכל הרב עצמו שזה נתעלם בשכל המתורגמן וזוה נמצא אצלו אור שכל, וכמו"כ הוא במל' שהאורות דאצי' מתעלמים במל' ועי"ו חיצוני' המל' היא מקור לבריאה, וא"כ בקרי"ס שנקרע ההעלם דמל' ה"ו גילוי אורות עצמי' דאצי', ולכן הי' בהם הנבואה במדרי' זה שהוא גילוי המהות, ומשמעות הענין הוא דבקרי"ס האיר להם פנימי' האורות דאצי' וכדאי' במד"ר כמה גדולים יורדי הים, דכמה נתחבט משה רבן של כל הנביאים שבקש הראני נא את כבודך, ובסוף הראה לו כסימן וראית את אחורי לפני לא יראו, ויורדי הים כאו"א מראה באצבע זה אלי, משמע דפני שלא נתגלה למשה נתגלה להם בים דהיינו פנימי' האורות דאצי', והענין הוא דהנה קרי"ס הי' עד רוהמ"ע, דכמו שמל' דאצי' ממוצע בין אצי' לבי"ע כמו"כ כתר הוא ממוצע בין או"א"ס המאציל להנאצלים, דעצמות או"א"ס הוא פשוט בתכלית הפשיטות וא"א שיהי' התהוות האצי' מדרי' פרטי', וגם אצי' הוא גבול לגבי א"ס, וצ"ל ע"י ממוצע והוא הכתר דאו"א"ס המאציל מאיר בפנימי' הכתר ומתעלם שם, ועי"ו חיצוני' הכתר הוא שרש ומקור לנאצלים וכמ"ש בע"ח שמ"א פ"ג בב' מדרי' שבכתר דבחי' עליונה שבכתר היא אחרונה שבא"ס והיא האצילה מדרי' שני' שהיא מדריגה עליונה שבנאצלים וקריעת ים סוף הוא שנתגלה ההעלם דפנימי' הכתר, ומשם הוא פנימי' האורות דאצי', דמה שחיצוני' הכתר הוא שרש ומקור לנאצלים, וזהו חיצוני' אצי' אבל פנימי' האצי' הוא פנימי' הכתר, ובקרי"ס האיר בהם לפי שעה פנימי' האורות דאצי', ולפי"ו ע"י קרי"ס הי' עילוי גם במשה, דמה שבקש הראני נא את כבודך הי' מאיר בקרי"ס בגילוי, וכ"ז הוא מעלת הים שע"י הים נתעלו נש"י, וממה שאו' גידל אתכם דוד בספרו הרי מעלת ישראל גדולה מהים, וכמ"ש בוקע ים לפני משה שראה הים את משה ובנ"י נתבטל לפנייהם ונקרע, ולהיפך אי' במד"ר שאמר הים אני גדול ממך שאני נבראתי בשני ואתה נבראת בששי, וממ"ש וישב הים לאיתנו לתנאו ותנאי התנה הקב"ה שיקרע לפני ישראל משמע דמעלת ישראל גדולה ממעלת הים.

קיצור. יקשה מהו ההגדלה בהידיעה דגזירת הים לגורים לגבי האריכות שבתורה בפרטי עניני קרי"ס, ויבאר דההגדלה היא מה שהודיע מעלת ישראל על הים, ויבאר דבאצי' מושג מהות אלקות שנעלם מהבריאה, דבבריאה מושג רק מציאות אלקות ובוזה חיצוני' המל' משפיע שבה, ים הוא פנימי' המל' מקבל שבה, וקרי"ס א) חיבור אצי' ובריאה ע"י ספי' המל' וזכו לשעה לנבואה כמדרי' משה, ב) חיבור או"א"ס המאציל ואצי' ע"י הכתר.

(ב) והנה בדוגמא כזאת מצינו ג"כ בתורה ונש"י, דלפעמים איתא דנש"י
 הן גבוהים מהתורה ולפעמים משמע דתורה למעלה מישראל,
 דהנה איתא בתדב"א שני דברים קדמו לעולם תורה וישראל ואיני יודע
 איזה מהם קדום, היינו בשני הדברים איזה מהם קדום זל"ז, אומר אני
 דישראל קדמו, ותרואה שכל התורה היא ציווים לישראל, צו את בני ישראל
 הבר אל בני ישראל, הרי ישראל קדמו, וכ"ה במד"ר בראשית ז' דברים קדמו
 להם וחשיב בהם תורה ואו' ומחשבתם של ישראל קדמה לכל דבר, דישראל
 עלו במח' הרי שישראל גבוהים מהתורה, וארו"ל ע"פ תורה צוה לנו משה
 מורשה א"ת מורשה אלא מאורסה שהתורה היא בבחי' כלה מאורסה לאיש,
 כנס"י, דנש"י משפיעים בתורה, הרי שישראל הן למעלה מהתורה, ולפעמים
 משמע להיפך דאי' בזהר תלת קשרין מתקשראין דא בדא ישראל באורייתא
 ואורייתא בקוב"ה, דקישור וחיבור דנש"י בהקב"ה הוא ע"י התורה, הרי
 שהתורה גבוהה מישראל שע"י התורה מתקשראין בקוב"ה, אך הענין הוא
 דשניהם אמת, ואלו ואלו דא"ת, דהנה יש ב' מדרי' בנשמה, דלא כל הנשמה
 מלובשת בגוף, דמה שמלובש בגוף הוא רק הארה ומקצת מהנשמה ועיקר
 הנשמה היא למעלה, דהרי נשמות גבוהות ממלאכים, דמלאכים הם מחיצוני'
 הכלים ונשמות מפנימי' הכלים, וגבי מלאכים אי' דמלאך בשליש עולם
 עומה, וא"כ הנשמה שגבוה ממלאך הרי הגוף קטן מהכיל עצם הנשמה,
 עם היות דכללות ענין התלבשות הנשמה בגוף הוא בכח המפליא לעשות
 המקשר רוחניות בגשמיות, דנשמה שהיא אלקו' תתלבש בגוף שהוא במדרי'
 הדומם למטה מגופות כל הנבראים ה"ז רק בכח מפליא לעשות, מ"מ זהו
 רק בנר"ן שבנשמה, אבל עצם הנשמה אינה בגדר התלבשות בגוף, הגם
 דעצם הנשמה ג"כ מקושרת בגוף, דמשו"ז א"א לנשמה אחת להתלבש בשני
 גופים, וכדאי' באד"ר באל"י שלא הי' בדאידרא מפני שהי' צריך להציל
 את רהמ"ס וחביריו ולכבודו הי' צ"ל בגוף, ולכבוד הרשב"י הי' ג"כ צ"ל
 בגוף וא"א שיתלבש בשני גופים, דזהו ההפרש בין הנפש והשמש, דהשמש
 אינו מוגדר בהאור, דאור השמש מאיר בכ"מ שהשמש נמצא, והנשמה
 עם היות מעלתה למעלה מהשמש אינה יכולה להיות בשני גופים, מפני
 שהעצם מוגדר ומקושר בהאור, וטעם הדבר הוא מפני שהנפש המלובשת
 בגוף היא עצמי' ג"כ לא רק הארה כ"א גם עצמי, דאור השמש הוא רק
 אור שאין בו מן העצם כלל, והנפש יש בו אור וגם עצם, דזהו שני
 הענינים שבנפש, א) האור והחיות כללי דנפש המחי' את הגוף, ב) כחות
 הנפש המתלבשים בהאברים, דאור וחיות הכללי הוא העצם וכחות הנפש
 הם האור, וזהו דהנשמה המלובשת בגוף היא הארה ומקצת מהנשמה היינו
 מקצת מן העצם שכל העצם מקושר בזה ולכן באמת בגילוי הארה לבד
 דנפש נמשך בכ"מ וכמ"ש בכתבי האריז"ל בזה שאלי' נמצא על ברית
 מילה שיש כמה ב"מ בזמן א' זהו רק ניצוצות שהוא הארה, דבזה אין
 העצם מוגדר ויכול להיות בכ"מ בזמן אחד ומקצה העולם ועד קצהו,
 ובהתלבשות בגוף להיות שיש בזה עצמי העצם מקושר בזה, והדוגמא למעלה
 הוא מ"ש תורה אחת יהי' לכם, תורה אחת ולא שתי תורות, דבגילויים מן

העצמות יש כמה אופני גילויים וכמו עגולים ויושר, ממכ"ע וסוכ"ע וכה"ג יש כמה אופני גילויים, משא"כ תורה היא תורה אחת, דתושבע"פ היא פי' וביאור תורה שבכתב, והיינו כי התורה היא עצמי שכל העצם כביכול מתלבש בזה, וכן בנפש שהנשמה שבגוף יש בה גם עצמי שהעצם דנפש מקושר בזה, ולכן ביכולת להגיע לעצם הנשמה שהעצם יהי' בגילוי ממש, וכמו ברה"ה ויוהכ"פ מי שזוכה להתעוררות אמיתית ביציאה מגדר כלים ויציאה מגדר הגבלה ה"ז שעצמות הנפש ממש הוא בגילוי, והוא מפני שהנשמה שבגוף היא עצמי והעצם מקושר בזה ע"כ יכולים להגיע אל העצם, דאור אינו מגיע אל העצם כשם שהאור אינו ממשיך את העצם, כמו"כ מהאור לא יגיע אל העצם, והנפש מגיע אל העצם מפני שהוא ג"כ עצמי והעצם מקושר בזה, וכ"ז הוא שהעצם מקושר אבל אינו בהתלבשות בגוף דמה שמתלבש בגוף הוא רק מקצת מהנשמה אבל עצם הנשמה אינו בגדר התלבשות וז"ש ונוזלים מן לבנון, דהנשמה היא בבחי' לובן העליון ומשם נוזל ונוסף לנשמה המתלבשת בגוף, וזהו מה שנופלים לאדם הרהורי תשובה פתאום שזהו משרש ומקור הנשמה שלמעלה שהיא רואה ושומעת הכרוזים העליונים שמעוררים על התשובה וכמאמר אריב"ל בכל יום ב"ק יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, דהנשמה למעלה רואה ושומעת את הכרוז וזוה נוזל ונוסף להנשמה למטה שז"ע מזלייהו חזי, וזוה הוא שנעשה ההתעוררות בהארץ הנשמה המלובשת בגוף, אמנם עצם הנשמה למעלה גם ממזל, דמזל הוא מקיף דחי' ומקיף דיחידה למעלה מזה, ועצם הנשמה למעלה גם מיחידה וכדאי' במד"ר חמשה שמות נק' לה נפש רוח גשמה חיי' יחידה, הרי דגם יחידה אינה ג"כ אלא שם בלבד, הרי דעצם הנפש הוא למעלה גם מיחידה, ועצם הנפש הוא מ"ש בעי"ח שמ"א פ"ג שיש ניצוץ קטן שהוא בחי' אחרונה שבבורא שעז"נ אני אמרתי אלקים אתם והיא שמתלבשת ביחידה וזהו דיחידה הוא יחיד ה', הרי שבנשמה יש ב' מדרי' גשמה המלובשת בגוף ושרש ומקור הנשמה שהיא עצם הנשמה כמו שהיא למעלה.

קיצור. יבאר דגם במעלת תורה ונשמות יש מדרי' חלוקי', מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, הרי דמעלת הנשמות על התורה, התקשרות ישראל בהקב"ה הוא ע"י התורה הרי מעלת התורה על נשמות, ויסביר ב' מדרי' (נשמה א) הארץ הנשמה המתלבשת בגוף ובה א) החיות כללי הוא עצמי, ב) חיות האברים הארץ, הארץ הנשמה מקצת מהעצם שמקושר בהעצם ולכן אפשר להגיע להעצם, העצם למעלה גם מיחידה.

ג) והנה עפ"ז יובן המדרשות חלוקות במעלת התורה על הנשמות ובמעלת הנשמות על התורה, דהנה הנשמה המלובשת בגוף שהגוף ונה"ב מעלימים עלי' וכמ"ש יונתי בחגוי הסלע בסתר המדריגה, הנה ההתקשרות שלה באלקות הוא ע"י התורה, כי תורה ונשמות שניהם הן מן העצמות הרי התורה אורייתא וקוב"ה כולא חד להיות דהתורה היא אור וכמ"ש ותורה אור ע"כ בכל מקום שנמשך היא בחי' גילוי ויש תורת האצ"י ותורת הבריאה

והכל הוא אלקות בגילוי, רק שתורת הבריאה מדברת בעניני הנבראים ותורת האצ"י מדברת בענינים דאלקות עצמם כמו שהם באלקות אבל הכל הוא גילוי, ונשמות הן שנעשו דבר בפ"ע מן העצמות, וע"כ הנשמות כשירדו לבי"ע נעשו יש נברא ממש, ואינו דומה לכל הנבראים בזה שהיא אלקות בעצם מהותה כנודע, ומ"מ נעשית יש נברא ממש, וזוהי קושי הלידה שבנשמות כדאי' בזהר דזהו נשמות דבי"ע שאלקות יהי' יש זהו הקושי כבי' וע"כ הוא בהתלבשות ותפיסא ממש בגוף ונה"ב שמעלימים ומסתירים ומחשיכים אורה, והסבה לזה היא מפני שנעשית דבר בפ"ע, ובכדי שיהי' התקשרות הנפש באלקות הוא ע"י התורה שהיא עוז ותושי' עוז לנה"א ותושי' לנה"ב שמתשת כח הנה"ב ונותנת כח לנה"א שתהי' התגלות הנשמה, ועי"ז נמשך ג"כ אלקות בעולם ע"י התורה, וז"ש הליכות עולם לו ב' הליכות הא' מלמטלמ"ע ע"י התפלה שזוהו ג"כ ע"י עסק התורה והב' ההילוך מלמעלמ"ט ע"י התורה שע"י שמקשר נפשו בתורה ממשיך גילוי אלקות בעולם, וז"ש עוטה אור כשלמה שהתורה היא לבושו של הקב"ה שמתלבש בלבוש התורה ונמשך עי"ז גילוי אלקות בעולם, וענין אור ושלמה הוא להיות שהתורה היא ממוצע בין אוא"ס ונש"י וכמו"כ היא ממוצע בין אוא"ס ועולמות וכמאמר קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, ובמד"ר בראשית בשביל התורה שנק' ראשית, ואהי' אצלו אמון א"ת אמון אלא אומן התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה, וכל ממוצע ה"ה כלול מבי' מדרי' והיינו שיש בתורה מאוא"ס הבל"ג ובבע"ת והוא מ"ש ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, ושלמה הוא שרש ומקור הגבול, והוא חיצוני' התורה, שכל הענינים הם בהגבלה וכמו אלו טרפות ואלו כשרות, והן ב' מדרי' שבממוצע דתורה, וזהו תלת קשרין מתקשראן דא בדא דהתקשרות הנשמה באלקו' הוא ע"י התורה, אמנם סדר העבודה בעסק התורה ארז"ל פסחים דס"ח מעיקרא כי עביד אינש אדעתא דנפשי' קא עביד לתקן נפשו דעם היות שירדה להחיות את הגוף תהי' אחוזה וקשורה באלקו', ואח"כ הוא למוד התורה לשמה, דהנה התורה למטה הרי נתלבשה בעניני גשמי' המחליף פרה בחמור וד' רשויות דשבת וא"א לומר שהתורה למעלה היא ג"כ בעניני' אלו, דד' רשויות רה"ר הוא עולם התהו ורה"י התקון, וענין למוד לשמה הוא להמשיך התורה כמו שהיא למעלה, והיינו דתורה כמו שהיא באצ"י תהי' בגילוי למטה וגם ענין למוד התורה לשמה הוא לחבר תורה שלמעלה עם א"ס ב"ה וכדאי' בספר הבהיר דוד הי' מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה, דהנה תורה למע' היא חכמה דאורייתא מחכמה נפקת, וחכ' ג"כ באין ערוך לגבי עצמות וכמ"ש כלם בחכמה עשית שנחשבת כעשי', דכשם שעשי' היא באין ערוך כך החכ' ג"כ באין ערוך, שהרי חכ' אינה עצמות וכמו בנפש האדם הרי החכ' אינה עצמות הנפש רק שהנפש נק' ע"ש החכמה נפש המשכלת מ"מ ה"ז אינו עצמו', וזהו שהתורה נק' לבוש וכמ"ש עוטה אור כשלמה וכתוב כאשר יאמר משל הקדמוני שהיא למשל לא"ס קדמונו ש"ע ומשל הוא לבוש כנודע, ובלבוש הרי יש הפרש אם המלך לבוש בלבוש או שאינו לבוש בו, ועם היות שגם בעת שאינו לבוש בו ה"ז לבוש

המלך וכמ"ש יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך דמאחר שהי' כבר לבוש הי' לבוש המלך, מ"מ כאשר לבוש בו הרי נראה ונגלה לעין כל שהוא לבוש המלך, וענין מדריגתו בתורה הוא משארז"ל שלש שעות הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה וכשם דבלבוש המלך הרי יש בו חילוק אם לבוש בו עתה א"ל הנה כן הוא בתורה אם בהעלם או בגילוי, דהגם שהעצמות מלוכש כזה מ"מ הי' בהעלם, והכוונה היא שיהי' גילוי העצמות וזה ממשיכים נש"י, כי הנשמות הן בעצם למעלה מהתורה וכמאמר מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, וישראל עלו במחשבה דבמח' גופא עלו במדרי' עליונה יותר, והיינו במחה"ק דא"ק, דכמו שתורה ונש"י מושרשים בא"ק התורה היא חכ' דא"ק ונש"י מושרשים בפנימי' ועצמות דא"ק וכמ"ש במ"א על מאה"ז קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא דקאי על מחה"ק דא"ק שהתורה היא בחי' אח"פ דא"ק או בחי' הסתכלות עינים דא"ק שזהו חיצוני' א"ק, וקוב"ה דאסתכל באורייתא שהוא פנימי' א"ק והוא מל' דא"ס השורה בא"ק, ובמ"א מבואר שזהו עתיק דא"ק דהיינו מל' דא"ס שנעשה עתיק לא"ק, ושם הוא שרש הנשמות, וז"ש ומה תעשה לשמך הגדול ואי' בירושלמי תענית פ"ב ה"ו שמך הגדול משותף בנו, וידוע דשמו הגדול הוא מל' דא"ס ושמך הגדול משותף בנו מפני ששם הוא שרש הנשמות, וכמו"כ באוא"ס שלפני הצמצום התורה היא חכ' שבא"ס ונש"י מושרשות בעצמות דא"ס, דמ"ש ואהי' אצלו שעשועים שעשועים העצמי' שבתורה היינו תענוג העצמי המתלבש בחכ' ונשמות הן תענוג העצמי ממש והן ממשיכים תענוג העצמי בתורה, והיינו דנשמות הן למעלה מהתורה.

קיצור. יבאר דתורה ונשמות שניהם מן העצמות, תורה בגילוי והתאחדות ונשמות בהעלם ודבר לעצמו, תורה ממוצע (א) אור פנימי' נסתר, (ב) שלמה, גליא חיצוניות ועבודת הנשמות (א) להמשיך הפנימי' בגליא (ב) לחבר תורה שלמע' עם א"ס, תורה לבושו של הקב"ה (א) שלש שעות ראשונות בגילוי, (ב) עצמות בתורה בהעלם, ונש"י שמושרשים (א) בחכ' דא"ק, (ב) במל' דא"ס, (ג) לפני הצמצום בעצמות א"ס ממשיכים העצמות בתורה.

ד) והנה ראי' מוכחת על זה דהנשמות הן למעלה מתורה ונש"י בעבודתם בתומ"צ ממשיכים את העצמות בתורה הוא מהתשובה שאפילו מי שעבר ר"ל על כל התורה כולה מועלת תשובה ויש שצ"ל דחק ונכנס ומ"מ אין לך דבר שעומד בפני התשובה שזהו רק מצד מעלת הנשמה, שבשעה שהוא שב לה' ומתודה על חטאיו ועונותיו הנה הוא קודם שמקיים תומ"צ הרי שגם בלא תומ"צ ה"ה מתקבל בתשובה ונסלח לו וגם שמתמלאים כל הפגמים, היינו לבר זאת שנסלח לו הרי מתמלאים כל הפגמים שתמורת מלא עון נעשה מלא מצות, והיינו להיות התורה היא רק המשכה מהעצמות והתשובה מגעת בעצמות א"ס שמשך נמשך למלאות כל הפגמים, וארז"ל במקום שבע"ת עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד הרי שהוא למע' מצ"ג המקיימים תומ"צ, והיינו מפני שמגיע בעצמות ומשם נמשך

למלאות כל הפגמים ה"ז למעלה מתומ"צ דצ"ג, וכ"ז הוא מצד מעלת הנשמה דרך באבותיך חשק הוי', והגם דתשובה נא' ג"כ בתורה וכמ"ש ושבתי עד ה' אלקיך הנה זהו למע' מעצם התורה, שהרי התורה אמרה יביא אשם ויתכפר לו והקב"ה אמר יעשה תשובה ויתכפר לו, דההפרש בזה הוא דקרנן הוא על השוגג שמק"ב ותשובה מועלת גם על המזיד דזדונות נעשים לו כזכיות, הרי דנש"י הן למעלה מהתורה וע"כ נש"י ממשיכים עצמות אין סוף בתורה, ואיך יכול להיות דהנשמה למטה שמלובשת בגוף ומצטרך לאכו"ש גשמי' תגיע למע' ומדרי' גבוה כזו עז"א מעיקרא כי עביד אינש אדעתא דנפשי' קא עביד וכמ"ש רב ששת חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי והיינו לקשר גפשו באלקות, וכשמגיע לשרש ומקור הנשמה ממשיך תוס' אור בתורה, וז"ש כ"א בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה, מעיקרא תורת ה' והדר תורתו, דבתחלה מצד הנשמה המלובשת בגוף ה"ה מתעלה ומתקשר ע"י התורה ונק' התורה תורת הוי' ואח"כ מצד עצם הנשמה שממשיך מעצמות א"ס בתורה אזי ובתורתו יהגה שנק' התורה על שמו, וכמו שנק' התו' ע"ש משה כמ"ש זכרו תורת משה עבדי מפני שמשה המשיך א"ס בתורה וכמו כן נק' תורתו, דבכה כל או"א מישראל מצד עצם הנשמה להמשיך א"ס בתורה, וזהו שהתורה נק' מאורשה לאיש נש"י שהן משפיעים בתורה מפני שמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, דמצד הנשמה שבגוף א' תלת קשרין מתקשראן דא בדא דהתקשרות הנשמה באלקות היא ע"י התורה אבל מצד עצם הנשמה ה"ה משפיעי' בתורה שממשיכים עצמות א"ס בתורה, וכשם שהוא בתורה כן הוא גם במעשה"צ, דהנה אנו מברכים על המצות אשר קדשנו במצותיו הרי שהמצות הן למעלה מהאדם העושה את המצות, והוא כי רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא ז"א שנק' מלך הקדוש, וכתוב אשר עשיתם אתם ואי' בזהר אתם כתיב מעלה אני עליכם כאלו עשאוני דאוא"ס ה"ה לאו מכא"מ איהו כלל דכי לא אדם הוא ובכדי שיומשך במראה אדם הוא ע"י הנשמות, הרי שהנשמות למעלה מן המצות, והענין הוא דהנה בשבת אנו אומרים קדשנו במצותיך ולכאורה אינו מובן והלא קדשנו במצותיו ומה מבקשים קדשנו, אך הענין הוא דבמצות יש ב' מדרי' מצות ה' ומצותי, מצות ה' הן בז"א דרמ"ח מצות הן הגדלת הכלים דו"א, דו"א הוא בעל ט"ס וטפ"ט פ"א ורת"ס רמ"ג וה"ח המגדילים רמ"ח, וכשם שבתורה הרי יש בחי' ומדרי' שבכוה מהנשמה הנה כן הוא במצות שהן גבוהים מהנשמה שבגוף, אמנם מצותי הן מצות שבעצמות א"ס דע"ז ארו"ל מה שהוא עושה מצוה לישראל והן תרי"ג מצות דאורייתא וזמד"ר תר"ך עמודי אור דכתר, והנשמות מצד שרש ומקור הנשמה ה"ה ממשיכים תר"ך אורות דכתר בט"ס דו"א וז"ע מעלה אני עליכם כאלו עשאוני, והענין הוא דהנה ע"י המצות באים לרעו"ד וכמ"ש ויצונו ה' אלקינו את כל החוקים האלה ליראה את ה' שהיינו יראה העליונה, וכן הוא באה' העליונה שהיא ע"י המצות וכמ"ש פקדת הארץ ותשוקקי' להיות תשוקת הנפש ברעו"ד הוא ע"י המצות שהן פקודי ה', וכאשר באים לרעו"ד אזי עושים רצונו ש"מ שממשיכים רצה"ע בחי' הכתר שזוהו ע"י

האה' דבכל מאדך כנודע, ובכדי לבא לאהבה דבכל מאדך הוא ע"י המצות, וזהו שנש"י מתעלים ע"י המצות, וע"י רעו"ד ממשיכים מכתר בו"א, וזהו קדשנו במצותיך היינו מצותי, ואומרים זה בשבת דאו הוא גילוי רצה"ע ע"כ בשבת אומרים קדשנו במצותיך שממשיכים מצותי, וכן יובן בענין הנשמות וקרי"ס מה שלפעמים משמע שנש"י נתעלו ע"י הים ולפעמים שהים נתבטל לפני נש"י דשניהם אמת, דהנה ים ויבשה הוא עלדאתכ"ס ועלדאת"ג דכל מה שיש ביבשה יש בים, וההפרש דברואים שבים הם מובלעים במי הים ואינם נפרדים כלל ממנו וברואים שביבשה הגם שמקבלים חיות מן הארץ ה"ה נפרדים מן הארץ וכמו"כ הוא בנבראים דעלדאתכ"ס שהם בטלים ומיוחדים ממש באלקות, ונבראים דעלדאת"ג הן יש ודבר נפרד, והנה נשמות למטה הן ארץ וכמ"ש כי תהיו אתם לי ארץ חפץ וקרי"ס הוא שהים עלדאתכ"ס נעשה יבשה עלדאת"ג, וע"כ נתעלו הנשמות שלמטה ע"י הים שנתגלה להם עלדאתכ"ס בחי' ההעלם, וזהו שזכו לנבואה דנבואה הוא גילוי ההעלם, ובקרי"ס שההעלם האיר בגילוי ע"כ זכו לנבואה, והנבואה היתה במדרי' משה מפני שהי' גילוי האצ"י וע"י שהי' גילוי האצ"י לכן הי' אצלם גילוי מדרי' זה, והנה כ"ז שנתעלו ע"י הים היינו הנשמות שנק' בשם ארץ דהיינו הנשמות שבגוף אבל עצם הנשמה ה"ה למעלה מהים, דים הוא עלדאתכ"ס הי' בחי' עלמין, ונשמות הרי קדמו לעולם, ואפי' בחי' עליונה שבקרי"ס שנקרע ונתגלה ההעלם דבחי' עליונה שבכתר הי' כמו שהוא בבחי' ממוצע בין המאציל אל הנאצלים, והיינו בחי' תחתונה שבמאציל שנעשה ממוצע שמתעלם בכדי שיהי' שרש ומקור לנאצלים הי' העלם השייך אל העולמות, ונשמות ה"ה מושרשים בעצמות א"ס ב"ה הרי שהנשמות למעלה מהים, וזהו כמגדל דוד צוארך מה שגידל אתכם דוד בספרו, דזה מה שקרי"ס מבואר בתורה זהו כמו כל המופתים שבתורה, ונתבאר מעלת הים שנש"י נתעלו על ידו, אמנם דוד ביאר מעלת הנשמות מצד שרשם בעצמות שהם למעלה מהים ונתבטל מפני גש"י.

קיצור. יבאר דמתשובה מוכח מעלת הנשמה על תורה, בע"ת גבוהים מצדיקים מקיימי תומ"צ, התורה אומרת יביא אשם ויתכפר לו שהוא רק על השוגג ובתשובה זדונות נעשו כזכויות, התקשרות הארת הנשמה באלקות היא ע"י תורה, ואח"כ תורתו שממשיך העצמות בתורה, וכן בענין המצות דקדשנו במצותי, ובשבת ניסף קדשנו במצותיך, שהוא מצותי, וכן בענין הנשמות וקרי"ס דבתורה מבואר מעלת הים דישראל נתעלו על ידו, ודוד מבאר מעלת הנשמות על הים.

בס"ד, ב' ניסן, תש"ה

ויקרא אל משה וידבר הוי' אליו מאהל מועד לאמר. וצ"ל מהו"ע הקריאה קודם לדבור, ורו"ל אמרו (יומא ד"ה ע"ב) למדה תורה דרך ארץ שלא יאמר אדם דבר לחברו אלא אם כן קוראהו, והיינו שלא יתחיל לדבר פתאום אלא שתחלה קוראהו ואח"כ מדבר עמו, ובת"כ למדו מזה לכל הדברות קדמה קריאה לדבור, וצ"ל מהו"ע קדימת הקריאה, גם צ"ל מה שהאלף דויקרא הוא א' זעירא, שהרי כל התורה נכתבה באותיות בינונים ואלף זה הוא מאתון זעירין, ובזהר ויחי דרל"ט ע"א אי' הכא אלף זעירא אמאי בגין דהאי קריאה לא הוה שלימו, מ"ט דהא הוה במשכנא ובארעא אחרא בגין שלימו לא אשתכח אלא בארעא קדישא, תו הכא שכינתא התם שלימו דדכר ונוקבא אדם שת אנוש, אדם שלימו דדכר ונוק', הכא נוק', והיינו דבזהר מבאר שלשה ענינים שני טעמים מפני מה נכתבה תי' ויקרא באלף זעירא וטעם א' מפני מה הקריאה למשה נכתבה בא' זעירא והא' דתי' אדם שהוא האיש הראשון שברא הקב"ה נכתב א' רבתי, וטעמי הקריאה בא' זעירא דלהיותו במשכן וארץ עמים ולא היתה קריאה שלימה, אדם הוא שלימו דכר ונוק' נכתב א' רבתי אבל הקריאה למשה הוא שכינתא נוק' לבד לכן נכתב בא' זעירא, והיינו שמחלק בין א' רבתי דאדם שבדה"י וא' זעירא דויקרא גבי קרבנות דהתם שלימו דדכר ונוק' הכא נוק', וצ"ל מה שייך אלף רבתי דאדם שבדה"י לאלף זעירא שנא' גבי קרבנות, גם מש"א דהאי קריאה לא הוה בשלימו צ"ל מהו בחי' שלימו דקריאה זו לא הוה בשלימו ומשו"ז גא' א' זעירא, והטעם משום דהוה במשכנא ובארעא אחרין, ולהבין כ"ז ילה"ק מ"ש אני ראשון ואני אחרון ואי' בעי"ה דאני אותיות אין, ואני אחרון הוא בחי' המל' סופא דכ"ד דאצי' והוא בחי' האין המהוה את היש דבי"ע ואני ראשון הוא בחי' הכתר ריש ומקור האצי' והוא בחי' האין המהוה את היש דחכ' וכמ"ש והחכ' מאין תמצא, דחכ' נק' ראשית לי' נוק' מקבל וכתר נק' ראשון הוא מקור החכ', ואוי' אני ראשון ואני אחרון דכשם שאני אחרון בחי' מל' המהוה מאין ליש בפומ"ה ה"ז בחי' עשי' ממש, כמ"כ אני ראשון כתר המהוה את החכ' הוא ג"כ בחי' עשי', והענין בזה הוא דהנה כתיב מלכותך מלכות כל עולמים פי' מלכותך הוא מל' דא"ס דעיקר מקור החיות דכל העולמים הוא מבחי' מל' דא"ס שנק' מלכותך והוא מקור כל בחי' מל' דכל השתל' דאבי"ע כמו מל' דא"ק ומל' דעתיק ואריך ואוי"א עד מל' דאצי' ומל' דבריאה עד מל' דעשי' מקור העולם השפל שרש כולם הוא מבחי' מל' דא"ס, דמקור כל ההתהוות הוא מזה שעלה ברכונו אנא אמלוך, וביאור הענין הוא דהנה בריאת והתהוות העולם הוא מבחי' מל' שזהו פי' הפשוט דמלכות כל עולמים שכל העולמים התהוותם הוא מבחי' מל', ולכאורה הלא מצינו שגם המדות היו בהבריאה וכמו מדת החסד דכתיב כי אמרתיו עולם חסד יבנה, וכן מדת הגבורה וכמ"ש בראשית ברא אלקים ושיתף

עמו מדה"ר, וכתוב ה' בחכמה יסד ארץ וגו', בעשרה דברים ברא הקב"ה את עולמו בחכמה בתבונה ובדעת וכו', אך הענין הוא דהנה יש הפרש בין מדת המל' לשארי מדות דכל המדות הן כחות עצמי' מעצמות הנפש והיינו שהן המשכות וגילויים מן הנפש, דכח השכל הרי ודאי הוא כח עצמי ופנימי והוא בחי' גילוי מהנפש, אמנם גם המדות שהן התפשטות ה"ז גילויים מהנפש, הגם שהמדות נולדות מהשכל זהו שהתעוררות ההתפעלות ואופן ההתפעלות הוא ע"י השכל, אבל שרשן והווייתן הוא מעצם הנפש, שהרי מתפעל האדם בעצם נפשו במדת החסד או במדת הגבורה וכן באהוי"ר הוא מתפעל בעצם נפשו, והרי באהבה יכול להיות כליון כל הנפש וכמו ונפשו קשורה בנפשו, וכמו אהבת יהונתן ודוד דאהבת נפש אהבו, וכמו חולת אהבה שיכול להיות כליון הנפש לגמרי, והיינו לפי שזהו המשכה וגילוי מהנפש יכול להיות בזה המשכת הנפש בכליון לגמרי, ולכן המדות הן בהמשכה אל הזולת שנמשך מהות דבר מה אל המקבל שמתלבש ונתפס בהמקבל וכמו השפעת החסד בגשמי' שמשפיע לו ממון וכה"ג ה"ז השפעת מהות דבר מן המשפיע אל המקבל, כמו"כ ההשפעה נפשי' שמשפיע לו כמו הטוב עין בההשפעה והארת פנים אליו ה"ז מהות דבר שנמשך אל המקבל שמתלבש ונתפס בו עד שזה פועל הגבהה בהמקבל שנגבה בזה משפלותו, וגם שהמקבל נעשה בקירוב ודבקות אל המשפיע עי"ז וה"ז כמו בהשפעת השכל שנעשה הגבהה בהמקבל עד שמשתוה בשכלו אל המשפיע וגם הוא ע"י ההשפעה בקירוב ודבקות אל המשפיע מפני שמהות אור שכל של המשפיע נמשך אל המקבל, כמו כן הוא במדת חסד שנמשך אל מהות דבר מה אל המקבל, משא"כ במדת המלוכה הרי מה שנמשך אל המקבל הוא רק השפעה חיצוני' בבחי' מקיף בלבד, ולא שנמשך בזה מהות דבר מה אל המקבל שמתלבש ונתפס בו רק ההתפשטות וההשתררות עליו שהוא רק בבחי' מקיף עליו, ולכן אינו עושה בו הגבהה וקירוב כ"א אדרבה שעושה בהמקבל כיוון וריחוק והיינו מפני שבא בבחי' מקיף בדרך כח עליון שפועל הכיוון והביטול, והוא מפני שמדת המלוכה אינה בחי' המשכה וגילוי מהנפש כ"א הוא כח נבדל מהנפש, והגם שמתפעל בעצם הנפש מהתנשאות וכבוד והתענוג שבהתנשאות הוא גדול הרבה יותר מהתענוג שבחסד וכדומה, הנה זהו מפני שמדת ההתנשאות ג"כ נטועה בנפש, ואדרבא הוא דבר מוטבע בנפש, שהאדם הוא בעצם מושל וכמ"ש ורדו בדגת הים וגו', ולכן התפעלות הנפש והתענוג בזה גדול יותר, ועכ"ז הוא כח נבדל מן העצם, ולכן ההתפעלות היא בדרך רוממות והגבהה לא כמו התפעלות הנפש בחסד שהוא בבחי' המשכה שנמשכת נפשו בהתפעלות גדולה משא"כ במדת ההתנשאות שהיא בדרך הפלאה והבדלה, וכן התענוג הוא בבחי' הבדלה לא כמו באהבה שהוא בדרך תענוג פנימי, והסימן לזה הוא מה שבא אל הזולת רק בדרך מקיף זהו הוראה שבעצם הוא בבחי' נבדל, דהכת שהוא בבחי' המשכה וגילוי מן הנפש ה"ה בא בגילוי ובקירוב אל המקבל, ומה שבא בריחוק אל המקבל ה"ז מפני שבעצמו הוא ג"כ בבחי' נבדל.

קיצור. יקשה טעם א) קדימת הקריאה לדבור. ב) א' דויקרא זעירא, יקדים דהתהוות היא ע"י ספי' המל' דשרשה מל' דא"ס, יבאר ההפרש דשכל ומדות שהם כחות עצמי' המתגלים מעצמות הנפש ומסתייע מההתפעלות והתענוג ואשר מהות דבר נמשך מהשכל והמדות ופועל קירוב והגבהה משא"כ ספי' המל' הוא כח ההתנשאות שבנפש ובא בדרך מקיף וכח נבדל ופועל כיווץ וריחוק.

ב) והנה הדוגמא בכל זה יובן למעלה שהמדות הן בבחי' המשכה וגילוי מאוא"ס המאציל ולכן ה"ה באים בבחי' קירוב ובבחי' גילוי ממש, וע"כ מהמדות אא"ל התהוות היש, מפני שהן בבחי' גילוי ממקורם היינו בבחי' דבקות ה"ה ג"כ בבחי' א"ס, רק בבחי' המל' שהוא בדרך כח נבדל ובא בדרך ריחוק דוקא, וז"ש הוי' מלך גאות לבש דבחי' גיאות והתנשאות דבחי' מל' הוא בחי' לבוש נבדל ובא רק בבחי' מקיף, ולכן גק' המל' עטרה שהיא בחי' מקיף לבד, ע"כ בבחי' המל' דוקא יכול להיות התהוות בדרך אין ערוך דהיינו התהוות היש, ומ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה וכן הוי' בחכמה יסד ארץ הכל הוא חכ' וחסד שבמל', וזהו מלכותך מלכות כל עולמים דשרש הראשון דהתהוות העולמות הוא בחי' מלכותך שעלה ברצונו ית' אנא אמלוך, והוא מקור כל בחי' המל' שבהשתל' עד מל' דעשי' להוות יש הגשמי, וזהו אני ראשון ואני אחרון דאני אחרון הוא בחי' מל' דאצי' מקור דבי"ע ואני ראשון מל' דכתר מקור האצי', אמנם צ"ל טעם אומרנו אני ראשון ואינו אומר אנכי ראשון שהרי הכתר נק' אנכי וכמו אנכי הוי' אלקיך, אנכי ארד עמך מצרימה, כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך, דכ"ז הוא בחי' הכתר כנודע הרי הכתר נק' אנכי ומהו"ע אני ראשון, ובאמת הנה בעומק הענין צ"ל מהו ההפרש בין אני ואנכי דמשמעותם א' הוא, שהרי אני מורה על עצמו ומהותו כמו האומר אני הוא ה"ז מורה על עצמו ומהותו, וכמו"כ אנכי ג"כ מורה על עצמו ומהותו ומהו ההפרש ביניהם, אך הענין הוא דעם היות דפירושם א' הוא מ"מ יש הפרש גדול ביניהם, דהנה כאשר מדבר בשפלות עצמותו והיינו שהוא רק כמודיע מי הוא שהוא בלתי נודע ה"ה מודיע מי הוא לא שמודיע מה הוא היינו להודיע שבחו ועוצם מעלתו רק אמיתת מציאותו מי שהוא אם במעלה או בחסרון אומר אני ר"ל אני מה שאני כי אין כוונתו רק להודיע מציאותו לידע מי הוא, וכמו אני עשיתי דבר פלוני שלא נודע מי עשה זאת ה"ה מודיע שהוא עשה אבל כשמדבר בדרך רוממות בהתנשאות עצמו ורוממות מעלתו אומר אנכי ר"ל רוממות המעלה הידוע ומפורסם הנה הוא זה המרום, וכמו שא' שמואל אנכי הרואה להיות דנבואה הו"ע נעלה מאד שהו"ע נבדל לגמרי והרי הנביא הי' מובדל מן העם, ובפרט בעת ההיא שדבר הוי' הי' יקר בימים ההם והי' שמואל מפורסם לנביא לה' עז"א אנכי הרואה היינו המפורסם במעלת הנבואה שהוא בבחי' התנשאות ורוממות המעלה, וכן למעלה אנכי שפירושו אנכי מי שאנכי הוא ג"כ בבחי' הרוממות רק שלמעלה הוא להיפך להיות זהו בבחי' הרוממות הנה הוא בבחי' הבדלה לגמרי מן העולמות והנבראים אומר אנכי מי שאנכי שאינו מושג

כלל, ונמצא דאני ואנכי הגם שפירושם א' יש ביניהם הפרש גדול דאני הוא בחי' שפלות עצמו ואנכי רוממות עצמו, וכמו"כ יובן דבאור הכתר יש בזה בי' מדרי' דאני אותיות אין הוא בחי' שפלות וירידת עצמו להיות מקור לנאצלים להאציל או"א וכל הספי', דהנה ידוע דכתר הוא ממוצע בין או"א"ס המאציל אל הנאצלים, וכל ממוצע כלול מב' המדרי' מבחי' תחתונה שבמאציל ומבחי' עליונה שבנאצלים, וזהו אני ראשון בחי' שבכתר שהוא בחי' ראשון ומקור לנאצלים וזהו אני שאינו בבחי' הפלגת הדבר בבחי' רוממות והבדלה שהרי נמנה עמהם במנין הספי', והיינו שבחי' ההתפשטות בזה הוא ע"ד התנשאות על עם, ובחי' פנימי' הכתר שהוא בחי' אחרונה שבמאציל זהו בחי' אנכי שבבחי' רוממות והבדלה לגמרי שאינו נמנה במנין הספי' וכמאמר אנת הוא חד ולא בחושבן, וזהו ההפרש בין אני ואנכי דשניהם בכתר רק שאנכי הוא בחי' הרוממות והתנשאות דכתר שמובדל לגמרי מהשתל', ואני הוא בחי' שפלות וירידת עצמותו להיות בבחי' מקור להשתל', וכן הוא עד רום המעלות מלכותך מכ"ע זהו השפלות והירידה להיות מקור והוא בחי' המל', וכמ"ש בע"ח בחי' היותר תחתונה ושפלה שבא"ס שכאלו נא' מל' דמל', וכן בכתר אני ראשון הוא בחי' מל' שבכתר ובד"כ הוא חיצוני' הכתר, ואנכי הוא פנימי' הכתר, ובוה יובן מה שמצינו דיעקב אמר ליצחק אנכי עשו בכורך, ועשו אמר אני בנך בכורך, דלכא' א"מ והלא התנשאות שייך גבי עשו דיעקב הרי הי' בתכלית הביטול ולמה יעקב אמר אנכי ועשו אמר אני, אך הענין דידוע דתהו ותקון יש להם שרש בעצמות או"א"ס רק שתהו הוא בבחי' חיצוני' דאו"א"ס ותקון הוא בבחי' הפנימיות דאו"א"ס, דשרש התקון קדם לשרש התהו, הגם שבהשתל' תהו קדום לתקון הנה בשרשן התקון שזהו תכלית הכוונה ע"כ הוא בבחי' הפנימי' דוקא, וכמו"כ בכתר התהו הוא חיצוני' הכתר ותקון הוא פנימי' הכתר, וע"כ אמר יעקב אנכי שזהו פנימי' הכתר, ובפרט ע"י שיעקב בירר הניצוצות דתהו וכמ"ש ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול ותלבש את יעקב וגו' שזהו בירור התהו שע"ז נמשך מא"ס שלמע' מתהו ותקון והיינו גילוי פנימי' הכתר ע"כ אמר אנכי שהוא בחי' הרוממות דכתר.

קיצור. יבאר שמהמדות שהן גילוי העצמות הבאות בקירוב א"ל התהוות עולמות כ"א מספי' המל' כח נבדל הבא במקיף בלבוש ועטרה הוא התהוות היש בדרך אין ערוך, אני ראשון כתר מקור דאצי' אני אחרון מל' מקור דבי"ע, יבאר דאני ואנכי עם היות פירושם א' חלוקים בזה דאני מודיע רק מציאותו ומורה על השפלות ואנכי מודיע גם מהותו ומורה על הרוממות, אני חיצוני' הכתר אנכי פנימי' הכתר, יעקב תיקון אומר אנכי עשו תהו אומר אני.

ג) והנה באותיות יש ג"כ אתון רברבין ואתון זעירין, ובפרטיות יש ג' מיני אותי' אתון רברבין אתון בינונים ואתון זעירין, ואי' ברמ"ז ר"פ יקרא דאתון רברבין בבינה ואתון בינונים בוז"א ואתון זעירין במל', וכל התורה היא באתון בינונים דתושב"כ היא בוז"א דאורייתא מחכ' נפקת היינו מחנין דאבא המלובשים בוז"א, ויש בתורה א"ב מאתון רברבין, וכמו א' רבתי

אדם שבדה"י וב' דבראשית, ג' דוהתגלה, וכן כל הא"ב, ויש ג"כ אתון דאתון זעירין וכמו א' זעירא דויקרא וכו', וצ"ל שרש ההפרש בין אתון רברבין ואתון זעירין שזוהו ג"כ שאו' בוהר כאן א' זעירא אמאי בגין דהאי קריאה לא הוה בשלימו, והענין הוא דאתון רברבין שהן בבינה שרשם הוא מכתר, דהנה כתר ובינה משתוים בהשמות, וכדאי' בזהר ע"פ ועבד הלוי הוא דא עתיקא, והכוונה היא על בינה שהרי הלויים הם בבינה כנודע, והיינו שהבינה נק' הוא וכן עתיקא נק' הוא וכן הבינה נק' בשם עתיקא, ושם אהי' הוא בכתר ובבינה וכמ"ש אהי' אשר אהי' שלחני אליכם דאהי' הא' בכתר ואשר אהי' הוא בבינה, כי גילוי הכתר הוא בבינה יותר מבחכמה, וזהו אשר אהי' אנא זמין לאולדא, דאשר הוא בחי' התענוג וכמ"ש באשרי כי אשרוני וגו' ואשר אהי' הוא שהתגלות התענוג הוא בבינה, והיינו דבחי' אהי' שבכתר מתגלה בבינה, דכתר הוא העלם ובינה הוא גילוי ע"כ בזה מתגלה בחי' אהי' שבכתר, והענין הוא עד"מ באדם למטה הרי התענוג הוא האור הפשוט דיחידה שבנפש שלמע' ממדריגת החכ' שבנפש וגם למע' מהרצון דעם היות שהרצון הוא עצם הנפש ה"ז חיזוני' הנפש והתענוג הוא פנימי' עצמי' הנפש, ומ"מ הרי התענוג מאיר בהשכלות המושכלות וכמו שרואים בחוש דכשמשכיל איזה השכלה מתמלא עונג, רק שהעונג מורגש בהשגה דוקא דכשמבין ומשיג את הענין היטב או מתענג בו דבינה הוא התרחבות ההשגה דעש"ז נק' רחובי' הנהר כנודע, ובהתרחבות השגה דבינה מאיר התענוג בהתגלות, אבל כשאינו מושג וכמו בהברקת השכל דחכ' שאינו מושג עדיין אין בזה גילוי התענוג כ"כ, דכמו שהשכלה דחכ' היא בדרך נקודה כמו"כ התענוג שבחכ' הוא בדרך נקודה, והענין הוא שהרי חכמה באה בדרך דילוג המדרי' מכתר דוהחכ' מאין תמצא מאין ליש בבחי' דילוג, וכל נקודה ה"ה בבחי' צמצום שמתצמצם אור הכתר ונשארת רק נקודה שהוא בחי' סוף ומדרי' האחרונה שבאור העליון, וזהו נקודת החכ', וגם חכ' היא ראשית הגילוי וראשית הגילוי הוא בדרך נקודה דוקא שהוא בבחי' כללית שזוהו העלם לא גילוי, אבל בינה אינה ראשית הגילוי וע"כ היא בדרך גילוי והתרחבות, וידוע דבינה יש לה שרש בפ"ע, דעם היות שנמשכת מהחכ' זהו רק שהתגלותה הוא ע"י החכ' אבל יש לה שרש בפ"ע, ושרש הבינה הוא למע' משרש החכ', והיינו דכח הבינה הוא ממקור השכל כמו שהוא התרחבות עדיין טרם שמתצמצם להיות מקור לחכ', וזהו והחכ' תחי' בעלי' שהבינה היא בעלי' דחכ' מפני ששרשה למע' מהחכ', וזהו שבינה היא חוש ההתרחבות מפני ששרשה ממרחב המקור, ולכן התגלות התענוג הוא בבינה דהיינו שההתרחבות דכתר הוא דוקא בהתרחבות דבינה, ולכן העונג דג"ע הוא בינה שבמלכות כמ"ש להנחיל אוהבי יש תענוג הנשמות בהשגה שבג"ע, כאמרם ז"ל צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה, וכן עוה"ב הוא מדרי' הבינה, כיו"ד נברא עוה"ב, וז"ע אתון רברבין שהן בבינה היינו מהכתר דהרוממות שבכתר שמשם הוא שרש בחי' אתון רברבין שבאים בהתרחבות, וזהו פי' המאמר דפתח אלי' אנת הוא חד ולא בחושבן, דמה שהוא חד כשבא בהמשכה הוא בדרך לא בחושבן, וזהו ג' בחי' אות' דאתון רברבין בבינה היינו בבחי' פנימי' הכתר שבבינה, ואתון בינונים

בו"א דמוחין דאימא מצומצמים בו"א, ואתון זעירין במל' שהוא בבחי' צמצום ותכלית הקטנות ע"כ הן אתון זעירין.

קיצור. יבאר ההשלש תמונות באותי' רברבין בבינה בינונים בו"א וזעירין במל' התורה כתובה באותי' בינונים ורק במקומות שונים רברבין וזעירין, האתון רברבין שבבינה שרשם בכתר, יבאר דכתר ובינה שניהם נקראים א' הוא, ב' עתיקא ויסביר דהתגלות עתיק בבינה דגילוי תענוג ההשכלה הוא בהשגה, דההעלם דכתר בא בהתרחבות דבינה שבשרשה קדומה לחכ' דההשכלה והתענוג נקודה, ג"כ מושב גשמות הצדיקים בבינה שבמל'.

ד) והנה מעתה יובן טעם הראשון שמבאר בזהר הכא אלף זעירא אמאי בגין דהאי קריאה לא הוה בשלימו, הנה שלימו הוא בחי' עצמות א"ס בחי' שלימות העצמות, ובמא' דפתח אלי' א' ואנת הוא שלימו דכולהו היינו שמשלים הע"ס, ולכאו' אינו מובן מהו"ע שמשלים הרי השלמה שייך באור שהוא חסר והיינו באור השייך אל הספי' דנופל לומר שהוא חסר והמשכת האור משלים החסרון, אבל עצמות א"ס הרי הספי' הן באין ערוך לגבי עצמו ועצמות מובדל לגמרי מהספי' וא"כ מה שייך לומר שמשלים, וגם הלא קודם לזה או' דאנת הוא ממלא כל שמהן ופי' שמהן הן הספי' שנק' שמות וממלא כל שמהן הכוונה אוא"ס הנמשך בהספי' וא"כ מהו עוד ואנת הוא שלימו דכולהו, אך הענין דמ"ש ואנת הוא שלימו דכולהו הנה אין זה רק מילוי החסרון בלבד, דהנה כתיב כי אין מחסור ליריאיו הפי' אין מחסור ליריאיו שהאין ממלא החסרון, וזהו בהאור השייך אל העולמות שבזה שייך חסרון שנחסר ונתמעט האור, וכשנמשך הוא מילוי החסרון, והיינו בהאור שהי' ממלא מקום החלל שקודם הצמצום הי' מאיר בגילוי במקום החלל, וע"י הצמצום נסתלק האור ונעשה חסרון האור וכידוע בענין אתה חסר ה' והמשכת האור הוא מילוי החסרון, וכ"ז הוא בהאור השייך אל העולמות דבאור זה שייך ענין החסרון שנחסר ונסתלק ע"י הצמצום, והוא ג"כ בבחי' חסרון לגבי העולמות כי יש לו שייכות אל העולמות, אבל עצמות א"ס שאין שייך בו חסרון וסילוק ח"ו וכמ"ש בתו"א ד"ה פתח אלי' דאדרבא המאור הוא בהתגלות כי הצמצום הי' רק באור א"ס לא בעצמו ח"ו, וגם אינו שייך שהוא בחי' חסרון לגבי העולמות מאחר שאין ערוך כלל, ושם הו"ע השלימות היינו שאינו שייך שם חסרון כלל, וכשנמשך בחי' העצמות הוא שמשלים היינו בספי' יהי' ג"כ באופן כזה שאינו שייך חסרון כלל והיינו לא רק מילוי החסרון כ"א שיהי' בבחי' שלימות שאינו שייך כלל ענין החסרון, והו"ע ההפרש בין צדקה לחסד שארז"ל ספ"ד דסוכות גדולה גמ"ח יותר מהצדקה ובברייתא שם דצדקה היא לעניים וגמ"ח בין לעניים בין לעשירים, והיינו דצדקה הוא רק מילוי החסרון כמ"ש די מחסורו אשר יחסר לו אבל אי אתה מחוייב לעשרו, וחסד היא השפעה בריבוי בבחי' עושר דענין העושר הוא שאינו שייך ענין החסרון כלל, וזהו ואנת הוא שלימו דכולהו דמ"ש א קודם דאנת הוא ממלא כל שמהן ע"פ פשוט הוא בחי' האור פנימי המתלבש בכלים, וקאי ג"כ על אור הסובב שהוא בחי' האור שנסתלק דבזה שייך מילוי החסרון, ואו' אח"כ ואנת הוא שלימו דכולהו היינו

בחי' שלימות העצמו' שהיא אמיתת השלימות שאיננו שייך ענין החסרון כלל, אמנם בחי' השלימות דא"ס נמשך כאשר יש שלימות בהמקבל וכמאמר קוב"ה לא שריא אלא באתר שלים, וכמ"ש זכר ונקבה בראם וגו' ויברך אותם דדוקא בבחי' השלימות דדכר ונוק' יחוד משפיע ומקבל שזהו בחי' אדם אז ויברך אותם להיות הולדה חדשה שזהו מבחי' העצמות דוקא, דכמו"כ הוא בהולדת הנשמות מבחי' יחוד פנימי דא"א ויחוד זו"ן שנמשך מבחי' עצמות א"ס שע"ז הוא לידת הנשמות שזהו גילוי אור חדש כידוע בהמשכת העצמות היא דוקא כשיש יחוד משפיע ומקבל שהוא בחי' השלימות שלמטה, וזש"א בזהר בגין דהאי קריאה לא הוה בשלימו שלא הי' המשכת בחי' שלימות העצמות, ופי' ענין טעם השני שמבאר בזהר דהא הוה במשכנא ובארעא אוחרי, משכן הוא בחי' מל' וכשהי' המשכן במדבר העמים לא הי' יחוד זו"ן בבחי' פב"פ, דבבית המקדש שבנה שלמה הי' יחוד זו"ן בבחי' פב"פ וכמ"ש בע"ח שער מיעוט הירח פ"ב שהי' אז בבחי' הששית והו"ע קיימא סיהרא באשלמותא שזהו המדרי' היותר גבוהה לבד המדרי' הז' שיהי' לעתיד בחי' כתר אחד לשניהם, ואז הי' גילוי בחי' השלימות דא"ס, ועיקר הגילוי יהי' לעתיד וזהו בגין דשלימו לא אשתכח אלא בארעא קדישא היינו בבהמק"ד בבית ראשון שאז הי' גילוי בחי' שלימו היא שלימות העצמות, מפני שהיתה השלימות למטה, אבל במשכן לא הי' היחוד בבחי' פב"פ כמ"ש בע"ח שם דרק בשבת הי' במדרי' הז', ולכן הנה בזמן ב"ר הי' הבירור בדרך ממילא וכידוע במ"ש גבי שלמה הוא יהי' איש מנוחה, אבל במשכן הי' צריך לילך במדבר העמים לבררו ולכן לא הי' בזה גילוי בחי' שלימו שלימות הא"ס ולכן כתיב אלף זעירא היינו רק בחי' מל' שבכתר בחי' חיצוני' הכתר בחי' אני ראשון שהוא רק מילוי החסרון בלבד אבל בחי' אנכי בחי' רוממות הא"ס שזהו בחי' שלימו לא האיר עדיין.

קיצור. יבאר טעם הא' שבזהר דא' זעירא לפי שחסר שלימות, אנת ממלא כל שמהן המשכת בחי' אוא"ס בהספי' שהוא רק מילוי החסרון בלבד, ואנת הוא שלימו דכולהו השלימות מצד העצמות דגם בספי' לא יהי' חסרון צדקה לעניים החסרים וגמ"ח גם לעשירים שאין להם מחסור, ויבאר טעם הב' שבזהר דא' זעירא לפי שהי' במשכן ספי' המל' ומדבר העמים ויסביר דבמקדש א) יחוד דפב"פ, ב) הבירור בדרך מנוחה, במשכן א) חסר היחוד דפב"פ, ב) הבירור ביגיעה.

ה) והנה טעם הדבר שמתלק בזהר בין הא' דויקרא שהוא ההקדמה. וההכנה לעבודה דקרבתו שהוא זעירא והא' דאדם הראשון יציר כפיו של הקב"ה שהא' הוא א' רבתי, הנה הכא בעבודת הקרבנות ובמשכן שהי' בארעא אוחרי הנה הכא שכונתא ספי' המל' בלבד אבל התם בקריאת שם אדם הראשון הנה הוא שלימו דדכר ונוק' והיינו דהג' ענינים שמבאר בזהר בטעם א' זעירא א) דהאי קריאה לא הוה בשלימו, ב) הוה במשכנא ובארעא אוחרי, ג) הכא שכונתא, הנה באמת הרי הב' טעמים א) במשכנא ב) שכונתא הם שתי סבות מה שהקריאה לא הוה בשלימו, והיינו שמבאר דהסבות שלא היתה הקריאה

בשלימו הוא מפני שהי' במשכן ומדבר העמים ושלא הי' השלימות למטה
 דבמאמר הקודם מדבר מבחי' השלמות שלמעלה ואוי' דהקריאה לא הוה
 בשלימו היינו בשלימות העצמות, וגילוי השלימות הוא רק בארעא קדישא
 בבהמק"י, וכאן מדבר בשלימות שלמטה שזוהי הסיבה להמשכת השלימות
 שלמעלה דקוב"ה שריא באתר שלים ומש"א אדם שת אדם שלימו דדכר ונוק'
 הכא נוק', הוא שבא לבאר מה שבאדם בדה"י נא' אלף רבתי וכאן בקרבנות
 נא' אלף זעירא, והענין הוא דהנה אנו אומרים ושם נעשה לפניך כמצות
 רצוניך ושם דוקא משמע דעכשו גם בזה"ב לא היו הקרבנות כמצות רצונך
 רק לעתיד בימותהמ"ש יהיו כמצות רצונך והענין הוא דהנה אדם ר"ת אדם
 דוד משיח והן הג' זמנים דשלימות אדה"ר קודם החטא ודוד היינו בימי
 שלמה דקיימא סיהרא באשלמותא ומשיח שאז הי' עיקר שלמות האדם, וענין
 השלימות דאדם הוא כי הנה מעלת האדם על בע"ח הוא בזה שהוא בעל שכל
 וכמו שבגשמי' הוא שמשיג השגה גשמי' כן ברוחני' לעתיד הוא שיהי' האדם
 בצלם האלקי' שנברא בו וכמ"ש בצלם אלקים ברא אותו ואדם זה ידע ויכיר
 את בוראו בדעת שלימה בידיעה והכרה אמיתית בגילוי גמור בבחי' גילוי
 המהות, ולא יהי' בו נפילה ממדריגתו ולא יהי' הפסק אפילו רגע מההכרה
 והדבקות באלקות, והשגה זו תהי' מוטבעת בו דכמו שמוטבעת עתה ההשגה
 בענינים הגשמי' כן יהי' או בטבע ההשגה באלקות וכמ"ש וידע כל פעול וגו'
 ויבין כל יצור וגו' וכתוב ומלאה הארץ דעה את ה' וגו', ומעין זה באדה"ר
 קודם החטא שהאיר בחי' צלם האלקים, וכן הי' במ"ת בכללות ישראל דלכך
 פסקה זוהמתן, והעיקר יהי' לעתיד שאז יהי' אמיתת השלמות דאדם, והנה
 בקרבנות כתי' אדם כי יקריב מכם קרבן שההקרבה צ"ל ע"י האדם להיות
 דענין הקרבנות הוא קירוב הכחות והשמות בבחי' העלאה למע' וע"כ הוא ע"י
 האדם דרוח האדם הוא העולה למע' ביכלתו להעלות הכל, וזהו דוקא כשהוא
 אדם בשלמות אבל אם אינו בשלימות האדם איך יקריב ויעלה, וז"ש ושם
 נעשה לפניך כמצות רצונך דלימות המשיח שיהי' שלימות האדם או יהי'
 הקרבנות וכן כל מצות שכולם הם העלאת הדברים הגשמי' כמצות רצונך, אבל
 עכשו אפי' בזה"ב אינו כמצות רצונך ממש, והענין דהנה משה ע"י מ"ת
 הי' במדרי' אדה"ר קודם החטא דבמ"ת נאמר אנכי ה' אלקיך בחי' אנכי
 שזוהו בחי' רוממות הכתר הי' גילוי זה במשה, וזהו דכתי' שש מאות אלף רגלי
 העם אשר אנכי בקרבו שהי' בו גילוי בחי' אנכי וע"י חטא העגל ניטל הגילוי
 ממשה וכמ"ש לך רד כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל, וכמ"ש
 בלק"ת מהאריו"ל דהאלף זעירא דויקרא הוא שניטלו ממנו אלף אורות ובשבת
 נותנים לו במתנה כמ"ש בפע"ח בכוונת ישמח משה ובכוונת מזמור שיר ליום
 השבת ר"ת למשה, דבשבת מאיר בחי' אתון רברבין ולכן הא"ב דברכת
 יוצר בחול רק תיבה א' בכל אות ובשבת יש כמה תיבות בכל אות, ולהיות
 שזוהו בחי' אתון רברבין שכל אות כוללת הרבה תיבות כמו מ'ח' שמח' אחת
 כוללת הרבה מהדבור, ומספר התיבות בב' אותי' הראשונות ה' תיבות בכל אות
 ובי"ח אותי' האמצעי' ד' תיבות וב' אותי' האחרונות ששה תיבות, דה"ו עולה
 ט"ו הוא בחי' י"ה והיינו בחי' אתון רברבין דבינה, והיינו דבשבת מאיר בחי'

אתון רברבין וכידוע דבשבת העולם מקבל מבחי' המחשבה, ונמצא שע"י העגל נחסר בחי' הגילוי הזה ולכן נא' א' זעירא דאפי' בזה"ב דקיימא סי'הרא באשלמותא לא הי' בתכלית השלימות, וכ"ש במשכן כו' לכן נא' אלף זעירא, וזהו דאלף דאדם בדה"י כתיב אלף רבתי וקאי על לעתיד שאז תהי' אמיתת השלימות ולא יהי' עוד גלות כי לא יהי' הפסק כלל מפני שיהי' גילוי בחי' שלימות העצמות ממש שאינו שייך בזה חסרון כלל, אבל במשכן דלא היה שלימו וכן בזה"ב דמזה גופא שהי' החורבן מזה גופא מובן שלא הי' בשלימו בשלימות העצמות וכדאי' בע"ח דאם הי' במדרי' הו' לא הי' החורבן, וכן בהגילוי דמ"ת אפי' במשה מאחר שניטלו אח"כ אין זה שלימות אמיתית, דלכן הנה בשבת יש לכל ישראל נשמה יתרה, ולכן כתיב ויקרא בא' זעירא, וענין הקריאה הוא דהנה ידוע דבהמשכת אלקו' יש ב' אופנים הא' בבחי' אתעדל"ע שע"י אתעדל"ת וכמ"ש יהי חסדך עלינו כאשר יחלנו לך, והב' בחי' אתעדל"ע מצ"ע והיא הבאה לעורר אתעדל"ת וכמ"ש וישכם לבן בבקר בחי' לובן העליון, וז"ש אדם כי יקריב וגו' מן הבהמה תקריבו דמ"ש אדם כי יקריב הוא בחי' אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת ומן הבהמה תקריבו הוא בחי' אתעדל"ת, ואתעדל"ע זו היא ממדרי' גבוה היינו מבחי' הכתר שזהו בחי' לובן העליון אבל הוא חיצוני' האור בלבד דתכלית הכוונה היא האתעדל"ת ועי"ז דוקא נמשך בחי' הפנימי', ואפי' הפנימי' שאין אתעדל"ת מגיע לשם הי"ז נמשך ע"י השלימו דאתעדל"ת, וז"ע הקריאה שקדמה לדבור היינו אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת, וכתיב אלף זעירא מפני שזהו רק מבחי' חיצוני' הכתר, וזהו ויקרא אל משה וידבר וגו' שנא' אלף זעירא דאפי' קרבנות שעז"נ נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני הי"ז מ"מ עכשו בחי' אלף זעירא דגילוי אמיתת השלימות יהי' לעתיד והוא הא' רבתי דאדם בדה"י, והקריאה היא בחי' האתעדל"ע מצ"ע לעורר אתעדל"ת, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר שהוא הנתינת כח בעבודה היינו דע"י השלימות באתעדל"ת ימשיכו הפנימי' העצמי, אמנם כללות ענין הקדמת הקריאה לדבור הוא שלמדך תורה דרך ארץ שלא יאמר אדם דבר לחברו אא"כ קוראהו והיינו שבא להודיע כי ההכנה היא מעיקרי העבודה, ובעומק הענין הוא דענין הפתאומיות בלי הכנה הראוי' הנה גם במעלת מדרי' עבודה גבוה ונעלית ביותר באתעדל"ע שבאה בדרך מתנה מלמע' הנה אינה עבודה אמיתית כי ההכנה נוגעת בעיקרי העבודה.

קיצור. יבאר טעם הא' זעירא דויקרא הוא דהקריאה לא הוה שלימו מצד שתי סבות, (א) משכנא ומדבר העמים, (ב) שכינתא רק ספי' המל', אבל אדם בא' רבתי שהוא שלימות ז"א ומל', ובעבודה השלימות דאדם הוא שמכיר את בוראו בדעת שלמה והכרה אמיתית בבחי' גילוי המהות דעיקרו לעתיד, משה במ"ת כמו אדה"ר קודם החטא, ענין הקריאה (א) אתעדל"ע המעורר אתעדל"ת, (ב) עבודה בהכנה דוקא.

בס"ד, חה"פ, תש"ה

ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלקי מצרים אעשה שפטים אני ה', ופרש"י ועברתי כמלך העובר ממקום למקום ובהעברה אחת וברגע אחד כולן לוקין, וצ"ל מהו"ע העברה זו מה שבהעברה אחת וברגע אחד כולן לוקין, והנה בספורי מצרים אנו אומרים ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך והכיתי כל בכור בארץ מצרים אני ולא שרף ובכל אלקי מצרים אעשה שפטים אני ולא השליח, אני הוי' אני הוא ולא אחר, וצ"ל מהו"ע ד' מיעוטים הללו דמלאך שרף שליח ואחר, וחילוקי תואריהם דמלאך שרף שליח ואחר שבודאי הם דרגות חלוקות שבאים ממקורות וסבות חלוקות, דמועברתי הוא המיעוט דמלאך ומהכיתי בא המיעוט דשרף ומואעשה שפטים בא המיעוט שליח ומאני הוי' הוא המיעוט דאחר, והנה ריבוי ומיעוט בהשכלה ענינם חיוב ושלילה, דהריבוי ענינו ענין החיוב שהם מושכלות מלובשים בידיעות מושגים בטוב טעם ע"י כמה משלים באורים ארוכים והסברים מפורטים והמיעוט ענינו ענין השלילה שהם מושכלים מופשטים, דהפרש ביניהם הוא דהשכלים שבאים בדרך חיוב הנה אופן הידיעה שיודע את מהות המושכל עצמו להיותו שכל הבא בהלבשה והשכלים הבאים בדרך שלילה הנה אופן הידיעה הוא דמהות השכל עצמו אינו יודע להיות שאינו שכל הבא בהלבשה אלא שידיעתו בהשכל הוא באופן שלילי מהחיוב, ובאמת הנה ההשכלה המתיישבת בחב"ד שבנפש ומתקבלת בטוב טעם בהשגה גמורה הוא יותר במושכלות הבאים בדרך החיוב מכמו המושכלות הבאים בדרך השלילה, וצ"ל מפני מה בא כאן בדרך מיעוט שהוא בדרך שלילה, ובעומק הענין יקשה דבאמת הנה סגנון הלשון דועברתי והכיתי אעשה שפטים אני הוי' מורים על הפעולה המתיחסת יותר אל החיוב מאל השלילה, דכן הוא בההשגות דחיוב ושלילה, דהשגת החיוב פועל הקירוב וההמשכה והשגת השלילה פועלת נסיגה לאחור וגעגועים א"כ הרי בעיקרם הם סגנוני חיוב ומפני מה דורש אותם בדרך שלילה, ובאמת הנה ד' ענינים דמלאך ושרף שליח ואחר ה"ה מתחלקים בשתי דרגות כוללות, דמלאך ושרף ושלוח עם היותם ג' ענינים חלוקים אבל צד השוה שבהם הוא אשר כולם אינם מציאות לעצמם כלל ואינם אלא כח האלקי השופע בהם ואינם מחליפים את בעל הכח המהווים להיות כי השפע האלקית היא כל מהותם, משא"כ בתואר אחר שהוא בא להורות דאינו רק גילוי כמו המלאך שרף ושלוח אלא שהוא מהות לעצמו ועם היות דכללות כולם הם בדרך שלילה הנה בכ"ז בהכרח לומר שיש הפרש בין הג' תוארים דמלאך ושרף ושלוח שהם רק גילויים בלבד לתואר אחר שהוא עצמי אלא שהוא עצמי אחר, וצ"ל מהו ענינם, ובכללות הענין צ"ל מפני מה אומר ה' אני ולא אנכי דהלא אנכי מורה על הרוממות ואני מורה על השפלות וכללות ענין יצי"מ ה' בדרך רוממות דוקא וכמ"ש אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, דיצי"מ היתה ע"י אנכי והול"ל ועברתי וגו' אנכי ולא מלאך כו' ומפני מה אומר אני, ובכללות הענין

צ"ל מה שכל זה נאמר במכת בכורות ונא' בלשון העברה דוקא כמ"ש ועברתי בארץ מצרים וכתוב ועבר הוי' לנגוף את מצרים וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח הוי' על הפתח ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגוף, והיינו דל' העברה נא' רק במכת בכורות ולא בשאר מכות, והת"א פי' על ופסח ה' על הפתח ויחוס ה' על תרעא שהוא מל' חוס ורחם וכן רש"י פי' ופסח וחמל, וצ"ל מהו"ע הרחמים על הפתח דוקא, אמנם מובן מזה כי הי' במצרים ב' ענינים הפכים שהי' עברה למצרים דזהו שנא' ועבר ה' וכתוב ועברתי שהוא ל' עברה כעס ורוגז שהי' עברה למצרים ורחמים לישראל כמ"ש (ישעי' יט כב) ונגף ה' את מצרים נגוף ורפוא וגו' ופרש"י ונגוף ל' מכה הוא נגוף ורפוא ואחר המכה יביא להם רפואה, וכן מובן מלשון הפסוק בסיפא דקרא ושבו עד הוי' ונעתר להם ורפאם ופרש"י ונעתר להם ירצה להם והיינו דרש"י פי' דהונגוף ורפוא הוא במצרים עצמם, וצ"ל מפני מה בתשובת מצרים נא' ל' עתר ולא ל' סליחה ומחילה או מחיית עון כאמור בכל מקום דכפרה וסליחת עוונות.

קיצור. יקשה א) מהו הד' ענינים דמלאך שרף שליח ואחר, ב) מהו המקורים וסבות דעברתי והכיתי אעשה שפטים ואני ה' שמהם באים ד' הענינים, ג) מה הם הד' מיעוטים, ריבוי ומיעוט חיוב ושלילה והשגת החיוב מתקבלת יותר מהשגת השלילה, ויקשה למה נדרש בדרך שלילה, יבאר ההבדל דג' תוארים מלאך שרף ושלוח מן התואר דאני הוי' ויקשה א) למה אני ולא אנכי, ב) למה במכת בכורות נא' לשון העברה, שיטת רש"י ופשטא דקרא נגוף ורפוא למצרים.

ב) **אמנם** שיטת הזהר דנגוף ורפוא הוא נגוף למצרים ורפוא לישראל, דהנה איתא בזח"ב דל"ו ע"א תני רבי חזקי' כתיב (ישעי' יט) ונגף הוי' את מצרים נגוף ורפוא, נגוף למצרים ורפוא לישראל, ותנא באותה שעה שנגפו מצרים באותה שעה נתרפאו ישראל, וענין הרפוא לישראל היינו מה שניצולו בכורי ישראל, וגם ההצלה כללית מה שנגאלו מגלות מצרים, ובזהר שם משמע שזה ג"כ מה שנתרפאו מחליים, אמנם באמת ענין הגאולה ורפואה הם ענין אחד, דזהו"ע סמיכת הג' ברכות דסליחת עוונות וגאולה ורפואה משום דהא בהא תליא, דתחלת הכל צ"ל התשובה שמביאה סליחת עוונות ונגאל מרשות הקליפה וסט"א ואז הוא כלי טהורה להגילויים של מעלה שהו"ע הרפואה היינו חיווק כחות הרוחני', וזהו נגוף ורפוא דנגוף למצרים ורפוא לישראל כמ"ש (ישעי' יט א) משא מצרים הנה ה' רוכב על עב קל, ע"ב הוא בגימט' חסד וקל הוא בחי' גבורה כמ"ש בסה"ק על פסוק וירא הוי' כי סך לראות, סר הוא בגימט' עשר פעמים הוי', והיינו בחי' ה"ח וה"ג וא"כ קל הוא בחי' ה' היות שנמשכים מבחי' ה"ג דזהו הטעם מה שהוא דכר רובו חסדים כמ"ש כי זכר חסדו ואמרו זכר בא לעולם חסד בא לעולם ומל' שהיא נוק' הנה רובה גבורות ואמרו בת תחלה סימן יפה לבנים והוא להיות דהתחלה הוא ע"י גבורה דקדושה, דבעיקרה ענינה תגבורת החיות הנה זה סימן טוב להבאים אחריהם, ובכ"ז אמרו נשים דעתן קלות לפי שעיקרן מהגבורות

וכשם שבגשמיות הנה ענין קלות הדעת הוא ההתפעלות והעדר ההתיישבות הנה כן הוא ברוחני דענין הגבורה הוא בהעדר ההתיישבות וברצוא בתוקף גדול שמוזה נמשך להיות נגוף למצרים, ומבחי' עב שהוא בחי' חסד נמשך להיות רפוא לישראל, ובגמרא (מגילה ד"ג ע"ב) אי' אין הקב"ה מכה את ישראל אלא א"כ בורא להם רפואה תחלה שנא' (הושע ז) כרפאי לישראל ונגלה עון אפרים ופרש"י כרפאי לישראל ואח"כ נגלה עון אפרים ע"י מכה שאני מביא על ידך, אבל אוה"ע אינו כן מכה אותן ואח"כ בורא להם רפואה שנא' (ישעי' יט) ונגף ה' את מצרים נגוף ורפוא, וכן הוא במד"ר (שה"ש פ"ד י"ב) נגוף ע"י אהרן ורפוא ע"י משה, והיינו דשיטת הגמרא ומד"ר דנגוף ורפוא הוא למצרים ג"כ אלא שאינם בזמן אחד שהרי נגף תחלה ואח"כ מרפא, אבל לשיטת הזהר דנגוף למצרים ורפוא לישראל הם בזמן אחד ממש שהרי באותה שעה ממש שנגפו מצרים נתרפאו ישראל, הרי יש כאן שתי שיטות, ושני ענינים, שיטת הגמרא ומד"ר דנגוף ורפוא קאי על מצרים ופשטי' דקרא ופרש"י הוא כשיטת הגמרא והמד"ר והנגיפה והרפואה הם בזה אחר זה דתחלה מכה ואח"כ מרפא, שיטת הזהר דנגוף למצרים ורפוא לישראל, וההכאה למצרים והרפואה לישראל הם בזמן אחד, והנה כללות הפלוגתא דשתי הדיעות בנגוף ורפוא הוא בשארי תשע מכות אבל במכת בכורות לא פליגי כלל דלד"ה במכת בכורות היו ב' פעולות הפכיות שהיו ב' המדות דחו"ג כא', רק החילוק הוא בפ"י הפסוק דונגף ה' את מצרים, דבוהר מפרשו על מכת בכורות ולכן פי' נגוף למצרים ורפוא לישראל, ובגמרא ומד"ר מפרשים הפסוק על שאר המכות, דבמד"ר שם אומר אהרן נוגף ומשה מרפא דהיינו מה שע"י תפלתו היתה הסרת המכה, וזה ה"י בשאר המכות לא במכת בכורות, אבל במכת בכורות לד"ה ה"י נגוף למצרים ורפוא לישראל ובזמן אחד ממש, דכן הוא משמעות הפסוק ועבר ה' לנגוף את מצרים וגו' ופסח ה' על הפתח הרי ענין הפסיחה על הפתח ה"ע החסד והרחמים, איך שיתפרש אם וחמל או דלג, ובאותה שעה ממש שנגף ה' את מצרים אז פסח ה' על הפתח, וכן מובן ממש וה' הכה כל בכור בארץ מצרים ואי' במד"ר והו"י הוא ובית דינו, דבי"ד הוא בחי' גבו' והוא דקאי על שם הו"י שהוא חסד, הרי שבמכ"ב היו ב' המדות דחו"ג כאחת, וביאור הענין הוא דהנה לכאורה צ"ל מה שמשמע מפסוק דועבר ה' לנגוף, דמה שניצולו בכורי ישראל ובד"כ ענין הרפוא לישראל שהי' במכת בכורות הוא דבר חידוש ופלא, והרא"י ממה שנצטוו ולקחו מן הדם וגו' ונתנו על המשקוף ועל שתי המזוזות וגו' ופסח וגו' הרי היו צריכים לזה עשיות ופעולות, ולכאוי' א"ז מובן והלא כל המכות היו על מצרים וישראל ניצולו מהם וכמ"ש במכת ערוב והפלתי ביום ההוא את ארץ גושן וגו' ובמכת דבר כתיב והפלה ה' בין מקנה ישראל למקנה מצרים וגו' וכן במכת ברד כתי' רק בארץ גושן וגו' לא ה"י ברד ובמכת חשך כתיב ולכל בני ישראל ה"י אור במושבותם, ובכאוי' ה"י הצלה פורתא וא"כ מהו החידוש כ"כ במכת בכורות מה שניצולו ישראל, גם צ"ל בעצם הענין מה שבכל המכות ה"י תחלתם דין וסופן חסד והוא מה שנרפאו אח"כ ומכת בכורות ה"י דין קשה ביותר שלא הוחזר לחסד כלל, אך הענין הוא דהנה

בהמכות דמצרים היו ב' כוונות, הא' לשבור קליפת מצרים והב' מ"ש וידעו מצרים כי אני הוי', דפרעה אמר מי הוי' אשר אשמע בקולו לא ידעתי את הוי' דמשם אלקים ידע פרעה דיוסף אמר לו האלקים יענה את שלום פרעה, וממ"ח צירופים אחרונים דשם אלקים מקבלים אדמת בני חם, אבל משם הוי' לא ידע פרעה ולזה היו ענין המכות בכדי שידעו שאני הוי' והיינו דוקא מהסרת המכה, דהנה גוף המכה הי' משם אלקים וכידוע דאחוריים דשם אלקים הם גבורות קשות לענוש את הרשעים ולשבור את קליפתם, אבל הסרת המכה היא משם הוי', דהוי' הוא חסד, וכשמאיר בחי' שם הוי' נמתקים הגבורות דשם אלקים, ובזה ידעו כי אני הוי' שמושל ושולט על שם אלקים להמתיק הגבורות דשם אלקים, ולכן היתה הסרת המכה לפלא יותר בעיני פרעה מגוף המכה דהסרת המכה לא יכלו החרטומים גם במכת דם וצפרדע, והיינו מפני שהסרת המכה היא משם הוי', ולבחי' זו אין להם שום שייכות כלל, ולכן עי"ז ידעו מענין שם הוי', אמנם במכת בכורות היתה גוף המכה מבחי' הגבורות דשם הוי' וכמ"ש ועבר הוי' לנגוף את מצרים, וכתיב ועברתי בארץ מצרים וגו' והכתי וגו' אני הוי', והוי' הכה כל בכור וגו' והיינו לפי שעיקר הכוונה במכת בכורות היתה לשבור קליפתם ולאדם לגמרי, כי זה הי' גמר הדבר שהי' צ"ל גאולת ישראל, ובכדי שתהי' הגאולה הי' צ"ל שבירת קליפת מצרים וכמ"ש או הנסה אלקים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי וגו' דגלות ישראל במצרים הוא כמו פרי בתוך הקליפה ובכדי להוציא הפרי צ"ל תחלה שבירת הקליפה, והוה"ע המכה דמכת בכורות לשבור קליפתם לגמרי, ולכן מכה זו היתה גם ע"פ הסכם שם הוי', ומשום זה היתה המכה בתוקף ודין קשה ביותר להייתה באה משם הוי', וע"ד מ"ש ימינך הי' תרעץ אויב דהכאה בימין היא בתוקף גדול ביותר מבשמאל, ולכן מכה זו דמכ"ב לא הוחזרה לחסד כלל, כי אינה דומה לשאר המכות דגוף המכה היתה משם אלקים, וע"י גילוי שם הוי' היתה הסרת המכה, אבל מכת בכורות שגוף המכה הי' מבחי' הגבורות דשם הוי' לזאת היתה דין קשה ביותר ולא הוחזרה לחסד כלל, ועפ"ז יובן מה שיותר פלא מה שניצולו ישראל במכ"ב מבכל המכות, דבכל המכות הרי היתה המכה משם אלקים, וישראל שרשן משם הוי' כמ"ש בנים אתם להוי' אלקיכם כי חלק הוי' עמו, ולזאת המכה משם אלקי' לא שלטה בהם כלל ואין זה פלא כ"כ אבל במכת בכורות שהמכה היתה משם הוי' ומ"מ לא שלטה בישראל ואדרבה היתה להם הצלה הי"ז דבר פלא, וזהו ונגף הוי' את מצרים נגוף ורפוא דפי' בזהר דקאי על מכת בכורות וכתיב ונגף הוי' את מצרים והיתה גוף המכה משם הוי' וזהו במכת בכורות דוקא, ומ"מ הי' נגוף ורפוא נגוף למצרים ורפוא לישראל שניצולו ונגאלו וגם נתרפאו והיו ב' הפכים כא' דשניהם נמשכו משם הוי' נגוף למצרים ורפוא לישראל והוה"ע ב' בחי' ימין ימינך הי' נאדרי בכח וימינך הי' תרעץ אויב שבאו שניהם כאחד, וע' בפרש"י שם.

קיצור. יבאר שיטת הזהר דנגוף למצרים מה"ג דמספר השמות עולה קל ורפוא לישראל משם ע"ב בחסד ובזמן אחד, ושיטת הגמרא ומד"ר בנגוף ורפוא למצרים, יבאר דכוונת המכות (א) שבירת הקליפה, (ב) ידיעת שם הוי',

יבאר הפרש בין תשע מכות למכת בכורות דלד"ה הי' נגוף למצרים ורפוא לישראל, שההכאה משם הוי' לגאול את ישראל כהוצאת הפרי ע"י שבירת הקליפה.

ג) אמנם לכאורה צ"ל איך הי' באמת שתי הענינים דנגוף ורפוא יחדו מאחר שהם הפכים זמ"ו, ואיך בשעה שנמשכה גבורה יהי' נמשך חסד ג"כ שהרי המדות חסד וגבו' א"ז שהן חלוקות והפכיות במהותן ומציאותן בלבד, דכל א' מהן היא מהות ומציאות לעצמה ויכולות להיות שתיהן כאחת, וכמו בתערובות יבש ביבש ששני הפכים דמתיקות וחמיצות שהם הפכים בכ"ז יכולים להיות שניהם ביחד, דכל א' מהם תופס מקום לעצמו לפי מהותו ומציאותו ואין האחד סותר לזולתו עם היותו הפכי, דכ"ז הוא בענין המקום ובתערובות יבש ביבש וגם בענין התערובות דלח בלח הגה במדה ידועה כל א' תופס מקום לעצמו ואין זה שאין המתיקות סותר להחמיצות והחמיצות אינו סותר להמתיקות אלא אדרבא מחזקים זא"ו שהמתיקות פועל וגורם תוקף הרגש החמיצות והחמיצות פועל וגורם תוקף המתיקות, משא"כ בחסד וגבו' הרי כ"א מהן צ"ל בזמן קבוע ומוגבל לו לעצמו בלבד וכל א' מהן סותר את זולתו ההפכי, דהחסד שיש בו גבו' אינו חסד אמיתי והגבו' שיש בה חסד אינה גבורה אמיתית, א"כ הרי החסד והגבו' כשהן נמשכו כא' ה"ה מחלישות זא"ו, והנה מכת בכורות היתה בחצי הלילה דוקא ולא רגע קודם חצות או רגע אחר חצות אלא שהי' ברגע דחצות ממש דוקא, דזהו הטעם מה שמשא אמר כחצות לפי שב"ו אינו יודע לכוין ואפשר לטעות, אבל הקב"ה שהוא יודע עתיו ורגעיו כתיב ויהי בחצי הלילה ברגע דחצות ממש, וצ"ל למה היתה מכת בכורות ברגע דחצות דוקא, אך הענין הוא דהנה כתיב חצות לילה אקום להודות לך, שדוד הי' קם בחצות הלילה דוקא, לאמר שירות ותשבחות, וכמארז"ל (ברכות ד"ג ע"ב) א"ר אחא בר ביזנא א"ר שמעון חסידא כנור הי' תלוי למעלה ממטתו של דוד וכיון שהגיע חצות לילה בא רוח צפונית ונושבת בו ומנגן מאליו מיד הי' עומד ועוסק בתורה, דמעלה גדולה ונפלאה היא הקימה בחצות דוקא ולהתעסק בתורה ובשירות ותשבחות, דכן הוא סדר העבודה דנשמות בעגה"ע וגעה"ת בחצות דוקא כדאי' בזהר בפלגות ליליא קוב"ה אתי לאשתעשע עם צדיקייא בננתא דעדן, הגה אמר בפלגות ליליא שהוא בחצי הלילה דוקא, היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני ופי' היושבת בגנים הנשמות היושבות בגנים העליונים דגעה"ת וג"ע העליון אומרות להנשמות שבגופים העוסקים בתורה בחצות שהם כחברים אליהם שמקשיבים לקולם השמיעני, וטעם מעלת קימת חצות ולעוסק בתורה ושירות ותשבחות הוא דהנה כתיב ויקרא אלקים לאור יום ולחשך קרא לילה דחשך הוא מדת הדין ויום הוא אור הוא מדרי' החסד כמ"ש חסד אל כל היום וכתיב יומם יצוה ה' חסדו ולכן אברהם שהי' מרכבה למדת החסד כתיב וישכם אברהם בבקר, וארז"ל (ברכות דכ"ו ע"ב) תפלות אבות תקנום, אברהם תיקן תפלת שחרית, ולילה הוא זמן הגבו' והדין, אמנם זהו בד"כ, דיום הוא חסד ולילה גבו' אבל בד"פ הגה הלילה עצמה נחלקת לב' בחי' ומדרי' תו"ג שקודם חצות לילה

הוא חשך דין וגבו' ואחר חצות לילה הוא חסד, כי אחר חצות הלילה הוא נוטה לאור היום שהוא כולו חסד, וטעם וסבת הדבר מה שהלילה עצמה נחלקת לב' המדות ההפכיות דח"ג הוא לפי שבספ' הנה לילה היא ספ' המל' וספ' המל' אף כי היא מקבלת מכל הע"ס וסופא דכל דרגין דלכן נק' כוס של ברכה לפי שבה מתאספים כל האורות דספ' העליונות בכל זה הנה בכללות מקבלת ספ' המל' ממדות חו"ג, וזהו דכתיב מלך במשפט יעמיד ארץ, פי' שכדי להיות להארץ עמידה וקיום בסדר ומשטר הנה כתיב אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי שע"י האדם הוא קיום הארץ שהרי בלעדי האדם ועבודתו לעבדה ולשמרה תהי' הארץ תהו ובהו, ובכדי להיות קיום ועמידת הארץ ע"י יושבי' זהו ע"י שמלך יעמידה במשפט שהמלך מכניס עצמו בטובת המדינה ועושה חקים ומשפטים, וע"י אימת המלך עי"ז הוא השלום בין יושבי הארץ, וכמארו"ל אלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו, ולכן אמרו הוי מתפלל בשלומה של מלכות שבשלומה שלום יהי' לכל יושבי ארצו, והרי זה מפני הנהגת הדין והעונש להחוטא שזהו מצד הגבו' וכן התשלום טוב למתנהגים בהנהגה ישרה ועובדים לטובת המדינה, וכתיב והוכן בחסד כסא שבכסא המלך צ"ל הוכן בחסד והיינו שצ"ל שניהם לענוש את החוטאים ולהתחסד עם הטובים, וכן הוא במלכותא דרקייע שנמשך ח"ו דין ומשפט לרשעים החוטאים ותשלום טוב לעושי רצונו ית' ומרובה מדה טובה ממדת פורעניות, וכמאמר זכות ומישור לפני כסאו, הרי שעיקר ענין המלוכה הוא מב' המדות דח"ג יחדו שנמשכת ההנהגה ע"י דין וחסד, וזהו ג"כ מה שהלילה שזה רומז על מדת המל' נחלק לב' חצאין, חצי לילה הראשון מקבל מבחי' הגבו' שעיקר בנין המל' מהגבורות אמנם לאחר חצות לילה מתעוררים החסדים והיינו שאז מקבלת המל' מבחי' החסד להיות חסד אל כל היום.

קיצור. יבאר דההפכיות דמדות חו"ג א"ז כמו ההפכיות דמתיקות וחמיצות דתערובות יבש ביבש ובמדה ידועה הנה אף גם בתערובות לח בלח הרי כל אחד א' תופס מקום לעצמו ב' מגביר תוקף הרגשת טעם זולתו ההפכית, אבל מהות חו"ג א' צריכים זמן קבוע לעצמו ב' מחלישים זא"ז, ויקשה איך אפשר שיומשכו כא', יבאר מעלת עסק התורה בחצות ומסתייע מדוד ומנשמות בג"ע ויבאר דיום חסד ולילה גבורה והלילה עצמו נתחלק לחו"ג.

ד' והנה התחלקות שני חצאי הלילה הוא ברגע דחצות, דרגע דחצות עצמו אינו שייך לא' משני החצאים והוא מחלק ביניהם ומחברם יחד, דהנה בהכרח לומר שיש רגע דחצות שאינו מכלל ב' חצאי הלילה, הגם שצ"ל דרגע זה אינו תחת הזמן, דאם הי' תחת הזמן הרי אנו צריכים לומר לאיזה זמן שייך אם לחצי הלילה הראשון או לחצי הלילה השני, ומאחר שאינו מכלל הב' חצאים בהכרח לומר שאינו תחת הזמן כלל, האמת כן הוא שאינו תחת הזמן כלל, ואנו קוראים אותו רגע מפני שאין לנו שם אחר לכנותו אבל מוכרחים אנו לומר שיש איזה דבר וענין בין ב' חצאי הלילה שהוא המחלק ומחברם, והענין הוא דזהו כלל ידוע שא"א שיהיו ב' הפכים זא"ז מבלי שיהי' ממוצע ביניהם, וכמו חו"ג שהן הפכים זמ"ז ואיך אפשר שאחר מדת החסד תהי' תיכף

מדת הגבו' וכן מי מגביל התפשטות מדת החסד דעד פה תבוא מדת החסד ואח"כ תהי' מדת הגבו', כ"ז הוא ע"י הממוצע שהוא מחלקם ומחברם יחד, זהו ג"כ ענין הרגע דחצות שהוא המחלק ב' חצאי הלילה והוא ההגבלה דעד פה תהי' שליטת כח הגבו' ומכאן ואילך תהי' שליטת כח החסד, וגם מחברם שתיכף אחר הגבו' בחצי הראשון תהי' מדת החסד בחצי השני של הלילה, והכח הזה שיש בהממוצע לחלקם ולחברם הוא מפני שכל ממוצע כלול מב' המדרי' כידוע וכמו"כ הממוצע שבין חו"ג ה"ה כולל חו"ג, אמנם ענין החו"ג שבו אינם במציאות חו"ג ממש דאז לא היתה אפשרות שיהיו שניהם כלולים בו אלא דהחו"ג שבממוצע הם פשוטים בלי שום ציור מוגבל כלל ולכן הם שמה בבחי' התכללות ממש, ויובן זה עד"מ כחות הנפש כמו שהם בעצם הנפש דבהכרח לומר שישנם הכחות בעצם הנפש דאל"כ מאין נמשכו אח"כ בגילוי, ומ"מ מוכרח ג"כ לומר שאינם שם במציאות ממש בציור מוגבל כמו בכחות הגלויים, דהלא הכחות הם מובדלים וחלוקים זמ"ז בטבעם, דכח החכ' טבעו יסוד המים וכח הבינה יסוד האש ומוחין בכלל הם יסוד המים ומדות בכלל יסוד האש, ואיך ישכנו יחדו בעצם הנפש, דבשלמא בכחות הגלויים הרי יש לכ"א אבר וכלי מיוחד דיש תלת חללי דגלגלתא וחב"ד הם במוח שבראש ומדות בלב נמצא שהם בכלים מיוחדים, אבל בעצם הנפש לא יש שם כלים ואיך נמצאים שם כולם יחד, אלא שבהכרח לומר דשם אינם במציאות ממש בציור מוגבל וכח החכ' אינו בטבע המים ובינה אינה בטבע האש כ"א הם פשוטים לגמרי ולכן יהיו שמה כולם בהתכללות יחד בהשוואה א' וכמו שהוא בעצם הכחות, דכחות הגלויים הם בציור מוגבלים ולכן הם חלוקים זמ"ז והכחות העצמי' הנעלמים הם פשוטים ולכן הם בבחי' התכללות, כמו"כ באופן גילויים ג"כ, דגילויי כחות הגלויים הם בסדר והדרגה ובקדימה ואיחור זא"ז וכמו בכחות חו"ב דא"א להיות כח הבינה בלא קדימת כח החכמה, דבינה היא השגה והבנה והיינו לפרט פרטי נקודת החכ', ואם אין נקודת החכ' קודם אין שייך ענין ההשגה דבינה, וכמו שאא"ל נהר בלא מעין קודם, וגם דוקא לאחר שנפסק כח החכ' או מתגלה כח הבינה, וכידוע דבינה מקבלת מסוף וסיום החכ' ובענין הספי' הוא מה שספי' הבינה מקבלת מיסוד דאבא ובנפש הרי"ע ברק המבריק דכשמאיר עצם החכ' היינו ראי' דחכ' או גם מדות שבחכ' אין שייך השגה והבנה דבינה, כ"א בהברק המבריק שהוא מציאות שכל גלוי בזה שייך השגה דבינה, וגם זאת דוקא לאחר שנפסק, וכמו שאנו רואים ע"ס רוב דמי שהוא בעל המצאה אינו בעל הבנה שימציא המצאות וסברות חדשות תמיד אבל לא יבינם לאשורם ולעומקם הנק' גרונטיק והיינו שמפני שבח החכ' אצלו בהתגלות לא יש מקום לגילויי כח הבינה, דגילויי כח הבינה הוא דוקא לאחר הפסק והעלם כח החכ' וכמו"כ גילויי המדות הוא לאחר קדימת המחין דבתחילה צ"ל שכל והתבוננות ואח"כ תהי' הולדת המדות דכשמבין בשכלו שהדבר טוב לו או הוא רוצה בו, וכן בעבודה הולדת מדות אהו"ר הוא ע"י התבוננות דוקא, דכשמבונן בבחי' הקירוב דאלקות מתעורר במדת האה' וכשמבונן בהפלאה והרוממות דאלקות מתעוררת מדת היראה, וגילויי המדות הוא דוקא לאחר שנפסק ונתעלם עצם ההתבוננות ונשאר

רק הבכנ, אמנם כ"ז הוא בכחות הגלויים, אבל בכחות הנעלמים אין שייך לומר דא"א כח הבינה בלי קדימת כח החכ', דשם כח החכ' אינו במציאות שכל וכח הבינה אינו מציאות השגה והבנה אלא שהחכ' היא מה שתופס ומרגיש דערהערט את האלקות בבחי' כלל היינו כמו שהוא בבחי' אין והעדר ההתפשטות, ובינה הוא מה שתופס ומרגיש אלקות בבחי' פרט דכמו שהוא בבחי' התפשטות ובוזו אינו שייך לומר שיהיו בבחי' קדימה כי יכול להיות זה בלא זה או שיהיו שניהם כא', וכמו"כ מה שחז"ב הם רא' ושמיעה דחכ' היא רא' וכמא' איזהו חכם הרואה את הנוולד ובינה היא שמיעה כמ"ש און מלין תבחן, ובנפש הוא משארז"ל שהנפש רואה ושומעת הכרוזים העליונים, הרי אינם תלויים זב"ז דוקא ויכול להיות שניהם כאחד, וכן הוא בענין המדות, דמדות הגלויות אא"ל בלי קדימת המוחין, אבל מדות הנעלמות הרי אפ"ל גם בלי קדימת המוחין דמאחר שהן למע' מהשכל ואינן נמשכות מהשכל כ"א מהנפש עצמה לכן יכולות להיות גם בלא קדימת השכל, וגם יכול להיות שיתגלו כולן כאחת ובלי שום קדימה זע"ז כלל, וכמו שאנו רואים בשעת השמחה שאז מאירים ומתגלים הכחות הנעלמים הרי כל כחות נפשו מוגבהים כא' בשכל ומדות וגם במחדו"מ, וכולם הם בתוקף גדול בשוה, לא כמו בכחות הגלויים דבכח הבינה אין מאיר האור כמו בכח החכ', וזהו הטעם דבהתגלות כח החכ' אין מקום לגילוי כח הבינה, וכש"כ המדות לגבי המוחין, אבל בגילוי כחות הנעלמים הם כולם בתוקף גדול מפני שכולם מקבלים ממקור אחד והוא עצם הנפש שכלם כלולים שם בשוה ומתגלים כולם כא', וכן אנו רואים בגילוי המדות בד"פ וכמו בהתגלות אהו"ר הרי בעת שהוא בבחי' האה' אינו אז בבחי' היראה שהרי לכא"א יש שכל והתבוננות מיוחדת, דמדת האה' באה מההתבוננות בבחי' הקירוב דאלקות ומדת היראה באה מההתבוננות בבחי' ההפלאה והרוממות דאלקות, ובעצם הם ג"כ הפכי' זמ"ז, דאהבה היא התפשטות והתרחבות הנפש והוא השמחה והעונג וכמו תענוג האהוב על האהוב, ויראה היא כיווץ הנפש שהוא שפלות וביטול ולפעמים גם הוא בעצבות ומרירות, ולזאת בעת שהוא במדרי' האה' דמדה זו היא אצלו בהתגלות אינו במדרי' היראה, וכן להיפך, וכן בפעולת המדות דאה' היא מקור רמ"ח מ"ע ויראה מקור לשס"ה ל"ת, הנה בזמן שהעבודה אצלו בבחי' אהבה או הוא בבחי' חיות פנימי בועשה טוב ביותר, וכשעובד את ה' במדת היראה החיות פנימי יותר בבחי' סוד מרע לדקדק על עצמו ביותר, אמנם כ"ז הוא במדות אהו"ר הגלויות אבל במדות הנעלמות באות שתייהן כאחת וכמו מי שעובד את ה' בתפלה בבחי' התעוררות והתפעלות עצם הנפש ה"ה אז בבי' תנועות הפכי' כא' בבחי' שמחה ועונג על אלקות ובבחי' עוצב ומרירות על ריחוקו וכמא' חדוה תקיעא בלבאי מסט' דא ובכי' מסט' דא דהחדוה והבכי' שתייהן כאחת, וכמו אין מוסרין רזי תורה אלא למי שלבו דואג בקרבו, דענין לב דואג הוא מצד הרגש העונג והטוב טעם באלקות שמזה עצמו נעשה הלב דואג, וכמו ר"ע שולגו עיניו דמעות מריבוי העונג מהסודות ורזין דאורייתא שגילה לו ר"א, וכמו בכי' של שמחה שהיא הבכי' דלעתיד דכתיב בכי יבואו וגו' מצד עוצם השמחה והעונג

על הגילוי דאוא"ס, וכל שמחה ועונג הוא התפשטות, ובכ"י ידוע שהוא כיוון והעדר ההתפשטות ובאים שניהם כא' ממש, דבשעת הבכ"י גופא הוא מרגיש את העונג וכשיופסק הרגש העונג תופסק הבכ"י ג"כ, נמצא שיש כאן ב' הפכים בנושא א' ממש וזה דוקא בגילוי אור גדול ביותר וכמו בהגילוי דרוזין דאורייתא וגילוי דלעהיד משום דשם אינם הפכים כלל, ונמצא דבגילוי מדות חו"ג שבעצמות הנפש באות שתייהן כאחת, ובדוגמא כזאת ג"כ מ"ש ופחד ורחב לבבך דמצד עוצם הבשורה הטובה שגורמת גילוי עצם הנפש באים שני ההפכים כא', והיינו מפני שבעצם הנפש הם בהתכללות בשוה לכן גם בגילוי הכחות הנעלמים הם מתגלים כאחד, ועד"ו יובן בבחי' הממוצע דחו"ג שכולל חו"ג מפני שאינם שם בבחי' מציאות מוגבל כ"א פשוטים לגמרי לכן הן שם בבחי' התכללות בהשוואה.

קיצור. יבאר דב' חצאי הלילה ברגע דחצות המחלקם ומחברם ע"י איזה ממוצע ביניהם, יבאר הממוצע דמדות חו"ג, ויסביר ההבדל בין כחות הנעלמים ובין הגלויים, דעם היותם משתוים בענינים עכ"ז הרי הגלויים (א) פרטים מוגבלים בכלים מיוחדים, (ב) קבועים בסדר קדימה ואיחור, (ג) חכ' קדומה לבינה, (ד) שכל קדום למדות, והנעלמים (א) פשוטים, (ב) שוכנים כולם יחד ובהשוואה, (ג) מתגלים כא', ומסתייע (א). מחדוה ובכ"י, (ב) מלב דואג.

בס"ד, שחז"ה"פ, תש"ה

המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו, ופרש"י המשל זה מיכאל ופחד זה גבריאל עושה שלום במרומיו, אש ומים בלולין ואין מים מכבין אש, והיינו דבדרך הטבע שהטביע הקב"ה בטבע האש והמים שהם הפכי' זמ"ז והמים מכבין את האש, אבל ברצונו ית' הנה מחליפים את פעולותיהם שהאש מכבה ומכלה גם את המים כמו בתפלת המנחה דאלי' בהר הכרמל, ומכש"כ דאש ומים בלולין והיינו שאינם הפכים כלל, וזהו עושה שלום במרומיו שההפכים משלימים ביניהם, דמיכאל שר של מים שהוא חסד וגבריאל שר של אש שהוא גבורה הנה הוא ית' ע"י גילוי אור מאתו ית' שהוא גבוה ממדרג' שניהם ה"ה עושה שלום ביניהם אשר כן הוא בספי' העליונות בחסד וגבורה שהם הפכים זמ"ז ה"ה מתחברים ע"י גילוי אור עליון השופע עליהם, דהנה אי' בוח"ג די"ב ע"א האי קרא אוקמוהו חבריא המשל דא (ע"ב) אברהם דכתיב בי' (בראשית כג) נשיא אלקים אתה בתוכנו, ופחד דא יצחק דכתיב (שם לא) ופחד יצחק הי' לי, עושה שלום

במרומיו דא יעקב, יעקב איהו עביד שלום בגין דאחיד להאי ולהאי, דאברהם מדריגתו בספי' העליונות ספי' החסד ויצחק ספי' הגבו' שהן הפכי' אבל יעקב הוא ספי' התפארת שהוא בריח התיכון המבריה מן הקצה אל הקצה, היינו מקצה העליון בספי' הכתר עד קצה התחתון המדרי' היותר אחרונה דספי' המל', ולכן הנה ספי' הת"ת עביד שלום בגין דאחיד להאי ספי' החסד ולהאי ספי' הגבורה, וטעם הדבר דספי' הת"ת דוקא אחיד להאי ולהאי לפי דספי' הת"ת היא בקו האמצעי, דהנה סדר עמידת הספירות הוא בשני אופנים, הא' שהספי' סדרן זה אחר זה, והב' דסדר עמידתן הוא בשלשה קוין דחכ' חסד נצה קו הימין וספי' החסד ענף החכמה, דת"י בקו האמצעי, ובב' האופנים הנה ספי' הכתר היא למע' מכל הספי' וספי' המל' למטה מכל הספי', והספי' בינה גבורה והוד בקו השמאל וגבו' ענף הבינה, אבל ספי' הת"ת שהיא בקו האמצעי הנה יש בה יתרון על שני הקוין דימין ושמאל דתפארת עולה עד הכתר והשפעתה בספי' המל' ג"כ הוא לאכללא ימינא ושמאלא היינו החו"ג דמל', ולכן הנה ספי' הת"ת אחיד להאי ולהאי, וזהו המשל ופחד עמו דמיכאל שר של מים חסד וגבריאל שר של אש גבורה הנה שניהם משלימים זע"ז, והיינו דכשמאיר עליהם גילוי אור שלמעלה משניהם ה"ה מתבטלים, ועד"מ שני שרים גבוהים דכאו"א מהם הוא מציאות לעצמו, ובמהות מציאותו ה"ה הפכי להשני הנה בעמדם לפני המלך ה"ה מתאחדים יחד מפני ביטולם אל המלך, וכן הוא במדות חו"ג כשמאיר עליהם גילוי אור עליון מאוא"ס דלאו מכא"מ איהו כלל הנה נעשה ביטול המדות ומתכללים יחד.

קיצור. יבאר דהמשל (א) מים (ב) מיכאל (ג) אברהם (ד) חסד (ה) קו הימין, (ו) ענף החכמה, ופחד (א) אש (ב) גבריאל (ג) יצחק (ד) גבורה (ה) קו השמאל, (ו) ענף הבינה, עושה שלום במרומיו (א) אש ומים בלולין (ב) מיכאל וגבריאל מתבטלים (ג) יעקב, (ד) תפארת (ה) קו האמצעי (ו) מאחד חו"ג, יתרון קו האמצעי על שני הקוין דימין ושמאל.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל דנגוף ורפוא שיטת הגמרא והמד"ר הוא במצרים ורש"י ופשטא דקרא כדעת הגמרא והמד"ר, וסדרם תחלה נגוף ואח"כ רפוא, דההכאה היא משם אלקים גבו' ודין והרפואה הסרת המכה משם הוי' חסד ורחמים, ושיטת הזהר דנגוף ורפוא הוא במצרים וישראל דנגוף למצרים ורפוא לישראל והם בזמן אחד ממש, והקשה איך שתי מדות הפכיות דחו"ג נמשכו כאחת וביאר דמכת בכורות היתה ברגע דחצות שהוא למע' מהזמן ומאחד ב' חצאי הלילה, דלילה הוא ספי' המל' ועד חצות הוא גבו' שבמל' ומחצות עד נכון היום הוא חסד שבמל' והתחברותם הוא ע"י ממוצע שהוא אור עליון הגבוה משניהם, והממוצע פועל שני ענינים כא', הא' הגבלת המדות דחו"ג והב' מה שמתאחדים, וכמו בענין הלילה דבכללותו הרי יש בה מדרי' הגבו' עד חצות ומדרי' החסד מחצות עד נכון היום הנה בהכרח שהממוצע יפעול שני ענינים, הא' הגבלת החסד והגבו' והיינו דעד כאן שהוא מתחלת הלילה עד חצות תהי' שליטת הגבו' ומחצות ואילך תהי' שליטת החסד, כהכלל הידוע דכל הגבלה מסודרת היא מכח עליון

יותר, והיינו דמי שהוא בלתי מוגבל בעצמו בכחו לפעול ההגבלה דעד כאן יומשך מהות מציאותו ומכאן ואילך יומשך מהות ומציאות מדרי' הפכית, ולהיותו כח עליון שמחלקם ומגבילם הנה בהפלאת כחו זה הוא מחברם, וזהו הרגע דחצות שמחלק ומחבר ב' חצאי הלילה כא' להיות הזמן של הרגע עצמה הוא למעלה מהזמן בזמן והוא ג"כ כלול מחו"ג אבל החו"ג של הרגע דחצות הוא פשוט ומושלל מציור חו"ג הרגיל כדוגמת החו"ג שבכחות הנעלמים שהם בנושא אחד, וענין ההתחלקות וההתחברות שפועל הרגע דחצות הוא ע"י חו"ג הפשוט והיינו דמגבו' נמשך התחלקות ב' חצאי הלילות ומהחסד נמשך ההתחברות והיינו דבחו"ג שברגע דחצות הוא המשכת אוא"ס דלאו מכל אילין מדות איהו כלל ולכן הנה משם נמשך ההתחלקות וההגבלה דחו"ג והתחברותם יחד.

ה) וביאור הענין הוא דהנה במאמר דפתח אלי' אמר אנת הוא חד ולא בחושבן אנת הוא עילאה על כל עילאין סתימא על כל סתימין לית מחשבה תפיסא בך כלל, אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין וקרינן להון עשר ספירן לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין ועלמין דאתגליין, דבמאמר זה בא לבאר ענין ההשתלשלות ושלמע' מההשתלשלות, ולכן או' ב"פ אנת היינו ב' בחי' ומדרי' השתל' ושלמע' מההשתל', תחלה אמר אנת הוא חד ולא בחושבן היינו היותו למע' מעלה מסדר ההשתל' ולכן הוא חד ואינו בחושבן ע"ס להיות נמנה ראשון לשני ושלישי והוא חד איינציק כי אין ערוך אליו כלל, ולא מכל אילין מדות איהו כלל, ומבאר זה רק בביאור שליילי בג' ענינים, עילאה סתימא ומחשבה, דבהשגת החיוב הנה ג' עניני' אלו דעילאה סתימא ומה שאפשר להיות נתפס במח' הם השגות דקות ונעלות ביותר ומבאר דענין חד ולא בחושבן א"א לבאר זאת בהשגה חיובית כ"א בהשגת השלילה בלבד, ואח"כ אמר אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין, פי' שהוציא מכה אל הפועל או מהעלם לגילוי עשר תיקונין שאנחנו קורין אותם בכינוי ע"ס והם מדרי' ההשתל', שכמו השלשלת הוא הרבה טבעות שכאו"א אחו' וקשור בחברו, כן הע"ס אחו' וקשורי' זע"ז בחי' עו"ע, ועש"ז נק' בשם השתל', וזהו באצילות, ואח"כ בבי"ע נמשך בדרך בריאה יש מאין מבחי' מל' דאצי' ע"ד בחי' ההשתל' ואח"כ נמשך בעולם הבריאה וכן ביצי' וכן בעשי' עד עוה"ז השפל והגשמי שכל מה שהוא ברוחני' העשי' יש דוגמתו היינו מה שנשפע ממנו בגשמי' למטה, ויובן זה ממה שארו"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל, וכמו שהוא בעשבים כ"ה בכל הצומח כאילנות שמגדלים פירות, והנה אנו רואים שבפירות יש פירות מתוקים ויש חמוצים, כמו תפוחים מתוקים ותפוחים חמוצים, וכן מינים ממינים שונים כמו התאנים ותמרים שהם מתוקים בטבע, ויש חמוצים בטבע, האם נא' שגם בכח הצומח שבארץ יש בו ג"כ מתיקות או חמיצות, וכ"ש במזל המכה בו ואו' לו גדל, אלא שרש כל פירות המתוקים הם מספי' החסד דעשי' ושרש כל פירות החמוצים הם מספי' גבו' דעשי', והגם כי הפירות אינם בערך כלל אל רוחני' המדות דחו"ג דעשי' שה"ה מדרי' ובחי'

רוחני, דאנו הרי אין לנו שום מושג בענין רוחני, בכל זה הרי החוג דעשי' הרוחני' הם מקורים אשר מהם משתלשל בהשתל' וירידת המדרי' ירידה אחר ירידה עד שיתהווה מתיקות או חמיצות שבטעם הפרי דעשי' הגשמי' דחיך אוכל יטעם, וכן יש עריבות ומתיקות נעלה יותר, וכמו שאנו רואים שיש עריבות ומתיקות בקול כלי זמר ושיר בפה שהם בדקות יותר שהרי תענוג השכל הוא מן המוחין ותענוג של שיר שבפה הוא מהקול היוצא מהבל הלב שהוא מבחי' המדות, ושניהם הם בדקות יותר מהרגש התענוג שחיך אוכל יטעם שזה בחוש הטעם, וזהו בהרגש השכל וכן יש כמה מדרי' במתיקות עד שבחי' המתיקות היותר דקה שלמטה יש לו ערך לבחי' חסד דעשי' והמתיקות שלמטה ממנו יש לו ערך למתיקות זו, וכן ממדרי' למדרי' בבחי' מדרי' וירידות רבות מזה לזה עד שמתהווה מתיקות הגשמי' של התפוח הגשמי המורגש בחוש הטעם שבחיך הגשמי ושרש שרשו הוא מחסד דעשי' ויש לו מקור ביצירה וגבוה מעל גבוה בבריאה עד המלכות דאצי' שמהווה יש מאין כל בחי' ההשתל' שבבי"ע והיינו שהרוחני' שבכל דבר בעשי' זהו מבחי' ממכ"ע ובא בסדר השתל' ונמשך מחכ' דאצי' עד פרטי העשי', רק התהוות גוף הגשמי זהו מבחי' הרצון שהוא בחי' סוכ"ע המהווה יש הגשמי, וא"כ שרש טעמי הפירות הוא בדרך השתלשלות מבחי' חכ' דאצי', וזהו שהחכ' נק' ראשית כמ"ש ראשית חכמה היינו שהחכמה היא ראשית ההשתלשלות, וע"ז הוא שאמר אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין שראשיתן הוא ספי' החכמה, ואמנם כדי להיות התהוות החכ' מלמע' מן החכ', הנה החכ' מאין תמצא, ואינה בדרך השתל' כלל וכלל, יותר ממה שאין ערוך התפוח הגשמי לגבי המזל המכה בו ואומר לו גדל ובכדי שתהי' התהוות החכ' שהיא ראשית ההשתל' מאוא"ס ב"ה שלמע' מהשתל' זהו ע"י כמה העלמות וצמצומים וירידות והוא עד"מ הארת החיות הנמשכת דרך שערות דעם היות דכל שצרה בפרט יש לה כח וחיות שממנו צומחת השערה שהרי כשמושכין את השערות מרגישין כאב שזה מורה על מקור חיותם מן המוח שבראש עכ"ז החיות הוא חיות מצומצם מאד שהרי כשגוזזים את השערות אין מרגישים שום כאב כלל וכלל שזה מורה שאין קשורם שזה לקישור צפרני הרגל במקום דבוקו לבשר אצבע הרגל ג"כ שהרי צפורן הרגל כשיחתכו אותו במקום חבורו בבשר אצבעות הרגל הכאב גדל מאד כמו כשיחתכו ברגל או ביד עצמו, אבל בשערות אם יחתכו השערות גם סמוך מאד למקום חבורן אין מרגישים שום כאב כלל, וגם כשתולש השערה הכאב הוא מעט מזעיר, שזה מורה שהקישור שלהם הוא מעט מזעיר מאד מאד, והדוגמא מזה יובן למעלה בספי' החכ' דאצי' שהיא ראשית ההשתל' הנה זה מה שחכ' דאצי' מקבלת מאוא"ס שלמע' מהשתל' זהו רק מהארה מועטת מאד כמו השערות ופחות יותר, וזהו שאמרו בזהר ובסה"ק או"א במזל אתכלילן, אבא יונק ממזל שפי' וענין המזלות הם שערות וא"כ המזלות עצמן הם רק שערות לבד, ואבא שהוא ראשית ההשתל' הנה הוא יונק ומקבל מבחי' ומדרי' מזל השמיני דונוצר שמזל ונוצר עצמו נמשל לשערה, וע"ז הוא שאמר אנת הוא חד ולא בחושבן כי כל יניקת מקור סדר השתל' הוא רק

כמו עד"מ השערה לבד, ולכן הנה כשמאיר הארת אוא"ס שלמע' מהשתל' אז מתבטלים המדות דח"ג שהם סדר השתל' כי לגבי ההארה שלמע' מסדר השתל' אינו תופס מקום כלל גם מקור הראשון מסדר השתל' שהוא ספי' החכ' וכש"כ מדות חו"ג שמתבטלות לגבי גילוי זה עד שיתבטלו להיות יחד.

קיצור. יבאר דאנת הוא חד באוא"ס שלמע' מהשתל' ואנת הוא דאפיקת עשר תיקונין באוא"ס שבסדר השתל' בדרך עו"ע בע"ס דאצי' ומאצי' לבריאה ומבריאה ליצי' ועשי' כטבעות של השלשלת ויסביר דמתיקות וחמיצות שבפירות שרשם מהמזל הרוחני בגבוה מעל גבוה שומר עד חכ' דאצי' שרש כל הדברים הרוחני' שבגשמי' בדרך ממכ"ע, וגוף הנבראים בדרך סוכ"ע וחכ' מאין שלמע' מהשתל' תמצא ויחלק בין חיות המצומצם א) בשערות ב) בצפרנים, חכ' מקבלת מהמזלות שערות.

ו) **ובזה** יובן מה שמכת בכורות היתה בחצות דוקא, דלהיות שבמכת בכורות הי' צ"ל ב' הפכים בתכלית להיות נגוף למצרים לשבור קליפתם לגמרי ולא כמו שהי' בט' מכות שלפני', דעם היות דכל מכה ומכה שברה את קליפת מצרים אבל לא הי' שבירה גמורה משא"כ במכת בכורות שהי' צ"ל שבירת הקליפה לגמרי, ורפוא לישראל שיגאלו ממצרים לגמרי ואינו כמו שהי' בענין המכות הקודמות אשר בכל מכה ומכה שהביא הקב"ה על המצריים הנה א"ו שהמכה היתה רק למצרים ולא לישראל אלא שלישראל הי' בעת ההיא ישועה ובמכת בכורות הנה לא זו בלבד דבכורי ישראל ניצלו אלא שישראל נגאלו לגמרי, הנה לזאת הי' צ"ל ברגע דחצות דוקא שאז מאיר גילוי אוא"ס דלאו מכאמא"כ שכלולים שם ב' הפכים דח"ג כא' וע"י גילוי זה נעשה ההתכללות בחי' חו"ג דסדר השתל' ג"כ להיות למטה שתי פעולות הפכיות כא', והיינו דהפעולה למטה הוא ע"י חו"ג דסדר השתל' דוקא והיינו דע"י גילוי בחי' אוא"ס שלמע' מסדר השתל' נעשה בהם ההתכללות להיות שפעולת שני הפכים בשעה אחת ממש, וזהו שהי' ברגע דחצות דוקא כי ב' חצאי הלילה מצ"ע הם מחולקים ומובדלים זמ"ז ואם הי' קודם חצות הי' גבורו' לכל ואם הי' אחר חצות היו חסדים לכל אבל ברגע דחצות שהוא גילוי בחי' אוא"ס שלמע' מסדר השתל' דח"ג כלולים שם כא' נמשך משם להיות ב' הפכים דנגוף למצרים ורפוא לישראל, וזהו עוצם הפלאת מעלת הלימוד בחצות דוקא שהי' דוד קם בחצות לעסוק בתורה וכן לימוד הגשמות בג"ע הוא בחצות הלילה דוקא דבפלגות לילא דוקא קוב"ה אתי לאשתעשע עם צדיקיא בגינתא דעדן דעיקר הגילויים הם בחצות דוקא לפי שאז מאיר בחי' אוא"ס שלמע' מהשתל', וזהו פי' ענין לאשתעשעא שעשועים דוקא דכללות ענין השעשועים. הוא גבוה במעלה מענין הלימוד אף גם לימוד עיוני בחכ' עמוקה ונפלאה ביותר דכל ענין השכל הוא מכת החכ' ולמטה שהם כחות פנימי' ושעשועים הוא מכת התענוג שהוא מכחות מקיפים שבנפש, ועם היות דגם כח התענוג הוא כח בנפש ואינו עצם הנפש בכ"ז הנה כח התענוג הוא מה שהנפש מתענג בו, והדוגמא מזה יובן בספי' העליונות דאורייתא מחכ' נפקת וחכ' היא ראשית ההשתל' אבל ענין השעשועים הוא למע' מספי'

החכ' שהוא עצמות אוא"ס שלמע' מהשתל' ומאיר דוקא ברגע דחצות שהוא הלמעלה מן הזמן שבזמן והיינו שעושה את הזמן עצמו שיהי' כמו הלמע' מהזמן, ולכן הנה במכת בכורות נא' לשון העברה כמ"ש ועבר ה' לנגוף את מצרים דטעם הדבר הוא דבגילוי אוא"ס שלמע' מהשתל' אין שייך שיהי' הגילוי בדרך התלבשות, להתלבשות היא דוקא בהאור שבא במדה וגבול ע"פ סדר ההשתל' אבל בגילוי אור עצמי דאוא"ס גם כשמאיר בסדר השתל' בע"ס דאצי' הוא בבחי' מעביר בלבד ולא כענין ההתלבשות, ולכן הנה במכת בכורות שהי' מצד הגילוי דעצמות אוא"ס שלמעלה מהשתל' נא' לשון העברה שהוא ענין בדרך מעביר בלבד, ולכן גם בהגילוי למטה הוא כמו מצד בחי' העצמות דאוא"ס להיות ב' הפכים דחוג' כא', וזהו שפרש"י דבהעברה א' וברגע א' כולן לוקין, והיינו שהמכה ונגוף למצרים הי' מצד הגילוי דאוא"ס שלמע' מהשתל' ולכן באותה שעה ממש פסח ה' על הפתח שהוא החסד והרחמים בחי' ורפוא לישראל, ומ"ש ופסח ה' על הפתח דוקא, הענין דפתח משמש כניסה ויציאה, ובעבודה הוא משארז"ל כל ת"ח שיש בו תורה ואין בו יר"ש דומה לנגובר שמסרו לו מפתחות הפנימי' ומפתחות החיצוני' לא מסרו לו בהי' עייל דתורה היא מפתחות הפנימי' דאורייתא מח"ע נפקת שהוא ראשית הכלים פנימי' דהנה כתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו שהאדם שלמטה הוא בדוגמת הספירות העליונות וכשם שבאדם שלמטה הנה כח החכ' הוא כח הראשון דכחות פנימי' הנה כן הוא בספי' העליונות דספי' החכ' היא ראשית הכלים פנימי' ובחכ' שורה אוא"ס ויראה היינו בחי' יר"ת הוא מפתחות החיצוני', וזהו מדרי' הפתח שמשמש כניסה ויציאה דבכדי לבא לכל הגילויים העליונים הוא ע"י היראה דוקא, וכמ"ש זה השער לה' דא תרעא לאעלאה וכמ"ש ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה וגו' וקחשיב אח"כ כמה דברים והיינו מפני שכאשר יש פתח היראה יכולים אח"כ לבא לכל הבחי' ולכן נק' פתח שדרך בה נכנסים לבית, וזהו ופסח ה' על הפתח דהגם שהי' הגילוי מאוא"ס שלמע' מהשתל' עכ"ז הי' על הפתח דוקא שהוא בחי' היראה, וענין צורת הפתח המשקוף ושתי המזוזות בעבודה בנפש הוא, דהנה איתא במד"ר שמשקוף ושתי המזוזות שהם צורת הפתח הם ג' אבות אברהם יצחק ויעקב, ובכ"א מישראל יש פתח זה בירושה מהאבות בהי' קוין דתורה עבודה וגמ"ח, וזהו ועבר ה' לנגוף את מצרים נא' ל' העברה להיות שהי' הגילוי מעצמות אוא"ס שלמע' מסדר השתל' ולכן הי' נגוף למצרים ורפוא לישראל, ופסח ה' על הפתח ויחוס ה' בחי' גילוי החסד והרחמים לישראל, והגילוי הוא על הפתח בחי' יראה וגו' קוין דתורה עבודה וגמ"ח דעל בחי' הפתח שיש בכל או"א מישראל בירושה לנו מאבותינו נמשך בחי' החסד והרחמים להיות רפוא לישראל, וזהו ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה, דבמכת בכורות נא' ל' העברה לשני טעמים, הא' להיותה גילוי העצמות שבאה בבחי' מעביר והב' הוא מל' עברה וכעס להיות דבמכת בכורות היתה הכוונה לשבור קליפת מצרים לגמרי ופרש"י כמלך העובר ממקום למקום דהגילוי אור עליון הי' מספי' המל' ובהעברה א' דמלך במשפט דגבר שבמל' וברגע אחד שהוא גילוי הגבר' שלמע' מהשתל' הנה

כולן לוקין ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך דהד' מייעוטים הם מד' עולמות אבי"ע מלמטלמ"ע, ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך בעולם העשי' דכל עניני' הגשמי' באים ע"י המזלות שהם מלאכים שכלי' הנבדלים, והכיתי כל בכור בארץ מצרים אני ולא שרף בעולם היצי' שהם מלאכים גבוהים יותר מהמזלות, ובכל אלקי מצרים אעשה שפטים אני ולא השליח בעולם הבריאה, דתואר שליח הוא יחס הקרוב יותר אל המשלח ממלאך ושרף, אמנם כללות כולם הם תוארים שונים בשלוחים שבאים רק בכח המשלח אבל אינם מחליפים את המשלח עצמו, אני הוי' אני הוא ולא אחר, המיעוט דאחר הוא מה שהוא מתדמה להעצם אבל אינו כמו העצם להיותו אחר, דמיעוט זה בעולם האצילות, ואני הוי' הוא דהוי' בחכמה היינו פנימי' החכ' ולא אחר חיצוני' החכ' שהיא ראשית ההשתל', והד' מייעוטים נדרש בלשון שלילה דוקא להורות דבהשגת אלקות הנה השגת בדרך שלילה עיקר ועם היות ההשגת השלילה עיקר בכ"ז נא' בסגנון דחיוב להורות דהשלילה צ"ל מרוב העיון בחיוב דאמיתת הפלאת השלילה באה מעומק החיוב ובכללות הגילויים במצרים נא' אני ולא אנכי שהוא ית' השפיל עצמו בכדי שכל הגילויים שהי' ביצי"מ יוקלטו בנשמות לדורותיהם.

קיצור. יבאר דמכת בכורות היא שבירת הקליפה לגמרי וגאולה לישראל לכן הי' בחצות דוקא יבאר במעלת הרגע דחצות כלי להמעלה מהשתל' והגילוי בדרך מעביר, פתח, יראה, משקוף ומזוזות א) האבות ב) חגיית ג) ג' קוין, ד) תורה עבודה וגמ"ח הד' מייעוטים הם אבי"ע, השגת השלילה מהעיון דחיוב.

בס"ד, שש"פ, תש"ח

ויט משה את ידו על הים ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים, ופרש"י ברוח קדים עזה ברוח קדים שהיא עזה שברוחות היא הרוח שהקב"ה נפרע בה מן הרשעים, ובמד"ר שמות פכ"א ז' איתא ר' עקיבא אומר דבוכות יעקב נקרע הים שנאמר ופרצת ימה וקדמה שמלמדים מזה דבוכות יעקב נקרע הים, גם צ"ל מהו"ע ויט משה את ידו על הים שהרי לפי האמור בפסוק זה היתה בקיעת הים ע"י הרוח קדים, דקודם לזה נאמר נטה את ירך על הים ובקעוהו שתהי' הבקיעה ע"י ידו של משה, וכאן נא' ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה שהיא הרוח שהקב"ה נפרע בה מן הרשעים, וא"כ מהו"ע נטיית ידו של משה על הים, ומשמע דקרי"ס הי' צ"ל ע"י משה עצמו דוקא, וכדאי' במד"ר ואתה הרם את מטך, אמר הקב"ה למשה השלך את מטך שלא יאמרו אלולא המטה לא הי' יכול

לקרוע את הים, הרי שקרי"ס הי' צ"ל ע"י משה עצמו דוקא, ובאמת הי' קרי"ס ע"י משה דוקא וכמ"ש מוליך לימין משה ואי' במד"ר שהקב"ה נתן ימינו על ימינו של משה, ובכללות הענין צ"ל מפני מה הי' קרי"ס בשש"פ דוקא שבאותו היום דוקא הי' קריעת הים והנה כללות הענין דקרי"ס הוא מה שהקב"ה הפך את הים ליבשה, וידוע דים הוא עלמא דאתכסיא ויבשה עלמא דאתגליא וכל מה שיש ביבשה יש בים וההפך הוא דברואים שבים מובלעים במי הים שהמים מכסים עליהם והם מובלעים בהמים שהוא מקורם וגם כל חיותם וקיומם הוא בתוך המים אבל ברואים שבארץ הגם שמקבלים חיות מן הארץ כמ"ש ארץ אשר ממנה תוציא לחם הנה גם בעת קבלתם מן הארץ ה"ה מופרדים מן הארץ ויכול להיות שט באויר או ע"פ המים ומקבל גם אז מן הארץ, והדוגמא מזה יובן למעלה בנבראים דעלמא דאתכסיא ונבראים דעלדאת"ג, הנבראים דעלדאתכ"ס הנה או"ס מכסה ומקיף עליהם מכל צד ופנה, והוא כמ"ש בע"ח דבעיגולים העיגול העליון סובב ומקיף את העיגול התחתון, דבד"כ הנה הנבראים דעלדאתכ"ס הם מדרי' עגולים והם מובלעים במי הים שהם בטלים במקורם וכאשר יהי' האופן בתוך האופן שהעיגול התחתון בטל ונכלל בהעליון, דזהו ההפך בין עיגולים ליושר, דהסדר דעיגולים הוא בדרך התכללות ומקיף שהתחתון נכלל בהעליון והעליון סובב ומקיף את התחתון וביושר הוא בדרך התלבשות שהעליון מתלבש בהתחתון והיינו שהתחתון הוא מציאות דבר בפ"ע רק שהעליון מתלבש בתוכו אבל בעיגולים הוא התכללות והיינו שהתחתון נכלל ובטל בהעליון, וגם כל חיותם וקיומם הוא בתוך מקורם, שהרי גם בעיגולים הוא שמחי' בבחי' פנימי' וכמ"ש בסש"ב דהארץ הלזו הגשמית הנה האו"ס הסוכ"ע הוא בתוך תוכה ופנימיותה ומחי' אותה כל שכן שהוא כן בנבראים דעלדאתכ"ס רק שג"ז אינו בדרך התלבשות אבל מ"מ הוא שמקבלים חיות, וכ"ז הוא בבחי' ביטול במקורו היינו שאינו תופס את החיות לעצמו כ"א הוא בבחי' ביטול בתכלית, משא"כ נבראים דעלדאת"ג הגם שמקבלים חיות מאלקות ה"ה מ"מ בבחי' יש ודבר נפרד, ומבשרי אחזה עד"מ בנפש האדם שיש הי' מדרי' נר"ן ח"י, דנר"ג הם פנימי' וח"י מקיפים שהם חלוקים במהות ואופן עבודתם דנר"ן העבודה היא בבחי' מוחין ומדות בהשגה אלקית שמתבונן בה ומתפעל באהוי"ר הרי גם שמשגי' הענין האלקי בטוב ומתבונן בזה בהתבוננות טובה ה"ה מ"מ מציאות דבר, שהרי כללות ענין ההשגה הו"ע המציאות וכידוע דכל השגה היא יש וא"כ מה שמשגי' ההשגה האלקי' הי' בבחי' מציאות, וגם האור המאיר לו בהשגה זו דכאשר ההשגה היא בטוב מאיר הענין האלקי במוחו, הי' שתופס האור לעצמו היינו שטוב לו האור המאיר לו ונעשה לו זה חיות לנפשו ושמח הוא בנפשו על האור והגילוי, והיינו שמרווה צמאנו בהאור והגילוי המאיר לו בההשגה וההתבוננות, וזהו הסבה דהעבודה במוחין אינה מביאה לידי קיום המצות בפו"מ, וע"כ צ"ל התפעלות המדות דוקא, וכשמתפעל באהוי"ר הרי כל ענין המדות הוא בחי' הרגש עצמו, וגם אם רוצה באלקות מצד האלקות, הי' מ"מ בהרגש עצמו וכמ"ש קרבת אלקים לי טוב דקרבת אלקים גם שהוא מצד האלקי' מ"מ הנה נרגש בזה הלי טוב והוא להיותו מציאות

ה"ה בהרגש לעצמו אבל בהעבודה דח"י שהם מקיפים דנשמה דעבודתם הוא רעו"ד שהוא רצון העצמי דנשמה ה"ז בדרך ביטול במציאותו, ואין זה מה שרוצה לעצמו כ"א אדרבא להכלל בבחי' עצמות אוא"ס ועם היות שגם בזה יש התבוננות היינו בענין ההפלאה ועצמות אוא"ס אבל באמת הרי ההשגה בזה היא השגת השלילה, שהרי באוא"ס שלמעלה מהשתל' אין שייך השגה כ"א בדרך שלילה בלבד, דהשגה זו אינה בבחי' השגה גמורה בדרך תפיסא בכלים ועוד זאת שהעיקר בזה הוא ההרגש דאוא"ס (דער דערהער פון דעם אוא"ס) שהרי האוא"ס הוא בלתי מושג וא"כ התעוררות הרצוא אין זה מן ההשגה כ"א שע"י השגת השלילה שהוא השגת ההפלאה הוא שנרגש אצלו האוא"ס המופלא שההרגש הוא למעלה הרבה מההשגה, והגם דבכל השגה והתבוננות צ"ל הרגש והוא הדעת שזהו העיקר הנה שם הוא ההרגש במה שמושג והוא הרגשת הענין המושג, וכאן הוא ההרגשה דאוא"ס הבלתי מושג, דעומק הענין בזה הוא דשם הוא הרגשת הענין האלקי המושג דההשגה היא בחיצוני' הענין וההרגשה היא בעצם ופנימי' הענין, וכאן הרי ההשגה היא בהשלילה מהגילויים דהשתל', והיינו שההשגה בעיקרה הוא בהאור דהשתל', ויבין איך שהאוא"ס מושלל ומופלא מזה וההרגשה היא בהאוא"ס המופלא, והרצוא היא יציאה וביטול מעצמותו, וגם מה שהוא בבחי' או"פ והו"ע מדרי' אהבה בתענוגים אין זה שתופס האור לעצמו בהרגש עצמו שטוב לו האור והגילוי שהרי אדרבא הוא כליון הנפש שז"ע אהבה בתענוגים להתענג על ה' עד כלותה, רק שבתקון אצ"ל בחי' כליון לגמרי כ"א צ"ל השוב, אבל האהבה ענינה הוא בבחי' כליון, א"כ א"ז שתופס לעצמו כ"א אדרבא שפועל ביטול עצמותו.

קיצור. קרי"ס בזכותו של יעקב, יקשה (א) אי' הרמז בכתוב, (ב) מאחר דקרי"ס ברוח קדים מהו ויט משה וגו', (ג) למה הי' קרי"ס בשביעי של פסח, ויקדים הענין דקרי"ס, יבאר דברואי הים מקבלים חיותם בתוך מקורם וברואי ארץ מקבלים חיותם מחוץ למקורם, ים עגולים התכללות, יבשה יושר התלבשות, ויסביר דוגמתם בעבודה, ה' מדרי' שבנשמה נר"ן פנימי' מחוץ ומדות בהשגת החיוב והרגש עצמו להיותו מציאות דבר, והעבודה דח"י בהרצון עצמי ובאהבה בתענוגים בהשגת השלילה והרגש אוא"ס בביטול עצמותו.

(ז) והנה כשם שהם שני אופני עבודה בהפרטי דרגות שבנשמה דעבודת הנר"ן שבנשמה הוא בדרך הרגש עצמו ועבודת ח"י הוא לא רק בהעדר הרגש עצמו אלא דאופן העבודה הוא בדרך ביטול במציאות והאהבה היא בדרך כליון דכך הם דרכי ואופני העבודה בכל נשמה ונשמה בפרט, הנה כן הוא בכללות הנשמות יש נשמות שעבודתן הוא באופן העבודה שע"פ טו"ד שזהו עבודת רוב הנשמות שיש בזה כמה חלוקי מדרי' באופן העבודה אם בבחי' פנימי' או בבחי' חיצוני', דהעבודה בבחי' פנימי' היא בדרך קירוב ודבקות יותר באלקות ובבחי' חיצוני' אינה בבחי' דבקות כ"כ, וגם שהתפעלות והתבוננות הלב היא רק בשעת התפלה וכל היום

הוא הסכם לבד, ויש נשמות שעבודתן היא בבחי' מס"נ וביטול כל מציאותן, וכמו במשה דכתיב ב' ונחנו מה ביטול במציאות לגמרי, ולכן הי' כבד פה וכבד לשון כי התגלות הדבור הוא יש והוא הי' בבחי' ביטול בתכלית והיינו מפני ששרש נשמתו הי' לא מבחי' פה העליון דבחי' מל' שהוא בחי' הגילוי כ"א מבחי' ההעלם וכמ"ש מן המים משיתיהו בחי' עלדאתכ"ס, ע"כ הי' בבחי' ביטול בתכלית, והנה בעולמות הפרטים עלדאתכ"ס ועלדאת"ג הן בריאה ויצירה וכמ"ש יוצר אור ובורא חשך שהבריאה היא חשך והעלם ויצירה אור וגילוי, וכמו עד"מ מחשבה ודבור שהמחשבה היא בחי' העלם ודבור הוא התגלות, אמנם ספי' המל' דאצי' נק' לפעמים בשם ים ולפעמים בשם ארץ וכמ"ש כל הנחלים הולכים אל הים שהנחלים הם הששה מדות המשפיעים אל הים ספי' המל', וכתוב והארץ הדום רגלי שהמל' נק' ג"כ בשם ארץ והיינו דזה מה שהמל' נק' ים היא מדרי' המל' כמו שהיא באצי' שהיא עדיין במדרי' האצי', הגם שהיא שרש ומקור ביי"ע שבאצי' מ"מ ה"ה בכלל ע"ס דאצי' והיא במדרי' אצי' ממש, דהארת הקו שמאיר בע"ס דאצי' מאיר גם בספי' המל', וזהו הטעם מה דה' ספי' הראשונות דמל' מאירות תמיד בבחי' גילוי ואו"ס והיא בבחי' ביטול ויחוד בתכלית באו"ס, דכמו דכללות הע"ס דאצי' הן במדרי' איהו וחיוהי חד ואיהו וגרמוהי חד כן הוא גם בספי' המל' כמו שהיא באצי' וכמ"ש לך ה' הממלכה וגו' דכמו שלך ה' הגדולה וגו' כן הוא לך ה' הממלכה, ומה שנא' במל' לך בפ"ע הוא להיות דמל' היא בבחי' רוממות והתנשאות והרי התנשאות הוא בחי' יש ע"כ או' לך ה' הממלכה דבאמת היא לך, כי התנשאות דמל' כמו שהיא באצי' אינה התנשאות על עם אלא דרוממות זו היא רוממות והתנשאות עצמית שמנושא בעצם, ומ"ש אח"כ ואתה מושל בכל זהו ספי' המל' כמו שהיא בבי"ע בבחי' התנשאות על עם שהיא מקור לבי"ע להוותם ולהחיותם, והוא בבחי' מיעוט האור כמאמר לך ומעטי את עצמך להיות ראש לשועלים, והיינו שבוקעת את הפרסא ויורדת לבי"ע הרי האור שבבי"ע הוא אור של תולדה שבאין ערוך לגבי האור כמו שהוא באצי' וכמ"ש באורך נראה אור דבאורך שבאצי' נראה אור בבי"ע בחי' הארה ה"ה הארה בלבד אור של תולדה הבא ע"י העלם והפסק הפרסא, וגם בחי' אצי' שבבי"ע והיינו הלמ"ד כלים דמל' דאצי' שנעשים נר"ן לבי"ע, וכ' באגה"ק סי' כ' שהקו בוקע הפרסא עמהם ומאיר בהם בבי"ע כמו באצי', הנה הגם שנמשך בזה הארת הקו ואינו בבחי' הארה דהארה לבד מ"מ אינו כמו באצי' ממש, דהנה לבד זאת דהאור מאחר שהוא בבחי' יציאה חוץ לאצי' אינו כמו שהוא באצי' וכמו בהתגלות האצי' מאו"ס המאציל שאינו אותו מהות האור הנה כש"כ מאצי' לבריאה, אבל ספי' המל' כמו שהיא באצי' שהיא בכלל ע"ס דאצי' הרי מאיר שם כללות האור מהקו שבבחי' התכללות הע"ס בכלל והוא האור העולה על כולנה וזהו דוקא כאשר כל הע"ס הן ביחד, וכאשר נפרטה ספי' המל' בפ"ע וירדה לבריאה הרי אור הקו שמאיר בה הוא רק להספי' הפרטי ואינו מאיר שם כללות האור, וע"ד אכל בי עשרה שכינתא שריא, הרי על עשרה

דוקא, אבל יחיד הגם שהי' יחיד בדורו וצ"ג כמו מרע"ה ה"ה מ"מ יחיד, ודוקא על עשרה שכינתא שריא מפני שזוהו שיעור קומה שלמה כמו הע"ס למעלה להיות דבע"ס דאצי' מאיר בהם כללות אור הקו שלמעלה מהא"פ שזה מאיר גם בספי' המל' וכשירדה בבריאה מאיר בה רק הארת הקו השייך לבחי' מל' לבד, וזהו בבחי' כללות האור, אמנם ידוע דבזה שנפרטה בבחי' ספי' בפ"ע נעשה מיעוט גם בהא"פ וכמו עד"מ אות בי"ת שהי' תחלה בתי' ברוך שהי' בו גילוי אור שכל של תיבת ברוך ואח"כ כשפורט בפ"ע הגם שיש בו מאותו האור מ"מ אינו כמו שהי' תחלה כשהי' מצורף בתיבת ברוך, וכן יובן בספי' המל' כשירדת בבריאה הגם שמאיר בה אור הקו אין זה כמו האור המאיר בה בהיותה באצי', ויובן זה ע"ד ההפרש בין פנימי' הכלים לחיצוני' הכלים, דהנה הכלים בכלל הן במציאות וגבול דענין בחי' חכ' בינה חג"ת זהו בבחי' הכלים שהן בבחי' מציאות חכ' וחסד, דהאורות הן פשוטים בעצם שה"ה המשכה וגילוי מבחי' אוא"ס הפשוט בתכלית ע"כ גם האורות הן פשוטים, ולכן יכול להיות אחליפו דוכתייהו אור חסד בכלי הגבורה ואור הגבורה בכלי חסד מפני שהאור פשוט וגם כשמתלבש ומאיר בכלי חסד אינו בבחי' חסד בעצם, לכן יכול להיות אחליפו דוכתייהו הן בחי' הכלים ולהיות בכלי הגבורה, וההגבלה דח"ג היא בבחי' הכלים והן מגבילים את האור ומ"מ יש הפרש בכלים בין פנימי' הכלים וחיצוני' הכלים, דפנימי' הכלים יש להם ערך והשתוות אל האור ולכן היא מקבלת את האור ומתאחד עם האור, ועד"מ באדם למטה בהתלבשות הכחות באברי הגוף כמו אור השכל במוח שבראש ואור הראי' בחומר העין הרי החומר הוא באין ערוך לגבי האור וצורת הנפש שזה גשמי וזה רוחני, ומ"מ בהכרח לומר שיש איזה השתוות בהכלי אל האור דמשו"ז האור מתלבש בהכלי, וכמו בחומר העין הוא הספירות והבהירות שבו דמשו"ז מקבל אור הראי' כמו זוכית בהירה שמקבלת אור השמש, והרי הספירות שבעין אינו דבר חומרי כמו עצם העין שהוא חומרי וגשמי, אבל הספירות היא כמו דבר רוחני, וזהו הכלי לקבל אור הראי', וכן בחומר המוח יש בו לחלוות הרוחני שבו שזהו הכלי לקבל אור השכל, הרי שיש בהאברים בפנימיותם איזה השתוות אל האור.

קיצור. יבאר ב' סוגי נשמות ואופני עבודתם, (א) עבודה שע"פ טו"ד, (א) עבודה פנימי' בדבקות, (ב) חיצוני' שהתפעלות הלב רק בתפלה ובכל היום רק הסכם בלבד, (ב) עבודה במס"ג, עדאתכ"ס בריאה מחשבה עלדאת"ג יצירה דבור, ים דספי' המל' כמו שהיא באצי' היא ככל הע"ס שמאיר בה האור העולה על כולנה, ויבשה דספי' המל' כמו שהיא יורדת לבריאה דכשנפרטה בספי' בפ"ע מתמעט בה גם הא"פ ע"ד אות שנפרט בתי' ברוך, ויסביר מפנימי' וחיצוני' הכלים ויבאר דפנימי' הכלים משתווים אל האור ומסתייע (א) מספירות חומר העין, (ב) מלחוחית חומר המוח.

(ח) והנה הדוגמא מזה יובן בענין הכלים למעלה דפנימי' הכלי הוא שיש לה ערך והשתוות קצת אל האור דמשו"ז היא כלי אל האור

ומתאחדת עם האור ולכן הנה עיקר ענין דאיהו וגרמוהי חד שמשותוה לאיהו וחיוהי חד היינו דכשם דאיהו הם האורות וחיוהי הוא העצמות ב"ה חד הנה כן איהו האורות וגרמוהי הכלים חד דיחוד הכלים עם האורות הוא כיחוד האורות עם העצמות הנה כ"ז הוא בפנימי' הכלי שאינה עדיין בבחי' נבדל מן האור ומתאחד עם האור, אבל חיצוני' הכלי הוא בבחי' נבדל ואינו בערך אל האור, ומה שמבואר בכ"מ דכלים דאצי' הן בחי' בריאה שבאצי' זהו בבחי' חיצוני' הכלים, דפנימי' הכלי היא בבחי' אין לא בבחי' מציאות עדיין ועם היותה בבחי' חכמה וחסד א"ז בבחי' מציאות עדיין, ומה שמהתעבות האור נעשה הכלי בבחי' יש מאין זהו בחי' חיצוני' הכלי, ומ"מ הרי אור הקו מאיר גם בבחי' חיצוני' הכלי, רק ההפרש הוא דבפנימי' הכלים מאיר בחי' עצם האור כמו שהוא לעצמו ומתאחד ממש עם הכלי, ובחיצוני' הכלי מאיר רק האור שהוא בבחי' השפעה והתגלות חוץ לעצמותו כבי' דהיינו לצורך ההתהוות ואינו בבחי' התאחדות ממש, רק איהו וגרמוהי חד לברא בהם וע"י מאין ליש אשר כ"ה ההפרש בספי' המל' עצמה דכמו שהיא באצי' מאיר בה עצם האור ובבחי' התאחדות, וכמו שהיא בבי"ע מאיר בה רק חיצוני' האור ולא בהתאחדות ממש כמו באצי', ויובן זה ג"כ מענין הנשמות, דהנשמה כמו שהיא למעלה ה"ה בתכלית היחוד והביטול למעלה מהביטול דמלאכים, דעבודת המלאכים גם דיצירה ובריאה הרי למע' הרבה מעבודה דלמטה, ועבודת הנשמה למעלה גבוה מעבודת המלאכים אפי' דאצי' דנשמתם הוא מיחוד או"א כמ"ש באגה"ק סי' כ' וברירידתה למטה הרי אף מי שהוא צדיק גמור עובד ה' ביראה ואה"ר בתענוגים לא יגיע למעלת דבקותה בהוי' בדחילו ורחימו טרם ירידתה לעוה"ו, כמ"ש בסש"ב פל"ז, ועד"ז יובן בבחי' מל' שאין דומה יחודה ודבקותה בא"ס ב"ה כמו שהיא באצי' וכמו שירדה לבי"ע, וזהו ב' המדרי' דים וארץ שבמל', והענין הוא דהנה מל' היא ממוצע בין אצי' לבי"ע להיות דבי"ע הוא באין ערוך לגבי אצי' דאצי' הוא אלקות ובי"ע בחי' יש ודבר נפרד א"כ הרי צ"ל ממוצע ביניהם, וכמו שאנו רואים גם בגשמי' כשהשפיע ומקבל רחוקים זמ"ז צ"ל ע"י ממוצע וכמו המתורגמן שהי' בימיהם להיות כי הרב הדורש הי' למע' מהעם שלא יכלו לקבל מהרב עצמו הי' צ"ל ע"י ממוצע שמקבל מהרב ומשפיע אל העם שהמתורגמן הי' לו איזה ערך ושייכות אל הרב שיכול לקבל השפעת הרב וגם יש לו שייכות אל העם שיוכלו לקבל מאתו, ומובן שהמתורגמן אינו שמשפיע מה שהוא מקבל מהרב כ"א שהשפעת הרב מתעלמת בו ומה נמצא אצלו ההשפעה שמשפיע אל העם, וכמו"כ יובן בבחי' מל' שבבחי' עליונה שבה דהיינו בבחי' המל' שבאצי' ה"ה מקבלת האורות דאצי' שהם מתעלמים בבחי' מל', ובחי' ארץ שבמל' הוא שמשפיע בבי"ע, וזהו ואמונה כל זאת וקיים עלינו שהמל' היא בחי' משפיע וגם בחי' מקבל, ובחי' מקבל שבה למעלה מבחי' משפיע שבה והיינו שמקבלת האורות דאצי' ומתעלמים בה ע"י בחי' התנשאות דמל' דכל התנשאות הוא בחי' העלם ואח"כ משפיע בבי"ע, וכשם שספי' המל' היא ממוצע בין אצי' לבי"ע כמו"כ הכתר הוא ממוצע בין או"א"ס המאציל אל הנאצלים, שהרי האורות באים מ"מ

בבחי' הגבלה וכידוע שיש ג' מדרי' בהאורות, הא' כמו שכלולים באוא"ס המאציל שעז"א אנת הוא חד ולא בחושבן שהן בבחי' חד ממש, הב' כמו שנמשכים ממקורם ועדיין לא נתלבשו בכלים שעז"א בס"י ע"ס בלי מה שהן בבחי' ע"ס ומ"מ הן בלי מ"ה בלי מהות ומציאות דבר, ועיקר ענין איהו וחיהי חד הוא במדרי' זו, והג' כמו שהן מתלבשים בכלים שבאים בבחי' מהות ומציאות דבר, דכמו שהאורות הן בכלים ה"ה בבחי' ציור וגוון וכמו הוי' בנקוד פתח בחכ' ובניקוד צירי בבינה, שהניקוד הוא בחי' הציור בהאור ובעצמות אוא"ס כתיב ואל מי תדמיוני ואשוה שאין שם שום דמיון וציור כלל אשר ע"כ הנה בכדי שיהי' אצי' האורות מאוא"ס ב"ה הוא ע"י ממוצע והוא בחי' הכתר דבחי' עליונה שבו הוא בחי' תחתונה שבעצמות, ובחי' התחתונה שבו הוא שרש ומקור הנאצלים והיינו בחי' עתיק ואריך דעתיק הוא בחי' תחתונה שבמאציל ובו מתעלם בחי' מל' דא"ס ואריך הוא ריש ומקור לנאצלים ונק' עתיק יומין ואריך אנפין דאריך אנפין הוא שגם בחי' האריכות שייך מ"מ לבחי' אנפין היינו בחי' הפנימי דז"ת דאריך מתלבשים באצי' דאוא" מלבישין לזרועות דאריך ובחי' עתיק יומין דבחי' היומין שהן ז"ת הגם שמתלבשים בא"א ה"ה מ"מ בבחי' העתקה והבדלה, וכמו"כ מל' דא"ס הוא בחי' ממוצע בין עצמות אור א"ס ובין כללות הגילויים בעולמות שהרי הקו בכללות נק' שכינה ע"ש ששוכן בעולמות שנמשך להאיר את העולמות ועצמות אוא"ס הרי אינו בערך העולמות והוצרך להיות הצמצום באוא"ס שנתעלם האור שבבחי' א"ס ובל"ג ונמשך ע"י הצמצום בחי' אור הקו שבבחי' מדה וגבול, שזהו ג"כ בחי' ים וארץ דבחי' ים הוא בחי' העיגול הגדול שלפני הקו ששם נתעלם האוא"ס הבל"ג או דבחי' ים הוא בחי' הרשימו שזהו רושם מהאוא"ס הבל"ג היינו שהוא האור שלא נגע בו הצמצום דמשו"ז הוא בחי' רושם דאוא"ס שלפני הצמצום היינו שהאור נתעלם באותיות הרשימו, והקו הוא בחי' גילוי שבא במדה וגבול היינו במדה ומשקל דהכוונה בזה הוא שיהי' גילוי בעולמות.

קיצור. יבאר דפנימי' הכלי משתווה אל האור (א) אין (ב) מקבל את האור, (ג) גרמיהי המשתווה ביחודו לאיהו, (ד) מאיר עצם האור, חיצוני' הכלי (א) נבדל (ב) בריאה שבאצי' (ג) נעשה מהתעבות האור (ד) האור דהשפעה להוות ולהחיות, מל' באצי' (א) ים (ב) מאיר עצם האור (ג) ובהתאחדות, מל' דאצי' בבריאה (א) ארץ (ב) חיצוני' האור (ג) ולא בהתאחדות, ומסתייע ממעמד הנשמות למעלה ומירידתן למטה, אורות (א) כלולים במאציל, (ב) ע"ס בלי מה, (ג) המתלבשים בכלי, מל' ממוצע בין אצי' לבי"ע כמתורגמן בין הרב והשומעים, כתר ממוצע בין המאציל לנאצלים מל' דא"ס ממוצע בין העצמות להגילויים, ים (א) עגול הגדול (ב) רשימו, יבשה גילוי הקו.

(ט) והנה כ"ז הוא כשהמשכה היא בסדר והדרגה ע"פ מאמר קו המדה והוא בוצינא דקרדוניתא שמוודד מדידת האורות והכלים שצ"ל ההמשכה ע"י בחי' ממוצע בכל המדרי' דמל' דא"ס וכתרא עילאה ומל' דאצי' בב' המדרי' זים וארץ עד רום כל הדרגות אבל קרי"ס הי' שנקרע

הים דספי' מלי' שלא יעלים על אורות דאצי' ויהי' גילוי אור האצי' בבריאה, והו"ע הפך ים ליבשה דבחי' ים שהוא ההעלם נהפך ליבשה להיות בבחי' גילוי, וכ"ה עד רום המעלות בבחי' פנימי' הכתר ובבחי' אור א"ס שלפני הצמצום שהאיר בגילוי כמו שהוא, וזהו שבקרי"ס כאו"א מראה באצבעו זה אלי בבחי' גילוי המהות, שזהו בגילוי אור האצי', שהרי בכי"ע גם במדרי' היותר עליונות לא יש גילוי המהות כ"א ידיעת המציאות לבד, ובקרי"ס הי' בכאו"א גילוי המהות, וראתה שפחה על הים מה שלא ראה גדול הנביאים שגם במדרי' הפחות' הי' גילוי אור, והיינו מפני שנתגלה עצם אור האצי', וכן עד רום המעלות בבחי' עצמות או"ס הוא שנתגלה בחי' הים בחי' ההעלם, ולכן הנה בקרי"ס הוא לידת הנשמות שבבחי' עיבור בבחי' מלי' שהן מבחי' זיווג דגדלות כמ"ש בפע"ח, והיינו שמתגלים אורות דאצי' שבהעלם במלי', ובכדי שתהי' התחברות זאת דבחי' אצי' יאיר בגילוי בבריאה ובכללות שתהי' התחברות ים וארץ זהו ע"י גילוי מעצמות או"ס שלמעלה מב' המדרי'. וזהו ויולך ה' את הים ברוח קדים מבחי' קדמונו של עולם, דמעצמות א"ס נמשך להיות התחברות ים וארץ שההעלם יהי' בבחי' גילוי, וזהו דקרי"ס הי' הכנה למ"ת, דבתורה הרי נמשך עצמות א"ס וכמ"ש ויקחו לי תרומה אותי אתם לוקחים וכמא' מכרתי לכם את תורתי כביכול נמכרתי עמה, והקדמה לזה הי' קרי"ס שהי' אז המשכת עצמות א"ס בחי' קדמונו ש"ע, וזהו דקרי"ס הי'. בשביעי של פסח דוקא, דהנה ארוז"ל מה שביעי רשות אף ששי רשות דחובת אכילת מצה הוא לילה הראשון אבל השבעה ימים הן רשות, ומה שנאמר בהדי' בתורה שהוא רשות הוא ביום השביעי שהי' בכלל שבעת ימים תאכל מצות ויצא מן הכלל כו' כדאמרינן בגמרא, דהנה יש במצות ב' ענינים, הא' בחי' אורות שביכולת להמשיך ע"י אתעדל"ת והן בחי' האורות שנמדדו לפי אופן הכלים, וע"כ ע"י תקון ועשיית הכלים ממשיכים את האור, וע"כ הן בבחי' חובה מאחר דבאתעדל"ת אתעדל"ע צ"ל העבודה באתעדל"ת להמשיך האור והגילוי, וגם בחי' חובה הוא כמ"ש בעה"ק ששכר המצות הו"ע הכרחי שע"י העבודה והזיכוך יומשך האור, ואין הכוונה שמוכרח ח"ו רק מפני שכך עלה ברצונו במחה"ק להיות באתעדל"ת אתעדל"ע, ע"כ הוא כמו ענין הכרחי, והב' הם אורות עליונים שא"א להמשיך ע"י אתעדל"ת כ"א מה שנמשך ע"י אתעדל"ע מצ"ע, וזהו בחי' רשות שאין זה בכח אתעדל"ת, ושרש ענין הרשות הוא הגבה למעלה מאד וכמ"ש בזהר בהתחלתו בריש הורמנתא דמלכא פי' רשות ורצון המלך, דרשות הוא כביכול עצמות א"ס שאינו מוכרח בשום דבר, דבגילויים מן העצמות הוא כביכול מוכרח מאחר שהוא גילוי לבד ה"ה מוכרח בעצמו ומוכרח בהגילויים, אבל עצמות אינו מוכרח ח"ו בהגילויים, ח"ע שביעי רשות להיות שאז הוא המשכת בחי' עצמות א"ס שלמעלה מכל הגילויים, וכידוע דשש"פ הוא כמו לעתיד ובמדרי' העליונה דעוה"ב אין בו אכו"ש, וזהו דבשש"פ נאמר עצרת לה' אלקיך ולא נא' לכם כמו בשמע"צ, וגם כתיב לא תעשה מלאכה דמשמע אפילו מלאכת אוכל נפש, והיינו כדוגמת לעתיד שאין בו אכו"ש ויקבלו חיות מעצמות א"ס וכמ"ש ביום השלישי יקימנו

ונחיה לפניו בבחי' פנימי' ועצמו' א"ס, וידוע דמ"ש יחינו מיומים קאי על ב' ימים דר"ה והן ב' המדרי' דסוכ"ע וממכ"ע וביום השלישי הוא גילוי עצמות א"ס שלמעלה מסוכ"ע וממלא כ"ע וקאי על יום הכיפורים שאין בו אכו"ש דיוהכ"פ הוא מעין לעתיד וכמו"כ הוא בשביעי של פסח, ולכן הי' בו קרי"ס שהים וההעלם יהי' בגילוי מפני הגילוי דעצמות א"ס, וזהו ובני' הלכו ביבשה בתוך הים דכמו שהם ביבשה בבחי' יש הלכו בתוך הים שהי' בהם גילוי מבחי' א"ס יש האמיתי וע"כ הי' היש בבחי' ביטול בתכלית, וזהו דקרי"ס הי' בזכותו של יעקב, דהנה יעקב הוא בריח התיכון המברית מן הקצה אל הקצה היינו קצה היותר עליון דת"ת מגיע עד הכתר בחי' פנימי' הכתר ולכן יעקב תקן תפלת ערבית שהיא רשות כי המשיך מעצמות א"ס ששם ענין הרשות, ואי' בזה ע"פ הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד ונשא מסטרא דאברהם וגבה מסט' דיצחק מאד מסט' דיעקב, והן בחי' חג"ת דעתיק דת"ת דעתיק מגיע בבחי' פנימי' עתיק, כמו בחי' ת"ת דאצי' מגיע בפנימי' הכתר, כן בחי' ת"ת דעתיק מגיע בבחי' פנימי' עתיק היינו בחי' רדלי' ששם חביון עוז העצמות, ולכן בזכותו דוקא הי' קרי"ס להיות הפך ים ליבשה, ולכן יעקב ברך את בני יוסף וידגו לרוב בקרב הארץ שגם בארץ עלדאת"ג יהי' בבחי' דגים שבים שהי' ביכולתו להמשיך בחי' זו מפני שהמשיך מבחי' פנימי' ועצמות א"ס, וזהו ופרצת ימה וקדמה ימה הוא בחי' ים דוקא והמשיך בזה בחי' קדמה בחי' רוח קדים שעייזו יהי' ופרצת בחי' פרצה וקריעת הים ופרצת הוא כענין עלה הפורץ שזהו הגילוי דמשיח בהגילוי דלעתיד, אמנם מ"ש ויט משה את ידו הוא דהנה אי' בספרים דמטה משה הוא המטה דיעקב מ"ש כי במקלי עברתי, דמשה ויעקב שניהם בחד דרגא דשניהם בקו האמצעי ומשה מלגאו ויעקב מלבר, וע"כ מה שנקרע הים בזכות יעקב הוא עיי משה דוקא, וענין נטיית ידו של משה הוא דהנה כתיב אלה תולדות יעקב יוסף דעם היות שיעקב הוא בריח התיכון היז מקצה השמים עד קצה השמים דהיינו שההמשכה היא בבחי' יסוד, ויוסף ממשיך הגילוי בבחי' מל' להיות הגילוי למטה, וכן משה דוקא המשיך להיות הגילוי למטה דזהו ענינו של משה להמשיך הגילויים שלמעלה שיאירו למטה דו' הצדיקים שעמדו הנה משה המשיך את השכינה מרקיע לארץ, וזהו ויט משה את ידו וגו' דהנה בסדר השתל' הוא עיי בחי' ים וארץ העלם וגילוי, ובקרי"ס הי' שההעלם יאיר בגילוי והוא עיי רוח קדים שלמעלה ממדרי' ים וזה הי' בזכות יעקב בריח התיכון וצ"ל ויט משה שהוא המשיך את הגילוי למטה.

קיצור. יבאר דקרי"ס הוא א) קריעת ההעלם בכל המדרי', ב) באצי' ג) בפנימי' הכתר ד) באוא"ס שלפני הצמצום, ולכן בקרי"ס א) לידת הנשמות, ב) הכנה למ"ת, וקרי"ס בשביעי של פסח לפי שהוא א) רשות ב) אתעדל"ע מצ"ע, ג) כהגילוי דלעתיד, ד) הגילוי דיש אמיתי, וקרי"ס בזכות יעקב א) תפארת, ב) בריח התיכון ג) מאד, ד) תפארת דעתיק, ה) גילוי משיח, ונטיית ידו של משה א) שיהי' הרוח קדים דיעקב ב) שיהי' הגילוי למטה.

בס"ד, אחש"פ בסעודה, תש"ה

טעמה כי טוב סחרה לא יכבה בלילה נרה, ופי' רבינו בשם מורנו הבעש"ט
 נ"ע דסחרה קאי על התורה כמארז"ל אשת חיל מי ימצא זו תורה
 ובכדי להיות בטוח אשר גם בלילה לא יכבה נרה הוא ע"י טעמה כי טוב
 סחרה שהוא הטוב טעם שבתורה היינו האלקות שבתורה, והוא פנימי' התורה
 המאירה את הגליא שבתורה, ופי' טעמה הוא ההרגש, דער דערהער אין
 דעם אלקות וואס אין תורה איז, וביאר רבינו נ"ע אשר אמיתת ענין העבודה
 כשיש לו חיות וטעם בעבודה, אין עבודה מוז מען האבען א חיות און
 א געשמאק, ואז דוקא לא יכבה בלילה נרה, ובמצ"ד פי' שמפני שטעמה
 כי טוב סחרה גם בלילה לא יכבה נרה שעוסקת בסחורה בלילה ג"כ, וצ"ל
 מהו"ע נרה נר של מי, ומהו גודל המעלה אשר לא יכבה בלילה נרה מפני
 טעימת הטוב שבסחרה דתורה, אך הענין הוא דהנה ארז"ל במד"ר (דברים
 פ"ד ד) אמר בר קפרא הנפש והתורה נמשלו בנר, הנפש דכתיב (משלי כ
 כז) נר הוי' נשמת אדם, והתורה דכתיב (משלי ד) כי נר מצוה ותורה אור,
 אמר הקב"ה לאדם נרי בידך ונרך בידי, נרי בידך זו תורה ונרך בידי זו
 הנפש, אם שמרת את נרי אני שומר את נרך ואם ככית את נרי אני מכבה
 את נרך, וזהו לא יכבה בלילה נרה שקאי על נר הנשמה ונר התורה, וצ"ל
 מהו"ע השמירה, דבשלמא שמירה של מעלה דאמר הקב"ה אני משמר את
 נרך מובן כמאמר ואתה משמרה בקרבי, דתחלה אומר אלקי נשמה שנתת
 בי טהורה היא, דשרש מדרי' עמידתה הוא טהורה היינו עולם האצ"י, אתה
 בראתה יצרתה נפחתה הם ג' עולמות בי"ע, ובכללות הם ד' מדרי' נר"ן
 חי' שבנשמה, דנר"ן הם מצד בי"ע וחי' מצד אצ"י להיות כי מדרי' חי'
 בנשמה מקיף לנר"ן כן אצ"י מקיף לבי"ע, ואתה משמרה בקרבי מקיף
 דיחידה, ובעולמות הם עולמות א"ס שלמעלה מאצ"י ומקיף דיחידה שומר
 את כל מדרי' הנשמה אבל בענין שמירת האדם את נר התורה אינו מובן
 דהלא עיקר ענין התורה הוא לימודה ומהו"ע השמירה שהאדם ישמור את
 הנר דתורה, ומהא דארז"ל (ברכות לב ב) מתוך שחסידים הם תורתן
 משתמרת מובן דהשמירה היא מלמעלה; אמנם שמירה זו היא בתורה עצמה
 אבל הנר דתורה צריך האדם לשמור, ובכללות הענין צ"ל מהו היחס של
 כביית הנר אל הלילה דוקא, דבלילה לא יכבה נרה מאחר דנרה קאי על נר
 התורה ונר הנשמה מה הבדל יש בין יום ללילה, דבשלמא נר גשמי הנה
 שרגא בטיהרא מאי אהניא ובלילה הנה פעולת הנר ניכרת יותר אבל נרות
 דנשמה ותורה שהם נרות רוחני' איזה הבדל בין יום ללילה, אך הענין הוא
 דהנה פי' לילה הכוונה היא על המדרי' רוחני' דלילה, וכמארז"ל (פסחים
 ד"ב ע"ב) הכי קאמר דוד אני אמרתי אך חשך ישופני לעוה"ב שהוא דומה
 ליום, עכשו העוה"ז שהוא דומה ללילה אור בעדני, והיינו דעוה"ב דשם
 מאיר מהות אלקות נק' יום והעוה"ז שמאירה רק הארת אלקות נק' לילה,
 דממוצא דבר אנו יודעים דהנשמה כמו שהיא למעלה נק' יום וירידת הנשמה

למטה להתלבש בגוף ונה"ט נק' לילה, א"כ הנה עיקר ענין לילה הוא בזמן הגלות, דבזמן הכית האיר גילוי אלקות בעולם אשר בכל עניני עולם הזה, הן בעניני הכללי והן בעניני הפרטי ראו גילוי אלקות במוחש ממש, מען האט געזעהען געטליכקייט, אבל בזמן הגלות הנה אותותינו לא ראינו ואין אתנו יודע עד מה להיותו חשך עב כפול ומכופל ואחר כ"ז הנה באמת גם בלילה לא יכבה נר הנשמה ע"י שמירת נר התורה, אך זהו כשטועם כי טוב סחרה ופ"י סחרה הוא ירדת הנשמה בגוף שנק' בשם עיסקא כמ"ש בערה"כ של הסה"ד, והיינו דכשם שטעמה כי טוב סחרה בתורה, אָז מען דאַרף דערהערן דעם אלקות וואָס אין תורה, הנה כן דאַרף מען דערהערן דעם אלקות וואָס אין דער נשמה, והענין בזה הוא דהנה תורה היא חכ' ושכל שבוה שייך ענין הידיעה וההבנה ובאלקות שבתורה הנה העיקר הוא ההרגש, דער דערהער, כן בענין הנשמה דנשמה עצמה היא מדרי' רוחני', ועם היות שאין משיגים מהותה אבל מציאותה משיגים, וטוב סחרה הוא האלקות שבירידת הנשמה וטעמה כי טוב סחרה דער דערהער פון די געטליכקייט אין ירדת הנשמה בגוף וכשטועם כי טוב סחרה היינו מסחר זה של ירדת הנשמה בגוף אזי גם בלילה לא יכבה הנר מלהאיר שגם זמן הלילה כיום יאיר, והיינו שגם בעוה"ז שהוא לילה להיות שהאור בעולם הוא רק מה שנקצב ע"פ קו המדה דאור הקו בסדר השתל' הוא רק תארה בלבד, הנה ע"י העבודה יומשך מהות אלקות שנק' יום והוא ע"י המסחר דירידת הנשמה למטה, והיינו דע"י ירדת הנשמה למטה שמתלבשת בגוף ונה"ט ועוסקת בעבודת הוי' בתומ"צ ממשיכים מהות אלקות, היינו שעושים את המטה שיהי' כלי למהות אלקות, דזהו כללות ענין ירדת הנשמה בגוף שלכאורה היא ירידה גדולה ועצומה מאד, שהרי מלבד שהיא חלק הוי' הנה נאמר בה חי ה' אשר עמדתו לפניו שענין העמידה הכוונה על הביטול באהוי"ר ע"ד שרפים עומדים שעמידתם היא בביטול, וזהו עיקר קריאת שם עמידה שרומז על ביטולם שאם הכוונה על עמידה סתם הלא ארו"ל וכי יש ישיבה למעלה אלא עמידה מורה על ענין הביטול וזהו ויעמידם לעד לעולם הכוונה שעומדים בביטול תמיד כ"ז קיום ועמידת העולם, שקאי על המלאכים שעומדים כעת בהביטול באמירת פעם הג' קדוש משי"ב, וא"כ עמידת הנשמה בודאי היא באופן היותר נעלה שהרי הנשמות הן מפנימי' הכלים הקרובים אל האור, משא"כ המלאכים הם מחיצוני' הכלים, ובירידתה להתלבש בגוף מלבד מה שצריכים ריבוי התבוננות ביגיעת הנפש ויגיעת בשר עד שיבא לאהבה אמיתית שהיא מבחי' ממכ"ע וכש"כ ליראה אמיתית שבאה מהתבוננות בחי' סוכ"ע הנה כשעוברת ההתבוננות חולפת ועוברת גם אהבתה גם יראתה, א"כ זוהי הוכחה שגם בעת שהיו האוי"ר לא היו בתוקף כ"כ, שהרי הקיום זהו הוכחה על התוקף והחזק, א"כ למה היתה כזאת מלפניו ית' שתרד פלאים בשביל להתלבש בגוף ונה"ב.

קיצור. סחרה תורה טוב סחרה אלקות שבתורה טעמה טוב סחרה הרגש אלקות בתורה, עבודה אמיתית בחיות וטעם, ויקשה א) מהו נרה,

(ב) מעלת הנר, יקדים דתורה ונפש קרוים נר ויקשה א) מהו שמירת הנר דתורה (ב) למה מיחס שמירת הנרות דנפש ותורה ללילה, יבאר דלילה א) עוה"ז (ב) גלות, סחרה ירידת הנשמה, טוב סחרה האלקות שבנשמה טעמה טוב סחרה הרגש האלקות שבנשמה, ויסביר במעלת עמידת הנשמה למעלה היינו הביטול באהוי"ר שלמעלה מעמידת המלאכים, ובירידתה האהוי"ר אינו בערך כלל, ויקשה בטעם הירידה.

(י) אמנם באמת עם היות ירידת הנשמה למטה להתלבש בגוף ונה"ט היא ירידה גדולה ועצומה במאד מאד אבל באמת הנה ירידה זו היא צורך עלי' דהנה כתיב טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, פי' זהב וכסף הם בחי' יראה ואהבה כי מצפון שהוא קו השמאל יראה זהב יאתה, וכסף הוא אהבה מלשון נכסוף נכספת לבית אביך ופי' אלפי הוא לימוד אאלפך חכמה שענינו לימוד האהבה ויראה שהיתה הנשמה רגילה בהן כשהיתה למעלה קודם ירידתה למטה הנה טוב לי יותר תורת פיך שאתה לומד תורה בהתלבשות הנשמה בגוף מהאהוי"ר שהיתה הנשמה רגילה בהן קודם התלבשותה בגוף, אשר ג"ז אינו מובן כ"כ שהרי גם אחרי התלבשותה בגוף ולומדת תורת פיך הנה היא צריכה לאהוי"ר שהרי אורייתא בלא דו"ר לא פרחית לעילא, וארז"ל מה להלן באימה וביראה אף כאן באימה וביראה, א"כ גם אח"כ צריכה לאהוי"ר אשר בל"ז לא פרחית, והאהוי"ר של הנשמה בגוף הרי אינה בערך האהוי"ר שהיתה להנשמה קודם ירידתה למטה א"כ אינו מובן איך הוא טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף שיש יתרון מעלה בתורת פיך בעוה"ז יותר מזהב וכסף שהיתה הנשמה למודה בהם בתחלה, אך הענין הוא דהנה כתיב יש מפור ונוסף עוד, והיינו דבכדי שיהי' ונוסף עוד הוא ע"י שמפור תחלה ממה שיש לו ועד"מ כמו הסוחר שמפור ממון כסף וזהב ומוציאם מרשותו כדי להרויח ולהשתכר ואף שספק אצלו אם ירויח אם לאו אעפ"כ הוא מפור אולי ירויח ומכניס א"ע לספק זה להיות מפור כל מה שיש לו ומתעסק בטרחא ועמל רב אולי יוסף עוד, כך הנה מקור נש"י שהוא בחי' כנס"י נמשלה לסוחר זה, וכמ"ש וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וגו' וכלום אדם זרע קב אלא להוציא ממנה כמה כורין, והיינו דע"י מתבררים נצוצי הנשמות שנפלו בשבה"כ וכמאמר רז"ל לא גלו ישראל אלא בשביל' להוסיף עליהם דהיינו ניצוצי הנשמות שנפלו בשבה"כ דתהו וכמ"ש עת אשר שלט האדם באדם לרע, דהיינו מה ששולט אדם דלעו"ז באדם דקדושה הוא לרע לו כדי שע"י יתבררו ניצוצי הנשמות, ולכן נמשלו נש"י לסוחר שע"י שמפור נוסף עוד, וזהו טוב לי תורת פיך, דוהי מעלת העלי' שנעשה ע"י ירידת הנשמה מה שמתגלה ומאיר הטוב לי ע"י תורת פיך, דהנה כתיב ועשו לי מקדש ופרש"י לי לשמי, ובענין הספי' הוא מל' דא"ס שלפני הצמצום שהוא שמו המיוחד בעצמותו וכמאמר עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד שבה"ע הוא ע"י הצמצום וגילוי אור הקו ועד שלא נבה"ע דקודם הצמצום וגילוי אור הקו הי' הוא ושמו בחי' מל' דא"ס, וזהו טוב לי תורת פיך הטוב דלי מה שבתורת פיך שע"י לימוד התורה למטה

ממשיכים הטוב דלי שבתורה, ובעבודה הו"ע רעו"ד, האהבה דבכל מאדך
 שזה בא מהתלבשות בגוף דוקא, אמנם ידוע דכל מדרי' ומדרי' אהבה באה
 ע"י התבוננות בהשגה מיוחדת שמעוררת את האהבה, ובשלש מדרי' אה'
 דבכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך הנה לכל מדרי' אה' יש השגה מיוחדת,
 דע"י ההתבוננות בהשגה היא מתעוררת אותה מדרי' אה' המתאימה לה,
 וההשגה המיוחדת לעורר את האהבה דבכל מאדך היא ההשגה וההתבוננות
 שמתבונן בהעמקת הדעת במ"ש אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים,
 פ"י אני ראשון היינו כמו קודם בריאת העולמות שהי' לבדו וכמאמר עד שלא
 נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, ואני אחרון קאי על מה שיהי' לאחר נ' אלפים
 יובלות, ומבלעדי אין אלקים, פ"י מה שהוא זולת המדרי' דראשון ואחרון
 דהיינו באמצעי' הזמן שנראה העולם ליש ודבר בפ"ע בהגדרים דזמן שמוגבל
 בעבר הוה ועתיד ומקום המוגדר בששה קצות, ד' רוחות ומעלה ומטה הנה
 אין אלקים זולתי, כי אין ההסתר דשם אלקים מעלים ומסתיר לפניו, כי כל
 ענין ההסתר וההעלם של הדבר הוי' שמהווה ומחי' את כל הנבראים הוא רק
 לעינינו שנראה העולם ליש ודבר נפרד, אבל באמת קמי' ית' אין הסתר
 כלל אשר ע"כ הנה כמו שהוא לבדו קודם שנבה"ע כמו"כ הוא גם עתה
 הוא לבדו הוא כי אין העולם תופס מקום כלל, וכמ"ש אני הוי' לא שניתי
 וכולא קמי' כל"ת, ועיקר ענין ההשגה באה ע"י ההתבוננות בהעמקת הדעת
 דכאשר אינו מתבונן בההשגה הנה אף שמשיגה אינה אלא השגה שטחית
 בלבד אשר לבד זאת כי בנקל אפשר להעבירו מהשגתו ע"י קושיות
 וסתירות של מה בכך, הנה לבד זאת הרי במשך זמן קצר שוכח את המושכל
 המושג ורק כאשר מתבונן בההשגה הרי אז ההשגה נקלטת בו היינו שנכנס
 בעמקי ההשגה, והא בהא תליא, דלפי שמתבונן בההשגה הנה נכנס לעומק
 ההשגה וזוכר אותה משך זמן רב, ועם היות שע"י ההתבוננות זוכר את
 המושג ונכנס לעומקו אינו דומה כלל לאותה מדריגת ההשגה בהמושכל
 שבאה ע"י העמקת הדעת בההתבוננות, דהעמקת הדעת בההשגה מגלה את
 עומק המושג שבמושכל ההוא, דהנה אמיתת הענין דהשגה היא לא זו בלבד
 שמשיג את המושכל בהשגה גמורה בכל פרטי המושכל ההוא אלא דכאשר
 המושג דהשכלה הוא בנין אב להבין ולהשיג בעוד מושכל והיינו דכל
 השגה והשגה בהכרח שמגלה עומק חדש בכללות הענין דעבודת השגה היינו
 איך משתמשים בכח ההשגה, ווי נעמט מען א' מושכל דורך השגה, דכמו
 שאנו רואים במוחש הגדלת מהות כח ההשגה מילד לנער שמומן לזמן
 שמתגדל מקטנות לגדלות מתפתחים חושיו וכשרונותיו הנה מתפתחת גם
 ההשגה, הנה כן הוא גם כאשר מתגדל בשנים ועוסק במושכלות הנה כל
 השגה והשגה שכלית מגלה עומק חדש בכח ההשגה שלוקח את המושכל
 באופן נעלה יותר מכמו שהי' תחלה, וזה בא דוקא ע"י העמקת הדעת
 בההתבוננות, וכמו שאנו רואים במוחש בהתפתחות חושי התלמידים גם
 הקטנים ביותר, דמי שהוא תלמיד מקשיב ומתבונן בכל דבר שכל שהרב
 מלמדו הנה אצלו התפתחות הכשרונות יותר מהתפתחות כשרונותיו של
 תלמיד בלתי מתון ומיושב, אבל אינו דומה כלל להתפתחות הכשרונות של

תלמיד המעמיק דעתו בהתבוננות בכל דבר השגה, וענין העמקת הדעת בהתבוננות של ההשגה הוא מה שמבאר ומסביר את ההשגה לעצמו באיזה חידוש דבר וכמו בענין דאני הוי' לא שניתי דטעם הדבר הוא להיות דכללות ענין ההתהוות הוא מהארה לבד דאינו תופס מקום כלל ומסביר לעצמו מכח הדבור דהעדר תפיסת מקום דבור אחד לגבי כללות הדבור ובפרט לגבי הנפש המדברת, וכן הוא בכל דבר השגה כשמעמיק דעתו בהתבוננות ההשגה ההיא מתפתח כח ההשגה בעומק חדש ואז הנה המושג ההוא מעורר אהבה או יראה כפי ענין המושכל ההוא מדה המתאמת לפי עומק והפלאות ההשגה ההיא, ולכן הנה כשיתבונן בהעמקת הדעת בענין רוממות אלקות ובפחיתת ערכו איך שהוא רחוק מאלקות אי לזאת תכלה ותכסוף נפשו ליבטל במציאות אליו ית' לצאת ממאסר הגוף ונרתקה להשתפך נפשו אל חיק אבי' בבחי' רע"ד ממש, שהוא בכל מאדך.

קיצור. יבאר דטוב יותר לימוד התורה למטה מהביטול דאהוי"ר של הנשמה למעלה ויקשה דגם למטה צ"ל אהוי"ר ואינם בערך לגבי תחלה, ויסביר מענין המסחר שהסוחר מפזר כל מה שיש לו בכדי שיוסיף עוד, ויבאר הטוב דלי שבתורה ובאים לדרגא זו ע"י האהבה דבכל מאדך, ואי ההשגות המיוחדות לאה' זו היא השגת אני ראשון וגו' ויסביר דעיקר ענין השגה בא ע"י התבוננות והתפתחות כח ההשגה באה ע"י העמקת הדעת בהתבוננות, ומסתייע מהתפתחות כשרונות התלמידים.

יא) והנה עם היות דשלשה אופני אה' דבכל לבבך בכל נפשך ובכל מאדך מתעוררים ע"י שלשה אופני השגות מיוחדות הנה כל השלשה אופני השגות הם בפסוק ראשון דק"ש שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד, ועם היות דכללות כולם באים מהתבוננות בפסוק ראשון שמע ישראל, אבל מאחר שהם חלוקי' זמ"ז בפעולת התעוררות האהבות הרי בהכרח שיהיו חלוקי' גם בהשכלות שבהם הוא ההתבוננות והעמקת הדעת, וצ"ל אי איפה מרומז בפסוק שמע ישראל כל השלש השכלות המביאות השלש אהבות שבפסוק ואהבת וגו', אך הענין הוא דהנה השלשה חלוקי' השכלות מרומזים בהג' שמות דהוי' אלקינו הוי' שבפסוק שמע וגו' שלכאורה הי' מספיק שיאמר ה' אלקינו אחד, ותירץ הרוקח שג' שמות אלו מורים על מ"ש אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים והיינו דאני ראשון הכוונה קודם שנבה"ע וכמו"כ קודם שנאצל אצילות העליון, וכמ"ש בפדר"א עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, ובעה"ק איתא עד שלא נאצל אצ"י העליון הי' הוא ושמו בלבד שהוא שמו העצמי שם הוי', ואני אחרון הכוונה על לע"ל דכתיב בי' ונשגב שמו לבדו ביום ההוא שיהי' גילוי אוא"ס באופן אחר לגמרי מכמו שהוא עכשיו אפי' בעולמות העליונים והיינו שאז יהי' ונשגב ה' לבדו ביום ההוא שיהי' ביטול העולמות, ומבלעדי באמצעיתא אין אלקים שההסתר זהו רק לעינינו בלבד, אבל קמי' אין שום דבר מסתיר כלל, וע"ז רומזים הג' שמות הוי' אלקינו הוי', דב' שמות הוי' רומזים על אני ראשון ואני אחרון ושם אלקים מורה על מבלעדי אין אלקים שגם באמצעיתא

ודיינו בהיות שנמשך הנהגת והתהוות העולמות ע"י שם אלקים המעלים ומסתיר שהרי אלקים בגימטריא הטבע שנראה לעיני בשר שהעולם יש ודבר נפרד בפ"ע ועולם כמנהגו נוהג. אמנם באמת גם הנהגת הטבע היא נסים תכופים, וה' אלקים כולא חד שההסתר נמשך מאתו ית' שכמו שהוא מקור בחי' הגילוי כ"ה מקור בחי' ההסתר כמ"ש וחכיתי לה' המסתיר פניו, שכשם שיש שם הוי' שהוא הנראה והוא מקור הגילוי כמ"כ יש שם הוי' שהוא מסתיר פניו פי' שאינו מאיר בבחי' גילוי ע"ד מ"ש יאר ה' פניו, אלא שהוא מסתיר ע"י אמצעות שם אלקים בכדי שעיי' תאיר בחי' היותר גבוה, שרש ההסתר הוא מבחי' היותר נעלה משרש הגילוי, ועל ג' מדרי' אלו נא' בק"ש ג' שמות ה' אלקינו ה', שב' שמות הוי' זהו בחי' שם הוי' שמו הגדול שקודם שנאצל אצ"י העליון ה' הוא ושמו בלבד, והוי' השני זהו כמ"ש ונשגב הוי' לבדו ביום ההוא, ושם אלקים רומז על בחי' באמצעותא דהיינו בשית אלפי שנין דהוי עלמא שנראה העולם ליש ודבר נפרד זהו רק לעינינו בכדי שיהי' נראה מציאות היש, ואז ע"י העבודה יכול להיות ביטול היש לאין שע"ז ארו"ל גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ (כתובות ד"ה) שע"י ביטול היש זוכים להיות במדרי' גדולים, אמנם קמי' אין אלקים שא"ז הסתר כלל, שזהו כמשל אב חכם ורחמן המסתיר עצמו מבנו בכדי שבנו יהי' לו געגועים עליו ויכלה נפשו להשתפך אל חיק אביו, כן ענין ירידת הנשמה שהיא חלק אלקה ממעל להתלבש בגוף ונה"ב שמאפיל ומסתיר אורה והיתה כוונה זאת מלפניו ית' בכדי שע"י ההסתר הזה תתגבר תשוקת הנפש לצאת מנרתיקה הוא הגוף המגבילה ולבא לידי רעו"ד שהוא רצון פשוט ליכלל וליבטל באוא"ס לדבקה בו ית', וכי' הוא ע"י היותו אל מסתתר דוקא שהרי לבא לרעו"ד זו זהו ע"י ההסתר דוקא שמסתיר פניו, והנשמה ירדה ממשכן כבודה שהיתה עומדת לפניו ית' באהוי"ר ונתלבשה בההסתר דחשך כפול הגוף ועוה"ז, אמנם כ"ז הוא בשביל כי יתרון האור הוא מתוך החשך דוקא שעיי' יאיר אור הנפש לבא לבחי' רעו"ד שהוא גבוה מאד נעלה יותר מכמו שהיתה טרם ירידתה שהרי טרם ירידתה להתלבש בגוף היתה אהבתה ודבקותה בשרשה לפ"ע השגתה לבד אבל ע"י ירידתה בגוף באה לבחי' בכל מאדך שהוא בל"ג פי' למעלה מהגבלת הכלים כל א' לפי מדריגתו, שמחסד ה' עלינו מקבל בחי' מאד שלנו שעיי' יומשך מאד העליון, וזהו בחי' רעו"ד, וזהו ג"כ העלי' שעיי' הירידה, שעיי' רעו"ד רצון פשוט שיוצא מהגבלת כלי הגוף עיי' הנשמה בשרשה יוצאת ג"כ מהגבלת הנבראת או גם הנאצלת, שהרי גם נשמות דאצ"י מרוחקות מן הקו, כמ"ש באגה"ק, דזהו פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם, שוהי עלי' שכדאי הפיזור בשביל ריחו זה.

קיצור. יבאר דמאתר דג' אהבות לבבך נפשך ומאדך חלוקות זו מזו באופני האה' והאהבה באה ע"י ההתבוננות והעמקת הדעת בההשגה של המושכלות בהכרח שהמושכלות יתחלקו זו מזו וכולן באות מההשכלה שבפסוק שמע וגוי', יקשה א) אי' מרומז בפסוק שמע השכלות אלו, ב) למה מוזכר

ג' שמות ה' אלקים ה', ויבאר דה' הוא אני ראשון עד שלא נאצל אצ"י העליון, ה' אני אחרון, אלקינו ומבלעדי אין אלקים, הוי' (א) המגלה (ב) המסתיר, ע"י מאדך למטה כחודה של מחט פועלים היציאה מהגבלה בשרשה כפתחו של אולם.

(יב) והנה בזמן שבהמק"ד ה"י קיים ה"י נמשך בחי' זו רעו"ד מגילוי אוא"ס ב"ה בהיכל קדה"ק, דהנה אמרו עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו פ"י שיעשה רצונך כרצונו דהיינו כמו רצה"ע ב"ה הוא בל"ג ממש כמ"כ ה"י רצון האדם ג"כ בל"ג בחי' רעו"ד, והנה באמת האדם מצ"ע א"א לו להגיע לבחי' רצון זה רק שרצון זה נמשך מלמעלה, וזהו משארז"ל כדי שיעשה רצונך כרצונו שהקב"ה עושה רצון זה באדם כמ"ש פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון שהקב"ה משביע רצון זה רק שמתחלה צ"ל פותח את ידך, ידך הוא בחי' יודך דהיינו פתיחת היודי"ן י' הוא בחי' חכ' דהיינו שיעשה האדם רצה"ע ב"ה כרצונו שמתחלה צריך האדם לייגע א"ע שיגיע לבחי' רצון שע"פ חכ' שהוא בחי' רצון התחתון ועל ידי זה אח"כ ומשביע לכל חי רצון, רצון שלמע' מן השכל, וזהו עשה רצונו כרצונך שמתחלה צריך שיעשה האדם רצון העליון ב"ה כרצונו ממש, שהוא בחי' רצון שע"פ השכל ועי"ז יעשה הקב"ה רצונך כרצונו, והנה בזמן בהמק"ד היו עושים רצונו של מקום ע"י עבודת הקרבנות וכמ"ש ר"ח גיחוסי ופ"י רז"ל נח"ד לפני שאמרתי ונעשה רצוני, ועי"ז שהיו עושים רצונו ש"מ עי"ז ה"י נמשך מלמעלה שיגיעו לבחי' רצה"ע ממש, אך בזמן הגלות הנה כתיב ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת משם דוקא דהיינו מס"א וכמ"ש קראו שם פרעה מלך מצרים, דהנה עם היות דהתהוות העולם הוא ע"י שם אלקים בגימט' הטבע ועולם כמנהגו נוהג הנה באמת יכולים למצא אלקות על כל צעד וצעד, דמי שיש לו מוח בקדקדו יודע ומשיג אשר טבע עצמה היא למעלה מהטבע ושניהם טבע ולמעלה מהטבע הם אלקות, אֵלֶּךְ אִינו גַּעַטְלִיכְקֵיט, גַּעַטְלִיכְקֵיט אִינו אֵלֶּךְ, וההפרש בין הטבע ולמעלה מן הטבע הוא שהטבע אלקות המלוּבש בלבוש טבעי המושג גם בשכל הטבעי, ולמעלה מהטבע הוא אלקות המופשט מדרכי הטבע ולכן הנה אלקות יכולים למצוא בכל מקום וזהו ובקשתם משם דגם שם יכולים למצא עניני אלקות, וביאור ענין משם הנה ארז"ל על ר' עקיבא כשראה כרך גדול של רומי שחק ואמר אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה, והיינו שאנו רואים שעוברי רצונו מקבלים השפעה יתרה שלא לפ"ע מעשיהם כלל ומאין נשפע להם שפע וחיות להיות בהם חיות וקיום מרצונו ית' שהרי רצונו ית' הוא המח' אותם וכמ"ש ואתה מחי' את כולם, אך עי"ז ארז"ל כמה ארך אפים לפניו שמבחי' ארך אפים נמשך ונשתלשל ממדרי' העליונות דרך נפילה להחיות העכו"ם אף שהם עוברי רצונו, וזהו אם לעוברי רצונו כך שהם מקבלים מבחי' רצה"ע שלמעלה מהשכל לעושי רצונו על אחת כו"כ שיקבלו מבחי' רצה"ע שהוא למעלה מגדר עלמין שלא בבחי' ירידות והשתל' המדרי' בבחי' חכ' ומדות אלא בבחי' פנימי

נקודת הלב שהוא בחי' תשו"ע שקדמה לעולם, וזהו כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך שתחלה צ"ל בכל לבבך ובכל נפשך אה' שע"פ טו"ד וכמ"ש לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייד וכן בענין המצות הנה נודע כי אהוי"ר הן שרש רמ"ח מ"ע ושס"ת מל"ת, וזהו עשה רצונו כרצונך, שהרי התומ"צ נתלבשו בדברים גשמי' והן יכולות להיות נעשים כרצונך שע"פ טו"ד ועי"ז הקב"ה נותן לנו כח ועוז שיעשה רצונינו כרצונו בל"ג שזהו בכל מאדך רעו"ד, והיינו שיהפוך לבו מן הקצה אל הקצה ואתהפכא חשוכא לנהורא ע"י בחי' רעו"ד זה למאוס בחיי עוה"ז ותענוגים ולימשך לבו ונפשו לדבקה בו ית', והנה כ"ז עד"מ הסוחר שמוציא כסף וזהב מרשותו להיות מפזר ונוסף עוד, כך הנשמה אע"פ שמוציאה כסף וזהב שהוא בחי' אהוי"ר הגלוי' להתלבש ולהסתתר בגוף ונה"ב, הנה עי"ז יש לה יתרון בבחי' רעו"ד כרשפי אש מן ההיפך, וזהו וחס הוא אבי כנען בזקף גדול, שחמימות רשפי אש ושלבת העולה מאל"י מן ההיפוך הוא העושה בחי' כנען דקדושה לסחור בסחרה של תורה וסחרה של הנשמה, והנה בחי' רעו"ד זו היא בחי' מקיף לפי שאהבה מאיר בבחי' מקיף על הנפש שאין כלי הנפש יכולה להכיל אהבה זו, ובכדי שיהי' בבחי' פנימי' הוא ע"י התורה דע"י התורה הנה לבד זאת שהנפש מכיל את האהבה הנה האהבה פועלת בקיום המצות שיהיו בהרגש פנימי דכ"ז הוא ע"י התורה, וזהו שארז"ל ביום חתונתו זו מ"ת שע"י התורה נעשה היחוד שהוא בחי' לאשתאבא בגופא דמלכא, וזהו הקל קול יעקב קלא קדמאה חסר ו' שהוא קלא דלא אשתמע וקול בתראה מלא ו' שהוא בחי' קלא דאשתמע כמ"ש בזה"ק, והנה קלא דאשתמע הוא התורה שהיא בחי' ההמשכה כמשל הקול המחבר וממשיך מצפונו כוונת הלב לבוא לידי גילוי בדבור, וכך התורה היא ח"ע חכים ולא בחכמה ידיעא, שהרי טעמי מצות לא נתגלו להיות בהתגלות רב להבין כל עמקי סודותיהן בפרטי פרטיות, ונמשכת בבחי' גילוי ע"י התלבשותה בדברים גשמי' סדר זרעים ומועד וגו', והוא קול והמשכה של יעקב י' עקב דהיינו מבחי' י' שהוא ח"ע להיות נמשך עד עקב הוא העשי', אך כדי שיהי' האדם כלי ומכון שתהי' ח"ע שורה ומתגלה בו בענין התורה צ"ל תחלה הביטול בבחי' רעו"ד שהוא קלא דלא אשתמע דרוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות אור ה' שורה ומתגלה בו להיות חכמת ה' בקרבו בהתגלות וחי"ב שבנפשו בטלים וטפלים אליו והו"ע אתדבקות רוחא ברוחא, וזהו אני משמר את נרך והוא דוקא כאשר אתה משמר את נרי שהוא נר התורה, וענין השמירה הוא מה שאינו מסתפק עם הידיעה דגליא שבתורה אלא שמשתדל לידע גם פנימי' ההלכה והסוגיא כמו שמבואר בפנימי' התורה, וזהו טעמה כי טוב סחרה דסחורה קאי על התורה דכשטועם את הטוב הוא האלקות שבתורה הנה אז גם בלילה נרה מאיר לו, וכדי שלא יכבה בלילה נרה הוא ע"י טעמה כי טוב סחרה דירידת הנשמה בגוף דע"י הטוב טעם וחיות בעבודה הנה עי"ז טועם את הטוב שבתורה.

קיצור. יבאר דבזמן הבית הי' גילוי רעו"ד, עשה רצונו הבל"ג כרצונך שע"פ טו"ד ואז יעשה רצונך שע"פ טו"ד כרצונו הבל"ג, דבזמן הבית

הנה ע"י הקרבנות היו עושים רצונו של מקום, ובזמן הגלות הוא ע"י התשובה, ובקשתם משם, שם בירור הקליפות, דאלקות נמצא בכל מקום, טבע אלקות המלוכש, למעלה מן הטבע אלקות המופשט, נר התורה פנימי' התורה, נר הנשמה יחידה, וסדר העבודה תחלה האהבה שע"פ טו"ד ואח"כ רעו"ד.

בס"ד, ש"פ שמיני, תש"ה

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולקניי ישראל. ופרש"י שמיני למלואים וכ' הכלי יקר דשמיני למלואים משמע דיום זה הוא מימי המלואים וזה אינו שהרי כתיב שבעת ימים ימלא את ידם, ואו' להיות דביום זה הי' גילוי שכינה וכמ"ש כי ביום הזה ה' נראה אליכם, ומה יום מיומיים למה ביום הזה דוקא לא בימים הקודמים עז"א הטעם להיותו יום השמיני דשמיני הוא מספר מקודש וע"ד שא' במדרש כל קלוסי של משה באו, ומאז באתי, או ישיר, והוא א' רוכב על ז' שהן ז' כוכבי לכת והקב"ה יחידו ש"ע רוכב על ז', ויום השמיני נטל עשר עטרות הו"ע דכנור של ימות המשיח יהי' של שמנה נימין ושל לעתיד עשרה נימין, והענין הוא דהנה אי' בתשו' הרשב"א ח"א סי' ט' שיש מועדים של שבעה ימים ויש של שמונה ימים, שבעה ימים הן נגד שבעת ימי בראשית כמ"ש ששת ימים עשה הוי' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת, והן שבעת ימי הבנין ונכלל שבת ג"כ בימי הבנין ע"פ מ"ש במד"ר ע"פ ויכל אלקים ביום השביעי מה הי' העולם חסר מנוחה בא שבת בא מנוחה, והמועדים של שמונה ימים הם למעלה משבעה, דשבעת ימי הבנין הם שבעת ימי ההיקף, דלכאורה אינו מובן מה שאנו מונים תמיד יום ראשון יום שני יום שלישי, והלא מברה"ע עד עתה כבר יש אלפים ורבעות ימים ולמה מונים תמיד ראשון שני, אלא שהן ימי ההיקף שחזורין חלילה והן נגד ז' ספי' העליונות דביום ראשון מאיר בחי' החסד, וביום שני הגבו' וביום שלישי ת"ת עד יום השביעי מל', והלא לא יש רק ז' מדות שאחר שנשלם המספר עד מל' מאיר עוד הפעם ספי' חסד וכו' ע"כ נמנה חלילה ראשון שני שלישי, והגם דבכל פעם ופעם הנה הספי' מתחלקות זו מזו ואינו דומה אור גילוי החסד ביום ראשון זה לגילוי אור החסד ביום ראשון שלפניו ויום ראשון שלאחריו, דכשם שהאלף שנים דשית אלפי שנין מחולקים ומובדלים זמ"ז דאלף הא' הוא מספי' החסד ונוונים בחסדו של הקב"ה ואלף הב' מספי' הגבו' ובו הי' המבול וגלות מצרים ואלף הג' מספי' ת"ת ובו יצי"מ ומ"ת וכו' הנה כן בשנים כל אלף ואלף ג"כ מחולקים בענין מזיגת והרכבת התכללות המדות,

וכן כל שבוע ושבוע מחולקים באיזה מדרי' הן המדות דחג"ת נהי"מ אבל עכ"פ הכל הוא גילוי אור המדות שנמשכות בכל יום ויום ע"כ נמנים ראשון שני כו' שביעי וכאשר חוזרים חלילה נקראים ימי ההיקף גם הרי ידוע דיום השבת שהוא בחי' מל' ה"ה למעלה מכל הימים, והענין הוא דהנה אור הקו המאיר באצ"י נמשך עד המל', דהתחלת המשכתו הוא בספי' החכ' ונמשך אח"כ בבינה ובכל הספי' ומסתיים במל', וידוע דכל המשכה מתגברת בסיום המשכתה וע"כ בספי' המל' ששם מסתיים הקו הנה שם הוא דוקא בהתגברות יותר, וזהו דנעוץ תחלתן בסופן דבסוף ההמשכה הוא בהתגברות יותר גם מבחי' ראש ההתפשטות, וזהו דגילוי התענוג הוא בשבת דוקא, דהנה עיקר החיות והגדלת האור בכל הע"ס הוא מבחי' התענוג, וכמו עד"מ בכחות הנפש באדם למטה הרי החיות בהם והגדלת הכח הוא ע"י התענוג, וכמו הגדלת והתרחבות הוא ע"י התענוג שיש לו בהשכל, ולכן לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ, דכאשר לבו חפץ בהענין ישיכל ויתחכם בו, משא"כ כשאין לו תענוג בזה יהי' לו שכלו בזה מצומצם מאד, והתרחבות השכל הוא דוקא ע"י התענוג, וכמו"כ במדות הרחבת והגדלת המדה היא ע"י התענוג וכמו אברהם אע"ה שהי' מדת חסדו גדולה מאד, הנה זהו ע"י התענוג שהי' לו במדת החסד, והראי' שהרי כשלא הי' לו למי להשפיע הי' מצטער מאד, ואין זה ממדת החסד עצמו דענין החסד הוא שכשיש מי שצריך להשפעה יתעורר במדת חסדו להשפיע לו, אבל שיצטער על העדר ההשפעה הוא מפני התענוג שיש לו בהשפעה ומשפיע לא רק בכדי להשלים את החסרון שחסר להזולת כ"א מפני העונג בזה, והדוגמא מזה יובן למעלה דהגדלת והתרחבות האור בע"ס הוא ע"י תענוג העליון וזהו דכתר הוא הממוצע בין אוא"ס המאציל אל הנאצלים דהמשכת האור מהמאציל אל הנאצלים הוא ע"י התענוג, ובבחי' מל' ששם הוא התגברות ההמשכה הרי שם הוא עיקר התגלות התענוג, וז"ע התענוג שבשבת וכמ"ש וקראת לשבת עונג, אז תענוג על ה' שזהו התענוג שמאיר בספי' המל' וכמ"ש בזהר ויקהל דר"ד דהאי רוחא איהו אתפשטותא דהאי נקודה, וזהו ג"כ טעם העליות שבשבת להיות שזהו סוף ההשפעה שבבחי' מל' הנה בסופה הוא בבחי' אר"ח שחוזר לקדמותו, נמצא שבשבת הוא העלי' במדרי' שלמע' מהזמן, ואחר השבת מתחיל בחי' הזמן, לכן מונים ראשון שני שלישי כו', וזהו שהן שבעת ימי ההיקף מפני שהמשכה מהמדות חוזרת חלילה וגם מפני שבשבת העלי' וההמשכה היא בבחי' שלמע' מהזמן, ולפי"ז גם בחי' שלמע' מהזמן היינו בחי' סוכ"ע נכלל ג"כ בימי ההיקף.

קיצור. שמיני למלואים, רש"י, שמונה (א) מספר מקודש, (ב) א' רוכב על ז', יקדים כי המועדים (א) שבעה ימים, (ב) שמונה ימים, ויקשה מדוע ימי עולם נמנים ראשון כו' שביעי, יבאר שהימים (א) נמשכים מז' ספי' (ב) נקראים ימי ההיקף, תענוג חיות השכל ומדות והגדלתן, שבת (א) מאיר ספי' המל', (ב) גילוי התענוג, (ג) העלי' בלמע' מהזמן, (ד) ההמשכה מלמעלה מהזמן.

ב) אמנם שמונה למעלה משבעה, דכמו ששבעה למעלה משהו כמאמר כל השביעיין חביבין, בשנים שנה השביעית שמיטה, ובחדשים חדש השביעי בו ר"ה ויוהכ"פ, כמו"כ שמונה למעלה משבעה, דשמיני הוא שומר את ההיקף, והיינו מה שהעצמי שומר את הגילויים, שהרי הגילויים הם כשיש העצמי, וכמו אור השמש הוא דוקא כשיש עצם השמש אבל כאשר השמש נשקע לא יש האור והווי, וזהו שהעצם שומר את הגילוי, וז"ע שומר את ההיקף, והו"ע מילה בשמיני עד שיעבור עליו שבת אחת היינו למע' משבת, וכדאי' במד"ר ע"פ בואת יבא אהרן אל הקדש זכות המילה היתה נכנסת עמו, והיינו שע"י העברת הערלה, וכמ"ש ומלתם את ערלת לבבכם, דהנה טעם וסיבת הדבר מפני מה ההשגה שבמוח שמישיג' השגה אלקית אינה מעוררת את המדות שבלב באותה המדה המתאמת להשגה ההיא הוא מפני ערלת הלב, וכמו שאנו רואים במוחש גם בעובדי ה' המתעסקים בעבודה שבלב בתפלה באריכות ההתבוננות בענין ההשגה אלקית בא' הענינים דבריאה יש מאין הן בהביאורים וההסברים בהשגת החיוב בהאור וגילוי דממכ"ע שהיא ההארה האלקית שבאה בדרך הלבשה ופנימי והן בהביאורים וההסברים בהשגת השלילה באור וגילוי הסוכ"ע שהיא ההארה האלקית שבאה בדרך הפשטה ומקיף ומבין את הענין בהנחה טובה, מיט א גוטען אפלייג, ומתבונן בו באריכות ויש לו חיות בההתבוננות, דער ענין לעבט במוחו מיט א גרויסען געשמאק, א געטליכער געשמאק, ובכ"ז אין לבבו מתעורר במדה מתאימה לפי ענין ההשגה ההיא שבמוחו, וזהו ומלתם את ערלת לבבכם שע"י העבודה בהעברת ערלת הלב היינו ההעלמות וההסתרים הנה עי"ז נעשה העברת הפרסא המפסקת בין הקדש ובין קדש הקדשים, דקה"ק הוא למע' מקדש, ושבת הוא בחי' קדש וכמ"ש ושמרתם את השבת כי קדש היא, וקה"ק הוא למע' מזה, ובשבת יש גם מדרי' זו והו"ע מתנה טובה יש לי בבית גנוי ושבת שמה דהנה בשבת יש ג' מדרי', הא' מה ששבת מקדשי וקיימא, הב' מ"ש זכור את יום השבת לקדשו, דישראל מקדשים את השבת, והג' דשבת מתנה טובה, וקדה"ק הוא למע' משבת שהיא קדש, ובזכות המילה דוקא נכנס לקדה"ק משום דמילה בשמיני היינו מלך השמיני הדר והוא יסוד דא"ק בחי' פנימי' א"ק, דכל הגילויים הם ממל' דא"ק שזהו בחי' חיצוני', וכן יובל הוא בשמיני דתחלה הן ז' שמיטות מ"ט שנים ויובל שנתה חמשים הוא בחי' שמיני, וכמו"כ שבועות הוא לאחר ספירת ז' שבועות שהן מ"ט ימים ואח"כ בשבועות גילוי שער הנו"ן דבינה, וזהו ג"כ מה שנא' כאן ביום השמיני דביום הזה דוקא הי' גילוי השכינה מפני שהי' ביום השמיני, דהנה בתחלת ברייתו של עולם עיקר שכינה בתחתונים היתה וע"י החטא סלקו את השכינה למע' מז' רקיעים וכדאי' במד"ר (שה"ש פ"ה, א) חטא אדה"ר נסתלקה השכינה לרקיע הראשון, חטא קין נסתלקה לרקיע השני, חטא אנוש נסתלקה לרקיע השלישי, חטא דור המבול נסתלקה לרקיע הרביעי, חטא דור המגדל נסתלקה לרקיע החמישי, חטאו אנשי סדום נסתלקה לרקיע הששי, חטאו המצריים בימי אברהם נסתלקה לרקיע השביעי, כנגדן עמדו צדיקים שבעה והורידוהו לארץ,

זכה אברהם הורידה משיעי לששי, עמד יצחק והורידה משיעי לחמישי, עמד יעקב והורידה מחמישי לרביעי, עמד לוי והורידה מרביעי לשלישי, עמד קהת והורידה משלישי לשני, עמד עמרם והורידה משני לאחד שהוא ראשון, עמד משה והורידה לארץ, והיינו שמאברהם עד עמרם הורידו השכינה עד הרקיע הסמוך לארץ ומשה הורידה משמים לארץ, דהנה אברהם עיקר המשכתו היתה למעלה שהמשיך תוס' אורות באצ"י, דהנה האורות דע"ס דאצ"י נק' בזהר רוא דשמי' שהן שמות לבד ועד"מ שם האדם אינו לעצמו כ"א לולתו שיקרא אותו בשמו, כמו"כ ענין הע"ס למע' הוא רק להיות מקור למקור לבי"ע, דהנה הע"ס דאצ"י אינן כמו הכחות באדם למטה דשכל ומדות הם לעצמו, דמהות ועצמות האדם כל ענינו הוא שיש לו שכל להשכיל בכל דבר מושכל, וכן המדות הן לעצמו רק שהמדות בהתחברות הזולת אליו אבל כ"ז הוא לעצמו וכידוע דעיקר ענין הרגש עצמו הוא במדות, אבל למע' גם ספי' חו"ב אינן לעצמו כ"א לצורך העולמות דספי' חו"ב הגם שקדמו לעולם ה"ה מ"מ לצורך העולם, אשר כן הוא גם בזה מה שבידיעת עצמו יודע הכל והיינו דהן ענין הספי' והן ענין הידיעה הוא הכל לצורך העולמות וכמא' אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין וקרינין לון עשר ספירן לאנהגא בהון עלמין, דבכדי שיהי' חכ' בעולם הברי' ויצ' עד שכל האנושי למטה בשביל זה נאצלה חכ' דאצילות, הגם שרחוק מאד ערך בחי' חכ' דבי"ע לגבי חכ' דאצ"י מ"מ הוא מקור למקור, דעצמות א"כ אינו בגדר חכ' כלל הגם שמאציל ספי' החכ' הנה ע"ז אמר אנת הוא חכים ולא בחכ' ידיעא דחכ' דאצ"י היא חכ' ידיעא שה"ה בחי' גילוי, ועצמות א"ס הוא חכים ולא בחכ' ידיעא, וכידוע דיש כמה דרגות בשכל, והם שכל הגלוי, שכל הנעלם ושכל מופלא, דשכל הנעלם יש לו עכ"פ שייכות לשכל הגלוי אבל שכל המופלא הוא מופלא גם משכל הנעלם, ובשביל זה נאצלו הע"ס דאצ"י להיות מקור למקור לבי"ע, ווי"ש כי עמך מקור החיים באורך נראה אור דכל מה שנתהווה בעולמות בי"ע, מקור החיים הוא בעולם האצ"י ומה שנראה אור בבי"ע הוא באורך האור דאצ"י שזוהי ג"כ רק הארה לבד, והארה זו היא ע"י צמצום עצום בא"ס ב"ה להיות בחי' האצ"י וכמ"ש נפלאותיך ומחשבותיך אלינו לצורך העולמות כו' אין ערוך אליך לגבי עצמות אוא"ס אגידה ואדברה עצמו מספר שצ"ל ריבוי צמצומים להיות נפלאותיך ומחשבותיך אלינו וכמ"ש והחכמה מאין תמצא בבחי' יש מאין וזהו שהע"ס הן בחי' רוא דשמי' שהן שמות בחי' שם והארה לבד להיות בבחי' מקור, וגם כללות האצ"י הוא בחי' הגילוי בגין דישתמודעון ליי, וכמ"ש הפרד"ס בשער שם בן ד' דאצ"י הוא שמו של הא"ס מורה עצמותו.

קיצור. יבאר שמיני, (א) עצמי, (ב) למעלה משבעת ימי ההיקף (ג) שומר ההיקף מילה בשמיני שתעבור עליו שבת אחת. שהיא שבעה, ערלת הלב מעכבת התעוררות המדה של ההשגה ובהעברתה מעביר הפרסא שבין קדש וקדוה"ק, שבת (א) מקדשי וקיימי, (ב) ישראל מקדשין את השבת, (ג) מתנה, יבאר דשכל ומדות הם לעצמו ולמעלה הע"ס וידיעת עצמותו באצ"י הוא לצורך העולמות ולכן הע"ס דאצ"י נקראות שמות שהם הארה.

ג) והנה אברהם המשיך תוס' אור באצי' ע"י עבודתו במס"נ בגופו ובנשמתו שהי' במס"נ ממש בגופו בכל הנסיונות שנתנסה והי' בבחי' ביטול ושפלות בתכלית עד שהי' כמותר בעולם וכל אשר לו נתן לזולתו שלא הי' צריך לעצמו כלום וכמ"ש ואנכי עפר ואפר, ובנשמתו הי' בתוקף האה' בתכלית ההתקשרות והדבקות באלקות שלא הפסיק אפי' רגע אחת מהתקשרותו ודבקותו ובכל יום ויום הלך בעילוי אחר עילוי במעלת הדבקות וכמ"ש התהלך לפני דכל הילוך הוא העלי' בבחי' בל"ג וכמ"ש הלוך ונסוע הנגבה שהלך מדרגא לדרגא, וכ"כ הי' תכלית הדבקות עד שהעלה כל העולם גם הענינים החומרי' שנתקשרו ונדבקו באלקות, וכמ"ש ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובוזה ואי' בזהר לך לך דפ"ג ע"ב שהן ד' מדרי' שבחסד, והיינו שהעלה גם הדברים הגשמי' לאלקות וכמ"ש בסש"ב שכל אבריהם היו קדושים ומובדלים מעניני העולם, שגם הגשמי' שלהם הי' אלקו', ועי"ז המשיך תוס' אורות באצי', וגם המשיך גילוי למטה שהודיע ופרסם אלקותו בעולם ואת הנפש אשר עשו שגייר גרים, ומ"מ עיקר המשכתו הי' למע' באצי' שאם הי' ממשיך אותו האור שהמשיך למע' גם למטה היו אלפים ורבבות גרים, והלא היו רק שי"ח גרים, והיינו מפני שעיקר ההמשכה והגילוי שלו הי' למעלה, וזהו"ע קיום המצות שלו וכמ"ש וישמור משמרתי מצותי חקותי ותורתי שהמצות שקיים אברהם הן מצותי כמו המצות שלמע' דהקב"ה מניח תפילין הקב"ה מבקר חולים שהן ברוחני', דענין ביקור חולים למע' הוא כמ"ש סמכוני באשישות וגו' כי חולת אהבה אני שזהו מאמר כנסי' לדעילא שהיא בבחי' חולת אהבה משום דאני ישנה בגלותא דאתתא אתרחקת מבעלה, והו"ע גלות השכינה בע' שרים להשפיע בהם ועל ידם, שזוהו נעשה תוקף הרצוא והצמאון וידוע דמל' נק' הצמאה הי' צמאה שזהו ג"כ בירידת המל' שירדה לבי"ע שהיא בצמאון לעלות למעלה, וביותר הוא בזה"ג, וכמו"כ הוא בנשי' למטה שהן בתוקף הצמאון ע"י הריחוק מפני ההתלבשות בעניני העוה"ז כמו בטרדת פרנסה המרחיקו מאלקות שע"ז נעשה הצמאון ביותר וכמ"ש צמאה לך נפשי וגו' בארץ ציה ועיף וגו', ובפרט כשמתכוון בבחי' הא"ס שבעולם וכמ"ש מרוב אונים ואמיץ כח איש לא נעדר שמפני הריחוק והעדר הגילוי נעשה בבחי' חולת אהבה, ועי"א סמכוני באשישות דאשישא עייל חמרא והוא יינה של תורה דנכנס יין יצא סוד, והן סודות התורה שע"ז נעשה שמחת הנפש והיא רפואה לנפשו, וכמו"כ למעלה הן המשכות אורות עליונים במל', וזהו"ע ביקור חולים למעלה, והקב"ה מניח תפילין הוא המשכת מוחין לז"א כנודע, וזה הי' ג"כ קיום המצות דאברהם שלא הי' לו מצות בגשמי' כ"א מצות רוחני' שעז"א וישמור משמרתי מצותי וגו' כמו המצות שלמעלה והיינו שהמשיך תוס' אורות במדרי' דאצי', אבל באמת הנה ההמשכה באצי' א"ז דבר חידוש כ"כ שהרי האורות דאצי' הם מ"מ דבוקים ומיוחדים באוא"ס וכמ"ש בע"ח שהקו נוגע ודבוק, וכן האורות דאצי' הן בבחי' דבקות, והגם דחכ' דאצי' היא יש מאין גם בבחי' האור והוא באין ערוך לגבי עצמות, הרי ידוע דיש מאין דאצי' אינו כמו בברי' שזהו ע"י הפרסא המפסקת ומעלמת לגמרי בחי' האור דאצי' עד שנמשך אור שאינו אור האצי' והוא אור של תולדה לבד, וכמו

המשל וחידה שמעלימים על השכל לגמרי והשכל המתגלה אינו כלל כמו עצם השכל, אבל ענין יש מאין דאצי' הוא ע"ד מבין דבר מתוך דבר שמשכל א' בא שכל חדש, שעם היותו שכל חדש לא הסתעפות מהשכל הקודם כ"א שכל אחר, מ"מ יש לו שייכות אל השכל הקודם, והיינו שהשכל הקודם נושא את השכל החדש והשכל החדש יש לו שייכות אל השכל הזה ובעומקם ובפנימיותם הם דבר אחד, וזהו משל על יש מאין דאצי' דמ"מ הוא בקירוב ודבקות במקורם וכן האורות מיוחדים עם הכלים דאיהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד, וכמו עד"מ בכחות הנפש הגם שהם באין ערוך לגבי עצם הנפש שאינה מתחלקת בכחות, מ"מ ה"ה מתאחדים עם הנפש שה"ה כחות נפשי' כחות רוחני', וע"י התגלות ותוס' אור בנפש מתרחבים הכחות וכמו בעת השמחה וכו"ג, וכן הכחות מתאחדים עם אברי הגוף דעם היותם רחוקים זמ"ז בתכלית שזה גשמי וזה רוחני ומ"מ ה"ה מתאחדים שהגוף חי מהנפש, והיינו שעצם הגוף חי לא רק מה שנמצא בו דבר חי, והדוגמא מזה יובן בע"ס דאצי' שהאורות מיוחדים באוא"ס המאציל וגם האורות והכלים מיוחדים בתכלית כי הכל הוא אלקות, וע"כ המשכת תוס' אור באצי' אין זה דבר חדש כ"כ, אמנם מה שנתחדש במ"ת הוא שיהי' גילוי אוא"ס בבי"ע, והיינו שבבי"ע יהי' איהו וגרמוהי חד כמו באצי' עד שגם עולם התחתון החומרי יהי' כלי לאלקות כמו הכלים דאצי', והיינו דכמו שהכלים דאצי' שמאיר בהם אוא"ס וזהו החיות שלהם וכמא' וההוא נביעו איהו כנשמתא לגופא דאיהו חיים לגופא הנה כן יהי' לעתיד שהיד הגשמי תהי' כלי לאלקות וזה יהי' חיותה וזהו שממשיכים עכשו בקיום המצות, רק עכשו א"א שיהי' הגילוי למטה מפני שהעולם אינו מוזכר רק מעין הארה לבד מאיר על האדם המקיים המצוה בבחי' אור"מ ולעתיד יהי' הגילוי למטה ממש.

קיצור. יבאר דאברהם ע"י העבודה במס"נ והדבקות בדרך מרכבה נתעלה מדרגא לדרגא והמשיך תוס' אורות באצי', אמנם קיום המצות דאברהם הוא ברוחני' כמו קיום המצות שלמע', הקב"ה מבקר חולים, חולים חולת אהבה, הצמאה ה' מל' צמאה הרצוא והצמאון שבנשמה, סמכוני באשיות ידיעת סודות התורה משמח הנפש, הקב"ה מניח תפילין המשכת מוחין לז"א, אמנם המשכת תוס' אורות באצי' אינו חידוש והעיקר לעשות העולם שלמטה כלי לאלקות כמו האצי' וזה נתחדש במ"ת.

ד) והנה מתן תורה הי' ע"י משה, וזה דמשה הורידה משמים לארץ, דהנה באד"ר דקל"ח ע"א אי' משה משה לא פסיק טעמא בגווייהו ומימא דאתילד שלים הוה כמ"ש ותרא אותו כי טוב הוא, והיינו שהי' בשוה באצי' ובריאה, אברהם אברהם פסיק טעמא בגווייהו דנשמת אברהם בברי' היתה לא כמו שהיא באצי' ומה שהמשיך מאצי' לברי' לא הי' אותו האור ממש ומשה היתה נשמתו בברי' כמו באצי' והמשיך את אור האצי' כמו שהוא, דהנה אברהם המשיך מאצי' דרך התלבשות בהפרסא שבין אצי' לברי' ומשה המשיך דרך מעביר הבריאה, וכן באצי' הנה האבות הן בחי' חג"ת דאצי' שמקבלים מבינה דאצי' אבל דרך הרקיע ופרסא שביניהם וכמ"ש ועל ראשי

החיות רקיע, ולכן המשיכו אור האצ"י דרך התלבשות הבריאה, אבל משה הוא בחי' הדעת, כי משה הוא יסוד אבא שזהו ד"ע דו"א, והוא בחי' מוחין דגדלות, ע"כ המשיך אור האצ"י בדרך מעביר הבריאה, וכן בלמעלה מאצ"י האבות הן מבחי' חג"ת דאריך ודעתיק, ומשה הוא בחי' ג"ר דעתיק, וזהו דמיומא דאתיליד שלים הוה כמ"ש וטרא אותו כי טוב הוא שנוולד מהול, והוא כענין מילה בשמיני דהיינו מלך השמיני הדר, דשרש משה הוא שם מ"ה דתקון בחי' יסוד דא"ק, ולכן הי' ביכולתו לרדות את פרעה וכמ"ש ראה נתתיך אלקים לפרעה, וידוע דלשבור הקליפה בעודה בתקפה הוא רק בכח עצמות א"ס ב"ה וכמ"ש אם זרוע כאל לך עדה נא גאון וגבה, וכח זה ניתן למשה מפני ששרשו הוא ביסוד דא"ק, דו' מלכין קדמאין הן ממל' דא"ק ויסוד דא"ק הוא שלמע' מתהו ותקון והוא שרש התקון, ומשה מפני ששרשו מיסוד דא"ק הי' בכחו לרדות את פרעה, וע"כ הי' ג"כ ביכולתו להמשיך האור והגילוי למטה, והענין הוא דהנה כתיב כי אתה נרי הוי' והוי' יגיה חשכי דלכאורה מפני מה נא' ב"פ הוי' דהול"ל ויג' חשכי, אך הענין הוא דהנה אל דעות הוי' ד"ע וד"ת, ד"ע הוא שא"ס הוא יש האמיתי וכל מה שלמטה הוא אין ואפס, וד"ת הוא שלמטה יש ולמע' אין, והנה שם אין בד"ע הוא אמיתי דלגבי יש האמיתי באמת הכל הוא אין ממש וגם שהאור הוא שנרגש בו בחי' יש האמיתי וע"כ הוא באמת בבחי' אין בעצמו, אבל בד"ת מה שנק' אין הוא רק שם המושאל שהרי לגבי הנבראים אינו בבחי' אין שהרי הוא מקור המהוה רק נק' אין ע"ש שאינו מושג, וכן בהאור אינו בבחי' אין באמת מאחר שהוא מקור ליש, והנה ב' בחי' אין הם ב' שמות הוי', דהוי' דלתתא הוא הוי' ל' מהוה שכל ההתהוות היא משם הוי' רק שהוא בבחי' ונבראו בדרך מאליו וממילא, אבל מ"מ הרי ההתהוות היא משם הוי' דוקא, ושם הוי' דלעילא זהו אין האמיתי שלמע' ממקור להתהוות, והוי' עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו לבד שמו הגדול הכלול בעצמות, וזהו כי אתה נרי הוי' הוא שם הוי' דלתתא דהיינו שם הוי' דסדר השתל', ובכדי להגיה החשך א"א להיות משם הוי' דהשתל' מאחר שהוא מקור להתהוות, כ"א משם הוי' דלעילא בחי' אין האמיתי משם יכול להיות להג' את החשך, וזהו והוי' יג' חשכי שם הוי' דלעילא דמשם דוקא הוא להג' את החשך, והנה גבי משה כתיב ויקרא הוי' הוי' שקרא והמשיך בחי' שם הוי' דלעילא בשם הוי' דלתתא, דהרי הב' שמות הוי' פסיק טעמא בגווייהו, ומשה משה דלא פסיק טעמא בגווייהו חבור ב' השמות הוי' והמשיך גילוי שם הוי' דלעילא, ולכן הוא דוקא אשר הורידה לארץ שהמשיך גילוי אלקות למטה, וזהו ג"כ ענין כנור של ימוהמ"ש שהוא של שמונה נימין, דכנור הוא כ"ו נר, כ"ו היינו שם הוי', ושמונה נימין הוי' שם הוי' דלעילא, דשם הוי' דסדר השתל' יש ז"פ הוי' דבס' השתל' הרי יש התחלקות מדרי' ובד"כ הן בחי' ז' מדות שם הוי' בניקוד סגול ובניקוד שבא וחולם, ושם הוי' דלעילא הוא בחי' שמיני, וזהו דיצחק בגימט' ח"פ הוי' ולעתיד יאמרו ליצחק כי אתה אבינו, וזהו"ע כנור של שמונה נימין היינו גילוי שם הוי' דלעילא, ושל לעתיד של עשרה נימין כמ"ש עלי עשור ועלי נבל דשמיני הוא בינה הכוללת כל הג"ר, ועשר נימין הן גילוי עצם ג"ר, וע"י המשכת

שם הוי' דלעילא הוא הגילוי למטה, וזהו שנא' כאן ביום השמיני כי ביום הזה הי' גילוי השכינה שהאירה בהתגלות למטה, והיתרון הי' ביום הזה שהי' הגילוי לכל ישראל וכמ"ש וירא כבוד ה' אל כל ישראל, שהרי אח"ז הי' הגילוי בבהמק"ד ובכללות העולם הגם שהי' גילוי עליון הרבה יותר מכמו שלא בזה"ב, מ"מ לא הי' בעולם אותו הגילוי שהי' במקדש, וכידוע דגם בבהמק"ד הי' עיקר הגילוי בקדה"ק, אבל זה היום הי' הגילוי לכללות ישראל, והי' בדוגמא כמו במית שהי' הגילוי לכל ישראל ובהתגלות האור ביותר, ואח"כ הוא בהעלם בתורה, והטעם ע"ז שיהי' הגילוי כ"כ הוא מפני שהי' ביום השמיני גילוי בחי' שם הוי' דלעילא שע"ז הוא הגילוי למטה, והמשכה זו היא ע"י משה שהמשיך מעצמות להיות הגילוי למטה, וזהו ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו שמיני למלואים, דו' ימי המלואים הן אור שבעת הימים ז"ת דעתיק ושמיני למלואים הוא בחי' בינה שכוללת ג"ר, וזהו שאותו היום נטל עשר עטרות מפני שיש בזה התכללות כל הג"ר, ולכן זה היום הי' גילוי אוא"ס ב"ה לכללות נש"י וכ"ז קרא משה דמשה הורידה משמים לארץ.

קיצור. יבאר דאברהם א) בבריאה אינו כמו באצ"י, ב) חסד דאצ"י, ג) חסד דארי"ך ד) חסד דעתיק, וההמשכה בדרך התלבשות בבריאה, ומשה א) בבריאה כמו באצ"י ב) יסוד דאבא, ג) ג"ר דעתיק, ד) שם מ"ה דתקון, ה) יסוד דא"ק, וההמשכה אור האצ"י בדרך מעבר הבריאה, הוי' דלעילא, ו) ד"ע, ב) יש ואין אמיתי, הוי' דלתתא א) ד"ת, ב) יש הנדמה ואין המושאל, קרא משה א) המשיך הוי' דלעילא בלתתא ב) ושיהי' הגילוי למטה.

בס"ד, ליל א' דשבועות, תש"ח

אנכי הי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, משמע דהא בהא תליא דמבחי' ומדרי' אנכי הי' אלקיך הוא שתהי' יצי"מ, ושתהי' יצי"מ הוא ע"י בחי' ומדרי' אנכי הי' אלקיך, והיינו דענין יצי"מ ישנה בגשמיות וברוחני', דכשם שיש מצרים ויצי"מ בגשמי' הנה כן יש מצרים ויצי"מ ברוחני', דמצרים בגשמי' הוא מה שפרעה שריו ועבדיו ענו את ישראל בכל מיני עינויים דעבודת פרך בחומר ובלבנים עד כי מקוצר רוח בעבודה קשה הנה גם לא שמעו אל משה, והיינו דעם היותם תקיפים באמונתם בהוי' והאמינו בכל תוקף עוז באמונת הגאולה, אבל מרוב העינויים בעינוי הגוף ומרוב הצער בעינוי הנפש מהשתררות המצריים המזוהמים היו שפלים בעינוי עצמם וכמבואר בספרים אשר הרשעים והליצנים היו ממלאים פיהם שחוק מישאל התמימים המאמינים בגאולה ומתלוצצים מהם בכל מיני ליצנות ולעג הרבה עד שנפלו פני המאמינים בהוי' ונתיאשו מהגאולה, וכשבא משה ובישר לישראל את בשורת הגאולה נתעוררה בישראל ונתגלתה האמונה בהוי' ובהבטחת הגאולה

שהבטיח הקב"ה לאברהם אע"ה כמ"ש (שמות ד. לא) ויאמן העם, אחר ששמעו כי פקד ה' את עמו שהגיע הקץ האמור לאברהם, אמנם אחר שעבר איזה זמן ולא לבד שלא נתקיימה הגאולה אלא עוד נתרבו הצרות הנה שוב הגביהו הכופרים בהוי' ובהבטחת הגאולה את ראשם להפיל את רוח ישראל המאמינים בהוי' ובהבטחתו, ולהיותם מעונים ודחוקים בלחץ גדול נפלו פניהם ורפה דעתם מהגאולה עד שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם, הנה כן יש מצרים ברוחני' דענינו מיצר וגבול, דמצרים הוא מיצר מי, מי הוא בחי' בינה ומצרים מיצר מי היינו המיצר והגבול שהגה להיות דהשגה היא יש ומציאות, ויציאת מצרים היא היציאה מהמיצר דהשגה, וזהו דבכדי שתהי' יצי"מ בגשמי' הנה זה נמשך מבחי' ומדרי' הוי' אלקיך, ובכדי שתהי' יצי"מ ברוחני' הוא ע"י הקדמת דאנכי הוי' אלקיך, וצ"ל שייכות הענינים דאנכי ה' אלקיך ויצי"מ זל"ו, דמבחי' ומדרי' אנכי ה"א הוא שתהי' יצי"מ בגשמי' ובכדי שתהי' יצי"מ ברוחני' הוא ע"י הקדמת אנכי ה"א, ובזח"ב דפ"א ע"ב אי' אחת דבר אלקים שתיים זו שמעתי, כמד"א אנכי ולא יהי' לך, והיינו דאנכי ולא יהי' לך נאמרו בדבור אחד, וצ"ל מהו"ע דבור אחד, ולמה דוקא אנכי ולא יהי' לך נאמרו בדבור אחד, והנה התורה נתן הקב"ה לישראל למטה בארץ הלזו הגשמי', וכתיב לא בשמים היא והכוונה בזה הוא דכל עניני התורה יהיו מובנים ומושגים בשכל אנושי אבל עיקר ענין ידיעת התורה הוא כשיודע הרזין דאורייתא, והיינו דשלמות ידיעת הגליא שבתורה הוא רק כשיודע הנסתר שהוא הפנימי' שבתורה, והיינו דפנימי' התורה משלמת ידיעת הגליא שבתורה ואו הוא לימוד התו' לשמה, וזהו פ"י ענין מה שאנו אומרים בברכת התורה בברכת השחר ונהי' אנחנו כו' יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה, דזוהי אמיתת ידיעת גליא שבתורה הנה תחלה צ"ל יודעי שמך שהוא לימוד פנימי' התורה, וכמארז"ל כל התורה שמותיו של הקב"ה, ועיקר ידיעת התו' הוא כמו שלומדים אותה במתיבתא דרקיע, והרמ"ז בפ"י מאמר הזהר ח"ג דרע"ח ע"א אמרי לון מארי מתיבתאן כתב ידוע שיש ב' ישיבות למעלה והן מתיבתא דקוב"ה והיא בבריאה ששם געה"ע, ומתיבתא דרקיע שהיא ביצירה והיינו דעם היות דבשתי הישיבות לומדים את חתורה; בכל זה ה"ה חלוקות באופן לימודם, דאינו דומה למוד התורה במתיבתא דרקיע בעולם היצירי' שהוא געה"ת ללמוד התו' במתיבתא דקוב"ה בעולם הבריאה שהוא געה"ע, וצ"ל מהו יתרון מעלת המתבתא דגעה"ע על המתבתא דגעה"ת.

קיצור. יבאר דישראל במצרים היו חזקים באמונתם בהוי' ובהבטחת הגאולה ורק מפני עינויי הגוף בעבודת הפרך ויסורי הנפש מהשתררות המזוהמים ובעיקר מלעג והתלוצצות הכופרים בה' ובהגאולה נפלו פניהם ולא שמעו אל משה, מצרים א) בגשמיות גלות ב) ברוחני' מיצר דהשגה, יציאת מצרים א) בגשמי' ב) ברוחני', ויקשה א) שייכותם זל"ו, ב) למה אנכי ולא יהי' לך נאמרו בדבור אחד, התורה ניתנה בהשגה אנושית ועיקר ידיעתה כמו שהיא במתיבתא דרקיע געה"ת ומתיבתא דקוב"ה געה"ע.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל תכלית הכל בירידת הנשמה למטה ונתינת התורה למטה דוקא הוא בשביל עבודת הבירורים לברר הניצוצות דתהו שנפלו בשכה"כ דתהו ונתלבשו בדברים הגשמי' שבעולם התחתון, וענין העלאתם הוא בשני אופנים, א) בדרך מלמעלמ"ע, דבעבודתו ויגיעתו מפריד את החומרי' הגסה ומזככה עד שמברר הניצוצות ומעלה אותם לשרשם, ב) דעבודת הבירורים הוא בדרך מלמעלמ"ט, אבל הוא ע"י המשכת אור עליון מלמע' והוא ע"י אכילה ושתי' רוחני', דתו' נק' לחם ומצות הם שתי', וכשם שבגשמי' הנה ע"י האכו"ש נעשה חיזוק התקשרות הכחות והאברים והתכללותם בפנימי' והוא מה שמסייעים ול"ז דוהו פעולת המקיף דחי' וההתכללות דחיצוני' האברים דוהו פעולת המקיף דיחידה, ויבאר דבכללות עבודת הבירורים הם בשני אופנים בדרך או"ח ובדרך או"י, דההפרש ביניהם אם בירור הפסולת מתוך האוכל או בירור האוכל מתוך הפסולת, אמנם אופני בירורים אלו הם רק בימות החול אבל בשבת בורר איזה שיהי', בין פסולת מתוך האוכל ובין אוכל מתוך פסולת, אסור, ויקשה דמאחר דבשבת הנה כל אופן בירור אסור, א"כ איך הקריבו קרבנות בשבת ואיך מותר לאכול בשבת דהלא כל עבודת הקרבנות ואכילה ענינם בירור, ויתרץ דהבירור דשבת הוא בירור אוכל מתוך אוכל שאין בו פסולת כלל והוא רק העלי' מדרגא לדרגא שהוא ע"י הביטול והיינו דהביטול הוא הכנה לקבל אור עליון יותר, דבשבת הוא עליות למעלה מעלה עד אין קץ והעלי' ע"י ביטול, והא בהא תליא, כל מה שהעלי' היא למדרי' עליונה יותר צ"ל הביטול יותר, וכל שהביטול הוא יותר ה"ה עולה למדרי' עליונה יותר, ומסתייע מטבילת הנשמה בנהר דינור גם בעליתה מגעה"ת לגעה"ע דלהיות שוהו עלי' יותר הנה צ"ל ביטול יותר שתוכל הנשמה ליהנות מזיו תורתה ועבודתה שלמטה גם במתיבתא דקוב"ה בנן עדן העליון.

מב) והנה להבין מעלת געה"ע על געה"ת, דהנה כלל ידוע דכל בחינה ומדריגה ה"ה מתוארת בשם, ושם של כל בחינה ומדריגה בא בשלשה פנים והם שם העצם ושם התואר ושם הפעולה ואשר בשלשה אלו מחולקת כל בחינה ומדריגה מזולתה, ומאחר דשתי הבחי' ומדרי' דעליון ותחתון הם בשם אחד גן עדן צ"ל מהו ההבדל בין תחתון לעליון, ואיזה יתרון המעלה יש בהעליון על התחתון, ועם היות דהעליון מעולה מהתחתון בכל זה הנה שם גן עדן הוא שוה בשניהם, והענין הוא דהנה עדן קאי על ספי' החכמה, וטעם הדבר שספי' החכמה נקראת עדן הוא ע"ש התענוג שאמיר בספי' החכ' ועם היות דאור התענוג המשכתו בכל הע"ס שהרי בכל הע"ס מאיר אור התענוג, דעלי' איתמר במאמר דפתח אלי' איהו שקיו דאילנא בדרועי ואנפוהי כמיא דאשקי לאילנא ואתרבי בהוא שקיא, אילנא הכוונה סדר הע"ס ובאילנא יש דרועי מדות ואנפוהי מוחין וכל הע"ס הרי יש להם חיות מאור פרטי השייך לכל ספי' וספי' בפרט, ונוסף על זה הרי יש אור וחיות כללי שבכל הספי' בשוה, ועם היות דהאור והחיות הכללי הוא בכלם בשוה הנה עם זה הרי פעולתו בכל אחת מהספי' הוא לפי ענינו, ויובן זה מכחות הנפש דכל כח וכח

הרי יש לו אור וחיות פרטי הנמשך לו מהנפש ונוסף ע"ז נמשך מהנפש אור וחיות כללי שהוא אור התענוג הנמשך לכל הכחות בשה, וכמו שאנו רואים במוחש דאור התענוג הוא שוה בכל הכחות, ועם היותו אור כללי עם זה הרי פעולתו בכל כח וכח לפי ענינו, וזוהי כוונת המאמר ופירושו איהו שקיו דאילנא וקאי על אור התענוג שהוא שוה בדרועי במדות חג"ת ונהי"ם כמו באנפיה מוחין חב"ד, ועם היות דאור התענוג מאיר בכל הספי' בשוה הנה בכ"ז הוא כמיא דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקיו בריבוי גדול ע"ד ההפלגה, והוא ע"ד עץ שתול על פלגי מים, ועם היותו בריבוי גדול הנה כל הריבוי המופלג הוא רק בענין ההוא בהספי' פרטי, א"כ הרי המשכת אור התענוג הוא בכל הע"ס אמנם עיקר המשכת אור התענוג הוא בספי' החכ', וכמו באור הקו הנה ראשית הגילוי דאור הקו הוא בספי' החכ', וכמ"ש (משלי ה. כב) הוי' קנני ראשית דרכו דהוי' קנני דשם הוי' שבהקו הנה תחלת דרכו הוא במדרי' ראשית שהיא ספי' החכ', והיינו שבספי' החכ' מאיר ראשית גילוי הקו הנה כן הוא באור התענוג דראשית גילוי אור התענוג נמשך בחכ', ויובן זה ממה שאנו מרגישים במוחש בכחות הנפש, וכמו בהמצאת שכל חדש שמתענג בזה תענוג נפלא, וטעם הדבר הוא לפי שכח החכ' בעצם מהותו הוא תענוג להיות שהתענוג הוא סבת החכ' ולכן הנה בחכ' דוקא הוא ראשית גילוי המשכת התענוג שהוא תענוג עצמי וכמארז"ל (מו"ק טו. ב) על דוד שהי' מעדן עצמו בלמוד התורה להיות דראשית הגילוי של התענוג דעתיקא קדישא הוא בספי' החכ' הנה ע"ש זה נק' החכ' עדן, אמנם כ"ז הוא בראשית גילוי אור התענוג שהוא בספי' החכ' אבל עיקר התגלות התענוג הוא בספי' הבינה דוקא, והענין בזה הוא דהנה גילוי אור ראשית התענוג שבספי' החכ' היא רק נקודה עדיין כידוע דגדר החכ' הוא אור וגדר האור הוא גילוי והיינו גילוי מהות האור כמו שהוא בעצם מהותו, וזו היא מדרי' החכ' הן בספי' העליונות והן בכחות הנפש המשתלשלים מספי' עליונות שהם גילוי מהות האור ולכן נקראת ספי' החכ' פנים מאירות, דעיקרה גילוי האור וחכמת אדם תאיר פניו מאור התענוג שמאיר בחכ', וטעם הדבר מה שהחכ' מוגדרת בהגדרה דנקודה, דזהו אחד ההבדלים בין גדרי החכ' והבינה, דגדר החכ' הוא גדר הנקודה וגדר הבינה הוא גדר ההתרחבות הוא לשני טעמים, הא' להיות דגדר החכ' הוא גדר הגילוי וכל ראשית הגילוי א"א להיות אלא בדרך נקודה, והב' דראשית הגילוי שמאיר בחכ' הוא גילוי מהות האור דהיינו עצם האור, וענין עצם האור הכוונה שבהאור הוא העצם ומהות האור שמשתווה אל המאור, וזה אא"ל רק בדרך נקודה ולכן הנה ראשית גילוי התענוג הוא בספי' החכ', אבל התגלות אור התענוג הוא בספי' הבינה שהיא גדר ההתרחבות, וזהו דספי' החכ' נק' עדן דפירושו עצם מהות העונג שמאיר בחכ' רק בדרך נקודה.

קיצור. יבאר דבג' בחי' (א) עצמי (ב) תואר (ג) פעולה, חלוקה כל מדריגה מזולתה, אשר כן הוא גם בגעה"ת ועליון, ויקשה (א) הברל געה"ת מעליון, (ב) מעלת העליון על התחתון, יבאר המאמר איהו שקיו דאילנא וכ"ז דקאי על אור התענוג

הנמשך בדרועי מדות ובאנפוהי מוחין, וראשית המשכת גילוי התענוג הוא בחכ' ולכן נק' עדן, חכ' גדר האור, אור גדר הגילוי, וראשית הגילוי בא בנקודה, עצם מהות האור משתווה אל המאור, התגלות התענוג כבינה שהיא דרך ההתרחבות.

מג) והנה ידוע שיש שתי בחי' ומדרי' עדן, והן עדן עילאה ועדן תתאה, וכדאי' באיזרא זוטא זח"ג דר"צ ע"א כד אתגלייא האי עתיקא דרעווא דרעווין כלא נהיר וכלא אשתכח בחדו שלימתא, האי חכמתא אקרי עדן, והאי עדן אתמשך מעדן עילאה סתימא דכל סתימין, והיינו דעדן עילאה הוא בחי' מו"ס, עוד שם האי חכמה שירותא דכלא מני' מתפשטן תלתין ותריין שבילין, והוא בחי' חכ' דאצי' דאתפרשא לל"ב שבילין והיינו דחכ' דאצי' נק' עדן תחתון לגבי מו"ס שנק' עדן עליון, ומבאר שם ההפרש בין חכ' דאצי' לחכ' דעתיקא בשלשה ענינים, והיינו דעם היות דחכ' דעתיק וחכ' דאצי' שניהם נק' עדן, בכ"ז הם חלוקי' זמ"ו, הא' דחכ' דאצי' הנה ומהאי עדן איקרי שירותא, דבעתיקא לא אקרי ולא הוי שירותא וסיומא, והב' ובגין דלא הוי בי' שירותא וסיומא לא אקרי אתה, והג' בגין דאתכסיא ולא אתגליא אקרי הוא, ומאתר דשירותא אשתכח אקרי אתה, ובאיזרא רבא זח"ג דקכ"ח ע"ב מבאר בפרטי' יותר ההפרש בין עדן העליון דמו"ס לעדן התחתון דאצי' אשר ממוצא דבר מובן דעדן התחתון הוא חכ' דז"א, דאי' שם בחללא דגלגלתא קרומא דאזירא דחכמתא עילאה סתימאה דלא פסק, והאי לא שכיח ולא אתפתח, והאי קרומא אתחפיא על מוחא דאיהו חכמתא סתימאה ובגיני כך אתכסיא האי חכמתא דלא אתפתחא בהואו קרומא, והיינו דמשו"ז נק' מוחא סתימאה, עוד שם והאי קרומא אתפסק מזעיר אנפין ובגיני כך מוחא אתפשיט ונפיק לתלתין ותריין שבילין, הה"ד (בראשית ב. י) ונהר יוצא מעדן מ"ט משום דקרומא אתפסק דלא מחפייא על מוחא, א"כ מפרש עדן חו"ב דז"א ונהר היינו יסוד דז"א יוצא מעדן חו"ב דז"א שהוא עדן תחתון, וכן הוא בח"ס שהוא עדן עליון הנה אע"ג דקרומא חפייא על מו"ס מ"מ מאיר כבינה דזהו פי' המאמר התגלות עתיק הוא כבינה, וכן מובן ממ"ש בזח"א דקנ"ח ע"א בענין תרין עלמין עלמא דאתכסיא בינה ועלמא דאתגליא מל' ושם ע"ב כגוונא דא הוי' הוי' תרין עלמין נינהו דא באתגליא ודא באתכסיא, וידוע דשם הוי' הראשון הוא בעתיק ומאיר בעלמא עילאה בינה, ומשתי המדריות עדן הם שתי המדרי' גן עדן שז"ע ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, והיינו דגעה"ע זהו אימא עילאה שמקבלת מעדן העליון בחי' ח"ס דהתגלות עתיק כבינה, והוא התענוג שבעדן העליון, ועז"נ או תתענג על הוי' על דוקא שהוא למע' מו"א, וגעה"ת היינו מל' שמקבלת מעדן התחתון בחי' חכ' דז"א ע"י הנהר שהוא יסוד ז"א, ונהר שמקבל געה"ע הוא יסוד אבא שמקבל ממזל השמיני שהוא בחי' שמן הטוב בחי' עתיק שבמו"ס, וכידוע דשמן הטוב הוא גבו' דעתיק המלוכב במו"ס, דמו"ס הוא בחי' חמר טוב וגבו' דעתיק הוא בחי' שמן הטוב, וידוע דשמיני הוא לשון שמן, וזהו דיסוד אבא שמקבל ממזל השמיני היינו בחי' שמן הטוב זהו שמאיר בגעה"ע, ולפי"ז געה"ע הוא יחוד י"ה שמאיר שם גילוי החכ' דביו"ד נברא עוה"ב, ועם היות דג"ע הוא בחי'

בינה, מ"מ בגעה"ע מאיר פנימי החכ' והיינו כמו שחכ' מקבלת ע"י מול השמיני מבחי' עתיק שבמו"ס, והיינו דוהו מה שממשיכים ע"י תומ"צ, הדנה בג"ע כתיב שם מלא הוי' אלקים, וצ"ל דבגעה"ת הוא הוי' דו"א ואלקים בחי' מל', וע"י עבודה ההמשכה מחו"ב דו"א, והוא בחי' ו"ה, ובגעה"ע הוי' ואלקים הן בחי' חו"ב, וע"י עבודה שנהנין מזיו תורתן ועבודתן הוא שמאיר 'פנימי' החכ' והוא מ"ה דחכמה כמו שהחכ' היא בחי' אין, וכידוע בענין והחכמה מאין תמצא שגם החכ' היא בחי' אין שלמע' מהשגה, והיינו שהאין דחכ' הוא בחי' אין דכתר, וזהו בחי' מ"ה דחכ' הוא בחי' אין דכתר ממש שנמצא בין הנמצאים, והאין דכתר שמהותו ממש נמצא בנמצאים זהו בחי' פנימי' הכתר, וענין שנמצא בין הנמצאים היינו שבא בצירוף דחכ' אבל הוא למע' מהשגה והוא הידיעה שבראיית המהות וזהו שמאיר בגעה"ע, והגם דג"ע הוא השגה ואיך נאמר שבגעה"ע גילוי מ"ה דחכ' שלמעלה מהשגה, צריכים לפרש שההשגה דגעה"ע היא השגת השלילה שבזה הוא יחוד פנימי דחו"ב כי השגת השלילה מביאה לידי ראיית המהות, וזהו ההפרש בין השגת החיוב להשגת השלילה והיינו לבד ההפרש דבהשגת החיוב הנה ההשגה היא בגוף ועצם דבר וענין המושג ובהשגת השלילה הרי גוף ועצם ענין המושג אינו יודע אלא שכל ענין השגתו הוא בזה שהוא מושלל מעניני החיוב דזה מה שמשיג בהחיוב אינו שייך בהשלילה הנה לבד זאת הרי ההפרש בין השגת החיוב להשגת השלילה הוא דהשגת החיוב אינה מביאה לידי ראי' להיות שהיא ההשגה בחיצוני' הענין ומסתפק בהשגת הענין, רק בעומק המושג דהיינו נקודת התמצית ע"י העמקת הדעת בזה בא לידי הכרה בהענין, אבל השגת השלילה מביאה לידי ראיית המהות, וזהו בחי' יחוד פנימי דאו"א, וכמו שמי עם י"ה שס"ה לית דגילוי בחי' י"ה היינו יחוד פנימי דאו"א הוא ע"י ההעדר דוקא שז"ע ל"ת, כמו"כ גילוי עצמו' החכ' בבינה הוא ע"י השגת השלילה, וזהו ההפרש בין געה"ת לגעה"ע דגעה"ת הוא בחי' השגת החיוב והוא ההשגה בהאלקות שבא בהשתל', וההשגה דגעה"ע היא השגת השלילה שזהו באו"א שלמע' מהשתל', וההשגה היא בבחי' אין שאינה בבחי' תפיסא, ובאים ע"י לידי הכרה וראי'.

קיצור. יבאר דיש ב' מדרי' עדן א) עדן תתאה ועדן עילאה, ב) תתאה חכ' דאצילות ועילאה חכ' סתימאה, ג) תתאה יש לו שירותא וסיומא, עילאה אין לה שירותא וסיומא, ד) תתאה אתגליא ועילאה אתכסיא, ה) תתאה אקרי אתה עילאה אקרי הוא ו) תתאה קרומא אתפסק עילאה קרומא חפאי ז) תתאה הוי' השני, עילאה הוי' הראשון, ומשני בחי' עדן נמשכים שני בחי' גן, א) געה"ע עתיק ומאיר בכינה וגעה"ת חו"ב דו"א ומאיר במל', ב) געה"ע יחוד י"ה וגעה"ת יחוד ו"ה, ג) געה"ע השגת השלילה וגעה"ת השגת החיוב.

מד) והנה אחרי ההתבוננות בהעמקת הדעת בענין הגילויים בגעה"ת ועליון שמקבלים מהשני בחי' עדן עילאה ועדן תתאה מובן דגעה"ת הוא בחי' אספקלריא שאינה מאירה וגעה"ע הוא בחי' אספקלריא המאירה, דההפרש הוא בין כה לזה כמארו"ל כל הנביאים נתנבאו בכה ומשה נתנבא בזה, והיינו דגעה"ע בחי' זה שהוא אספקלריא המאירה, והגם דבשניהם בגעה"ת וגעה"ע

הר"ע השגה הנה לפי ההבדלים המבוארים לעיל מובן דגעה"ת הוא השגה דחיצוני' בינה, דההשגה היא בחי' יש והיא בחיצוני' האור, והשגה דגעה"ע היא בחי' פנימי' בינה, שהוא השגת השלילה והיא ההשגה בפנימי' האור, וזהו ג"כ מארז"ל דע מאין באת ולאן אתה הולך, וידוע דמאין באת קאי על געה"ע שזוהו מקום הנשמה קודם בואה לגוף ולאן אתה הולך הוא ג"ע התחתון, וגעה"ת נק' אן שהוא ל' מקום, וגעה"ע נק' אין ע"ש גילוי החכ' שבגעה"ע וההשגה היא השגת השלילה שהיא בחי' אין ובפרט ע"י עבודה שנמשך מפנימי' החכ' וע"כ בכדי לבא לגעה"ע זהו דוקא כשהנשמה היא בבחי' אין ומ"ה, ולכן צריכה טבילה בנה"ד שהר"ע הביטול לגמרי ממציות הראשון, אך גם מציאות הראשון אינו בבחי' יש ממש כמו בחי' המציאות דנבראים בתערובות פסולת שזוהו הישות שלהם, דבג"ע הכל הוא בבחי' אלקות רק שהוא במורגש, וצ"ל ביטול המורגש לגמרי ולהיות בבחי' ביטול עצמי, ויובן זה ג"כ בעבודה שבלב, דהנה כתיב ומלתם את ערלת לבבכם ופי' ומלתם את ערלת לבבכם, דהנה בכא"א יש האהבה לאלקות וכמ"ש צור לבבי וחלקי, שדוד אמר זה בעד כללות ישראל, דהתוקף וההתאמצות הוא חלקי אלקי' השגת אלקי' והקירוב לאלקי' (ועמ"ש בפי' ספורנו) וכן כתי' אני ישנה ולבי ער דהגם דאני ישנה בגלותא דמצרים ובבל ומ"מ ולבי ער היא האהבה שיש לכא"א רק שהיא מוסתרת ומלובשת בגוף ונה"ב המעלימים ומסתירים על אור האה' ותאוות הגוף מונעים ומעכבים לבלי הגלות נגלות האהבה מההעלם אל הגילוי, וכענין רשע מכתיר את הצדיק, וכמו הערלה שחופה על העטרה לבלי תגלה העטרה חוצה כן ערלת הלב הוא האטימות הנעשה בלב מחמת תאוות גופו ונה"ב המכתירים את נקודת האה' לבלי תתגלה, כי הגשמי' בכלל הוא דבר המעלים ומסתיר מפני שהוא דבר גס וחומרי, והיינו גם כשאין בזה תאוה כ"א לקיום גופו רק שאין בזה כוונה אלקית, והגשמי' בלי כוונה אלקי' ה"ו דבר חומרי וגם המסתיר על אור הנפש, ומכש"כ כשיש בזה תאוה ותענוג, וכמו חמרא דפורגיייתא ומיא דיומסס קפחו עשרת השבטים, ראב"ע אקלע להתם בעי למקרי החדש הזה לכם וקרא החרש הי' לכם שנעשה לבו כחרש שהוא לב האבן שנעשה אטום ואינו מאיר אור האה' ולזה אמר הכתוב ומלתם את ערלת לבבכם שהר"ע בחי' אתכפיא ואתהפכא לעשות היפך רצון תאוות לבו והיינו הכפי' בפו"מ בדרך הכרח שמכריח א"ע שלא לעשות דבר בפועל שעיי"ז נחלש הטבעי' החומרי' וכמ"ש בשע"ת לר"י ז"ל שעיי' ההעדר נחלשת התאוה שז"ע מילת ערלת הלב ומתגלה נקודת האהבה לה', וכשמתגלה אור האה' גם במקצת ה"ז פועל ישועות בנפשו להכניע את הנה"ב יותר היינו להיות ביטול הרצונות דנה"ב שזוהו הפרדת חלקי הרע, והטוב שבו נכלל בנה"א ומוסיף בו כח ועוז האהבה וכמו ורב תבואות בכח שור, ומזמן לזמן מתגלה יותר בו האה' האלקי', דע"ז הוסדר סדר העבודה דתפלה, וכן בעבודת האדם כל ימי חייו בהסרת ההעלמות וההסתרים ומאיר ביותר אור הנה"א בהשגה אלקית ובאהויו", שכ"ז הר"ע המילה ברוחני' להסיר ערלת הלב ולהיות התגלות האה', ע"י עבודת האדם, והכח ע"ז שיהי' ביכולת האדם לגלות את האה' ניתן במ"ת שנתגלה בחי' ומדרי' העצמו' כביכול שלמעלה

מס' השתל' וזהו אנכי היא אשר הוצאתיך מארץ מצרים דע"י גילוי בחי' אנכי הוא שנעשה יצי"מ, היציאה מכל המצרים וגבולים, ובכדי שתהי' היציאה מהמצרים וגבולים הרוחני' דהשגה הוא ע"י הקדמת ההשגה באנכי היא שלמעלה מהשתל', וזהו אנכי ולא יהי' לך בדבור אחד נאמר, דהנה ענין דבור א' הוא להיות להתחלקות הקוין דחו"ג זהו בס' ההשתל' למטה מבחי' הכתר, אבל בכתר לא יש התחלקות הקוין להיות דחו"ג הן במשקל א' מיני' ובי' וכמו בענין אור וחשך הנה השמש שמאירה אור שע"ז הוא האור בעולם, ואלו יצייר שהשמש יעלים אורו בתוכו יהי' חשך בעולם, הרי אין זה שהשמש מחשיך את העולם, כי השמש רק העלים אורו וע"ז ממילא חשך בא, אך בעולם הרי החשך הוא בריאה בפ"ע וכידוע דחשך אינו רק העדר האור כ"א הוא בריאה בפ"ע, וכ"ה ג"כ בס' השתל' דאור וחשך הם ב' ענינים והן בחי' חו"ג, דרשש החשך הוא מהגבו' וא"כ החשך הוא דבר בפ"ע, וזהו שהן ב' קוין, אבל בכתר הנה החשך והגבו' הוא רק העדר האור ולא שהוא בבחי' גבו' בפ"ע וכמא' לית שמאלא בהאי עתיקא, וכמ"ש באד"ר תרין אתהדרו לחד וכמ"ש הנה עין ה' עין אחת, ומ"ש עיניך תרין עינין בוז"א אתמר, והיינו שאין החשך דבר בפ"ע כ"א העדר האור, וא"כ הרי לא יש כאן דבר המחשיך, דכאשר החשך הוא דבר בפ"ע הרי יש דבר המחשיך משא"כ כשאינו דבר בפ"ע אין כאן דבר המחשיך, וכמו ע"ד הרב המשפיע כשהוא טרוד בשכלו לעצמו דאז אינו משפיע לתלמידים הרי אין זה משום איזה חסרון ומשום שיש דבר המונע ומעכב שהרי אדרבא הוא או במעלה ומדרי' גבוה יותר ומשו"ז הוא העדר ההשפעה, וכמו"כ הוא שבכתר החשך אינו דבר המחשיך כ"א העדר האור והגילוי וצריכים רק להמשיך את האור וממילא מתבטל החשך והיינו שמתבטל לגמרי, דכאשר החשך הוא דבר בפ"ע הרי גם כן על ידי האור נדחה החשך, אבל זה רק שנדחה אבל ישנו במציאות, אך כאשר החשך הוא רק העדר האור הנה כשמאיר האור אזי החשך מתבטל לגמרי, וזהו דכל כפיית הדינים הוא מהכתר, והלא גם בהשתל' יש התגברות החסד על הגבו' אך זהו בהתגברות בלבד, ובהמשכת הכתר הוא שמתבטלים לגמרי מכל וכל וזהו אנכי ולא יהי' לך שהן בחי' חו"ג בדבור א' נאמרו לא בהתחלקות קוין, דכן הי' תגילוי במ"ת שהי' גילוי בחי' עצמות א"ס באותיות דעשרת הדברות וע"כ אנכי ולא יהי' לך נאמרו בדבור אחד, ובעומק הענין הנה הפרש בעבודה בין העבודה דהתגברות הטוב על הרע ובין ענין ביטול הרע והעברתו לגמרי הוא הפרש בין העבודה דתפלה והעבודה דתורה, דבתפלה נעשה הבירורים וכמו"כ ביטול הרע בדרך מלמטלמ"ע שזוהו בדרך התלבשות והוא בהתגברות בלבד וכמא' שעת צלותא שעת קרבא, ובעבודה הו"ע ביטול היש, וע"י התורה נעשה ביטול הרע בדרך ממילא בבחי' מלמעלמ"ט כי לגבי התורה אין החשך דבר המחשיך באמת, דהתו' היא עה"ח בעצם שאינה מקבלת העלמות והסתרים, ולכן ד"ת אינם מקבלים טומאה, ואין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, וע"כ ע"י התו' הוא ביטול הרע לגמרי, דבעבודה הו"ע ביטול במציאות וזהו ויורה ה' עץ בחי' עה"ח דתורה וע"ז וימתקו המים בחי' גבו' ממותקות שנעשות טוב

בעצם, וזהו אשר הוצאתיך מאמ"צ, דהנה מצרים דקדושה הוא בחי' מיצר וגבול דקדושה דבריבוי השתל' נעשה בחי' מצרים דלעז' שהוא חשך ממש וע"י אנכי ה"א בחי' עצמות א"ס שבתו' הוצאתיך מאמ"צ בביטול התשך לגמרי, וזהו שייכות הענינים ול"ז דהא בהא תליא, וזהו אנכי ה"א להיות דהתורה היא ממוצע בין עצמו' א"ס ובין העולמות שהיא בד"כ בבחי' פנימי' ויש בה מבחי' פנימי' ועצמות א"ס ב"ה הנה ע"י עסק התורה נמשך הגילוי בעולם דזהו ותורה אור.

קיצור. יבאר דההפרש בין הגילויים דגעה"ת וגעה"ע הם (א) התחתון אספקלריא שאינה מאירה, העליון אספקלריא המאירה, (ב) התחתון נבואת הנביאים, העליון נבואת משה, (ג) התחתון כה, העליון זה, (ד) התחתון אן, העליון אין, (ה) התחתון ביטול המורגש, העליון ביטול עצמי, יבאר ענין ערלת הלב והעברתו ע"י העבודה בתפלה ובהנהגתו בהתגלות האהבה דהכח ע"ז ניתן במ"ת שהי' הגילוי דלמע' מהשתל' דלכן אנכי ולא יהי' לך בדבור אחד נאמרו.

בס"ד, ליל ב' דחה"ש, תש"ח

ועשית חג שבועות לה' אלקיך מסת נדבת ירך, פרש"י מסת נדבת ירך, די נדבת ירך הכל לפי הברכה הבא שלמי שמחה וקדש קרואים לאכול, והנה מהמשך הכתוב מובן דחג השבועות תלוי בעשי' דוקא, וצ"ל איזה עשי' שייך בחג השבועות דהלא חג השבועות אינו דומה לא לחג הפסח ולא לחג הסכות, דבשניהם שייך ענין עשי', וכמו בשביתת החמץ וביעורו והבאת מצה ושימורה שנופל בהם ענין העשי', וכן בעשיית סוכה ונטילת לולב ואתרוג שנופל בהם ענין העבודה ועשי', אבל בחג השבועות אין בו עשי' כלל, ועוד צ"ל מהו אומרו הוי' אלקיך, דלכאוי' הול"ל ועשית חג שבועות מסת וגוי' ומאומרו להוי' אלקיך משמע מזה ב' ענינים, הא' שע"י העשי' יהי' הוי' אלקיך והב' דע"י הוי' אלקיך יהי' מסת וגוי', והיינו דג' ענינים אלו הם הא' בהא תליא, אך הענין הוא דהנה כתיב (ויקרא כג, טו) וספרתם לכם וגוי' עד ממחרת השבת תספרו חמשים יום וגוי' שהספירה היא מ"ט יום וכפרש"י עד ממחרת השבת תספרו ולא עד בכלל והן ארבעים ותשעה יום, ויום החמישים הוא חג השבועות, א"כ אינו שייך ענין עשי' ועבודה א"כ מהו אומרו ועשית חג שבועות, אך הענין הוא דהנה מהקדמת הכתוב (דברים טו, ט) שבעה שבועות תספר, לך וגוי' תחל לספור שבעה שבועות ועשית וגוי' מובן דענין העשי' דחג השבועות הוא הספירה בדבור היום יום בכל המ"ט יום והדבור שהוא אותי' התורה הם העשי' דחג השבועות, וזהו ועשית חג שבועות לה"א אמירת אותי' התו' מסת נדבת ירך הבאת שלמי שמחה שהם סעודת מצוה דשמחת הדבור באותיות התורה.

ולהבין כ"ז ילק"ת משנת"ל דיש שתי בחי' עדין, עדין תתאה ועדין עילאה ומהם הוא שנמשכים הגילויים בשתי בחי' ומדרי' גנים, דגן התחתון מקבל מעדין התחתון וגן העליון מקבל מעדין העליון, ועם היות דשניהם גק' עדין ושניהם גק' גן עם כל זה הם לא רק שתי בחי' ומדרי' חלוקות, הן במקום שהם העדין, והן בהגילויים שהם הגן אלא שיש יתרון המעלה במעלת עדין העליון על עדין התחתון בכמה ענינים ובמילא הוא שיש יתרון המעלה גם בהגילויים המאירים בגן העליון על הגילויים המאירים בגן התחתון, ולכן הנה כשם שבועליית הנשמה מעלמא דין לעלמא דאתי גם בגן התחתון צריכה תקון וטהרה, ועיקר הטהרה הוא בענין האותי' דמח' בכלל ודבור בפרט, וכמבואר בענין העונש דכף הקלע מה שמקלעין את הנשמה מקצה העולם ועד קצהו לנקותה ולנערה מקליטת אותי' המח' והדבור דדברים בטלים, וכמו הבגד שנקבץ בו אבק הרבה חובטים אותו במקלות ומנערים אותו להוציא את האבק, הנה כן הוא גם בענין הוצאת האותי' דמח' ודבור דדברים בטלים שנתקבצו ונקלטו בהנשמה, והיינו דהאותי' דמח' ודבור שהם מחלק האיסור כמ"ש הרמב"ם בפ"ה המשניות (אבות פ"א) צריכים להטהר ע"י עונשים, אבל האותי' דמח' ודבור שהרמב"ם קורא אותם חלק הנמאס והם הדבור בשיחות בטלות נטהרים ע"י הקליעה בכף הקלע, וידוע העצה לזה להרבות בריבוי דבורים באותי' התו' דע"ז הנה לא זו בלבד שנפטרים מן העונש דכף הקלע אלא עוד זאת שהנשמה מאירה ע"י האותיות ואחר הטבילה בנהר דינור בכדי לשכוח על כל עניני עוה"ז עולה הנשמה בגעה"ת, הנה כן הוא דכאשר הנשמה צריכה לעלות לגעה"ע צריכה טבילה בנהר דינור, כי שתי הישיבות שיש למעלה, מתיבתא דרקיע בהגן שבעולם היצירה שמקבל מעדין התחתון חלוק במדריגתו מהמתיבתא דקוב"ה בהגן שבעולם הבריאה שמקבלים מעדין העליון בכמה ענינים והעליות של הנשמה מדרגא לדרגא הם רק ע"י העבודה למטה, ובכדי שהנשמה תעלה מגעה"ת למתיבתא דרקיע צריכה להטהר מכל ענין מציאות, דוהי הטבילה בנהר דינור לשכוח על כל ענין המציאות גם מציאות הרוחני דהאי עלמא, ובכדי שהנשמה תעלה מתיבתא דרקיע למתיבתא דקוב"ה בגעה"ע צריכה להטהר גם מענין ההשגות דמתיבתא דרקיע, דשם ההשגות הן השגות החיוב ובמתיבתא דקוב"ה ההשגות הן השגות השלילה, לכן צריכה הנשמה להטהר ולהיות בבחי' אין והוא ע"י הטבילה בנהר דינור ואז דוקא יכולה לעלות למתיבתא דקוב"ה, אמנם כ"ז הוא ע"י עבודה שלמטה דהתחלה היא ע"י הסרת ערלת הלב לגלות את האהבה המסותרת שצריכים על זה יגיעה גדולה ועצומה, והכח על העבודה ניתן לכל ישראל במתן תורה.

מה) והנה הכח שניתן לכל ישראל על עבודה צריך להתחדש ממקורו ושרשו בכל שנה ושנה וכידוע דבכל מועד ומועד מתגלה אור וגילוי חדש השייך למועד ההוא מאותם האורות והגילויים שהתגלו והאירו בפעם הראשון במועד ההוא, וכמא' זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון, דבכל ר"ה ור"ה מתגלה ומאיר אור חדש מהאורות והגילויים שהיו ביום ראשון דברה"ע, וכ"ה בשארי המועדים הנה בכל מועד מתגלה אור חדש מאותו האור והגילוי

שהאיר ונתגלה בפעם הראשון במועד ההוא אשר כ"ה גם בחג השבועות שבכל שנה ושנה מתגלה ומאיר אור וגילויי חדש מהאורות והגילויים שנתגלו במתן תורה, ובגילוי זה מתחדש גם הכח שניתן לישראל על עבודה שהגם שהנשמה ירדה למטה מאיגרה רמה בעמדה לפני הוי' באוצר הנשמות באהוי"ר אמיתי, לבירא עמיקתא להתלבש בגוף ונה"ט בעולם גשמי וחומרי שמעלימים ומסתירים על עניני רוחני' בכלל ועל עניני תורה ועבודה בפרט, הנה בכל זה יהי' ביכולת האדם להתעסק בעבודת הוי' בכח עצמו, הנה כח זה ניתן לישראל במתן תורה, וכאשר בכל שנה ושנה מתגלה ומאיר אור חדש בחג השבועות מהאורות והגילויים העצמי' שנתגלו והאירו במתן תורה, הנה גם כח זה מתחדש בהתחדשות התורה, והנה עם היות דכללות ענין ההתחדשות דתורה הוא בחג השבועות הנה זהו בכללות, אבל בפרטי' הנה התו' מתחדשת בכל יום, כמ"ש (דברים ו, ו) והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך ופרש"י לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה אלא כחדשה שהכל רציני לקראתה, והיינו דההתחדשות בעיקרה היא בחג השבועות, אמנם ההתחדשות דחג השבועות היא התחדשות כללית כמו ההתחדשות דר"ה שהיא התחדשות באור וחיות כללי על כל השנה ובאה אח"כ בהתחדשות פרטית בכל יום, הנה כן הוא בהתחדשות דתו' בחגה"ש שהיא התחדשות כללית ובאה אח"כ בהתחדשות פרטית בכל יום וכמארז"ל בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, ותוכן ענין ההתחדשות שבחג השבועות בהתחדשות כללית ובכל יום בהתחדשות פרטית הוא בשתי פנים. הא' ההתחדשות אצל האדם שיהיו דברי תורה והתעוררות התגלות כח העבודה אצל האדם בכל יום ויום כחדשים שיהי' לו חיות ותענוג בעסק התורה והעבודה בעבודת הוי' כאלו היום ניתנו מסיני, והפנים הב' בהתחדשות דתו' ועבודת הוי' הכוונה כלפי מעלה היינו שהתורה והעבודה מתחדשות בכל יום, דזהו תוכן ענין פי' ברכות התורה, גותן התורה לשון הוה שהתו' מתחדשת תמיד, אמנם בעומק הענין צריכים להבין ענין התחדשות זו דבשלמא הפן הא' בהתחדשות התו' והעבודה אצל האדם בכל יום מובן דזהו"ע הלימוד והתעסקות בעבודת ה' שיהי' בתענוג ובחיות רב ולהיות כן צריכים להתחדש בכל יום ויום, דענין התחדשות הוא התגלות עומק פנימי יותר בלמוד התו' והתעוררות תוקף חזק יותר בעבודת ה', וכמו שאנו רואים במוחש גם בעובדי ה' במסירה ונתינה בתוקף גדול הנה לפעמים בנקל יותר לשעבד את המוח במחשבה עיונית בהשגה עיונית בהשכלה עמוקה כמה וכמה שעות בלי הפסק מכמו לפעול בעצמו איזה תקון במדה שבלב ובפרט בשכלול המדה אשר לפעמים הוא על צד הפלא עד כמה המוח והלב רחוקים זמ"ז אשר מצד מעלת המוחין הן בהשגתו שהוא בעל השגה והבנה בהנחה טובה אף בהשגה עמוקה ביותר והן באופן השתדלותו בלימוד בהתמדה ובשקידת ההתבוננות באריכות ובהעמקת הדעת, ובענין תקון המדות עם היותו בעל עבודה שפועל ישועות בנפשו אבל לפעמים הנה דבר קל בענין המדות ובפרט בשכלולן אינו יכול להעמיד על עצמו און ער פאלט דורך והוא דבר פלא, אבל באמת הנה ע"פ רוב הוא ענין של נסיון שמנסים אותו מן השמים, ולכן צריכים ענין ההתחזקות בלימוד ובעבודה שבאה ע"י ההתחדשות שבכל יום, אבל הפן

הב' שהוא ההתחדשות כלפי מעלה צ"ל מה צריכים התו' והעבודה להתחדש תמיד ומהו תוכן ענין ההתחדשות, אך הענין הוא דהנה כן אנו מוצאים בהתהוות העולמות דאחר שברא הקב"ה את העולמות ה"ה מתחדשים בהתחדשות כללית בכל ר"ה והתחדשות פרטית בכל יום ויום כמאמר המחדש בטובו בכל יום תמיד מע"ב, דלא מיבעי דאופן ההתחדשות הכללית דר"ה שהוא זכרון ליום ראשון היינו שההתחדשות היא בעיקרה ואין זה שהוא רק חידוש הישנות אלא דגם ההתחדשות הפרטית שבכל יום ויום היא התחדשות יסודית ועקרית, דזהו פי' אומרו תמיד מעשה בראשית, דכשם שבמע"ב הנה ההתחדשות הוי בעיקרה מלא דבר לדבר, הנה כ"ה בההתחדשות הפרטית שבכל יום הוא תמיד מע"ב והרי התהוות העולמות הוא רק מהארה לבד בכל זה הנה יש בזה התחדשות בכל יום א"כ בתו' ועבודה שהם המשכה פנימי' ועצמי' הרי ודאי דשייך התחדשות בכל יום.

קיצור. יבאר דבכל מועד מתחדש אותו הגילוי שנתגלה והאיר במועד ההוא בפעם הראשון, ובחג השבועות מתחדשת התורה והכח על עבודה שניתן לישראל במ"ת, יבאר דההתחדשות בחג השבועות היא כללית ומתחדשים בפרטי' בכל יום, וההתחדשות א' אצל האדם ב' כלפי מעלה, יסביר בהכרח התחדשות תוקף בעבודה ויקשה על ההתחדשות כלפי מעלה, ומסתייע מההתחדשות שבהתהוות.

מו) **והנה עם היות דמובן השכלת הענין שההתחדשות שייכה גם בהארה הנה ודאי הדבר דבהמשכה עצמית שייך ענין ההתחדשות והיינו דמאחר שבהתהוות העולמות שאינה אלא מהארה בלבד נאמר בה המחדש בטובו וגו' ואופן ההתחדשות אינו ענין חידוש הישנות כ"א התחדשות גמורה מובן שבעצמי היינו בתו' ועבודה שהן המשכה עצמית לא רק הארה ודאי ששייך ענין ההתחדשות, אבל באמת הנה בעומק הענין הרי יש מקום בשכל לומר דמע"ב להיות שזהו הארה צריכה להתחדש בכ"י להיות שהארה הרי אינה ענין לעצמו רק גילוי המאור ולעצמו אינו דבר כלל שהרי כשלא יש המאור אין האור נמצא, וכמו בשמש וזיוו, דהשמש הוא המאור והזיוו הוא אורו הנה כשעננים מכסים על השמש או בשקיעת השמש אז אין אור וע"כ הנה ההארה צריכה להתחדש תמיד ממקורה, אבל התורה שהיא המשכה עצמית הרי העצמי הוא דבר לעצמו ובכ"מ שהוא ה"ה עצמי א"כ למה צריך להתחדש ומהו ענין ודבר התחדשות, ודבר זה בההפרש שבין הארה ועצמי למדנו מההפרש שבין יש מאין ועו"ע, דיש מאין להיות שזהו בדרך אין ערוך היינו שאין זה המשכה ממהות האין רק מהארה לבד ע"כ צריך להתחדש תמיד, אבל עו"ע שזהו המשכה ממהות למהות הן בעו"ע דשכל גופא היינו שכל משכל ה"ז המשכה ממהות אור השכל, והן בעו"ע משכל למדות ה"ז המשכת המדות הכלולות בשכל ע"כ יכול להיות העלול בפ"ע וא"צ להתחדש תמיד מן העילה, א"כ התו' שהיא המשכה עצמית למה צריכה להתחדש, אך הענין הוא דהנה באמת העצמי הוא דבר לעצמו גם כשאינו מתחדש ממקורו היינו לא בהתחדשות נגלית, אך אוי הוא בהעלם דכן הוא גם בעו"ע שא"צ להתחדש דאו מתעלם בו האור והחיות וכמו בשכל משכל וכש"כ**

במדות משכל דבהתעלמות העילה מתעלם האור והחיות בהעלול אבל שיהי בגילוי שז"ע התורה שהיא גילוי בעצם והכוונה בזה להיות בבחי' גילוי בעולם וכמ"ש ותורה אור שהתו' באה בבחי' גילוי מהעצמות, ומאחר שבאה בגילוי צריכה להתחדש תמיד מן העצמות, והתחדשות זו אינה כמו חדוש הישנות אלא שהיא התחדשות יסודית ממקורה, ועם היותה מופלא מגדר השגתנו בכ"ז הרי אפשר להסביר לעצמינו הענין דהתחדשות יסודית במקורה בענין ההשכלה, דהנה כל ההשכלות נמשכות מכח השכל ההיולי העצמי ע"י כח המשכיל שהוא מקור השכל, וכשנפול לאדם איזה השכלה הנה תחלה באה בנקודה ואח"כ מתרחב הענין בהשגתו בהתרחבות גדולה בכמה ביאורים והסברים, וכשמתעסק בהשכלה ההיא בעיון גדול שמטריח את שכלו ביגיעה עצומה או הנה נקודת השכלתו מתחדשת בהתחדשות יסודית בכח המשכיל ומתגלה לו ענין חדש באופן הבנת והשגת ההשכלה ההיא, וכמו עד"מ כשמתעסק בהשכלה דענין אור א"ס ומסביר לעצמו מאור וזיו השמש והענין מונח אצלו בטוב, דער דבר ההשכלה לייגט זיך ביי אים אפ זייער גוט, ע"י ההסברה דאור וזיו השמש, וכאשר מתבונן בההשגה דענין אור א"ס בהעמקה גדולה ומטריח את שכלו ביגיעה עצומה הנה נקודת ההשכלה ההיא מתחדשת. בכח המשכיל בהתחדשות יסודית ומתגלה לו עומק חדש בהסברת ההשכלה ההיא והוא דמשל אור וזיו השמש אינו משל מכוון לענין אור א"ס בשני ענינים, הא' דהנה אור וזיו השמש ה"ז הארה מעצמות מהות השמש, שהרי השמש בעצם מהותו אור שזהו כל מהותו שהוא אור, רק להיותו עצמי אינו אור בלבד אלא גם מאור, אבל זהו כל מהותו וכל ענינו הוא להאיר וכמו מלאים זיו ומפיקים נוגה, וע"כ האור הגם שהוא הארה לבד ולא עצם מ"מ ה"ז הארה ממש מעצמו' מהותו של השמש משא"כ אור א"ס הרי העצמות אינו רק בחי' מאור שהרי לא נוכל להגביל ח"ו וח"ו את העצמות ולומר שהוא רק מאור, וכמ"ש בתו"א בד"ה חייב אינש לבסומו בפורי' דרוה"ב שלא זהו עיקר האלקו' (היינו העצמות) מה שהעולמות מתהווים ממנו ומקבלים חיות ממנו, וכמו"כ לא זהו עיקר העצמות מה שהאור נמצא ממנו, דהנה אור הא"ס ה"ה בבחי' שייכות אל העולמות ולכן נק' שמו וכמא' עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, דלכאו' אינו מובן מהו"ע שמו קודם שנבה"ע מי קראו בשמו, והתירוץ הוא דלהיות דהתפשטות החיות בעולמות וע"ס הוא בחי' שם לבד היינו בחי' הארה לבד, והארה זו כמו שהיא כלולה בעצמותו לפני הצמצום דהיינו מה שביכלתו ית' לגלות אור להוות ולהחיות העולמות ה"ז שמו הכלול בעצמותו הרי שהאור א"ס הוא בבחי' שייכות אל העולמות והעולמות ה"ה באין ערוך לגבי העצמות דאין ערוך הנכרא לגבי בורא וא"כ גם האור שממנו ית' להוות ולהחיות את העולמות שבא בעולמות בבחי' או"פ וגם האו"מ הוא מקיף אל העולמות שבערך העולמות ה"ז באין ערוך לגבי העצמות, וכמו שמל' דאצי' היורדת להיות מקור לבי"ע נק' לגבי הע"ס בחי' רוח הבהמה היורדת למטה, וגם כמו שהיא באצי' ה"ה שרש ומקור הנבראים שבאצי', כמו"כ האור א"ס גם כמו שהוא לפה"צ ה"ז באין ערוך לגבי עצמות, והעיקר הוא מפני שלא זהו עיקר העצמות מה שהאור נמצא ממנו, ומשו"ז גם כללות האור הוא באין ערוך לגבי עצמות, והגם

דלכאורה הרי העצמות הוא מ"מ בבחי' מאור, ועם היות שלא זהו כל עצמותו ולא זהו עיקר העצמות, מ"מ הרי האור נמצא מן העצמות וא"כ העצמות הוא בבחי' מאור ולגבי זאת שהעצמות הוא בבחי' מאור לכאור' שייך לומר שהאור הוא הארה ממהות העצמות, הענין הוא דהן אמת שהעצמות הוא בבחי' מאור ג"כ הרי א"ו ענין פרטי בעצמותו ית', והיינו דזה שהעצמו' הוא מאור ובורא ועוד ענינים שבעצמות שאין אנו יודעים אותם הרי כ"ז אינו ענין פרטים ח"ו בעצמות כ"א מה שכללות העצמות מחייב ענינים אלו, וא"כ גם בזה שהוא ית' בחי' מאור אין האור בחי' גילוי מעצמותו ואינו דומה לאור השמש מהשמש שהשמש הוא ענין פרטי בחי' מאור וע"כ האור הוא הארה ממש מעצם מהותו, אבל עצמות בחי' המאור שבו אינו ענין פרטי ח"ו כ"א בכללות הוא עצמות והעצמות מחייב ענינים אלו, הרי האור אינו הארה ממהות העצמות גם בזה שהוא מאור, ועוד שהרי עצמות הוא מחוייב המציאות וענין מחוייב המציאות הוא שנמצא בכלתי מציאות נמצא, וממילא מובן שהאור שהוא בבחי' אור עכ"פ הרי אינו הארה ממש ממהות העצמות, ובזה יובן מש"א אתה קדוש ושמך קדוש אינם מתדמים כלל זל"ו בענין הקדושה דעם היות דשמך ג"כ קדוש להיותו מ"מ גילוי הארה מהעצמות, ה"ו באין ערוך כלל לגבי אתה קדוש וקדושת העצמות הוא באופן אחר לגמרי עד שכללות האור עם היותו הארה מהעצמות א"ו שהוא הארה ממש מעצמות מהותו ית' וית' והוא באין ערוך כלל לגבי העצמות.

קיצור. יבאר היתהוות העולמות הוא מהארה צריכה להתחדש, תורה המשכת העצמות ועצמי בכל מקום עצמי אינו צריך להתחדש, ומסתייע מבריאה יש מאין שצריך להתחדש ועילה ועלול שא"צ להתחדש, יבאר דגם העצמי אם אינו מתחדש הוא בהעלם ובתורה הכוונה גילוי ולכן צריכה להתחדש, ויסביר ענין התחדשות יסודית בהשכלה, דהמשל דזיו השמש שהיא הארה מעצמות מהות המאור אינו מכון לאור דא"ס א) דאינו הארה ממש מהעצמות, ב) הא"ס אינו מאור פרטי, ג) מחוייב המציאות, ד) בלתי מציאות נמצא, ה) נושא הכל, ו) האור באין ערוך אל המאור.

מו) והנה כשמעמיק דעתו בהתבוננות ארוכה ומסדרה בטוב טעם בהסבר איך דמשל דאור וזיו השמש שנמצא מהשמש אינו משל מכון לאור דא"ס הנה לא זו בלבד דאין המשל דאור השמש מכון להאור דא"ס רק בזה שהשמש הוא נברא במציאות והא"ס מחוייב המציאות בבחי' בלתי מציאות נמצא, דמציאות הנבראים, דשמש הוא מאור פרטי והאור הוא ממהות המאור והא"ס אינו מאור פרטי ונושא הכל לכן הנה האור אינו בערך המאור, הנה הוא בא לעומק פנימי יותר והוא באופן המשכת האור והזיו מן השמש לאופן המשכת האור מהעצמות והוא הענין השני מה שאור השמש אינו מכון לענין אוא"ס, שהרי אור השמש מהשמש הוא הכרחי שהרי א"א להיות שהשמש לא יאיר אור שהוא מוכרח להאיר, משא"כ אור הא"ס מהעצמות אינו הכרחי ח"ו כ"א הוא גילוי רצוני שברצונו ית' להאיר ה"ה מאיר ולא כמו השמש שהוא הכרחי בהאור, והיינו דעם היות שגלגל השמש הוא בעל

דעה והשכל וכמ"ש הרמב"ם ומוסכם מהכל שהגלגלים הם בעלי דעה והשכל וכמ"ש יצ"רם בדעת בנינה ובהשכל, דהיינו שגם בהם יש דעת ובנינה דזוה"ע סבובם שהוא ביטולם בהשתחווהא שבא מצד השגתם כאלקות ומ"מ הנה השמש מוכרח בהאור ממנו ואשר ע"כ בא לידי מסקנא דאור וזיו השמש מן השמש שהוא מוכרח מהשמש אינו משל מכוון לאור דא"ס שהוא גילוי רצוני, ויותר מכוון הוא המשל דאור וחיות הנפש מהנפש, דעם היות שבהענין הא' דאור ומאור הנה גם המשל דאור וחיות אינו משל מכוון לאור א"ס שהרי הנפש כל מהותו הוא שהוא חי וא"כ האור הוא הארה מעצמות מהותו, אך הענין הוא דבאדם כתיב נעשה אדם בצלמנו יש בו גם ענינים לבד ענין החיות, וכמו גם הכחות שכל ומדות שבו הרי א"ז חיות לבד, והיינו שיש בנפש ענינים שאינם רק בחי' חיות, ובעומק נקודת הענין הוא דבענין הא' הרי גם המשל דאור וחיות הנפש ג"כ אינו משל מכוון לאור דא"ס ומה שהמשל דאור וחיות הנפש מכוון יותר לאור א"ס מענין אור חיו השמש הוא בענין הב' שהנפש אינו מוכרח בהגילויים ממנו, וכמו גילוי השכל מהנפש הרי אין זה הכרחי דברצונו משכיל השכלות וכשלא ירצה לא ישכיל דאזי כח השכל הוא בהעלם, וכמו"כ יוכל להעלים מדותיו וכמו מדת החסד ביכלתו להעלים שלא יתעורר בחסד גם אם הוא איש טוב בעצם, וכמו אברהם אע"ה שכבש רחמיו מעל בנו יחידו, דהגם שהי' איש החסד בעצם ובפרט בנו יחידו אשר אהבו ביותר כבש רחמיו ממנו, הרי שביכולת להעלים את מדת החסד והאהבה וכמו"כ בשארי מדות, וגם כח הרצון ביכולת להעלים שהרי אינו מוכרח בהרצון וכמו שיש דברים שאינם רוצה וכמו"כ בכל דבר ביכלתו לרצות וביכלתו שלא לרצות, וכ"ה בהכחות דראי' ושמיעה שיוכל לסלק אותם כרצונו וכהמעשה הידוע באחד מעובדי ה' שפעל בעצמו לסלק את כח השמיעה בזמנים ידועים שלא יבלבל אותו מעבודתו, ואף גם האור וחיות כללי שמהנפש אינו בדרך הכרחי מהנפש ויוכל להתעלם, וכמו בגלגולים ר"ל שהאדם מתגלגל בגוף הבהמה הרי לא יש גילויים מהנפש כלל שאם הי' איזה גילויים מהנפש הי' נראה איזה התחדשות בהבהמה, אלא שהנפש נמצאת שם ואין ממנה שום גילויים כלל, הרי שיכול להיות שיתעלם האור והגילוי בתוכו ולא יתגלה, וסיבת העדר הגילוי אין זה משום שגוף הבהמה אינו מוכן לקבל צורת הנפש דהיינו משום העדר הכלים, שאם הי' מוכרח בהגילוי היו הגילויים ממנה ממילא גם כשלא יש כלים שמקבל בהם, וכמו השמש שהוא מוכרח בהגילוי הרי מאיר בכל מקום גם במה שאינו כלי לאור השמש, שהרי יש פעולות הנמשכים מאור השמש וכמ"ש ממגד תבואות שמש, והרי השמש מאיר בכ"מ גם שאין תועלת מהאור ומאיר גם במקום האשפה שאין בזה שום תועלת, ואם הי' הנפש ג"כ מוכרח בהגילוי היו הגילויים גם שלא יש כלים ולא יהי' בזה תועלת פנימית, וא"כ מזה שאין מזה שום גילוי מובן שאינו מוכרח בהגילוי, והגם דאי' שזהו צער לנפש מה שאין ממנה גילויים וגי' הוא מהעונש בזה מה שאינו מתגלה, דלכאורה הנה בהשקפה ראשונה הי' מקום בשכל לומר דהנפש הוא מוכרח בהגילוי ומשו"ז הוא מצטער בהעדר הגילוי, הנה באמת אדרבא מזה מובן שהגילוי ממנו הוא

בבחירה ורצון שאם הי' בדרך הכרח לא הי' צער בהעדר הגילוי, וכידוע דעונג וצער הן קוין שקולים ובמה שיש עונג ורצון יש צער בהעדר, וא"כ אם הי' הגילוי שלא בבחירה ורצון אינו שייך צער בהעדר הגילוי רק מפני שהגילוי הוא ברצון לכן העדר הגילוי הוא צער להנפש, ומכ"ז מובן שהגילוי מהנפש הוא גילוי רצוני, וזוהי טעות החוקרים דיש מהם שמודים בהתהוות העולם מהבורא, וכופרים בחדוש העולם שאומרים שזוהו בדרך הכרחי כעמוד וצלו שהצל מוכרח להיות מהעמוד והיינו מפני שמדמים התהוות העולמות היינו האור וחיות אלקי הנשפע מהבורא ב"ה להוות ולהחיות כדוגמת זיו השמש מהשמש שהוא הכרחי, אבל באמת טועים הם טעות גמורה דזיו השמש מהשמש אינו משל מכוון להאור דא"ס מא"ס שהוא גילוי רצוני וזיו השמש מהשמש הוא הכרחי ורק המשל דאור הנפש מהנפש שאינו הכרחי הוא משל מכוון לאור דא"ס ב"ה מא"ס, וזהו דכתיב ויפח באפיו נשמת חיים ואח"כ כתיב ויהי האדם לנפש חי' והיינו שהחיות ממנו אינו בדרך ממילא, דבשמש כתיב ויתן אותם אלקים ברקיע השמים להאיר על הארץ דמיד שניתנו ברקיע האירו אור, ובנפש האדם כתיב תחלה ויפח באפיו נשמת חייג ועכ"ז לא יש עדיין אור וחיות ואו' אח"כ ויהי האדם לנפש חי' בבחי' אור וחיות נגלה, וה"ז מכוון יותר לענין או"א"ס שהאור הוא גילוי רצוני מאתו ית', וזהו ענין התחדשות יסודית בהשכלה, דאחר שכבר השיג את ההשכלה והסבירה לעצמו בטוב טעם התבונן בה בעמקת הדעת עד אשר מתעצם עם ההשכלה ההיא, ומגודל ההתעצמות הנה מתעורר כח המשכיל לחדש את נקודת ההשכלה ההיא ובהתחדשות ההיא להיותה יסודית מתגלה עומק חדש הסותר ההשגה הקודמת כמו בההשכלה דאו"א"ס מא"ס ב"ה שמסבירה לעצמו בהמשל דזיו ואור השמש מהשמש ובהתחדשות היסודית שבהשכלת הענין הזה הנה בא לידי זה שסותר ההסברה הקודמת ואז דוקא הוא בא על אמיתת הבנת והשגת ההשכלה ההיא.

קיצור. יבאר דלכד כל הענינים שנתבארו מה שהמשל דזיו השמש מהשמש אינו מכוון לאור דא"ס מא"ס שמתגלה בהתחדשות היסודית שבהשכלה הנה עוד זאת דזיו השמש מהשמש הוא הכרחי והאור מא"ס הוא רצוני ולכן הנה יותר מכוון הוא המשל דאור וחיות מהנפש שהוא רצוני, ויסביר דברצון תלוי, א) ההשכלה והעדרה, ב) גילוי המדות והעלמתן, ג) התפשטות הכחות וסילוקם, יבאר דגם החיות כללי מהנפש הוא רצוני ומסתייע מגלגולים, טעות החוקרים בענין הבריאה הכופרים בחדוש העולם.

מח) **והנה** יתרון מעלת ההשגה דההשכלה הבאה בעומק המושג על ידי ההתחדשות היסודית שבהשכלה הוא בד' ענינים, הא' שהוא עמוק יותר מההשכלה הראשונה, הב' שהעומק דההשכלה החדשה אינה רק בחיצוניותה היינו בהביאורים וההסברים כ"א בפנימיותה שהיא עצמותה, הג' הוא מה שההשכלה החדשה הבאה מהתחדשות היסודית עם היותה גם היא נקודה הנה נקודה זו היא יסודית היינו הנקודה היא כמו שהיא עדיין בכח המשכיל, וההפרש הוא בזה דהנקודה כמו שמתגלית מכח המשכיל היא נקודה מצומצמת

והנקודה כמו שהיא בכח המשכיל עדיין היא נקודה רחבה, ונקודת ההבנה בענין זה הוא דכל נקודה שכלית כוללת בתוכה כל אופני ההשגה וההסברה שיכול לבוא ע"י כח הבינה דעיקרה לברר ולפרט את כל מה שנמצא בהנקודה דחכמה וכידוע דכח הבינה היא לא זו בלבד שמפרט כל הפרטים הכוללים שיש בנקודת החכ' אלא עוד זאת דאמיתת כחה הוא לברר ולפרט כל הפרטי פרטי' מה שיש בכל פרט ופרט. לבאר כל ענין פרטי ולהסבירו במה שהוא ומה שהוא בסתירה להשכלי דפרט אחר ונכנס לבאר ולהסביר החילוקים שביניהם, וכמו שבעים פנים לתורה, היינו דכל נקודה שכלית שבתורה יש לה שבעים פנים, הרי השבעים פנים עם היותם בנקודה אחת היינו שהם שבעים פרטי' בנקודה שכלית אחת אבל פרטים אלו הם פרטים כוללים מה שכל פרט ופרט כולל ענפים רבים הנה בהפרטים ומכש"כ בהענפים של הפרטים הרי יש בהם מה שהם מסייעים זל"ז בענין השגתם ויש מה שהם סותרים זל"ז הנה זאת היא ענינה דכח הבינה לא רק לפרט השבעים פנים שהם נקודה לבאדם ולהסבירם אלא עוד זאת לפרט הענפים שבכל פרט לבארו ולהסבירו לא רק בענינו מה שהוא אלא גם במה שהענפים מסייעים זל"ז או סותרים זל"ז דכ"ז עם היותה שוה בהנקודה דחכ' שמתגלית מכח המשכיל אבל הכל הוא בהעלם לא כן בהנקודה כמו שהיא עדיין בכח המשכיל היא רחבה ובזה הוא היתרון, והד' דממוצא דבר אנו למדים ענין חידוש דבר בהשכלה עמוקה כשיטת הראשונים בסוגיות הש"ס אשר מהסברות דהאבעיות וישובן למדו מזה כמה השכלות עמוקות, וזהו ההפרש בין חידוש הישנות להתחדשות יסודית, בארבעה ענינים עקריים והיינו דעם היות דגם בחדוש הישנות הנה מתוסף אור רב מההתחדשות אבל אינו בערך כלל לגבי אותם האורות המתחדשים בהתחדשות יסודית, וזהו מה שאנו אומרים המחודש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, דבכל יום הנה ההתחדשות היא התחדשות יסודית ובגילוי רצוני, ויובן זה מכחות הנפש, דהנה באדם יש מחדו"מ, דמח' נמשכת מהמדות או משכל והמדות מהשכל ושכל מהרצון שאם ירצה להתחכם ישכיל ויתחכם ואם לא ירצה להתחכם לא ישכיל, והרי צ"ל תמיד השפעת הרצון שירצה להתחכם ואם תופסק ההשפעה מהרצון לא יהי גילוי השכל, וכמו כן מהשפעת השכל יהי גילוי המדות וצ"ל השפעת השכל תמיד בכדי שיהיו המדות וכן מהמדות למח' וממח' לדבור ומדבור למעשה, ואם לא תהי ההשפעה אוי תכלל העשי' בדבור ודבור במח' ומח' במדות ומדות בשכל ושכל ברצון ולא יהיו הגילויים, והנה השפעת הרצון שירצה להתחכם ה"ז בא בצמצום שמצמצם רצונו שירצה להתחכם וסבת הצמצום הוא משום ב' הענינים, הא' מפני שאינו מוכרח בהרצון להתחכם והוא רק גילוי רצוני, וכל גילוי רצוני הוא צמצום, דגילוי הכרחי הוא מה שבא בדרך ממילא. אבל גילוי רצוני הוא שאינו בא מעצמו וממילא כ"א שמצמצם עצמו להשפיע, והב' מפני הבדלת ערך הרצון מהשכל שהרי הרצון בעצם למעלה מהשכל ע"כ צ"ל ע"י צמצום, וכן מהשכל אל המדות צ"ל ג"כ ע"י הצמצום וג"כ משתי הסבות הא' מפני שהיא המשכה רצונית והב' מפני ששכל ומדות הם בעצם מובדלים

זמ"ז ע"כ צ"ל ע"י צמצום, והנה הרצון מעצמות הנפש הוא ג"כ גילוי רצוני לשתי סבות הא' שהנפש אינה מוכרחת בגילוי הרצון ממנו והוא רק גילוי רצוני והב' דעצמות הנפש מובדל בערך מן הרצון, והגם דהרצון הוא גילוי העצמות מ"מ העצמות מובדל מהרצון, והרי צ"ל תמיד המשכת הרצון מהנפש דהמשכה זו היא ג"כ ע"י צמצום, והדוגמא מזה יובן למעלה דהגם שאין לו דמות הגוף ולא גוף מ"מ דברה תורה כלשון בנ"א דהתהוות העולמות הוא מבחי' הדבור וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו ודבורו של הקב"ה חשיב מעשה, והן באמת ב' מדרי' דבור ומעשה, דמהדבור בא לידי מעשה, והדבור מקבל מאותיות מחשבתו ית' וכמ"ש כי לא מחשבותי מחשבותיכם, וכתיב ששת ימים עשה ה' שהן ששה מדות עליונות שהמח' נמשכת מהמדות, וכתי' כולם בחכמה עשית וכמא' בראשית נמי מאמר הוא ות"י בראשית ברא בחוכמתא ברא, שהחכ' היא ראשית העש"מ, ובת"א בקדמין ברא והיינו הרצון וכמ"ש בזהר כד סליק ברעותא למברי עלמא, ובע"ח כשעלה ברצונו הפשוט להאציל, וכמו עד"מ הנ"ל שנמשך מהרצון לשכל ומשכל למדות ומחד"מ, כמו"כ הוא בדוגמא למעלה דתחלה היא התעוררות הרצון על העולמות, ומ"ש בע"ח כשעלה ברצונו הפשוט הוא באו"ס שלפני הצמצום דשמו בגימט' רצון, ומ"ש כד סליק ברעותא למברי עלמא מפרש בע"ח שזהו הרצון דא"ק שהיא בחי' מח' כללית על כללות ההשתל', ורצון זה אינו עדיין בהתעוררות רצון גלוי כ"א בבחי' הסכמה בלבד, ולכן נק' מחשבה, ואחר זאת המח' וההסכם הוא התעוררות רצון גלוי לעולמות, ואומרו בקדמין ברא היינו משום שדלא מחשבותי מחשבותיכם דכאשר עלה במח' כבר נתהווה רק שאינו בבחי' מציאות כלל דאח"ז הוא רצון הגלוי על עולמות, והרי כ"ז הוא באין ערוך לגבי העצמות דכולא רק לאחזאה איך מתנהג עלמא אבל לאו דאית לך צדק ידעא כו' ולא מכל אינון מדות כלל, והיינו דהכל הוא באין ערוך כלל לגבי עצמות וכללות הגילוי הוא רק גילוי רצוני, והמשכה זו הרי צ"ל תמיד שאם יהי' ח"ו הפסק בזה הרי יתכלל הכל בעצמותו, והמשכה זו צריכה להיות ע"י הצמצום ותמיד צ"ל צמצום זה להיות ההשפעה וההמשכה, וזהו המחדש בטובו וגו' שבכל יום ובכל עת ובכל רגע צריכה להתחדש המשכה זו להיות שזהו רק גילוי רצוני ובאין ערוך לגבי עצמות, ע"כ צ"ל התחדשות תמיד, בהתחדשות יסודית.

קיצור. יבאר יתרון מעלת ההשגה הבאה מהתחדשות יסודית, א) עומק רב, ב) מהות העומק, ג) נקודה רחבה, ויסביר מהותה, ד) בהמוצא דבר שהוא א) גילוי חדש ב) יסודי, ג) עקרי, יבאר בסדר הכחות רצון שכל ומדות מחשבה דבור ומעשה וההמשכה א) כסדרן ב) ע"י צמצום, להיות א) רצוני ב) מובדל בערך, ויסביר דוגמתן בענין ההתהוות א) ששת ימים עשה, ב) בדבר ה', ג) בחוכמתא, ד) בקדמין, ה) כד סליק ברעותא.

וזהו ועשית חג שבועות להוי' אלקיך מסת נדבת ידך, דעם היות אשר בכל מועד מתגלה אור חדש מאותם הגילויים שנתגלו והאירו בפעם הראשון במועד ההוא, בכל זה הנה בכדי שיתקבל הגילוי הוא ע"י איזה פועל שבא

בעשי' דוקא דכל מה שהאור הוא גבוה יותר ה"ה נמשך ומתגלה למטה יותר, כהכלל הידוע העליון יותר יורד למטה יותר, והגילויים דחג הפסח מתגלים ומאירים במיכלא דמהימנותא והגילויים דחג הסוכות מתגלים בהסוכה וד' מינים, והגילויים דחג השבועות מתגלים ע"י הדבור באותיות התורה שהדבור הזה נק' עשי' כעין הדבור שלמע' דדבורו של הקב"ה חשיב מעשה כמארז"ל ע"פ עשרה עשרה הכף דעשה"ד מכוונים נגד עשרה מאמרות והיינו דקיומה של הבריאה הוא ע"י אותי' התורה, וזהו ועשית חג שבועות באמירת אותיות התורה ואז מסת נדבת ידך שצריך לקדש קרואים לאכול בסעודת מצוה משלמי שמחה הבאים מהברכה של מעלה בזכות עסק התורה בכלל ואמירת אותי' התורה בפרט, וזהו לה' אלקיך דע"י עשי' זו דאמירת האותי' דתורה דלבד מעלתן העצמי' שהן דבר ה' ממש הנה יש בה מעלה עצמי' מה שכל ישראל בלא פלוג אנשים פשוטים וגדולי התורה משתתפים בזה, וזהו ועשית דע"י העשי' היינו אמירת אותי' התו' יהי' אלקיך היינו מה שהוא חייך בכל ענייניך יהי' ג"כ הוי' מה שלמע' מההשתל, וההמשכה תהי' במסת נדבת ידך בברכה מופלגה.

בס"ד, ב' דח"ש בטעודה, תשי"ה

עמד וימודד ארץ, אמר ר' שמעון בן יוחאי מדד הקב"ה את כל האומות ולא מצא אומה שהיתה ראוי' לקבל את התורה אלא ישראל, מובן מזה אשר בכדי לקבל את התורה צריכים להיות ראוי לזה, וצ"ל מהו"ע מה שצריכים להיות ראוי לקבל את התורה, הלא תורה היא חכמה ומדע והכל תלוי בלימוד וביגיעה שהן המה ההכשרה בידיעת התורה, כמו ההכשרה המוכרחת לכל ידיעה עיונית וכשאומר ה' ראוי מובן שהו"ע נוסף על ההכשרה המוכרחת לידיעת המושכלות, וצ"ל מהו"ע זה דבו ועל ידו נעשים ראויים לקבל את התורה, ועוד צ"ל מהו אומרו לקבל את התורה דמשמע דבשביל לקבל את התורה צריכים להיות ראוי והיינו דבשביל ללמוד ולידע את התורה מספיק ההכשרה דשקידה ויגיעה, אבל בשביל לקבל את התורה צריכים להיות ראוי לזה, והשקידה והיגיעה אינו מספיק עדיין ורק מי שהוא ראוי הנה הוא מקבל את התו' אשר ממוצא דבר אנו יודעים דקבלת התורה היא גבוה במעלתה ומדריגתה ממעלת ידיעת התורה, כי בשביל ידיעת התו' מספיק ההכשרה דשקידה ויגיעה אבל בשביל קבלת התורה צ"ל ראוי, וצ"ל מהו"ע קבלת התורה שמדייק לומר לקבל את התורה ואינו אומר לתת להם את התורה, ומהו ההפרש בין לימוד התורה לקבלת התורה ובמה זוכים להיות ראוי לקבל את התורה.

ולהבין כ"ז ילהקי' משנת"ל דהכח שניתן לכל ישראל במתן תורה על עבודה צריך להתחדש ומתחדש בהתחדשות האורות וגילויים בחג

השביעות, אמנם ההתחדשות דחגה"ש היא כללית ובפרטי' מתחדשת בכל יום וההתחדשות היא יסודית ומובן מההתחדשות יסודית בהשכלה דיתרונה על השכלה רגילה בד' ענינים, בעומק רב ובמהות העומק, בנקודה רחבה ובמוצא דבר, ונת' להתחדשות יסודית הוא גילוי רצוני וגילוי רצוני בא ע"י הצמצום דוקא להיות שאינו בערך, וזהו המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, להתחדשות דמע"ב אינה חדוש הישנות אלא התחדשות יסודית, וזהו תמיד מע"ב.

מט' והנה כמו שרצונו וחכמתו ית' שבהתהוות העולמות מתחדש בכל יום, כמורכב רצונו וחכמתו ית' שבתו' ג"כ מתחדש בכל יום, דהנה התורה היא ממוצע בין עצמו' אוא"ס ובין העולמות וכמ"ש ואהי' אצלו אמון וארו"ל התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה וכמא' קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא שהתו' היא בחי' ממוצע, דהנה התו' נק' אור וכמ"ש ותורה אור וא"כ ה"ה רק אור זויו בלבד מן העצם, דאורייתא מחכמה נפקת וחכ' היא באין ערוך לגבי עצמות, ועם היות דחכ' דתו' היא למע' מחכ' דמע"ב, דתו' היא עצמו' החכמה ועצמות הרצון, מ"מ ה"ז בחי' חכ', וכתיב ה' קנני ראשית דרכו והיינו ראשית גילוי הקו שהוא בחכ', והרי הקו הוא הארה לבד ושרש המשכתו הוא מאוא"ס שלפני הצמצום דכללות האור הוא הארה לבד ובאין ערוך לגבי עצמות, וזש"א יחיד חי העולמים מלך דעצמו' א"ס יחיד ומיוחד וחי העולמים שהוא גילוי הקו ה"ז מבחי' מלך בלבד בחי' מל' דא"ס שזהו רק שם והארה לבד, וכמ"ש באורך נראה אור דמה שנראה אור בעולמות הוא רק באורך לבד בחי' אור א"ס, וזהו כי עמך מקור חיים דמקוה"ח בחי' גילוי הקו הוא רק עמך טפל ובטל לך, וא"כ התורה שנא' בה הוי' קנני ראשית דרכו ה"ז בחי' הארה לבד, אמנם ידוע דבאור' הקו יש ב' מדרג' פנימי' וחיצוני', דזה שהקו הוא חי העולמים מקור חיות העולמות זהו חיצוני' הקו, אבל פנימי' הקו הוא מפנימי' ועצמו' א"ס, דהנה כשהי' הצמצום באוא"ס נשאר רשימו' שהיא נקודה הכוללת כל האור והגילוי שיהי' אחר הצמצום בבחי' הקו, וידוע דנקודה זו יש בה גם מעצמו' א"ס שלמע' מהגילוי דעולמות, ובהנקודה הוא בבחי' העלם בתכלית ובא בגילוי בפנימי' הקו, וגם הקו עצמו ידוע שיש לו ב' שרשים דחיצוני' הקו הוא מבחי' מל' דא"ס ופנימי' הקו שרשו מת"ת הנעלם שזהו מפנימי' ועצמו' א"ס, וזהו שנמשך בפנימי' התורה, ולכן פנימי' התו' היא בבחי' א"ס וכמ"ש ארוכה מארץ מדה וגו' דבחיצוני' התורה יש מדה ושיעור דכל עניני התורה הן בהגבלה וכמו אלו טריפות ואלו כשרות שהכל הוא במדה ושיעור, אבל פנימי' התו' היא בבחי' א"ס, זהו שבגמרא דעירובין משמע שיש מדה לתורה רק שהיא ארוכה מארץ, ובמד"ר אי' לכל יש סיקוסים (היינו גבול) חוץ מדבר אחד שאין לו סיקוס והוא התורה, והיינו ההפרש בין חיצוני' ופנימי' שבתו', דחיצוני' התו' היא במדידה והגבלה ופנימי' התורה היא בבחי' בל"ג וכמ"ש לכל תכלה בחי' כליון ועונג שבעולמות ראיתי קץ רחבה מצותך מאד בבחי' בל"ג, והיינו מפני שזהו מבחי' פנימי' ועצמו' א"ס, וכ"ז הוא מפני שתו' היא ממוצע בין עצמו' א"ס ובין

העולמות, וכל ממוצע צ"ל כלול מב' המדרי' והיינו דחיצוני' התו' היינו מה שהתו' נק' אור היא בערך בחי' העולמות, ופנימי' התו' היא מבחי' עצמו' א"ס, וגם אור התו' הוא למע' מהאור דעולמות, דכללות התורה היא בבחי' פנימי', ומ"מ ה"ז בערך העולמות, שבא בבחי' מדה וגבול, ופנימי' התורה היא מבחי' עצמו' א"ס וע"כ היא בבחי' א"ס, ועכ"ז הרי התורה היא רק ממוצע לא עצמות, והיא ממוצע בין העצמות ובין העולמות, ע"כ צריכה להתחדש ג"כ תמיד מן העצמות, וזהו בכל יום יהיו בעיניך כחדשים שצריכה להתחדש תמיד להיותה ממוצע לבד, וענין ההתחדשות דתו' וכן על העבודה שבכל יום הוא מה שא' רו"ל שלש שעות הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתו', שהרי כל הקורא בתו' הקב"ה קורא ושונה כנגדו שזהו ע"י עסק התו' למטה, וג"ש הראשונות הוא שהקב"ה בעצמו יושב ועוסק בתורה שזהו בחי' ג"ר דעתיק, עתיק בכלל הוא בחי' תחוננה שבמאציל כנודע, וג"ר דעתיק הוא בחי' פנימי' עתיק והוא טל תורה והיינו תורה שבבחי' מתנה, וזהו זהו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום בכל יום יהיו בעיניך כחדשים והיינו שהאדם ימשיך זאת, דעם היות שזהו בבחי' מתנה מ"מ צ"ל ע"י עבודה, דהנה קודם לזה אומר ואהבת את הוי' אלקיך וגו' ואח"כ והיו הדברים האלה וגו', והענין הוא דהנה בתחלת הבריאה היתה ההמשכה בבחי' אתעדל"ע מצ"ע לבד כי חפץ חסד הוא והיינו מצד הטבע הטוב להטיב, דטבע הטוב הוא להשפיל א"ע ולהשפיע לזולתו, וכמו איש הטוב והחסד הוא שמשפיל א"ע גם לאנשים שפלים ונבזים להשפיע להם שזהו הוראה על מדת טובו, דמי שהוא גבה לב אינו משפיל עצמו להכנס במצבו של הזולת כי בכלל הזולת אינו תופס מקום אצלו וגם אם משפיע לזולתו אינו מפני הרגש זולתו, וואס ער פיהלט דעם צווייטען, כי לזה אינו שייך כלל כי לבד זאת מה שהזולת אינו תופס מקום אצלו הנה לבד זאת הרי מי שהוא גבה לב הוא יקר בעיני עצמו מאד ומי שהוא יקר בעיני עצמו הנה לא זו בלבד מה שאינו שייך כלל להשפיל עצמו אל הזולת אלא עוד זאת הנה כל מה שהוא עושה לטובת זולתו אף גם דבר קטן ביותר הנה הוא מחשיב זאת לדבר גדול, וכמו שאנו רואים במוחש בטבעי בנ"א הללו היקרים וטובים בעיני עצמם הנה כל מה שהם עושים בהנוגע אל הזולת גם דבר הרגיל בהנהגת האדם באשר הוא אדם הנה הוא מרומם ומשבח ומהלל את מעשה הטוב שעשה ותמיד הוא תובע, ער איז שטענדיג מיט תביעות, שאין מתנהגים עמו כראוי לו, והא בהא תליא, דהגבהת הלב מביאו ליוקר עצמו ויוקר עצמו מביאו לגבהות הלב עוד יותר, אבל איש הטוב הוא משפיל עצמו לכל.

קיצור. יבאר דכשם שהאור בעולמות צריך להתחדש בכל יום, הנה גם האור שבתו' צריך להתחדש בכל יום, ויניח, דהתו' היא ממוצע בין עצמות ואו"ס ובין העולמות וכתוב ותורה אור שהיא רק הארה, ומטעים מענין הקו שהוא הארה דזהו חי' העולמים הוא מל' דא"ס דזה שנראה אור בעולמות הוא מאורך שלפני הצמצום, ויסביר דחיצוני' הקו ממל' דא"ס והפנימי' מת"ת הנעלם, בגליא שבתו' יש מדידה ובפנימי' התו' בל"ג, ולהיותה ממוצע צריכה

להתחדש מג"ר דעתיק, ובמ"ת ניתן הכח להמשיך ע"י עבודה, ויסביר בענין טבע הטוב במדות בנ"א.

ג) וביאור הענין הוא דהנה טוב וענו יש להם שייכות זל"ה, והא בנא תליא כמו שאנו רואים במוחש גם בטבעי בנ"א. דמי שהוא איש הטוב באמת הנה הוא גם ענו בטבע תולדתו, ומי שהוא ענו באמת הנה הוא גם איש טוב בטבע תולדתו, להיות מדת הענוה ומדת הטוב תלויות זו בזו גם בטבע תולדתן ומכש"כ בהעוסקים בעבודה, הנה כאשר עובד עם עצמו להקנות בעצמו מדת הטוב והחסד הנה במדה ידועה מתעוררת בו מדת הענוה כמו בדרך ממילא, דאמיתת ענין הענוה הוא מה שיודע חסרונות עצמו ומעלות עצמו בשוה והידיעה ממעלות עצמו אינה פועלת בו שום הגבהה, דזהו ההפרש בין הענו לבעל גאווה, דהבעל גאווה הנה מעלת עצמו פועל בו הגבהה ותוקף ובענו אינו פועל שום תוקף להיותו תקיף בטבעו, והיינו דסבת התוקף בהענו הוא מצד האמת, דסבת התוקף בבעל גאווה הוא מצד הרגש מציאותו, פון דעם וואס ער פיהלט זיך פאר א מציאות, ולכן הנה מצד תוקף זה הוא יורד ממדריגתו למטה יותר, ער ווערט דורך דעם נאך נידעריגער ווי ער איז פריער געווען, אבל בתוקף דענוה דסבתו היא האמת ודרי תוקף זה אינו ענין ההרגש כ"א ענינו להתגבר על עצמו בשתי הפנים להרחיב ולשפר מעלות עצמו ולתקן חסרונות עצמו, וכשם שהעבודה במדת הטוב והחסד מעורר מדת הענוה הנה כן כאשר עוסק במדת הענוה הנה במדה ידועה מתעורר בו מדת הטוב, להיות דטוב וענוה הם ענין אחד, והדוגמא מזה יובן למעלה דמצד טבע הטוב ה"ה משפיל א"ע כבי' להחיות רוח שפלים דזהו בתחלת הבריאה בהאור דהתהוות, וכן במ"ת בהאור דתו' אמנם אח"כ באתעדל"ת תליא מילתא והיינו להמשיך בחי' ההתחדשות שצ"ל בכל עת זהו ע"י אתעדל"ת, וענין אתעדל"ת הוא כמ"ש בזהר רוח אייתי רוח ואמשיך רוח שע"י הרוח דלתתא נמשך רוח דלעילא, וההמשכה היא כפי אופן רוח התחתון וכמ"ש יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך, דלפי אופן האתעדל"ת נמשך האתעדל"ע, וכאשר העבודה למטה היא בבחי' מדות ושכל והיינו העבודה שע"פ טו"ד בהתעוררות אה' ויראה ע"י השגה והתבוננות, ממשיכים מלמע' ג"כ בחי' מדות וגילויי שכל אלקי בעולם, דע"י השגה והתבוננות א"א להמשיך עצמו' אוא"ס דלית מח' תפיסא ב"כ כ"א ממשיכים בחי' שכל אלקי, אמנם כשמעורר בחי' רצון לה' עי"ז ממשך גילוי הרצון בעולם, דעצמו' א"ס הוא למע' מבחי' רצון ונקרא בעל הרצון, ובכדי להמשיך מבחי' בעל הרצון להיות בחי' הרצון זהו באמת אינו בערך עבודת האדם כלל אמנם להיות דטבע הטוב להטיב הנה כבי' השפיל א"ע להיות פועל עבודת האדם גם בהמשכה פנימי' ועצמי' היינו לפעול המשכת הרצון מבעל הרצון ית', וזהו שארז"ל במדה שהאדם מודד בה מודדין לו היינו לא לבד בהעבודה שע"פ טו"ד אלא גם בהמשכה פנימי' ועצמי' הנה כשהאדם מעורר בעצמו רצון גדול לה' הנה עי"ז ממשך המשכה פנימי' ועצמי' מעצמו' א"ס בעל הרצון להיות גילוי הרצון וזהו ואהבת את ה"א שרש ואהבת אבה לי' רצון

והיינו שיהי' הפצו ורצונו לה' לבדו וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא הפצתי וגו' וע"ז הוסד ענין התפלה תחלה בפסוד"ז בשירות ותשבחות ברוך שאמר והי' העולם שבאמירה א' גבראו כל העולמות דכללו' ההתהוות הוא רק באותי' וצירופים העליונים ונתהוו כולם במא' אחד ונפרטו אח"כ בעש"מ ובריבוי צירופים, ואמירה היא במח' ורצון והיינו התעוררות הרצון על העולמות דבמח' א' גבראו כל העולמות, ואח"כ בברכת יוצר איך שמלאכים אומרים קדוש דאוא"ס קדוש ומובדל מהעולמות, ואח"כ או' הוי' אחד דאני הוי' לא שניתי כלל דכולא קמי' כל"ח ממש, וע"י התבוננות זו נעשה תוקף הרצון והתשוקה לעצמו' א"ס שעי"ז נמשך בחי' הרצון מעצמות א"ס ב"ה, אמנם בכדי שתהי' ההמשכה והגילוי וגם שהרי התעוררו' מ"מ נעשה ע"י ההתבוננות בתפלה והרי לית מחשבה תב"כ ואיך ממשיכים בזה מעצמו' א"ס, זהו שאר' והיו הדברים האלה בד"ת הכתוב מדבר דבתו' יש המשכת העצמות, ועם היות שהתו' היא ג"כ בחי' שכל והשגה, ועסק התו' הוא שיקשר מחשבתו וחכמתו בתו', הנה בחי' שכל והשגה דתו' אינו מסתיר על עצמו' א"ס שבתו', שהרי גם חיצוני' התו' היא אור וכמ"ש ותורה אור, דתו' היא אור וכתוב עוטה אור כשלמה שבחי' שלמה ולבוש דתו' הוא לבוש אור שאין הלבוש דבר בפ"ע ואינו מסתיר כלל וכהדין קמצא דלבושי' מיני' ובי', וכמו עד"מ אור וזו השמש שהוא הארה לבד ולא עצם ולכן הוא בחי' לבוש לבד לגבי העצמי וכידוע דכל אור הוא לבוש מפני שאינו עצמי, ומ"מ הרי אינו מהות אחר מהשמש דלבושי' הוא מיני' ובי', וכמו"כ הוא לבוש התו' שהוא ג"כ בחי' אור, וכמו עד"מ בענין הספי' הנה הכלים והאורות חלוקים, דשם אל בהכלי דספי' החדס ושם אלקים בהכלי דספי' הגבו', אמנם בספי' הת"ת הנה גם הכלי היא שם הוי' וכן הוא בתו' שגם הלבוש דתו' הוא אור ולכן הנה השכל והשגה דתו' וגם אותי' התורה אינם מעלימים ומסתירים על האור העצמי, ואין זה כמו אותיות דעש"מ שהן מסתירין על האור, וזהו שנק' מילין דהדיוטא וכמא' שיחת חולין של ת"ח צריכים לימוד דהגם שהשיחות חולין יש בהם חכמה מרובה בכל זה הנה צריכים לימוד לפי שהאותי' מעלימים על החכ' שבהם וצריכים לימוד ועיון לגלות את שמתעלמים בהאותי' אמנם כ"ן הוא במילין דהדיוטא דעש"מ אבל אותיות התו' אינם מעלימים על האור, וכמו במ"ת שנאמרו עשה"ד באותי' ובוה הי' גילוי עצמות א"ס, וכש"א באור פניך נתת לנו תורת חיים באור פנימי ועצמי דא"ס והי' זה בהתגלות באותי' התו', וזהו והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך ל' צוותא וחיבור שבזה נדבק בעצמו' א"ס, וע"כ ע"י התו' הוא המשכת העצמות, רק שצ"ל תחלה התעוררות הרצון לה', דזה גופא שתהי' התו' בבחי' תורה הוא ע"י הקדמת רעו"ד, דכל האומר אין לי אלא תורה גם תורה אין לו שא"ז ענין התו', ובכדי שתהי' התו' בבחי' תורה הוא ע"י הקדמת רעו"ד ואזי ע"י התו' נמשך גילוי הרצון מעצמות א"ס, וזהו בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, שנמשך בחי' ההתחדשות ברצון וחכ' דתו' וברצון וחכ' דעולמות והוא ע"י עסק התו' בהקדמת ואהבת בחי' רעו"ד, ועי"ז נמשך הגילוי בעולם דתכלית הכוונה בתו' הוא להיות הגילוי בעולם וכמא' נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, והיינו

דכאשר ע"י עבודה ממשיך להתחדשות אוי נמשך להיות הגילוי דאוא"ס בעולם בגילוי, והנה יושבי אהל יש להם פנאי להאריך בתפלה ועסק התורה וממשיכים גילוי אוא"ס בעולם, אבל בעלי עסקים שאין להם פנאי להאריך בתפלה ועסק התו' הוא ג"כ רק כפי החיוב איך ממשיכים המה בחי' גילוי אוא"ס היינו המשכת הרצון מבעל הרצון הוא ע"י שני עניני עבודה, הא' קיום המצות ברצון גדול והב' ע"י השקידה באמירת אותי' שבתו' כמו אמירת תהלים וחזרת משניות, והענין הוא דהנה רמ"ח פיקודין הן רמ"ח אברים דמלכא וכמו האברים שהן כלים לחיות הנפש, כל אבר יש בו חיות מיוחד כפי מזגו ותכונתו, וכללות החיות הוא במוח שבראש ומהמוח נמשך החיות לכל האברים כאו"א לפי מזגו, וכמו"כ המצות הן בחי' אברין דמלכא שכל מצוה היא המשכת חיות אור פרטי ממוחין העליונים, וצ"ל עשיית המצות ברצון וחשק שלא יעשה המצוה כמתעסק בעלמא כ"א יהי' ברצון ותשוקה שירצה בקיום המצוה וישמח בזה ועי"ז ממשיכים גילוי אוא"ס, דמצות הן פנימי' רצונו ית' וכמו שמברכים אשר קדשנו במצותיו בחי' קדש עליון, וע"י קיום המצות ברצון ממשיכים גילוי פנימי' הרצון, וכן הוא בענין אותי' התו', דהנה האדם שלמטה הנה כל העניני' שבו הם בדוגמא שלמע', ובענין האותיות אומר רבינו נ"ע שהאותי' הם נמשכים משכל הנעלם וקדמות השכל שבנפש המדברת הרי שהאותי' הם למע' מעלה מכל ענין השכלה וכתוב (שה"ש א, ד) נגילה ונשמחה בך א"ר יצחק בך בכ"ב אותי' שכתבת לנו בתורה להיות דע"י אמירת אותי' התורה ממשיכים עצמו' א"ס ב"ה.

קיצור. יבאר דבמדות בני"א בכלל ובבעלי עבודה בפרט הנה מדת הטוב ומדת ענוה הא בהא תליא, התוקף דגאווה בא מצד הישות והתוקף דענוה בא מצד האמת, ויטעים ענין טבע הטוב להטיב להחיות רוח שפלים, במדה שאדם מודד ברצון חזק לה' בה מודדין לו דבעבודתו ממשיך גילוי רצון מבעל הרצון ית', וההמשכה היא בתו' דגם הלבוש הוא אור, ובעלי עסקים ממשיכים הרצון מבעל הרצון ית' ע"י א) קיום המצות בחשק ובשמחה, (ב) אמירת אותי' התורה.

וזהו עמד וימודד ארץ, דלא מצא הקב"ה אומה הראוי' לקבל את התורה אלא ישראל דהנה ענין קבלת התו' אינו ענין למוד התו' דלימוד התו' הוא שכל והשגה, שהכל תלוי בחושי וכשרונותיו של התלמיד הלומד, דכשהוא בעל כשרונות טובים הרי הוא מקבל את הלימוד בטוב, וכן זה תלוי בחושי וכשרונותיו של הרב אם הוא בר. פועל דכ"ז הוא בלימוד התורה, אבל הענין דקבלת התורה הוא למע' מלימוד והשגה ואינו תלוי בהתפתחות החושים והכשרונות דכחות הגלויים להיות הקבלה הוא בהפנימי' וכחות הנעלמים והיינו דכל תעצומות הנשמה וכחותי' העצמי' והנעלמי' מסורים ונתונים אל התורה במסירה ונתינה פנימי' ועצמי' בביטול גמור, דזהו בכל ישראל בשוה, וכמ"ש כי אתם המעט מכל העמים דהמעט היינו הביטול פנימי לה' לתורתו ולמצותי ית' הוא רק בישראל, ולכן הנה כשמדד הקב"ה את האומות לא מצא אומה ראוי' לקבל את התורה בקבלה פנימי' ועצמי' אלא ישראל והיינו להיות

דהכוונה במתן תורה העיקר הוא קבלת התורה ולא רק ללמד את התורה כ"א הכוונה היא קבלת התורה דלימוד התורה הוא רק מה שמוכן ומושג גם בהשגה שכלית אבל קבלת התורה הוא גם במה שלמעלה מההשגה, וההפרש בין לימוד התורה וקבלת התורה ביחס אל המצות הוא דמצד לימוד התורה הוא מקיים המצות שיש עליהן טעם שכלי והמצות דחוקים הם חלושים אצלו, אבל מצד קבלת התורה הנה לבד זאת שמקיים מצות השכלי והמשפטים מצד שהם ציווי ה' אלא שמקיים את מצות החוקים ג"כ בחיות רב ובשמחה גדולה דכ"ז מצד הביטול פנימי שיש בישראל לה' ולתומ"צ אשר משו"ז הם ראויים לקבל את התורה, ולכן אמר רשב"י הל' ראוי והל' קבלת התורה, ולאחר שניתנה התורה לישראל הנה זוכים להיות ראוי לקבלת התורה ע"י קבלת עול מלכות שמים.

בט"ד, ש"פ נשא, תש"ה

יברכך ה' וישמרך, ופרש"י יברכך שיתברכו נכסיך, שלא יבאו עליך שודדים ויטלו ממונך שהנותן מתנה לעבדו אינו יכול לשמרו מכל אדם וכיון שבאו לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו מה הנאה יש לו במתנה זו אבל הקב"ה הוא הנותן הוא השומר, וזהו יברכך ה' שתהא הברכה בהנכסים, וישמרך הוא שמירת הברכה, אבל באמת צ"ל מאחר דיברכך ה' למה צריכים ברכה מיוחדת על השמירה שהרי הקב"ה הוא הנותן הוא השומר, אך הענין הוא דהנה בהשקפה ראשונה הי' מקום לומר דההפרש בין הנתינה שלמטה להנתינה שלמעלה הוא דהנתינה שלמטה צריכה שימור והנתינה שלמע' אינה צריכה שימור, דבאמת הנה אמיתת תוכן ענין נתינה הוא אשר המקבל המתנה יהנה מהמתנה, ובענין נתינת מתנה ישנם ב' ענינים נתינה וקבלה, והיינו אשר בעל המתנה לוקח דבר המתנה שהיתה ברשותו ונותנה לרשות מקבל המתנה, ומקבל המתנה צריך להשתדל לשמרה, ואם סוף סוף לקחיה ממנו הנה נותן המתנה אינו יכול לעשות מאומה ואינו גם אחראי על זה כי הוא עשה את שלו שהעבירה מרשותו והעמידה ברשות מקבל המתנה והוי נתינה גמורה, אבל בנתינה שלמע' שיכול לשמור שלא יוכלו לקחת את המתנה מהמקבל הנה מאחר דענין הנתינה הוא אשר המתנה תהי' ברשות המקבל הנה נתינה בלא שמירה לא הוי נתינה אשר ע"כ הנה הנתינה שלמטה צריכה ברכה להשתמר, אבל נתינה שלמע' מפני מה צריכה ברכה מיוחדת על השמירה, שהרי בלי שמירה לא הוי נתינה אמיתית, ובא הכתוב להשמיענו דעם היות שהנתינה שלמעלה היא נתינה גמורה ונתינה אמיתית היא שהשמירה בכלל הנתינה, בכל זה צריכים ברכה מיוחדת על השמירה, וצריך להבין מהו ענין ברכה זו, והראב"ע פירש יברכך. תוספות חיים

ועושר, וישמרך שישמור את התוספות שלא יגזול את מה שהוסיף, ונראה דרש"י וראב"ע הם שתי שיטות בענין זה, דמכללות הענין מובן שיש שני ענינים ברכה ותוס' ברכה, ולפירש"י גם הברכה צריכה ברכת שמירה, ולפי' הראב"ע הנה הברכה אינה צריכה שמירה, וצ"ל מהו"ע הנכסים של האדם ומהו שהברכה בהנכסים אינה צריכה שימור ומהו"ע תוס' ברכה שצריכה שימור והשמירה היא ע"י ברכה מיוחדת ומהו ענינה.

קיצור. יבאר דאמיתת ענין נתינה הוא כאשר המתנה נמצאת ברשות מקבל המתנה נתינה שלמטה צריכה שימור ושלמעלה השמירה בכלל הנתינה, ויקשה מהו וישמרך דמשמע ברכה מיוחדת על השמירה, הראב"ע פי' יברכך תוספות חיים ועושר וישמרך שמירת התוס', ויקשה א) מהו ברכה, ב) ומפני מה אינה צריכה שימור, ג) מהו תוס', ד) למה צריכה שמירה, ה) ברכה מיוחדת, ו) ומה ענינה.

ולהבין כ"ז ילקח"ת משנת"ל דכשם שהאור דהתהוות צריך להתחדש בהתחדשות יסודית דתמיד הוא כמו במע"ב הנה כן האור שבתורה צריך להתחדש בכ"י בהתחדשות יסודית והוא להמשיך רצון חדש מבעל הרצון ית', וההמשכה היא ע"י התורה, ולהיות דטבע הטוב להטיב הנה השפיל כבי' א"ע להחיות רוח שפלים ובמדה שאדם מודד ברצון חזק לה' הנה עי"ז ממשיך רצון חדש מבעל הרצון, והבעלי עסקים ממשכים רצון חדש מבעל הרצון ית' ע"י אמירת אותי' התורה.

נא) והנה כ"ז הוא העבודה דומלתם את ערלת לבבכם שהיא העבודה והיגיעה להסיר את טמטום הלב ושתהי' התגלות האה' לה', אמנם כתיב ומל ה' אלקיך את לבבך שהיא מדרי' ובחי' גבוה יותר מכמו מ"ש ומלתם את ערלת לבבכם דלבד ההפרש באופני העבודה דהעבודה דומלתם את ערלת לבבכם היא עבודת האדם בכח עצמו ומה דמל ה' אלקיך את לבבך הוא מלמע' הנה יש הפרש גם באופני סוגי הגילויים הנמשכים לפי עניני סוגי העבודה, דהנה באהבה הרי יש ג' מיני אהבה שמתחלקים לשני סוגי אהבה כללי, דהנה כתיב ואהבת את ה"א בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, והיינו הגם כי בכל לבבך ובכל נפשך הם ג"כ מדרי' גבוהות מ"מ ה"ה בהדרגא דיש מי שאוהב, שעו"נ לאהבה את ה"א כי הוא חיך, דכמו שהאדם אוהב חיי נפשו, כן כשיתבונן שאור א"ס ב"ה הוא חיי החיים מזה נמשך האה' לאלקות, הרי האה' היא לפי שהוא חיך, ובד"כ היא האה' שע"פ טו"ד שהוא מצד הרגש עצמו והיא אה' התלוי' בדבר דהדבר ההוא מביא את האה', וכמו בגשמיות האה' שאוהב את חברו מפני טובו ומעלתו שטוב הדבר בעיניו היינו שהעלי' שיש בחבירו הוא טוב בעיניו ועל כן הוא אוהב אותו, ובפרט מצד הטוב שמקבל מאתו שמשפיע לו טוב וחסד או השפעת שכל וכדאי גוונא, שכל זה הוא שאוהב את עצמו, והיינו מה שטוב בעיניו ומה שמקבל מזה, וכמו כן הוא באה' אלקי' שע"י ההתבוננות והרגש הטוב והעילוי דאלקי' ה"ז ג"כ הרגש עצמו, ובפרט מה שקרבת אלקים לו טוב

שז"ע כי הוא חייך, שזה בבחי' הרגש עצמו והגם שהוא הרגש אלקי מ"מ ה"ז בבחי' הרגשה שמרגיש א"ע דנפשו יקרה בעיניו וחפץ במה שהוא טוב לו ורוצה בהגילוי, ולכן מהרגשת האה' יכול להיות אחר התפלה הרגשה חומרית וכמו לא יחפוץ כסיל בתבונה כ"א בהתגלות הלב, דמאהוי"ר בהתגלות הלב יכול להיות אחיזה, וזהו"ע עה"ד טו"ר שאין הכוונה שהוא רע ח"ו שהרי עה"ד הוא במדר' דקדושה רק שיוכל להשתלשל מזה רע להיות שדעת הוא הרגשה ע"כ יכול להשתלשל מזה רע, ובאמת הנה זהו עבודה אמיתית ומי יתן והי' לבבו תמיד בבחי' אה' זו, ועם היות שזהו הרגש עצמו עז"נ ה' מתיר אסורים, וצ"ל ההשתדלות שלא תהי' הרגשה כ"כ, והיינו ע"י שההרגשה האלקי' ממה שיתפעל באה' הגם שבעת האה' היא מתעלמת מ"מ צ"ל בבחי' מקיף עכ"פ על התפעלות האה' ואז אינו במורגש כ"כ, ובפרט כאשר יש יסוד מהביטול דחכ', והיינו במי שיש בו ביטול בעצם, אוועקגעלייגטקייט גם ההתפעלות שע"י ההתבוננות לא יהי' במורגש ולא תהי' מזה הרגשה חומרית, רק שבפירטי מדר' בעבודה הוא בחי' יש מי שאוהב, ובכלל האהבות דבכל לבבך ובכל נפשך הנה הן בסוג התפעלות מורגשת לכל, דאה' דבכל מאדך היא האה' דבחי' יחידה שבגפש והיא האה' וההתקשרות באוא"ס מצד האוא"ס עצמו לא מצדו היינו מה שלו טוב כ"א מצד הא"ס עצמו, וכמו האה' עצמי' דבן אל האב שאינה מצד הטוב והעילוי ולא מצד ההשפעה, והיא אה' שאינה תלוי' בדבר שאינו חפץ בזה לעצמו דבר ואין בזה שום מבוקש כלל כ"א אה' עצמי' לפי שהוא שרשו ומקורו, וכמו"כ הוא האה' העצמי דנש"י לאלקו' מצד שרש ומקור נפשם שמושרשים בעצמות ומקושרים בעצמות והוא התגלות פנימי' נקודת הלב ברצון פשוט להוי', והיא אה' הבלתי מורגשת כלל, ועז"א זמל ה"א את לבבך היינו ההעברה דחיצוני' הלב שהיא האה' שבבחי' הרגשה דלגבי האה' העליונה הזאת האה' שהיא בבחי' הרגשה, הגם שהיא אה' אלקי' ה"ז ג"כ מסתיר, וע"כ ימול ויעבור האה' דהרגשה בכדי שיתגלה פנימי' הלב, והעברה זו דהרגשה היא ג"כ ע"י עבודה, העבודה היא מרירות נפשו מה שמתמרמר על ענין הרגשה, וכמו הכובד ראש קודם התפלה שע"י הוא שבירת החומריות המסתיר ומתגלה אור האה' בתפלה, הנה כמו"כ הוא ג"כ ע"י המרירות ע"ז שהוא מורגש בעצמו ועבודתו היא בהרגש עצמו, והיינו במי ששייך להעבודה דרעותא דלבא ה"ה מתמרמר על ההרגשה, ועל ידי המרירות מתגלה פנימי' הלב, וזהו העבודה בראש השנה ועשיית שגם עובדי ה' בכל השנה משפילים א"ע וה"ה כחוטאים בעיני עצמם והרי אינם שייכים לחטא ועון ח"ו רק שהן בעבודתן כחוטאים בעיני עצמם בזה שהעבודה היא במורגש, וע"ז הוא התגלות בחי' ההתקשרות עצמית דעצם הנשמה, וכמו"כ התגלות פנימי' הלב הוא ע"י מרירות הנ"ל, דבאמת פנימי' הלב דהיינו האה' דרעו"ד היא באה מלמע' רק הכלי לזה הוא ההעברה והביטול דהאה' המורגשת, והיינו ע"י המרירות, ולכן לא נא' כאן ערלת הלב כי אין שייך לקרוא זה בשם ערלה כלל כי זוהי אה' לאלקו' אלא שלהיותה עדיין בבחי' יש מי שאוהב היינו בהרגשה ע"כ צריכים להעבירה בכדי שתהי' התגלות הפנימי' ממש, והיינו דמדר' ובחי' דישי מי שאוהב אין ענינה חסרון

אלא שיש מדרי' ובחי' שלמע' ממנה ולכן צריכים להעביר את ההרגשה בכדי להגיע להמדרי' שלמע' ממנה והוא ע"ד מאמר הידוע דא מוחא לדא ודא קליפה לדא שגם שהוא בחי' מוחא באמת ה"ז בבחי' קליפה לגבי מדרי' עליונה, ולכן צריכה העברה בכדי שתהי' התגלות האה' העליונה, ומכ"ז יובן בענין הבריורים שיש בזה ב' ענינים, הא' הברור מהפסולת ממש, ובוה יש ב' אופנים אם ברור פסולת מתוך האוכל או ברור האוכל מתוך הפסולת, והב' דהברור הוא לא מהפסולת כי אין בזה שום פסולת כלל רק ברור אוכל מתוך אוכל מה שהאוכל עם היותו טוב ה"ה כפסולת נחשב לגבי מדרי' עליונה וכמו דא קליפא לדא, דלגבי מדרי' גבוה יותר הנה גם מוחא דא הוי קליפא לדא וע"כ בעליות המדרי' כל שעולה למדרי' עליונה צ"ל ברור המדרי' התחתונה, ודינו ביטול דהמדרי' התחתונה להיות כמהות המדרי' העליונה, והענין הוא דהנה על לעתיד כתיב ואכלתם אוכל ושבוע והלאתם וגו' פי' ואכלתם אוכל שתאכלו דבר שכבר נתברר היינו דבר שהוא כבר אוכל מצ"ע, דהנה ידוע ענין אכילת אדם עכשו להיות כי כל הדברים שלמטה משתלשלים מד' חיות המרכבה, דכל הבהמות הן מפני שור וכל החיות מפני ארי' וכל העופות מפני נשר ובכל עולם מעולמו' בי"ע יש בו הד' חיות שהן לפי מעלת העולם ההוא והן המלאכים שרפים חיות ואופנים, והאור העליון הנשפע אל המלאכים שזוהו מזון המלאכים והוא ההשגה האלקי' שבהם שזוהו המזון שלהם, ה"ז משתלשל ממדרי' למדרי' עד שנעשה מזה מזון גשמי למטה, וכמו אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל שהן המזלות הרוחני' שברקיע וגבוה מעל גבוה עד רום המעלות בשרש שרשם באצילות והנה בד' חיות המרכבה הרי פני אדם הוא למע' מכולם וכמ"ש לפני אדם לארבעתן וגו' שהוא המנהיג את כולן, וכתיב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה דמזה הוא שרש אדם שלמטה, דשרש הנה"ב שבאדם הוא מפני אדם שבמרכבה ושרש הנה"א הוא מהאדם שעל הכסא, וענין האכילה הוא כשהאדם אוכל לש"ש ונכללי' הדברים הגשמי' בהאדם ועובד את ה' בכח האכילה הזאת ה"ה מעלה אותם לשרשם בחיות המרכבה והן מתעלים ונכללים עי"ז בבחי' פני אדם שבמרכבה או בבחי' אדם העליון שעל הכסא, ועיקר מאכל האדם הוא שניזון מן החי, כי כן הוא סדר העליות שהדומם נכלל בצומח והצומח בחי והחי במדבר, וע"י אכילת האדם שאוכל לש"ש שהחי נכלל במדבר עי"ז מתעלים חיות המרכבה ונכללים בבחי' אדה"ע.

קיצור. יבאר דהאהבות, (א) לבבך (ב) נפשך (ג) מאדך מתחלקות לשני סוגים (כוללים א) מורגשת (ב) עצמית, המורגשת מתחלקת א) גשמי, א) מעלת האהוב בשכל או במדות (ב) מקבל מאתו טובה בשפע גשמי או שכלי, (ב) רוחניות א) הטוב ועילויי באלקות (ב) קרבת אלקים לו טוב, (ב) אהבה עצמית א) פנימי' הלב (ב) התגלותה ע"י מרירות א) ברור האוכל א) פסולת מתוך האוכל (ב) אוכל מתוך פסולת (ב) דרגות באוכל, ג) מזון דחיות המרכבה (ד) העלי' ע"י עבודת האדם.

(ב) וביאור הענין הוא דהנה כתיב עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, אכלם לשון רבים כתיב לפי שכולל הנבראים והנאצלים עד רום כל המעלות אשר כללות כולם צריכים אל האוכל וההפרש הוא רק בעניני המאכלים וכמו בגשמי' הרי המאכלים נחלקים במציאותם מאכלי אדם מאכלי בהמה חיות ועופות, ובמאכלי אדם גופא הרי יש הפרש בין המאכלים, ישנם מאכלים עבים וגסים וישנם מאכלים דקים ופעולת המאכלים היא לפי מהות מעלתם, דעם היות שהמאכלים כולם פועלים התחזקות התקשרות אברי הגוף הגשמי' בכחות הנפש הרוחני' הנה בכ"ז ה"ז תלוי במהות המאכל אם הוא עב וגס או מאכל דק ועיקר ההפרש בפעילת המאכלים העבים והדקים הוא באופן התגלות הכחות הרוחני' באברי הגשמי' וכמו שאנו רואים במוחש בהתפתחות השכל ועקרירותו ועילוי המדות והתרגשותם אבל בכללות ענין האכילה הנה כל הנבראים גשמי' ורוחני' ואפי' נאצלים הראשונים צריכים לה והוא לפי שתכלית כל מה שנברא ונאצל הנה הכוונה שיתעלה למדרי' עליונה יותר וכל עלי' היא כח האכילה והיינו דכאשר התחתון במדרי' עולה ונכלל בהעליון ממנו הנה ע"י אכילה זו נעשה עלי' בהעליון שמתעלה במדרי' הגבוה ממנו והתחתון הנאכל נק' בהמה לגבי העליון האוכל אותו ואפי' גם בהגילויים דלעתיד שייך ענין האכילה, וכמו שעכשו בשר השור ששרשו מפני שור שבמרכבה נק' בהמה לגבי האדם ומתעלה ע"י אכילת האדם, כך כאשר תהי' עליית כל העולמות הרי מה שהוא בחי' פני אדם בעולם התחתון כשיגיע למע' הימנו אינו נחשב רק בחי' בהמה לגבי בחי' פני אדם שבעולם העליון, וכך יהי' בחי' פני אדם דנשמות דעכשו רק בחי' בהמה ושור לגבי ערך מעלת הנשמות העליונות שיהיו לעתיד שבחי' פני אדם שבהם יהיו מעולם היותר עליון, עד שהנשמות דפני אדם דעכשו יהיי' בבחי' מזון גשמי להם כמו מאכל בשר שור לאדם למטה, וז"ע סעודת לזיתן ושור הבר שיהי' לעתיד שהן נשמות דעכשו שהן בחי' אדם יהיו לגבי הנשמות דלעתיד כמו דגים ובשר ויהיו להם בבחי' מאכל שיתעלו על ידם כדוגמת העלי' שנעשה ע"י אכילה גשמי' שנעשה בירורי הניצוצות אם בדרך בירור הפסולת מתוך האוכל או בדרך בירור האוכל מתוך הפסולת, ולהבין זה איך יהיו נשמות שמישיות אלקי' מזון גשמי' לנשמות דלעתיד, הנה אנו מוצאים בכנס"י גם עכשו שיש בהם בחי' אדם ובחי' בהמה וכמ"ש וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה, ופי' זרע בהמה אין הכוונה על הנה"ב שהיא כבהמה ממש שהרי אומר וזרעתי וגו' אלא הכוונה הכל בבחי' אור זרוע לצ"ע דאצי' נשמות דאצי' רק שיש בזה ב' מדרי' זרע אדם וזרע בהמה, דאדם בגימט' מ"ה ובהמה בגימט' ב"ן וכתיב אדם ובהמה תושיע ה' וכמ"ש דוד ואני בהמות הייתי עמך ובכללות בחי' זרע אדם הן נשמות שעיקרם מז"א וזרע בהמה הן הנשמות שעיקרם ממל' והן ג"כ נמשכות מבחי' אור זרוע לצדיק עליון רק שהם שייכות לבחי' מל' דוקא, ועם היות דכל הנשמות שרשן באצי' בכ"ז הנה בפרטי' נשמות דאצי' הן זרע אדם ונשמות דבי"ע הן זרע בהמה ונשמות דבי"ע גופא יש ג"כ בחי' זרע אדם וזרע בהמה, והוא מה שמצינו בעבודה שבלב ב' מיני התפעלות אלקי', הא' בנשמה שבמוח בשכל ודעת אלקי'

דוקא, כל א' כפי מדרי' נשמתו בבחי' מוחין דאדם שנק' זרע אדם, וגם המדות שלהם הן מדות שכליות, והב' שיש נשמות שהן בעבודתן כבהמה בבחי' קטנות המוחין לגמרי רק כשור לעול בלבד שאין להם דעת והשגה באלקות כלל וגם לא התפעלות אהוי"ר שכלי' רק טבעי' כמדות שבבהמה, אבל דוקא לה' אחד אך שהוא בבחי' טבעי' בלבד ועיקרן הן שייכות למצות מעשי' בעשי' בפומ', ולגבי גדלות המוחין דזרע אדם כמו נשמת ת"ח נק' בהמה ממש, ומזה יובן שלפי"ע זה יוכל להיות חלוקי מדרי' הרבה זו למע' מזו שגם נשמות שנק' זרע אדם לא יחשבו רק בחי' זרע בהמה לגבי נשמות שבעולם העליון יותר, וכמו דורו של משה שכל הדור ההוא הי' דור דעה מבחי' החכ' שבראש, שגם עקביים שבהם בחי' נהי' בחי' המעשה ובחי' אהוי"ר טבעי' היו למע' מראשי אלפי ישראל שבדור האחרון הוזה, דכמו"כ הוא שגם בחי' חכ' שבראש דעולם התחתון הוא כמו נהי' דעולם העליון ולמטה מזה, דהנה בכל דבר הרי יש בו שני ענינים והם מדריגה ומעלה ולכן הנה יש דברים בהשכלה או במדות וכן בספירות וגילויים שלמעלה שהן שוים במדריגתם וחלוקים במעלתם, ויש מה שהם שוים במעלתם וחלוקים במדריגתם, וכמו ענין השכלי' למטה הי"ה שוין במדריגתן דגם שכל היותר קטן דעשי' הוא שכל וגם שכל היותר מופלא אינו אלא שכל אלא שהם חלוקים במעלתם שזה שכל פועט וזה שכל מופלא וכן הוא בענין הספירות שהן שוות במדריגתן וחלוקות במעלתן, וכמו עד"מ ספי' החכ' היא שוה במדריגתה בכל העולמות וחלוקה במעלתה היינו בגילוי האור הנה בנהי' דעולם העליון הגילוי הוא יותר מבחכמה דעולם התחתון, וא"כ לעתיד שיתעלו למע' הרבה גם מבחי' החכ' שבראש וכמ"ש וגבה מאד ע"כ גם בחי' זרע אדם בגדלות המוחין יהיו או רק בבחי' זרע בהמה, ובכדי שיוכלו לקבל גילוי האור שיהי' לעתיד יצטרכו לבא בבחי' בירור ע"י הנשמות דלעתיד כמו שהבהמה מתבררת עכשו ע"י האדם, הרי ע"י הבירור הזה שנבררה הבהמה ע"י האדם ונכללת בהאדם שעובד ה' בכח זה הרי נעשה בשר הבהמה כלי לאור אלקי, כמו"כ הנשמות דעכשו יתבררו ע"י הנשמות דלעתיד שעיי"ז יהיו הנשמות דעכשו כלים אל האור והגילוי דלעתיד, רק שהבירור דבהמה הוא בירור ממש וממילא הביטול בזה הוא רק ביטול היש לבד, והבירור דנשמות הוא שיבא לביטול עליון יותר והוא ביטול אמיתי בכדי שיוכלו לקבל את הגילוי דאוא"ס שיתגלה לעתיד, וזהו ואכלתם אכול שתאכלו דבר שהוא מאכל היינו מה שמבורר בתכלית שאין בהם סיגים ופסולת כלל ומ"מ תאכלו אותו שיצטרך להתברר והיינו להיותו בביטול עליון יותר להיות כלי אל האור שיתגלה, וז"ש אחי"כ והללתם את ה' אלקיכם אשר עשה עמכם להפליא, פי' והללתם הוא כמו וקדושים בכל יום יהללוך סלה שזהו עליות עד אין קץ, ואשר עשה עמכם להפליא כי זה שמתבררים מלמטלמ"ע בירור האוכל מתוך האוכל בעליות ובירורים עד אין קץ זהו הנק' פלא שהוא דבר פלא שגם מה שכבר הוא נתברר בירור גמור ונק' אוכל יהי' שייך בו עוד בירור, וגם שיש בירורים ועליות אלו זה למע' מזה עד אין קץ ותכלית זהו פלא עצום, וגם שזהו העליות בבחי' פלא היינו באוא"ס שלמע' מהשתל', אך זהו אשר עשה עמכם שעיי' ישראל למטה בבירור האוכל מתוך האוכל עיי"ז גורמים למע'

העליות עד אין קץ, וזהו שרש ענין הקרבנות דשבת וכמו"כ ענין האכילה דשבת שא"ז בירור ממש מתוך הפסולת כ"א זהו בירור האוכל עצמו והיינו דמה שכבר נתברר והוא בתכלית הטוב יהי' בביטול יותר ויהי' כלי לאור עליון יותר, והיינו הבירורים בעולם אצ"י גופא דעם היותו אלק"ו ממש מ"מ צריך בירור עוד להיות בביטול עליון יותר לפי"ע האור העליון שיתגלה, והנה לכאורה א"ז מובן איך הוא דבקרבות דשבת אין הבירור מתוך הפסולת הרי הבהמה היא מנוגה, וכן המאכל דשבת הוא מאכל גשמי ואכילה גשמי, אך הענין הוא כמ"ש בפע"ח בענין כוונת הרחיצה בחמים בע"ש שזהו בחי' שלהובא דאשא מבחי' י"ה שירד בע"ש ומדחה את הרע דנוגה, והטוב שבה עולה ונכלל בקדושה וכמבואר במק"מ על מאמר הזהר בענין נוגה ח"ב דר"ג ע"ב וכפירושו בשם האר"י"ל, ונמצא דהגשמי דשבת הוא באופן אחר לגמרי וע"כ הבירור בזה ברוחני הוא בירור האוכל מתוך האוכל.

קיצור. יבאר דכל מה שנברא ונאצל עד רום כל המעלות צריכים אכילה וכמו בגשמי' שיש הפרש בין מאכלי בהמה חי' ועוף למאכלי אדם, ובמאכלי אדם (א) גסים (ב) דקים ופעולתם לפי מהותם (א) התקשרות האברים בהכחות, (ב) התגלות הכחות, זרע אדם (א) נשמות דאצ"י, (ב) גדלות המוחין, זרע בהמה (א) נשמות דבי"ע (ב) קטנות המוחין, הנשמות הזרע אדם עכשו יהיו למאכל (א) נשמות דלעתיד שע"ז יתעלו להיות כלים לקבל הגילויים דלעתיד.

וזהו יברכך הוי' וישמרך שיתברכו נכסיך, דנכסי האדם הם המדרי' נר"ן שבנשמה כי מדרי' חי' ויחידה שבנשמה הם נכסי שמים, וההפרש הוא דעבודה דנר"ן היא בכח האדם בעצמו ולכן הם נכסי האדם אבל חי' ויחידה הן מלמע' והן נכסי שמים והברכה בריבוי נכסים הכוונה ההצלחה בעבודה שע"פ טו"ד, ועם היות דבנתונה שלמע' הרי השמירה בכלל הנתונה בכ"ז צריכים ברכה מיוחדת על השמירה שלא יבאו שוודדים הם הקליפות וסט"א הכוונה שלא ישתלשל מעבודתו שום דבר לסט"א, וכמו שאנו רואים במוחש גם בעובדי הוי' בעבודה תמה שצריכים זהירות גדולה שמעבודתם בהתפעלות הלב בעבודה שבלב בעמדם לפני הוי' בתפלה בהתרגשות גדולה לא יפלו אחר התפלה בכעס והדומה, וכן בעובדי ה' בתפלה באריכות ההתבוננות בהעמקת הדעת בהשגה אלקית שהענין אלקי מורגש במוחו ממש ומתפעל במוחו ע"ז בתענוג נפלא צריכים זהירות גדולה אשר אחר התפלה לא יפול בהרגש תענוג אשר מזה יוכל להשתלשל התענוג בענינים גשמי' ועל זה הו"ע הברכה שלא יבאו שוודדים, וזהו שיטת רש"י שגם העבודה שע"פ טו"ד צריכה שימור מהשוודדים, אמנם שיטת הראב"ע היא אשר העבודה שע"פ טו"ד אינה צריכה ברכה מיוחדת על השמירה דמאחר שעבודתו ישרה בעבודה תמה אין מקום כלל ליניקת החיצונים שיהי' צריך לשמירה והוא מפרש יברכך בתוספות חיים ועושר דקאי על העבודה דמדרי' חי' ויחידה שגם זה יהי' בכח עבודת האדם מצ"ע הנה עבודה זו צריכה ברכה מיוחדת על השמירה להיות דיניקת החיצונים היא בשני אופנים, הא' מריבוי הצמצומים והב' מהמדרי' היותר עליונות ולכן הנה וישמרך שישמור את התוס' שלא יגזול אחר מה שהוסיף וקורא את הקליפה

שיכולה ח"ו לגזול את התוספות בשם אחר להיותה קליפה היותר דקה שהיא קליפה נגד בחי' ומדרי' הוא וכמאמר אני הוי' אני הוא ולא אחר להיות דקלי' אחר היא קליפה דקה שהיא נגד בחי' הוא דקדושה ויכול ח"ו לגזול את התוס' לכן הנה וישמרך צריכים ברכה מיוחדת על השמירה.

בס"ד, ש"פ בהעלותך, תש"ה

רבי אומר איזה היא דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושי' ותפארת לו מן האדם, וצ"ל מי הוא האדם אשר בשביל התפארת שלו יברור לו האדם דרך ישרה נוסף על התפארת של העושה בעצמו הלא העושה הוא אדם א"כ הלא התפארת לעושי' היא תפארת כללות מין האנושי וא"כ מה בא רבי להוסיף ותפארת לו מן האדם, דמזה מוכן ארבעה ענינים, הא' אשר התפארת לעושי' בלבד אינו מספיק עדיין אלא שצ"ל גם תפארת לו מן האדם, הב' דהתפארת לו מן האדם בא דוקא אחר התפארת לעושי', הג' דהתפארת לעושי' שהוא יסוד והקדמה לתפארת לו מן האדם הוא מענין העשי' דוקא, כי באמת הלא שלשה לבושים המה מח' דבור ומעשה, הדנעלה בהם היא המחשבה אשר לבד זאת שהיא לבוש פנימי המלביש תמיד את הגנפש שהמחשבה משוטטת תמיד אף גם בעת השינה הנה לבד זאת הרי המח' היא משרת השכל, כי כל דבר השכלה וחכמה באה מההעלם אל הגילוי ע"י המח' והמח' היא בעלי' של המדות, ולבוש הדבור הגם שאינו כמו המח' שהיא לבוש המיוחד והדבור הוא לבוש הנפרד, כמ"ש (קהלת ג, ז) עת לחשות ועת לדבר, והדבור הוא לבוש המאחד, והיינו דלבד זאת דהדבור הוא משרת המדות שמגלה מצפוני לבבו ומביע כל דבר חכמה ושכל בביטוי מסודר הנה הדבור הוא כח המאחד מעורר ומעודד וכמ"ש (שיר השירים ה, ו) נפשי יצאה בדברו אשר לבד זאת שהדבור מאחד שנים הרחוקים זה מזה הן בשכלם והן במדותיהם כמו הרב והתלמיד וכדומה, הנה לבד זאת הרי הדבור מעורר בהתעוררות גדולה עד כי התרגשות השומע מביאה לכלות הנפש, וכמו שאנו רואים במוחש אשר בזה הוא יתרון הדבור גם על המח', דהמח' אין בכחה לאחד כי כמה שלא יחשוב האדם אודות זולתו הרי לא יתאחד עי"ז עם זולתו וכש"כ שלא יפעול התעוררות זולתו והתרגשותו, ובדבור הנה לא זו בלבד שמאחד ה"ה מעורר ובכחו להביא לידי התרגשות גדולה כזו עד כלות הנפש, ובעומק הענין הנה יש עוד יתרון בדבור על המחשבה מה שעל ידה נעשה תוספות מרובה במחשבה, והיינו דעם היות דהמח' היא יסוד הדבור דכל מה שהוא מדבר ה' תחלה במחשבה ומהמחשבה בא אל הדבור אבל עם זה הנה הדבור גורם תוס' מרובה בהמח', וכמו שאנו רואים בעוסקים במושכלות הנה לבד ענין הבירור, די קלארקיט, של כל דבר המצאה והסברה בהשכלה שהוא בדבור

דוקא דכל כמה שלא יחשוב בהמצאה והסברה שכלית לא יהי' הענין שכלי כה ברור אצלו כמו שנעשה ברור — ריין קלאר — כאשר מדבר בההשכלה ההיא, הנה לבד זאת דכאשר מדבר בההשכלה פעמים ושלש ה"ז גורם תוספת מרובה במחשבה, ולבוש המעשה הוא הלבוש היותר אחרון במדר' לגבי לבושי הדבור ומח', אבל הדרך ישרה שיבור לו האדם צ"ל תפארת לעושי' דוקא, ועם היות ההעשי' היא תולדות הדבור והמח' בכל זה הנה התפארת היא מן המעשה דוקא, עומק המח' ויופי הדבור אינם תפארת עדיין, טיף טראכטען און שיין ריידען איז נאך אלץ ניט קיין תפארת, דער ריכטיקער תפארת איז נאר אין עשי', והד' דיש הפרש בין תפארת דעושי' ובין תפארת דאדם והיינו שהם שני אופני תפארת, ועם היות דת"ת דעשי' היא יסוד לתפארת לו מן האדם, ותפארת האדם היא רק ע"י תפארת דעשי' והיינו שהם ב' אופני תפארת, תפארת דעושי' ותפארת דאדם, וצ"ל מהו ההבדל ביניהם, ובכללות הענין צ"ל מה מכוון רבי באמרו דרך ישרה ואיננו אומר דרך סתם, כי מאחר שבא להורות תנאי הדרך שיבחר לו האדם הנה דבר המובן מאליו אשר הדרך שרבי מורה לבחור היא דרך ישרה והי' מספיק לומר איזה דרך סתם ולא להדגיש דרך ישרה, ועוד צ"ל מהו אומרו שיבור לו האדם הלא כל הדרכים בדרכי המצות ומדות טובות כתובים בתורה ומהו הדרך הישרה שהיא נוספת על האמור בתורה, ובעומק הענין מובן שבכח האדם לבחור בעצמו את הדרך הישרה, וצ"ל מהו ענינם בעבודה בנפש האדם.

קיצור. יבאר תפארת האדם הוא נוסף על תפארת עושי' ויקשה דהלא העושה כולל כל מין האנושי ומי הוא האדם, יוכיח א) תפארת העושה לבד איננו מספיק ב) מוכרח תפארת אדם, ג) תפארת אדם הוא אחר תפארת העושה, ד) תפארת העשי', יבאר דמת' א) משרת השכל ב) מביאה את ההשכלה מההעלם לגילוי ג) בעלי' של המדות ויסביר במעלת הדבור א) מאחד רחוקים ב) מעורר ומעודד ג) מוכך את המושכל, ד) גורם תוס' המח', ויקשה א) ההבדל תפארת עושי' לאדם, ב) מהו הדיוק ישרה ג) מהו שיבור הלא הכל ישנו בתורה.

ולהבין כיזי' ילהק"ת משנת"ל דכל מה שברא והאציל הקב"ה עד רום המעלות אף גם בנאצלים הראשונים צריכים אכילה וכמ"ש עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, אכלם לשון רבים כתיב לפי שכולם צריכים אכילה רק ההפרש הוא במהות המאכלים, וכמו בגשמי' הרי יש הפרש בין מאכלי בהמה חי' ועוף למאכלי אדם, ובמאכלי אדם גופא במהותי המאכלים, הנה כן הוא במאכלים הרוחני', דהמלאכים ספירות ונאצלים הנה כל המאכלים הם מהבירורים שלמטה, דהבירורים בימות החול הם בשני אופנים, בירור פסולת מתוך האוכל או בירור אוכל מתוך הפסולת, והבירור דשבת הוא אוכל מתוך אוכל, להיות דהגילוי דשבת הוא באופן אחר לגמרי.

ג) וביאור הענין הוא דהנה בעומק הענין הרי אכילת שבת אין ענינה ענין הבירור כלל אף גם לא הבירור דאוכל מתוך אוכל כ"א שבענין

אכילת שבת הוא ענין ההמשכה מלמעלה וכמ"ש (משלי יג, כה) צדיק אוכל לשובע נפשו והיינו לשובע נפשו האלקית מהמשכת עונג העליון, וכמו אכילת אדם שלמע' מאכילת מזבח וכמארז"ל ע"פ ואם האכל יאכל בשתי אכילות הכתוב מדבר אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח, דההפרש בזה הוא דאכילת מזבח הו"ע הבירורים שמתבררת הבהמה הגשמי' ועולה למעלה בשרשה בתהו ועי"ז נמשכים אורות דתהו בכלים דתקון אבל ענין אכילת אדם דכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים אינו לברר ולא הענין דהעלאה מלמטלמ"ע רק דאכילה זו היא בדרך דוגמא של מעלה דכתיב אכלו רעים שזהו המשכת האור מלמעלה, הנה כן הוא אכילת אדם שזהו רק המשכה מלמעלה למטה, ועי' אכילת אדם למטה היא המשכת אור חדש באדה"ע, וכמו"כ היא אכילת שבת שהוא המשכת העונג העליון בפרצופי האצ"י ובנש"י ויובן כללות נקודה זו דאכילת שבת היא המשכת עונג העליון מענין המן שלא ירד בשבת, דכל ההשפעות ה"ה נמשכות בשבת ג"כ אבל המן לא ירד בשבת ומ"מ עיקר המשכת המן היתה בשבת וכמ"ש (בראשית ב, ג) ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו וארז"ל (מכילתא יתרו) ברכו במן וקדשו במן, ובזח"ב דפ"ח ע"א איתא רבי יצחק אמר כתיב ויברך אלקים את יום השביעי וכתיב במן (שמות טז, כו) ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהי' בו, כיון דלא משתכח בי' מזונא מה ברכתא אשתכח בי' אלא הכי תאנא כל ברכאין דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, ותאנא אמאי לא אשתכח מנא ביומא שביעאה משום דההוא יומא מתברכאן מיני' כל שיתא יומין עילאין וכל חד וחד יהיב מזוני' לתתא כל חד ביומי' מההיא ברכה דמתברכאן ביומא שביעאה, ובזח"ב דס"ג ע"ב איתא א"ר יהודה בכל יומא ויומא מתברך עלמא מההוא יומא עילאה דהא כל שיתא יומין מתברכאין מיומא שביעאה, והיינו דעיקר המשכת המן הי' בשבת דוקא רק שלמטה לא נמשך המן בשבת, וירידת המן בכל יום הי' מיום השבת דמיני' מתברכאין כולהו יומין, רק שירידת המן הי' דבר יום ביומו דוקא ולא מיום לחברו כדאי' בזח"ב דס"ג ע"ב ולא יוזיף יומא דא לחברי' אלא כל חד וחד שליט בלחודוהי בההוא יומא דילי' דהא לא שליט יומא ביומא דחברי' והיינו דהשפעת המן אינה כמו בכל ההשפעות שמותר להכין מיום א' לחברו, וכמו בתבואת הארץ שצומח בזמן א' על כל השנה משא"כ במן דכתיב (שמות טז, ד) ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו, איש אל יותר ממנו עד בקר (שם יט) ונמצא שהשפעת המן חלוקה משארי השפעות בב' דברים, הא' דעם היות שלמע' הנה עיקר המשכת המן היא דוקא בשבת אבל למטה לא נמשך המן בשבת, והב' מה שבימות החול הוא דבר יום ביומו דוקא וכמא' כל חד וחד שליט בלחודוהי בההוא יומא וכ"ז הוא מפני שזהו המשכה ממדרי' עליונה מאד שלמעלה מענין הבירורים והוא רק בדרך המשכה מלמעלמ"ט. וטעם הדבר הוא דהנה גבי מן כתיב (שמות טז, ד) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים דהנה יש ב' בחי' לחם, הא' לחם מן הארץ וכמו המוציא לחם מן הארץ, ארץ דמפקא מזון, והב' לחם מן השמים, דההפרש בשרשים העליונים הוא דלחם מן הארץ הוא מתהו שקדם אל התקון, ולחם מן השמים הוא משרש התקון עצמו שלמע' משרש התהו, דהנה כללות ענין הלחם שהוא להחיות

את האדם הנה ברוחני הוא המשכת תוס' אור וחיות בהנשמה להיות בבחי' גילוי אור יותר וכמא' חמרא וריחא פקחין, וכמא' עד דלא אכילנא בשרא דתורא לא צלילנא דעתאי, שזהו תוס' אור דגילוי אור הנשמה ע"י האכילה שמתוסף אור מהניצוצות המתבררים שע"ז מאיר גילוי אור וחיות הנשמה בתוס' אור, והיינו דכשם שבגשמי' הנה ענין האכילה הוא מה שפועל התחזקות אברי הגוף בכחות הנפש והתפשטות התגלות הכחות באברי הגוף הנה כן הוא גם באכילה הרוחני' שמוספת אור וחיות בנשמה, וכן יש ענין המזון למע' כמ"ש (תהלים קד, יד) מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבודת האדם ואי' בוח"ג דרי"ז ע"א דרביע על אלף טורין ושתיית להון בגמיעא חדא וידוע שזהו הבידורים דעולם הבריאה דאל שדי שהוא שם דעולם הבריאה במלאו עולה אלף, ועשב לעבודת האדם אילין נשמותיהן דצדיקיא שעולים בזיא שהוא אדה"ע שעל הכסא, וזהו מה שאנו אומרים בברכות יוצר במעלת המלאכים יוצר משרתים ואשר משרתיו דיוצר משרתים הן הניצוצות המתבררים בכל יום ונכללים בבחי' מל', ואשר משרתיו הן העומדים משי"ב שעלייתם היא באדה"ע, והיינו מה שנמשך אור וחיות חדש בסדר השתל' מהתהו שקדם אל התקון דבתהו היו אורות מרובים וכשנמשך מאורות דתהו בתקון ה"ז תוס' אור וחיות, אך ידוע דבאמת שרש התקון קדום לשרש התהו, דיעקב ה' הבכור, ובנין התהו ה' ע"מ לסתור והסתירה היא ע"מ לבנות עולם התקון שזה קדם במח', וכמ"ש והוא עבר לפניהם למע' מיעקב ועשו תהו ותקון ושם יעקב קדום, והיינו דבעצמות א"ס שלמעלה משבירה ותקון שם התקון קדום, וז"ע לחם מן השמים בחי' תוס' אור וחיות משרש ומקור התקון כמו שמושרש בעצמות א"ס, ולחם מן השמים קדום במעלה מלחם מן הארץ, דהנה ידוע דז' מלכין קדמאין דתהו שנפלו בשבירה הרי נתבררו תחלה ע"י שם מ"ה דתקון והיינו שנתברר תחלה מה שיכול להיות באלקו' דאצי' כפי מה שעלה ברצונו ית' באיזה אופן יהי' עולם האצי', וכידוע דכל עולם התקון הוא שנבנה מבירורי המלכים דתהו וכפי שעלה ברצונו בתחלה באיזה אופן יהי' עולם האצי' כן נתברר משה"כ דתהו בכירור היותר טוב והשאר נפל לבריאה, ואח"כ נתברר עוד מה שיהי' נכלל במדרי' עולם הבריאה והשאר נפל ליצי' ונתברר עוד מה שיהי' נכלל ביצי' והשאר נפל לעשי', והם הניצוצות דתהו שנתלבשו בדברים הגשמיים.

קיצור. יבאר דאכילה ענינה המשכה ע"ד אכילת כהנים ובעלים מתכפרים ויסתייע מהמן שלא ירד בשבת ועיקר המשכתו למע' ה' בשבת דכל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין והמשכת המן חלוק משאר ההמשכות (א) דלמעלה הנה עיקר המשכתו הוא בשבת ולמטה לא ירד בשבת, (ב) המשכתו דבר יום ביומו, לחם מן הארץ שרשו מהתהו ולחם מן השמים משרש התקון, ויסביר ענין האכילה (א) בגוף (ב) בנשמה, (ג) בעולמות.

(נד) והנה הניצוצות דתהו אשר מהם נבנו הד' עולמות אבי"ע הנה הניצוצות עצמם יש בהם חלוקי דרגות בעביות ודקות שלהם, והיינו אשר הניצוצות הגסים הנה מלבד זאת שהם בעצמם למטה במדריגה מהניצוצות

הדקים, הנה עוד זאת הם מתלבשים בפסולת גסים יותר, וממילא הנה התעלמות הניצוץ הוא ביותר, והענין הוא דהנה בתהו הם ג"כ אבי"ע וכשם דבענין הספי' הרי בתהו היו ע"ס רק שהיו ענפין מתפרדין ולא זו בלבד שלא הי' להם קישור והתחברות זע"ז אלא עוד זאת שלא יכלו לסבול זא"ו, הנה כ"ה באבי"ע דתהו לא זו בלבד שלא הי' להם קישור זע"ז אלא עוד זאת שהיו בתכלית הפירוד זמ"ז ובתכלית ההתנגדות זל"ז, וידוע דתהו עיקרו בנקודות דוהו אחד ההבדלים בין תהו לתקון, דתקון עיקרו פרצופים ותהו נקודות וכל נקודה היתה כלולה מאבי"ע וכשנפלו הז' מלכין דתהו בשבירה הנה הבירור הכללי הי' ע"י שם מ"ה החדש היוצא ממצחא דא"ק ובאמת הנה בירור כללי זה אין ענינו ענין הבירור כ"א ענין הסידור, דלהיות שבשבירה זו היו כל הדרגות הגסים והדקים מעורבים יחד הנה הבירור הכללי דשם מ"ה הי' לסדר את הניצוצות דמלכים דתהו להיות בנין אבי"ע דתקון, א"כ הרי מה שנכלל באצ"י דתקון הוא שנתברר מהאורות והנקודות דאצ"י דתהו וזהו שנתברר הטוב היותר טוב בעצם ובאופן בירור היותר מובהר, והיינו דמלבד סידור הכללי שנאסף ונקבץ האורות והניצוצות דתהו הנה הבירור הוא בסדר פרטי להיות בנין המדרי' פרטי' דאצ"י דתקון מפני שזוהי מדריגה שהיא בבחי' דקות יותר והיינו אצ"י דתהו, ועומק נקודת הבנת השכלה זו יובן ממה שיש קליפה גם נגד אצילות, והיינו דגם לאחר שנתברר הטוב בתכלית הבירור היותר טוב ונכלל באלקות דאצ"י מ"מ נשאר קליפה גם נגד אצ"י, ואם הבירור הוא מכללות מדרי' דתהו מפני מה נשאר קליפה נגד אצ"י שהרי הפסולת הנשאר נפל לבריאה אלא צ"ל דמה שנתברר באצ"י הוא רק מהאורות והנקודות דאצ"י דתהו שנתברר הטוב ונשאר הפסולת רק שמעמדה אינה באצ"י כי אינה יכולה לעמוד נגד אור האצ"י כ"א בבריאה והיא בדקות, וכענין ראומה שהוא ביטול הנראה ואין ענינו ענין הביטול, ובעולם הבריאה נתבררו האורות והנקודות שהיו בבריאה דתהו שהטוב אינו במעלה גדולה כמו באצ"י שהרי באצ"י נעשו אלקות ממש משא"כ הכלים דבריאה שזוהו שנתברר מהשבה"כ דתהו הן בבחי' נברא, ובכדי שיהיו בבחי' אלקות ממש זהו ע"י עבודת האדם בהבירור בדרך מלמטלמ"ע, וכידוע שע"י הבירור והזיכוך שהאדם עושה למטה עי"ז נעשה ג"כ הזיכוך למעלה, וכמ"ש בפע"ח שער התפלה פ"ז שהעליונים צריכים למעשה התחתונים וכמ"ש (תהלים סה, לה) תנו עוז לאלקים, ובוהו הזיכוך הוא שנעשים אלקות, וכמו בעליות דשבת שהכלים דבריאה עולים באצ"י, וכשעולים באצ"י ה"ה בבחי' אלקות ממש והוא ע"י העבודה דנש"י למטה בששת ימי החול, הנה כ"ה שע"י העבודה למטה נעשה הזיכוך למעלה, אמנם לכאורה יפלא הדבר מה שהבירור דלמע' ע"י שם מ"ה המברר נתבררו רק בבחי' נברא וע"י הבירור דנשמות למטה יהיו בבחי' אלקות ממש, אך הענין הוא דהנה דוגמא לדבר מצינו מ"ש רבינו נ"ע בפל"ט בענין שהנשמות בדחילו ורחימו טבעי' שלהן עולות למע' מהמלאכים וכותב שם ומה שזוכות נשמות אלו לעלות למעלה מהמלאכים אף שעבדו בדחילו ורחימו טבעי' לבד היינו מפני שע"י דחילו ורחימו שלהם אתכפיא סט"א המלוכת בגופם הנה מהאי טעמא הבירור והזיכוך דנשמות למטה בק"נ הרי יש בזה יתרון

שעל ידי זה נעשה בירור מעולה יותר למעלה גם מהבירורים דשם מ"ה מלמעלמ"ט, ומ"מ בכדי שיתעלו באצ"י ויהיו אלקות ממש זהו ע"י בירור שני דשם מ"ה כנודע, אך דוקא כשיש תחלה הבירור ראשון דמלמעלמ"ע או ע"י בירור שני נעשים בבחי' אלקות, והיינו דע"י הבירור מלמעלמ"ט נעשה הבריאה בבחי' נברא לבד וע"י הבירור דמלמעלמ"ע נעשה אח"כ ע"י שם מ"ה להיות בבחי' אלקות ממש, אמנם כללות הטוב דאורות ונקודות דבריאה דתהו אינו כמו הטוב דאצ"י דתהו והפסולת היא גסה יותר, ומשו"ז הנה הבירור בזה הוא כבד יותר דלהיות אשר הפסולת היא גסה יותר והניצוצות הן למטה במדרי' ה"ה מתעלמים יותר, וההפרש בין בירור הניצוצות דבריאה שבתהו לבירור הניצוצות דאצ"י שבתהו הוא בזה דהניצוצות דבריאה הם בהתלבשות ובירור הניצוצות דאצ"י הן שלא ע"י התלבשות, ויובן זה בשתי הפנים מהבירורים הנעשים ע"י לימוד התורה, הא' הוא ההבדל בין הבירור הנעשה ע"י פסק ההלכה שבתו' להבירור הנעשה ע"י עסק התורה בענינים שאינם להבדיל בין הטמא לטהור, וביותר בעסק פנימי' התורה בידיעת ההשתלשלות והשגת אלקות שאיננו עוסק כלל בעניני הבירורים, ומ"מ גם מזה נעשה בירור ותקון, והב' ההפרש בהבירורים הנעשים מתושב"כ לתושב"ע"פ, דבתושב"כ נעשה הבירור בדרך ממילא וזהו שהיא חכמה ברורה משא"כ תושב"ע"פ צריכה בירור וכמ"ש (איכה ג, ו) במחשכים הושיבני וארו"ל זה תלמוד בבלי וצ"ל שע"י עסק התו' בענינים שהן להבדיל בין הטמא אל הטהור ובעסק התו' בבירור וליבון הלכתא זהו הבירור דעולם הבריאה שצריכים להתעסק בזה והוא בבחי' ירידה שירד לברר עם היות שהבירור נעשה בדרך ממילא שאיננו בבחי' התלבשות ממש מ"מ הוא ע"י התעסקות בענינים אלו, וענינם למעלה הנה ההפרש בין הבירורים דמל' כמו שהיא באצ"י וכמו שהיא יורדת בהיכל קד"ק דבריאה, והקליפה דבריאה היא קליפה גסה יותר, דקליפה דאצ"י אין בה רק ו"ק והוא כענין ראומה שהוא בחי' הגבהה וישות בעבודה, וקליפה דבריאה יש בה גם חו"ב דקליפה, וחב"ד דקליפה גרוע הרבה יותר מהמדות דקליפה, וכמ"ש בסש"ב ח"א ספ"ה, וביצירה נתברר בחי' יצ"י דקליפה שזהו למטה יותר במדרי' הן הניצוצות בעצמם והן הפסולת והבירור הוא ע"י התעסקות יותר, וזהו שארו"ל רב יהודה כולהו תנויי בנזיקין הוה שזהו התעסקות יותר לצורך הבירורים בכח התורה וכידוע דד' אבות נזיקין הן מרכבה דלעו"ז, וא"כ הבירור הוא בבחי' התלבשות יותר והם הבירורים דיצירה והפסולת דיצירה גסה יותר דביצ"י דקליפה מתוסף גם הרצון והן מקיפים דקליפה שגרועים יותר, ומה שנתברר ונכלל בעשי' דקליפה הוא מהניצוצות דעשי' שבתהו והבירור הוא ע"י עסק התורה בקושיות ותירוצים, וכידוע שהקושיא היא מצד הקליפה והיא שמסתיר על האור האמת, והתירוץ הוא ע"י שבאים יותר על עומק ופנימי' הדבר שע"ז מסירים את ההסתר, ובכתבי האריו"ל איתא שצריכים להקשות ולתרץ בידיעה עד שיזיע, דזיעה של לימוד התורה וקיום המצות לבד זה שמורה על היגיעה ביותר הנה הזיעה באה מחום פנימי והתרגשות גדולה ביותר, וכמו שאנו רואים במחשש בטבעי בני אדם דהזיעה באה בא' משתי הפנים, הא' מעבודה ביגיעה גדולה לא מיבעי יגיעה ועמל הגוף אלא גם

יגיעת המוח דכאשר האדם מטריח שכלו להתעסק בהשכלה עמוקה הוא מזיע. הברכה מחום פנימי והתרגשות גדולה באה הזיעה וכן צ"ל עסק התורה בעיון וקיום המצות בחום פנימי והתרגשות גדולה עד אשר יזיע. והזיעה היא תקון העשי. וכידוע שזהו תקון לקרי שזהו מקליפה דעשי' שמתוסף שם בחי' עתיק דקליפה תענוג דקליפה, והבירור הוא ע"י זיעה של תורה ומצות.

קיצור. יבאר דאבי"ע דתקון נבנו מהאורות והנקודות דאבי"ע דתהו, כי בשבירת המלכים דתהו נתערבו האורות והנקודות ובשבירתם נעשו ניצוצות ושם מ"ה היוצא ממצחא דא"ק מבררם בבירור כללי לסדרם כבתחלה קודם השבירה וזוהו שיש קליפה גם נגד אצי' מורה דאצי' דתקון נבנה מאצי' דתהו וכן בבנין הבריאה, ויקשה במעלת הבירור שלמטה על הבירור דשם מ"ה, ומסתייע ממעלת הדו"ר דנשמות על האהוי"ר של המלאכים, ובנין יצי' ועשי' דתקון מיצי' ועשי' דתהו, זיעה של תורה ומצות.

וזהו רבי אומר איזה היא דרך ישרה שיבור לו האדם שהיא תפארת לעושי' ותפארת לו מן האדם ואומר דרך ישרה ולא דרך סתם כי בדרכי עבודת השי"ת יש כמה אופני עבודה ומהם דרכים מסוכנים ביותר ומעמיד על עצמו ובוטח בעצמו שהוא לא יכשל וכתוב והאלקים עשה את האדם ישר וצריך לבחור בדרך הישרה שהוא ע"ד המיצוע, והדרך הישרה צריכים לברור היינו לסדרה שיהי' הדרך כפי המתאים אליו ושיסדר עצמו שיהי' הוא מתאים אל הדרך הישרה, כי דרך הישרה בכללות ענינה היא שוה לכל, הן ליושבי אהל והן לבעלי עסקים אבל בעבודתם הפרטית הרי אינו דומה עניני הנהגת יושבי אהל לעניני הנהגת בעלי עסקים, וזהו מה שרבי אומר שיבור לו האדם לפי מהותו וענינו, דבאמת הרי כל עניני הנהגות האדם אמורים בתורה וצריך האדם לברור אותן הנהגות הכתובות בתורה השייכות אליו, אמנם כללות הנהגות בלי הבדל הן ליושבי אהל והן בעלי עסקים צ"ל שיהיו תפארת לעושי' היינו שבהם ועל ידם תהי' עליית נשמתו, והיינו שתמלא אותה השליחות שבשבילה ירדה למטה להתלבש בגוף, ולא זו בלבד אלא אף גם שתהי' לו תפארת מן האדם היינו כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמע', דשרש הנה"ב הוא מפני אדם שבד' חיות המרכבה והנה"א שהיא חלק אלקה ממעל הנה המשכתה למטה להתלבש בגוף האדם הוא ע"י אדם העליון שעל הכסא, וזהו ותפארת לו מן האדם הכוונה יתרון העלי' שנעשה בנה"א ע"י עבודת הבירורים למטה ונמשך המשכה כללית באדה"ע שעל הכסא, אמנם בכדי שיהי' ותפארת לו מן האדם הוא ע"י הקדמת תפארת לעושי' שהיא עבודה בפועל ממש שע"י העשי' בפועל הנה לבד זאת שהיא תפארת לעושי' אלא דאז דוקא הנה גם תפארת לו מן האדם.

בס"ד, ש"פ שלח, תש"ה

עקביא בן מהללאל אומר הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה, דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון והנה מצוה ועבירה הן שני סוגים הפכים, דמצוה היא בסוג הקירוב והיחוד, דפי' מצוה הוא צוותא וחבור, ועבירה היא בסוג הריחוק והפירוד והיינו דע"י קיום המצות מתקרב האדם ומתאחד עם אור א"ס המצווה לעשות את המצוה ובאמת הנה ע"י קיום המצות הרי לא זו בלבד שהעושה ומקיים את המצוה ה"ה מתאחד ומתחבר עם אוא"ס שמצוה לעשות את המצוה אלא עוד זאת ע"י קיום המצות נעשים גש"י חשובים, וכמו עד"מ איש פשוט שאינו תופס מקום כלל אצל חכם, דמי שהוא חכם בעצם כח חכמתו הרי איש פשוט אינו נחשב לאדם כלל, דאצל החכם הנה העיקר הוא ידיעת המושכלות ואיש הפשוט אינו נחשב לאדם, וכאשר החכם הגדול מצוה לאיש הפשוט לעשות איזה דבר הנה בצווי זה הרי לבד זאת שהצווי מאחד את האיש הפשוט עם החכם הגדול, הרי לבד זאת הרי ע"י קיום צווי החכם נעשה איש הפשוט חשוב בעיני החכם, והיינו שנחשב לאדם, דתחלה קודם הצווי לא הי' נחשב לאדם וע"י שהאיש הפשוט עושה הצווי של החכם ומקיימו נעשה אדם, וכן יובן בענין המצות דלא זו בלבד שמתחברים עם אוא"ס אלא עוד זאת שנעשים חשובים למעלה, דזהו פי' תוכן נוסח ברכות המצות אשר קדשנו במצותיו וצונו וגו', דלכד זאת מה שצונו שהו"ע ההתאחדות עם אוא"ס הנה עוד זאת שקדשנו במצותיו שעושה אותנו לחשובים, וזהו שמצוה היא סוג הקירוב והיחוד, ועבירה היא להיפך שהיא בסוג הריחוק והפירוד, דפי' עבירה היא העברה ממקום למקום ומרשות לרשות והיינו שע"י עבירה הנה האדם העושה את העבירה עובר מרשות הקבי"ה ומקום הקדושה להבדיל לרשות ומקום הקליפות וסט"א, והנה ענין ההסתכלות הכוונה מחשבה עיונית הבאה בהתבוננות מרובה ועמוקה ביותר, והוא כשהעוסק במושכלות צריך לעמוד על מושכל עמוק להבינו ולהשיגו על בוריו הנה אז אינו מספיק היגיעה הרגילה בהבנת והשכלת כל דבר השכלה וחכמה, וכמאמר יגיעת ומצאת, דענין ההשכלה בא בדרך מציאה להיותה באה מכח המשכיל שהוא עדין מכחות הנעלמים שבנפש ואינו כמו כח החכמה דעם היותו כח שכלי ממציא המצאות שכליות שנופלים פתאום במוח שבראש בכל זה הנה כח החכמה בכללותו הוא ראשית הכחות השכליים הגלויים שבנפש, אבל כח המשכיל הוא מכחות הנעלמים שבנפש והתגלותו הוא ע"י יגיעה דוקא, דכך היא המדה בידיעת המושכלות והשגתן שהוא ע"י יגיעת המוח דוקא, ולכן הנה כל מה שמייגע שכלו ביגיעתו הגדולה ה"ה בא לעומק שכלי יותר אבל בשביל לעמוד על בורי' של השכלה עמוקה ביותר הנה אינה מספקת יגיעה זו אלא צריך להטריח את שכלו בטרחה גדולה בהתבוננות ארוכה ועמוקה במחשבה עיונית במשך זמן רב, וכמו שמצינו ראינו במשכילים אמיתי' שהיו מתעמקים במח' עיונית שעות ארוכות בלי הפסק מבלי הרגיש מכל הנעשה סביבם, וזהו"ע ההסתכלות שהוא ההתעמקות לעמוד על בורי' של ההשכלה העמוקה ביותר,

אבל בהשכלה רגילה אין שייך ענין ההסתכלות, וההפרש בין מצוה לעבירה הוא דבר המובן ומושג שאין דורש שום התעמקות במח' עיונית, וא"כ קשה מה שעקביא בן מהללאל אומר לשון הסתכל שהוא לשון וסגנון המיוחד רק על מושכל עמוק ומופלא, ובמה תהי' ההסתכלות בשלשה דברים אלו מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, דלכאוי' הנה שלשה דברים אלו הם דברים מובנים ומושגים שאין נופל עליהם ענין ההסתכלות במחשבה עיונית, וצ"ל מפני מה או' הלשון הסתכלות ובשלשה דברים אלו דוקא, ומהו התוכן הפנימי דשלשה דברים אלו.

קיצור. יבאר דמצוה היא מסוג הקירוב והיחוד כמשל חכם גדול אשר האיש הפשוט אינו נחשב בעיניו לאדם כלל וכשמצוה לאיש פשוט לעשות איזה דבר הנה הצווי מקרבו להחכם וכשמקיים הצווי נעשה חשוב אצלו, ע"י קיום המצוה נעשים ישראל חשובים למעלה, עבירה מסוג הריחוק והפירוד עובר ח"ו מרשות הקב"ה להבדיל לרשות הסט"א, הסתכלות נופל רק בהשכלה עמוקה, ויקשה, (א) לשון הסתכל, (ב) תוכן השלשה דברים.

ולהבין כ"ז ילקה"ת משנת"ל דבנין עולמות אבי"ע דתקון הם מהאורות דאבי"ע דתהו, כי בשבירת הכלים דתהו נתערבו כל האורות דתהו שהיו רק נקודות בלבד ובשבירתם נעשו ניצוצות מעורבות, ושם מ"ה היוצא ממצחא דא"ק עושה בהם בירור כללי לסדרם בסדור כללי דאבי"ע דתהו כמו שהיו קודם השבירה ואז הנה מהאורות והנקודות דאבי"ע דתהו נבנו עולמות אבי"ע דתקון, מניצוצי אורות דאצ"י דתהו שהוא המובחר בהניצוצות דתהו נבנה עולם האצ"י דתקון, ולכן הנה יש קליפה גם נגד עולם האצ"י שהיא קליפה ראומה אמנם להיות דבעולם האצ"י לא יגורך רע הנה מעמד הקליפה שכנגד עולם האצ"י הוא בעולם הבריאה, וכן עולמות בי"ע דתקון נבנו מעולמות בי"ע דתהו והניצוצות דאבי"ע דתקון מבררים הניצוצות דאבי"ע דתהו, וממעלת הדחילו ורחימו דנשמות המלוכשים בגופים על מעלת האהוי"ר דמלאכים למעלה הנה מסייע לבאר מעלת הבירורים דעבודת נש"י למטה על מעלת הבירור הכללי שנעשה ע"י שם מ"ה היוצא ממצחא דא"ק.

(גה) וביאור הענין הוא דעם היות דבכל עולם מעולמות אבי"ע דתקון מתבררת מדריגה מיוחדת כללית שהיתה תחלה באותה המדרג' בעולם דתהו, היינו דבעולם האצ"י דתקון מתבררת אותה המדרג' שהיתה תחלה אצ"י דתהו, וכן בבי"ע דתקון מתבררות המדרגות שהיו תחלה בבי"ע דתהו, ובעומק הענין הנה גם סדר הבירורים בקדימה ואיחור ומעלה ומטה באבי"ע דתקון הוא כסדר עמידת המדרג' באבי"ע דתהו, וכמובן אשר אותה המדרג' הפרטית דתהו אשר ממנה נבנית המדרגה הפרטית דתקון הנה בהיות מדרג' זו הפרטית בתהו עדיין היתה בתכלית ההתכללות שהרי גם מדרג' הכללית דתהו היא ג"כ בהתכללות, דזהו כללות ענין דתהו שהן נקודות, דעם היותם אורות מרובים אבל הם נקודות היינו שהם בהתכללות, וכש"כ המדרג' פרטי' שהם מתכללות בתכלית ההתעלמות, אבל עם זה הנה בהתעלמות ההתכללות הם מסודרים

בסידור קדימה ואיחור מעלה ומטה אלא שבשבירת הכלים נעשה ההתערבות הן במדרי' הכללי' דאבי"ע והן במדרי' הפרטי' דע"ס שבכל עולם, אבל קודם שבירתן היו מסודרים במעלת קדימה ואיחור גם בהמדרי' הפרטי' רק שהם עוד יותר בהתכללות מההתכללות דנקודה, והיינו דכשם דעולמות אבי"ע דתהו שהן מדרי' כללי' הרי ה' בהם קדימה ואיחור דעולם האצ"י קדום לברי' ובריאה ליצ"י וכו' הנה כן הוא גם בהע"ס שבכל עולמות אבי"ע דתהו שהן מדרי' פרטי' ה' בהם הקדימה ואיחור, וא"כ הנה כשם שבנין העולמות אבי"ע דתקון שנבנים מהאורות והניצוצות דאבי"ע דתהו בסדר דקדימה ואיחור הנה כן הוא בהמדרי' פרטי' שבעולמות אבי"ע דתקון שנבנים מהמדרי' פרטי' שבעולמות אבי"ע דתהו הנה גם המה באים בסדר דקדימה ואיחור, אבל עם זה הנה נמשך השם מ"ה בכל המדרי' לברר מה שיכול להתברר לפי"ע אותו העולם, שהרי אופני הברורים מתחלקים כפי אופני העולמות המתבררים דאינו דומה אופן הברור דעולם האצ"י לאופן הברור דעולם הבריאה וכו' שהרי כללות שבה"כ דתהו נפלו במקום עולמות בי"ע ושם ה' הברור הכללי שהוא הסידור דעולמות וספירות דאבי"ע דתהו וע"י סידור זה הנה המזכיר יותר עלה באצ"י והשאר נפל לבריאה ונתברר מה ששייך להתברר בעולם הבריאה והשאר נפל ליצירה ונתברר מה ששייך להתברר בעולם היצ"י והשאר נפל לעשי' ושם נתברר מה ששייך להתברר בעולם העשי', והיינו דלבד זאת מה שהברור והסדר הכללי דעולמות אבי"ע והספי' דתהו שנפלו בשבירה הוא ע"י שם מ"ה הנה לבד זאת הרי ע"י גילוי שם מ"ה נעשה הזיכוך הכללי בכל השברי כלים והוא שגם הברור בפסולת היותר גם שנפל בעשי' למטה יהי' ביכולת להתברר, וכן הוא הברור בדרך מלמעלמ"ט שנעשה ע"י שם מ"ה דתקון בכל עולמות אבי"ע עד שהיותר גם נפל למטה בעשי' הגשמי' בעולם התחתון וגם זה יוכל להתברר ואופן הברור הוא בדרך שבירה ודחי', והיינו דכאן בעולם התחתון הוא אופן הברור בדרך מלמעלמ"ע, ובזה כמה מדרי' חלוקות, ברורים דקים ורוחני' וברורים גסים וגשמי', דהברורים הדקים הרוחני' עולים בעילוי אחר עילוי מעשי' ליצ"י ומיצ"י לברי' ומברי' לאצ"י ומהם עולים עד רום כל המעלות, וכמאמר רזא דקורבנא עולה עד רזא דאי"ס, ויש ברורים גסים וגשמי' דאופן ברורים הוא בדרך דחי' ושבירה לגמרי, ועם היות דהברור הוא בכח האדם שהוא המברר אבל בכדי שהדבר יוכל להתברר זהו בכח הברור דשם מ"ה, והיינו דשם מ"ה פועל הזדככות כללית שיתברר, והפעולה היא בדרך מלמע' למטה, וזהו דכתי' השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם והיינו דהשמים שהם דקים ורוחני' נתבררו מלמע' בברור דשם מ"ה ולאחר שנתבררו הנה ע"י עבודה שלמטה בתומ"צ נמשכים אורות וגילויים בשמים והיינו דהברור דשמים הוא ע"י שם מ"ה, והמשכת האורות והגילויים בשמים הוא ע"י עבודת האדם בקיום התומ"צ, אבל הארץ נתן לבני אדם לברר דהו כל עבודת האדם בירידת נשמתו למטה הוא לברר את עולם התחתון ולעשותו כלי לאלקות וזהו ג"כ ענין עבודת הארץ לברר ברורים, וזהו תכלית בריאת האדם למטה בכדי לברר את הארץ וכמ"ש אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי, דהנה זה מה שאנכי מי שאנכי עשיתי ארץ הוא בשביל האדם והאדם הוא בשביל בראתי בגימטריא תרי"ג שהכוונה בהאדם הוא לברר ולתקן את הארץ דאין זה כמו

בשמים דעבודת האדם היא המשכת האורות והגילויים ותקון השמים הוא מלמעלמט ע"י שם מ"ה, אבל בבירור הארץ הכוונה דגם תקון הארץ יהי ע"י האדם, וזה דכתיב אשר ברא אלקים לעשות לתקן שכל מה שנברא צריך תקון, והיינו מה שנברא בארץ דוקא שזה צריך תקון, והתקון הוא ע"י האדם, ולכן באדה"ר כתיב ויניחנה בגן עדן לעבדה ולשמרה דעבודת הגן היא בב' דברים, הא' בנטיעת עצים והשקאת הגן, והב' בהסרת הקוצים ואבנים וכל סיגים ופסולת, דכמו"כ הוא ברוחני' הסרת העלמות וההסתרים ובירור הסיגים להפריד את הרע ולהמשיך גילוי אלקות, שזהו ע"י מ"ע ומל"ת, דע"י מל"ת הוא הפרדת הרע וע"י מ"ע נמשך גילוי אלקות, וזהו לעבדה רמ"ח מ"ע ולשמרה שס"ה מל"ת, וכן עבודת האדם בתפלה ובקיום התומצ' הכל הוא לברר בירורים.

קיצור. יבאר דהגם דבנין אבי"ע דתקון וסדורם בקדימה ואיחור, וכן בנין המדרי' פרטי' וסדורם בקדימה ואיחור באבי"ע דתקון הוא מאבי"ע ומדרי' הפרטי' דתהו הנה הכל כאשר לכל בא מהבירור הכללי דשם מ"ה שפועל (א) הסדר, (א) בעולמות (ב) וספירות דתהו (ב) ההודככות בכל שברי הכלים דתהו, חלוקי דרגות בהבירורים (א) בשמים התקון ע"י שם מ"ה וההמשכה ע"י עבודת האדם, (ב) בארץ התקון וההמשכה ע"י האדם.

(ג) והנה הכוונה בבריאת העולם היתה שהניצוצות יתבררו ע"י עבודת האדם בדרך ממילא שלא ע"י מלחמה כ"א ש"ע"י גודל הגילוי אור שממשיכים בעבודתם עי"ז תהי' עליית הניצוצות כמו בדרך ממילא, וזוהי שהיתה עבודתו של אדה"ר בג"ע להמשיך גילוי אוא"ס בג"ע וע"י ריבוי התגלות האור יתעלו ניצוצות הקדושה ויתעלו ויוכללו בתוך האורות העליונים, כדוגמת האבוקה שמושכת אלי' את אור הנר שאין זה בדרך התעסקות אלא בדרך ממילא להיות דכך היא המדה דאור גדול בהתקרבות לאור קטן או אור קטן המתקרב לאור גדול הנה האור הקטן עולה ונכלל באור הגדול שלא ע"י שום התעסקות לא מהאור הגדול לפעול התכללות האור הקטן ולא מעבודתו של האור הקטן להתכלל באור הגדול כ"א בדרך ממילא כפי הטבע שהטביע בהם הקב"ה, ובימי שלמה דקיימא סיהרא באשלמותא הי' הבירור בדרך מנוחה, וכן בזמן ביהמקד' דכל העבודה היתה להמשיך גילוי אוא"ס בבהמקד' ע"י הקרבנות ועי"ז נעשה הבירור בדרך ממילא, וכמו"כ הי' בעבודת אדה"ר בג"ע שהי' ממשיך גילוי אוא"ס ועי"ז הי' הבירור בדרך ממילא, ומ"מ צריכים לומר דבירור זה הרי אינו כמו הבירור הנעשה ע"י שם מ"ה דאצי' והיינו דגם בהבירור דמלמעלמט איז עדיין שנעשה אלקות ממש להיות דגם בירור זה צריך עוד בירור שני ע"י שם מ"ה דאצי', וטעם הדבר הוא דלהיות שהנשמות, גם נשמות דאצי', אינן בבחי' דביקות ממש שה"ה כמו הכלים שההתהוות הוא שלא בבחי' דבקות ניכרת וגם ה"ה מרוחקים מן הקו, ולכן אין הבירור על ידם כמו ע"י שם מ"ה שהוא בדבקות ממש, וע"כ גם נשמות שמשם מ"ה ובכח התורה גם כמו שהיא בבחי' חכמה ברורה אין הבירור בהתכללות ממש באלקו' כ"א ע"י בירור שני מבחי' שם מ"ה דאצי', ובפרט שהנשמות כמו שהן למטה אינן כמו שהן למעלה, וכמ"ש בסש"ב פל"ה, ובעומק הענין הוא דהנה

בכדי שיהי' הביטול בדבר גשמי הוא ע"י שם ב"ן דוקא, דהנה שם ב"ן הוא בחי' מל', והרי בחי' מל' הוא אור האלקי שבבחי' צמצום וירידה להוות את היש ולהתלבש בהיש להחיותו, וע"כ ביכולת אור זה לעשות גם ביטול היש, להיות דהאין האלקי בחי' מל' שהיא אין ולא דבר נמצא בהיש יכול להיות בזה הביטול שגם הם יהיו נכללים בהאין האלקי, ויש לבאר זה כי הנה באמת מה שהיש מקבל חיות מהאין זהו דוקא ע"י ביטול היש אל האין דאל"כ לא הי' כלי לקבל את החיות, וזהו דכל הנבראים בטלים לאלקות וכמו וכל קומה לפניך תשתחוה דבכללות ציור קומה הכל בטלים אפילו אותם המרוחקים לגמרי מ"מ בכללות ציור קומה גם המה בטלים שהרי הכל מקבל חיות מאלקות וא"א לקבל כ"א ע"י הביטול דוקא, וכמו בגוף ונפש הרי הגוף בטל אל הנפש שנגרר ונמשך אחר החיות ועי"ז דוקא הוא חי מהנפש, שהרי אם הי' קלקול באיזה אבר ואינו בטל אל הנפש אינו מקבל חיות ממנו, וכמו"כ בהיש שבטל אל האין האלקי ועי"ז הוא חי מהאין, רק שהביטול הוא בהעלם, וממילא אם יהי' גילוי האין ביותר יהי' הביטול יותר והיינו שגם בחיצוני יהי' בטל, ופי' שיהי' גילוי האין יותר היינו ג"כ בהדרגה לא בדרך גילוי יתר על המדה, כמאמר הטיל הקב"ה אצבעו ביניהם ושרפו, כן גם הביטול של היש הוא בהדרגה, וכמו שיש חילוקים במדרי' דצח"מ שהגילוי דאור האלקי המהווה ומחי' הוא באופן אחר במדבר מבדצ"ח וכן הביטול הוא באופן אחר, וכאשר האין מאיר יותר יהי' ביטול היש יותר, אבל שם מ"ה אינו עושה הביטול בהיש, ועם היות דשם מ"ה עושה ג"כ ביטול היש, וכידוע דמה שהחכמה היא בחי' אין יש בזה ב' מדרי', הא' כמו שהיא אין בעצם, והב' כמו שהאין בא לבטל את היש שכ"ז הוא בא' משתי הפנים, אם ביש רוחני או כאשר כבר יש תחלה הביטול דשם ב"ן, ומ"ש החכמה תעוז לחכם יותר מעשרה שליטים, שזהו בחי' הביטול דחכמה שיש בכל הנבראים, הנה זהו בא' משתי פנים או שהוא בהעלם בנבראים שאינו מורגש בהם הביטול או שהוא בדרך כפי' בפועל וכמו קדש עצמך במותר לך שכובש תאוותו, דזה אינו ביטול היש כ"א שבירת היש בכח החכ', אבל להיות ביטול היש ממש וגם בחיצוני' שלו זהו ע"י שם ב"ן דוקא, והראי' לזה דאלי' שהי' שם ב"ן הי' הביטול שלו בגופו ג"כ דגם בהיותו למטה הי' מובדל בביטול גופו וכמ"ש ורוח אלקים ישאך שנמשך גופו אחר נפשו והי' טס באויר ממדינה למדינה, משא"כ משה הגם דכתיב בי' ונחנו מה מ"מ לא הי' גופו בביטול כזה שיהי' טס באויר, והיינו דאע"פ שמצד נשמתו הי' בו הביטול בפנימי' הרבה יותר מאלי', וגם בגופו הי' בו ביטול פנימי שהי' כלי לאלקות שעמד על עמדו בשעת קבלת הנבואה, ומ"מ בחיצוני' גופו לא הי' בו הביטול כמו באלי', אך זהו מפני שלפעול הביטול בגשמי ובבחי' יש ממש זה ע"י שם ב"ן דוקא, רק שהביטול אינו עדיין ביטול אמיתי להיות נכלל באלקות, וע"כ צריך בירור שני ע"י שם מ"ה בכדי שיהי' נכלל באלקות ממש, אך הבירור שני דשם מ"ה זהו דוקא לאחר שיש תחלה בירור הראשון דשם ב"ן, ולפי"ז הבירור דשם מ"ה זהו רק במדרי' הרוחני' לא בגשמי ממש, וע"כ דוקא למעלה הי' הבירור ע"י שם מ"ה מפני שזהו הבירור

במדרי' הרוחני, אבל הברור למטה צ"ל ע"י שם ב"ן דוקא ואח"כ ברור שני דשם מ"ה דאצי.

קיצור. יבאר דהכוונה עליונה בענין הברורים הוא שהניצוצות יתעלו בדרך ממילא כאבוקה המושכת אור הנר והעלי' ע"י הקרבנות, יבאר דעיקר הברור ע"י שם ב"ן, הכל מקבלים חיותם מאלקות, והקבלה הוא ע"י ביטול כביטול הגוף הנגרר אחר הנפש, הביטול דמ"ה, א) ביש הרוחני, ב) אחר הביטול דשם מ"ה, אלי' משם ב"ן דמ"ה הביטול בגופו, משה מ"ה הביטול בנשמתו.

וזוהו דע מאין באת ולאן אתה הולך, פי' דמקור הנשמה הוא מאין שהוא געה"ע והולכת לקבל שכרה לבחי' אין געה"ת שהוא בבחי' מקום וגבול וההליכה מאין געה"ע מעמד הנשמות קודם ירידתן למטה, לאן מעמד הנשמות בעלייתן מלמטה הוא דרך עוה"ז דוקא, שהנשמה עסקה בעבודת ה' בלימוד התורה וקיום המצות ותקון המדות אשר עי"ז מהפכת את החשך של הנה"ב לאור של הנה"א וכל גשמה ונשמה הנה בירידתה למטה יש לה שליחות מיוחדת בעבודת הברורים בזמן ומקום, וכמ"ש ומה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ, ועל קיום דבר השליחות המיוחדת של הנשמה בעבודת הברורים הנה ע"ז הרי יש דין ומשפט אם מלאה את דבר השליחות אם לאו, חתה הסתכל בשלשה דברים אלו דהסתכלות מורה על התכונות עיונית ביותר והיא העלי' שנעשית ע"י ירידת הנשמה לעוה"ז ואז כשיתן אל לבו כל ענין הירידה לעוה"ז לקיים את דבר השליחות של הנשמה בעבודת הברורים והעלי' שנעשה עי"ז הנה אין אתה בא לידי עבירה, לעבור על דבר השליחות כי בהסתכלות החזקה בהתכונות עיונית שעתיד ליתן דין וחשבון מפורט על כללות ענין ירידת נשמתו מאין ולאן ודאי כי לא יעבור וימלא את דבר השליחות של נשמתו למטה בעבודת הברורים בדיוק במילואה.

בס"ד, י"ג תמוז בסעודה, תש"ה

משך חסדך לידעיך וצדקתך לישרי לב, ומשמע דידועי ה' וישרי לב הם שתי מדרי' חלוקות, וכן פי' הראב"ע משוך חסדך לידעיך שהם במעלה העליונה וצדקתך לישרי לב שיש להם מעש"ט ואם לא יהיו כמו יודעי השם והיינו דידועי השם ובעלי מעש"ט הם שתי דרגות חלוקות שיכול להיות בעל מעש"ט ואינו יודע השם, וכהא דמארי עובדין טבין שהם מתמכין דאורייתא בממונם ובגופם ובעלי מדות טובות שעוסקים בחסד וצדקה, ויש מי שכל עסקו וענינו בידועי השם, וצ"ל איך אפשר להיות יודעי השם ואינם ישרי לב, דבשלמא מדריגת ישרי לב שהם מארי עובדין טבין יכול להיות שאינם יודעי השם, כמו שאנו רואים במוחש דכמה אנשים פשוטים שאין להם שום מושג

מידיעת התורה ועניני ידיעת השם והם המה יסוד ועיקר מעמד ומצב עם ישראל בהחזקת התורה ומצות ומדות טובות אבל שיהיו יודעי השם ואינם ישרי לב איך אפשר הדבר, ועוד שיודעי השם הם במעלה העליונה דכל זה נפלא במאד שיהיו יודעי השם במעלה עליונה ואינם במדרגת ישרי לב, וצ"ל מהו כללות ענין יודעי השם וישרי לב בעבודה הפנימית, אך הענין הוא דהנה הרד"ק פי' יודעך הם החכמים שעוסקים בתורה ומצות ובחכמת האלקות לדעת הבורא ית' כפי כחם, וישרי לב הם ההולכים בתם לב וביושר מתעסקים בתורה ומצות אלא שלא הגיעו לחכמת האלקי' לדעת הבורא אלא מדרך הקבלה, והיינו דיודעי השם וישרי לב שניהם הם בעלי מדרגה, הן בידיעה והן בעבודה בפועל, אלא שההפרש ביניהם הוא דיודעי השם הוא שעוסקים בחכמת אלקות לדעת את הבורא ב"ה בהבנה והשגה טובה לבאר ולהסביר לעצמם ענין בריאה יש מאין ויחודו ית' הכל באר היטב עד אשר הענינים הללו מונחים במוחו בהנחה טובה ובקליטה פנימית שמעורר את לבבו בהתעוררות אהבת או יראת ה' כפי חיוב אותה ההשכלה בחכמת אלקות שנקלטה במוח שכלו ומזמן לזמן מתפתח שכלו ותבונתו בחכמת אלקות ומוסיף אומץ בעבודתו בהתעוררות אהוי"ר ועבודה בפועל במעש"ט, וישרי לב הם אלו שאין בכחם להתעמק כל כך בחכמת האלקי' ולעמוד על בורי' בכח עצמו כ"א ע"פ הקבלה כמו שפי' השל"ה בפסוק זה אלי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו, דכאשר עוסק בחכמת אלקי' בענין הבריאה והשגחה פרטית והענינים אצלו מושגים ומובנים בטוב טעם, דוהו זה אלי, דאלקי' המושג מאיר אצלו בגילוי וכמארז"ל שהיו מראין בידיהם זה אלי, דהרי על כל דבר הנראה במוחש מראים באצבע ואומרים זה הדבר, וכן הוא בעניני אלקי' כמו בעניני השגחה פרטית והדומה בהצלת נפשות דכשבעל הנס מכיר בנסו שראה אלקות במוחש וכן בעניני ההשגחה דבריאה יש מאין וכדומה הנה הענין האלקי מושג ומובן אצלו בהשגה טובה, דוהו זה אלי, דהאל ית' הוא אצלו במדרגת זה, אזי הוא ואנוהו אני והוא כאחד, וטעם הדבר להיות שבהשגתו זאת ה"ה מתאחד עם או"א"ס ביחוד נפלא שאין כמוהו, אבל כאשר השגתו באלקות אינה בכח עצמו היינו שאינו יכול לבאר ולהסביר לעצמו בחידוש דבר כרגיל בכל דבר השכלה דכאשר מקבל את דבר ההשכלה בהשגה טובה או הנה מחדש איזה חידוש וביאור הסברה בההשכלה היא שהביאור וההסבר הם הוראה שההשכלה היא נקלטה אצלו היטב ומונחת במוחו בהנחה טובה, אבל כאשר השגתו באלקי' אינה בכח עצמו לבארה ולהסבירה באיזה חידוש ביאור והסבר ואינה אצלו אלא כמו שקבלה מרבו המלמדו דעת את ה', עם היות כשמתבונן בהשכלה האלקי' היא הרי שכלו תופס את המושכל ומקיפו בשכלו והמושכל נתפס ומוקף ומלוכש בתוך השכל שהשיגו והשכילו והיינו שהמשיג והמושג מתאחדים זה עם זה שכלי שכל המשיג ממולאים מהמושג והמושג ממלא את כלי המשיג, אבל מאחר שאין זה בכח עצמו כ"א מה שקבל מרבו ואין בכחו עדיין להוסיף איזה חידוש ביאור והסבר בההשכלה האלקי' היא וזהו אלקי אבי היינו השגה אלקית שבאה רק בקבלה הנה וארוממנהו עצם פנימית ההשכלה מורם ממנו, וזהו משך חסדך לידועיך שהם יודעי חכמת אלקי' בהבנה והשגה גמורה בכמה

ביאורים והסברים בכח עצמן, וצדקתך לישרי לב הם אלו שגם הם משיגים השגות גדולות בחכמת אלקו' אבל אין בכחם עדיין לבאר ולהסביר את ההשגות האלקו' בכח עצמם, והם רק כל ענינם לשקוד בשקידה עצומה ובעמל רב להטריח לחזור ולהתבונן באותן ההשגות אלקו' שקבלו, וכל מעינם הוא לעמוד על בורין של ההשגות ולהביא בפועל אותן המדות שבלב המחויבות מההשכלות האלקו' לא רק בהתרגשות מדות טובות שבלב כ"א גם במעשים טובים בפועל ממש.

קיצור. יבאר דיודעי השם בעלי השגה, ישרי לב בעלי מעשים טובים, הם שתי מדריגות ויקשה דבשלמא ישרי לב מארי עובדין טבין יכול להיות שאינם יודעי השם בהשגת אלקות, אבל יודעי השם א"א שלא יהיו ישרי לב והם עוד במעלה העליונה, ויבאר דיודעי השם משיגים השגות אלקו' בדרך ביאור והסבר בכח עצמם וישרי לב משיגים השגות אלקות רק במה שקבלו, וכל מעינם במדות ומעש"ט המחויבים מההשגות, ויסביר דמדרי' זה אלי הוא כיודעי השם, ומדריגת אלקי אבי היא בישרי לב.

ב) והנה חסד וצדקה שניהם הם מדות טובות והם שתי מדרי' חלוקות אשר כל א' מהן יש לה מעלת עצמית ובמעלה העצמית יש לה יתרון על זולתה, דהנה מדת החסד מעלתה העצמית שהיא השפעה מרובה ביותר, דכך היא המדה באיש החסד שמשפיע הרבה טובה, וכמו אאע"ה שהי' איש החסד השפיע רוב טוב לכל ומצד גודל חסדו הנה התפלל ובקש רחמים גם בעד אנשים רעים וחטאים לה' מאד, ומעלת הצדקה היא מה שנמצאת בבעל מעלה ומדריגה, וכמאמר טבע המרוםם להיות נמשך אל השפל, דההפרש בין חסד וצדקה הוא דחסד היא השפעה מרובה וע"פ רוב הנה השפעת החסד היא להראוי לה מצד איזה דבר וענין של מקבל השפעת החסד, וצדקה אינה השפעה מרובה ובעיקרה היא מצד הרחמנות, והיינו שלמקבל הצדקה אין מגיע מאומה ואינו דומה כלל למקבל החסד דבעיקרה אינה מצד הרחמנות כ"א שהוא ראוי להתחסד עמו, ער האט פארדינט מען זאל אים משפיע זיין חסד, ועם היות דאין זה ענין השכר אבל מ"מ הוא ראוי לזה ואין זה מענין הרחמנות, אבל צדקה הנה בעיקרה מצד הרחמנות, וזהו משוך חסדך ליודעין, דיודעי השם שהם עוסקים בהשגת אלקות ביגיעה עצומה הנה להם צ"ל ההטי' בהשפעה מרובה דמדת החסד להיותם ראויים לזה, אבל לישרי לב הנה ההשפעה דמדת הצדקה שבאה מצד הרחמנות, אמנם בעומק הענין עם היות דהשפעת החסד היא השפעה מרובה והשפעת הצדקה אינה בריבוי כל כך הנה כ"ז הוא בהנוגע למקבל ההשפעה אבל בהנוגע אל המשפיע הרי גדלה מדת הצדקה ממדת החסד, דמדת החסד היא מכחות הגלויים שבנפש שהם כחות פרטים משא"כ מדת הצדקה שבאה מכח הרוממות שבנפש, דכח הרוממות וההתנשאות הם כחות עצמי' והיינו דמדת הצדקה באה ממקור יותר נעלה בכחות הנפש ממקור מדת החסד, וא"כ נפלא אומרו משוך חסדך ליודעין וצדקתך לישרי לב, דמאחר דיודעין הם במעלה העליונה מישרי לב ומדת הצדקה מושרשת בעצמות הנפש בעומק וגובה יותר ממדת החסד הנה לכאו' הול"ל משך צדקתך ליודעין וחסדך לישרי לב.

אך הענין הוא, דהנה אי' בוח"א ד"ד ע"א מאן מנכון די חשוכא מהפכין לנהורא וטעמין מרירא למיתקא, ואי' במק"מ בשם הרמ"ז זה כלל גדול בעבודת ה' ורמוז בפסוק סור מרע ועשה טוב ירצה הרע תעשה אותו טוב והוא המתקת קליפת נוגה להחזירה אל הקדושה וזה בעשיית המצות ולימוד התורה וקבלת היסורין שהיא אחת ממ"ח מעלות שהתורה נקנית בהן שבזה מזדכך החומר וחוזר רוחני, דהנה תכלית ירידת הנשמה למטה הוא בשביל העבודה, וכל ענין העבודה הוא להפוך את החשך דרע לאור של טוב, דבזה עצמו הנה טעמין מרירא נהפכין למתקא, והענין הוא דהנה כתיב וידעת היום והשבות אל לבבך דתחלת העבודה בעבודת ה' היא ההשבה אל הלב היינו שיהי' לבב שלם, והכוונה בשלימות הלב אנו יודעים מהיום דזהו וידעת היום, דכמו שהיום אין יום שאין לילו עמו וכמ"ש ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, ועם היות דיום שהוא אור ולילה שהוא חשך הם הפכים זה מזה מ"מ הנה דוקא בהתחברות והתאחדות שניהם הוא יום אחד שלם, כך והשבות אל לבבך, דשני הלבבות שהם יצ"ט ויצה"ר הגם שהם הפכים זמ"ז הנה העבודה היא שיתחברו ויתאחדו והיינו שגם היצה"ר ישוב לואהבת ועבודת הוי' ומוזה נעשה עונג למעלה, וכמאמר כד אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, והתאחדות היצ"ט והיצה"ר ע"י עבודה הנה זהו דוקא שלימות האמיתית שהרי יצה"ר לבדו ודאי הוא בלי שלימות, אך גם הנה"א לבדו אף גם כמו שהיא למעלה אינו שלימות עדיין, ומכש"כ בירידת הנשמה למטה כשעובד בנשמתו לבד ואינו עובד לתקן ולזכך את הגוף בודאי א"ז שלימות, ויש בזה כמה וכמה חלוקי דרגות וכולם כאחד מהטועים בדרכי העבודה האמיתית בעבודת ה' יש החושבים שעיקר העבודה ביגיעת נפש ויגיעת בשר הוא בלימוד השגה אלקית להבינה ולהשיגה בכי טוב בכל פרטי עניני' ולהתבונן בההשגה היא בהתבוננות ארוכה לאחר הלימוד למען לעמוד על בורי' של ההשגה, ואחרי שכבר יודע פרטי ההשכלה היא בהשגה טובה הנה הוא מתבונן בה התבוננות כללית קודם התפלה ובעמדו לפני ה' בתפלה הנה או מתבונן בההשגה בהתבוננות ארוכה ומתפעל במוחו ולפעמים מתפעל גם בלבבו בהתרגשות גדולה על עריבות ההשגה היא לפי שאז בשעת התפלה מונחת אצלו ההשגה בהנחה טובה, דאן ווערט בא אים דער ענין גוט אפגעלייגט, ואחר כ"ז הנה עבודתו זאת אינה פועלת ישועות בנפשו בתקון מדותיו כמו שנראה במוחש, והטעם הוא לפי שבשעת התפלה לא שם דעתו ולבו על עניני' מדותיו, ויש הטועים לחשוב שהעיקר הוא הידיעה בהשגת אלקו' ומסתייעים בזה היות המוח שליט על הלב בטבעו, ושוכחים על החלודה דטמטום הלב וטמטום המוח שנעשה במשך הזמן מפני העדר העבודה, והאמת הוא אם אינו נותן נפשו ביגיעה גדולה ועצומה לתקן ולזכך את הגוף ולהקנות בו מדות טובות באמת לאמתו הנה גם אם עוסק במושכלות עמוקות בהשגת אלקות ועוסקים בעבודת הלב בתפלה באריכות ההתבוננות אין זה שלימות כלל, כי ירידת הנשמה למטה היא בשביל לברר ולתקן את הנה"ב וכאשר מתאחדים דהיינו שהנה"ב נכלל בנה"א אז היא השלימות.

קיצור. יבאר דחסד וצדקה (א) מדות טובות, (ב) חלוקות במעלתן, חסד (א) השפעה מרובה, (ב) ולהראוי, צדקה (א) באה מהרוממות, (ב) מצד הרחמנות ולכן הטיית החסד ליודעיך ולישרי לב רק צדקה, אמנם מצד המקורים הצדקה גבוה מהחסד, ויקשה דראוי הי' דליודעיך תהי' הטיית הצדקה ולישרי לב רק חסד, ויקדים ענין העבודה להפך החשך לאור והרע לטוב, והשלימות היא בהתאחדות היצ"ט ויצה"ר ויסביר טעות העובדים (א) דהעיקר הוא השגה, (ב) שהתקון יהי' מעצמו.

ג) והנה עם היות דתכלית ירידת הנשמה למטה הוא לוכך את הגוף ולברר את הנה"ב וע"י עבודה זו שהנה"ב נכלל בהנה"א הנה נעשה השלימות, הנה עם זה צ"ל מדוע ניתן יצה"ר לאדם בזמן הרבה קודם להיצ"ט, שהרי היצ"ט בא לאדם בהיותו בן י"ג שנה, וכמ"ש במד"ר ע"פ (קהלת ד, יג) טוב ילד מסכן וחכם וגו' ופרש"י זה יצ"ט ולמה נק' ילד שאינו בא באדם עד י"ג שנה, והיצר הרע בא משעת לידה וכמ"ש ולפתח חטאת רובץ, ולכא' הי' צ"ל להיפך, ולמה היתה כזאת מלפניו ית' שישרש היצה"ר בגוף האדם ויתפשט ואז אח"כ ניתן בו היצ"ט לכפות ליצה"ר ולהכניעו, והן אמת כי ניתן כח ועוז ליצ"ט שיוכל להתגבר על היצה"ר ולכוף את העיר קטנה זה הגוף, דזהו"ע משביעין אותו תהי' צדיק שממלאים אותו בכל מיני שובע שיוכל לא רק לעמוד נגד היצה"ר אלא שיוכל גם להפכו מרע לטוב באמת, וכח זה הוא ממדרי' עליונה מאד שלגבי מדרי' זו אינו נוגע השרשת היצה"ר כי בכל אופן יוכל להכניעו, מ"מ אינו מובן ל"ל לאקדומי יצה"ר ודי הי' לכאורה אם היו באים שניהם כאחד ושיצה"ר יכנע מפני היצ"ט ע"י עבודת האדם שגם לזה צריך יגיעה רבה ועצומה עד שיכנעו מדות הקשות דיצה"ר כי בעצם קשה וכידוע בענין רך כקנה וקשה כארו שזוהו היצ"ט והיצה"ר, דיצ"ט הוא רך כקנה היינו בהתגלות וע"ד דברי חכמים בנחת נשמעים, ויש בו תוקף פנימי ולכן טבע הרך לעמוד בפני הקשה, ויצה"ר קשה כארו, ולמה היתה כזאת מלפניו ית' עוד להגיתו ליצה"ר להתפשט ולהרגיל את האדם בתחבולותיו, ואז אח"כ ניתן בו היצ"ט ושע"י וע"י הכח וסיוע שנותנים לו לאדם כמא' רז"ל הבא לטהר מסייעין לו ינצח ליצה"ר, וגם אז הנה צ"ל תחלה בא לטהר מצד עצמו ואז דוקא מתגלה הכח וסיוע שמלמעלה, אך הענין הוא דהנה ארו"ל (שבת עז, ב) מ"ט עיני מסגן ברישא והדר אימרי א"ל ככרייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא, ולכא' הלא גם בזה צ"ל מדוע ברישא חשוכא ולמה לא עשה שיהי' נהורא תחלה, אך הענין הוא דהנה ידוע דבכדי שיהי' גילוי אור בעולמות הוא ע"י צמצום דוקא, וזהו שהמל' בנינה מהגבורות וכמ"ש כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו, דלהיות שהמל' היא מקור עולמות ב"ע מלכותך מלכות כל עולמים ובכדי שיהי' נמשך אור שיהי' מקור לעולמות זהו ע"י צמצום דוקא, דהגילוי אוא"ס כמו שהוא באצי' אינו בערך כלל להיות מקור לבי"ע כ"א ע"י גבורות וצמצומים דמל' יכול להיות בבחי' מקור, וכן כללות הגילוי בעולמות הוא ע"י הצמצום דוקא שז"ע הצמצום הראשון שהי' באוא"ס להיות דהאור שלפה"צ הוא בבחי' א"ס ממש ואינו בערך העולמות כלל, כמ"ש בע"ח

טרם שנאצלו הנאצלים הי' אור עליון פשוט כו' ולא הי' מקום לעמידת העולמות, דמאור זה אא"ל התהוות העולמות וא"א שהעולמות יקבלו אור כזה, ובכדי שיהי' אור לפי"ע העולמות הי' הצמצום באו"ס שנתעלם האור שבבחי' א"ס ונמשך אור הקו שהוא אור שבמדה וגבול, וזהו ברישא חשוכא והדר נהורא דעי' הצמצום הקודם דוקא הוא שנמשך אור שהוא בחי' אור אל העולמות, ומהצמצום הקדום לאור עי"ז עיזי מסגי ברישא והיינו שהתהוותם הוא מהצמצום והמה מסגי ברישא, וכן הוא גם בנה"א ונה"ב דהנה הנה"א והנה"ב יש להם שייכות זל"ז וכמ"ש בע"ח שער קיצור אבי"ע פ"ג שהן בחי' חו"ג ושרשם מחו"ג דדעת והיינו דבכל אדם הנה"ב שלו יש לו שייכות להנה"א שלו, ושרש הנה"ב הוא משמרי האופנים ושרש שרשו מתהו והתהוותו ע"י צמצום עצום ומפני שצמצום קדום אל הגילוי לכן היצה"ר בא קודם דוגמת עיזי מסגי ברישא, ובעומק הענין זה שברישא חשוכא הוא כי החשך בשרשו למעלה מהאור, וכמו עד"מ בנפש כח הצמצום והעכבה הוא למעלה מכח הגילוי, וכמו שאנו רואים במוחש בכח השכל שיש בו כח הגילוי היינו במקור השכל הנק' כח המשכיל הרי יש בו כח הגילוי לגלות כל מיני שכל והתחכמות, ויש בו ג"כ כח העצרה והעכבה והעדר ההתגלות, כי כל שכל צריך שיהי' בו הגבלה עד כמה יתפשט ותו לא, והיינו שלפי אופן הענין בעצם ולפי העומק שבו ככה תהי' ההתפשטות שלו, ושכל שהוא בעצם נעלה יותר יתפשט יותר, וכן כל שיגיע לעומקו ביותר תהי' התפשטותו ביותר, אבל כ"ז הוא בהגבלה, ואם יתפשט ביותר בלי הגבלה ילך בו בדרך עקלתון ולא יהי' אמיתי כלל, וכן כל סברא שכלית צ"ל בה הגבלה ואז ידע הגברת סברא אחת על סברא האחרת ויוכל להכריע, וכן ככללות השכל צ"ל לפעמים העכבה וכידוע דאור שכל הבא מן המשפיע אל המקבל הרי בהכרח שיעלים המשפיע תחלה אור שכלו העצמי ואז נמצא אור השכל השייך אל המקבל וכן הוא בכל שכל בפרט, דתחלה צ"ל העלם השכל ואז דוקא בא השכל בסדר והדרגה, והיינו שיש במקור השכל כח העכבה להעלים ולעצור את אור השכל, והכח הזה הוא במקור השכל למעלה מכח הגילוי, וכמו שאנו רואים בחוש שזה ככד וקשה יותר לעכב את הגילוי מלגלות את אור השכל לפי שזהו כח נעלה ביותר, וכמו"כ יובן למעלה כח הצמצום וההסתר הוא למע' יותר מכח הגילוי, וזהו גולל אור מפני חושך שגולל ומעלים את האור מפני החשך שקדם אליו, ואח"כ גולל חשך מפני אור היינו שהחשך יהי' בבחי' אור, וזהו שפעולת האור שמאיר את החשך עד שהחשך יהי' בבחי' אור שיש כזה יתרון גדול מפני שהחשך קדום בשרשו, וזהו הטעם דברישא חשוכא כדי שמזה עצמו יומשך האור אחר כך, וכן הוא בנפש בעבודת האדם שעל ידי עבודתו ישם החשך לאור ויוצא גילוי האור מהעלם החשך והוא דוקא ע"י עבודה בפועל, דזהו ישרי לב, דאין זה מה שנשאר בהרגש הלב והתעוררותה כ"א שבא בעבודה בפועל, חהו משוך חסדך ליודעיך דיודעיך הגם שהם בעלי השגה גדולה ועוסקים בעבודה שבלב בתפלה ועובדים את הוי' בעבודה בפועל בקיום המצות ובתקון המדות אבל כל עיקר ענינם ומגמתם הוא להשיג השגות אלקות הנה הם ממשיכים הטיית החסד בלבד, אבל ישרי לב דכל מגמתם גם בהשגת אלקות

הוא רק בשביל העבודה בפועל הנה הם ממשיכים מדת הצדקה שבאה מצד הרוממות והיינו דיודעין ממשיכים רק גילויים אבל ישרי לב ממשיכים רוממות העצמות ב"ה.

קיצור. יבאר דנה"א רך ונה"ב קשה, ויקשה מדוע היצר הרע קדום להיצ"ט, ויבאר בענין הצמצום שקדם להגילוי, הנה"א והנה"ב יש להם שייכות. שרש הנה"ב א) משמרי האופנים ב) מתהו, והתהוותו מהצמצום, החשך בשרשו קדום אל האור, ומסתייע מכה ההעכבה שבשכל שבמקורו גבוה במעלה על כח המגלה ותכלית העילוי להפוך חשך הנה"ב לאור והוא ע"י עבודה בפועל דישרי לב שממשיכים רוממות העצמות.

בס"ד, ג' דסליחות, תש"ה (ג' דסליחות תרנ"ה)

שיר המעלות ממעמקים קראתיך הוי'. ופי' הראב"ע טעם ממעמקים בעבור היות ישראל בגלות ודלות וקלות ושפלות והיינו דנותן טעם מפני מה צריך להיות קריאה זו ממעמקים דוקא והוא דישראל הם בגלות ומפרט הד' גליות במדר' הנשמה כסדר ירידתה למטה, דהנה כל הנשמות בירידתן למטה להתלבש בגוף ונה"ט הנה שרש שרשה של הנשמה למעלה הוא בספי' החכ' דאצי' ומשם היא יורדת בסתר המדר' מדרגא לדרגא מעולם לעולם עד עולם התחתון ובאה בעוה"ז להתלבש בגוף ונה"ט, כי כל הנשמות שרשן ופנימיותן בפנימיות החכ' דאצי' ובאה בדרך הארה והארה דהארה והארה דהארה כתיצוניות החכ' דאצי' ומשם יורדת בבי"ע וזהו אומרו טעם ממעמקים בעבור היות הנשמות מושרשים בעצמותו ית' ובאים בהתגלות בפנימיות ועצמיות חכ' עילאה לירד לחיצוניות החכ' להיות נמשך בעולם הבריאה ומתארה בתואר גלות להיות כי גם כתיצוניות החכ' דאצי' הרי לא נשתנית בעצם מהותה ורק שהאור והגילוי הוא בגלות בערך מעמד הנשמה בפנימיות החכ' ומשם הרי הנשמה יורדת ונוסעת לעולם הבריאה דשם הנה עצם הנשמה דלה ועני' לגבי היותה בחכ' הגלוי' דאצי', דענין הגלות הגם שהוא מקום צר שאינו יכול להתפשט וכמו ער"מ כשהאדם הוא חפשי הנה הוא יכול לילך לכל מקום שירצה אבל בהיותו אסור בבית האסורים אינו יכול לזוז ממקומו אבל עם זה הרי חושינו וכחות נפשנו בהתגלות אצלו כאשר בהיותו חפשי אבל בירידת הנשמה לעולם הבריאה הרי כחות נפשנו ונשמתו נעשים דלים דענין הדלות ברוחניות היינו שנוגע, עס רירט אן בענינים חיצונים בלבד, ומשם יורדת הנשמה לעולם היצירה דשם מתרבה ההעלם ועיקר השפלות הוא בעולם העשי' שרבו ההעלמות עד שבירידת הנשמה בהתלבשות בגוף ונפש הטבעי בעוה"ז הנה נגרש ההעלם

וההסתר מאד אבל בר"ה כאשר ישראל עוסקים בתפלה ותחנונים מעומק פנימית לבבם וצועקים מעומק פנימיות נקודת לבבם הוי' הוי' הצלני ורחמני הגה מעוררים את העצמות כבי', וזהו ממעמקים קראתיך הוי', והיינו דעיקר הוא הקריאה ממעמקים ולהמשיך בחי' העומק שלמעלה דכולו פנים וטוב וקריאה זו באה ע"י צעקה דוקא והיינו דתכלית הצרות ר"ל הוא להיות הקריאה רק להוי' לבדו וכפי' המצ"ד מתוך עומק הצרות קראתי לך הוי' דהצרות יש להן עומק הצרות ר"ל ותכליתן הוא להיות גילוי שם הוי' שהוא תכלית הטוב, וזהו העבודה בר"ה בצעקה פנימית דצעקת הלב, דיש ב' מיני עבודות צעקת הקול וצעקת הלב ובר"ה הוא העבודה דצעקת הלב דפנימיות לבבו נשפך כמים וכל עצמותו ניזון בהזוה עצמית לקבל עול מלכותו ית' וזהו ממעמקים קראתיך הוי' דתכלית ועיקר העבודה דר"ה הוא להיות קראתיך הוי' שיהי' התגלות העצמיות והפנימיות והוא ע"י העבודה דפנימיות נקודת הלב ע"י צעקת הלב בקלא דלא אשתמע והוא הנק' בלשון בנ"א די הארץ וויינט ובככי' זו ה"ה מוסר את עצמו לאלקות דלא זו בלבד דכל עשיותיו יהיו עפ"י התורה והמצוה וכל עשיותיו הם בשמחה שזכה להקירוב הגדול הזה להיות עבד הוי' ואשר בשביל זה יתגלו לו אורות וגילויים בנשמתו עד רום המעלות אלא העיקר דכל עשיותיו הם ביראה ופחד גדול מאימת יראתו הפנימיות שעומד לפני הוי' וכל ענין עבודתו למסור נפשו להוי' לבדו והוי' חיי החיים משפיע לו שפעת חיים רוחניים וגשמיים.

ר ש י מ ה

מכ"ק אדמו"ר (מהורוי"צ) נ"ע
— ע"ד ד"ה שיר המעלות הנ"ל —

ב"ה, ג' דסליחות תש"ה

אונזער עבודה איז מברר זיין און
מער מכשיר זיין דעם מקום הגשמי
פאר אַ כלי צו אלקות.

כה הלכנו כשעה ומחצה והוד כ"ק
אאמו"ר הרה"ק ביאר שלשה ענינים
בענין הבירורים והעלאת ענינים
הגשמיים דמקום על ידי ספורי ענינים
מעבודת הצדיקים בהליכתם למקומות
ההם ומדברים בתורה או בסיפורי
צדיקים.¹

ויצו אותי כמה עניני הנהגה וירבה
להזהירני אשר לא זו בלבד שלא ידע
מי שהוא מה אלא אשר שום בן אדם
לא יכיר בי.

* * *

בש"ק תצא הואיל כ"ק אאמר"ך
הרה"ק לספר לי באריכות גדולה
אודות השמחה שהיתה אצל מורנו הבעל
שם טוב בחי' אלול שנת תק"ה'
והתלמידים הק' לא ידעו לשמחה זו
מה היא עושה, וביום הברית מילה
היתה שמחה כפולה ומכופלת והבעל
שם טוב עסק כל היום באמירת תורה
והי' בשמחה גדולה ולא פסק ניגונא

ביום ג' נצו"י, כ"א אלול תרנ"ה,
שעה שני' אחרי הצהריים, עזב הוד
כ"ק אאמו"ר הרה"ק, כבוד אמי מורתי
הרבנית, מורי החסיד רשב"ץ ואני את
נאות-דשא² באליווקא — אצל קראס-
נאיע.

בשעה עשירית בקר קרא אותי הוד
כ"ק אאמו"ר הרה"ק ויואל להגיד לי,
מען בעדארף זיך געזעגענען מיט דעם
דאטשע אָרט, מה' מצעדי גבר כוננו,³
יעדער טריט וואָס אַ איד טוט איז גיט
נאָר וואָס דער טריט איז על פי סוד
וסדר פון דער השגחה עליונה נאָר
דאָס איז אויך צוליב אַ כוונה פנימית,
וואָס אין דעם אָרט האָט מען גע-
דארפט ריידען דעם ענין און אין
יענעם אָרט האָט מען געדארפט ריידען
יענעם ענין, וואָס דורך דעם ריידען
האָט מען לפעמים מער גיט ווי מתקן
געווען דעם אָרט און לפעמים האָט
מען טאָקע דורכגעפירט די כוונה
עליונה און די שליחות האלקית אויף
צו מעלה זיין דעם אָרט, וועלן מיר
איצטער גיין אין עטלעכע ערטער וואָס
זיינען געבליבען אין מיטען אַרבעט.

(1) ראה לקו"ד כרך ג' תעד, ב.

(2) ראה ג"כ תורת אדה"ז על פסוק זה (היום יום ע' סט).

(3) ראה לקו"ד כרך ד' תקפד, א ואילך. ותורת הבעש"ט בזה — שם, תקצו, א.

(4) ראה ג"כ לקו"ד כרך ג' תפ, ב ואילך. ועוד.

מפומי' קדישא, וכאשר שאלוהו התלמידים הקדושים לשמחה מה זו עושה ענה להם ליבא לפומא לא גליא.

* * *

ביום השלישי דסליחות הוא יום המוגבל והמיועד להוד כ"ק אדמו"ר הזקן לדורותיו לאמר רק לפני בנו המיוחד הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי, וכשהי' הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק צמח צדק כבן עשר אמר גם לפניו, מאמר חסידות ביחידות ויצו עליו אשר איש לא ידע מזה, והוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מזהר"ש, ויצו עליו אשר איש לא ידע מזה, והוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מזהר"ש, ויצו עליו אשר איש לא ידע מזה, והוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מזהר"ש, ויצו עליו אשר איש לא ידע מזה, והוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מזהר"ש, ויצו עליו אשר איש לא ידע מזה, והוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מזהר"ש, ויצו עליו אשר איש לא ידע מזה.

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

ספר המאמרים ה'תש"ו – ה'תש"ז

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

הוצאה חמישית

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושש לבריאה